

ئینسکلۆپیدیای میژوو نامە

له 1951/1/1 تا 2000/12/31

عهلی کهندی

به‌رگی سییه‌م - چاپی دووهم

بژار کراو و پتر کراو

باشووری کوردستان - هه‌ولێر

2009 - 2709

ئېنسكلوپېدىيە مىشرون نامە

۱۹۵۱/۱/۱ تا ۲۰۰۰/۱۲/۳۱

غەلىكەندى

بەرگى سېيەم - چاپى دووم

بشاركراو و پتاركراو

باشوورى كوردستان - ھەولئير

۲۰۰۹ - ۲۷۰۹

وهزارهتی رۆشنبیری و لاوان
به‌رێوه‌به‌رایه‌تی گشتیی رۆژنامه‌نووسی و چاپ و باڵوگردهوه

ناوی کتیب: ئینسکلۆپیدیای میژوونامه

نووسینی: عه‌لی گهن‌دی

دی‌زاینی به‌رگ: دانهری میژوونامه‌که - عه‌لی گهن‌دی

کۆمپووتەر: نووسینگه‌ی هیوا بۆ کۆمپووتەر

به‌رگ: به‌رگی سێهه‌م ۲۰۰۹

چاپ: چاپی دووه‌م ۲۰۰۹

چاپخانه: چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی رۆشنبیری و لاوان - هه‌ولێر

تیراژ: ۱۵۰۰ دانه

نرخ: بۆ هه‌رچوار به‌رگ (۲۰۰۰۰) دیناره

له‌به‌رێوه‌به‌رایه‌تی گشتی کتیبخانه‌ی گشتیه‌کان / ژماره‌ی سپاردنی (۲۲۵۵) سالی (۲۰۰۹) ی پێدراوه.

بۆ هه‌ر ره‌خنه‌یه‌ك یان پێشنیارێك یان هه‌ر زانیاریه‌ك له‌ هه‌له‌وه‌ به‌سه‌رچوون ئاگاداران بگه‌نوه‌ به‌ ژماره‌ی
مۆبایه‌یل / ۴۵۴۸۰۹۸ ، یان ژماره‌ی ئاری‌فۆنی / ۰۶۶۲۵۳۲۵۲۲ - یان
ئیمیلی: Alikendi@yahoo.com

* مافی چاپکردنی پارێزراره‌وه‌ بۆ وه‌زاره‌تی رۆشنبیری و لاوان و خاوه‌نی کتیه‌که

* ئەم کتیه‌وه‌ کتیه‌گانی وه‌زاره‌تی رۆشنبیری له‌سه‌ر ئەم سایته‌ بخواته‌وه‌

www.Kurdchap.com

دەسپىك بۇ چاپى دووم

لە گەل پەرسەندىن پىشكەووتىن و گەشەكردىن و بوورئانەوەى بەردەوام بە پىپى تىپەر بوونى قۇناخە يەك لە دوای يەكەكانى مروڧايەتى لە ھەموو بوارەكانى راميارى و نەتەوہىيى و نىشتمانى و ئاينى و جووگرافى و زمان و مېژوو و كەلتووور و داب و نەرىت و شووینەوارو شارستانىيەت ، و بازىرگانى و پىشەسازى و كشتوووكال و... ھى دىكە .

ئەمەش پىداوېستى ژيان بە زانىارى تەواو لەم بوارانەدا ھەيە ، لە پىناو ھەلسەنگاندن و شىكردنەوہى رووداو بەسەرھاتەكان لە ھەموو بوارە جىاجىكان و گوونجاندى لەگەل ئىستا دا ، ئەوېش لە پىناو ھىنانە كايەوہى بارىكى لە بارەو گوونجاوتر بۇ خزمەتكردنى مروڧايەتى .

بە داين كردن و سەقامگىركردن و مسوگەر كردنى داد پەروەرى كۆمەلايەتى و دانان بە مافى مروڧ و چارەسەر كردنى كىشە تەشەنە دارەكانى لەو بوارانەى كە لە سەرەوہ باسمان كردن ، بە تايبەتى لە بوارەكانى نەتەوہىيى و نىشتمانى و زمان و مېژوو و مېژوو جىوگرافى و كەلتووور داب و نەرىت و شووینەوارو شارستانىيەت و ئاين و چارەسەر كردنى لە رىگەى دەست لەناو دەستدا و رازى بوون بە بەرامبەرەكە ، كە سەرچاوەى چارەسەرى ھەموو كىشەكانە ، بە دووركەوتنەوہ لە ھەرەشە لىك كردن و پەلاماردانى يەكترى و بە پىچەوانەشەوہ لە رىگەى گفتووگوو دايلوگ ودانى مافە زەوت كراوہكان لەلايەن دەسەلاتداران .

جا من نامەوى بە درىژى بچمە ناو باسەكەم ، بەلكوو پىشەكەيەكەى چاپى يەكەم و بەرگى يەكەمى مېژوونامەكە ، ئاماژەم بە ھەموو لايەنەكان كردووە بە شىووەيەكى لە بار لە بوارەكانى پەرسەندىن و پىشكەووتىن ، بە پىپى تىپەربوونى قۇناخەكان .

وادىيارە مېژوونامەكە جىگەى خۆى كردۆتەوہ لە دەرونى خوويندەواران و سەرەكەوتنى بە پلەى ۸۵٪ ى بە دەست ھىناوہ ، لە سەر بارى كوردو كوردستان لەو ھەموو بوارانەدا . بەلگەش بۇ ئەمە بەرگى يەكەمى مېژوونامەكە بە تىراژى ۴۵۰۰ دانەى لەلايەن وەزارەتى پەروەردەى حكومەتى ھەرېم لە باشوورى كوردستان كراوہتەوہ و بۆتە سەرچاوەيەكى سوود لىوہەرگرتن وەك سەرچاوەيەك .

كە بوو ھۆى ئەوھى كە داواكارى زۆرى لە سەر بىت .

جا منىش بەو پەرى دلخۇشىەو مېژوونامەكەم ، لە چوار بەرگدا دەخەمە بەردەستتان بە شىووەيەكى تىرو تەسەل لە ھەموو بوارەجياجياكان . بە ناويكى دىكە كە - ئىنسكلۇپىدىيە مېژوونامە - يە ئەمەش لە سەر داواى مامۇستايانى شارەزا بە ھۆى لە خۇگرتنى ھەموو بواريك بەتايبەتى لە سەر كوردو خاكى كوردستان ، ەك بوارەكانى راميارى و نەتەويى و نىشتمانى و ئاين و جووگرافى و زمان و كەلتوورو مېژوو شووینەوارو ئابوورى و بازرگانى و كۆمەلايەتى و رۆشەنبىرى و زانست و ئەدەب و گەردوون و ياساوشەپرو ئاشتى و بە بەلگە نامەكان . ئافرەت و رووداوەكانى تىرورستەكان و فرۆكەو پزىشك و . ئەوھى بەتەوى لە بەر دەستت دايە لە ناوەرۆكى مېژوونامەكەدا .

كە بەرگى يەكەم لە ۱/۱ / ۰۰۰۱ دەست پىدەكات تا ۳۱ / ۱۲ / ۱۹۰۰ ، ھەروا بەرگى دووم لە ۱/۱ / ۱۹۰۱ دەست پىدەكات تا ۳۱ / ۱۲ / ۱۹۵۰ ، بەرگى سىيەم لە ۱/۱ / ۱۹۵۱ دەست پىدەكات تا ۳۱ / ۱۲ / ۲۰۰۰ ، ھەروا بەرگى چوارەم لە ۱/۱ / ۲۰۰۱ دەست پىدەكات تا ۳۱ / ۱۰ / ۲۰۰۷ . لە ھەمان كات بە پىي پىويست و يئەكانىشى لەگەل دانراوہ لەگەل نەخشە جياجياكان بە پىي رووداوو بەسەرھات و ئەنجام دانى بەرۆژو مانگ و سال .

بەلام بو ئەوھى و يئەو نەخشەكان دووبارە نەبنەو دەتوانریت لە جيگەى دىكە سەيرى بكەيت لە ناوہ رۆكى ئىنسكلۇپىدىيە مېژوونامەكەدا . لە بەر ئەوھى دانەنراوہ ، يا و يئەكە دەست نەكەوتووہ يا و يئەكە زۆر كۆن بووہ ، لە ھەمان كات نەم ويستووہ و يئەكان دووبارە ببنەوہ .

ەك بەلگەيەكى راست و دروست و رىك و پىك . لە ھەمان كات داواى لىيووردن لە خوینەرانى ھەلگى ئەم كىتیبە دەكەم لە ھەر كەموو كورىەك ، لە بەر ئەوھى مروۇ گەر ھەلە نەكات پىش ناكەويت .

لە كۆتايى ھىوادارم خزمەتئىكى بچووكى كىتەنخانەى كوردى و خووينەرى كوردم كرديت لە كوردستان و وولاتانى دراوسى كوردستان و ھەريم و ناوچەو جياھان .

عەلى كەندى

نووسەرى ئىنسكلۇپىدىيە مېژوونامە

۲۰۰۹ / ۱ / ۳۱

بەرەو چەندىن ئىنسىكلۇپىدىيا كە ھەموو لايەنەكانى ژيان بگريتهوه

پاريزەر/ تارق جامباز

ئەم خەمخۇرىيە تاقە كەسىيە كە لايەن مامۇستا عەلى كەندى ئەنجامدراوہ شايانى سوپاس و پېزانينە ، چونكە پشووئەكى فراوان و ماوئەكى زۇرو ئارامئەكى ئەيووبئەنى گەرەكە ، لە بەر ئەوئەى ئەم ئىنسىكلۇپىدىيايە چەندىن ئىنسىكلۇپىدىيا لە خۇدەگرئ .

لە وولاتاندا بۇ ھەر بواريك لەم بوارانەدا دەزگايەك بە كۆمەلى پىسپۇرو شارەزاو لىزان بەماوئەكى ديارىكراو بەمەرچئ ھەموو كاتىكئان بۇ جورىك لەجورەكانى ئىنسىكلۇپىدىيا تەرخان دەكەن وەك (ئىنسىكلۇپىدىياى زمان ، فۆلكلۇر ، سىياسەتمەداران ، شاعيران ، رۇژنامەنووسان ، ... ھتد) .

ئەم ئىنسىكلۇپىدىيانە لە كىتئېخانەكانە و لەسەر تۇرى مالىپەرەكان ھەن و ھەر وەختى يەكئە وىستى لە چ بواريك پىويستى پىئى ھەبئ ئەوا بە ئاسانى دەتوانئ سوودى ئى وەرئبگرئ ، بەلام بەداخەوہ لايەنى پەيوەندار لە كوردستان چ حكومەت و دەزگاكانى تايبەتمەند نەمزانئووہ پلانئىكئان بۇ ئەم بوارانە ھەبئ كە بەشىوئەكى بابەتى و زانستى زانئارىيەكان لەلايەن خەمخۇرانەوہ بەووردى و قولئى بنووسرىئەوہ و پىداجوونەوہيان بۇ بكرئ ، ئىنجا چاپ و بلاوبكرىئەوہ و جارئ خەرمان بەرەكەتى زمانى كوردى بەھەموو شىوئە زارەكانى كۆنەكراونەتەوہ و تاكو لەبەردەست دابئ ، ئەوجا دەزانئىن چ زمانئىكى زەنگىن و رەنگىنمان ھەيە .

لە بەر ئەوھى زمان ناسنامە و گىيانى نەتەوھىيە ھەر نەتەوھىيەك بىئ ، بۇيە ھەرچەندى بايەخ و گرنكى و بەھا بەزمانى كوردى و زمانى نەتەوھىيەك دىكە كە لە كوردستان دەژىن بدرى ھىشتا كەمە ، چونكە ھىندەى تر ھزرو رۇناكىرى و ووشىارى نەتەوھىيەتى پىگەيشتن و پىشكەوتنى بەخۇيەوھ دەبىنى و گەر خاك نىشتمان و وولات بىئ ، ئەوا زمان گىانەكەيەتى و ھەلگىرى ناسنامەى تايبەمەندىيەتى لەنىوو زمانانى جىھاندا ھەيە .

ئەندامى پەرلەمانى كوردستان
باش—وورى كوردستان — ھەولير

۲۰۰۹/۸/۱۰

کاریکی که تـووری مهـزن

۰۰۰ ئەم کاره‌ی پیشه‌سازییه‌ی وشه :

... ئەم کاره‌ی پیشه‌سازییه‌ی وشه :

« ئینسکلۆپیدیایه - میژوونامه - »

ئەم کاره‌ی پیشه‌سازییه‌ی وشه ، وه‌کو قه‌لاکه‌ی شاری میژوو - هه‌ولێر - ، هه‌رده‌م زیندوو ه .

به‌لی ، کارگه‌ وشه‌ سازیه‌که‌ی ماموستا عه‌لی کهندی ، مه‌زنتهرین سه‌رمایه‌ی کوردو کوردستان و مرو‌قایه‌تیه . له‌ لایه‌نی دارشتن و زمانه‌وانییه‌وه ، خۆزگه‌ باشتر بوایه

مومتاز چه‌یده‌ری

موختاز چه‌یده‌ری

۲۰۰۹/۷/۷

((ئینسکلۆپیدیایه - میژوونامه))

قه‌لاکه‌ی کلتووری میژووی مه‌زنه

، وه‌کو قه‌لاکه‌ی شاری میژوو -

هه‌ولێر - ، هه‌رده‌م زیندوو ه .

به‌لی ، کارگه‌ وشه‌ سازیه‌که‌ی

ماموستا عه‌لی کهندی ، مه‌زنتهرین

سه‌رمایه‌ی کوردو کوردستان و

مرو‌قایه‌تیه . له‌ لایه‌نی دارشتن و

زمانه‌وانییه‌وه ، خۆزگه‌ باشتر بوایه

مومتاز چه‌یده‌ری

باشووری کوردستان - هه‌ولێر

۲۰۰۹/۷/۷

پىشەكى

لە يەككە لە ژمارەكانى گۆقارى مېرگ چەند تىيىنەكم لە سەر چاپى يەكەمى كىيى - مېژوونامە - ى نووسەر - عەلى كەندى - نووسىبوو ، ديارە ئەمەش لە بايەخى بەرھەمەكەى كەم ناكاتەو ، چونكە ئەگەر بزانم كىيىك لاوازە و كەم بايەخە كاتى خۆم و خويىنەرانى پى ناكورژم و ھەر لە سەرى نانوسم ، بەلام ديارە كىيەكەى نووسەر عەلى كەندى لەم جۆرە نىيە ، پاش ماوەيەك عەلى كەندى بە تەلەفون پەيوەندى پىووە كردم و باسى لەو كەم كە مېژوونامەكەى كردووە بە چوار بەرگ و دەيويت بۆى بەسەردا بچمەو و پىشەكى بۆ بنوسم .

منىش خوشحالى خۆم پىشانداو كاتىكان بۆ يەكتەر بينىن دانا ، ئەو بوو ئىوارەيەك سەردانى بارەگاي كۆمەلەى رۆشنىرى مېژووبى كوردستانى كردو دلخۆش بووم بەوھى كە ھاورىيەكى نويم بۆ پەيدا بوو ، بەلام بينىم كە چوار بەرگەكە زۆر گەورەن و ژمارەى لاپەرەكانى زۆر ، بۆيە داواى كاتىكى باشم كرد بۆ ئەوھى بتوانم پىداچوونەوھى بۆ بكم ، بەلام ديارە ئەويش بە پەلە بوو بۆيە بريارمدا لە كاتىكى كەمتردا ئەركەكەم ئەنجام بدەم ، بەلام بە ھۆى سەرقاليم و كەمى كات و گەورەيى بابەتەكە لە چوار بەرگدا نەمتوانى بە تەواوى بەسەر بابەتەكەدا بچمەو ، بۆيە لەوانەيە ئەم بەرھەمە وەكو بەرھەمىكى تر لە ھەلەى چاپ و ھەندى جارىش ھەلەى زانىارىش بەدەرئەبىت ، بەلام لە ھەمان كات كارىكى مەزنە بە ماندووبوونىكى زۆر ئەنجام دراو .

نووسەرىكى دلسۆزى وەك عەلى كەندى پىي ھەلساوە ، كە پىويستە ھان بدريت و پىشتىگىرى لى بكرى تاكو بەرھەمى زياتر پىشكەشى كىيخانەى كوردى بكات ، بە تايبەتى

كە ھىشتا كىيخانەى كوردى لە زۆر بواردە ھەژارەو ، ئىستاش نەوھى نوئى لە كوردستانى ئىراقدا پتر ھەر زمانى كوردى دەزانن ، بۆيە چاپكردنى كىيى كوردىش لە ھەموو بواردەكاندا بەشدارىكردنە لە بەرھەم پىشبردنى رەوتى رۆشنىرى

كوردى ، بۆيە داوا لە خویننەران و رەخنەگرانى كورد دەكەم كە بە بايەخەو سەيرى ئەم بەرھەمە بکەن و بيخویننەو و لە سەرى بنووسن و لايەنە چاك و خراپەكانى بە ديار بخەن ، تاوھكو گەر ھەر كەم و كورپەكيشى ھەبىت لە چاپەكانى تردا راست بكرىتەو .

نووسەر كاريكى زۆر باشيش دەكات كە نووسىنى خۆى پيش چاپ كردن بە خەلكانى تر پيشان دەدات ، چونكە مرۆفە ناتوانىت ھەموو ھەلەكانى خۆى ببيني ، لە كۇتايىشدا ھيوادارم كە عەلى كەندى ئەم توانا باشەى ھەيەتى لە بوارى كۆكردنەو و ساغ كردنەو بەلگەنامەى تايبەت بە ميژووى كورد و ليكۆلینەو و ميژوويدا بەكاربھيئىت . بەمەش بابەتەكانى نووسىنى لە باشەو بەرەو باشتەر دەچىت و ھەر نووسەر يكيىش لە پرۆسەى نووسىندا برىتيە لە چەند قۇناخىك .

د . محەمەد عەبدووللا كاكە سوور

جيگري سەرۆكى كۆمەلەى رۆشنپىرى ميژووى كوردستان و

سەرنوسەرى گۇفارى ميژوو و

سەرۆكى بەشى ميژووى ئىواران / كۆلجى ئاداب لە زانكۆى

٢٥ / ٧ / ٢٠٠٩

سەلاحەدين

پېشەكى

دوكتور مارف خەنزەدار

فەرھەنگى زامان و ئەدەب و زانستى و ھونەر بەھەموو بابەتەكانىيەو، ھەر ھەمما ئەنسىكلۇپىدىياو رېبەرى ھەموو شتىك و ببىليۇگرافىيە تايبەتى و گشتى لەگەل گۇپان و پېشكەوتنى كۆمەل نرخیان گراترو پېويستیان زیاتر دەبى. ئەگەر لەپروژگارى ئەمروى تەكنۇلۇجىياو ئەنتەرنېت و مۇبايل بېرى كەسانىك بۇ ئەوە بچى سەرچاوەكانى فەرھەنگى زامان و ئەنسىكلۇپىدىياو ببىليۇگرافىيا ئەو نرخیان نامىنى، يا كەس پېويستى پى يان نابى بەھەلە چووه، چونكە ھىشتا ئەم نامارە تازە داھاتوانە بەسەرھات و كردهووه پاشماوھى مەدەنىيەتى چەندان ھەزار سالەى ژيانى ئادەمزادىيان تۆمار نەكردووه لەمروقى نىاندرتالەووه تا ئادەمزادى سەردەم.

ئەمە ماوھىيىكى زۇرى دەوى، جگە لەوھى ئەم نامارانەش لەبەردەستى ھەموو كەسىك نىن، تەنبا خويىندەوار كەلكيان ئى وەردەگرى. ئەدى نەخويىندەوار لەسەر رووى زەوى ژمارەيان چەندە! نەك تەنبا ئەمە، بەلكو بەتايبەتى لەھەموو پروژەلاتى ناوھراست و كوردستان ژمارەى نەخويىندەوار چەندە!

لەبەر ئەوھى ئەو سەرچاوانەى باسەم لىوھەكردن لەناو كۆمەلى ئىمەى كوردەوارى بايەخىيان پى ئەدراو، لەم لايەنەوھ نامەخانەى كوردى ھەژارە، لىرەدا پېويستە ئەوھەمان لەياد نەچىتەوھ يەكى لە مەرجه ھەرە گرنەگان ئەگەر كۆمەلە خەلكىك خويان بە نەتەوھ (الامة Nation) بزائن پېويستە تۆمارى زامان و ئەدەب و مېژوو و جوگرافىياو كولتورى نەتەوھى يان ھەبى، ئەوھى ئەم ھەموو مەرجه كولتورىيانە دەپارىزى و پىكى دەخا ئەو كارەيە كە بەشىكە كەوتۆتە ئەستۆى عەلى كەندى.

تاقىكردنەوھ لەناو كوردەوارى ئىمەدا لەم بابەتەوھ كەمە، ئەوھى كراوھ لەو پلەيەدا نىيە باوھى تەواوى پى بىرى، چونكە دوو ھوى سەرھى دوژمنى ئەم جوړە كارە زانستىيانەن، يەكەمیان ئىدولۇجىيەت و دووھەمیان سۆزى نەتەوھى (قەومى)، ئەم دياردانە ھەوئىنى كارى داھىنانى ئەدەبى و ھونەرىن، بەلام پېويستە زۆر دووربن لە كارى لىكۆلىنەوھى زانستى، بەتايبەتى فەرھەنگ و ئەنسىكلۇپىدىيا. لەناو مىللەتانى كەم

پېشكەوتودا شوپىنەۋارى ئەم دوو رەۋىشتە سايكۇلۇجى و كۆمەلەيتە تا پلەيىك دەمىنى.

عەلى كەندى خۇي لەم كارە قورس و پىر ھەۋەس و بە كەلكە داۋە، بۇ ئەۋەي ئەم لايەنەي نامەخانەي كوردى ھەندى دەۋلەمەند بكا. بەناۋى رېز لىنانەۋە پىي خوش بوو دوو قسەي بۇ بگەم، منىش بەناۋى رېز لىنانەۋە پىويستە داۋاكارىەكەي بەيئەمە دى. ئەم كارەي دانەر بەبى سەرچاۋە نەگەيشتوتە ئەنجام. ئەم سەرچاۋانەش دەكرىن بە دوو بەشەۋە، سەرچاۋەي رۇژئاۋايى و رۇژھەلاتى. ئەۋانەي رۇژئاۋا مەرچى راستى و بابەتيان تىدا ھەيە، بەلام سەرچاۋە رۇژھەلاتىەكان، بەتايىبەتى كوردىبەكان ھەندى جار جىيى متمانە نىن، چونكە ئىدىيولۇجىبەت و سۆزى نەتەۋەيى تىيائىندا كارى خۇيان كردوۋە، لەو كاتەي ئەو جۆرە فىكرو سۆزە پىويستە لەكارى لەم بابەتەۋە دوور بگەۋنەۋە، ھەر چۇنى بى ئەگەر شىۋازى ئىدىيولۇجى و عاتىقى لەھەندى جىگە لەم كارە گرنگەدا بەرچاۋ بگەۋى دەگەرپتەۋە بۇ سەرچاۋە رۇژھەلاتىەكان بەتايىبەتى كوردىبەكان .

ھەرۋەھا ئەم دىاردەيە ھەندى جار لەسەرچاۋە ئەۋروپايىبەكانىش دەكەۋنەبەرچاۋ، بەۋەي ئەو كىتباۋەي لەزمانانى ئەۋروپايىبەۋە ۋەرگىزدرائونەتە سەر زمانى كوردى لەھەندى شوپىن ئەمانەتى زانستىان تىدا وون بوۋە يا بەشىۋەيىك دەسكارى كراون. ھەر چۇنى بى رۇشنىبىرى كورد عەلى كەندى كارىكى گەۋرەي كردوۋە، ئەمە تەنيا لە كىتېبى "مىژوۋنامە" دا ناكەۋىتە پوو، بەلكو لەپىش ئەۋە ھەندى كارى دېكەي لەم بابەتەۋە بەرھەمى ئەو كۆششە بوۋەو بلاۋكراۋەتەۋە. ھەرۋەھا لەكارەكەي دا بەردەۋامە بۇ بەرھەمىئاننى فەرھەنگو ئەنسىكلۇپىدىيائى بەكەلكى دىكە.

لەم مەيدانە گرنگەي كولتورى ھەموو نەتەۋەيىكە عەلى كەندىش دەبىتە سەربازى ئەناسراۋى ئەو جۆرە كارە زانستىانە. ئەمانە نەك تەنيا لاي ئىمە، بەلكو لەھەموو گىتتى دا سوود بەخوئىندەۋارو رۇشنىبىران دەگەيەنن، كەچى نووسىنەكانىيان دەبن بەسەرچاۋەي بنچىنەيى بۇ ھەموو جۆرە بەرھەمىك، بەلام ناۋيان ناچىتە ناۋ بىبلىۋگرافىيائى ئەو كىتباۋەي خاۋەنىيان سوود لەكارە فەرھەنگىەكانىيان ۋەردەگرن.

دەسخۇشى لەبەرپىز عەلى كەندى دەكەم ، ھىوام وايە لەسەر كارەكەي بەردەۋام بى، ھەمىشە ئەۋەي كردوۋىيەتى بەكەمى بزائى بۇ ئەۋەي زىادى بكا.

ھەۋلىر : مەئبەندى رۋوناكى

۴ ي مايسى ۲۰۰۷

دەسپىك بۇچاپى يەكەم

خويۇنەرى بەرپىز - ئەۋەى دەيخەمە بەر دەستتان كارىكى مېژوويى گىرنگە لە مېژوويى رووداۋەكانى كوردو كوردستان و وولاتانى جيهان لە ۱/۱/۲۰۰۱ زايىنى تاكوو ۱/۶/۲۰۰۶ بەپىيى قۇناخە تىپەر بوۋەكانى پەرەسەندىن و پىشكە ووتن و گەشەكردن لە ھەموو بوۋارە جياجياكانى نەتەۋەيى و نىشتمانى و راميارى و ئابوورى و سەربازى و زمان و مېژوو كەلتوورو داب و نەرىت و شوۋىنەوارو شارستانىت. لەسەرەتاي سەرھەلدانى مرۇقە و مرۇقاىتەى بەرەو دامەزىراندنى كەسايەتى تاكو خىزان و بنەمالە و كۆمەلگاۋ نىشتمان و نەتەۋەو زمان و مېژوو و داب و نەرىت و كەلتوورو شوۋىنەوارو بەرەو شارستانىت، بەپىيى قۇناخە يەك لە دوای يەكەكان .

كە ھەر ھەمووى لە ئەنجامى كىشەو مەلەلانىيى بەردەوام بوۋە چ لە مەلەلانىيى مرۇقە لەگەل سىروشت و سەلماندنى بوۋنى خويى و چ لە مەلەلانىيى ناو خودى مرۇقاىتەى . لەپىناو پىك ھىنانى يەكەم: - نىشتمان و، دوۋەم: - نەتەۋەو دوۋايى بە چەسپاندنى سىنوورو دەسەلات و دەۋلەت و بەرەو دام و دەزگاكان .

كوردىش نەتەۋەيەك بوۋە لەپىشەۋەى بەر لە نەتەۋەكانى دىكەى سەر زەوى لەناو ئەو كىشەو مەلەلانىيەدا خوۋلايتەۋە ، كورد بەر لە ۲۸۴۵ سال خاۋەنى ۲۷ وويلايەتى خويى بوۋە ۲۷ سەرۋك و شانشىن دەسەلاتدارىتەى نىشتمان و گەلەكەيان كىردوۋەو بەردەوام بوۋنە لە پاراستنى دەسەلاتەكەيان ، كە پايتەختەكەيان ھەمەدانى رۇژھەلاتى كورستان بوۋە، خاكى كوردستان و گەلەكەى سەرچاۋەى يەكەمى بە دەست ھىنانى بارى پىشەسازى و كشتووكال و بىناسازى و بازىرگانى بوۋنەو سەرچاۋەى پەرەسەندىن و پىشكە ووتن و

گه شه کردنی گه لانی دیکه بوونه . به تایبه تی سو مری و بابلی و هه روا ، ... هه تا له بوواری نووسین به هه موو بوو اره کانی که بهر له و میژووهی سه ره وه له سه ر خاکی کوردستان گه له که ی نووسین و خویندنی به ده ست هیئاوه . له بهر ئه وه ی میژوو و جووگرافیا جهسته یه کی زیندوی هاو به شن له دوو ریگای هاوسهنگ به سه لماندنی بوونی یه کیان بو ئه ویدیکه به پیچه وانه ش راسته .

جا هه ر کاریکی سه ربازی یاخوود نه ته وه یی . یاخوود جووگرافی و ئابووری ، که رۆلی بنه پره تی خوئی هه بووه و هه یه له کاردانه وه ی له سه ر لایه نه که ی دیکه به هوئی دابه ش بوونی کو مه لگای مرؤقایه تی به دوو به شی دژ به یه کتر له سه ره تای سه ره لدان ی مرؤقه و کو تایی نایه ت تا کو تایی مرؤقه ئه ویش به نه مانی ژیان له سه ر زه ویدا . زانسته کانی میژوو سه روشت و کو مه لایه تی ئه وه یان سه لماندووه که میژوو گه نجینه یه که و باش و خراب ده چیته ناو لاپه ره کانی ... میژووی په ره سه ندنی قو ناخه یه که له دووای یه که کانی مرؤقایه تی له کرداره ناله بارو له باره کان ... له نیوان چه ووسانه ووه و چه ووسینه ره وه ... له داگیرکردن و له رزگار کردن ... له سه رکه ووتن و له ژیرکه ووتن و به زانندن ... له ئاوه دان کردنه ووه و له وویزانکردن ... له ده ووله مند بوون و له به هه ژار کردن ... له بوون و له مردن ... له سه ره لدان و له تووانه وه ... له قه ده خه کردن و له ماوه دان ... له دادپه رووه ری و له سه ته مدیده یی ... له دزین و تالانکردن و له یارمه تیدان و پیدان و دابین کردن ... له راست گوویی و له ناراستی و فرت و فیئل ... له خووشی و له کاره سات ... له داگیرکردن و له ئازادکردندا .

ئه مانه هه ره هه مووی به کاری میژوویی ده چیته ژووره کانی تو مارکردن هه ر یه که و له لاپه ره کانی خوئی به جیاو ، هه ر یه کی ش له ووانه به یه که وه به سه ترا ووه نه ته ووه و هی زیش نیه به تووانی یه که دیر له دیره تو مارکراوه کانی

مېژووى تۆمار كراو بشىووينى، چونكە بە مليۇنەھا لاپەرە خۇى تۆمار كىردوۋە بى ئەۋەى كىردارى كارەكە ھەستى پى بكات لە بەرامبەرىدا .
بەلام لە دواى خۇتۆمار كىردنەكانى وىدە وىدە خۇى دەرەخات و راست و چەۋتەكان و باش و خراپەكان بە روى كىردارى كارەكە دا دەداتەۋە بەپىى قۇناخە يەك لەدواى يەكەكاندا .

خووينەرى بەپىز :- چى سىرووشت و چى مەۋۋە ، دوو جەمسەرى بەيەكەۋە بەستراون لەخەبات و ھاۋبەشى بەيەكەۋە ژيان و يەكيان بەبى ئەۋىدىكەيان بەمىردوۋ دەمىنىتتەۋە ، لەھەمان كات دژ بە يەكتىن لەپىناۋ خىزمەتكىردنى يەكتىرى لە ناۋ ھەر يەكيان ، بە مانايەكى دىكە ، كۆمەلگاي مەۋقايەتى خۇى لە خۇيدا كىشەۋ مەلمانىيە لە دوو جەمسەردا ، ھەروا لەناۋ سىرووشتىشدا... بەپىى ياساكانى كۆمەل و سىرووشت ۋەك ياساكانى (ۋەدە و صىراع الاضداد- نىفى نىفى- كىمىة و نەۋىة- الشكىل و المەحتوى- الصەدقە و الضىرورة).

جا لە بەرئەۋە بەپىى پەرەسەندى تەمەن ، پەيىتا پەيىتا ساتەكان و كاتەكان و رۇژدەكان و چاخەكان ، سەركىردەكان دىن و دەرۋىن و رادەبەورن... چونكە ھەر كارىك گەر سەرەتاي ھەبىيت كۆتايى ھەيەۋ بەپىچەۋانەش زۇر راستە... لەبەر بوونى كىشەۋ مەلمانى و تەنگ و چەلەمەى نىۋوان ئايىن و زانىست لەناۋچەۋ ھەرىم و جىھان ، لە پىناۋ سەركەۋوتنى يەكيان بەرامبەر ئەۋىدىكەيان و لەناۋۋىردنى يەكيان بەرامبەر ئەۋىدىكەيان بەردەۋامە .

ئەۋەى مەن بىرى لىدەكەمەۋەۋە كىردوۋمەتەۋە . ھىچ شىتىك كۆتايى نىەۋە مالانھايەيەۋ ھەردەم لە گۆرپىندايە بۇ گۆرپىنىكى دىكە ، گەر وونىش بىت لە قۇناخىك بۇ قۇناخىكى دىكە... واتە مېژوۋ خول دەخوۋاتەۋەۋە ژيانىش بەردەۋامەۋ بەردەۋام دەبىى ، گەر قەدەرى لىك تىرازانى گۆى زەۋى لەگەل كۆمەلەى رۇژدەكانى دىكەۋ بە بوونى بەزىيانىكى خوللۇۋى و بەرەۋ ئەستىرەيەكى دىكەى بەھىزتر ، ئەۋكات ژيان لە سەر ئەۋ زەۋىە كۆتايى دىت لە سەر ئەم ھەسارەيەدا .

دانیاشم لهوی که ژیان له سهر ئهستیره ی دیکه له گهر دوون دا ههیه وهک ئیستای ئیمه وهمان باروو دۆخ دهگریته خو، بهلام له شیوووهو شیووازیکی دیکه ، به ههمان یاساکانی که له سهرهوه باسم کردوه . که ئهه و پینچ یاسایه بهنده به پهرسه نندی کومه لایهتی و سرووشت ... سهرجه م رۆژهکانی ههفته و مانگ و سال پهن له رووداو کاره ساتی پر له خووشی و ناخووشی و فرمیسک رشتن و پیکه نین له هه موو بووارو لایه نه جوړاو جوړهکانی ژیان چ به نه خشیئراو چ به خوړسکیه وه .

خووینه ری به ریز: - بهر پابوونی رووداو هکان چ ناخووش و جهرگ برین یا خود رووداوی موورده به خش و دلخووشکهر بن ... لاپه رهکانی میژوو به دهست پاکی و به نه مانه ته وه له لاپه رهکانی رۆژنامه ی ژیان خوی تو ماریان دهکات ، گهر توو ههر که سیکی دیکه و لایه نیک و هیژیک و بنه ماله یه ک بهرگری له خوی بکات ... چونکه میژوو له گهل پهرسه نندی ژیان بهرده و وامه ، مروه میژوو دورست دهکات به پیچه وانه ش راسته ، بی ئهوی ههستی پی بکات و مردنی بوئیه ، ته نیا مروه و نازه ل و گیان له بهروو داروودرخت و شاخ و داخ نه بیئ . که بوون و مردنی تیا بهرده و وامه ههر یه که و به پیی باروودۆخی ته من . کارووانی پهرسه ندن و پیشکه ووتنی مروه قایه تی له قوناخه جیا جیاکاندا ، که نه ته وه سهره لده دن و ده تووینه وه ، چیا و شاخ و دۆل تهخت ده بن و چیا و دۆل و شاخی دیکه سهره لده دن ، ده ریا له جیگه ی خوی وون ده بی و له جیگه ی دیکه سهره لده دن . هه روا به رامبه ر به سرووشت و گهر دوون و مروه و که ش و هه واو ئهستیره کان ، که ههر هه مووی به یاساکانی سهره وه به سترا وه ته وه . له هه مان کات میژوو ش له ناو ئه و یاسایانه له کارهکانی خوی بهرده و وام ده بی ، له به نه نجام گه یانندی کاری فرمان به ریه تی خوی له کات و ساته کان و کاری ئه مروی ناخاته رۆژی دوواتر له هه موو بوواره جیا جیاکاندا .

جا به ههر حال ئه مروه به چاوی خو مان ده بینین ، که باروودۆخی ناوچه و هه ریمه جیا جیاکان و ولاتانی جیهان به قوناخی کدا تیپده رپیت که له ژیر دهستی

سەرەك كۆمارو شانشىن و ئەمىرو سەرەك پارت و گروپ و رىكخراوى نەتەوھىي و نىشتىمانى و ئىسلامى و كۆمەلەيەتى و ئابوورى و بىنەمالە بەبوونى داد پەرووھى و نەبوونى دەكەوونە بەر دەستى سزى گەل بەپىي تۆماركراوھىكانى مېژو بۇ دادگاىكردىيان لەدزىنى سامانە ھەمەجۆرەكانى گەل و نىشتىمان .

ھەروا لە ھەموو بووارە جىياجىياكان و ھەنگاووننان بەرەو چەسپاندى دادپەرووھى بەرىنمايىيەكانى مېژو، بەرامالىنى بىروو بۆچوونى چەووتى خۆپەرستى و خۆويستى و فەسادو دزى و گەندەلى، بەھىنانەكايەوھى دادپەرووھى لەكارو ژيان و لەئەرك و مافدا...!!

بۇ مېژو دەلىم توركو و فارس و عەرەب ، لە ھەمووكات و ساتىكدا دووژمنى يەكتەر بوونە بەپىي رووداوەكانى مېژو . لە ھەموو بووارە جىياجىياكان، .. تەنيا لەسەر چاسەرەنەكردن و پىشپىل كىردنى مافى كورد ، ھاووخەبات و ھاووبەش و ھاووخەمى يەكتەر بوونە ، بەتايبەتى لە دوای دروست كىردنى سنوورى جووگرافى وولاتەكانىيان لەسەر خاكى گەلانى ھەرىمەكە بەتايبەتى لە سەرخاكى كوردستان...! سەركردايەتى كوردىش بگرە لە سەرەتاي بوونى دەسەلاتيان لەسەر تىرەو ھۆزو ئىمارت و بىنەمالەو پارت و رىكخراو لە ھەموو بووارە جىياجىياكان دزى يەكتەر بوونەو مېژو بوونى گەل و نىشتىمانىيان پىركردۆتەوھ لە شەپرى خۆكووژى و كىشەو مەملانى ، لە ئاسانكارى كىردن بۇ دووژمنى گەل و نىشتىمان، تەنيا لە سەر دەسەلات و سامان كۆك بوونە .

كە ئەمەش دوو ھۆكارى سەرەكى بىنەپەتى بوونە لە نەگەيشتىنى كورد بە وولاتىكى سنووردارى قەووارە سەربەخۆ . وەك وولاتانى دىكەى جىھان، كە كورد لەكىشووھى ئاسيا لەئەتەوھ يەكەمەكانى ئەو كىشووھەرە بوونەو دوا نەتەوھش بوونە لە بەدەستەينانى وولاتىكى سەربەخۆدا...!!..!!..!!

جا ھىووادارم لەناوھرۆكى پىشەكەكەم گەيشتىن ، كە ئەوھى لەتووانامدا ھەبووھ دەستەم كەوتوھ لە مېژووى رووداوەكانى كوردو كوردستان و داگىركەرانى كوردستان و ناووخۆى كوردستان و گەلانى جىھانم كۆكردۆتەوھ

به‌رۆژو مانگو ساڵ له‌و كتيبه‌ تو‌مارم كردوو به‌دنيايييه‌وه .
دنياشم له‌وه‌ى كه‌ مي‌ژووكان له ٩٩٪ راستن به‌پي مي‌ژووى سه‌رچاوه
كورديه‌كان و عه‌ره‌بيه‌كان و به‌ تايبه‌تى بيانيه‌كان ، وه‌ك له‌ كو‌تايى كتيبه‌كه‌
سه‌رچاوه‌كان هه‌مووى تو‌مار كراوه ... له‌ هه‌مان كات به‌شيوووه‌يه‌كى ري‌ك و
دورست له‌ زجيره‌يه‌كى يه‌ك له‌ دوواى يه‌ك و ساڵ به‌ساڵ به‌پي ده‌ست كه‌وتن و
بروا پى بوون تو‌ماركراون ..

خووينه‌رى به‌ريز: - له‌ كو‌تاييدا هيوادارم خزمه‌تيكى بچووكى مي‌ژووى
گه‌ل و نيشتمانه‌كه‌م و سه‌رجه‌م مي‌ژووى گه‌لانى ديكه‌ى جيهان و مرو‌قايه‌تيم
كردبى ، به‌ ده‌وله‌مەند كردنى كتيبخانه‌ى كوردى ، هيوادارم كه‌ ئەم كتيبه‌
ببيته‌ هوكاريكى زياتر ده‌وله‌مەند كردن و په‌ره‌پيدان به‌ په‌رتووكانه‌ى كوردى و
بيانى له‌ هريم و ناوچه‌كه‌دا . به‌تايبه‌تى وولاتانى دراووسيني داگيركه‌رى كوردو
خاكي كوردستان ، به‌ تيگه‌يشتنيان له‌ راستيه‌كان و هه‌له‌ى رابردوويان و
گه‌رانه‌وه‌ به‌ گرتنه‌به‌رى بنه‌ماكاني ژيانى به‌يه‌كه‌وه‌ى سه‌رده‌ميانه‌ له‌ هه‌موو بواره
جياجياكاني خو‌يى و بوونى دراووسيني‌تى برايانه .

هيوادارم كه‌ يارمه‌تى ده‌رم بن له‌ هه‌ر ره‌خه‌يه‌ك يا خود كه‌مووكووريه‌ك كه‌
له‌ ناوه‌روكى كتيبه‌كه‌م به‌دى ده‌كرى... تا به‌ هاووكارى و يارمه‌تى ئيووه‌ى به‌ريز
راستبكريته‌وه ، بۆ زياتر پووختكردنى ، كه‌ مايه‌ى خو‌شحالى و ده‌ستخوشييه‌...
ئەويش به‌ په‌يوه‌ندى كردن به‌ژماره‌ موبايلى ٤٥٤٨٠٩٨ يا خود ئاريافونى
ژماره / ٠٦٦٠٢٥٣٣٥٢٢ .

له‌ گه‌ل ري‌زم بۆ هه‌لگه‌رى ئەم مي‌ژوونامه‌يه‌.

عه‌ئى كه‌ندى

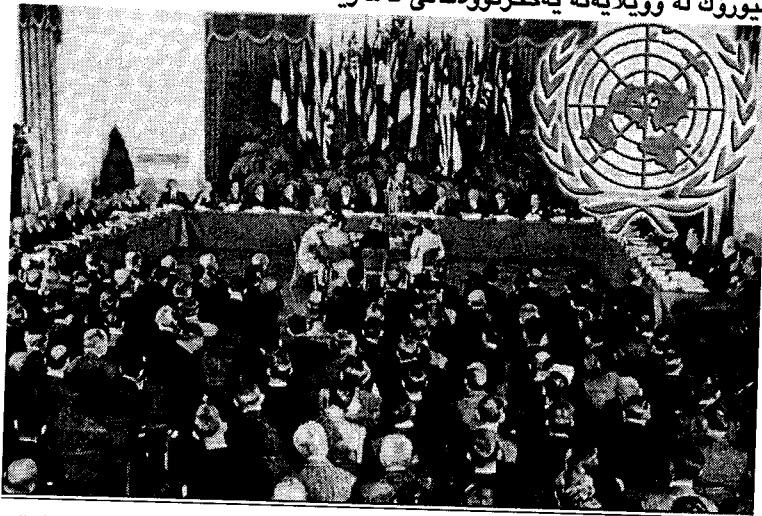
باشوورى كوردستان - هه‌وليير

٢٠٠٣/٣/١

1952

له ماوه‌ى شه‌رى نىوان كۆرياي باكوورو كۆرياي باشوورو له ئه‌نجامى ئه‌و شه‌ره‌ پايته‌ختى كۆرياي باشوور- سىئۆل- كه‌وته‌ ژيىر ده‌سه‌لاتى ه‌يزه‌كانى سووپاي مللى كۆرياي باكوور له وولاته‌كه‌دا . ۱۹۵۱/۱/۴

كردنه‌وى باره‌گاي سه‌ره‌كى پيڭخراوى نه‌ته‌وه‌ يه‌كگرتووه‌كان له شارى نيورۆك له وويلايه‌ته‌ يه‌كگرتووه‌كانى ئه‌مه‌ريكا . ۱۹۵۱/۱/۹

بلاوكردنه‌وى هه‌فته‌نامه‌ى خه‌بات به‌ زمانى كوردى و عه‌ره‌بى له لايه‌ن پارتى ديموكراتى كوردستان له باشوورى كوردستانى لكيندراو به‌ ئىراق ، كه‌ پۆنى گرنگى هه‌بوو له بارى بزوتنه‌وى پزگاريخوازى كوردو په‌يووه‌ندى كۆمه‌لگاي ئىراق به‌هه‌موو پيڭ هاته‌كان له وولاته‌كه‌دا . ۱۹۵۱/۱/۱۱

خۆمانى كردنى پاليئووگه‌كانى نه‌وتى ئىران ، له لايه‌ن رژيىمى شانشاھى محه‌مه‌د ره‌زا شا ، كه‌ زۆربه‌ى پاليئووگه‌ نه‌وتيه‌كانى رۆژه‌لاتى كوردستانى ژيىر ده‌سه‌لاتى رژيىمى شا له ئىرانى به‌ركه‌ووت له هه‌ريمه‌كه‌دا . ۱۹۵۱/۵/۱

بۆ يه‌كه‌م جار له ميژبوى كيشووهرى ئاسيا خوولى يه‌كه‌مى ياربييه‌كانى ۱۹۵۱/۵/۴

ئاسيا ئەنجام درا لە شارى نيودهلهى پايتەختى هندستان كه ۱۱ وولات به شدارى تيدا كردو ياريزانى مهله وانزانى سەنگافوره - نيوتش كۆل - يەكەم يارى زان بوو لە ياربيهكانى ئاسيا سەرکەووتنى به دەست هینا. لە ماوهى ۱۵۰۰م - لە رۆژى كردنهوهى پالەوانيهتیهكه بهرامبەر به وولاتانى بهشدار بوو لە كيشووهرهكهدا .

۱۹۵۱/۵/۱۸ كۆمەلەى گشتى نەتوهره يەكگرتووهركان نامۆزگارى ئەو وولاتانهى كرد كه به گه مارۆ خستنه سەر ئەو وولاتانهى كه هەلدهستن به بهرهم هينانى چهكى هه مه جوړى جهنگى كۆمەل كووژى و ويرانكردن له وولاته جيا جياكانى جيهاندا .

۱۹۵۱/۶/۱۰ سۆسىيال ئىنتەرناسىيونال ريكخراويهكى جيهانيه و زۆرينهى پارت و ريكخراوه سۆسىيالىستى و كرئكاريهكانى جيهان لهخۆ دهگرى ... سۆسىيال ئىنتەرناسىيونال بهم فۆرمهى له دواى جهنگى دووهمى جيهان ، يەكەم كۆنگرهى خۆى له شارى فرانكفورتى ئەلمانيا گریدا ... و - مۆرگان فليپسى - وهك يەكەم سەرۆكى خۆى دياركرد .

ئەم ريكخراويه تەكوو ئىستا لە رۆژى دامەزراندنيهوه ههشت كەس سەرۆكايهتى كردووهر ... دواى سەرۆكى - جورج پاپاندورى - سكرتيرى پارتى پاسووكى يونانى كه له سالى ۲۰۰۶ سەرۆكايهتى ئەم ريكخراوه دهكات ... ئەم ريكخراويه دريژكراوهى international workers association

يهپوهندى كرئكارانى جيهانه كه له ۱۸۶۴/۹/۲۸ له شارى لهندهنى پايتەختى بهريتانيا دامەزراره . ئەويش له پيناو كۆكردنهوهى ريكخراوه سۆسىيالىستهكانى ئەوروپا و ئەمريكا . ئەويش پاش چهندين گۆرانكاريه جوړاوجۆرهكان و ئەم ريكخراوه ۵۷ ساله كاردهكات .

جىڭەي باسكردنە كە بەشدارى ۷۰۰ كەسى ئەندام لە ۱۵۰ پارت و
رېڭخراو لە ۱۲۰ وولاتى جياواز لە جيهان سەر لە بەياني رۆژى دوشەممە
۶/۳۰ تا ۲۰۰۸/۷/۲ لە شارۆچكەى - لاگونسى - نزيك شارى ئەسيناي
پايتەختى يۇنان ئەم رېڭخراويه كۆنگرهى بيست و سىيەمى خۆى گرېدا
 ... لە دواى گفتووگوۆ كردن لە سەر بابەتە سەرەكەكانى ئەم كۆنگرهيه و
لەكۆتابى سكرتيرى يەكپهتو نيشتيمانى كوردستان و سەرەك كۆمارى
ئىراق جەلال تالەباني بەجىگرى سەرۆكى ئەم رېڭخراويه هەلبژيردرا.

كە ئەمەش بارىكى گونجاو بوو بۆ داهاتووى گەلى كوردستان و
 پەيوەندىهكانى كورد لە گەل وولاتانى جيهان و بە پىچەوانەشدا كاردانەوى
 كاريگرى خۆى هەيه لە هەموو بوارەكان بە تايبەتى لە هەردوو بوارى
 نەتەوهيى و نيشتيمانى لەكوردستان .

مۆر كردنى رېكەووتننامەى نيوودەوولەتى لە بارەى بارودۆخى پەنابەران ،
 لە ئەنجامى دەربەدەرى ميللەتان لە لاين دەسەلاتدارانى وولاتەكەيان بە
 هۆى نادادەورانەو بەند كردنيان .

۱۹۵۱/۶/۳۰ گرېدانى كۆنگره بە
 ناوبانگەكە لە شارى
 فرانكفورتى وولاتى
 ئەلمانىا سازدرا ، ئەم
 كۆنگرهيه بە يەكەم
 كۆنگرهى
 سۆسياليسىت ئىنتەر
 ناسيۆنال دادەنرېت ،

كە ۳۱ پارت و رېڭخراو بەشداريانتيڭدا كرد ، كە نووينەرى كيشوهرەكانى
 ئەوپروپاو ئەمەريكاو ناسيائيان دەكرد... مەبەستمان رېڭخراوى
 سۆسياليسىت ئىنتەر ناسيۆنالە SI ، كە رېڭخراويكى نيوودەوولەتية ،
 بۆپارت و رېڭخراوه سۆسيال ديموكرات و ديموكراتى سۆسياليسىتەكان .
 ئەم رېڭخراوه لەسالى ۱۸۶۴ دامەزراوه ، دواى ئەوه لە سالى ۱۸۷۲

جاريكى دىكە رېكخراۋەتەۋە بە ئىنتەرناسىيونالى يەكەم ناسراۋە لە جىھاندا ، لە سالى ۱۸۸۹ دا ئىنتەرناسىيونالى دووم دامەزرا بەسەر پەرشى زاناۋ ناۋدارى جىھانى و ھاۋرپى ماركس ، فەردىك ئىنگلش .
ئەۋىش تا سالى ۱۹۱۶ بەردوام بوو ، دۋاى ئەۋە لە سالى ۱۹۲۳ بە سەپەرشى يەكەتى سۇقىت ، كە پابەرايەتى دامەزىنەرى پزىمى سۇشپالىست لە پروسىيا - لىنن - و پارتى كۆمۇنىستى سۇقىت كۆنگرەيەكى دىكەيان سازداۋ خۇى بنىاد ناپەۋە ، بەمەش ئىنتەرناسىيونالى سىيەم راگەياندرا بە ناۋى - كۆمەتتىن - دۋاى ئەۋە بە ھۇى ھەلگىرسانى جەنگى دووم جىھان لىك ھەلۋەشايەۋە لە كىشۋەرەكەۋ جىھاندا .

۱۹۵۱/۷/۱۵ كۆچى دۋاىى نووسەرۋ رووناكبرى نەتەۋەيى مامۇستاي - جەلادت بەدرخان - لە ئاۋارەيىدا لە رۇژئاۋاى كوردستانى لىكدراۋە بە سوورپا لە شارى - دىمەشق - ى پايتەختى سوورپا .
تېيىنى :- لە ناۋەرۇكى كىتەپكە خەبات و تىكۇشانى ئە و بەمالەيە بە شىۋەيەكى ديار نووسراۋەتەۋە .

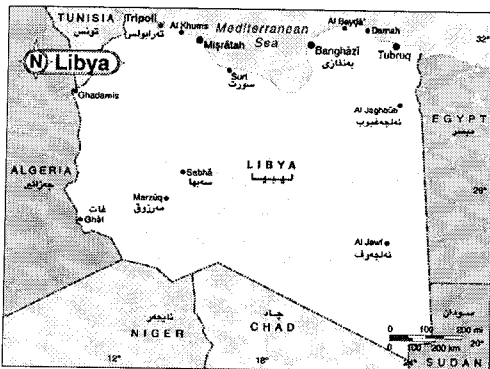
۱۹۵۱/۹/۸ مۇركردنى رېكەۋوتننامە لە نىۋان ئەمەرىكاۋ يابان لە دۋاى كىشانەۋەي ھىزەكانى سووپاى ئەمەرىكا لە يابان ، دۋاى ئەۋە مافى بە ئەمەرىكاۋا بەدامەزاندنى بىكەى سەربازى لە سەر خاكى يابان بە پىي رېكەۋوتنەكەدا .

١٩٥١/١١/٢ گریڤدانی کۆنگره‌ی ئه‌سینای
 پایته‌ختی یۆنان دژی پزئیمی
 ئیمپریالیزمی جیهانی ، که
 که‌سایه‌تی ناوداری کورد
 خاتوو - ره‌وشه‌ن به‌درخان-
 به‌ نووینه‌ری کورد له
 کوردستان به‌ وته‌یه‌ک
 به‌شداری تیدا کرد ، ئه‌ویش
 له‌ سه‌ر بارو دۆخی کیشه
 هه‌لواس‌راوه‌کانی گه‌لی
 کوردستان بوو له‌ کۆنگره‌که‌دا .

به‌لام کیشه‌ی ره‌وای گه‌لی کوردستان به‌ گشتی به‌ پێی قوناخه‌یه‌ک له‌ دوا‌ی
 یه‌که‌کانی په‌رسه‌ندن و پێشکو‌تن نه‌ چۆته‌ پێشه‌وه‌ له‌ به‌ ده‌ست هینانی
 مافه‌ ره‌واکانی به‌ تایبه‌تی له‌ هه‌ردوو بواری نه‌ته‌وه‌یی و نیشتیمانیدا له‌
 عه‌رپم و ناوچه‌و کیشه‌وه‌ره‌که‌دا ، وه‌ک ئه‌و وولاتانه‌ی که‌ له‌ دوا‌ی جه‌نگی
 دووه‌می جیهان به‌ ده‌ستیان هیناوه‌ ، که‌ ژماره‌ی دانیشتووان و رووبه‌ری
 خا‌که‌کیان به‌ قه‌ده‌ی ریژه‌ی دانیشتووان و رووبه‌ری خا‌کی کوردستان نیه‌
 له‌ کیشه‌وه‌ره‌که‌دا له‌ گه‌ل چه‌ندین بواری دیکه‌دا .

١٩٥٢

١٩٥٢/١/٢ وولاتی لیبیا
 سه‌ره‌خۆیی خۆی
 راگه‌یاند به‌دامه‌زاندنی
 پزئیمی شانیشینی
 ده‌ستووری ، که
 شانشین ئیدریسی
 یه‌که‌م ده‌سه‌لاتی لیبیای

گرتە دەست لە سەر وولاتەكەدا ، ئەويش لە شاری - تەرابلس - ی پایتەخە ، كە ژمارەى دانىشتووانەكى ، ۱,۷۷۰,۰۰۰ مليون كەسە لە شارەكەدا .
 ھەروا ژمارەى دانىشتووانى وولاتەكەى ، ۵,۹۰۰,۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا
 رووبەرى خاكى وولاتەكەى ، ۱,۵۷۹,۵۴۰ مليون كيلۆ مەتر چوار گۆشەيە .
 ھەروا چىرى دانىشتووانەكەى ۹/ نۆ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا . ھەروا
 نژادەكانى ، عەرەبى بەر بەر ۹۷٪ . لە دانىشتووانى وولاتەكەدا .

۱۹۵۲/۲/۶

ھەموار كردنى رينمايەكانى سوويند خواردنى شانشىنەكانى بەرىتانيا ، كە
 شانشىن ئەليزابىت سوويندى ياساى خوارد بە سەرۆكى بالای رايەلەى
 كۆمەنوولسى بەرىتانيا و ھاوبەشى نازاد لە رايەلەى وولاتانى كۆمەنوولس لە
 بەرىتانيا .

شايانى باسە كە شانشىن ئەليزابىت دەسەلاتى فیتۆى ھەيە لە ھەر كاريكى
 بپياردان و ياسا لە ئەنجومەنى گشتى بەرىتانيا .

بەلام ماوەى زياتر لە ۴۰ ساڵە ، خۆى دوورە پەريز گرتووە بۆ سەقامگير
 كردنى ديموكراتى و مافى مەرۆف و نازادىەكانى گەلانى بەرىتانيا و
 دەسەلاتە يەك لە دواى يەكەكانى نيوان پارتى كريكاران و پاريزگارەن لە
 راميارىەتى وولاتەكەدا .

۱۹۵۲/۲/۲۰

شانشىن جورجى شەشەمى شانشىنى بەرىتانيا كۆچى دوايى كردو شانشىن
 ئەليزابىت جيگەى گرتەووە ، تاكوو تەواو بوونى ئەو ميسژوونامە لە دەسەلات
 بەردەوام بوو لە سەر بەرىتانيادا .

۱۹۵۲/۳/۲۳

سەرۆك وەزيرانى پزئىمى شانشىنى لە ئىراق سالىح جەبر سەردانى شىيخ
 مەحمودى نەمرى كرد لە شارى سلیمانى و بەيەكەووە وینەيان گرتوو بارى
 ئىراق و كوردو ناوچەكەيان ھەلسەنگاند لە پینا و بەرەو پيشبردنى كيشە
 ھەلوواسراوھكاندا .

۱۹۵۲/۵/۵

سەرەك وەزيرانى ئىراق - سالىح جەبر - لە گەشتىكى دا بۆ شارەكانى
 كوردستان ، وەك پاريزگاكانى كەركوك و ھەوليرۆ كۆيەو سلیمانى بە
 پيشوازی ليكردنى لەلایەن كەسايەتیه كوردو ناغاكانى دزەيى و ھەريمی
 كوردستان ، لە پینا و بەھيز كردنى جى پيگەى خۆى نەك يارمەتيدان

بەچارەسەرى كېشەى كورد لە كوردستان .

مۆركردنى رېكەووتننامە لە نىوان وولاتانى داگېركەرى ئەلمانیا لە دوای ۱۹۵۲/۵/۲۶
جەنگى دووهمى جىهان .

كە ئەمەرىكاو بەرىتانیاو فەرەنساو يەكیەتى سۆقیەت ، بە كشاندنەوہى
هیزەكانى سووپایان لە ئەلمانیادا ، كە دوای ئەوہ تەنیا هیزەكانى سووپای
ئەمەرىكا لە ئەلمانیا مانەوہ تاكوو تەواوبوونى ئەو میژوونامەیه .

كۆچى دوایى نووسەرو ۱۹۵۲/۶/۱۲
رۆشنیرو شاعىرى نىشتیمان
پەرەرى گەل ، مامۇستا مەلا
عەبدولكەرىم ناسراو بە -
موقتى پىنجوینى - لە هەرىمى
باشوورى كوردستان - گۆرى
مامۇستای كۆچ كردوو لە
گۆرستانى حاجى شىخە لە
شارى پىنجوینە لە پارێزگای
سلىمانى .

مامۇستا لە سالى ۱۸۸۱ لە

گوندى بیستانەى سەر بەقەزای پىنجوین لە باشوورى كوردستان چاوى بە
جىهان هەلھیناوه

كۆمیتەى - وەزەى ئەتۆمى ئیسرائیل - دامەزرا . پاش ئەوہ بە چەند ۱۹۵۲/۶/۱۳
مانگىك واتە لە مانگى ۱/ ۱۹۵۳ پرۆتۆكۆلى هاوكاروى گۆرىنەوہى زانیارى
لە نىوان فەرەنساو ئیسرائیل لە بواری تەكنۆلۆژىای ئەتۆمى مۆركرا . ئەم
پەيوەندىە دوو قۆلیە لە بواری زانستى ئەتۆمى تاگەيشتە ئەوہى كەلە سالى
۱۹۵۵ ، فەرەنسا بە يەكەمىن رېكتەرى ئەتۆمى بە ئیسرائیل بفرۆشىت ، لە
ناوچەى دەيمومەى باشورى ئیسرائیل دابمەزرىنى ، دوای ئەوہ لە سالى

۱۹۶۰. ئىسرائىل بە يارمەتى وولاتە يەكگرتووه كان رىكتەرىكىدىكەي ئەتۆمى لەباشوورى تەلئەبىب دامەزراند .

۱۹۵۲/۶/۱۸ ھەلوھشاندنەوہى پڙىمى شانشىنى لە مىسر بەپراگەياندىنى پڙىمى كۆمارى بە سەرۇكايەتى جەمال عەبدولناسر.

۱۹۵۲/۷/۱۱ كۆچى دوایى مېژوونوسى ناوادارى كورد - محەمەد عەلى عەونى - لە قاھىرەي پايتەختى مىسر... شايانى باسە ئەو زاناىە بوو، كە شەرەفنامەي وەرگىپرايە سەر زمانى عەرەبى... ئەم بئەمالەيە لە پەسەندا دانيشتووي باكوورى كوردستان بوونە... گۆرەكەي لە تەكەيەي شىخ

مغاوهرە لەچىاي . مەقتەمىيە ... شايانى باسە لەھەندى نووسراوہى رۆژى كۆچى دوایى ئەم كەسايەتتە بە ۷/۴ دادەنن لە وولاتەدا .

جىگەي روونکردنەوہيە كە ئەم كەسايەتتە بەرئزە كورى حاجى عەبدولقادر عەونىيە . نووسەرئىكى بەرزو نىشتيمانپەرورئىكى كوردە ، لە سالى ۱۸۹۷ لە شارى - سووپرەكە - ي سەر بە پارىزگاي دىباەكر - نامەد - لە باكوورى كوردستان چاوي بە جىهان ھەلھىناوہ ، پلەي يەكەم و دووہمى خوويىندنى لە توركيە تەواو كردوہ .

دوای ئەو بەرە وولاتى مىسر دەچىت ولە شارى قاھىرەي پايتەختى مىسر لە زانكۆي ئەزھەرى ئاينى خوويىندوويەتى و بروانامەي بە كەلۇرئىسى لە زانستە ئىسلامىيەكان وەرگرتوہ لە زانكۆكەدا .

دوای ئەو دەستى كردوہ بە خوويىندن لە بەشى جووگرافياو بەشى مېژوو لە كۆلئىژى ئاداب لە شارى قاھىرە . زمانەكانى توركى و فارسى و فەرەنسى و عەرەبى بە باشى زانئووہ ، ئەم كەسايەتتە لە گەل بئە مالەي بەدرخانئەكان بەشدارى كردوہ لە دامەزراندنى كۆمەلەي خويىبوون بە ھۆي بىروبووہرى

کوردو کوردستان .

هه‌روا له بهر شهوه رژیمی تورک ماوه‌ی پی نه‌داوه بگریته‌وه باکووری کوردستان ، ... تادوا ساته‌کانی له ژیانیدا له دیووو‌خانی شا فاروق کاری کردووه ، شای میسر ، که له بنه‌ماله‌ی محمه‌د عه‌لی پاشا بووهو ناسراو بوونه به بنه‌ماله‌ی خدیووی ، به وه‌رگیری زمانه‌ی رۆژه‌لاتیه‌کان دامه‌زراوه ، هه‌روا ئه‌م که سایه‌تیه کورده شه‌ره‌فنامه‌ی له زمانی فارسی وه‌رگیراوه‌ته سه‌ر زمانی عه‌ره‌بی، به هۆی گرنگی شه‌و دانراویه له سالی ۱۹۵۸ له لایهن وه‌زاره‌تی په‌روه‌ده‌ی میسر به چاپگه‌یه‌ندراوه له‌م وولاته‌دا.

هه‌روا وه‌رگیرانی خوولاسه‌ی میژووی کوردو کوردسان و میژووی دوهل وئیماراتی کوردی ماموستا نه‌مین زه‌کی بو‌زمانی عه‌ره‌بی . هه‌روا له چاپدانه‌وه‌ی به‌شی دووه‌می - مه‌شاهیر الاکراد - ی ماموستا نه‌مین زه‌کی به‌گ ... نووسینی کیشه‌ی کورد - به‌له‌ج شیرکو . له گه‌ل چه‌ندین ده‌ست نووس و وه‌رگیراندنی نووسراوو دانراوی نووسه‌ره به ناوبانگه‌کانی کورد ، له پیناو ده‌وله‌مه‌ند کردنی کتیبخانه‌ی کوردی و عه‌ره‌بی و بیانی له جیهاندا .

۱۹۵۲/۷/۱۹ پیش‌پرکینی یاریه‌کانی جامی جیهانی - ئۆله‌مپیات - له شاری هلسنکی پایته‌ختی فیله‌نده به‌ریوه‌چوو، که به‌رده‌وام بوو تا کوو ۸/۳ هه‌مان سال له نیوان یاریزانانی یانه‌کانی وولاتانی به‌شدار بوو له وولاته جیا جیاکان له جیهاندا .

۱۹۵۲/۷/۲۳ به‌ریا بوونی شو‌رشی میسر به سه‌رکردایه‌تی محمه‌د نه‌جیب دژی رژیمی شانشین له میسر ، که شانشین فاروق شانشین میسر بوو له نه‌وه‌ی بنه‌ماله‌ی محمه‌د عه‌لی پاشای دامه‌زینه‌ری وولاتی میسر بوو ، که به‌نه‌ژاد

کوردو له پارێزگای دیاربهری باکووری کوردستانی ژیر ده‌سه‌لاتی

ئىمپراتورىيەتى عوسمانى پويان لەو وولاتە کرد بوو کہ ناسرا بوون بە
بنەمالەى خدیووی لە جیھاندا .

۱۹۵۲/۹/۱۵ هیژەکانى سوویای بەریتانیا پەلامارى ئەریتیرایى دا ، لە ئەنجام داگیران
کردو سەرپەرشتیان دەکرد ، وەك هەرئیمىكى ژیر نامۆزگارى نەتەوہ
یەگرتووہکان . تا ئەو کاتەى لەگەڵ ئەسیووبیا یەکیان گرت لە یەك وولاتى
سەر بەخۆدا لە جیھاندا .

۱۹۵۲/۱۱/۲۱ محەمد مەحمود سەواف لە هەولئى ئەوہ دابوو کہ لە بواری راگەیانندن
جیگایەك بو بىرو باوہرى ئیخوان موسلمین بکاتەوہ ، لەم رۆژەدا یەكەم
ژمارەى گۆقارى هەفتەنامەى بەنارى - الاخوة الاسلامیة - بلاوکردهوہ ، کہ
خوى سەرنوسەرى گۆقارەكە بوو .

ئەویش بە هوى پەيوەندى باشى لەگەڵ حکومەتى شانشینى لە ئیران ،
بەو هویەوہ توانى رەزامەندى لە وەزارەتى پەرورده وەرگیرئ ، کہ گۆقارەكە
لەنیوو هەموو خویندنگاکاندا دابەش بکړئ لە وولاتەكەدا .

۱۹۵۲/۱۱/۲۲ گەوورەترین راپەرینى گەلانى ئیراق لە شارى بەغداى پایتەخت ئەنجامدرا ،
بە بەردەوامى تیکۆشان دژى دەسەلاتى شانشینى لە ئیراقى هاوپەیمانى
بەریتانیاو ئەمەریکادا .

۱۹۵۲/۱۲/۳۱ شاعىرو رووناكیبرى نەتەوہو
نىشتمانپەرور مامۆستا -
بەختیار زیوہر - كۆچى
دوايى كرد لە شارى سلیمانى
لە باشورى كوردستان كە
رۆلى بالای هەبوو
لەرۆشنیبرکردنى گەلى
كوردستان .

جیگەى روونکردنەوہیە كە
مامۆستای ناودار بەختیار
زیوہر ناوى تەواوى - فائىق

عەبدوللامحەمد مەلا رەسوول - ە ، لە ناو شاعیرانى كوردا گەلیكى ئەو

تۆمان ھەن ناويان لە بەرھەمیان بلأوترە ، يەكئىك لەوانەش مامۇستا -
 بەختيا زىوەر - ە ئەم شاعيرە ھەر وەك ژيانى بە ناخۆشى و پەر لە نازارو
 نەخۆشپەو بەردۆتە سەر و زووش مائناوايى لە گەل و نيشتيمانەكەى كرد لە
 ھەرئيمەكەدا .

ھەروا پاش مەرگيشى و تائەمرۆش ھەموومان لە خۆيى و لە بەرھەمى
 رەنگينى بى دەنگ بووين . جىگەى داخە نووسەر و ژۆرنامەنووس و شاعيرو
 ھونەرمەندانى كورد لە ماوەى ژياناندا ريزيان ليناندرى ، بەلام دواى ئەوہى
 كە مائناوايى يەكجارەكى دەكات ، ئەوكاتە لە لاپەرەى ژۆرنامەو
 گوڤاروشاشەكانى تەلەفزيون بە دوو دىر باسى دەكرى . بەلام دواى
 جى...؟...!

ئەم شاعيرە كورى مامۇستاي شاعير زىوەر ئەمەنديە ، كە لە سالى ۱۹۰۸ لە
 شارى سلیمانى چارى بە جيهان ھەلھیناوە ، سەرھتاي ژيانى مندالى وەك
 مندالانى ديكەى كورد خوويندى لە - حوجرەى - فەقييايەتى بردۆتە سەر
 ، دواى ئەوہ چووہتە قوتابخانە و پۆلى شەشەمى سەرھتايى تەواوكردوہ .
 دواى ئەوہ چووہتە شارى بەغدا و بەشداری لە خووليكى برينپىچى ئازەلان
 - موزەميد بەیتەرى - كردوہو چۆتە سەر ئەو ئيشە ، ھەروا لە كارى
 فەرمانبەرى لە ناوچەكانى سلیمانى باش گەراوہ و ماوەيەك لە شارۆچكەى
 پردى بوو ، لە سالى ۱۹۴۶ كاتى قوتابخانەى ناوہندى شەو لە شارى
 سلیمانى كرايەوہ ، بى گویدانە تەمەن مامۇستا بەختيار بوو بە قوتابى و لە
 سالى ۱۹۴۸ پۆلى سىيەمى ناوہندى تەواو دەكات .

ھەروا لەو سالىدا بە ھۆى كۆچى دوايى باوكيەوہ ، تەواو بە دەست
 نەخۆشپەكەيەوہ . كە زۆر سەرھتاي ديار دەبى و كارى ليدەكات و ناچار
 دەبى روو لە شارى بەغدا دەكات و لەوى نەشتەر گەرى ميشكيان بۆ كردوہ
 ، پاش ئەو نەشتەرگەريە بە شەش مانگ ، واتە لە ۱۹۵۲/۱۲/۳۱ مائناوايى لە
 گەل و نيشتيمانەكەى دەكات لە شارى سلیمانى لە باشوورى كوردستان و ،
 گۆرەكەى لە گۆرستانى جۇگا لە تەك باوكيەوہ بە خاك سپيەرداروژە لە
 شارەكەدا .

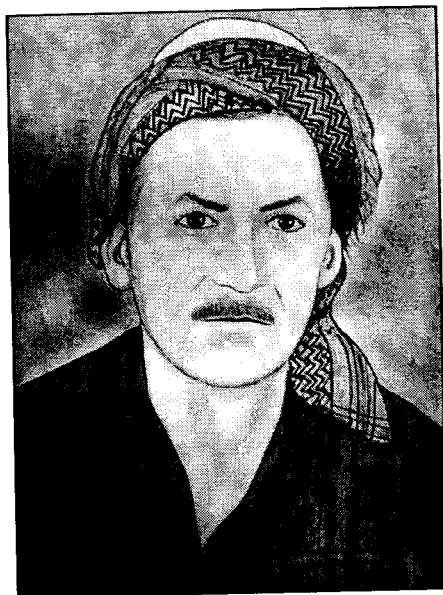
ھەروا بەرھەمەكانى ئەم شاعيرە ھەژارە و نيشتيمانپەرورە لە ديوانە دەست
 نووسەكەيدا دوو پلە بۆ بەرھەمى خۆى دادەنى .

يەكەم: - له ۱۹۲۸/۹/۱۵ دەست پىدەكەت تا سالى ۱۹۵۰ ، كه دوا پارچه هونراوهى نووسىيووهو پاش ئەوه نهخۆشى لهو دووسالەى دوایی ژيانبدا ريگای نووسىنى نهداوه . ئەم دابهشکردنەش شاعىر خۆى هەر له بەر ئەويه كه له سەر دەمى لاويدا شىعەرى ووتووهو پاشان وازى لىهیناوه و پاش دە سالىكى دىكه دەستى داووتەتووه شىعەر نووسىن له هەرىمەكهدا .

دووم: - دواى واز هینانى له شىعەر دووباره دهگەرىتەوه و دەست به نووسىنهوهى شىعەر دەكەت ، ئەمەش له دواى كۆتایى هاتنى جەنگى دوومهى جیهانى بوو له سالى ۱۹۴۵ . دیوانه شىعەرەكەشى له لایەن مامۆستا مەحمود زێوهر له سالى ۱۹۷۰ به چاپگەیهندراوه . ئەم شاعیرهش چەند ووتارى له سەر خۆیى و شىعەرەكانى نووسراوه له گوڤارو رۆژنامەكان له لایەن نووسەر و شاعىرانى گەلهكەمان له باشوورى كوردستاندا .

سەرچاوه: - سوود له گوڤارى - رۆڤار - ۱ماره/۴۶ وەرگىراوه.

۱۹۵۳

۱۹۵۳/۲/۱۵

كۆچى دوایی كەسایەتى
 ناوڤارى پارىزگای هەولێر -
 سالىح عەبدوللا سالىح
 محەمەد - ناسراوه به - سالىح
 ئەياغ - له عەشیرهتى - ئايغ
 - ی هەولێرى له شارى
 هەولێر له هەرىمى باشوورى
 كوردستان . ناوڤراو چەندىن
 - خان - ی له شارى هەولێر
 هەبووه و شارەزابووه له جیا
 كوردنەوهى مەزۆ مالآتى
 خراپ له باشەكان وخەلكى له
 كاتى كرىنى مەرۆمالات وهك

شارەزايەك له گەل خويان دەيانبرد ، به ناوى ئەياغ ناوڤانگى دەرکردووه
 و ناسراوه .

هه روا ئه م که سایه تیه گهره ی عشره تی - ئایغ - بووه که مانا کوردیه که ی
- زیندیه - ، واته نوئ بوئه وه ، که ئه م وشه تورکیه ی بو دانراوه ته نها
مه به ست ئه وه بوه که ئه م عشره ته له ترسی عوسمانیه کان و بو خو
گونجاندن ئه و ناوه ی بو دانراوه ، که ئه مه ناوی عه شیره ته که یه له پارێزگای
هه ولیرو به و ناوه ناسرابوون . له بهر ئه وه ئه و که سایه تیه و بنه ماله که یان
ناوزه ند بوونه به ناوی ئایغ .

هه روا دایکی سالح ئه یاغ که ناوی خاتوو - گورجی - بووه ئافره تیکی
ناسراو بووه له پارێزگاکانی کوردستان مووسل ، نه ک به ته نیا پارێزگای
هه ولیر به کاری بازرگانی کردنی به کووتال فرۆشتن و شاره زایی باشی
هه بووه له م بواره دا .

جینگه ی ئاماژه پیکردنه که سالح ئه یاغ یه کیك بووه له دامه زراندن و
بنیاتننانی گهره کی ته یراوه ، که ئه و کاته ئه و گهره که چۆل بوو که سی
تیانه بوو به هوئ نه ویرانیان له بهر دزی و پیاوی خراپ ... له و کاته ش تاهیر
ئاغا به سالح زیندی ده لی تو پیاویکی لی هاتوو چاونه ترسی برۆ خانوو بو
خوت له سه ر سامانی من بکه به بی به رامبه ر ، ئه ویش ده ست به دروست
کردنی خانووه که ده کات له و گهره که .

دوایی ورده ورده خزم و براده ری لی کوڤه بنه وه و دوایش تاهه ر ئاغاش
زیاتر ده ست به دروستکردنی خانوو به ره ده کات له و گهره که و ناوزه ند
ده بی به ناوی تاهیر ئاغا .

هه روه ها سالح ئه یاغ به ی تاریکی باش بووه و خه لکی رویان تی کردووه و
کوړیکی به ناو قهره نی ئه م پیشه ی لی فیرده بییت و تا سالانی ۲۰۰۶ له م
پیشه یه به رده وام بووه .

که گه لی کوردستان به گشتی و پارێزگای هه ولیر به تایبه تیش له باشووری
کوردستان بهر شالاه درنده کانی دوژمنانی نیشتمانی کورد که وتوون له
هه موو بواره جیا جیاکان له به تورکردن و به عه ره بکردن و به فارس کردن
و بهر تونده وه ی ناسنامه ی کوردایه تی ونیشتمانی و که وتوونه چ له ژیر
ده سه لاتی ئیمپراتۆریه ته کانی رۆمان مه گوول و فارس و عوسمانی و
به تایبه تی له دوا ی جهنگی یه که می جیهانی له سه لئ / ۱۹۱۴ ، که تا کوو
ئێستاش به رده وامن له ناو بردن و زراندنی ناسنامه ی کورد به هه موو هۆز و

تيرە و بنەمالەو خىزان و كەسايەتتە ناودارو لېھاتوۋەكانى كوردستان .
 يەك لەوانەش ئەم عەشیرەتە سنووردارە كە لە بەر ھۆى بارو دۆخ و
 قۇناخەكان ناوى عەشیرەتەكە زىندى بوو بە ئايغ... كە لە بنەرەتا ناوى
 عەشیرەتى زىندى بوو ەك عەشیرەتەكانى دىكەى سەر سنوورى
 كوردستان كە ھەندىك بىنوو پروپاگەندەيان كىردوو كە ئەم عەشیرەتە
 توركىيە و ئەويدى عەرەبىيە ئەو ەيان فارسىيە ... بەلام ھەمووى بۆ لەناو
 بردنى ناسنامە و بونى كورد بوو لەسەر خاكى كوردستان .

بەلام خۆراگرى و ئازايەتتە لە نەدۆراندنى ناسنامەى كوردايەتتەيان
 بەردەوام بوونە لەروونكردنەوى بارى عەشیرەتەكە و بەرگرى كردنىان
 لەناسنامەى كوردايەتتە لە ھەموو بارەدۆخىك .

گەر بەراوردىك بكەين لە نىوان مېژوو و خەبات و تىكۆشان و سەرھەلدانى
 تيرە و ھۆزەكانى كوردستان وا دەردەكەوى ئەو عەشیرەتە كە ناوى بنەرەتى
 زىندىيە دەگەرئىتەو ە سەر يەككىك لەبنەمالەكانى دىياركراوبوو ھەرچەند
 بەلگەيەكى فەرمى نىيە بۆ ئەم راستىيە .

بە ھەر حال ئەو عەشیرەتە كە تائىستا لە پارىژگاي ھەولپىر و سلېمانى و
 ھەتا لەباكوورى كوردستان بونيان ھەيە و كوردن و نكولى لە كوردايەتى
 خۆيان و عەشیرەتە كەو بنەمالە و خىزان ناكەن و بەردەوامن لە سەر بوونى
 كوردايەتتەيان كە ھەر لەو بۇنەو ە لەروانگەى گىرنگى دانى بەرئىز مسعوود
 بارزانى بە عەشیرەتەكانى كورد و توركمان و گەلى كوردستان بەگشتى
 بەرئىز شىخ اھم بارزانى كە سەرۆكى عشائرى كوردستان بو لە مانگى /
 ۲۰۰۶/۵ ، چەند كەسايەتتە لەبنەمالە و خىزانى ئەو عەشیرەتە بانگ ھىشت
 كرد بۆچۆنئەتى بارى ئەو عەشیرەتە و يارمەتى دانىيان بە پىسى ئەو
 بارودۆخەى كە گەلى كوردستان پىيدا تىپەر دەبى .

ئىستاش شىخ تارق نوپنەرايەتى ئەو عەشیرەتە دەكات لە ھەموو بواردەكانى
 پەيوەندى و كىشە و گىرەتەكان بە ھەلسوراندى كارە پىويستەكان لە پىناو
 گەشە پىدان و بەرەو پىش بردن و لە سەر ئامانچ و ئاواتەكانى گەلى
 كوردستان و گىرانەوى نازناوى عەشیرەتەكە بۆ سەر ناوى رەسەنى خۆى لە
 ھەرىمى باشوورى كوردستان .

ئېنسكلوپېدىيە مىشرون نامە

۱۹۵۱/۱/۱ تا ۲۰۰۰/۱۲/۳۱

غەلىكەندى

بەرگى سېيەم - چاپى دووم

بشاركراو و پتاركراو

باشوورى كوردستان - ھەولئير

۲۰۰۹ - ۲۷۰۹

وهزارهتی رۆشنبیری و لاوان
به‌رێوه‌به‌رایه‌تی گشتیی رۆژنامه‌نووسی و چاپ و باڵوگردهوه

ناوی کتیب: ئینسکلۆپیدیای میژوونامه

نووسینی: عه‌لی گهن‌دی

دی‌زاینی به‌رگ: دانهری میژوونامه‌که - عه‌لی گهن‌دی

کۆمپووتەر: نووسینگه‌ی هیوا بۆ کۆمپووتەر

به‌رگ: به‌رگی سێهه‌م ۲۰۰۹

چاپ: چاپی دووه‌م ۲۰۰۹

چاپخانه: چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی رۆشنبیری و لاوان - هه‌ولێر

تیراژ: ۱۵۰۰ دانه

نرخ: بۆ هه‌رچوار به‌رگ (۲۰۰۰۰) دیناره

له‌به‌رێوه‌به‌رایه‌تی گشتی کتیبخانه‌ی گشتیه‌کان / ژماره‌ی سپاردنی (۲۲۵۵) سالی (۲۰۰۹) ی پێدراوه.

بۆ هه‌ر ره‌خنه‌یه‌ك یان پێشنیارێك یان هه‌ر زانیاریه‌ك له‌ هه‌له‌وه‌ به‌سه‌رچوون ئاگاداران بگه‌نوه به‌ ژماره‌ی
مۆبایه‌یل / ۴۵۴۸۰۹۸ ، یان ژماره‌ی ئاری‌فۆنی / ۰۶۶۲۵۳۲۵۲۲ - یان
ئیمیلی: Alikendi@yahoo.com

* مافی چاپکردنی پارێزراره‌وه بۆ وه‌زاره‌تی رۆشنبیری و لاوان و خاوه‌نی کتیه‌که

* ئەم کتیه‌وه کتیه‌گانی وه‌زاره‌تی رۆشنبیری له‌سه‌ر ئەم سایته‌ بخواته‌وه

www.Kurdchap.com

دەسپىك بۇ چاپى دووم

لە گەل پەرسەندىن پىشكەووتىن و گەشەكردىن و بوورئانەوەى بەردەوام بە پىپى تىپەر بوونى قۇناخە يەك لە دوای يەكەكانى مرۇقايەتى لە ھەموو بوارەكانى راميارى و نەتەوہىيى و نىشتمانى و ئاينى و جووگرافى و زمان و مېژوو و كەلتووور داب و نەرىت و شووینەوارو شارستانىەت ، و بازىگانى و پىشەسازى و كشتوووكال و... ھى دىكە .

ئەمەش پىداوېستى ژيان بە زانىارى تەواو لەم بوارانەدا ھەيە ، لە پىناو ھەلسەنگاندن و شىكردنەوہى رووداو بەسەرھاتەكان لە ھەموو بوارە جىاجىكان و گوونجاندى لەگەل ئىستا دا ، ئەوېش لە پىناو ھىنانە كايەوہى بارىكى لە بارەو گوونجاوتر بۇ خزمەتكردنى مرۇقايەتى .

بە داين كردن و سەقامگىركردن و مسۆگەر كردنى داد پەروەرى كۆمەلايەتى و دانان بە مافى مرۇق و چارەسەر كردنى كىشە تەشەنە دارەكانى لەو بوارانەى كە لە سەرەوہ باسمان كردن ، بە تايبەتى لە بوارەكانى نەتەوہىيى و نىشتمانى و زمان و مېژوو و مېژوو جىوگرافى و كەلتووور داب و نەرىت و شووینەوارو شارستانىەت و ئاين و چارەسەر كردنى لە رىگەى دەست لەناو دەستدا و رازى بوون بە بەرامبەرەكە ، كە سەرچاوەى چارەسەرى ھەموو كىشەكانە ، بە دووركەوتنەوہ لە ھەرەشە لىك كردن و پەلاماردانى يەكترى و بە پىچەوانەشەوہ لە رىگەى گفتووگوو دايلوگ ودانى مافە زەوت كراوہكان لەلايەن دەسەلاتداران .

جا من نامەوى بە درىژى بچمە ناو باسەكەم ، بەلكوو پىشەكەيەكەى چاپى يەكەم و بەرگى يەكەمى مېژوونامەكە ، ئامازەم بە ھەموو لايەنەكان كردووە بە شىووەيەكى لە بار لە بوارەكانى پەرسەندىن و پىشكەووتىن ، بە پىپى تىپەربوونى قۇناخەكان .

وادىيارە مېژوونامەكە جىگەى خۆى كردۆتەوہ لە دەرونى خوويندەواران و سەرەكەوتنى بە پلەى ۸۵٪ ى بە دەست ھىناوہ ، لە سەر بارى كوردو كوردستان لەو ھەموو بوارانەدا . بەلگەش بۇ ئەمە بەرگى يەكەمى مېژوونامەكە بە تىراژى ۴۵۰۰ دانەى لەلايەن وەزارەتى پەروەردەى حكومەتى ھەرېم لە باشوورى كوردستان كراوہتەوہ و بۆتە سەرچاوەيەكى سوود لىوہرگرتن وەك سەرچاوەيەك .

كە بوو ھۆى ئەوھى كە داواكارى زۆرى لە سەر بىت .

جا منىش بەو پەرى دلخۇشىەوھ مېژوونامەكەم ، لە چوار بەرگدا دەخەمە بەردەستتان بە شىوۋەيەكى تىرو تەسەل لە ھەموو بوارەجياجياكان . بە ناويكى دىكە كە - ئىنسكلۇپىدىيە مېژوونامە - يە ئەمەش لە سەر داواى مامۇستايانى شارەزا بە ھۆى لە خۇگرتنى ھەموو بواريك بەتايبەتى لە سەر كوردو خاكى كوردستان ، ەك بوارەكانى راميارى و نەتەوھى و نىشتمانى و ئاين و جووگرافى و زمان و كەلتوورو مېژوو شووینەوارو ئابوورى و بازىرگانى و كۆمەلايەتى و رۆشەنپىرى و زانست و ئەدەب و گەردوون و ياساوشەپرو ئاشتى و بە بەلگە نامەكان . ئافرەت و رووداۋەكانى تىروستەكان و فرۆكەو پزىشك و . ئەوھى بەتەوئى لە بەر دەستت دايە لە ناوەرۆكى مېژوونامەكەدا .

كە بەرگى يەكەم لە ۱/۱ / ۰۰۰۱ دەست پىدەكات تا ۳۱ / ۱۲ / ۱۹۰۰ ، ھەروا بەرگى دووم لە ۱/۱ / ۱۹۰۱ دەست پىدەكات تا ۳۱ / ۱۲ / ۱۹۵۰ ، بەرگى سىيەم لە ۱/۱ / ۱۹۵۱ دەست پىدەكات تا ۳۱ / ۱۲ / ۲۰۰۰ ، ھەروا بەرگى چوارەم لە ۱/۱ / ۲۰۰۱ دەست پىدەكات تا ۳۱ / ۱۰ / ۲۰۰۷ . لە ھەمان كات بە پىي پىويست و يئەكانىشى لەگەل دانراۋە لەگەل نەخشە جياجياكان بە پىي رووداۋو بەسەرھات و ئەنجام دانى بەرۆژو مانگ و سال .

بەلام بو ئەوھى و يئەو نەخشەكان دووبارە نەبنەوھ دەتوانرىت لە جىگەى دىكە سەيرى بكەيت لە ناوەرۆكى ئىنسكلۇپىدىيە مېژوونامەكەدا . لە بەر ئەوھى دانەنراۋە ، يا و يئەكە دەست نەكەوتوۋە يا و يئەكە زۆر كۆن بوو ، لە ھەمان كات نەم و يستوۋە و يئەكان دووبارە ببنەوھ .

ەك بەلگەيەكى راست و دروست و رىك و پىك . لە ھەمان كات داواى لىيووردن لە خوینەرانى ھەلگى ئەم كىتیبە دەكەم لە ھەر كەموو كورىەك ، لە بەر ئەوھى مروۋە گەر ھەلە نەكات پىش ناكەويت .

لە كۆتايى ھىوادارم خزمەتلىكى بچووكى كىتەنخانەى كوردى و خووينەرى كوردم كرديت لە كوردستان و وولاتانى دراوسى كوردستان و ھەرىم و ناوچەو جىهان .

عەلى كەندى

نووسەرى ئىنسكلۇپىدىيە مېژوونامە

۲۰۰۹ / ۱ / ۳۱

بەرەو چەندىن ئىنسىكلۆپىدىيا كە ھەموو لايەنەكانى ژيان بگريتهوه

پاريزەر/ تارق جامباز

ئەم خەمخۇرىيە تاقە كەسىيە كە لايەن مامۇستا عەلى كەندى ئەنجامدراوہ شايانى سوپاس و پېزانينە ، چونكە پشووئەكى فراوان و ماوئەكى زۇرو ئارامئەكى ئەيووبئەنى گەرەكە ، لە بەر ئەوئەكى ئەم ئىنسىكلۆپىدىيايە چەندىن ئىنسىكلۆپىدىيا لە خۇدەگرئ .

لە وولاتاندا بۇ ھەر بواريك لەم بوارانەدا دەزگايەك بە كۆمەلى پىسپۇرو شارەزاو لىزان بەماوئەكى ديارىكراو بەمەرچئ ھەموو كاتىكىيان بۇ جورىك لەجورەكانى ئىنسىكلۆپىدىيا تەرخان دەكەن وەك (ئىنسىكلۆپىدىياى زمان ، فۆلكلۇر ، سىياسەتمەداران ، شاعيران ، رۇژنامەنووسان ، ... ھتد) .

ئەم ئىنسىكلۆپىدىيانە لە كىتئېخانەكانە و لەسەر تۇرى مالىپەرەكان ھەن و ھەر وەختى يەككە وىستى لە چ بواريك پىويستى پىي ھەبئ ئەوا بە ئاسانى دەتوانى سوودى لى وەرېگرئ ، بەلام بەداخەوہ لايەنى پەيوەندار لە كوردستان چ حكومەت و دەزگاكانى تايبەتمەند نەمزانئووہ پلانئىكىيان بۇ ئەم بوارانە ھەبئ كە بەشىوئەكى بابەتى و زانستى زانئارىيەكان لەلايەن خەمخۇرانەوہ بەووردى و قوللى بنووسرىنەوہ و پىداجوونەوہيان بۇ بكرئ ، ئىنجا چاپ و بلاوبكرىنەوہ و جارئ خەرمان بەرەكەتى زمانى كوردى بەھەموو شىوئە زارەكانى كۆنەكراونەتەوہ و تاكو لەبەردەست دابئ ، ئەوجا دەزانين چ زمانئىكى زەنگين و رەنگينمان ھەيە .

لە بەر ئەوھى زمان ناسنامە و گىيانى نەتەوھىيە ھەر نەتەوھىيەك بى ، بۆيە ھەرچەندى بايەخ و گرنكى و بەھا بەزمانى كوردى و زمانى نەتەوھىيەكە دىكە كە لە كوردستان دەژىن بدرى ھىشتا كەمە ، چونكە ھىندەى تر ھزرو رۇناكىرى و ووشىارى نەتەوھىيەتى پىگەيشتن و پىشكەوتنى بەخۆيەوھ دەبىنى و گەر خاك نىشتمان و وولات بى ، ئەوا زمان گىيانەكەيەتى و ھەلگىرى ناسنامەى تايبەمەندىيەتى لەنىوو زمانانى جىھاندا ھەيە .

ئەندامى پەرلەمانى كوردستان
باشوورى كوردستان - ھەولير

۲۰۰۹/۸/۱۰

کاریکی که تـووری مهزن

۰۰۰ ئەم کاره‌ی پیشه‌سازییه‌ی وشه :

... ئەم کاره‌ی پیشه‌سازییه‌ی وشه :

« ئینسکلۆپیدیایه - میژوونامه - »

... ئەم کاره‌ی پیشه‌سازییه‌ی وشه ، وهکو قه‌لاکه‌ی شاری میژوو - هه‌ولێر - ، هه‌رده‌م زیندوو ه .

به‌لی ، کارگه‌ وشه‌ سازیه‌که‌ی ماموستا عه‌لی کهندی ، مه‌زنترین سه‌رمایه‌ی کوردو کوردستان و مرو‌فایه‌تییه . له‌ لایه‌نی دارشتن و زمانه‌وانییه‌وه ، خۆزگه‌ باشتر بوایه

مومتاز حه‌یدهری

موختاز حه‌یدهری

۲۰۰۹/۷/۷

((ئینسکلۆپیدیایه - میژوونامه))

قه‌لایه‌کی کلتووری میژووی مه‌زنه

، وه‌کو قه‌لاکه‌ی شاری میژوو -

هه‌ولێر - ، هه‌رده‌م زیندوو ه .

به‌لی ، کارگه‌ وشه‌ سازیه‌که‌ی

ماموستا عه‌لی کهندی ، مه‌زنترین

سه‌رمایه‌ی کوردو کوردستان و

مرو‌فایه‌تییه . له‌ لایه‌نی دارشتن و

زمانه‌وانییه‌وه ، خۆزگه‌ باشتر بوایه

مومتاز حه‌یدهری

باشووری کوردستان - هه‌ولێر

۲۰۰۹/۷/۷

پىشەكى

لە يەككە لە ژمارەكانى گۆقارى مېرگ چەند تىيىنىيەكم لە سەر چاپى يەكەمى كىيى - مېژوونامە - ى نووسەر - عەلى كەندى - نووسىبوو ، ديارە ئەمەش لە بايەخى بەرھەمەكەى كەم ناكاتەو ، چونكە ئەگەر بزانم كىيىك لاوازە و كەم بايەخە كاتى خۆم و خويىنەرانى پى ناكۆژم و ھەر لە سەرى نانوسم ، بەلام ديارە كىيەكەى نووسەر عەلى كەندى لەم جۆرە نىيە ، پاش ماوەيەك عەلى كەندى بە تەلەفون پەيوەندى پىووە كردم و باسى لەو كەم كە مېژوونامەكەى كردووە بە چوار بەرگ و دەيويت بۆى بەسەردا بچمەو و پىشەكى بۆ بنوسم .

منىش خوشحالى خۆم پىشانداو كاتىكمان بۆ يەكتەر بينىن دانا ، ئەو بوو ئىوارەيەك سەردانى بارەگاي كۆمەلەى رۆشنىرى مېژووبى كوردستانى كردو دلخۆش بووم بەوھى كە ھاورىيەكى نويم بۆ پەيدا بوو ، بەلام بينىم كە چوار بەرگەكە زۆر گەورەن و ژمارەى لاپەرەكانى زۆر ، بۆيە داواى كاتىكى باشم كرد بۆ ئەوھى بتوانم پىداچوونەوھى بۆ بكەم ، بەلام ديارە ئەويش بە پەلە بوو بۆيە بريارمدا لە كاتىكى كەمتردا ئەركەكەم ئەنجام بدەم ، بەلام بە ھۆى سەرقاليم و كەمى كات و گەورەيى بابەتەكە لە چوار بەرگدا نەمتوانى بە تەواوى بەسەر بابەتەكەدا بچمەو ، بۆيە لەوانەيە ئەم بەرھەمە وەكو بەرھەمىكى تر لە ھەلەى چاپ و ھەندى جارىش ھەلەى زانىارىش بەدەرئەبىت ، بەلام لە ھەمان كات كارىكى مەزنە بە ماندووبوونىكى زۆر ئەنجام دراو .

نووسەرىكى دلسۆزى وەك عەلى كەندى پىي ھەلساوە ، كە پىويستە ھان بدريت و پىشتىگىرى لى بگرى تاكو بەرھەمى زياتر پىشكەشى كىيىخانەى كوردى بكات ، بە تايبەتى

كە ھىشتا كىيىخانەى كوردى لە زۆر بواردە ھەژارەو ، ئىستاش نەوھى نوئى لە كوردستانى ئىراقدا پتر ھەر زمانى كوردى دەزانن ، بۆيە چاپكردنى كىيى كوردىش لە ھەموو بواردەكاندا بەشدارىكردنە لە بەرھەم پىشبردنى رەوتى رۆشنىرى

كوردى ، بۆيە داوا لە خویننەران و رەخنەگرانى كورد دەكەم كە بە بايەخەو سەيرى ئەم بەرھەمە بکەن و بيخویننەو و لە سەرى بنووسن و لايەنە چاك و خراپەكانى بە ديار بخەن ، تاوھكو گەر ھەر كەم و كورپەكيشى ھەبىت لە چاپەكانى تردا راست بكرىتەو .

نووسەر كاريكى زۆر باشيش دەكات كە نووسىنى خۆى پيش چاپ كردن بە خەلكانى تر پيشان دەدات ، چونكە مرۆفە ناتوانىت ھەموو ھەلەكانى خۆى ببيني ، لە كۇتايىشدا ھيوادارم كە عەلى كەندى ئەم توانا باشەى ھەيەتى لە بوارى كۆكردنەو و ساغ كردنەو بەلگەنامەى تايبەت بە ميژووى كورد و ليكۆلینەو و ميژوويدا بەكاربھيئىت . بەمەش بابەتەكانى نووسىنى لە باشەو بەرەو باشتەر دەچىت و ھەر نووسەرئىكيش لە پرۆسەى نووسىندا برىتيە لە چەند قۇناخىك .

د . محەمەد عەبدووللا كاكە سوور

جيگري سەرۆكى كۆمەلەى رۆشنپىرى ميژووى كوردستان و

سەرنوسەرى گۇفارى ميژوو و

سەرۆكى بەشى ميژووى ئىواران / كۆلجى ئاداب لە زانكۆى

٢٥ / ٧ / ٢٠٠٩

سەلاحەدين

پېشەكى

دوكتور مارف خەزىنەدار

فەرھەنگى زامان و ئەدەب و زانستى و ھونەر بەھەموو بابەتەكانىيەو، ھەر ھەمما ئەنسىكلۇپىدىياو رېبەرى ھەموو شتىك و بېبلىوگرافىيە تايىبەتى و گىشتى لەگەل گۇپران و پېشەكەوتنى كۆمەل نرخیان گراترو پېئويستىيان زىاتر دەبى. ئەگەر لەپروژگارى ئەمروى تەكنۇلۇجىياو ئەنتەرنېت و مۇبايل بېرى كەسانىك بۇ ئەوە بچى سەرچاوەكانى فەرھەنگى زامان و ئەنسىكلۇپىدىياو بېبلىوگرافىيا ئەو نرخیان نامىنى، يا كەس پېئويستى پى يان نابى بەھەلە چوۋە، چونكە ھىشتا ئەم نامارە تازە داھاتوانە بەسەرھات و كىردەوۋە پاشماۋە مەدەنىيەتى چەندان ھەزار سالەى ژىانى ئادەمزادىيان تۆمار نەكردوۋە لەمروقى نىاندرتالەوۋە تا ئادەمزادى سەردەم.

ئەمە ماۋەبىكى زۇرى دەۋى، جگە لەۋەى ئەم نامارانەش لەبەردەستى ھەموو كەسىك نىن، تەنبا خويىندەوار كەلكيان ئى وەردەگرى. ئەدى نەخويىندەوار لەسەر روى زەۋى ژمارەيان چەندە! نەك تەنبا ئەمە، بەلكو بەتايىبەتى لەھەموو پروژەلاتى ناۋەراست و كوردستان ژمارەى نەخويىندەوار چەندە!

لەبەر ئەۋەى ئەو سەرچاۋانەى باسەم لىۋەكردن لەناو كۆمەلى ئىمەى كوردەۋارى بايەخىيان پى ئەدراۋە، لەم لايەنەۋە نامەخانەى كوردى ھەژارە، لىرەدا پېئويستە ئەۋەمان لەياد نەچىتەۋە يەكى لە مەرجه ھەرە گىرنگەكان ئەگەر كۆمەلە خەلكىك خويان بە نەتەۋە (الامة Nation) بزائن پېئويستە تۆمارى زامان و ئەدەب و مېژو و جوگرافىيا و كولتورى نەتەۋەى يان ھەبى، ئەۋەى ئەم ھەموو مەرجه كولتورىيانە دەپارىزى و پىكى دەخا ئەو كارەبە كە بەشىكە كەوتۆتە ئەستۆى عەلى كەندى.

تاقىكردنەۋە لەناو كوردەۋارى ئىمەدا لەم بابەتەۋە كەمە، ئەۋەى كراۋە لەو پلەيەدا نىبە باۋەرى تەۋاۋى پى بىرى، چونكە دوو ھۆى سەرەكى دوژمنى ئەم جوۋرە كارە زانستىيانەن، يەكەمىيان ئىدۇلۇجىيەت و دوۋەمىيان سۆزى نەتەۋەى (قەۋمى)، ئەم دياردانە ھەۋىنى كارى داھىنانى ئەدەبى و ھونەرىن، بەلام پېئويستە زۆر دوۋرىن لە كارى لىكۆلىنەۋەى زانستى، بەتايىبەتى فەرھەنگ و ئەنسىكلۇپىدىيا. لەناو مىللەتانى كەم

پېشكەوتودا شوپنەوارى ئەم دوو رەوشتە سايكۆلۆجى و كۆمەلەيتە تا پلەيىك دەمىنى.

عەلى كەندى خۆى لەم كارە قورس و پىر ھەوس و بە كەلكە داو، بۆ ئەوھى ئەم لایەنەى نامەخانەى كوردى ھەندى دەولەمەند بكا. بەناوى رېز لىنانەوھ پىى خوش بوو دوو قسەى بۆ بگەم، منىش بەناوى رېز لىنانەوھ پىويستە داواكارىەكەى بەيئەمە دى. ئەم كارەى دانەر بەبى سەرچاوە نەگەيشتۆتە ئەنجام. ئەم سەرچاوانەش دەكرىن بە دوو بەشەوھ، سەرچاوەى رۆژئاواىى و رۆژھەلاتى. ئەوانەى رۆژئاوا مەرجى راستى و بابەتيان تىدا ھەيە، بەلام سەرچاوە رۆژھەلاتىەكان، بەتايىبەتى كوردىيەكان ھەندى جار جىى متمانە نىن، چونكە ئىدىيۆلۆجىيەت و سۆزى نەتەوھى تىيائىندا كارى خۆيان كردووه، لەو كاتەى ئەو جۆرە فىكرو سۆزە پىويستە لەكارى لەم بابەتەوھ دوور بگەونەوھ، ھەر چۆنى بى ئەگەر شىوازى ئىدىيۆلۆجى و عاتىفى لەھەندى جىگە لەم كارە گرنگەدا بەرچاوبگەوى دەگەرئىتەوھ بۆ سەرچاوە رۆژھەلاتىەكان بەتايىبەتى كوردىيەكان .

ھەرودھا ئەم دياردەيە ھەندى جار لەسەرچاوە ئەوروپايىەكانىش دەكەونەبەرچاوب، بەوھى ئەو كىتباىەى لەزمانانى ئەوروپايىەوھ وەرگىزدراونەتە سەر زمانى كوردى لەھەندى شوپن ئەمانەتى زانستىان تىدا وون بووھ يا بەشىوھيىك دەسكارى كراون. ھەر چۆنى بى رۆشنىبرى كورد عەلى كەندى كارىكى گەورەى كردووه، ئەمە تەنيا لە كىتبى "مىژوونامە" دا ناكەوئتە پوو، بەلكو لەپىش ئەوھ ھەندى كارى دىكەى لەم بابەتەوھ بەرھەمى ئەو كۆششە بووھو بلاوكرادەتەوھ. ھەرودھا لەكارەكەى دا بەردەوامە بۆ بەرھەمئىنانى فەرھەنگو ئەنسىكلۆپىدىيەى بەكەلكى دىكە.

لەم مەيدانە گرنگەى كولتورى ھەموو نەتەوھيىك عەلى كەندىش دەبىتە سەربازى ئەناسراوى ئەو جۆرە كارە زانستىانە. ئەمانە نەك تەنيا لای ئىمە، بەلكو لەھەموو گىتى دا سوود بەخوئىندەوارو رۆشنىبىران دەگەيەنن، كەچى نووسىنەكانىان دەبن بەسەرچاوەى بنچىنەى بۆ ھەموو جۆرە بەرھەمىك، بەلام ناويان ناچىتە ناو بىبلىوگرافىيەى ئەو كىتباىەى خاوەنىان سوود لەكارە فەرھەنگىەكانىان وەردەگرن.

دەسخۆشى لەبەرپىز عەلى كەندى دەكەم ، ھىوام وايە لەسەر كارەكەى بەردەوام بى، ھەمىشە ئەوھى كردوويەتى بەكەمى بزائى بۆ ئەوھى زىادى بكا.

ھەولير : مەئبەندى رەووناكى

٤ ي مايسى ٢٠٠٧

دەسپىك بۇچاپى يەكەم

خوئىنەرى بەرپىز - ئەۋەى دەيخەمە بەر دەستتان كارىكى مېژوويى گرنگە لە مېژوويى رووداۋەكانى كوردو كوردستان و وولاتانى جيهان لە ۰۰۰۱/۱/۱ زايىنى تاكوو ۲۰۰۶/۶/۱ بەپىيى قۇناخە تىپەر بوۋەكانى پەرەسەندىن و پىشكە ووتن و گەشەكردن لە ھەموو بوۋارە جياجياكانى نەتەۋەيى و نىشتمانى و راميارى و ئابوورى و سەربازى و زمان و مېژوو كەلتوورو داب و نەرىت و شووئىنەوارو شارستانىت. لەسەرەتاي سەرھەلدانى مرۇقە و مرۇقاىتەى بەرەو دامەزندانى كەسايەتى تاكو خىزان و بنەمالەو كۆمەلگاۋ نىشتمان و نەتەۋەو زمان و مېژوو و داب و نەرىت و كەلتوورو شووئىنەوارو بەرەو شارستانىت، بەپىيى قۇناخە يەك لە دوای يەكەكان .

كە ھەر ھەمووى لە ئەنجامى كىشەو مەلمانىيى بەردەوام بوۋە چ لە مەلمانىيى مرۇقە لەگەل سەروشت و سەلماندنى بوونى خوئى و چ لە مەلمانىيى ناو خودى مرۇقاىتەى . لەپىناو پىك ھىنانى يەكەم: - نىشتمان و، دوۋەم: - نەتەۋەو دوۋايى بە چەسپاندنى سەنورو دەسەلات و دەۋلەت و بەرەو دام و دەزگاكان .

كوردىش نەتەۋەيەك بوۋە لەپىشەۋەى بەر لە نەتەۋەكانى دىكەى سەر زەوى لەناو ئەو كىشەو مەلمانىيەدا خوۋلايتەۋە ، كورد بەر لە ۲۸۴۵ ساڭ خاۋەنى ۲۷ وويلايەتى خوئى بوۋەو ۲۷ سەرۆك و شانشىن دەسەلاتدارىتەى نىشتمان و گەلەكەيان كەردوۋەو بەردەوام بوونە لە پاراستنى دەسەلاتەكەيان ، كە پايتەختەكەيان ھەمەدانى رۇژھەلاتى كورستان بوۋە، خاكى كوردستان و گەلەكەى سەرچاۋەى يەكەمى بە دەست ھىنانى بارى پىشەسازى و كشتووكال و بىناسازى و بازىرگانى بوونەو سەرچاۋەى پەرەسەندىن و پىشكە ووتن و

گه شه کردنی گه لانی دیکه بوونه . به تایبه تی سو مری و بابلی و هه روا ، ... هه تا له بوواری نووسین به هه موو بوو اره کانی که بهر له و میژووهی سه ره وه له سه ره خاکی کوردستان گه له که ی نووسین و خویندنی به ده ست هیئاوه . له بهر ئه وه ی میژوو و جووگرافیا جهسته یه کی زیندوی هاو به شن له دوو ریگای هاوسهنگ به سه لماندنی بوونی یه کیان بو ئه ویدیکه به پیچه وانه ش راسته .

جا هه ر کاریکی سه ربازی یاخوود نه ته وه یی . یاخوود جووگرافی و ئابووری ، که رۆلی بنه پره تی خوئی هه بووه و هه یه له کاردانه وه ی له سه ر لایه نه که ی دیکه به هۆی دابه ش بوونی کو مه لگای مرؤقایه تی به دوو به شی دژ به یه کتر له سه ره تای سه ره لدان ی مرؤقه و کو تایی نایه ت تا کووتایی مرؤقه ئه ویش به نه مانی ژیان له سه ر زه ویدا . زانسته کانی میژوو سه روشت و کو مه لایه تی ئه وه یان سه لماندووه که میژوو گه نجینه یه که و باش و خراب ده چیته ناو لاپه ره کانی ... میژووی په ره سه ندنی قو ناخه یه که له دووای یه که کانی مرؤقایه تی له کرداره ناله بارو له باره کان ... له نیوان چه ووسانه ووه و چه ووسینه ره وه ... له داگیرکردن و له رزگار کردن ... له سه رکه ووتن و له ژیرکه ووتن و به زانندن ... له ئاوه دان کردنه ووه و له وویزان کردن ... له ده ووله مند بوون و له به هه ژار کردن ... له بوون و له مردن ... له سه ره لدان و له تووانه وه ... له قه ده خه کردن و له ماوه دان ... له دادپه رووه ری و له سه ته مدیده یی ... له دزین و تالان کردن و له یارمه تیدان و پیدان و دابین کردن ... له راست گوویی و له ناراستی و فرت و فیئل ... له خووشی و له کاره سات ... له داگیرکردن و له ئازادکردندا .

ئه مانه هه ره هه مووی به کاری میژوویی ده چیته ژووره کانی تو مار کردن هه ر یه که و له لاپه ره کانی خوئی به جیاو ، هه ر یه کی ش له ووانه به یه که وه به سه ترا ووه نه ته ووه و هی زیش نیه به تووانی یه که دیر له دیره تو مار کراوه کانی

مىژووى تۆمار كراو بشىووينى، چونكە بە مليۇنەھا لاپەرە خۇى تۆمار كىردوۋە بى ئەۋەى كىردارى كارەكە ھەستى پى بكات لە بەرامبەرىدا .
بەلام لە دواى خۇتۆمار كىردنەكانى وىدە وىدە خۇى دەرەخات و راست و چەۋتەكان و باش و خراپەكان بە روى كىردارى كارەكە دا دەداتەۋە بەپىى قۇناخە يەك لەدواى يەكەكاندا .

خووينەرى بەپىز :- چى سىرووشت و چى مرۇق ، دوو جەمسەرى بەيەكەۋە بەستراون لەخەبات و ھاۋبەشى بەيەكەۋە ژيان و يەكيان بەبى ئەۋىدىكەيان بەمىردوۋ دەمىنىتتەۋە ، لەھەمان كات دژ بە يەكترن لەپىناۋ خىزمەتكىردنى يەكترى لە ناۋ ھەر يەكيان ، بە مانايەكى دىكە ، كۆمەلگاي مرۇقايەتى خۇى لە خۇيدا كىشەۋ مەلەلانىيە لە دوو جەمسەردا ، ھەروا لەناۋ سىرووشتىشدا... بەپىى ياساكانى كۆمەل و سىرووشت ۋەك ياساكانى (ۋىدە و صىراع الازىداد - نىفى نىفى - كىمىە و نەۋىە - الشكىل و المەحتوى - الصىدقە و الضىرورە).

جا لە بەرئەۋە بەپىى پەرەسەندى تەمەن ، پەيىتا پەيىتا ساتەكان و كاتەكان و رۇژدەكان و چاخەكان ، سەركىردەكان دىن و دەرپۇن و رادەبىورن... چونكە ھەر كارىك گەر سەرەتاي ھەبىيىت كۆتايى ھەيەۋ بەپىچەۋانەش زۇر راستە... لەبەر بىۋىنى كىشەۋ مەلەلانى و تەنگ و چەلەمەى نىۋوان ئايىن و زانىست لەناۋچەۋ ھەرىم و جىھان ، لە پىناۋ سەركەۋوتنى يەكيان بەرامبەر ئەۋىدىكەيان و لەناۋۋىردنى يەكيان بەرامبەر ئەۋىدىكەيان بەردەۋامە .

ئەۋەى مەن بىرى لىدەكەمەۋەۋە كىردوۋمەتەۋە . ھىچ شىتىك كۆتايى نىەۋە مالانەھايەيەۋ ھەردەم لە گۆرپىندايە بۇ گۆرپىنىكى دىكە ، گەر وونىش بىت لە قۇناخىك بۇ قۇناخىكى دىكە... واتە مىژوۋ خىۋول دەخىۋاتەۋەۋە ژيانىش بەردەۋامەۋ بەردەۋام دەبىى ، گەر قەدەرى لىك تىرازانى گۆى زەۋى لەگەل كۆمەلەى رۇژدەكانى دىكەۋ بە بىۋى بەزىيانىكى خۇلاۋى و بەرەۋ ئەستىرەيەكى دىكەى بەھىزتر ، ئەۋكات ژيان لە سەر ئەۋ زەۋىە كۆتايى دىت لە سەر ئەم ھەسارەيەدا .

دانیاشم لهوی که ژیان له سهر ئهستیږه دیکه له گهردوون دا ههیه وهک ئیستای ئیمه وهمان باروو دۆخ دهگریته خو، بهلام له شیوووهو شیووازیکی دیکه ، به ههمان یاساکانی که له سهرهوه باسم کردوه . که ئهه و پینچ یاسایه بهنده به پهرسهندنێ کۆمه لایهتی و سرووشت... سهرجهم رۆژهکانی ههفتهو مانگو سال پهن له رووداو کارهساتی پر له خووشی و ناخووشی و فرمیسک رشتن و پیکهنین له ههموو بووارو لایهنه جوړاو جوړهکانی ژیان چ به نهخشینراو چ به خوړسکیهوه.

خوویڤهری بهریز: - بهر پابوونی رووداو هکان چ ناخووش و جهرگبرن یاخوود رووداوی مووژده بهخش و دلخۆشکهر بن ... لاپه رهکانی میژوو به دهست پاکی و بهئه مانه تهوه له لاپه رهکانی رۆژنامهی ژیان خوی تواریان دهکات ، گهر توو ههر کهسیکی دیکه و لایه نیک و هیژنیک و بنه مالهیهک بهرگری له خوی بکات... چونکه میژوو له گهل پهرسهندنێ ژیان بهردهوامه، مروقه میژوو دورست دهکات به پیچه وانهش راسته ، بی ئهوی ههستی پی بکات و مردنی بوئیه ، تهنیا مروقه و نازهل و گیان له بهروو داروودرهخت و شاخ و داخ نه بیئ . که بوون و مردنی تیا بهردهوامه ههر یه که به پیی باروودۆخی تهمن . کارووانی پهرسهندن و پیشکه ووتنی مروقایهتی له قوناخه جیا جیاکاندا ، که نه تهوه سهره لدهدن و دهتوویڤهوه ، چیاو شاخ و دۆل تهخت دهبن و چیاو دۆل و شاخی دیکه سهره لدهدن ، دهریا له جیگهی خوی وون ده بی و له جیگهی دیکه سهر هه لدهدن . ههروا بهرام بهر به سرووشت و گهردوون و مروقه و کهش و ههواو ئهستیږهکان ، که ههر هه مووی به یاساکانی سهرهوه به ستراوه تهوه . له هه مان کات میژووش له ناو ئهه و یاسایانه له کارهکانی خوی بهردهوام ده بی ، له به ئه نجام گه یاندنی کاری فرمان بهریهتی خوی له کات و ساته کان و کاری ئه مروی ناخاته رۆژی دوواتر له هه موو بوواره جیا جیاکاندا.

جا به ههر حال ئه مپرو به چاوی خو مان ده بینین ، که باروودۆخی ناوچه و هه ریمه جیا جیاکان و ولاتانی جیهان به قوناخی کدا تیپده ریئ که له ژیر دهستی

سەرەك كۆمارو شانشىن و ئەمىرو سەرەك پارت و گروپ و رىكخراوى نەتەوھىي و نىشتىمانى و ئىسلامى و كۆمەلەيەتى و ئابوورى و بىنەمالە بەبوونى داد پەرووھى و نەبوونى دەكەوونە بەر دەستى سزى گەل بەپىي تۆماركراوھكانى مېژوو بۇ دادگاىكردىيان لەدزىنى سامانە ھەمەجۆرەكانى گەل و نىشتىمان .

ھەروا لە ھەموو بووارە جىاجىياكان و ھەنگاووننان بەرەو چەسپاندى دادپەرووھى بەرىنمايىھەكانى مېژوو، بەرامالىنى بىروو بۆچوونى چەووتى خۆپەرستى و خۆويستى و فەسادو دزى و گەندەلى، بەھىنانەكايەوھى دادپەرووھى لەكارو ژيان و لەئەرك و مافدا...!!

بۇ مېژوو دەلىم توركو و فارس و عەرەب ، لە ھەمووكات و ساتىكدا دووژمنى يەكتەر بوونە بەپىي رووداوھكانى مېژوو . لە ھەموو بووارە جىاجىياكان،.. تەنيا لەسەر چاسەرەنەكردن و پىشپىل كىردنى مافى كورد ، ھاووخەبات و ھاووبەش و ھاووخەمى يەكتەر بوونە ، بەتايبەتى لە دوای دروست كىردنى سنوورى جووگرافى وولاتەكانىيان لەسەر خاكى گەلانى ھەرىمەكە بەتايبەتى لە سەرخاكى كوردستان...! سەركردايەتى كوردىش بگرە لە سەرەتاي بوونى دەسەلاتيان لەسەر تىرەو ھۆزو ئىمارت و بىنەمالەو پارت و رىكخراو لە ھەموو بووارە جىاجىياكان دزى يەكتەر بوونەو مېژوو بوونى گەل و نىشتىمانىيان پىركردۆتەوھ لە شەپى خۆكووژى و كىشەو مەملانى ، لە ئاسانكارى كىردن بۇ دووژمنى گەل و نىشتىمان، تەنيا لە سەر دەسەلات و سامان كۆك بوونە .

كە ئەمەش دوو ھۆكارى سەرەكى بىنەپەتى بوونە لە نەگەيشتىنى كورد بە وولاتىكى سنووردارى قەووارە سەرەخۆ . وەك وولاتانى دىكەى جىھان، كە كورد لەكىشووھى ئاسيا لەئەتەوھ يەكەمەكانى ئەو كىشووھەرە بوونەو دوا نەتەوھش بوونە لە بەدەستەينانى وولاتىكى سەرەخۆدا...!!..!!..!!

جا ھىووادارم لەناوھرۆكى پىشەكەكەم گەيشتىن ، كە ئەوھى لەتووانامدا ھەبووھ دەستەم كەوتووھ لە مېژوو رىووداوھكانى كوردو كوردستان و داگىرەرانى كوردستان و ناووخۆى كوردستان و گەلانى جىھانم كۆكردۆتەوھ

به‌رۆژو مانگو ساڵ له‌و كۆتیبه‌ تۆمارم كردوو به‌دڵنیاىیه‌وه .
دڵنیاشم له‌وه‌ى كه‌ مێژووه‌كان له‌ ۹۹٪ راستن به‌پێى مێژووى سه‌رچاوه‌
كوردیه‌كان و عه‌ره‌بیه‌كان و به‌ تايبه‌تى بیانیه‌كان ، وه‌ك له‌ كۆتایى كۆتیبه‌كه‌
سه‌رچاوه‌كان هه‌مووى تۆمار كراوه . . . له‌ هه‌مان كات به‌شێوه‌یه‌كى رێك و
دورست له‌ زجیره‌یه‌كى یه‌ك له‌ دوواى یه‌ك و ساڵ به‌ساڵ به‌پێى ده‌ست كه‌وتن و
بروا پى بوون تۆماركراون .

خوینه‌رى به‌رپز: - له‌ كۆتاییدا هیوادارم خزمه‌تیكى بچووكى مێژووى
گه‌ل و نیشتمانه‌كه‌م و سه‌رجه‌م مێژووى گه‌لانى دیکه‌ى جیهان و مرقا‌یه‌تیم
كردبێ ، به‌ ده‌وله‌مەند كردنى كۆتیبخانه‌ى كوردی ، هیوادارم كه‌ ئەم كۆتیبه‌
ببێته‌ هۆكارێكى زیاتر ده‌وله‌مەند كردن و په‌ره‌پێدان به‌ په‌رتوو‌كخانه‌ى كوردی و
بیانى له‌ هه‌ریم و ناوچه‌كه‌دا . به‌تایبه‌تى وولاتانى دراووسییى داگیركهرى كوردو
خاكى كوردستان ، به‌ تیگه‌یشتنیا‌ن له‌ راستیه‌كان و هه‌له‌ى رابردوویان و
گه‌رانه‌وه‌ به‌ گرتنه‌به‌رى بنه‌ماكانى ژيانى به‌یه‌كه‌وه‌ى سه‌رده‌میا‌نه‌ له‌ هه‌موو بواره‌
جیا‌جیا‌كانى خۆی و بوونى دراووسییه‌تى برایا‌نه .

هیوادارم كه‌ یارمه‌تى ده‌رم بن له‌ هه‌ر ره‌خنه‌یه‌ك یا‌خوود كه‌مووكووریه‌ك كه‌
له‌ناوه‌رۆكى كۆتیبه‌كه‌م به‌دى ده‌كرێ . . . تا به‌ هاووكارى و یارمه‌تى ئێوه‌ى به‌رپز
راستبكریته‌وه‌ ، بۆ زیاتر پووختكردنى ، كه‌ مایه‌ى خۆشحالى و ده‌ستخۆشیه‌ . . .
ئەویش به‌ په‌یوه‌ندى كردن به‌ژماره‌ مۆبایلى ۰۹۸۰۵۴۸ یا‌خوود ئاریافۆنى
ژماره‌ / ۰۶۶۰۲۵۳۳۵۲۲ .

له‌ گه‌ل ریزم بۆ هه‌لگری ئەم مێژوونا‌مه‌یه‌.

عه‌ئى كه‌ندى

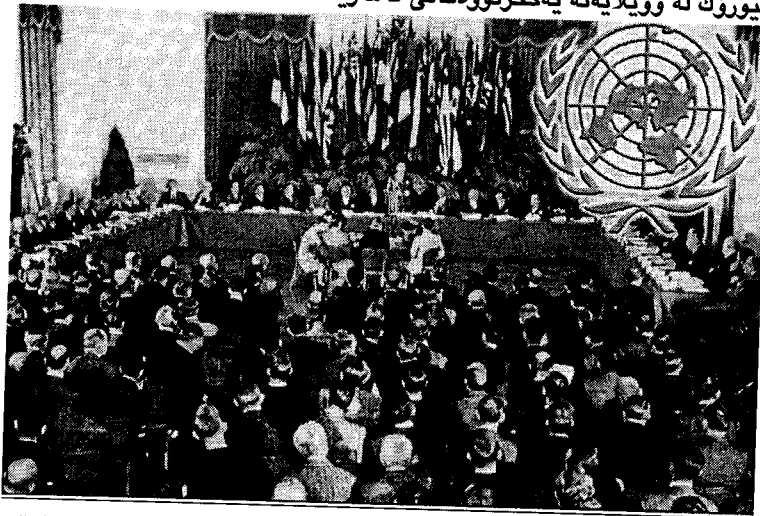
باشوورى كوردستان - هه‌ولێر

۲۰۰۳/۳/۱

1952

له ماوه‌ى شه‌رى نىوان كۆريى باكوورو كۆريى باشوورو له ئه‌نجامى ئه‌و شه‌ره‌ پايته‌ختى كۆريى باشوور- سىئۆل- كه‌وته‌ ژيىر ده‌سه‌لاتى ه‌يزه‌كانى سووپاي مللى كۆريى باكوور له وولاته‌كه‌دا . ۱۹۵۱/۱/۴

كردنه‌وى باره‌گاي سه‌ره‌كى پي‌كخراوى نه‌ته‌وه‌ يه‌كگرتووه‌كان له شارى نيورۆك له وويلايه‌ته‌ يه‌كگرتووه‌كانى ئه‌مه‌ريكا . ۱۹۵۱/۱/۹

بلاوكردنه‌وى هه‌فته‌نامه‌ى خه‌بات به‌ زمانى كوردى و عه‌ره‌بى له لايه‌ن پارتى ديموكراتى كوردستان له باشوورى كوردستانى لكيندراو به‌ ئىراق ، كه‌ پۆنى گرنگى هه‌بوو له بارى بزوتنه‌وى پزگاريخوازى كوردو په‌يووه‌ندى كۆمه‌لگاي ئىراق به‌هه‌موو پي‌ك هاته‌كان له وولاته‌كه‌دا . ۱۹۵۱/۱/۱۱

خۆمانى كردنى پالئيووه‌گه‌كانى نه‌وتى ئىران ، له لايه‌ن رژيىمى شانشاى محه‌مه‌د ره‌زا شا ، كه‌ زۆربه‌ى پالئيووه‌گه‌ نه‌وتيه‌كانى رۆژه‌لاتى كوردستانى ژيىر ده‌سه‌لاتى رژيىمى شا له ئىرانى به‌ركه‌ووت له هه‌ريمه‌كه‌دا . ۱۹۵۱/۵/۱

بۆ يه‌كه‌م جار له ميژووى كي‌شووهرى ئاسيا خوولى يه‌كه‌مى ياربيه‌كانى ۱۹۵۱/۵/۴

ئاسيا ئەنجام درا لە شارى نيودهلهى پايتەختى هندستان كە ۱۱ وولات بە شدارى تىدا كىردو يارىزىنى مەلەوانزانى سەنگافورە - نيوتش كۆل - يەكەم يارى زان بوو لە يارىيەكانى ئاسيا سەرکەووتنى بە دەست هېنا . لە ماوهى ۱۵۰۰م - لە رۆژى كىردنەوهى پالەوانىيەتتەكە بەرامبەر بە وولاتانى بەشدار بوو لە كىشووهرەكەدا .

۱۹۵۱/۵/۱۸ كۆمەلەى گىشتى نەتوهرە يەكگرتووهرەكان نامۆزگارى ئەو وولاتانەى كىرد كە بە گەمارۆ خستنه سەر ئەو وولاتانەى كە هەلەدەستن بە بەرهەم هېنانى چەكى هەمە جۆرى جەنگى كۆمەل كووژى و ويرانكردن لە وولاتە جيا جياكانى جيهاندا .

۱۹۵۱/۶/۱۰ سۆسىيال ئىنتەرناسىيونال رىكخراوهيەكى جيهانيه و زۆرىنەى پارت و رىكخراوه سۆسىيالىستى و كرىكارىهكانى جيهان لەخۆ دەگرى ... سۆسىيال ئىنتەرناسىيونال بەم قۆرمەى لە دواى جەنگى دووهمى جيهان ، يەكەم كۆنگرەى خۆى لە شارى فرانكفورتى ئەلمانىا گرئىدا ... و - مۆرگان فلىپسى - وەك يەكەم سەرۆكى خۆى دياركرد .

ئەم رىكخراوهيە تاكوو ئىستا لە رۆژى دامەزراندنيەوه هەشت كەس سەرۆكايەتى كىردووهر ... دواى سەرۆكى - جۆرج پاپاندورى - سكرتيرى پارتى پاسووكى يۆنانى كە لە سالى ۲۰۰۶ سەرۆكايەتى ئەم رىكخراوه دەكات ... ئەم رىكخراوهيە درىژكراوهى international workers

association يەپوهەندى كرىكارانى جيهانه كە لە ۱۸۶۴/۹/۲۸ لە شارى لەندەنى پايتەختى بەرىتانىا دامەزراره . ئەويش لە پىناو كۆكردنەوهى رىكخراوه سۆسىيالىستەكانى ئەوروپا و ئەمەريكا . ئەويش پاش چەندىن گۆرانكارىه جۆراوجۆرهكان و ئەم رىكخراوه ۵۷ سالە كار دەكات .

جىڭەي باسكردنە كە بەشدارى ۷۰۰ كەسى ئەندام لە ۱۵۰ پارت و
رېڭخراو لە ۱۲۰ وولاتى جياواز لە جيهان سەر لە بەياني رۆژى دوشەممە
۶/۳۰ تا ۲۰۰۸/۷/۲ لە شارۆچكەى - لاگونسى - نزيك شارى ئەسيناي
پايتەختى يۇنان ئەم رېڭخراويه كۆنگرهى بيست و سىيەمى خۆى گرېدا
 ... لە دواى گفتووگوۆ كردن لە سەر بابەتە سەرەكەكانى ئەم كۆنگرهيه و
 لەكۆتابى سكرتيرى يەكپهتەى نيشتيمانى كوردستان و سەرەك كۆمارى
 ئىراق جەلال تالەباني بەجىگرى سەرۆكى ئەم رېڭخراويه هەلبژيردرا.

كە ئەمەش بارىكى گونجاو بوو بۆ داهاتووى گەلى كوردستان و
 پەيوەندىهكانى كورد لە گەل وولاتانى جيهان و بە پىچەوانەشدا كاردانەوى
 كاريگرى خۆى هەيه لە هەموو بوارەكان بە تايبەتى لە هەردوو بوارى
 نەتەوهيى و نيشتيمانى لەكوردستان .

مۆر كردنى رېكەووتننامەى نيوودەوولەتى لە بارەى بارودۆخى پەنابەران ،
 لە ئەنجامى دەربەدەرى ميللەتان لە لاين دەسەلاتدارانى وولاتەكەيان بە
 هۆى نادادەورانەو بەند كردنيان .

۱۹۵۱/۶/۳۰ گرېدانى كۆنگره بە
 ناوبانگەكە لە شارى
 فرانكفورتى وولاتى
 ئەلمانىا سازدرا ، ئەم
 كۆنگرهيه بە يەكەم
 كۆنگرهى
 سۆسياليسىت ئىنتەر
 ناسيۆنال دادەنریت ،

كە ۳۱ پارت و رېڭخراو بەشداريانتيڭدا كرد ، كە نووينەرى كيشووەرهكانى
 ئەوپروپاو ئەمەريكاو ناسيائيان دەكرد... مەبەستمان رېڭخراوى
 سۆسياليسىت ئىنتەر ناسيۆنالە SI ، كە رېڭخراوىكى نيوودەوولەتية ،
 بۆپارت و رېڭخراوه سۆسيال ديموكرات و ديموكراتى سۆسياليسىتەكان .
 ئەم رېڭخراوه لەسالى ۱۸۶۴ دامەزراوه ، دواى ئەوه لە سالى ۱۸۷۲

جاريكى دىكە رېكخراۋەتەۋە بە ئىنتەرناسىيونالى يەكەم ناسراۋە لە جىھاندا ، لە سالى ۱۸۸۹ دا ئىنتەرناسىيونالى دووم دامەزرا بەسەر پەرشى زاناۋ ناۋدارى جىھانى و ھاپپى ماركس ، فەردىك ئىنگلش .
ئەۋىش تا سالى ۱۹۱۶ بەردوام بوو ، دۋاى ئەۋە لە سالى ۱۹۲۳ بە سەپەرشى يەكەتى سۇقىت ، كە پابەرايەتى دامەزىنەرى پزىمى سۇشالىست لە پروسىيا - لىنن - و پارتى كۆمۇنىستى سۇقىت كۆنگرەيەكى دىكەيان سازداۋ خۇى بنىاد ناپەۋە ، بەمەش ئىنتەرناسىيونالى سىيەم راگەياندرە بە ناۋى - كۆمەتتەرن - دۋاى ئەۋە بە ھۇى ھەلگىرسانى جەنگى دووم جىھان لىك ھەلۋەشايەۋە لە كىشۋەرەكەۋ جىھاندا .

۱۹۵۱/۷/۱۵ كۆچى دۋاىى نووسەرۋ رووناكبرى نەتەۋەيى مامۇستاي - جەلادت بەدرخان - لە ئاۋارەيىدا لە رۇژئاۋاى كوردستانى لىكدراۋە بە سووریا لە شارى - دىمەشق - ى پايتەختى سووریا .
تېيىنى :- لە ناۋەرۇكى كىتەپكە خەبات و تىكۇشانى ئە و بەمالەيە بە شىۋەيەكى ديار نووسراۋەتەۋە .

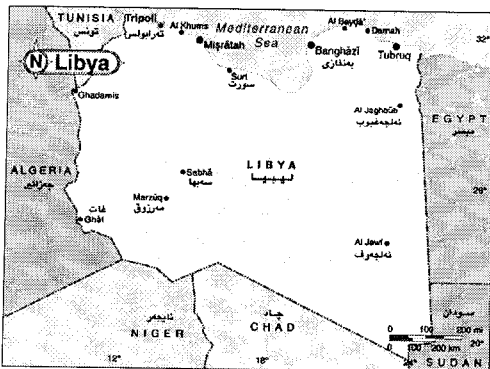
۱۹۵۱/۹/۸ مۇركردنى رىكەۋوتننامە لە نىۋان ئەمەرىكاۋ يابان لە دۋاى كىشانەۋەي ھىزەكانى سووپاى ئەمەرىكا لە يابان ، دۋاى ئەۋە مافى بە ئەمەرىكاۋا بەدامەزاندنى بىكەى سەربازى لە سەر خاكى يابان بە پىي رىكەۋوتنەكەدا .

١٩٥١/١١/٢ گریڤدانی کۆنگره‌ی ئه‌سینای
 پایته‌ختی یۆنان دژی پزئیمی
 ئیمپریالیزمی جیهانی ، که
 که‌سایه‌تی ناوداری کورد
 خاتوو - ره‌وشه‌ن به‌درخان -
 به‌ نووینه‌ری کورد له
 کوردستان به‌ وته‌یه‌ک
 به‌شداری تیدا کرد ، ئه‌ویش
 له‌ سه‌ر بارو دۆخی کیشه
 هه‌لواس‌راوه‌کانی گه‌لی
 کوردستان بوو له‌ کۆنگره‌که‌دا .

به‌لام کیشه‌ی ره‌وای گه‌لی کوردستان به‌ گشتی به‌ پێی قوناخه‌یه‌ک له‌ دوا‌ی
 یه‌که‌کانی په‌رسه‌ندن و پێشکوتن نه‌ چۆته‌ پێشه‌وه‌ له‌ به‌ ده‌ست هینانی
 مافه‌ ره‌واکانی به‌ تایبه‌تی له‌ هه‌ردوو بواری نه‌ته‌وه‌یی و نیشتیمانیدا له‌
 عه‌رپم و ناوچه‌و کیشه‌وه‌ره‌که‌دا ، وه‌ک ئه‌و وولاتانه‌ی که‌ له‌ دوا‌ی جه‌نگی
 دووه‌می جیهان به‌ ده‌ستیان هیناوه‌ ، که‌ ژماره‌ی دانیشتووان و رووبه‌ری
 خاکه‌کیان به‌ قه‌ده‌ی ریژه‌ی دانیشتووان و رووبه‌ری خاکی کوردستان نیه‌
 له‌ کیشه‌وه‌ره‌که‌دا له‌ گه‌ل چه‌ندین بواری دیکه‌دا .

١٩٥٢

١٩٥٢/١/٢ وولاتی لیبیا
 سه‌ره‌خۆیی خۆی
 راگه‌یاند به‌دامه‌زاندنی
 پزئیمی شانیشینی
 ده‌ستووری ، که
 شانشین ئیدریسی
 یه‌که‌م ده‌سه‌لاتی لیبیای

گرته دهست له سه ر وولاته كه دا ، نه ویش له شاری - ته رابلس - ی پایته خه ، كه ژماره ی دانیشتووانه كی ، ۱,۷۷۰,۰۰۰ ملیون كه سه له شاره كه دا .
 هه روا ژماره ی دانیشتووانی وولاته كه ی ، ۵,۹۰۰,۰۰۰ ملیون كه سه . هه روا
 رووبه ری خاكی وولاته كه ی ، ۱,۵۷۹,۵۴۰ ملیون كیلۆ مه تر چوار گو شه یه .
 هه روا چری دانیشتووانه كه ی ۹/ نۆ كه س له یه ك میل چوار گو شه دا . هه روا
 نژاده كانی ، عه ره بی به ر به ر ۹۷٪ . له دانیشتووانی وولاته كه دا .

۱۹۵۲/۲/۶

هه موار كردنی ری نه مایه كانی سوویند خواردنی شانشینه كانی به ریتانیا ، كه
 شانشین ئه لیزابیت سوویندی یاسایی خوارد به سه رۆكی بالآی رایه له ی
 كۆمه نوولسی به ریتانیا و هاوبه شی نازاد له رایه له ی وولاتانی كۆمه نوولس له
 به ریتانیا .

شایانی باسه كه شانشین ئه لیزابیت ده سه لاتی فیتۆی هه یه له هه ر کاریکی
 به ریاردان و یاسا له ئه نجوومه نی گشتی به ریتانیا .
 به لآم ماوه ی زیاتر له ۴۰ سا له ، خۆی دووره په ریژ گرتووه بۆ سه قامگیر
 كردنی دیموكراتی و مافی سه رۆف و نازادیه كانی گه لانی به ریتانیا و
 ده سه لاته یه كه له دوای یه كه كانی نیوان پارتی کریكاران و پاریزگاران له
 رامیاریه تی وولاته كه دا .

۱۹۵۲/۲/۲۰

شانشین جو رچی شه شه می شانشین بی به ریتانیا كۆچی دوایی كردو شانشین
 ئه لیزابیت جیگه ی گرته وه ، تاكوو ته واو بوونی ئه و میژوونامه له ده سه لات
 به رده وام بوو له سه ر به ریتانیا دا .

۱۹۵۲/۳/۲۳

سه رۆك وه زیرانی پژی می شانشین له ئیراق سالح جه بر سه ردان ی شیخ
 مه حمودی نه مری كرد له شاری سلیمانی و به یه كه وه وینه یان گرتوو با ری
 ئیراق و كوردو ناوچه كه یان هه لسه نگانده له پینا و به ره و پی شه بردنی كیشه
 هه لئو واسرا وه كاندا .

۱۹۵۲/۵/۵

سه ره ك وه زیرانی ئیراق - سالح جه بر - له گه شتیکی دا بۆ شاره كانی
 كوردستان ، وه ك پاریزگا كانی كه ركوك و هه ولیرو كۆیه و سلیمانی به
 پیشوازی لیكردنی له لایه ن كه سایه تیه كوردو ناغا كانی دزه یی و هه ری می
 كوردستان ، له پینا و به هیز كردنی جی پیگه ی خۆی نه ك یارمه تیدان

بەچارەسەرى كېشەى كورد لە كوردستان .

مۆركردنى رېكەووتننامە لە نىوان وولاتانى داگېركەرى ئەلمانیا لە دوای ۱۹۵۲/۵/۲۶
جەنگى دووهمى جىهان .

كە ئەمەرىكاو بەرىتانياو فەرەنساو يەكپەتەى سۆقىت ، بە كشاندهوہى
هېزەكانى سووپايان لە ئەلمانىادا ، كە دوای ئەو تەنیا هېزەكانى سووپاى
ئەمەرىكا لە ئەلمانیا مانەو تەواوبوونى ئەو مېژوونامەيە .

كۆچى دوایى نووسەرو ۱۹۵۲/۶/۱۲
رۆشنىيرو شاعىرى نىشتىمان
پەرەرى گەل ، مامۇستا مەلا
عەبدولكەرىم ناسراو بە -
موقتى پىنجوینى - لە هەرىمى
باشوورى كوردستان - گۆرى
مامۇستای كۆچ كردوو لە
گۆرستانى حاجى شىخە لە
شارى پىنجوینە لە پارىزگای
سلىمانى .

مامۇستا لە سالى ۱۸۸۱ لە

گوندى بىستانەى سەر بەقەزای پىنجوین لە باشوورى كوردستان چاوى بە
جىهان هەلھىناوہ

كۆمىتەى - وەزەى ئەتۆمى ئىسرائىل - دامەزرا . پاش ئەو بە چەند ۱۹۵۲/۶/۱۳
مانگىك واتە لە مانگى ۱/۱۹۵۳ پرۆتۆكۆلى هاوكاروى گۆرىنەوہى زانىارى
لە نىوان فەرەنساو ئىسرائىل لە بوارى تەكنۆلۆژىاى ئەتۆمى مۆركرا . ئەم
پەيوەندىە دوو قۆلىە لە بوارى زانستى ئەتۆمى تاگەيشتە ئەوہى كەلە سالى
۱۹۵۵ ، فەرەنسا بە يەكەمىن رىكتەرى ئەتۆمى بە ئىسرائىل بفرۆشىت ، لە
ناوچەى دەيمومەى باشورى ئىسرائىل دابمەزرىنى ، دوای ئەو لە سالى

۱۹۶۰. ئىسرائىل بە يارمەتى وولاتە يەكگرتووه كان رىكتەرىكىدىكەي ئەتۆمى لەباشوورى تەلئەبىب دامەزراند .

۱۹۵۲/۶/۱۸ ھەلوھشاندنەوہى پزىمى شانشىنى لە مىسر بەراگەياندىنى پزىمى كۆمارى بە سەرۇكايەتى جەمال عەبدولناسر .

۱۹۵۲/۷/۱۱ كۆچى دوایى مېژوونوسى ناوادارى كورد - محەمەد عەلى عەونى - لە قاھىرەي پايتەختى مىسر... شايانى باسە ئەو زاناىە بوو، كە شەرەفنامەي وەرگىپرايە سەر زمانى عەرەبى... ئەم بئەمالەيە لە پەسەندا دانيشتووي باكوورى كوردستان بوونە... گۆرەكەي لە تەكەيەي شىخ

مغاوهرە لەچىاي . مەقتەمىيە ... شايانى باسە لەھەندى نووسراوہى رۆژى كۆچى دوایى ئەم كەسايەتتە بە ۷/۴ دادەنن لە وولاتەدا .

جىگەي روونکردنەوہيە كە ئەم كەسايەتتە بەرئزە كورى حاجى عەبدولقادىر عەونىيە . نووسەرئىكى بەرزو نىشتىمانپەرورئىكى كوردە ، لە سالى ۱۸۹۷ لە شارى - سووپرەكە - ي سەر بە پارىزگاي دىباەكر - نامەد - لە باكوورى كوردستان چاوى بە جىهان ھەلھىناوہ ، پلەي يەكەم و دووہمى خوويندىنى لە توركيە تەواو كردوہ .

دوای ئەو بەرہ وولاتى مىسر دەچىت ولە شارى قاھىرەي پايتەختى مىسر لە زانكۆي ئەزھەرى ئاينى خوويندوويەتى و بروانامەي بە كەلۇرئىسى لە زانستە ئىسلامىيەكان وەرگرتوہ لە زانكۆكەدا .

دوای ئەو دەستى كردوہ بە خوويندن لە بەشى جووگرافىا و بەشى مېژوو لە كۆلئىژى ئاداب لە شارى قاھىرە . زمانەكانى توركى و فارسى و فەرەنسى و عەرەبى بە باشى زانئوہ ، ئەم كەسايەتتە لە گەل بئە مالەي بەدرخانئەكان بەشدارى كردوہ لە دامەزراندنى كۆمەلەي خۇبىيوون بە ھۆي بىروباوہرى

کوردو کوردستان .

هه‌روا له بهر شه‌وه رژیمی تورک ماوه‌ی پی نه‌داوه بگریته‌وه باکووری کوردستان ، ... تادوا ساته‌کانی له ژیانیدا له دیووو‌خانی شا فاروق کاری کردووه ، شای میسر ، که له بنه‌ماله‌ی محمه‌د عه‌لی پاشا بووه و ناسراو بوونه به بنه‌ماله‌ی خدیووی ، به وه‌رگیری زمانه‌ی رۆژه‌لاتیه‌کان دامه‌زراوه ، هه‌روا ئه‌م که سایه‌تیه کورده شه‌ره‌فنامه‌ی له زمانی فارسی وه‌رگیراوه‌ته سه‌ر زمانی عه‌ره‌بی، به هۆی گرنگی شه‌و دانراویه له سالی ۱۹۵۸ له لایهن وه‌زاره‌تی په‌روه‌ده‌ی میسر به چاپگه‌یه‌ندراوه له‌م وولاته‌دا.

هه‌روا وه‌رگیرانی خوولاسه‌ی میژووی کوردو کوردسان و میژووی دوهل و ئیماراتی کوردی ماموستا نه‌مین زه‌کی بو‌زمانی عه‌ره‌بی . هه‌روا له چاپدانه‌وه‌ی به‌شی دووه‌می - مه‌شاهیر الاکراد - ی ماموستا نه‌مین زه‌کی به‌گ ... نووسینی کیشه‌ی کورد - به‌له‌ج شیرکو . له گه‌ل چه‌ندین ده‌ست نووس و وه‌رگیراندنی نووسراوو دانراوی نووسه‌ره به ناوبانگه‌کانی کورد ، له پیناو ده‌وله‌مه‌ند کردنی کتیبخانه‌ی کوردی و عه‌ره‌بی و بیانی له جیهاندا .

۱۹۵۲/۷/۱۹ پیش‌پرکینی یاریه‌کانی جامی جیهانی - ئۆله‌مپیات - له شاری هلسنکی پایته‌ختی فیله‌نده به‌ریوه‌چوو، که به‌رده‌وام بوو تا کوو ۸/۳ هه‌مان سال له نیوان یاریزانانی یانه‌کانی وولاتانی به‌شدار بوو له وولاته جیا جیاکان له جیهاندا .

۱۹۵۲/۷/۲۳ به‌ریا بوونی شو‌رشی میسر به سه‌رکردایه‌تی محمه‌د نه‌جیب دژی رژیمی شانشین له میسر ، که شانشین فاروق شانشین میسر بوو له نه‌وه‌ی بنه‌ماله‌ی محمه‌د عه‌لی پاشای دامه‌زینه‌ری وولاتی میسر بوو ، که به‌نه‌ژاد

کوردو له پارێزگای دیاربهری باکووری کوردستانی ژیر ده‌سه‌لاتی

ئىمپراتورىيەتى عوسمانى پويان لەو وولاتە کرد بوو کہ ناسرا بوون بە
بنەمالەى خدیووی لە جیھاندا .

۱۹۵۲/۹/۱۵ هیژەکانى سوویای بەریتانیا پەلامارى ئەریتیرایى دا ، لە ئەنجام داگیران
کردو سەرپەرشتیان دەکرد ، وەك هەرئیمىكى ژیر نامۆزگارى نەتەوہ
یەگرتووہکان . تا ئەو کاتەى لەگەڵ ئەسیووبیا یەکیان گرت لە یەك وولاتى
سەر بەخۆدا لە جیھاندا .

۱۹۵۲/۱۱/۲۱ محەمد مەحمود سەواف لە هەولئى ئەوہ دابوو کہ لە بواری راگەیانندن
جینگایەك بو بىرو باوہرى ئیخوان موسلمین بکاتەوہ ، لەم رۆژەدا یەكەم
ژمارەى گۆقارى هەفتەنامەى بەنارى - الاخوة الاسلامیة - بلاوکردهوہ ، کہ
خوی سەرنوسەرى گۆقارەكە بوو .

ئەویش بە هوی پەيوەندى باشى لەگەڵ حکومەتى شانشینى لە ئیران ،
بەو هویەوہ توانى رەزامەندى لە وەزارەتى پەرورده وەرگیرئ ، کہ گۆقارەكە
لەنیوو هەموو خویندنگاکاندا دابەش بکړئ لە وولاتەكەدا .

۱۹۵۲/۱۱/۲۲ گەوورەترین راپەڕینی گەلانى ئیراق لە شارى بەغداى پایتەخت ئەنجامدرا ،
بە بەردەوامى تیکۆشان دژى دەسەلاتى شانشینى لە ئیراقى هاوپەیمانى
بەریتانیاو ئەمەریکادا .

۱۹۵۲/۱۲/۳۱ شاعىرو رووناکبىرى نەتەوہو
نىشتمانپەرور مامۆستا -
بەختيار زيور - كۆچى
دوايى كرد لە شارى سلیمانى
لە باشورى كوردستان كە
رۆلى بالای هەبوو
لەرۆشنبىركردنى گەلى
كوردستان .

جیگەى روونکردنەوہیە كە
مامۆستای ناودار بەختيار
زیور ناوى تەواوى - فائىق

عەبدوللامحەمد مەلا رەسوول - ە ، لە ناو شاعىرانى كوردا گەلىكى ئەو

تۆمان ھەن ناويان لە بەرھەمیان بلأوترە ، يەكئىك لەوانەش مامۇستا -
 بەختيا زېوەر - ە ئەم شاعيرە ھەر وەك ژيانى بە ناخۆشى و پەر لە نازارو
 نەخۆشپەوہ بردۆتە سەر و زووش مائناوايى لە گەل و نيشتيمانەكەى كرد لە
 ھەرىمەكەدا .

ھەروا پاش مەرگيشى و تائەمرۆش ھەموومان لە خۆيى و لە بەرھەمى
 رەنگينى بى دەنگ بووين . جىگەى داخە نووسەر و ژۆرنامەنووس و شاعيرو
 ھونەرمەندانى كورد لە ماوہى ژياناندا ريزيان ليناندرى ، بەلام دواى ئەوہى
 كە مائناوايى يەكجارەكى دەكات ، ئەوكاتە لە لاپەرەى ژۆرنامەو
 گوڤاروشاشەكانى تەلەفزيون بە دوو دىر باسى دەكرى . بەلام دواى
 جى...؟...!

ئەم شاعيرە كورى مامۇستاي شاعير زېوەر ئەمەنديە ، كە لە سالى ۱۹۰۸ لە
 شارى سلیمانى چارى بە جيهان ھەلھیناوە ، سەرھتاي ژيانى مندالى وەك
 مندالانى ديكەى كورد خوويندى لە - حوجرەى - فەقييايەتى بردۆتە سەر
 ، دواى ئەوہ چووہتە قوتابخانە و پۆلى شەشەمى سەرھتايى تەواوكردوہ .
 دواى ئەوہ چووہتە شارى بەغدا و بەشداری لە خووليكى برينپىچى ئازەلان
 - موزەميد بەیتەرى - كردوہو چۆتە سەر ئەو ئيشە ، ھەروا لە كارى
 فەرمانبەرى لە ناوچەكانى سلیمانى باش گەراوہو ماوہيەك لە شارۆچكەى
 پردى بووہ ، لە سالى ۱۹۴۶ كاتى قوتابخانەى ناوہندى شەو لە شارى
 سلیمانى كرايەوہ ، بى گویدانە تەمەن مامۇستا بەختيار بوو بە قوتابى و لە
 سالى ۱۹۴۸ پۆلى سيبەمى ناوہندى تەواو دەكات .

ھەروا لەو سالەدا بە ھۆى كۆچى دوايى باوكيەوہ ، تەواو بە دەست
 نەخۆشپەكەيەوہ . كە زۆر سەرھتاي ديار دەبى و كارى ليدەكات و ناچار
 دەبى روو لە شارى بەغدا دەكات و لەوى نەشتەر گەرى ميشكيان بۆ كردوہو
 ، پاش ئەو نەشتەرگەريە بە شەش مانگ ، واتە لە ۱۹۵۲/۱۲/۳۱ مائناوايى لە
 گەل و نيشتيمانەكەى دەكات لە شارى سلیمانى لە باشوورى كوردستان و ،
 گۆرەكەى لە گۆرستانى جۇگا لە تەك باوكيەوہ بە خاك سپيڤرداروزە لە
 شارەكەدا .

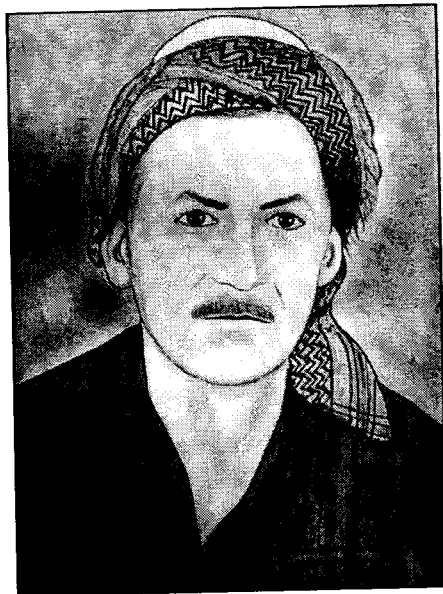
ھەروا بەرھەمەكانى ئەم شاعيرە ھەژارە و نيشتيمانپەرورە لە ديوانە دەست
 نووسەكەيدا دوو پلە بۆ بەرھەمى خۆى دادەنى .

يەكەم: - له ۱۹۲۸/۹/۱۵ دەست پىدەكەت تا سالى ۱۹۵۰ ، كه دوا پارچه هونراوهى نووسىيووهو پاش ئەوه نهخۆشى لهو دووسالەى دوایی ژيانبدا ريگای نووسىنى نهداوه . ئەم دابهشکردنەش شاعىر خۆى هەر له بەر ئەويه كه له سەر دەمى لاويدا شىعەرى ووتووهو پاشان وازى لىهیناوه و پاش دە سالىكى دىكه دەستى داووتەتووه شىعەر نووسىن له هەرئەمەكهدا .

دووم: - دواى واز هینانى له شىعەر دووباره دهگەرئەتووه و دەست به نووسىنهوهى شىعەر دەكەت ، ئەمەش له دواى كۆتایى هاتنى جەنگى دوومهى جیهانى بوو له سالى ۱۹۴۵ . دیوانه شىعەرەكەشى له لایەن مامۆستا مهحمود زىوهر له سالى ۱۹۷۰ به چاپگەیهندراوه . ئەم شاعیرهش چەند ووتارى له سەر خۆیى و شىعەرەكانى نووسراوه له گوڤارو رۆژنامەكان له لایەن نووسەر و شاعىرانى گەلهكەمان له باشوورى كوردستاندا .

سەرچاوه: - سوود له گوڤارى - رۆڤار - ۱ماره/۴۶ وەرگىراوه.

۱۹۵۳

۱۹۵۳/۲/۱۵

كۆچى دوایی كەسایەتى
 ناوڤارى پارىزگای هەولێر -
 سالىح عەبدوللا سالىح
 محەمەد - ناسراوه به - سالىح
 ئەياغ - له عەشیرهتى - ئايغ
 - ی هەولێرى له شارى
 هەولێر له هەرىمى باشوورى
 كوردستان . ناوڤراو چەندىن
 - خان - ی له شارى هەولێر
 هەبووه و شارەزابووه له جیا
 كوردنەوهى مەزۆ مالآتى
 خراپ له باشەكان وخەلكى له
 كاتى كرىنى مەرۆمالات وهك

شارەزايەك له گەل خويان دەيانبرد ، به ناوى ئەياغ ناوڤانگى دەرکردووه
 و ناسراوه .

هه روا ئه م که سایه تیه گهره ی عشره تی - ئایغ - بووه که مانا کوردیه که ی
- زیندیه - ، واته نوی بوئهوه ، که ئه م وشه تورکیه ی بو دانراوه ته نها
مه به ست ئه وه بوه که ئه م عشره ته له ترسی عوسمانیه کان و بو خو
گونجاندن ئه و ناوه ی بو دانراوه ، که ئه مه ناوی عه شیره ته که یه له پارێزگای
هه ولیرو به و ناوه ناسرابوون . له بهر ئه وه ئه و که سایه تیه و بنه ماله که یان
ناوزه ند بوونه به ناوی ئایغ .

هه روا دایکی سالح ئه یاغ که ناوی خاتوو - گورجی - بووه ئافره تیکی
ناسراو بووه له پارێزگاکانی کوردستان مووسل ، نه ک به ته نیا پارێزگای
هه ولیر به کاری بازرگانی کردنی به کووتال فرۆشتن و شاره زایی باشی
هه بووه له م بواره دا .

جینگه ی ئاماژه پیکردنه که سالح ئه یاغ یه کیك بووه له دامه زراندن و
بنیاتننانی گهرکی ته یراوه ، که ئه و کاته ئه و گهره که چۆل بوو که سی
تیانه بوو به هو ی نه ویرانیان له بهر دزی و پیاوی خراپ ... له و کاته ش تاهیر
ئاغا به سالح زیندی ده لی تو پیاویکی لی هاتوو چاونه ترسی برۆ خانوو بو
خۆت له سه ر سامانی من بکه به بی به رامبه ر ، ئه ویش ده ست به دروست
کردنی خانووه که ده کات له و گهره که .

دوایی ورده ورده خزم و براده ری لی کۆده بنه وه و دوایش تاهه ر ئاغاش
زیاتر ده ست به دروستکردنی خانوو به ره ده کات له و گهره که و ناوزه ند
ده بی به ناوی تاهیر ئاغا .

هه روه ها سالح ئه یاغ به یتاریکی باش بووه و خه لکی رویان تی کردووه و
کۆریکی به ناو قهره نی ئه م پیشه ی لی فیرده بییت و تا سالانی ۲۰۰۶ له م
پیشه یه به رده وام بووه .

که گه لی کوردستان به گشتی و پارێزگای هه ولیر به تایبه تیش له باشووری
کوردستان بهر شالاهه درنده کانی دوژمنانی نیشتمانی کورد که وتوون له
هه موو بواره جیا جیاکان له به تورکردن و به عه ره بکردن و به فارس کردن
و بهر تونده وه ی ناسنامه ی کوردایه تی ونیشتمانی و که وتوونه چ له ژیر
ده سه لاتی ئیمپراتۆریه ته کانی رۆمان مه گوول و فارس و عوسمانی و
به تایبه تی له دوا ی جهنگی یه که می جیهانی له سه لئ / ۱۹۱۴ ، که تا کوو
ئێستاش به رده وامن له ناو بردن و زراندنی ناسنامه ی کورد به هه موو هۆز و

تيرە و بنەمالەو خىزان و كەسايەتتە ناودارو لېھاتووهكانى كوردستان .
 يەك لەوانەش ئەم عەشیرەتە سنووردارە كە لە بەر ھۆى بارو دۆخ و
 قۇناخەكان ناوى عەشیرەتەكە زىندى بوو بە ئايغ... كە لە بنەرەتا ناوى
 عەشیرەتى زىندى بوو ەك عەشیرەتەكانى دىكەى سەر سنوورى
 كوردستان كە ھەندىك بىنوو پروپاگەندەيان كردوو كە ئەم عەشیرەتە
 توركىيە و ئەويدى عەرەبىيە ئەويان فارسىيە ... بەلام ھەمووى بۆ لەناو
 بردنى ناسنامە و بونى كورد بوو لەسەر خاكى كوردستان .

بەلام خۆراگرى و ئازايەتتە لە نەدۆراندنى ناسنامەى كوردايەتتەيان
 بەردەوام بوونە لەروونكردنەوى بارى عەشیرەتەكە و بەرگرى كردنىان
 لەناسنامەى كوردايەتتە لە ھەموو بارەدۆخىك .

گەر بەراوردىك بكەين لە نيوان مېژوو و خەبات و تىكۆشان و سەرھەلدانى
 تيرە و ھۆزەكانى كوردستان وا دەردەكەوى ئەو عەشیرەتە كە ناوى بنەرەتى
 زىندىيە دەگەرئیتەو سەر يەكئىك لەبنەمالەكانى دياركراوبوو ھەرچەند
 بەلگەيەكى فەرمى نىيە بۆ ئەم راستىيە .

بە ھەر حال ئەو عەشیرەتە كە تائىستا لە پارىژگاي ھەولپىر و سلېمانى و
 ھەتا لەباكوورى كوردستان بونيان ھەيە و كوردن و نكولى لە كوردايەتى
 خۆيان و عەشیرەتە كەو بنەمالە و خىزان ناكەن و بەردەوامن لە سەر بوونى
 كوردايەتتەيان كە ھەر لەو بۇنەو لەروانگەى گىرنگى دانى بەرئىز مسعوود
 بارزانى بە عەشیرەتەكانى كورد و توركمان و گەلى كوردستان بەگشتى
 بەرئىز شىخ اھم بارزانى كە سەرۆكى عشائرى كوردستان بو لە مانگى /
 ۲۰۰۶/۵ ، چەند كەسايەتتە لەبنەمالە و خىزانى ئەو عەشیرەتە بانگ ھىشت
 كرد بۆچۆنئەتى بارى ئەو عەشیرەتە و يارمەتى دانىيان بە پىسى ئەو
 بارودۆخەى كە گەلى كوردستان پىيدا تىپەر دەبى .

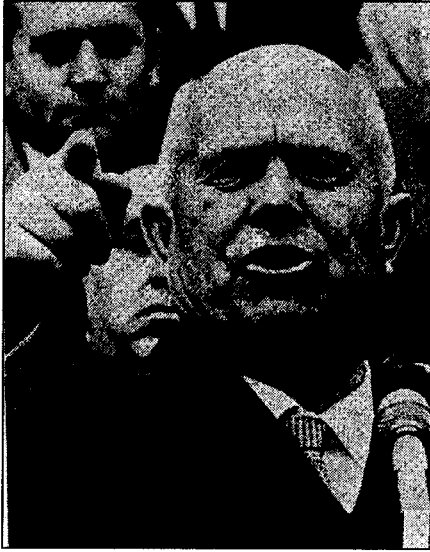
ئىستاش شىخ تارق نوپنەرايەتى ئەو عەشیرەتە دەكات لە ھەموو بوارەكانى
 پەيوەندى و كىشە و گىرەتەكان بە ھەلسوراندى كارە پىويستەكان لە پىناو
 گەشە پىدان و بەرەو پىش بردن و لە سەر ئامانچ و ئاواتەكانى گەلى
 كوردستان و گىرانەوى نازناوى عەشیرەتەكە بۆ سەر ناوى رەسەنى خۆى لە
 ھەرىمى باشوورى كوردستان .

۱۹۵۳/۲/۱۸ دامه‌زاندنى پىكخراوى يه‌كیه‌تى قوتابیانى كوردستان له لایه‌ن پارتى ديموكراتى كوردستان ، له باشوورى كوردستان.

۱۹۵۳/۳/۵ كۆچى دوایى سكرتیرى پارتى كۆمۇنىستى سۆڤیه‌ت و ده‌وولته‌تى سۆڤیه‌ت - جۇزىف ستالین - كه‌ سه‌رکه‌ووتنى له جه‌نگى دووه‌مى جیهان به‌ ده‌ست هیئا له‌ گه‌ل وولاتانى ته‌وه‌ره‌ى هاوپه‌یمان دژى ئەلمانیاى فاشى .

ئەویش به‌ به‌رز بوونه‌وه‌ى بارى رامیاریه‌تى له‌ رامیاریه‌تى نیووده‌وولته‌تى و ده‌ست پىكردنى سه‌ره‌تای شه‌رى سارد ، له‌ نیوان بلۆكى سۆشیاالیست و بلۆكى سه‌رمایه‌دارى له‌ ئەوروپای رۆژه‌لآت و رۆژئاواو جیهاندا .

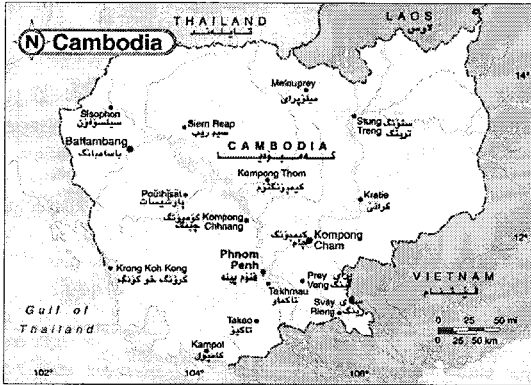
۱۹۵۳/۳/۶ لە دوای كۆچى دوایی ستالین

– نىكىتا خروتشوف –

بەپرەسسىارىەتى پارتى
كۆمۇنىست و دەسەلاتى بلاى
سۆڧىەتى گرتە دەست .

دوای ماوئەك دەستى كرد
بە دادگايى كردنى ستالین و
سزادانى لە دوای كۆچى
دوایی كردنىدا ، لەدوای
شەستەكان دووبارە دانیان
بەرۆلى ستالین نا ، ئەویش
لەبەرگى كردنى راستى لە

دەسەلات و گەلانى سۆڧىەت و جىھاندا .

۱۹۵۳/۴/۷ گەلانى كەمبۇدىا لە

دوای ھەول و
كۆش و
قوربانىەكى بى
وینە وولاتى
كەمبۇدىا
سەربەخۆى خۆى
بەجىابونەوہ لە

كۆمەلەى نىشتمانى فەرنەسى وەك وولاتىكى سەربەخۆ راگەياندا لە
كىشووەرەكە و جىھاندا . لە شارى – فنۆمبىتە – ى پايتەخت بە ناوى
شانشىي كەمبۇدىا ، تا لە سالى ۱۹۷۰ ئەویش بە ھەلووشانەوہى رژیى
شانشىنى و راگەياندى رژیى كۆمارى كەمبۇدىا . كە ژمارەى
دانىشتووانى شارى فنۆمبىتە ، ۹۵۰,۰۰۰ ھەزار كەسە .

ھەروا ژمارەى دانىشتووانى وولاتەكە ، ۱۱,۹۰۰,۰۰۰ ملیون كەسە . ھەروا

رووبەرى خاكى وولاتەكەى ، ۱۸۱،۰۴۰ ھەزار كىلۇ مەتر چوار گۆشەيە .
 ھەروا چىرى دانىشتوانەكە ، ۱۷۰ كەس لە ميل چوار گۆشەدا . ھەروا
 نژادەكانى ، خەمبىر ۹۲٪ . دانىشتوانە ئىتنامىەكان ۵٪ . دانىشتوانە
 چىنى ۱٪ . لە وولاتەكەدا .

كۆچى دوايى خانمە ئافرەتى ۱۹۵۳/۴/۱۲
 ناودارى كورد خەپسەخانى نەقىب
 لە شارى سلىمانى لە ھەرىمى
 باشوورى كوردستان .

كە ئافرەتىكى ناودارى كوردى
 تىكۆشەرو خەباتگىر بوو لەبەرگى
 كردن لە مافى كوردو ئافرەتى
 كوردو زمانى كوردى ، ئەويش بە
 كردنەوہى قوتابخانە و پىكخراوى
 ئافرەتان لە ھەرىمەكەدا .

بەريابوونى خۆپيشانندان لە شارى مەھاباد لە رۆژھەلاتى كوردستانى ژىر ۱۹۵۳/۵/۱۱
 دەسەلاتى شا لە ئىران ، دژى رژىمى شا ، كە بوو ھۆى كوورزانى چەندىن
 ھاوولاتى كوردو دەستگىركردنى بەدەيان ھاوولاتى دىكەو خۆپيشانندانەكە
 لەلايەن پارتى ديموكراتى كوردستان بەريوہ چوو ، كە عەبدوللأ ئىسحاقى
 سەرپەرشتى دەكرد لە شارەكەدا .

لە رۆژھەلاتى كوردستانى داگىر كراوى ژىر دەسەلاتى فارس لە ئىران ۱۹۵۳/۶/۱۲
 خۆپيشانندانىكى گەوورە ئەنجام درا ، لە دژى رژىمى شاھەنشاهى لەلايەن
 گەلى كوردستان و بە بەرگى كردن لەگەل و نىشتمان و ناسنامەى نەتەوہى
 كورد ، لە پاراستنى مېژوو زمان و داب و نەرىت و كەلتووور و شارستانىەتى
 كوردى لە كوردستاندا .

سەھىيە رەكوردى ۱۹۵۳/۶/۲۱

سىياسەتچىلىك ناۋادىرى
پاكىستان ۋە جىھان ۋە لە نژاد
كورد خاتوۋ - بەنازىر بۇتۇ
- لە خىزانىكى تىكۆشەر ۋ
سۇشىيال دىموكرات لە
شارۋچىكى لاركانس سىند
چاۋى بە جىھان ھەلپىناۋە
ۋ كچە گەورە سەرەك
ۋەزىرانى پاكىستان -
زولفەقار عەلى بۇتۇ بوۋە .

جىگە نامازە پىكىردنە كە ئەم بەنەمالەيە لە بنەرەتا كوردى رۇژھەلاتى
كوردستانى ئىران بوۋنە ۋە لە شارى كرمانشا بەرە ۋە پاكىستان كۇچيان
كردوۋە ... خاتوۋ بەنازىر بۇتۇ يەكەم ئافرەتى موسلمان بوۋە كە پۇستى
سەرەك ۋەزىرانى پاكىستان بگىرىتە دەست لە رىگەي ھەلبىزاردن بۇ دوو
خولى سەرەك ۋەزىران كە يەكەمجار لە سالى ۱۹۸۸ ۋ دوۋەم جارىش لە
سالى ۱۹۹۳ ، بەلام بەھۇي خىستنە پال بەتاۋانى گەندەلى لە دەسەلات
لابراۋە . خاتوۋ بەنازىر بۇتۇ لە سالى ۱۹۹۸ تاكوۋ گەرەنەۋەي بۇ پاكىستان
لە ۲۰۰۷/۱۰/۱۸ لە وولاتى دۋبەي ژيانى بە سەرىدوۋە بەردەوام بوۋە لە
سەركردايەتى كىردنى پارتى گەلى پاكىستان .

خاتوۋ بەنازىر بۇتۇ دۋاي كۇتايى ھىنانى خويىندى لە پاكىستان .
خويىندى بالاي لە زانكۇكانى ئۇكسفۇردى بەرىتانيا ۋ ھارقۇردى ئەمەرىكا
تەۋاۋكردوۋە

خاتوۋ بەنازىر بۇتۇ لە سالى ۱۹۸۷ مېردى بە عاسف عەلى زاردارى
كردوۋە ۋ خاۋەنى سى مندالە .

باۋكى خاتوۋ بەنازىر بۇتۇ لە لايەن سەرەك كۇمارى پاكىستان مەمەد زىا
ئەلھەق لە سالى ۱۹۷۹ لە سىدارەدراۋە ... خاتوۋ بۇتۇ لە كۇنفرانسى

سۆسىيال ئىنتەرنەت ناسىئونال چاۋى بە سەرۆكى ھەرىمى كوردستان مەسعوود بارزانى و سەرۆك كۆمارى ئىراق جەلال تالەبانى كەوتتوۋە .
 خاتوو بۇتۇلە ۲۰۰۷/۱۲/۲۷ لە لايەن ئىسلامىيە توند رەھەكان و دەسەلاتى پەرۋىز موشەرەف سەرۆك ۋەزىرانى پاكىستان لە شارى روابەندى تىرۆركراۋ دواى خۇى كورە گەرەكەى جىگەى گرتەۋە بەرابەرى پارتى گەلى پاكىستان .

۱۹۵۴/۷/۲۵

گرىدانى كۆنگرەى يەكەمى بزوتنەۋەى ناشتىخوازانى ئىراق ... ئەمەش دوا بەدواى پىك ھىنانى چەندىن لىژنەى ناشتىخواز لە شارۋ قەزاۋ ناحىەكانى ئىراق ... لەباردۇخىكى گونجاۋ دروستكار بوو بۇ گرىدانى كرنگرەى يەكەم لەگەل ئەمەشدا ھەول دەدرا كە كۆنگرەكە بە شىۋەيەكى ئاشكرا بىت نەك بەنھىنى .

بەلام نەتوانرا ئەۋىش بە ھۆى ھەلۋىستى حكومەتى پاشايەتى لە ئىراق بە بەر ھەلىستى كردن و لە ھەمان كات دژى ھەموو جۆرە بىروو بۇ چوون و بىرۆكەيەكى لەو جۆرە بوو ... بەمەبەستى دەست نىشانكردنى ئەندامەكان كە لەم بەرىزانە پىك ھاتوون :- تەلەت شىبانى — فاروق برتۇ — دكتورە نەزىھەلە دىلمى — سەفا حافز — سەلاح خالاس — كەمال عومەر — نەزمى — عەتشان زىلول .

دواى ئەمە دەستيان كرد بە نامادەكردنى راپۇرتى تايبەت لەلايەن كارەكانى لىژنەكان و نامادەكردنى بۇگفتوۋگۆكردن لە سەرى ... كە زۇربەى كارەكانى لە مالى كەمال عومەر نەزمى ئەنجام دەدرا لە شارى بەعدا

ھەروا سەبارەت بە رۇلى كورد لەم كۆنگرەيەدا لە پىناۋ بە شدارى كردن ، ئەۋىش لەرىگەى چەند ئەندامىكى چالاک و توانادار بەشداريان كرد كە لەم بەرىزانە پىكھاتبوون :- ئىراھىم ئەحمەد — محەمەد زىاد ئاغا — شىخ لەتىف شىخ مەحمود حەفید — ئىسماعىل حەقى شاۋىس — عەبدوللا گۆران — مەسعوود محەمەد .

لە دواى ئەۋە كۆنگرەكە كە گرىدرا بەنامادە بوونى — ۱۰۳ — ئەندام كە نوینەرى زۇربەى شارەكانى ئىراقى تىبابەشدار بوو ... دواى تەۋاۋ بوونى

كۆنگرەكە غەزىز شەرىف بە سىرتىرى گىشى بزووتنەوەكە ھەلبىژىردرا لە ئىراق و نامانجەكانى لە بەياننامەى كۆتايى بلاوكرايەو بە سەرگەلانى ئىراق.

۱۹۵۳/۷/۲۷ لە دواى ھەولە بەردەوامەكان ئەويش بە مۆركردنى رىكەووتننامە لە نيوان كۆريايى باكوورو كۆريايى باشوور لە دواى چەندىن شەپى خويناوى لە نيوانياندا ، لە ئەنجام بوو ھۆى مۆركردنى ئەو رىكەووتننامە ، بە سەرپەرشتى نووينەرى نەتەوہ يەكگرتووەكان - ئەميرال ھاربىسۇن - ھەروا لەلايەن كۆريا باكوور- ژەنەرال نام ئىيل - كە لە ئەنجامى شەپى نيوانيان بوو ھۆى شەھيد كردنى زياتر لە مليونىك مرقۇ ، لە نيوان ھەردوو كۆريايى دابەشكراو لە نيوان ئەمەريكاو سۇقىيەت لەنيمچە دورگە كوريداا .

۱۹۵۳/۸/۱۶ شاي ئىران محەمەد پەزىشا بەرھو بەغداى پايتەختى ئىراق ھەلاتو دواى ئەويش بەرھو پۆما . ئەويش بە ھۆى ئەو كودەتا سەربازىيەى كە لەلايەن سەرۆكى حكومەت محەمەد سەدى ، كە دژى شاي ئىران و دەسەلاتەكەى ئەنجاميدا ، بەلام دواى سى پۆژ كودەتايەكە ھەرەسى ھىناو شا

گەپراوہ بو ئىران . لەھەمان كات بەھۆى خۆمالى كردنى نەوت لە ئىران خۆپىشاندان ئەنجام دراوجەماوہرى كورد لە پۆژھەلاتى كوردستان بەشداريان تييدا كرد ، ھىمنى شاعىرىش بەھەلبەستىك گوتى :- دەپرۆ ئەى شاھى خائىن بەغدا نيووہى رىگەت بىت .

۱۹۵۳/۸/۱۹ بەھۆى كاردانەوہى كودەتا سەربازىيەكەى محەمەد سەدى لە ئىران و بەھىز بوونى جى پىگەى دەسەلاتى شا ، ئەويش بەپىشتىووانى ئەمەريكا لە برىارىكى بو دارو دەستەكەى ، كە ھەلسان بەدەستگىر كردن و پەلاماردانى ئەندامانى پارتى ديموكراتى كوردستانى ژىر دەسەلاتى سا لە ئىران و بەند كردنيان لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۵۳/۸/۲۷ كورسى پاپاوى ، واتە دەسلەتلى فاتيكان چەندىن پەيمانى جۇراو جۇرى
 لە دواى پەيمانى لاتران مۇر كەرد لەگەل وولاتانى بيانى ، كە پەيمانى
 پېنجەمى لەگەل شانشىنى ئەسپانيا مۇر كەرد. لە پېناو بەرەو باشبردنى
 پەيووھندىەكانىندا .

۱۹۵۳/۱۱/۶ شاعىرى ناودارى سەدەى نۆزدەم تۆماس دىلات لە شارى نيورۇكى
 ئەمەرىكا بە نەخۇشى كۆچى دواىي كەردوھ .

۱۹۵۳/۱۱/۲۰ كارەكانى جەنگى ھندچىنيەكان كە كۆلۇنىلى فەرەنسى سەركەردايەتى
 دەكردو سووپا كەى پېكھاتبوو لە -۵۰۰۰- ھەزار سەربازو توانى
 دەشتايىەكانى ناوخۇ بەدريژى - ۲۰ - كىلۇمەتر داگىر بكات ، كە ئەو
 دەشتايىەكانىش ناوزەند بوو بە- ديان بيان فوو- لە ناوچەكەدا .

۱۹۵۴

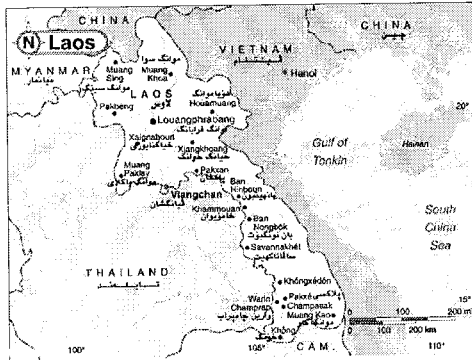
۱۹۵۴/۴/۲ مۇر كەردنى زنجىرەيەك لە رېكەووتن و پەيمانى ھەمەلايەن لە نيوان وولاتان
 بە تايىبەتى رېكەووتن نامەى نيوان رېژىمى سەربازى توركييا ورژىمى
 شانشىنى لە پاكستان ، بە رېكەووتن نامەى يارمەتى سەربازى و ئەمنى ،
 ھەروا پەيمانى ھاوكارى گۆرپىنەوھە زانىارى لە نيوان توركييا و ئىراق لە
 ۱۹۵۵/۲/۲۴ ، ھەروا پەيمانى نيوان ئىراق و ئەمەرىكا لە ۱۹۵۲/۴/۲۱ ،
 ھەروا پەيمانى نيوان ئىراق و بەرىتانياو دواى ئەوھ ئەو پەيمانە بووھ
 پەيمانى بەغدا .

۱۹۵۴/۴/۲۹ ھەزارەتى ئەرشەد عومەرى دامەزرا ، كە رابردووى پىر بوو لە ئازاردانى
 گەلانى ئىراق . بەتايىبەتى گەلى كورد لەسەر خاكى دىرىنى خۇى بەر لە
 ھەموو نەتەوھەكانى ھەرىم و ناوچەكەدا .

۱۹۵۴/۵/۸ وولاتى قىتنام دابەش كرا بە دوو بەشى باكوورۇ- باشوور ، كە
 كۆمۇنىستەكان حوو كمرانى باكوورىان دەكرد بەپشتىووانى يەكەيەتى
 سوڧىەت و ، ھەروا بەشى باشوور حوو كمرانى دەكرد بەپشتىووانى
 ئەمەرىكا ، كە ئەمەش بووھ ھۆى ھەلگىرسانى شەپرىكى خويناوى بى وئىنە
 لە مېژووى جەنگى گەلانى داگىر كراو بەرامبەر بەسەرمایەدارو
 ئىمپىريالىزىمدا .

۱۹۵۴/۵/۱۲ مۆركردنى بەرەي ھەلبېژاردن لە نىوان ، پارتى كۆمۇنىستى ئىراق و پارتى سەربەخويى ئىراق و پارتى نىشتمانى دىموكراتى و پارتى سەركەووتنى ناشتى ، لە پىناو بەشدارىكردن لە ھەلبېژاردنى ئەنجومەنى نووينەرانى پەرلەمانى ئىراق .

۱۹۵۴/۵/۱۵ بلاوكردنهوى يەكەم ژمارەي گۇقارەي ھەتاو لە شارى ھەولير لە ھەريمى باشوورى كوردستان .

۱۹۵۴/۷/۲۱ وولاتىسى لاوس

سەربەخويى خويى بە
دەرچوونى لە ژيىر
دەسەلاتى فەرەنسا وەك
وولاتىكى سەربەخۇ
راگەيانىد ، دواى ئەو
لەلايەن وولاتانى جىهان
دان بەسەربەخويىكەي

نرا ، بەپيى پەيمانى مۆركراوى ژنىف . ئەويش لە شارى - قىانتىيان - پايتهخت ، كە ژمارەي دانىشتووانەكەي ، ۶۰۰,۰۰۰ ھەزار كەسە .

ھەروا ژمارەي دانىشتووانى وولاتەكەي ، ۵,۹۹۰,۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى وولاتەكەي ، ۲۳۶,۸۰۰ ھەزار كيلو مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا ژپى دانىشتووانەكەي ، ۶۵ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، لاولووم ۶۸٪ . لاسووتك ۲۲٪ . لاسوونگ ۹٪ . لە وولاتەكەدا

۱۹۵۴/۷/۲۲ يەكەم كۆنگرەي جوولانەوى ناشتى لە ئىراق گرېدرا - حرکە السلم فى العراق - بەبئ ناگادارى رېژىمى شانشىنى لە ئىراق ، كە جوولانەوئەيەكى ناشتى خوازى و بەرگرى بوو لە مافو ژيان و چەوسانەوى گەلانى ئىراق دەكرد بە ھاوكارى و پشتيووانى جوولانەوى ناشتى لە جىهاندا .

۱۹۵۴/۷/۲۷ بە پيى ئەو ريككەووتنامەي كە لە شارى ژنىف مۆركرا ، بە وەستاندى شەپو دابەشكردى قىتنام بۇ دوو ھەريمى قىتنامى باكوروو قىتنامى باشوور لە سەر ھيلى پانى/۱۷ ، ھىزەكانى سووپاي فەرەنسا لە ھەريمى

باشوور له قیٲتنام کشانه‌وه ، له‌دوای ئه‌وه‌ی که قیٲتنامی باشوور دانی به‌سه‌ربه‌خوٲی قیٲتنامی باکوورنا .

شایانی باسه کووژراوانی شه‌ری نیوان قیٲتنامیه‌کان و ئه‌مه‌ریکا و فه‌ره‌نسا ، که - ۹۰۰۰ - هه‌زار کووژراوی فه‌رنسی و - ۴۰۰۰۰ - هه‌زار دیل ... به‌لام کووژراوه‌کانی - ئه‌لفیت منه - ۵۰۰۰۰۰۰ - هه‌زار له‌گه‌ل - ۹۰۰۰ - هه‌زار دیل . هه‌روا یارمه‌تیه‌کانی ئه‌مه‌ریکا که بو فه‌ره‌نسای خه‌رجکرد له‌و شه‌ره گه‌یشه - ۹۴۰ - بلیوٲ فرنگی فه‌ره‌نسی له‌پیناو سه‌رکه‌ووتنیان به‌سه‌ر قیٲتنام ، به‌لام له‌ئه‌نجام هیزه‌کانی سووپای ئه‌مه‌ریکا و فه‌ره‌نسا هه‌لاتنیان به‌خووه دیت به‌رامبه‌ر شوڤرشیگیره خوڤراگرکانی قیٲتنام له کیٲشووه‌ره‌که‌دا .

۱۹۵۴/۸/۳

سه‌ره‌ک وه‌زیرانی ئی‌راق س‌ال‌ج جه‌بر چه‌ندین جار ده‌ستی له‌گه‌ل هیزه نیشتمانیه‌کانی ئه‌و روژگاره‌دا تی‌که‌ل ده‌کرد ، به‌تایبه‌تی دژی بریاره‌ ناهه‌مواره‌کانی کابینه‌ی دوانزه‌می نوری سه‌عه‌یدو هه‌لووه‌شان‌دنه‌وه‌ی پ‌ارته‌که‌ی خوٲی ، به‌لام چ نوری سه‌عه‌یدو چ س‌ال‌ج جه‌برو په‌رله‌مانیش دووژم‌نی گه‌لانی ئی‌راق و به‌تایبه‌تی گه‌لی کورد بوونه له هه‌ریمی باشووری کوردستان . له‌پیناو خه‌زمه‌ت‌کردنی رژیمی شان‌شین‌ی له ئی‌راق و پاوان‌کردنی ده‌سه‌لات و پله‌و پایه‌و پوول له‌سه‌ر چه‌وسان‌دنه‌وه‌ی گه‌لانی ئی‌راق .

۱۹۵۴/۹/۳

ئیداره‌ی ئه‌مه‌ریکا که بینی حکوومه‌تی دکتۆر موسه‌ده‌ق به‌م ئاسانه‌ی و به‌ کوده‌تایه‌کی کارتۆنی روخوا و شا به‌ده‌سه‌لاتی ته‌واو گه‌راوه سه‌ر ده‌سه‌لات . به‌په‌وه‌نه‌ی داخستنی هه‌موو ده‌رگایه‌کی یارمه‌تی له‌حکوومه‌تی میلی دکتۆر موسه‌ده‌ق ده‌ستی به‌ یارمه‌تی دانی سه‌ره‌ک حکوومه‌تی ئی‌ران - زاهیدی - کرد .

بی‌ج‌گه له یارمه‌تی راسته‌وخوٲی ئه‌مه‌ریکا که جاریکیان ۲۳،۴۰۰،۰۰۰ ملیوٲ دۆلاره‌ی به‌ناو یارمه‌تی دا به‌حکوومه‌تی زاهیدی ... بو روژی دواتر به‌فه‌رمانی سه‌روکی ئه‌مه‌ریکا - ئه‌یزنه‌واهر ۴۵،۰۰۰،۰۰۰ ملیوٲ دۆلاره‌یان به‌خوڤراییی پیشک‌ه‌ش به‌ رژیمی کوودیتا کرد .

دوای ئه‌وه دوو جار بانکی نیوو ده‌وله‌تی قه‌رز‌ی بو‌شا وه‌رگرت ... که جاری یه‌که‌م ۷۲ ملیوٲ دۆلار بوو ، جاری دووه‌میش ۴۲ ملیوٲ دۆلاری ئه‌مه‌ریکی بوو بو‌ رژیمی شایه‌تی له ئی‌ران .

سەرچاۋە :- پەنجا سال خەبات - جەليل گادانى - ۱۱۷/ل بەرگى يەكەم .

۱۹۵۴/۹/۸ پەيمانى باشوورى پۇژھەلاتى ئاسيا - سىنۇ - كە پەيمانىكى ھەرىمى سەربازىيە ، كە سەربە بنەماي بەرگى كۆمكارى ھاوبەشە لە نىوان وولاتەكانى ئەمەرىكاو بەرىتانىياو فەپرەنسائو ئوستىرالىياو نىوزلەنداو پاكىستانو تايلاند فلىپپىن مۇركرا ، لە شارى مانىلاي پايتەختى كۆمارى فلىپپىن .

ئەو ھاو پەيمانىيە بەيەكىك لە پەيمانەكانى سەربازى دەژمىردىت . كە لە دواي جەنگى دووھى جىھان ئەنجام بدىت ، بە نامۇژگارى ئەمەرىكا ، لەپىناو وەستان بە بەرگى كردن لەشەپۇلەكانى بىرى كۆمۇنىستىيەت بەرەو جىھان لە رىگەي جىھانگەرى سۇشىيالىستى لە جىھاندا .

۱۹۵۴/۹/۱۵ لەو كاتەي كە نورى سەعيد لە گەل سەرۇكى مىسر جەمال عەبدولناسر لە شارى قاھىرەي پايتەختى مىسر كۆبونەو ، كە نووسەرى ناودارى عەرەب - مەمەد حەسەننەن ھەيكل - لە كىتابەكەي بەناونىشانى - سنووات الغلىان - لە لاپەرە / ۳۱۸-۳۲۱ ، ي كىتەپكەيدا دەئى :-

نورى سەعيد بە بىرى يىزىباشى عوسمانى بىرى دەكردەوھو لەو كاتەش ھىزەكانى سووپاي روىساي قەيسەرى دەوورى شارۇچكەي خانەقىينى گرتو لەھەمان كات رواندىشىيان داگىر كردبوو ، بەوھۆكاروھو بىيانوھ كۆنانە عەبدولناسر رازى بكات ، ئەويش بەبوونى ترسناكى راستەوخۇ لەسەر ئىراقو ھەرەشە لىكردن بە روودانى جەنگىكى دىكەي جىھان .

بەلام سەرەك كۆمارى مىسر جەمال عەبدولناسر لەو لامدا بە نورى سەعيدى گوت :-

ھەلگىرسانى جەنگى جىھانى ئاوا ئاسان نىيە ، كە ئەم كىشە كىشەي رواندىز

نەبوو لە باشووری کوردستانی لکیندراو بە ئێراق ، بە لکوو کێشەو
 ململانیی بەردەوامی نیوان ئەو دووسەرکردە عەرەبە بوو ، بە لām جەمال
 عەبدولناسر لە وەلامدانەوێ بۆ نوری سەعید گوتی: - ترسی ئێمە
 پرووسیا نییە بە لکوو ئیسرائیلە ، نوری سەعید راستەوخۆ وەلامی داووە
 گوتی: -

ئەو روس ، بە لām جەمال عەبدولناسر گوتی: - پرووسیا جینگە ترس نییە
 ئیستا و ئەوانیش لە ئێمە دوورن و وولاتی دیکەمان لە نیوانە ، نوری سەعید
 لە وەلامدا گوتی: - ئەمە راستە بەرامبەر بە وولاتی میسر ، بە لām بەرامبەر
 بە ئێراق راست نییە ، لەبەر ئەوەی لە نیوان ئێمەو پرووسیا دا چیاکانی
 رواندزە کە درێژی ۳۰ کیلۆمەترە لەسەر سنووری ئێراندا .

هەر و لە مشتوومپی نیوان هەردووکیان نوری سەعید نەخشەییەکی
 گەورەیی لە پیش جەمال عەبدولناسر داناو لەو کاتەش نوری سەعید
 هەستا سەر پێی و جەمال عەبدولناسر تەماشای وێنەیی نەخشەکەیی کردو
 تەماشای ناوچەیی رواندزیشی کرد لە سەر نەخشەکەدا ، کە سنووری
 دەوڵەتی دروستکراو لە نیوان ئێراق و تورکیا و ئێران لە سەر خاکی
 کوردستانە لە کێشووهرەکەدا .

۱۹۵۴/۱۰/۳۱ پارتی نیشتمانی جەزائیر شوپۆشی دژی داگیرکەری فەرەنسا راگەیاندا
 بەردەوام بوو تا کوو راگەیاندا سەر بەخۆیی جەزائیر لە ناوچەو
 کێشووهرەکەدا ، کە بوو هۆی شەهید بوونی زیاتر لە ملیۆن و نیویک لە
 هاوولاتیانی هەژاری شوپۆشگێری جەزائیرو بەسەدان هەزار زامدارو
 دەر بەدەر بوونیان بۆ وولاتانی دراوسێی جەزائیر لە ناوچەکەدا

۱۹۵۴/۱۱/۱ دەست پیکردنی کارە جەنگیەکان و هۆکاری ئەو کارە بەرپابوونی شوپۆش
 بوو لە جەزائیر بە کاردانەوێ لەسەر بارودۆخی شوپۆشەکانی
 مەغریب و تونس بوون ، لەوکاتەیی کە هیژەکانی سووپای فەرەنسا هەلاتنی
 لەسەر دەستی شوپۆشگێرانی قیتنامی بەخۆو دەدیت لە وولاتەکەو
 ناوچەکەدا .

۱۹۵۴/۱۱/۱۱ بۆ یەکەم جار لە شاری سلیمانی لە هەریمی باشووری کوردستان
 قوتابخانەیی دواناوەندی پیشەسازی لە دواوە کردنی دەرگاکانی بۆ

خويىندىن كرايەتتە لە پارىزگاكتەدا .

1954/11/29 گرىندانى كۆنگرەي وولاتانى ئارەزومەندانەي ئاشتىخواز لە مۆسكوى پايەختى يەككىتى سۆقىت ، ئەويش بە مۆركردنى ھاوپەيمانى سەربازى و ھەروا لە ۱۲/۲ ھەمان سال راگەياندىنى كۆتايى كۆنگرەكتە بلاوكراوہ ، دواي دووھەفتە ئەنجومەنى پەيمانى باكورى ئەتلەسى . لە خوولى سىزدەي ، كە ھىزەكانى خۆي پر چەك بكات لەچەكى ئەتۆمى و مووشكى دوورھاويژو لە جۆرەكانى دىكەي سەربازىدا . لە ھەريم و ناوچە جيا جياكان لە جياھاندا

1955

1955/1/1 بۆيەكەم جار لە مۆشوى دانىشتوانى پارىزگاكتەي يەريقان و دەووروبەرەكتەيدا ، كە ئەو بەشە كوردستانەيە لكىنراوہ بە كۆمارى ئەرمىنيەي سۆقىتەي پىشوو لە ناوچەكتەدا ، كە زياتر لە ۱۷۰۰۰ ھەزار كىلومەتر چوار گۆشەي داگير كردوہ بەپىي پەيمانى جى بەجىكراوى لۆزانى ۱۹۲۳/۷/۲۴ ، لە پارىزگاكتەي يەريقانى كوردستان رادىيوى دەنگى كورد پەخشى خۆي بلاو كردوہ بە سەرىرشتى جاسمى جەليل ، لە كاترەمىر شەشى ئىوارە و كە بوہ ھۆي كاردانەوہي گرىنگ لە بەرەو پىشبردنى بارى نەتەوہيى كورد لە كوردستان .

1955/2/2 پەيمانى بەغدا بەناوى پەيمانى - سەنتۆ - لە نيوان رۆيمەكانى توركيا و ئىراق و ئىران و پاكستان و ئەمەريكا و بەرىتانىا مۆركرا ... چەندىن برگەو خالى دژ بە جولاۋنەوہي رزگاربخوازي كوردى تيا ديارىكرابوو ، بە شىوہيەكى نا راستەوخۆ لە پىناوگەمارۇدانى كورد بە پىي برگەو خالەكانى پەيمانى سەعد ئابادى سالى ۱۹۳۷ لە كىشەوەرەكتەدا .

1955/2/24 لەوكتەي كە پەيمانى بەغدا مۆركرا ، وولاتانى پۇژئاوا نەياندەويست ئەفغانستان بخەنە ناو ئەو جۆرە پەيمانانە . سەرەراي ئەوہي كە ئەفغانستان لەفەلەكى راميارىتەي پۇژئاوا دەخوولايەوہ لە كىشەوەرەكتەدا . دواي جەنگى دووہمى جياھان خواستى نەخشەي نوپى دابەشكردنى جياھان بوو ، لە لايەن وولاتانى ھاوپەيمان و تەوہرى شەركەر . لەگەل ئەوہشدا يارمەتى رووسەكان بۆ ئەفغانستان لە ھەموو بواردەكان

پلەى يەكەمى گرتبوووه دەست كە لە ٦٥٪ بوو ، ھەروا لەوكتادا يارمەتیهكانى ئەمەريكا بۆ ئەفگانستان لە ٢٣٪ تىنەدەپەپرى لەھەمووبواری يارمەتیهكان ، لەوكتەش وولاتانى پوژئاوا تەنیا سەيركەرى تەواوى جموجوولى ھىزەكانى سووپاى پروس بوون ، كە بەرەو ناوخاكى ئەفگانستان ھەنگاويان دەنا لە ناوچەكەدا .

١٩٥٥/٢/٢٤

مۆركردنى ريكەوتنامە لە نيوان رژيمەكانى شانشىنى لە ئىراق و شاھىتى ئىران و توركيوا و پاكستان و بەریتانيا ، بۆ ليدانى بزوتنەوہى رزگاربخوازی كورد لەكوردستانى گەوورەى دابەشكراو بە سەر دەوولەتانی ئىران و توركيوا و ئىراق و سووریا لە ناوچەكەدا .

١٩٥٥/٤/٣

دەسلەتدارانى حكومەتى فەرەنسا ياساى فرياكەووتنى راگەياند بە ھۆى ليك ترازانى بارى پەيووھنديەكانى كۆمەلايەتى لە گەل دام و دەزگاكانى ميري ، لە ئەنجامى خۆپيشاندان و پيكدادان لە دەوورووبەرى شارى پاريسى پايتەختى فەرەنسا .

دواين وينە

كۆچى دوايسى زانای بليمەتى بە ناوبانگى جيهانى - ئەلبيرت ئەنيشتاين - لە شارى برنسفون لە ويلايەتە يىگرتووھەكانى ئەمەريكا .

١٩٥٥/٤/١٨

شايانى باسە خەلك لە نويووہ دەربارەى

ئەنيشتاين دەوان و زانكۆكان پيشپرکيان بوو لە پيناو دەستكەووتنى دەماغى ئەم زانايە مەزنەدا لەجيهان .

ئەم زانا بليمەتە لە سالى ١٨٧٩ لە وولاتى ئەلمانیا چاوى بە جيهان ھەلھيناوہ لە بنەمالەيەكى جوولەكەدا .

١٩٥٥/٤/١٨

گریدانى كۆنگرەى ئاسياو ئەفريکيا لە شارى - بانكۆكى ئەندونيسيا - كە سەرجم وولاتانى پوژشەلاتى ناوہراست سەربەخوييان بە دەست ھينا لە دواى جەنگى دوومى جيهان و جەنگەكانى ئيمپرياليزمى پوژئاوا ، لە

ئەۋىش بەجەخت كۆردن لە سەرقلە چۆكردنى رەگەزپەرسىتى و كىشەى نەتەۋەبىي و داگىر كۆردن لە كىشوو ەرەكاندا .
 بەلام كۆردو خاكە دابەش كراۋەكەى لە ھەموو رىكەۋوتن و يارمەتى دان و ھاۋكارىيەك كەۋتبوو ە پشت پەرزىنى داگىر كۆردن و چەوسانەۋەو جىنۇسايىد ، لەلايەن داگىر كەران بەھۆى دەروازەى سىئ لايەنەو بەپىتى خاك و ھەلكەۋوتەى جووگرافى و كەش و ھەۋالە بارى ناۋچەكەيدا ، ھەروا ترسانيان لە دوا رۆژى دەسلەتاي كۆردلە ناۋچەكەدا .
 شايانى باسە ۲۹ ۋولات بەشداريان تىداكردو جمال عەبدولناسر ەك سەرەك كۆمارى ميسر بەشدارى تىداكرد ، كە لەو كات لە گەشتىكىدا لە پاكىستان بەرەو ئەندۇنىسىيا دە گەراۋە لە پىناۋ بەشدارى كۆردنى لە كۆنگرەكەدا .

۱۹۵۵/۵/۱۴ مۆركردنى پەيمانى
 وارشۆى سەربازى
 لە پايتهختى
 ھۆلەندا لە نيوان
 ۋولاتى
 سۆشپالىستى
 بەسەر كۆردايتى
 يەكپەتەى سۆقىيەت ،
 بەرامبەر بەپەيمانى

ئاتۆ لە نيوان ۋولاتانى سەرمایەدارى رۆژئاۋا .

مۆركردنى پەيمانى وارشۆ بارىكى دىكەى دروستكرد لە پەيوۋەندىيە ھەمە لايەنەكان لە نيوان ھەردو پەيمانى وارشۆ و ناتۆدا لە جىھان ، ئەمەش لە دواى جەنگ و دەستپىكردنى شەرى سارد ، لە نيوان ھەردو جەمسەرى دژ بە يەكتردا .

جىگەى ئاماژە پىكردنە كە رىكەۋوتنامەيەكى سەربازى بوو .

كە لە نيوان يەكپەتەى سۆقىيەت و ، ئەلمانىي رۆژھەلات و ، ئەلبانيا و ، بوولگارىيا ، چىكسلوۋاكىيا ، ھەنگارىيا ، پۆلەندا ، رۇمانىادا گرىدرا لە كىشوو ەرەكەدا .

ھەروا مەبەست لەم رىكەۋوتنامەيە پىك ھىنانى ھاۋكارىيە رامبارىيە

سه‌بازیه‌کان بوو له نیوان ئه وولاتانه‌دا .

ئه‌ویش به زیاد کردنی هیزه‌به‌گره‌کان له به‌رام‌به‌ر هی‌رشه‌ی ده‌وله‌ته‌ه‌ روژئا‌وایه‌کان بوو ، به‌ پێی ئه‌م ریکه‌ووتنامه‌یه‌ هه‌ر کام له لایه‌نه‌کان هی‌رشه‌ی کرایه‌ سه‌ر ئه‌رکی وولاتانی ئه‌ندام بوو که ده‌بوا‌یه‌ به‌ هه‌موو هی‌زنو که‌ره‌سه‌کانی به‌ر ده‌ستیان پش‌تی‌وو‌انیان لی‌ک‌رد‌بایا وهاوکاری یه‌کتریان بک‌رد‌بایه .

دوای ئه‌وه ئه‌لمانیا‌ی روژه‌ه‌لات له سالی ۱۹۶۸ له‌و په‌یمان‌ه‌ کشایه‌وه ، دوای سه‌ره‌به‌خۆیی وه‌رگرتنی چه‌ندین وولات له یه‌کیه‌تی سو‌قیه‌ت و گۆرانکاریه‌کانی سه‌رده‌می نو‌ی وکو‌تایی هاتنی شه‌ری سارد ، ئه‌م ریکووتنامه‌یه‌ له مانگی ۱۹۹۱/۷ هه‌لووه‌ش‌ین‌درا‌یه‌وه له کیش‌وو‌ه‌ری ئه‌وروپای روژه‌ه‌لات‌دا .

مۆ‌ر‌کردنی په‌یمان له نیوان ئه‌و وولاتانه‌ی که نه‌م‌سایان داگیر کردبوو به‌پێی ۱۹۵۵/۵/۱۵
ئه‌و په‌یمان‌ه‌ لی‌ی چوونه‌ ده‌ره‌وه ، که - پروسیا‌و فه‌ره‌نسا‌و ئه‌مه‌ریکا‌و به‌ریتانیا - بوون ، دوای ئه‌وه نه‌م‌سا له ژێ‌ر سایه‌ی پ‌ژیمیک‌ی سو‌شیا‌لیستی هه‌نگاوی به‌ره‌و گه‌شه‌کردن و پ‌یش‌که‌ووتن ده‌نا له بو‌ره‌کانی ئابووری و بازرگانی و پامیاری و کۆمه‌لایه‌تیدا .

کۆنگره‌ی نی‌وو ده‌وله‌تی له شاری له‌ندنی پایته‌ختی به‌ریتانیا گ‌ری‌درا ، ۱۹۵۵/۶/۳۰
به‌سه‌ره‌رشته‌ی چینی و به‌ریتانیا به‌ دوورخستنه‌وه‌ی ئاره‌زوومه‌ندان‌ه‌و ، له هه‌مان کات‌دا داوای له نو‌وینه‌رانی قووبرسی کرد .
ئه‌ویش ته‌نیا داوه‌تی نو‌وینه‌ری تورکیا‌و یۆنانی کرد ، له‌پ‌ینا‌و چاره‌سه‌رکردنی کیش‌ه‌ی نیوان تورکیا‌و یۆنان له‌سه‌ر هه‌ریمه‌کانی قووبرسی دانیش‌تووانی تورکی و قووبرسی دانیش‌تووانی یۆنان له نا‌وچه‌که‌دا .

۱۹۵۵/۷/۲۴ كۆچى دوايى ئەمىندارى گىشتى پارتى كۆمۇنىستى سوورىيا خالد بە گداش
 كه له نژاد دا كوردبوو.

۱۹۵۵/۸/۷ دريژ كوردنەوئى ماوئى ياساى فرياكەووتن لەلايەن دەسەلاتدارانى
 حكومەتتە فەرەنسا ، ئەوئيش بەھۆى ناھەموارى و ئارام نەبوونەوئى بارو
 دۇخەكە لە شارى پاريسى و دەووروبەرى لە فەرەنسا .

۱۹۵۵/۸/۱۲ پۇمان نوسى ناودارى ئەلمانى و جىھانى - تۇرمانمان - لە شارى لۇبىكى
 ئەلمانىا كۆچى دوايى كردووه .

۱۹۵۵/۸/۲۵ کۆچی دواي شاعیری نیشتیمان
پهروهري ناوداری کورد له ههریمی
باشووری کوردستان مهحمود مهلا
ئهمین مهلا ئهحمهد ناسراو به -
بیخودی شاعیر - لهشاری
سلیمانی .

جیگه ی ئاماژه پیکردنه که ...
بیخودی شاعیر له سالی ۱۸۷۸ له
شاری سلیمانی چاوی به جیهان
ههلهیناوه و قوناخهکانی خویندنی
نایینی دانرا بوو ، که خویندنهکesh
له زانستی نایینی و زمانی عهرهبی
بهردهوام بوو .

له سالی ۱۹۰۰ و له سهردهمی ئیمپراتۆریهتی عوسمانی کاروباری دادگای
ههلهبجی پیسپیردرا .

دواي ئهوهش چهند سالیك مامۆستای قوتابخانهی سهردهتایی بووه ...
زۆربهی ژبانی له گهشت بردۆته سهه .

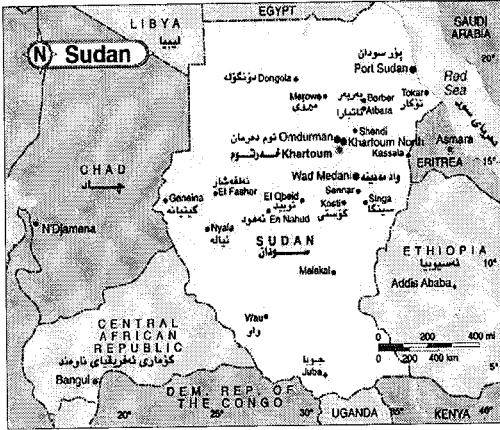
۱۹۵۵/۱۰/۸ مام جهلال تالهانی نامهیهکی ئاراستهی سهه کردهی کورد مستهفا بارزانی
کرد ، که ئه و کات له یهکیهتی سوڤیهت بوو ، له بارهی بارودۆخی کورد له
باشووری کوردستانی لکینراو به ئیراق .

۱۹۵۵/۱۰/۲۶ بلاو کردنهوهی دهستووری نه مسا ، ئه ویش به راگه یاندنی بی لایهنی
بهردهوامو سهه به خو بوونی له پاراستنی ئه و سهه به خو ییه به ههه ریگایهک
بیئت و نه بهسترانهوهی به هیچ پهیمانیک و ریکه ووتنیکی سهه بازی ، ههروا
ماوه نه دان به دامه زانندی بنکهی سهه بازی له سهه خاکی نه مسا له لایه ن
وولاتانی زلهیز له جیهاندا .

۱۹۵۶

۱۹۵۶/۱/۱

ۋولئاتى سۈودان
سەربەخۇيى خۇي لە
دۋاي گفتوگوگۈيەكى
كېشەدار لە نىۋان
حكۈومەتى بەرىتانىاۋ
مىسرو دەسەلەتدارە
هۋزو تېرەكانى
سۈودان ۋەك ۋولئاتىكى
سەربەخۇ لە شارى -
خەرتووم - ى

پايتەخت راگەياند ، كە ژمارەى دانىشتۋانەكەى ، ۹۹۰,۰۰۰ ھەزاركەسە .
بەلام تاكوو ئىستاش ئەو كېشەو گرفتانه كۆتايى پىئ ھەتوۋە بەرەو
ئالۋزترۋ نالەبارتر ھەنگاۋ دەئى لەباشوورى سۈودان ۋ ھەرىمى دارفۇر لە
ۋولئاتەكەدا .

ھەروا ژمارەى دانىشتۋوانى ۋولئاتەكەى ، ۳۲,۸۹۵,۰۰۰ مىليۇن كەسە .
ھەروا رووبەرى خاكى ۋولئاتەكەى ، ۲,۵۰۵,۸۱۰ مىليۇن كىلو مەتر چوار
گۆشەيە . ھەروا چەرى دانىشتۋوانەكەى ، ۳۴ كەس لە يەك مىل چوار
گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، زياتر لە ۵۰ كۆمەلى نژادى تيا دەئى ، كە
ھەموۋى لە باكۋورى رۇژئاۋاۋ لە باشوورى ئەفەرىكە پىست رەشەكانن .
ھەروا لە سۈودان كورد نىشە جىن لە ھەرىمى كودقان ، كە كەۋتۋتە سەر
سنورى دارفۇر ۋ لەۋى ژيان بەسەر دەبەن ، كە ژمارەيان لە ۷۵۰۰۰
ھەزار كەس زياترە ۋ تاكوو ئىستا داب ۋ نەرىت ۋ زمان ۋ كەلتورى خۇيان
پاراستوۋە لە ۋولئاتەكەدا .

تېبىنى :- بۇ زانبارى زياتر دەتوانى بگەرىتەۋە بۇ كىتېبى

ئىنسكلۇپىيە كوردستان ۋ ۋولئاتانى جىهان ، لە دانانى - ھەلى كەندى

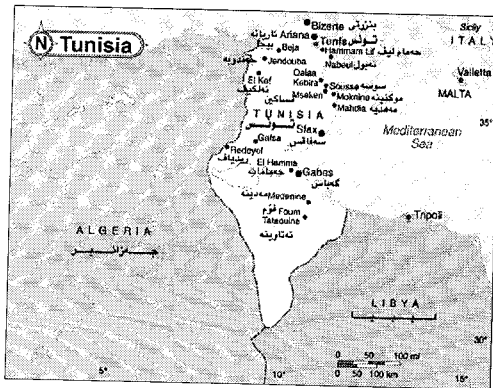
۱۹۵۶/۲/۲۵

لە دۋاي ۋەرگرتنى دەسەلەتى پارت ۋ حكۈومەت لە سەر يەكەيتى سۇقىت
لەلايەن نىكيتە خرۇتسۇۋ ، لە دۋاي مردنى ستالين بۇ يەكەم جار لە مېژۋى
رژىمى سۇسىيالىستى يەكىتى سۇقىت خرۇتسۇۋ ستالينى تاۋانبار كرد ،
لە ھەلس ۋ كەۋوت ۋ رەفتار ۋ ھەلۋىستەكانى لە ماۋەى دەسەلەتى ۋ بە لە

سېدارەدانى بەسەدان كادرو سەركرده لە گەلانى سۆڤىهەتى دژ بەخۆى ، كە برىارى دادگايى كردنى ستالين لەناو گۆرەكەيدا .
دواى ئەو برىارى گواستەنەوہى گۆرەكەى درا لە گۆرەپانى سوور لە شارى مۆسكوى پايتەخت لەتەك گۆرى دامەزىنەرى يەكئىتى سۆڤىهەت لىنين بۆ جىگايەكى دىكە لە شارەكەدا .

شايانى باسە كە تاكوو ئىستا لە پروسىيائى يەكگرتوو دوو بىرووبۆچوونى جياواز ھىيە ، لەبارەى ماوہى دەسەلاتى ستالين لەسەركرديەتى كردنى يەكئىتى سۆڤىهەت لەلانى سەرکەووتنى وژىركەووتنىدا ... بەلام منىش دەلیم سەرەتا تووندرەوى دەسەلاتى ستالين و مردنى نەبووايە ھۆكارەكانى گۆرىنى باروودخى يەكئىتى سۆڤىهەت لەگەل جىهان و ھەلووہشانەوہى سۆڤىهەت زۆر بەگران لەسەر جىهان دەوہستا لەھەمووبارە جياجياكاندا .

۱۹۵۶/۲/۲۸ - انباء شرق الاوسط - كۇمپانيائىيەكى مىسىرىيە بۆ دەنگووباس و پۇرژنامەگەرى لە وولاتەكەدا ، كە بە برىارى ئەنجوومەنى وەزىرانى مىسىرى دامەزراوہ لەو پۇژەدا ، ئەويش لەپىناو گەياندى تەواوى دەنگووباس و پروداوہكانى عەرەب بەرەو جىهان و بەپىچەوانەشەوہ . لە بارەكانى ھەمە راگەياندىندا .

۱۹۵۶/۳/۲۰ - لە دواى خەبات و تىكۆشەئىكى زۆرى گەلانى تونوس ، لە ئەنجام تـوانى سەربەخۆيى خۆى بە دەرچوونى لەژىر دەسەلاتى فەرەنسا پابگەيەنئى وەك وولاتىكى سەربەخۆ و

حەبىب بورقىيە يەكەم پۆستى سەرۆك وەزىرانى گرتە دەست لە دواى راگەياندى سەربەخۆيى تونوس لە كىشووەرەكەو جىهاندا .
ئەم راگەياندنەش لە شارى - تونوس - ي پايتەخت بوو ، كە ژمارەى دانىشتووانى شارەكە ، ۱,۷۷۰,۰۰۰ ملیۆن كەسە . ھەروا ژمارەى

دانشتووانى وولاتەكەي ، ۱۰،۱۷۰،۰۰۰ ملىيۇن كەسە . ھەروا رووبەرى خاكي وولاتەكەي ، ۱۶۳،۶۱۰ ھەزار كىلو مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چىرى دانشتووانەكەي ، ۱۶۰ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، ەرهىبى بەر بەر ۹۹٪ لە وولاتەكەدا

۱۹۵۶/۳/۲۱ يەككىتى نەتەوھىيى خوويىندكارانى كورد لە ئەوروپا بەناوى - نۆكسە - لە شارى ميونخى ئەلمانىا ، لەلايەن بروسكە ئىبراھىم لەتيف ەلى و ئەحمەد نەقىب ، دامەرزو لەكارەكانى بەردەوام بوو تاكوو لە سالى ۱۹۷۷ خوئى ھەلۋەشاندەوہ .

۱۹۵۶/۳/۲۲ وولاتى پاكىستان سىستەمى پزىمى كۆمارى راگەياند لە دواي بەدەست ھىنئانى سەربەخوئىي لە وولاتەكەيدا . لە شارى - ئىسلام ئابادى پايتهخت ، كە ژمارەى دانشتووانەكەي ،

۲۹۰،۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا ژمارەى دانشتووانى وولاتەكەي ، ۱۴۵،۵۰۰،۰۰۰ ملىيۇن كەسە . ھەروا رووبەرى خاكي وولاتەكەي ، ۷۹۶،۱۰۰ ھەزار كىلو مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چىرى دانشتووانەكەي ، ۴۵۲ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، بىنجاي سەندى ، بەشتون ، بالووش ، كورد ، كوردەكان لە ناوچەى كوويىتەي سەر سنورى نىوان ئەفغانىستان و پاكىستان دەژىن ، كە لە رابردوو لە ژىر زەبرو زەنگى راميارىتەي جىنۇسايە دەربەدەر كراون لە وولاتەكانياندا .

تېيىنى :- بۇ زانىارى زياتر دەتوانى بگەرئىتەوہ سەر كىتئىبى ئىنسىكلۇپىدىيە كوردستان و وولاتانى جىهان ، لە دانانى - ەلى كەندى

۱۹۵۶/۴/۱۷ نووسىنگەي پارتە كۆمۇنىستەكانى جىهان - كۆمفۇرم - ھەلۋەشاندەوہى خوئى راگەيەند ، كە رېكخراوہيەكى ئوومەمى پارتە كۆمۇنىستەكان بوو ، كە جىگەي رېكخراوى كۆمەنترىنى گرتبۋوہوہ بە سەركردايەتەي دىمترۋقى

دامەزىنەرى كۆمارى بولگارىيا بە كۆمەنترىنى سىيەم ، كە لەلايەن سكرتيرۆ سەرۆكى دەوولەتى سۆقىيەت - خرۆتشوف - ئەويش لە دوا كۆبوونەوهى ھەلىووشاندەوہ ، كە وتى :-

كۆمۇنىستەكان پىويستيان بە ھىچ رىكخراويكى ئومەمى نيەو ھەر پارتىكى كۆمۇنىستى سەر بەخۆيە لە ھەلسووراندىنى كاروبارى خۆى بە پىيى بئەماى پىك ھاتەو بارو دۆخى لەناو وولاتەكانياندا.

دواى دوانزە سالّ لە دەربەدەرى و چاودىيىكردن داو پاش دەرچوونى ۱۹۵۶/۴/۲۸
 بىريارى پەرلەمانى يەكەيتى سۆقىيەت ، سەبارەت بە ھەلگرتنى يان لابردنى
 بىريارى راگويزانى تايبەت لە سەر بالكارو كوردو تورك و تەتارو كرىم و
 خىمەنشينەكانى ، كە لە سەردەمى شەرى نىشتمانى گەوورەدا
 دوورخرايوونەوہ ئازادكران .

لە دواى ھەولّ و ماندوو بوونىكى بەردەوام لە ھەرىمەكەدا ، كۆمەلەى ۱۹۵۶/۵/۱
 زانستى و ھارىكاي كورد لەلايەن دكتور نورى دەرسىمى و رەوشەن بەدرخان
 دامەزرا ، لە باكورى كوردستانى داگىر كىرۆى ژىر دەسەلاتى رژىمى
 توركيا .

ويستگەى تەلەفزيۆن بۆ يەكەم جار لە مېژووى ئىراق لە شارى بەغداى ۱۹۵۶/۵/۲
 پايتەخت پرۆگرامەكانى خۆى پەخش كرد لە وولاتەكە بەرەو ناوچەو
 وولاتانى دەوورووبەر جىھاندا .

چاردانى مافى مندالان و پوژى رېزگرتنى و بەخيووكردىنى مندالان ۱۹۵۶/۶/۱
 راگەيەندرا ، لە ھەموو بوارە جيا جياكانى پەرەپىدان و گەشە پىكردن و
 پەرەردە كردنى مندالان لە جىھان .

۱۹۵۶/۶/۷ لە دوای گەیشتن بە
ریکە ووتن و
ئەنجامدانی
کۆبوننە وە
ژمارەیکە لە زانیانی
تۆپی پیی ئەفریکیا
لە هوتیلی
ئەفینیدای لشیونە

پایتهختی پورتوگال بەسترا ، که لەوانە ئەندازیار عەبدولعەزیز عەبدوللأ
سالو و کابتن محەمد لەتیف و یوسف محەمد لە میسر... دکتۆر
عەبدولحەلیم محەمد و دکتۆر عەبدولرەحیم شەداد و بەدەوی محەمد لە
سودان و فەرید فیل لە باشووری ئەفریکیا ، ئەویش بە دامەزاندنی دەستە
کارگیری تۆپی پیی کیشووهری ئەفریکیا لە وولاتەکه دا .

۱۹۵۶/۶/۲۳ لە ریگای راپرسی بە دەنگی گەلانی میسر ، که ئەویش بە پشتگیری کردنی
جەمال عەبدولناسر بۆ وەرگرتنی پۆستی سەرۆک کۆماری میسر لە وولاتەکه
ئەنجامدرا .

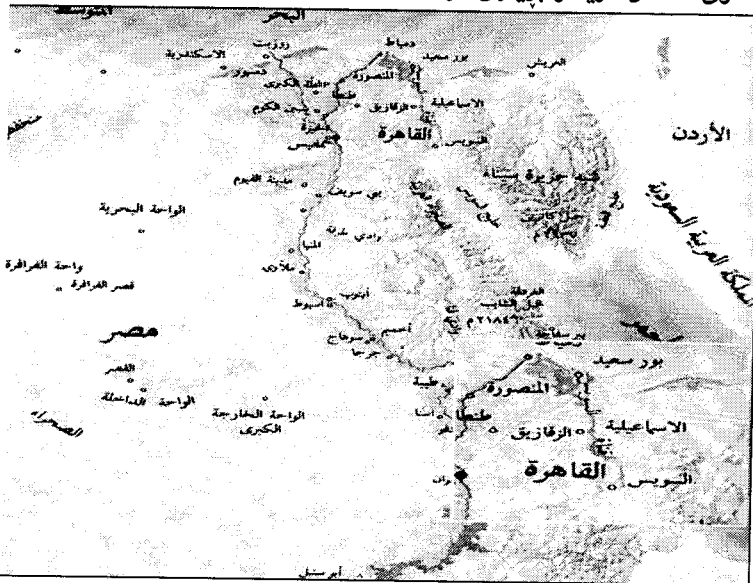
۱۹۵۶/۷/۱۹ هەرسی لایەنی بەریتانیا و ئەمەریکا بانکی نیوودەوولەتی ناپەزایی خۆیان
راگەیاندا ، بە یارمەتی ئەدانی پرۆژە بەنداوی - ئەسوانی سترا تیژی - لە
وولاتی میسر ، که یەکیتی سۆقیەت ئەنجامدانی ئەو پرۆژەییە خستبوو
ئەستۆی خۆی . که کاردانەوێ داهاووی ئابووری و بازرگانێ باشی بۆ
میسر هەبوو بۆ وولاتەکه و وولاتانی دیکە لە جیهاندا .

۱۹۵۶/۷/۲۶ سەرەک کۆماری میسر جەمال عەبدولناسر یەکمە کاری لە دوای وەرگرتنی
پۆستی سەرەک کۆماری کەنالی سوێسی خۆمالی کرد ، ئەویش بە
راگەیاندنێ لە شاری ئەسکەندەریە ، بەبێ ئەوەی بزانی داهاووی خۆمالی
کردنی کەنالی سوێس بە چ ئەنجامیک دەگات لە وولاتەکه و لە گەل وولاتانی
ناوچەکه و جیهاندا .

١٩٥٦/٧/٢٧ لە دواى ئەوەى كە سەرۆك كۆمارى ميسر جەمال عەبدولناسر كەنالى سويسى - بەنداوى سويسى - خۆمالى كرد ، كە ئەمەش بوو هوى ئەوەى كە هيرشى سى لايەنە بكرىتە سەر ميسر ، لە لايەن بەریتانيا و فەرەنسا و ئيسرائيل ، كە سۆفیهت پشتكىرى لىكردو بوو هوى لىك ترانزاندنى پەيووهندى لە نىوان ميسرو وولاتانى هيرشەبرەلە ناوچەو هەرىم و جيهاندا .

١٩٥٦/٨/١٦ پاش گفتووگۆيەكى حەوت رۆژى لەنىوان - ١٧ - خوويندكار بەدەستپيشخەرى نورهدين زازاو بېريارىن دا بەدامەزراندنى كۆمەلەيەك بۆ خوويندكارانى كورد ، بەناوى كۆمەلەى زانستى خوويندكارانى كورد لە ئەوروپا . ئەويش لە كۆنگرهى يەكەم راگەيايەندرا ، كە تاكوو ١٩٧٥/٨/٢٨ - ١٧ - كۆنگرهى بەست ، كە دوا كۆنگرهى لە شارى بەرلىنى رۆژئاوا بوو لە ئەلمانيا .

١٩٥٦/٨/١٦ لە دواى خۆمالى كردنى كەنالى سويس لەلایەن سەرەك كۆمارى ميسر جەمال عەبدولناسر ، لە سەر داواى وولاتانى پەيووهندىدار كۆنگرهى لە شارى لەندن گرێداو بېريارى كۆنگرهكە .

ئەويش بە دامەزراندنى دەستەيەكى نيوودەوولەتى بوو بۆ هەلسووراندى

كاروبارى بەندىسى سۈيىس لەگەل پىرېمى كۆمۈرى مىسر ، ئەويش بەناوى -
 ھىئە المنىتىغىن - لەگەل دان نان بە مافى سەربەخۇبى مىسر لە سەر
 بەندىسى سۈيىس و مۇرگەكردنى داھاتى دادپەرورەرى بۇ مىسر پەرۋانەكردنى
 لىزئەيەك بۇ مىسر بەسەركردايەتى - پۇبىرت منزىس - سەرەك ۋەزىرانى
 ئوسترالىا بەناگادار كىشە مىسر بەو بىرپارە... بەلام مىسر ئەو بىرپارەرى
 پەتەكردەو بوو ھۇى دروست بوونى كىشە لە نىوان ئەمەرىكا ۋە بىرپارەرى
 فەرەنسا .

لەسەر داۋاى بەرپارەرى فەرەنسا ئەنجومەنى نەتەو ۋە يەككەرتوۋەكان لە
 ۱۰/۵ ھەمان سال بىرپارەرىدا ، كە بىرپارەكە شەش خالى لەخۇگرتىبوو ، لە
 پىنوا چارەسەركردنى كىشەكە ، لە سەر دەرىۋانى ۋولانتانى جىھان دانى
 ماف بەھەردەۋلەتەك دەدات بەتايبەتى مىسر لە ناۋچەكەدا .

۱۹۵۶/۸/۱۶ ئەو نەخشەى كە - پىس بىرى - نىشانى كرد بوو بۇ ئەمەرىكا كە كۆتۈرىن
 نەخشە بوو لە بواری جووگرافىا لە جىھاندا ، لە مۇزگىدىكى ۋىستگەى لە
 زانكۇى جۇرجتان لە ئەمەرىكا ئەنجامدرا ، لە سەر نەخشەكانى - رىس
 بىرى - كە ھەموو جووگرافىا ناسان بەشداريان تىدا كىردبوو بەناوى -
 اکتىشاف خارق العادە - كە ناۋزەندى نەخشەكە دەكا .

۱۹۵۶/۸/۲۶ گىردانى كۆبوۋنەۋەيەكى گىرنگ لە ۋىستگەى رادىۋىى لە زانكۇى
 جۇرجتان لە ۋىلايەتە يەككەرتوۋەكانى ئەمەرىكا لەسەر نەخشەكانى -
 رىس بىرى - كە لەو كاتەى دەۋلەتى عوسمانى لە سەردەمى سەرەكەۋوتنى
 دابو لە بەسەرەكەۋوتنى ھىزەكانى لە ھەموو بواریكدا ، بەتايبەتى لە بواری
 جووگرافىا .

كە لەو كات ناۋىك دەركەۋوت بە ناۋى - رىس بىرى - لە سەردەمى
 دەسەلاتى سولتان سەلىمى يەكەم و سلىمان قانۇنىدا ، كە رىس بىرى لەو
 كاتە سەركردەى دەرىۋىى عوسمانى بوو .

كە زانايەكى جووگرافىا ناسى زىرەك بوو ، لە سالى ۱۶۶۵ لە دايك بوو
 لە سالى ۱۵۵۴ كۆچى داۋىسى كىردوۋە ، زانايەكى سەركردەى پىشەۋەى
 نەخشە كىش بوو لەئەدەبى جووگرافىاى عوسمانى ، كە لەو كات دوو
 نەخشەى كىشبوۋلە سەر جىھاندا .

يەكەمىيان :- لە ئىسپانىيا ورژىناواى ئەفرىكىيا و زەرىياى ئەتلەسى و كەنارەكانى رۆژھەلات لە ھەردوو ئەمەرىكا ، كە پىشكەش بەسولتانی سەلىمى يەكەمى كەردبوو ، لە مىسر لە ساى ۱۵۱۷ ، كە ئىستا لەمۆزخانەى توویقویە لە شارى ئەستەمبول ، كە رووبەرى نەخەخشەكەش - ۸×۶۰ سم - و مۆرى - ریس بیری - لەسەر نەخشەكە ھەبە .

دووەمیان :- لە بارەى كەنارەكانى ئەتلەسىە لەگريلاندا بۆ فلورىدا ، كە رووبەرەكەى - ۶۸×۶۹ سم - ۵ ، كە ئەویش لەمۆزخانەى - توویقیو - يە لەشارى ئەستەمبولى توركىيا ، كە ئەو نەخشەى بە كوئرتىن نەخشە لەجیھاندا دادەنرىت ، كە - ریس بیری - نەخشەى بۆ كىشاوہ ، ئەوہى سەرھوہ تەواو دەكرىت .

دواى ئەوہ بەشداربووانى كۆبوونەوہكە لەسەر ئەوہ رىك كەووتن ، كە نەخشەكانى ریس بیری لەئەمەرىكا - اکتشاف خارق للعادە - كە ریس بیری بەر لە دۆزىنەوہى ئەمەرىكا لەلایەن كۆلۆمبوس دەيزانى كە ئەمەرىكا ھەبە بەر لە ۲۷ سال پىش كۆلۆمبس ، كە ھەلسا بە دۆزىنەوہى كىشووەرى ئەمەرىكا .

تېيىنى :- ئەم نەخشانەى كە لە سەرھەتای سەرھەلمى سەرھەلمانى دەسلەتى عوسمانى لە بوون و دەست نىشانكردى كىشووەرەكان .

مىژووى كۆمپانىياى - IBM - دەگەرىتەوہ بۆ ساى ۱۸۹۶ كە - ھىرمان ھۆلېرت - كۆمپانىياىەكى بۆ وەبەرھىنانى نامىرى ژمىركارى پىك ھىنا ... ئەم نامىرە كارى ژماردىنان بە ئەنجام دەگەياند لە رىگەى ئەو كارته كونكرائانەى كە دراوہكان و زانىارىەكانى لە سەربوون ... ھەروا نامىرى دروست دەكرد كە لە سەر ژمىرى و دەنگداندا لە ئەمەرىكا بەكاردەھاتن .

لە ساى ۱۹۲۴ ناوى ئەم كۆمپانىياىە گۆردرا بۆ كۆمپانىياى - IBM - كە ئەو كات زۆر لە كارەكانى كۆمپانىياكە تايبەتمەنكرابوون بۆ نامىرە بەكارچووہكان كە لە دامەزراوہكاندا لە كاردابوون ... كارى وەكوو تاقىگەرى و رىزكردىن و كونكردىنە ناو كارتهكانى كە بۆ تاوندىن و ھەلگرتنى دراوہكان بەكاردەھاتن .

لە سەرھەتای سالەكانى پەنجاكان يەكەم كۆمپىوتەرى بەرھەم ھىنا - ۷۰۱

۱۶۰۱ - بەكەرەسەكانىيە - بىرگە Drum memory - پەيكەرى موگناتىسى چاپكەر printer لە زنجىرەى ئەو كۆمپيوتەرەنەى بەرەمى ھىنا جۇرى RAMAC 305 IBM ، بوو كە ھەلگىرى يەكەم دىسك درىف بوو ، ئىتر دروستكردن و بەرەو پىشبردنى كۆمپيوتەر رۇژ لە دواى رۇژ پەرەسەندنى بەخۇو بىنيوو لە ھەموو بوەرەكانى ئەم ئامىرەدا .

۱۹۵۶/۹/۱۷ بۇ يەكەم جار لە پارىژگای سلىمانى لە ھەرىمى باشوورى كوردستان و لە شارى سلىمانى يانەى وەرزش بۇ وەرزشوانانى شارى سلىمانى دامەزرا ، لە پىناو ئەنجامدانى يارىيە ھەمە جۇرەكانى وەرزشى لە پارىژگاكەدا .

۱۹۵۶/۹/۲۸ فەرەنسساو بەرىتانيا وەك ھاوسەرگىرەكى تەمەن بە سالا چوو لە كىشورەكەدا ... لەلايەك دژى يەكترن لە پىناو لە ناوبردى يەكيان بەرامبەر ئەودىكەيان و لەلايەكى دىكە بى ھاوكارى و يارمەتى يەكترى ناتوانن لە ھەموو بوەرەكانى رامىارى و ئابوورى و بازگانى و سەربازى و پەيوەندىەكانىيان و پەيوەندىيان لەگەل دەرەوى وولاتەكانىيان .

لە دواى خۇمائى كردنى كەئالى سوئس لە لاين سەرۇكى مىسر جەمال عەبدولناسر و پشتگىرى كردنى شۇرشى گەلانى جەزائر دژى فەرەنسا ، لە لاىەكى دىكە بە ھاوكارى ئەمەرىكا و بەرىتانياو ئىسرائىل ھىرشىيان كرده سەر كەئالى سوئس ، لە پىناو داگىركردن و گەراندنەوى ئەو خەرچىانەى كە فەرەنسا لەو كەئالەى خەرچ كردبوو .

ئەمانە ھەمووى بوونە ھۆكارى كاردانەوہ لە سەر بارى ئابوورى و بازگانى و ژىرخانى ئابوورى فەرەنساو بەرپابوونى بارىكى دژواری ئابوورى لە وولاتەكەدا .

ئەمەش و اىكرد كە پەيوەندىەكى تەلەفۇنى لەئىوان - ئەيدەن و سكرتيرى دەسەلاتى ئەوكاتى بەرىتانيا - سىرنۇرمان بروك - بە داواكردنى لە بەرىتانيا بەچوونە رىزى حكومەتى شانشىنى بەرىتانيا لە راىەئەى كۆمەنوولس بەسەر كردايەتى خاتوو - شا ئەلىزابىت . ئەم پەيوەندىە تەلەفۇنىەش بووہ بەلگەنامەيەكى بە ھىز لە ئىوان ھاوسەرە پىرەى سەردەمەكانى سەدەى بىستەمى رابردوو لە ئىوانىادا .

سەرچاوە: - دار الحياه . لە ۲۰۰۷/۱/۱۶ .

۱۹۵۶ / ۱۰ / ۹ قارەمان و سەرکردەى نەتەوھىي
 بزوتنەوھى كورد شىخ
 مەحمودى حەفید دڵە
 گەوورەكەى لە لیدان وەستاو
 مائىئاوایی لە گەل و
 نیشتمانەكەى كرد لە
 نەخۆشخانەى - حەیدەرییە -
 لە شارى بەغداى پایتەختى
 ئىراق و لە شارى سلیمانى لە
 ھەریمی باشوورى كوردستان
 بەخاك سپێردرا .

تێبینى :- مێژووی ژيانى شىخ مەحمودى حەفید لە ئاوەرۆكى مێژوونامەكە بخوینەو -
 عەلى كەندى .

۱۹۵۶ / ۱۰ / ۲۱ ھیرشى سى لایەنەى ئەمەریكا و بەرىتانيا و ئیسرائیل بۆ سەرکۆمارى ميسنر
 ئەنجامدرا ، بە ھۆى خۆمائی كردنى بەنداوى سوئیس لە لایەن سەرەك كۆمارى
 ميسر جەمال عەبدولناسر لە وولاتەكەدا .

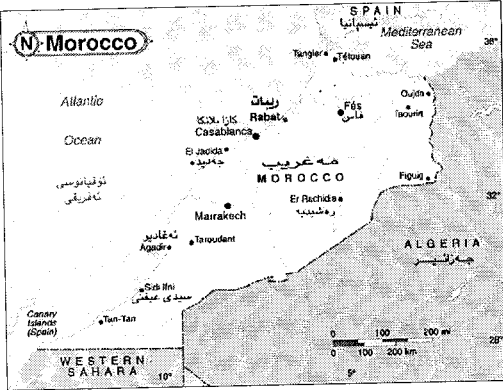
۱۹۵۶ / ۱۰ / ۲۲ گەلانى كۆمارى ھەنگاریا - مەژەر ، ھەلسان بە بەرپاكدنى شۆرشىكى
 ئاكارى دژ بە دەسەلاتى كۆمۆنىستەكان لە بۆدابستى پایتەختى ھەنگاریا -
 مەژەر ، لە پینا و پزىمىكى ديموكراتى فرەلایەن .

بەلام ھیزەكانى سووپای سوورى سۆقىت ئەو راپەرینەى لە ناو برد
دووبارە پشتگیری لەھەمان دەسەلاتى كۆمۆنىستەكانى لایەنگیری خۆى كرد
لە وولاتەكەدا

، كە ئەمەش بوو ھۆى ئاوەزایی دەر برین لە لایەن زۆربەى وولاتانى جیھان
 ، بەتایبەتى ئەمەریكا و وولاتانى پۆژئاواى سەرمايەدارى بى ئەوھى
 گۆرانكارى ديموكراتى لە دەسەلاتى كۆمۆنىستەكان بكریت لە ریزگرتنى

بېروو بۇچوونى گەلانى وولاتەكەو كېشووهرەكەدا .

۱۹۵۶ / ۱۱ / ۶ وەستانى شەرى نىوان وولاتانى ھېرشبەر بۇ سەر مىسر بەھۇى خۇمالى كىردى بەنداوى سوئس ، بە پىاروھاو كارى رېكخراوى نەتەوہ يەگىرتوہكان راگەيەندرا .

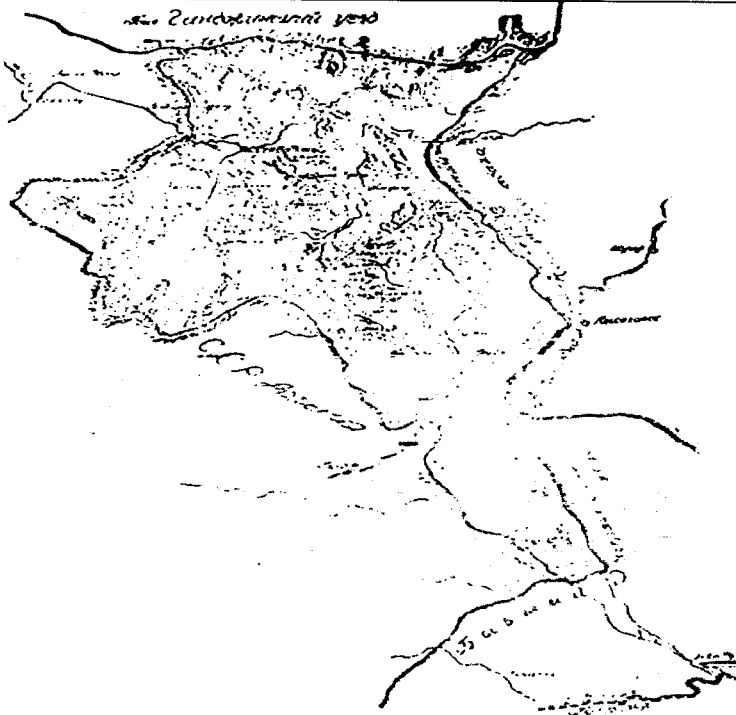
۱۹۵۶ / ۱۱ / ۶ لى دەوى چوونە دەروہى ھېزەكانى سووپاي فەرەنساو ئەسپانىيا لى وولاتى مەغرىب ، بە ھۇى تونندو تىزى و ملمانى لى نىوان گەلانى مەغرىب ،

ھېزەكانى سووپاي بېگانە بوو ھۇكارى راگەياندى سەر بەخۇى وولاتى مەغرىب بەسەر كىردايەتى مەمەدى پىنجەم و بوونى بەشانشىنى مەغرىب و راگەياندى پىزىمى شانشىنى تاكوو تەواو بوونى ئەو مېژوونامە دەسەلاتى شانشىنى بەردەوام بوو لەلايەن شانشىن مەمەد لە سەر وولاتەكەدا .

ئەم راگەياندىنەش لە شارى ربات - ي پايتەخت ئەنجامدرا ، كە ژمارەى دانىشتووانەكەى ، ۱،۲۵۰،۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا ژمارەى دانىشتووانى وولاتەكەى ، ۲۹،۸۸۰،۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى وولاتەكەى ، ۴۴۶،۵۵۰ ھەزار كىلو مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چىرى دانىشتووانەكەى ، ۱۷۴ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، غەربى بەر بەر ۹۰٪ . ئەمازىغى ۹٪ . لە وولاتەكەدا .

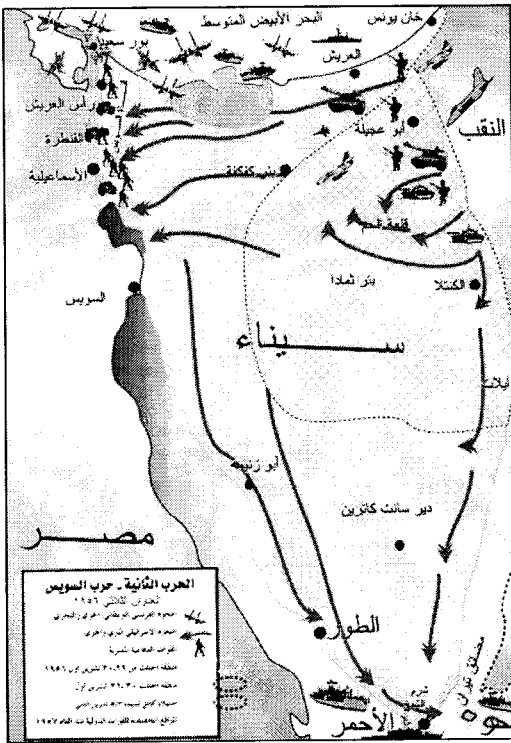
۱۹۵۶ / ۱۱ / ۲۲ پىشپىكى جامى يارىەكانى جىھانى - ئۇلەمىيات - لە شارى ستوكھولم - مسلىورن ، ئەنجامدرا بەردەوام بوو تاكوو ۱۲ / ۸ ھەمان سال . لە نىوان يارىزانانى وولاتانى بەشدار بوو لە جىھاندا .

١٩٥٦/١٢/١٦ ھە دەوای دەربەدەرکردنی گەلانی ژێردەسەلاتی سوڤیەت بەسەرکردایەتی ستالین ، دەوای ئەو ھەولێ گەرانەوێ گەلانی دەربەدەرکراو درا ، ئەویش بە دروستکردنەوێ قەوارەئۆتۆنۆمی کە لە سەر دەمی ستالین پاگوێزرا بوون .

کە چی ناوی کورد لە گەل ناوی ئەو گەلانی دا نەهاتبوو و ناوی کۆماری کوردستانی سووریش ھەر ھیچ و بەلکوو ھەولێ گەرانەوێشیان بۆ نەدراو ، گەر ناوی کوردی لە ڕیزی گەلانی دی بنوسرا بایە ، بێ گومان کوردیش نەیتوانی وەک گەلانی دیکە مافە زەوتکراوێکی بۆ بگەریتەو ، بەلام کورد ھەوای ھەلووھەشاندنەوێ یەکیتی سوڤیەت ھەلوومەرجی لەباری بۆ گونجاوو ... بەلام ...!

۱۹۵۶/۱۲/۲۳ ھېزەكانى سووپاي
فەرەنساو بەرېتانىا لە
سەر داواى ئەمىندارى
گەشتى نەتەوہ
يەكگرتووہ كانو
سەرۆكى ئەمەرىكا
ئەيزنھاوہرو سەرۆكى
سوقىيەت خروتشوف
لە وولاتى ميسر
كشائەوہ ، داواى سى
مانگ ھېزەكانى
ئىسرائىلىش
كشائەوہو تەنيا
ھيزيكى
نيوودەوولەتى
لەشارى شەرم شىخى

ميسر ماپەوہ ، بۇ ئەوہى ئىسرائىل بتوانىت كارە دەريايەكانى ئەنجامبەدات
بەرەو وولاتان ، لە رېگەى دەرياي سوورو پۇژھەلاتى ئەفريکيا و باشوورى
ئاسياو پۇژھەلات لە وولاتانى دىكەى جياھانيدا .

1957 ✍

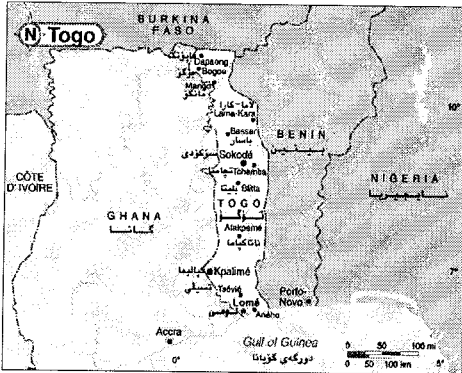
بۇ يەكەم جار پردى شارۆچكەى تەق تەقى سەر بەقەزاي كۆپەى سەر بە
پارىزگاي ھەولير لە ھەرىمى باشوورى كوردستان كراپەوہ ، كە قەزاي
كۆپەو دەورووبەرى دەبەستەوہ بە پاريزگاي كركوكو بەغدا. كە رۇلىكى
ئابوورى ھاتوو چۆى باشى ھەبوو بۇ دانىشتووانى ناوچەكە لە ھەرىمەكەدا

1957/1/1

سەرەك ۋەزىرانى سوودان - سەيد ئىسماعىل ئەزھەرى - يەكەم
پالەوانىيەتى كيشوۋەرى ئەفريكيای لە شارى خەرتومى پايتەختى سوودان

1957/2/10

کردهوه ، به ئاماده‌بوونی ۳۰ هه‌زار هاندەر ، ئه‌ویش به‌سه‌رکه‌ووتنی هه‌لبژاردە‌ی یانه‌ی وه‌رزشی کۆماری میسری عه‌ره‌بی له‌یاریه‌کاندا.

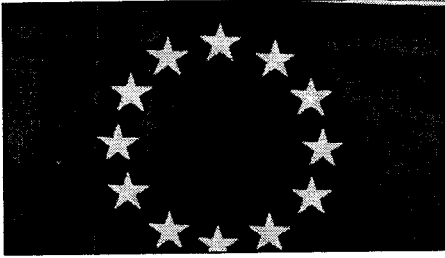
۱۹۵۷/۳/۶
 وولاتی گانا سه‌ربه‌خۆیی
 خۆی له‌ ناو به‌ ئەندام
 بوونی له‌ رایه‌له‌ی
 کۆمه‌نولسی به‌ریتانیایا
 راگه‌یان‌دو- کوامی
 نکرۆما- به‌یه‌که‌م سه‌ره‌ک
 کۆماری گانا هه‌لبژێردرا .
 له‌ شاری - ئەکرا - ی

پایته‌خت ، که ژماره‌ی دانیش‌توانه‌که‌ی ، ۱,۷۸۵,۰۰۰ ملیۆن که‌سه .
 هه‌روا ژماره‌ی دانیش‌توانی وولاته‌که‌ی ، ۱۹,۵۴۰,۰۰۰ ملیۆن که‌سه .
 هه‌روا رووبه‌ری خاکی وولاته‌که‌ی ، ۲۳۸,۵۴۰ هه‌زار کیلۆمه‌تر چوار
 گۆشه‌یه . هه‌روا چپ‌ی دانیش‌توانه‌که‌ی ، ۲۱۲ که‌س له‌ یه‌ک میل چوار
 گۆشه‌دا . هه‌روا نژاده‌کانی ، ئەکان ۴۵٪ . مۆشی، داگۆمیا ۱۷,۵٪ . له
 وولاته‌که‌دا .

۱۹۵۷ / ۳ / ۹
 له‌ دوا‌ی هه‌ولێکی به‌رده‌وام ، ئه‌ویش به‌ مۆرکردنی رێکه‌ووتننامه‌ی
 دامه‌زاندنی به‌ره‌ی نیش‌تیمانی له‌ ئێراق ، له‌ نیوان پارته‌ پامیاری و
 نه‌ته‌وه‌یی و زانستی و کۆمه‌لایه‌تی ، به‌ هاوکاری ئه‌فسه‌ره‌ ئازادبخۆزه‌کان .
 که‌ له‌ ئەنجام بووه‌ هۆی پوو‌خاندنی پزێمی شان‌شینی له‌ ئێراق و
 راگه‌یان‌دنی پزێمی کۆماری به‌سه‌رکردایه‌تی سه‌رکرده‌ی عه‌بدولکه‌ریم
 قاسم... شایانی باسه‌ که‌ له‌و به‌ریه‌ پارتی دیموکراتی کوردستان که
 سه‌رکرده‌یه‌تی بزووتنه‌وه‌ی پزگاریخوازی کوردی له‌ باشووری کوردستانی
 لکێنراو به‌ ئێراقی ده‌کرد ، به‌شدارێ له‌و به‌ریه‌ نه‌کرد .

ئه‌ویش به‌ هۆی بیری شو‌قینی لایه‌نه‌ عه‌ره‌به‌کان ، که‌ له‌ پارته‌ جۆراو
 جۆره‌کان پێک هات‌بوو، به‌لام رێکه‌ووتنی دووقوڵی له‌ گه‌ل پارتی
 کۆمۆنیستی ئێراق مۆر کرد ، به‌ پێی پرۆگرامی به‌ره‌ی مۆرکراو له‌ نیوان

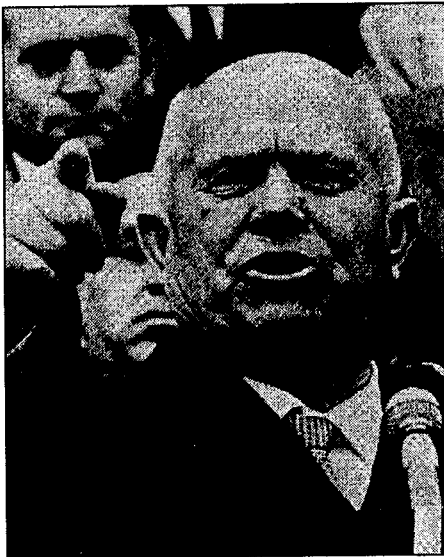
ئەو پارتانەدا ...؟...!

۱۹۵۷/۳/۲۵ ۋەزىرەكـانى دەرەۋەى ئىتالىيا ۋە ئىلمانىيا پۇژئائاۋا بەلژىكا ۋە فەرەنسا ۋە لۇكسەمبۇرگ ۋە ھۆلەندا ، رىكەۋوتنى دامەزئاندىنى كۆمەللىسى ئابوورى

ئەۋروپىيان مۇركرد . لە گەل پەيمانى دامەزئاندىنى كۆمەللىسى ئەتۆمى ئەۋروپىي يۇرانۇمىيان مۇر كىرد لە كىشۋەرەكەدا .

ھەر لە ھەمان كاتدا بازىرى ئەۋروپىي ھاۋبەش لە لايەن ۋولئاتنى تۋانادارى ئابوورى ۋە بازىرگانى ، واتە زەلھىزەكانى ھەمەجۇر لە بۋارە جىياجىياكان پراگەيەندرا لە پىنناۋ پتەۋ كىردنى بارى ئابوورى ۋە بازىرگانىيان لە جىيەئانى بازىرگانى ۋە پىشەسازى ۋە ئەلكىرۇنى سەردەمىيەندەدا ... ھتد .

۱۹۵۷/۴/۱۵ لىدۋانەكەسى سكرىتېرى

گىشتى پارتى كۆمۇنىستى سۆڧىيەت ۋە سەرۋكى بالانى دەسەلاتى دەۋلەتى سۆڧىيەت - نىكىتە خروئتشۋوف - لە رۇژنامەى - پرافدا - ى زمانخالى پارتى كۆمۇنىستى سۆڧىيەتدا دەلىت :- بىرى ئىمە واتە ماركسىيەت ، داگىرى ھەموۋ ھەست ۋە ھۇشى مۇرۇقە لە سەر زەۋى دەكات ۋە

دوۋپاتى دەكەينەۋە ، كە بىرى كۆمۇنىستى بەھىزىترىن بىرەۋ سەر كەۋوتنى لەدۋا رۇژدا مۇسۇگەرە لە سەر جىيەندەدا .

۱۹۵۷/۵/۱۲ کۆچی دواى شاعرى کلاسیکی کورد - عه‌بدولجه‌بار ئاغا حاجی مه‌لا
عه‌بدولره‌حمان ته‌ما دۆغره‌مه‌چی - ناسراو به - جه‌بارکانی - له‌ شارى
هه‌ولیرله‌ باشووری کوردستان .

جیگه‌ی باسکردنه‌ که‌ ئه‌م شاعیره‌ له‌ سالی ۱۸۹۲ له‌ قه‌لای هه‌ولیر ، له‌
باشووری کوردستان چاوی به‌ جیهان هه‌له‌یناوه‌ .

یه‌که‌م نووسینی به‌ ناوی - له‌یلا و مه‌جنوون - بوو ، که‌ له‌ سالی ۱۹۶۰ له‌
لایه‌ن مامۆستا موکریانی به‌ چاپگه‌یاندراره‌ ، هه‌روا دیوانی کانی له‌ سالی
۱۹۷۲ . دواى ئه‌وه‌ دیوانی شعری له‌ سالی ۱۹۸۰ به‌ چاپگه‌ی‌یندراره‌ ، که‌ له‌
لایه‌ن موه‌فه‌ق ئه‌که‌رم کانی کۆکراوه‌ته‌وه‌ به‌ ناوی هۆنراوه‌ی - نیشتمان
وعه‌شق و دلداری - .

ئه‌م شاعیره‌ هه‌یج بروانامه‌یه‌کی خویندنی نه‌بووه‌ و نه‌خوینده‌وار بووه‌ ،
به‌لام به‌هۆی زیره‌کی و توانای خۆی فی‌ری خوینده‌واری کردووه‌و هه‌ر به‌و
هۆیه‌ش له‌ کارگیریه‌کانی هه‌ولیر به‌ فه‌رمانبه‌ر دامه‌زراوه‌ ، هه‌روا له‌
کاره‌کانی شعر نووسین به‌رده‌وام بووه‌ تا مالئواویی له‌ گه‌ل و نیشتیمان
کردووه‌ له‌ شارى هه‌ولیر له‌ باشووری کوردستان .

۱۹۵۷/۵/۲۸ دامه‌زراوندی ریک‌خراوی - الاتحاد القومی - به‌ سه‌رکرده‌یه‌تی ئه‌نوه‌ر
سادات و به‌ چاودیریکردنی له‌لایه‌ن که‌ماله‌دین حوسین ، که‌ پارتيکی
سۆسیالیستی بوو له‌ وولاتی میسرده‌ .

۱۹۵۷/۶/۲۵ یه‌که‌م کنیسه‌ی ئه‌رمه‌نه‌کان له‌ شارى عه‌مانی پایته‌ختی ئوردن
دورستکردنی ته‌واو بوو ، بۆ ئه‌نجامدانی رپۆره‌سمی ئاینی ئه‌رمه‌نه‌
مه‌سیحیه‌کان .

شایانی باسه‌ که‌ پۆژی شه‌هیدی ئه‌رمه‌نی پۆژی ۱۹۱۵/۴/۲۴ یه‌ ، که‌ پۆژی
په‌شکردنه‌وه‌ی ئه‌رمه‌ن و کورد بوو له‌ باکووری کوردستانی داگیرکراوی ژیر
ده‌سه‌لاتی رژیمی تورکیاو ژیر ده‌سه‌لاتی عوسمانی ئه‌وکات له‌
کیشووه‌ره‌که‌دا .

که‌ زیاتر له‌ ۵۱ ملیۆن نیوو ئه‌رمه‌نی کووژزان و ده‌ربه‌ده‌ر کران به‌ره‌و
ولاتانی دیکه‌ی ده‌وورووبه‌ر ، به‌تایبه‌تی سووریا و لوبنان و ئیراق و ،

كوورژانى زياتر له ۳۰۰۰۰ ھەزار كوردىش بەھەمان شىۋە له ھەرمەكەدا .
تېيىنى: - من مردى ئىۋوھ زىدى ، رۆژىك دىت كوردو ئەرمەن بە وولاتى
سەربەخۆيى خۇيان شاد دەبن و توركىش پارچە پارچە دەبىت بەرەو
لاوازى و تەنگى سنورى دەبىتەوھ ، وەك ئىمپراتورىيەتى عوسمانى باوى
نامىنى چونكە تورك ماوھى ۹۱۰ سالە بوونى ھەيە ، ئەويش لەرىگەى كارە
نا مروققانەى بەتورك كردن و داگىركردنى خاكى گەلانى دىكە بەتايبەتى
كوردستان .

كە خاۋەنى ھىچ داب و نەرىت و كەلتور و زمان و مېژو نەبوۋىنە ونىن ،
 تەنيا خاۋەنى كەلتورى شەرو داگىر كردن و سووتاندن و ويرانكردنى
 مولك و سامان و نەتەوھەكان بوونەو ، ئەمەش مایەى شەرمەزارىەو دواروژ
 ئاواتەكانىان دەبىتە پەتى لە سىدارەدانى خۇيان لە ناوچەكەو
كىشووھەرەكەدا .

سەرژمىرى گىشتى دانىشتووان لە ئىراق ئەنجامدرا- ئامار- كە لە پارىژگای
 كەركوك ۵۳٪ كوردو ۲۸٪ عەرەب و ۲۱٪ توركمان بوونە ، سەرەپاى بە
 عەرەب كردن و داگىر كردن و راگوواستنى كوردو ھىنانى عەرەبى ھاوردە بو
 جىگەيان لەلايەن رژیمة يەك لە دواى يەكەكانى ئىراقى و بەتايبەتى رژیمة
 بەعس ، لە دواى ھەرگرتنى دەسەلاتى درندانەييان لە ۱۹۶۳/۲/۸ .
 كە تاقانەى بى وینە بووہ لە ھەموو بوارە جىاجىاكان بە تايبەتى لە لايەنى
 نەتەوھىي و نىشتىمانىدا .

كە ئەويش لە سالەكانى ۱۹۱۹-۱۹۲۰ دانىشتووانى كورد لە پارىژگای
 كەركوك ۸۵٪ بووہ بە پىي بەلگەنامە مېژوييەكانى كۆمەلەى گەلان و لىژنە
 جۇراوجۇرەكانى كۆمەلەى گەلان و نەخشەى كەركوك و ئامارى عوسمانىەكان
 . كە رووبەرى پارىژگای كەركوك ۲۰۳۵ھەزار كىلۆمەتر چوار گۆشە بووہ
 ، كە رژیمة بەعس بە ئارەزووى خۆى ھەولنى گۆرپىنى دىموگرافىيائى
 پارىژگاكەى داوہ لە ھەرژىمى باشورى كوردستاندا .

لە ئەنجامى كۆتايى ئامارى دانىشتووانى ئىراق بەم شىۋەيەى خوارەوہ
 بوو ۴،۸٪ دانىشتووانى پارىژگای كەركوك بوون... بەلام ئەم رىژمەيە لە

۱۹۵۷/۷/۱

۱۹۵۷/۷/۱

نامارى ۱۹۷۷ بووئە ۲۷,۵۳ % ... بەلام بە پىچەوانە رىژەى عەرەب لە ۲۸,۲ % زىادى كىردووە لە نامارى ۱۹۷۷ بۆ ۴۴,۱۴ %... هەرەوا توركمان لە نامارى ۱۹۵۷ ، ۲۱,۴ % بوو ، بەلام لە نامارى ۱۹۷۷ بووئە ۱۶,۱۳ %.

كەم بوونەوھى رىژەى كورد و توركمان بە پىي ئەو دوو ئامارە بە ھۆى دەرکردن و كۆچپىكردنى كوردو توركمان بوو لە پارىزگای كەركوك و ھىنانى عەرەب و نىشتەجى كوردنى و دابىن كوردنى ھەموو پىداوئىستىھەكانى جى نشىن و دامەزراندنىان لە دام و دەزگا مېرىھەكان ، بەتايبەت لە كۆمپانىيە نەوتى باشوور و قەدەغەكردنى كوردو توركمان بە نىشتەجى بوونىان لە پارىزگاکە بەتايبەت لە ناو شارەكەدا...؟!.

بۆ يەكەم جار لە شارى سلېمانى ، لە باشوورى كوردستان ھەلبژاردنى دەستەى بەرىووبەردنى كۆمەلەى ھونەرە جوانەكان ئەنجام درا .
ئەوئىش بە ھەلبژاردنى كۆمىتەى نواندن و ، كۆمىتەى مۆزىكاو ، گۆرانى و ، كۆمىتەى نىگارو ، ھەلكۆلین و ، كۆمىتەى ئەدەبى ، لە ناو ئەندامانى كۆمەلەدا.

بلاو كىردنەوھى يەكەم ژمارەى گۆفارى - ھىوا - لە شارى بەغداى پايتەختى ئىراقدا . ۱۹۵۷/۷/۲۰

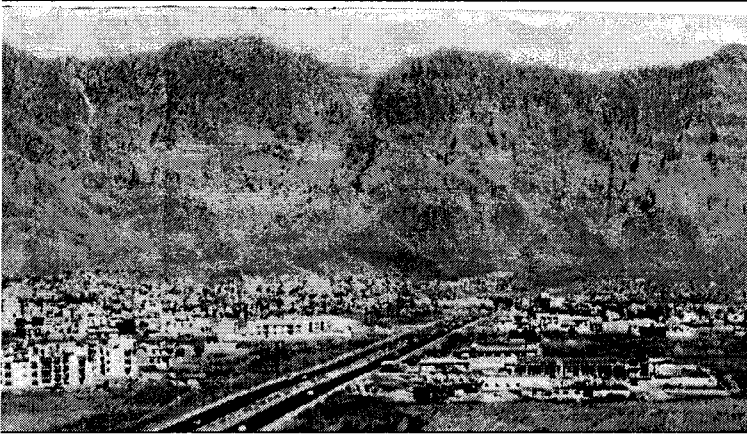
كۆمەلەى دامەزرىنەرى حەبىب بورقىيە ، كە پۆستى سەرەك كۆمارى تونسى گرتە دەست ، كە بوو ھۆى بنەمالەى - ياي - لە دەسەلاتدارىيەتى تونسى لا بەرى لە ولاتەكەدا . ۱۹۵۷/۷/۲۰

١٩٥٧/٧/٢٩ دامه زاندى ريكخراوى ، ئازانسى وزى ئەتۆمى - وكالة طاقة الذرية - كه ريكخراوىكى سەر به نه ته وه يه كگرتووه كانه و ١٨ وولات له وولاتانى جيهان مۆريان له سەر ياساي ئەو ريكخراويه كردوه ، دواى ئەوه كۆمەلەى گشتى نه ته وه يه كگرتووه كان له ١١/١٤ هه مان سال رهمانه دى له سەر دامه زاندى كردوه .

١٩٥٧/٧/٢٩ گروپىكى دانيماركى له شوينه وارنناسان سهردانى قهزاي رانيه سهر به پاريزگاي سليمانى له باشوورى كوردستان كردو له وى چوونه سهر گردى - شمشار - و هه روا له سالى ١٩٥٩ دووباره روويان له وه دهقهره كردو چه ندين جيگه شوينه واريان پشكنى له بهر گرنگى دوزاره كان كه ٢٤٥ تابلوى نووسراويان دوزيه وه ، كه هه موو باسى له شكرو كرين و فروشتن و نامه ي دۆستانه بوون ، كه له سهر بهردى ناوچه كه نووسرابوون ... له ئەنجامى پشكنين وا دهر كه وت كه ئەم گرده پايتەختى ناوچه كه بووه ناوى گرده كهش - سووشرا - بووه . پاشاي ناوچه كهش ناوى -كوار - بووه به پيى نووسراوى سهر تابلۆ بهردينه كه دۆستايه تى له گه ل پاشاي

ناشوورى - شمش ئەدد - ھەبوو ھەر لە ٨٤٠ پيش زايين .

ھەروا لە و ناوچەيە دوو پەرستگا ھەبوو يەكيان لەگردى - قوورەشين -
ئەويدىكەش لەگردى - باسنوسيان - بوو كە ميژووھەكيان بو ٣٠٠٠
ھەزار سال بەر لەزايين دەگەريتەوھ . ھەروا لە گردى دوو گردكان كيئە
نووسراوھەك دۆزراوھتەوھ كە ھى سەردەمى بابليەكان بووھ .

جيگەى روونكردنەوھە كە دروستكردنى بەنداوى دووكان كە كەوتۆتە
دەشتى بيتويين لەقەزاي رانيە ھۆكارىكى گرنكى ژيەر خانى ئابوورى بوو بو
ئيراقى ئەوكات بە تايبەتى لە بوونى وزەى كارەباو چەندين لايەنى ديكە
... رووبەرى ئەم كەنداوھ نزيكەى رووبەرى ٧٢ گوندى لە خۆگرتبوو كە
كەوتۆتە ژيەر ئاوى دەرياچەى دووكان و دانىشتوانى ئەم گوندانە
گواسترانەوھ بو شارى رانيەو گوندەكانى ديكەى دەشتەكەو كۆمەلگاكان .

جگە لەو گوندانەش , جيگەو شوويىنى شوويىنەوارىكى زۆرى ناوچەكەى ژيەر
ئاوكەوتن , تەنھا ئەو چەند شوويىنەوارە نەبى كە ليكۆلينيەوھى لەسەر
ئەنجامدراوھ ... ئەميش ئەمانەن : -گەردەدیم - گردى كەمەريان - گردى
سنوسيان - گرديشمشارە - گردى قوورەشينە ... ھەرەك وەك لە
سەرەوھە باسمان كردن . لە گەل ئەوھشدا زۆر كەلوو پەلى نايابى ليى
دۆزراوھەوھ وەك - سەدان گۆزەى جوانى بچووكوو گەورە كە ھەنديكيان
لەشيۆھى گياندار دروستكراوون .

ھەروا ھەزراران بەردى سىنوانى رەش و قاوھىيى بۆ تاشىن و برىن بەكارھاتوون ، و سەدان مۆرووى جوانى لەبەردوو قوور دروستكراوو سەدان مەنجەل و كەل و پەلى خواردەمەنى لەو شوويناھە دۆزاونەتەوھ .
ھەروا دۆزاونەى گەردەكانى دىكە مېژوويان لە ۳۰۰۰ ھەزار سال تا ۶۰۰ سال پيش زايىن دەگەريتەوھ .

پاشاي سۆمەرى - شوڭگ - ئى ناوى ناوچەكەي بە ناوى - ھەريىمى شەرمەم - ناوژەند كەردوھ ، كە شەپى لە گەلداكردوون و ناوچەكەيان داگيركردوھ لە سالەكانى ۲۵۰۰ سال بەر لە مېژووى زايىن . ئەم ناوچانەى كە باسماڻ لىسۆكردوون ھەمووى لە دەشتى بيتويىنى سەر بە قەزاي رانيەنەلە ھەريىمەكەدا .

ھەروا گوندى سەرسىيان كە لە ھەموو لايەكەوھ بە زنجيرە شاخ دەروھ دراوھ و لەلای رۆژھەلاتى شاخى ئاسۆس و لەلای رۆژئاوا چەند زنجيرە شاخىكى پەراگەندە ھەيە ھەكوو شاخى - حاجيلە - شيشار - و بەشيك لە شاخى كۆسەرەت لە نزيك قەسرۆك لە باشوورى شاخى كۆسەرەت و باكور شاخى كيوەرەشە .

جا ۋەنەبى شوويناھەوارەكان تەنيا لەپى دەشتەكان بوويىت ، بەلكوو لەسەرتاسەرى شاخەكانىش ھەمووى شويناھەوارى كۆن و لە قولەى

سەربازى و خانوو سەنگەرە ، لە پیناوە بەرگرى پیلەخۆکردن كە گرنگترین لەوانەش شووینەوارى دەربەندى رانییە كە لە نووسراوە مێژوووییە كۆنەكان و بە پەردە دەربەندى - قەرەبۆل - و دەربەندى - رەمکان - ناویان هاتوووە لە ناوچەكەدا .

ئەم دەربەندە ستراتژیژە لە نیوو هەردوو شاخى ناسۆس و شاخى كیۆرەش دایەو زىى بچوك بە ناوەندى ئەو دووشاخە تێدەپەرى... ئەمەییە خاكى كوردستان بە پەنتایبەكەى و بە درێژایبەكەى لە سەر رووبەرەكەى كە ٥٢٨ هەزار كیلۆمەتر چوارگۆشەییە و بنەوان و سەرچاوە و خاكى سەرھەلدانى مرقایەتیە لە سەر گۆی ئەو زەویە كە ئیستا لە سەر زەوى دەژین ... بەلام داخەكەم ...!...!...!

سەرچاوە :- المرشد الى مواطن الاثار والحضارة - الرحلة الرابعة ل. / ٢٣، ٢٤، ٢٥ - طة باقر - فؤاد سفر ... سومر مجلد / ٢٦ اكتشافات من حوض دوكان دكتور بنهام ، ل / ٢٠ .

١٩٥٧/٧/٢٩ گۆرانى بېژوو مۆزىكا ژەنى بە ناوبانگى كورد - ئەحمەد كایا - لە شارى مەلاتیەى باكوورى كوردستان چاوى بە جیهان هەلھیناوە ... جیگەى نامازە پیکردنە كە ئەحمەد كایا بەھۆى رامیارىتە شۆقینی و نژاد پەرسىتى لە زمانى شیرینی دایك بى بەشكراوە ، سەرەراى ئەو كوردایەتى خۆى لەبیر نەكردوووە هەموو كات و ساتىك هەستى نەتەوہیى و نیشتمانیەكەى واى لیکردبوو كە هەموو گۆرانىەكانى لە پیناوە بەرزراگرتنى ناسنامەى گەلى كوردستان و خاكى كوردستان بوو .

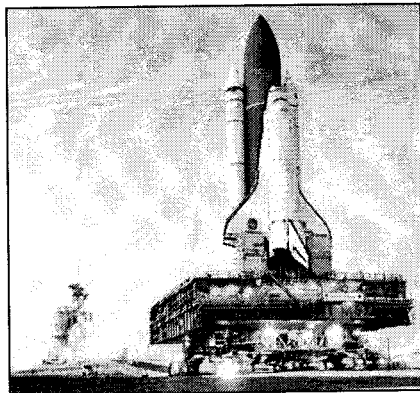
گۆرانىەكانى زۆربەیان گۆرانى رامیارى بوووە لە شیعەرەكانى شاعیری بەناوبانگى توركیا نازم حكەت بوو ... هەروا تووشى ئیش و ئازارو زیندانى بوو لەلایەن رژیمی توركیای سەربازى ... لەدوا كۆتایبەكانى ژيانى هەولیدا كە گۆرانى بەكوردى تۆماربكات و چەندین ئاھەنگى لەشارەكانى ئەلمانیاو سویدو بەلژىكا و پارىس گىراوە ... تاكو لە سالى ٢٠٠٤ بە ھۆى نەخۆشى دلە گەورەكەى لەكار وەستا بوو ھۆكارى مائىناوای كردن لەگەل و نیشتمانىمان و تەرمەكەى لە پارىسى پایتەختى فەرەنسا لەتەك

دەرھىنەرى كوردى بەناوبانگ - يەلماز گۆناي - بەخاك سېردرا .

۱۹۵۷/۸/۱ نۆردەيەكى دانىماركى سەر پەرشىتى ھاوبەشى دەزگاي كارلىسىپىرك و دەزگاي پەرەپىدانی لىكۆلئىنە دەى حكومەتى دانىماركى دەستى بەپشكىنىنى شوئىنىك كرد بەناوى گردى شمشاره ... بۇ ئەنجامە ئاركىولۆژە گىشتىەكانى گردى شمشاره كە نۆردەى دانىمارىكى لەو شوئىنە ھەوارى لى ھەلدا ئەو زىنجىرە نىشتەجىكردنەى لە جۆرە جەرمودايەو مىژووى پىش نىشتەجىكردنى جەسونە دەگەرىتەو و لە بارىكى ئاسۆيىدا لەگردى شمشاره دۆزرايەو و كە بەلگەيەكى گرنگى نوئىيەو بۇ پەيوەندى لەئىوان قۇناخەكانى جەرمو و جەسونەى رۆژھەلاتى نىزىكى پىش مىژو ... دۆزىنەو دەى دىكەزۆر گرنگ ھەبوو ئەو كۆمەلە لەخىشتە كە ژمارەيان ۱۶۶ خىشتە . كەبە پىتى مىخى نوسراون و لە ۷,۳۰ و ۸,۰۵ دۆزراونەتەو لە ناوچەكەدا .

۱۹۵۷/۸/۱۷ بەھۆى چەندىن كىشەو گرفت و بىرى ئەتەوئىيى ، چەند سەركردەيەكى لقى ھەرىمى كوردستانى پارتى كۆمۇنىستى ئىراق چوونە ناو رىزەكانى پارتى دىموكراتى كوردستان ، لەوانە كەمال فوئاد ، سالىح ھەيدەرى ، ھەمىد عوسمان .

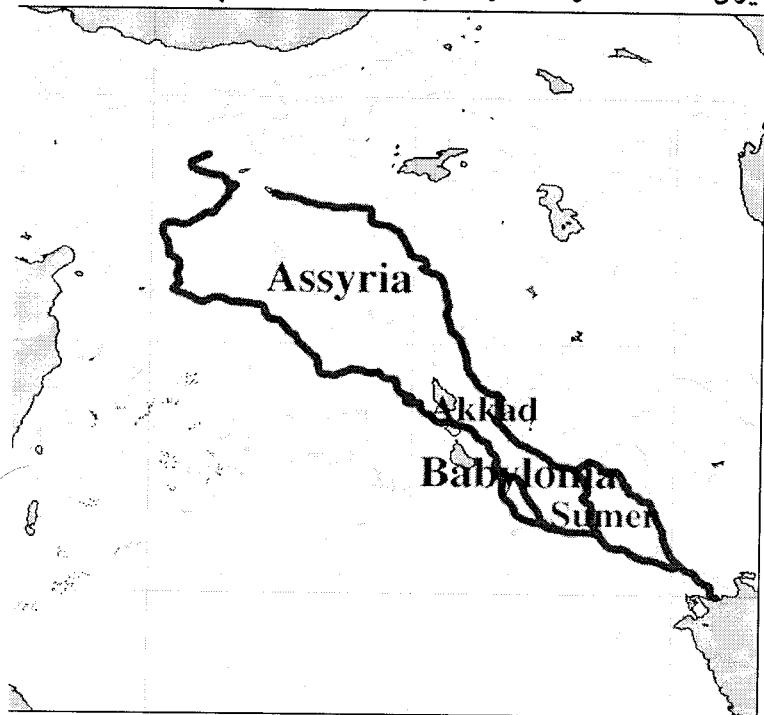
۱۹۵۷/۸/۲۱ كۆچى دوايى زاناو شاعىرى نىشتىمانپەرەرى كورد مامۇستا - مەلا خدرى دەشتى - لە گوندى خەرابە دراو ، لە قەزاي مەخمورى سەر بە پارىزگاي ھەولير لە باشوورى كوردستان .

۱۹۵۷/۱۰/۴ يەكەم مانگى دەستكرد لە لاين پىسپۇران و زاناكانى سەربازى و مەدەنى يەكىيەتى سۆڧىت بەرەو ئاسمان پەوانەكرا ، بە ناوى - سبوتنىك ۱ - كە كىشەكەى ۱۸۳,۱۷ پەتل بوو ، لە گەل سوورپانەوئى بە دەوورى زەوى لە ماوئى ۹۶,۱۷ چركەدا . كە بوو ھۆى بارىكى لە بار

بۆ هیزه‌کانی سووپای سوڤیه‌ت و ده‌سه‌لاتی له جیهاندا .
 ۱۹۵۷/۱۰/۸ بالویزی تورکیا له ئیراق ، یاداشتییکی ناراسته‌ی حکومه‌تی ئیراقی کرد ،
 ئه‌ویش له چۆنیه‌تی خه‌رجکردنی ئاوی فورات له بوورژانه‌وه‌ی داها‌تی
 ناستی هیزی وزه‌ی کاره‌با .

شایانی باسه‌ زیی دیج‌له‌و فورات له‌شاخه‌ به‌ره‌زه‌کانی ئاراراتی باکووری
 کوردستان هه‌لده‌قولئ و هه‌ر به‌ناو خاکی کوردستان دا ده‌سوورپه‌ته‌وه‌ بۆ ناو
 خاکی کوردستانی داگیر کراوی ژیر ده‌سه‌لاتی تورکیا و وولاتانی سووریا و
 ئیراق ، تا له‌ که‌نداو ده‌کاته‌وه ، ئه‌و خاکی که‌ به‌سه‌ر چوار ده‌ووله‌ت و نیوو

دابه‌شکراوه ، به‌ سه‌ر ئیراق و سووریا و تورکیا و ئیران و ئه‌رمینیا ، به‌ پێی
 جئ به‌جی‌کردنی په‌یمانی لۆزانی ۱۹۲۳/۷/۲۴ له‌ لایه‌ن وولاتانی
 هاوپه‌یماندا...؟...!

۱۹۵۷/۱۰/۱۸ لافاوه‌ مه‌زنه‌که‌ی شاری سلیمانی له‌ هه‌ریمی باشووری کوردستان روویدا ،
 که‌ له‌ ئه‌نجامدا زیاتر له‌ - ۴۰ - هاوولاتی گیانیان له‌ ده‌ست داو زیاتر له‌ -

۷۴- خانوو رووخان ، كە مەزەندەي زىيانى سامانى ئەو كات بەنيوو مليوون دىنار مەزەندە دەكرا لە شارەكەدا .

۱۹۵۷/۱۱/۳ ئەو ناوہ لە مېژوودا ناونداربوو لە تووېژىنەوہەكانى گەردوونى دەرەوہى مانگە دەستكردەكان ، كە ئەمەش ناوى سەگىك بوو لە تىسى - وولف - كە لە ناو دووہ مانگى دەستكردى رووسيان دانا بە ناوى - سبوتنىك - كە مانگىكى دەستكردبوو كېشەكەي ۱۱۲۰ كىلوگرام بوو ، كە ئەو سەگە لەناو خەزانەيەكى پىر لە ئوكسجىن دانرا لە گەل خواردن و دواي بەرزبوونەوہى لەرۆژى ۱۱/۱۰ى ھەمان مانگ پەيوەندى مانگە دەستكردەكە پچرا ، بە ھوى نەمانى ئوكسجىن كە لە مېژوودا يەكەم ئاژەلە پەوانەي گەردوون كرابيئت لە جىھاندا .

۱۹۵۷/۱۱/۷ دامەزراندنى حزبى دەعوہى ئىسلامى لە ئىراق ... ئەم دامەزراندنەي لە مالى يەكئى لە كەسايەتتە ناودارەكانى ئىسلامى مەزھەب شىعەبوو لە شارى نەجەف ... كە ھەشت كەس ئەم سەركردايەتتەيان پىك ھىنا ... كە محەمەد باقر سەدر يەكئى بوو لەو سەركردانەو ، ھەروا محسن حەكىم و مەھدى حەكىم و كورى محسن حەكىم ... كە باوكى لە سالى ۱۹۸۶ لە وولاتى سوودان تىرۆركرا ... ھەروا لە گەل چەندىن كەسايەتتى دىكە لە شارەكەو پارىژگانى كەربەللاو ديوانىو ھىلە ... لە باشوورى ئىراق .

سەرچاوە :- الحركه الاسلاميه فى كردستان العراق . د. محەمەد نورى بازىان - چاپى يەكەم / ۲۰۰۶ .

۱۹۵۸

۱۹۵۸/۱/۴ كەووتنە خوارەوہى مانگى دەستكردى گەردوونى يەكەتتى سۆقيەت - سبوتنىك / ۱- لە بۆشايى ئاسمان بەرەو زەوى . لە دواي دروست بوونى چەند گرفتىكى تەكنىكى لە ناو مانگە دەستكردەكەدا لە بۆشايى ئاسماندا

شانىشىن فەيسەل شانىشىنى ۱۹۵۸/۱/۵
ئىراقى دورىستىراو ، سەردانى
شارى جەلەولاي لە ھەرىمى
باشوورى كوردستان كرد ، بە
ھۆى پوودانى لافاويكى
گەورەو وىرانكىردنى چەندىن
گەرەك لە شارەكەدا.

سەرەك كۆمارى ئىراق و دامەزىنەرى پزىمى كۆمارى عەبدولكەرىم قاسم ۱۹۵۸/۱/۶
پلانى شۆپشى لەم پۆژە داپشت ، ئەويش لە پىناو لەناو بردنى بنەمالەى
شانىشىن و راگەياندىنى شۆپش ، لەوكاتە كە يادى دامەزاندنى سووپاى
ئىراق دەكرایەو لە گۆرەپانى شا ئاھەنگە دەكر... بەلام زۆربەى ئەفسەرە
ئازادەكان ماوەيان پىنەدرا بە ھۆى كووشتىنى خەلكىكى زۆر لە
گۆرەپانەكەدا.

بلاوكردنەوہى يەكەم ژماہى رۆژنامەى - شەفەق - لە پارىژگای كەركوكى ۱۹۵۸/۱/۱۵
باشوورى كوردستانى لكىندراو بە ئىراق.

بلاوكردنەوہى يەكەم ژماہى ھەفتەنامەى ئازادى - الحرىە - لەلايەن ۱۹۵۸/۱/۱۸
يوسف مەلەكى لە شارى بەغدا.

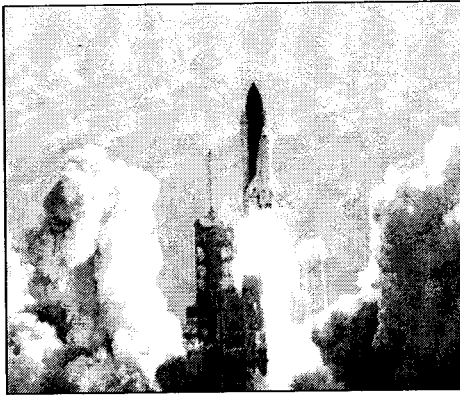
كۆچى دوايى نووسەرو ۱۹۵۸/۱/۲۱
رۆژنامەنووسى نەتەوہى كورد
- مەعرف چاوك - كە ھەلگىرى
بەلگەنامەى مافپەرەوہر بووہ .
جىگەى باسكردنە كە مامۇستا
چاوك لە سالى ۱۸۸۵ لە شارى
بەغداى پايتەختى ئىراق چاوى
بە جىهان ھەلپىناوہ ، كە كورى
گچكەى كەسايەتى ناودارى

كورد حاجى مەلودە كە ناسراوہ بە - بەدىع ئەلزەمان - كە ئەو بىنەمالەيە دەگەرئىتەوہ سەر ھۆزى بەلەك و لە گوندى سىرىشەي سەر بە شارى رواندزە لە پارىزگاي ھەولير لە باشوورى كوردستان .

دوای ئەوہ لە سەر كارەكەي دوورخراوہتەوہ بۆ وولاتەكانى بۆرماو ھندى چىنى ، دوای بەردان و گەپانەوہي بوو بە سەرۆكى دادگاي سەرەتايى لە كەرکوك ، دوای ئەوہ كراوہ بە بەرئوہبەرى گشتى پيداچوونەوہي ياسايى لە ئىراق .

تېيىنى :- بۆ زانىارى زياتر دەتوانى بگەرئىتەوہ بۆ كتيبي ئەعلام ئەلكورد

ئەلئىراق - جەمال بابان .

ئەمەريكا يەكەم مانگى ۱۹۵۸/۱/۳۱

دەستكردى بەرەوبۆشايى

ئاسمان پەوانەكرد بە ناوى

- ئىكسېلورا ۱/ - كە

كيشەكەي ۱۱۴،۳ رەتل

بوو، كە ماوہي پيچوونى

سورپانەوہي بەدەوورى

زەوى ۱۱۴،۸ چركە بوو، لە

ئاكام بووہ ھۆي پيشپرکيى

ئىوان يەكيتەي سۆقيەت و ئەمەريكا لە بەرەو داگيرکردنى گەردوون .

پاگەياندى يەكيتەي لە ئىوان كۆمارى مىسرو كۆمارى سوورپا بە ناوى ۱۹۵۸/۲/۱

كۆمارى عربى يەكگرتوو ، بە سەرۆكايەتى سەرۆك كۆمارى مىسر جەمال

عەبدولناسر لە شارى قاھيرەي پايتەختى مىسر لە ناوچەكەدا .

شانشىنى پريىمى ئىراق شانشىن فەيسەلى دووہم و شانشىنى پريىمى ئوردن ۱۹۵۸ / ۲ / ۱۴

شانشىن عبدالله بن طلال يەكگرتنى ئىراق و ئوردنيان پاگەياند كە ئاموزاو

برازاي يەكتر بوون و لەبنەمالەي شايخ حسن على سعودين و لەدايك بووى

دوررگەي بيبانى عەرەبين لە رۆژھەلاتى ناوہراست .

بلاو كردنه وهى يەكەم ژمارەى گوڤارى - پيشكەوتن - له شارى به غدا. ۱۹۵۸/۲/۲۸

به پريوه چوونى ههلبژاردنى په رله مانى ئىراق ، كه نهجامه كهى بووه هوى
سهركه ووتنى لايه نگرانى دهوولته و كانديده كانى سه ر به يه كگرتنى
شانشىنى له ئىراق و شانشىنى له ئوردن.

كه سايه تى ناودارى كورد - نهحمه د موختار بابان - پۇستى سه ركه
وه زيرانى رژيمى شانشىنى له ئىراق گرتە دەست له سه ر وولاته كه دا . ۱۹۵۸/۵/۱۹

سه ركه وه زيرانى پيشووى به ريتانيا - ونستون چرچل - نه و كاته ته مەنى
له ۸۴ سالى دابوو... نه و سه روكى كۆنگرهى قاهرهى پايتهختى ميسر بوو
، به پراكىشانى نه دازيارى قه وارهى راميارى ئىراقى پوخوا ، هه ر نه و يش
به پوخوت كردنى هه لساو مۆيكرد ، كه به كارىكى سه ربازى دانرا له سالى
۱۹۴۱ ، له و كاتهى كه له ژير ترسناكى ژيركه ووتن بوو له دهستى فاشيه كان
له پيگهى عه ربه نه ته و يه شوڤينيه كان.

شايانى باسه كه عه بدولكه ريم قاسم له شاروچكهى سوويژهى روژه لاتی
به غدا له سالى ۱۹۱۴ له باوكىكى عه ره بى و داكىكى كورد له دايك بووه و
له خيزانىكى هه ژارى شاروچكه كه دا .

خوويندىنى سه ره تايى و ناوه ندى و دواناوه ندو له شارى به غدا ته واو
كردووه و دواى نه وه له سالى ۱۹۳۲ په يوه ندى به نه كاديميای سه ربازى
له به غدا كردووه و چۆته ريزى سووپاى ئىراق ، چه ندين پۇستى له ناو
سووپاى وه رگرتووه ، دواى نه وه چۆته كۆليزى ئه ركان له سالى ۱۹۴۰ و
له سالى ۱۹۴۱ ره وانەى به ريتانيا كراوه بو ته واو كردنى خوويندىنى
سه ربازى ، هه روا له سالى ۱۹۴۸ به شدارى له شه پرى فه له ستينى كردووه
له گه ل هيزه كانى سووپاى ئيسرائيل و عه رب له هه ريمه كه دا .

۱۹۵۸/۷/۱۴ بەرپابوونى شۆپشى
 ۱۴/تەمووزى/۱۹۵۸ لە ئىراق ،
 ئەوئىش بە پووخاندنى پزىمى
 شانشىنى لە ئىراق و
 راگەياندىنى پزىمى كۆمارى بە
 سەرکردايەتى عەبدولكەرىم
 قاسم لە ئىراق بەھاوكارى
 بەرەى نىشتمانى يەكگرتوو و
 ئەفسەرە نازادىخوازەكانى
 سووپاي ئىراق و كەسايەتتە

ناودارەكانى ديموكراتخوزانى ئىراق.. لە ھەمان پوژ بريارى
 ھەلووھشاندىنەھەى يەكگرتنى ھەردوو شانشىنى ئىراق وئوردن راگەيەندراو
 بووھەى نائومىدى وولاتانى عەرەبى بەتايبەتى شانشىنى سعوودىيە و
 ئوردن و لەدەست دانى رزىمەكەيان لە ئىراقدا .

۱۹۵۸/۷/۱۸ سەرۆك كۆمارى مىسر جەمال عەبدولناسر ھەموو جىھانى سەرسام كرد ،
 كە لە مۇسكۆوھ لەرىگەيدا بۇ قاھىرەى پايتەختى مىسر بەرەو دىمەشقى
 پايتەختى سووریا فرى ... چونكە لەوكاتەدا ھەموو كەسنىك واى ھەست
 كرد كە - جەمال عەبدولناسر - پاش سەردانەكەى بۇ يەكەتتى سۆقىتە لە
 شارى بەغداى پايتەختى ئىراق بنىشىتتەوھ ، بەلام يەككە لەوگۆرانكارىانەى
 كە لە كۆتايى پەنجاكاندا يارمەتى جەمسەر بەندىيەكانى رۇژەلاتى
 ناوھراستىدا كارىگەرى لە سەر داھاتووى ناوچەكە دانا . رەتكردنەھەى
 سەرەك كۆمارى ئىراق - عەبدولكەرىم قاسم - بوو بۇ نىشتنەھەى فرۆكە
 تايبەتتەكەى عەبدولناسر لە شارى بەغدا ، بە بەھانەى ئەھەى كە داوا
 كارى عەبدولناسر بۇ سەردانىكردنى بەغدا لەكاتىكى نەگونجاودا نىھ .
 جىگەى روونكردنەھەى كە سەرەتاي ھەر گىرقتىك كە دەست پىدەكات لە
 ناكاو چەندىن داواكارىيە لە نىوان سەركردەكان لە وولاتە جىاجىاكان
 لەجىھان ... لەوانەش :-

ھەندىك لە ئەفسەرەكانى
سووپاي ئىراق كەبەناوى
ئەفسەرە ئازاد يخوازەكان
ناسر ابون لەپەيوەندىدا
بوون لەگەل سەرۆكى ميسر
—جەمال عەبدولناسر— بۆ
ئەوئى ھاوکارىيان بکات
بەگۆرىنى دەسسەلاتى
راميارى لە ئىراق ... ئەو

ئەفسەرەئەش دەيانووئىست گۆرنكارىيەكە لە ئىراق ئەنجام بەدن كە
عەبدولناسر ھاوکارىيان بکات ... كە بە ھەمان شىوازى ئەو راميارىيەتى لە
ئىراق بگرنە بەر .

ئەو ئەفسەرەئەش لە ژيئرفەرماندەئى عەبدولكەرىم قاسم بوون كە ئەوئىش
يەكك بوو لەو ئەفسەرەئەش كە خواھنى تۆمارىكى پاك بوو لە ريزەكانى
سووپاي ئىراق لە ھەموو بوارەكانى سەربازى .

بەلام عەبدولناسر وەلامى داواكانى ئەفسەرە ئازادىخوازەكانى نەداوھو بى
ئومىدى كردن ، ... لەبەر ئەوئى بريارى ھاوکارى كردنى پەيوەندى بە—
ئەيزنھاوئى— سەرۆكى ئەمريكا بوويئت ... چونكە گەر ھاوکارى ئەفسەرە
ئازادىخوازەكانى بگردايە ئەوا دەبوو دژايەتى بىرو بۆچوونى ئەيزنھاوئى
بگردايە ... و دووچارى رووبەروو بوونەو دەبوو .

لەبەر ئەو ھۆكارە عەبدولناسر خۆى لەو جۆرە ھاوکارىكردنە دوورخستەوھ
... لەوانە ھۆكارىكى دىكەش بەرەستە بوويئت لە پيش يارمەتى نەدانەكە ،
ئەوئىش بەنەبوونى زانىارى لە سەربارى نوئى ئىراق و ئەفسەرە
ئازادىخوازەكان .

لەبەر ئەوئى عەبدولناسر شۆرشگيئرىكى عەرەبى نەبووھ لە پىناو يەكىيەتى
نەتەوئى عەرەبدا تىكۆشايئت . ئەنجامەكان ھەر چۆنىك بوويئت و
ئامانجەكانى خۆى پا بەند بوون بوو بە كۆمەليك پرنسيپى ديارىكراو كە لە
ئاوياندا دوو دلى لە بەرامبەر پشتگيئرىكردنى كودەتاكاندا .

كودەتا سەربازىيە شۆرشگيئرە ئاشتىخوازەكەئى دژبە رژىمى پاشايەتى لە

ئىراق چەند ئاۋازىيەكى لە خۇگرتبۇو... ئەو كودەتا سەربازىيە ئاشتىخوۋازە كە يەكەم كودەتابو لەرۇژھەلاتى ناۋراستداۋ لە ھەمان كات يەكەم شۇرشى گەلانى ئىراق بو لە روۋداۋىكى تەۋاوو كتوۋپىرى سەر سوورھىنەر بو لە ھەرىم و ناۋچەو جىھاندا .

گرنگى لەو كودەتا شۇرشكىرىيە ئەۋە بو ھىچ جۇرە پەيوەندىيەك لە نىۋان سەركەرى ئەو كودەتايە و سەركردەى وولاتانى دىكەى دراوسىنى وناۋچەو جىھان نەبوو ... جگە لە ەبدولكەرىم قاسم كە دووسال بەر لەو كودەتايە پەيوەندى لەگەل بەرپىرسانى مىسر ھەبوۋە .

لە گەل ئەۋەشدا يەكەم ھەنگاۋى سەرۇك كۆمارى مىسر جەمال ەبدولناسر پاش بىستنى ئەم كودەتايە برىارىدا بە ھەمو ھىزەكانى سوپا - كۆمارى ەربى يەكگرتوۋ - بە بەرزىگرتنى خۇ ئامادەباشى ... ھەروا برىارىدا بەرەۋانە كىردنى يەكەى سەربازى بۇ سەر سنورى سووپا و ئىراق .

دواى ئەو كارانەش لە راگەياندىكى كۆمارى دا نىنا بە كۆمارى نوى لە ئىراق و دەسلەتايە ەبدولكەرىم . ئەۋىش بە پىنى پەيماننامەى پارىزگارى ەربى ھاۋبەش كە كۆمارى وولاتانى ەربى دەرىكرد بوو... بەم پىنى ەبدولناسر لە راگەياندىكىدا گوۋتى :- پەلاماردانى ئىراق لە ھەر لايەنىك بىت پەلاماردانى كۆمارى ەربى يەكگرتوۋە لە ناۋچەكەدا

سەرچاۋە:- كىتئى بۇ چى ەبدولكەرىم قاسم نە يەنىشت فرۇكەكى ەبدولناسر لەبەغدا بىنىشىتەرە / دانانى ەسلى ئەلتەل - بىروت.

۱۹۵۸/۷/۲۰ بە بۇنەى سەركەۋوتنى شۇرشى تەموۋو لە گۇرنانى رژىمى شانشىنى لە ئىاقدا ، لىبوۋردنى گىشتى بۇ زىندانىەكانى رژىمى شانشىنى لەئىراق لەلايەن ەبدولكەرىم قاسم راگەياندا ، كە زۇربەى زىندانە رامىارىەكان لە كوردو كۆمۇنىستەكان بوون لە وولاتەكەدا.

۱۹۵۸/۷/۲۲ حكومەتى نوى شۇرش لە ئىراق راگەياندىكى بلاۋكردەۋە بە دەرچوۋنى ئىراق لەيەكەتى بنەمالەى ھاشىمى و ھەر ياساۋ رېنمايىيەكى لەو بارە دەرچوۋبىت ھەلوۋەشىندرايەۋە. لە ئىراق لە گەل وولاتانى پەيوەندار لە جىھاندا .

۱۹۵۸/۷/۲۷ بۇ يەكەم جار لە دەستورى نوى دەسلەتايە كۆمارى لە ئىراق لەبەرگەى ۳/ دەستورەكە دان دەنئ بە مافى ھاۋبەشى كوردو ەرب لەسەر خاكى

ئىراق ، كە كورد نەتەھەي دىروھى لىكىنراو بەئىراق بووھ لە سەرخاكى خۇي كە كوردستانە .

جىگەي نامازە پىكىرنە كە لە ماددەي/۱ ي دەستورەكەدا ھاتووھ - دەوولتەي ئىراق كۆمارىكى سەربەخۇيەو بە سەربەخۇيەكى تەواو لە ھەموو بوارەكاندا - بەلام جىگەي داخە كە لە ماددەي/۲ ي دەستورەكەدا ھاتووھ و دەلى:-

ئىراق پارچەيەكە لە ئومەي عەرەبى . ئەم ماددەيە ماددەي/۲ ي دەستورەكە سووك دەكات لە ھەموو بوارەكاندا بە تايبەتەي لە رووي نەتەھەي و نىشتيمان ، لە ھەمان كاتدا لە ماددەي/۳ ي دەستورەكەدا كە دەلى:-

كوردو عەرەب ھاوبەشن لەو نىشتيمانە و دەستور بىريارى لە سەر دەدات بە مافەكانى نەتەھەي لە ژىر سنوورى ئىراق ، بەلام باسى نىشتيمانى كورد ناكات لە دەستورەكەدا ، كە ماددەي/۳ ي بەندە بە مافى كورد لە ئىراقدا .

دەرچوونى چەندىن بىريارى پىكىخەرى سەردەمى لە لايەن حكومەتەي نوئى كۆمۇنىستى لە چىنى مىلى ، ئەويش بە دامەزاندى كۆمىۋنى چىنى لەلادىكان ، واتە - كۆمەلەي ھەرەھەزى جووتياران - بەدابەشكردنى زەوى بەسەر جووتيارو پووبەرى كۆمىۋنى چىنى زياتر لە ۶۴۰۰۰ كىلومەتر چوار گۆشەبوو، كە ۶۶۰۰ خىزان لەسەرى دەژيان ، ھەر كۆمىۋنىكىك زياتر لە ۱۰ ھەزار كرىكارى كشتووكالى كارى تىادەكات . كە ھەموو ئەو خىزانە جووتيارانە لەسنوورى ئەو كۆمەلەيە دەگىرتتە خۇي ، لەھەمان كات ئەو كۆمىۋنانە ھاندران لەپىناو ئەنجامدانى كارى پىشەسازى ئاسنو جوړەكانى دىكەو تاكوو ئىستاش لەو بوارەدا بەردەوامە لە وولاتەكەدا .

۱۹۵۸/۸/۷

۱۹۵۸/۸/۲۱ سەر كردهى بزوتتەنەۋەى پزگارى
 كورد مستەفا بارزانى و شانده
 ياۋەرەكەى لە پەناھەندەى
 مۇسكۆى پايتەختى يەكپەتەى
 سۆڧىەتەى جى ھىشت و بەرەو
 كۆمارى ئىراقى نوئى گەپاىەو ،
 لە پىگەى كۆمارى پۇمانيا كەوتە
 پى ، كە مېرھاج و ئەحمەد
 خۆشەۋى لە گەل دابوو. لە پىناو
 گەپشتتەنەۋەى بۇ ھەرىمى
 باشوورى كوردستاندا .

۱۹۵۸/۸/۲۴ ئەمىندارو يەكپەتەى لە دامەزىنەرەكانى پارتى بەعسى عەرەبى سۇشپالىستى
 - مېشىل عەفلەق - بە ياۋەرى فوناد رەكابى گەپشتتە شارى بەغداى
 پايتەختى ئىراق ، لە پىناو يەكپەتەى عەرەب و گرتنە دەستى دەسەلات لە
 ئىراق ، بە دارپشتنى نەخشەى پىلانگىپرى شۇڧىنى و نژاد پەرسىتى
 لە ۋولاتەكەدا .

۱۹۵۸/۸/۲۹ مستەفا بارزانى لە براگى پايتەختى ھۆلەندا بروسكەيەكى ئاراستەى
 سەرەك كۆمارى نوئى ئىراق عەبدولكەرىم قاسم كرد ، بە بۆنەى
 سەرەكەۋوتنى شۇرپشى تەمومز . لە پىناو چارەسەرى كىشە دورستكراو
 ھەلۋواسراۋەكانى رژىمى شانشىنى رووخىندراو و مافى مروڧ و گەلانى
 ئىراق ، بەتايپەتەى گەلى كورد لە باشوورى كوردستانى لىكىندراو بە ئىراق .

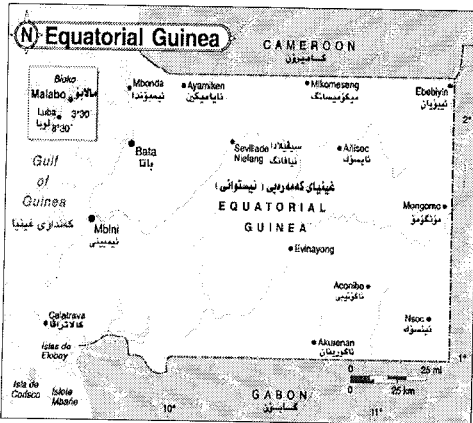
۱۹۵۸/۹/۲ سەرەك كۆمارى ئىراقى نوئى عەبدولكەرىم قاسم ۋەلامى بروسكەكەى
 مستەفا بارزانى داىەۋەو ھىۋاى خواست كە بەدخۆشى بگەپىتەۋە بۇ
 نىشتمانەكەى ، لە پىناو بەشدارى كردنى لە بنپاتانەۋەى ئىراقى نوئى و
 ھاۋخەباتى كوردو عەرەب لە ۋولاتەكەدا .

۱۹۵۸/۹/۲۸ پۇمان نووسى فەرەنسى دەرەكەتوۋى بەناۋبانگى فەرەنساو جىھان مېشىل
 ھولېبېل لەناۋچەى رېنۇبۇنى فەرەنسا چاۋى بە جىھان ھەلپىناۋە لە
 ۋولاتەكەدا .

۱۹۵۸/۹/۳۰ له پیناو بنپرکرنی دهره‌به‌گو پرژیمی دهره‌به‌گایه‌تیدا له‌م پرژه دا یاسای چاکسازی کشتووکالی له میژووی ئیراق و بو‌یه‌که‌م جار راگه‌یاندره ، که له ۱,۹۲ کریکاری کشتووکالی گرت‌ه‌وه به به‌ده‌ست هیئانی پارچه زهوی کشتووکالی... که له‌وکاته له ۹۱٪ زهوی کشتووکالی له‌ده‌ست دره‌به‌گو خاوه‌ن سامانه‌کانی زهوی بوون له‌کیخوای گوندو ئا‌گاکان و سه‌ره‌ک هۆزوو تیره‌کان ، که به‌ر له‌و یاسایه هه‌ندیکیان ۲۵۰ هه‌زار دۆنم زهوی له‌به‌ر ده‌ستا بووله خاکی وولاته‌که‌دا .

له‌هه‌مان کات شیخه عه‌ره‌به‌کان هه‌ندیکیان نزیکه‌ی یه‌ک ملیۆن دۆنم زهوی کشتووکالی له‌به‌ر ده‌ستا بوو ، یه‌ک له‌وانه عجیل یاوه‌ری شیخی عه‌شیره‌تی شه‌مه‌ر ، که ۱۰۰ هه‌زار دۆنم زهوی داگیر کردبوو له‌ روژئاوای ئیراق و هه‌رخۆشی دانیشتووی وولاتی سه‌عوودیه بوو .

جگه له‌داگیرکردنی خاکی کوردستان به‌تایبه‌تی له‌پاریزگای مووسل و که‌رکوک و دیاله و کووت ، ئه‌ویش به‌هه‌لووه‌شاندنه‌وه‌ی داواکاری عه‌شائیری عه‌ره‌ب و دوولایه‌نه له‌یاسادا له‌لایه‌ن عه‌بدولکه‌ریم قاسم له‌ پیناو یارمه‌تیدانی جووتیاری هه‌ژارو کریکاره کشتووکالیه‌کان و بوونیان به‌جووتیار له‌ پرژیمی کۆماری نوێی ئیراقدا .

۱۹۵۸/۱۰/۲ وولاتی کینیا

سه‌ره‌به‌خۆیی خۆی له ئه‌نجامی راپرسی گه‌لانی کینیا به‌ جیابوونه‌وه‌ی له‌ فه‌ره‌نسا راگه‌یانده‌- سیکتۆ - بووه یه‌که‌م سه‌ره‌ک کۆماری وولاته‌که‌وه به‌ره‌و دامه‌زراندنی یه‌که‌م

دووله‌تی مارکسی هه‌نگاوینا له‌ کیشووه‌ری ئه‌فریکیا و ده‌سه‌لاتی تاکره‌وه‌ی یه‌ک پارتی راگه‌یانده‌ له‌ وولاته‌که‌دا .

ئهم راگه‌یانده‌ش له‌ شاری - نایروبی - پایته‌خت بوو ، که ژماره‌ی

دانىشتووانەكەي ، ۱,۹۵۰,۰۰۰ مىليۇن كەسە . ھەروا ژمارەي دانىشتووانى
 وولاتەكەي ، ۲۹,۹۰۰,۰۰۰ مىليۇن كەسە . ھەروا روبەرى خاكي
 وولاتەكەي ، ۵۸۰,۳۷۰ ھەزار كىلو مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چىرى
 دانىشتووانەكەي ، ۱۳۳ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ،
 لوھيا ، لوو ، كىكۆيۆ ، كەميا . لە وولاتەكەدا .

۱۹۵۸/۱۰/۵ دەستگىر كىردنى عەبدولسەلام
 محەمەد عارف لە لايەن سەرەك
 كۆمارى ئىراق عەبدولكەرىم
 قاسم و بە دوورخستنەوہى لە
 يەكئەتى عەرەب ، لە ھەمان كات
 دوورخستنەوہى پارتى بەعس لە
 دەووروپىشتى دەسەلاتى نوپى
 عەبدولكەرىم قاسم لە وولاتەكەدا .

۱۹۵۸/۱۰/۶ پاش زياتر لە دوانزە سال لە دەربەدەرى و ئاوارەيى و پەناھەندەيى بارزانى
 مستەفا بە فرۆكە لە بەندەرى بەسرە گەيشتەوہ شارى بەغداي پايئەختى
 ئىراق ، كە لە رپو رەسميكي گەرمدا پيشوازي لە لايەن جەماوہرى گەلانى
 دانىشتووانى شارى بەغدا لە عەرەب و كورد و ئەتەوہكانى دىكە لە
 شارەكەدا لىكراو بووہ ھۆي كاردانەوہى كاريگەر لە سەر داھاتووي
 پىكھاتەكانى گەلانى ئىراق .

۱۹۵۸/۱۰/۷ لە دوای گەپانەوہى مستەفا بارزانى لە يەكئەتى سۆقيەت سەردانى سەرەك
 كۆمارى نوپى ئىراق عەبدولكەرىم قاسمى كرد لە كۆشكى كۆمارى لەشارى
 بەغدا .

۱۹۵۸/۱۱/۴ ئەندامى سەركرديەتى پارتى بەعس لە ئىراق عەبدولسەلام محەمەد عارف
 لە لايەن دەسەلاتى نوپى كۆمارى ئىراق دەستگىر كرا ، بە ھاوكارى لە گەل
 پارتى كۆمۇنىستى ئىراق بۆ دژايەتى كىردنى پارتى بەعسى عەرەبى
 سوشىاليست لە ئىراقدا .

۱۹۵۸/۱۲/۱۰ رادیوی کوردی بۆ یه کهم جار په خشی خۆی به ئیران و جیهان بلاو کردوه ، بۆ ماوهی نیوو کاتژمیر له ویستگهی ره سمی رادیوی فارس و دوایی بووه دوو کاتژمیر به ههردوو زاراوهی سوێرانی و کرمانجی به رنامه کانی خۆی به خشی ده کرد... له سالی ۱۹۶۳ به فه رمانی رژیمی شا په خشی راگیرا

له سالی ۱۹۷۹ دهستی به په خشی کردن کردوه ، دواى سه رکه وتنى شوێرش ئیسلامی له ئیران و دواى ئه وهش له سالی ۱۹۸۳ تا کوو ئیستا به شى کوردی له ویستگهی سه ره کی له تارانى پایه ته ختى ئیران به رده وامه له پروگرامه کانیدا .

۱۹۵۸/۱۲/۱۸ بلاو کردنه وهی یه کهم ژماره ی گوڤاری مانگانه ی - العربی - کوویتی له لایه ن وهزاره تی رۆشنیری کوویت .

جیگه ی ئاماره پیکردنه که گوڤاری ئه لعه ره بیه له لایه ن نووسه رو رۆژنامه نووسی ناوداری عه ره بی دکتۆر - زه کی - سه ره رشتی ده کرا .

ئهم گوڤاره ش به باشترین و لیه اتووترین گوڤار داده نریست له

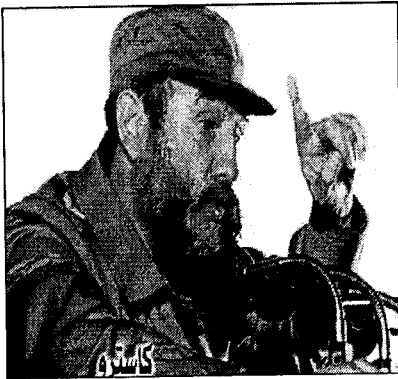
وولاتانی عه ره بی و ئیسلامی له هه موو لایه نه جوړاو جوړه کان ، به تایبه تی له بواره کانی خزمه تکردنی نه ته وهی عه ره ب و ئیسلام ، به رۆشنی بیکردنه وه له دواى نه وه کانیدا و بۆته گوڤاریکی نه ک هه ر بۆ عه ره ب ، به لکوو بۆ عه ره ب و جیهان له هه موو بواره کانیدا .

تییینی :- بوونی گوڤارو پۆژنامه و کتیب هۆکاری رۆشنیری ته ئه

نه ته وهیه له هه موو بواره جیا جیا کانیدا به تایبه تی له هه ر

دوو بواری نه ته وهیی و نیشتیمانیدا .

۱۹۵۹

دامەزاندنى پۋئىمى دىكتاتورى
 لە كۇوبا بە پشتىۋوانى ئەمەرىكا
 لە لايەن سەرۋكى پۋئىمەكە
 باتىستا بە پىشۋازى لىكردن
 لىي لە لايەن ئەمەرىكا ، كە بوۋە
 ھۆى گەندەلەيەكى بۇگەن لە دامو
 دەزگاكانى پۋئىمەكە لە كۇوبا ،
 دواى ئەۋە لە ئەنجامى شۇرشى

۱۹۵۹/۱/۱

كۆمۇنىستى بەسەركردايەتى فېدل كاسترو، كە باتىستا بەرەو ئەمەرىكا
 ھەلات و كاسترو دەسەلاتى پۋئىمىكى كۆمۇنىستى دامەزاندرا. لەدوورگە
 كۇوبا و دژ بەئەمەرىكا لە وولاتەكەدا .

بلاۋكردنەۋەى يەكەم ژمارەى پۋژنامەى - طريق الشعب - لە شارى
 بەغداى پايتەختى ئىراق ، كە زمانخالى پارتى كۆمۇنىستى ئىراقەو تاكو
 تەۋاۋ بوۋنى ئەو مىژۋونامە لەبلاۋ كوردنەۋە بەردەۋام بوۋە .

۱۹۵۹/۱/۲۵

بەلام لە دواى كودەتاي بەعسىيەكان بە دەيان گېروگرفتى راگرتن و پىگە
 لىگرتنى ھاتۇتە پىش لە ئىراق دواى ئەۋە لەشاخ وشارۋچكەكان لە
 كوردستان و وولاتانى سوشىالىستى و وولاتى سوورىا ماۋە ماۋە
 بلاۋدەكراۋە ، كە پۋلى بالاي ھەبوۋە لە ھەلسەنگاندن و شى كوردنەۋەى
 باروۋخى ئىراق و بەھىزكردنى پەيوەندى كۆمەلەيەتى و پالپشتى كردن لە
 كوردو مافى كورد لەسەر خاكى كوردستان.

بلاۋكردنەۋەى يەكەم ژمارەى گۇقارى - پزگارى - لە شارى سلېمانى لە
 باشوورى كوردستان ، كە پۋلى بەرچاۋى بىنى لە بەرەۋپىش بردنى بىرى
 نەتەۋەىي و نىشتەمانى بە رۇشنىبىر كردنى گەلى كورد لە ھەموو بۋارە
 جىاجىاكاندا.

۱۹۵۹/۲/۱۰

دامەزاندنى يەكەتى فېدراىل لە نىۋان ژمارەيەك لە ئىمارات و شىخەكانى

۱۹۵۹/۲/۱۱

- عەرەب بە ناوى - يەككىەتى باشوورى عەرەب - لە باشوورى دوورگەى
عەرەبى دواى ئەو ە لەگەل بەرىتانيا پەيمانى پاراستنى ئەو يەككىەتییەيان
كە بەیەككىانى بەستبوو ەو ە مۆكرىد. لە دوورگەكەدا .
- ۱۹۵۹/۲/۱۶
وەرگرتنى پۆستى سەرەك ەزىرانى كۆمارى كووبا لە لایەن دامەزىنەرى
كۆمارى كووبا فیدل كاسترۆ لە وولاتەكەدا .
- ۱۹۵۹/۲/۱۶
دامەزناندى يەككىەتى گشتى قوتابیان لە ئىراق ، لە لایەن پارتى
كۆمۇنىست و لایەن ە دیموكراتى و نىشتمانپەر ەرانى ئىراق لە كوردو
عەرەب و توركمان و ئاشوورى و ئەرمەنى لە ئىراق .
- ۱۹۵۹/۲/۱۷
گریدانى دوا كۆبون ەو ە كۆنگرەى تايبەت بە سەر ەخۆیى قووبرس و
تايبەتمەندى لە گریدانى كۆنگرەى دەستوورى لە دوورگەى نوئى ، لە شارى
لەندەنى پایتەختى بەرىتانيا ، كە بۆیەكەم جار قووبرسىەكان بەشداریان
تىدا كرد بە نووینەرایەتى - ئەسقەف مەكارىۆس - لە پال يۆنانیەكان دكتور
- كۆتשאك - و نووینەرى توركەكان لە دوورگەكەدا .
- ۱۹۵۹/۲/۱۹
لە دواى تىگەيشتنى سەرۆكى يۆنان - ئەسقەف مەكارىۆس - كە يۆنان
لەلابالى پرۆژە و رەتكردنەو ەى پرۆژەى رىكە ووتنەكە ناوەستىت و پرۆژەى
دەستوورى پيشنيار كراوى مۆكرىد لە پال دكتور - كۆتשאك - و
سەرۆكەكانى حكومەتى بەرىتانيا و يۆنانیەكان و توركيا .
- لە بارەى چارەسەر كردنى كيشە ەل ەواسراو ەكانى ەردو و ەرىمى
قووبرسى و توركى و يۆنانى لە ەرىمەكەدا .
- ۱۹۵۹/۲/۲۷
كۆچى دواى سەرۆك ەزى - ەشیرەتى - بنديان كىخوا ەدوى
ئازىكەندى سەر بە ناحیەى قەراجى سەر بە قەزای مەخمورى سەر بە
پاریزگای ەولیر لە ەرىمى باشوورى كوردستان ، ئەم كەلە مىردە زۆر
زیرەك و خزم دۆست و ەوشمەند بوو ە .

لە بەر ئەو ھۆكارانە
خزمەكانىشى لايەنگرى ئەو
بوونە ، بۆيە لە ناو ئەم ھەموو
دوورژمنكارىانەدا ، توانى بە
سەر بەرزانە بژى و شووینى
خۆى بكاتەوہ و خزمەكانى
پيارىزى و داكۆكيان لىبكات
لە ھەموو بوارە جيا
جياكانىدا لە پارىزگاي ھەولير
لە ناوچەكەدا

شايانى باسە ھۆزى بنديان لە

چوار تيرە پىكھاتووہ و دانىشتووى پارىزگاي ھەوليرن كە لەم چوار تيرەيە
پىك ھاتوون ۱- تيرەى ھەسەنى . ۲- تيرەى سۇفى بەكرى . ۳- تيرەى
ناسرى . ۴- تيرەى فەقىيى . لە ھەرىمى باشوورى كوردستاندا .

راگەياندىنى فەرمانى جياكردنەوہى بەشى لىكۆلینەوہى كورد ۱۹۵۹/۲/۲۸
بەسەرپەرشتى دۆستى كورد يوسف پەيكاروڧچ توربىلى .

شاعىرى ناودارى كورد شىخ ۱۹۵۹/۳/۳
سەلام شىخ ئەحمەد شىخ
عەبدولكەرىم شىخ مەمەد
ناسراو بەشىخ سەلام لە باشوورى
كوردستان لە شارى سلیمانى
كۆچى دوايى كردووہ .
جىگەى روونكردنەوہىيە كە
مامۇستاي شاعىر لە سالى ۱۸۹۶

لە گەرەكى - دەرگەزىن - لە شارى سلیمانى لە ھەرىمى باشوورى
كوردستان چاوى بە جىهان ھەلھىناوہ . بەلام نووسەرو زاناكانى كورد وەك
مامۇستا مارف خەزەندەدارو گىو موكرىيانى سالى لە دايك بوونى بە سالى

۱۸۹۸ دادەنئىن

ھەرەس پېھىئەنى جۈولانەۋەى
 عەبدولۋەھاب شەۋاف لەشارى
 مووسىل بە ناۋى - جۈولانەۋەى
 شەۋاف - ى بەسىكان نژى
 پزىمى كۆمىرى نوئى و
 كۆمۇنىستەكان بەپالپشتى پزىمى
 سوورىيا، ھەر بەو ھۈيە پزىمى
 سوورىا رامىارىيەتى دېندانەى
 بەرامبەر بەكورد گرتە بەرو
 بەسەدان خىزانى دانىشتوۋانى

۱۹۵۹/۳/۸

كورد لەناو شارى مووسىل رەۋيان كورد بە تايبەتى لەدۋاى ھەرەس ھىنانى
 جۈولانەۋەكە بۇناۋچەكانى دىكەى كوردستان بۇ پارىژگای ھەولېرو قەزای
 دھۆك لەباشوورى كوردستان.

مۆركردنى پەيمانى ناۋەندى ، كە شىۋازىكى پېشكە وتووتىبوو لە پەيمانى
 بەغدا لە دۋاى كىشانەۋەى ئىراق لەو پەيمانەو بارەگاكە لە بەغدا گوستراۋە
 بۇ شارى ئەنكەرەى پايتەختى توركىيا .

۱۹۵۹/۳/۲۴

كە ئەو پەيمانە توركىيا و ئىران و پاكىستان و بەرىتانىاي لەخۇ گرتىبوو،
 لەگەل ئەۋەشدا ئەمەرىكا ۋەك چاۋدېر بەشدارى تىداكردىبوو ، بە تايبەتى
 لە ھەردوۋ لىژنەى ئابوورى و سەربازىدا .

لە گەل ئەۋەشدا ئەو پەيمانە لىژنەىكەى ھەبوو كە لە ۋەزىرانى دەرۋەى
 ۋولاتانى ناۋ ئەو پەيمانە پىكھاتىبوو لە ناۋچەكەدا .

۱۹۵۹/۳/۲۴ يەكەم دادگاى شوپش لە ئىراقى
 نوئ دەستى پىكرد ، بە
 دادوهرى فازل عباس مەهداى
 بە سەرۆكى دادگاى ، ماجد
 محەمەدئەمىن بە داواكارى
 گشتى دادگا لە ئىراق بو
 دادگاىي كردنى كەسانى دژ بە
 دەسلەتتى نوئى كۆمارى ئىراق
 و پارتى كۆمۇنىست لە
 وولاتەكەدا .

۱۹۵۹/۴/۴ بلاو كردنەهوى يەكەم ژمارەى پۇژنامەى - خەبات - لە شارى بەغدای
 پايتەختى ئىراق ، بە زمانى عەرەبى و كوردى ، كە زمانخالى پارتى
 ديموكراتى كوردستان بوو - لە باشوورى كوردستانى لكیئراو بە ئىراق لە
 ناوچەكەدا .

۱۹۵۹/۴/۶ حكومەتى شوپشى نوئى ئىراق بېيارىكى دەرکرد بەدەرچوونى ئىراق لە
 ناوچەى ئىستېرلین و گۆپىنى هەبووكانى ئىراقى ئىستېرلىنى و داھاتەكانى
 داھاتووى لە ئەوت و زېرو دراوى بيانیدا .

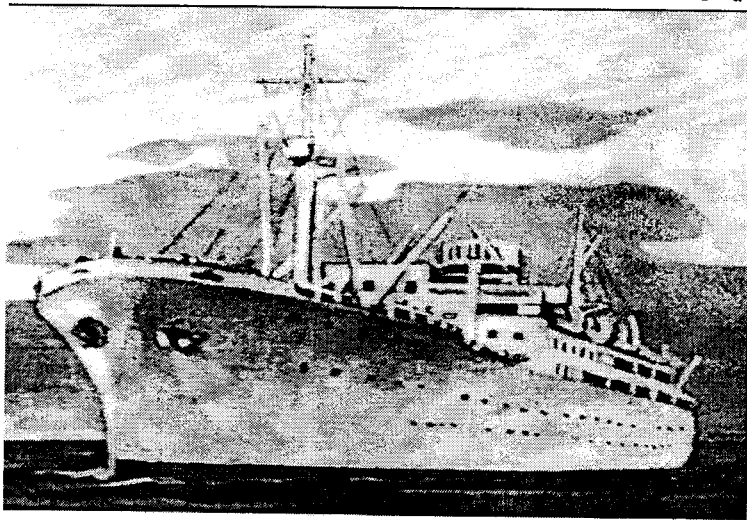
كە ئەمەش بوو هوى هەژاندنى بازارەكانى لەندەن و داراىى پايتەختى
 بەریتانیا و بوو هوى بەربوونەهوى كەسایەتى دینارى ئىراقى لە
 بازارەكانى جیهاندا... كە عەبدولكەرىم قاسم و وتوویەتى لە ئازادى
 ئازادكراوكان .

۱۹۵۹/۴/۱۴ دامەزراندنى پارتى - كاژىك - لە ئەنجامى يەكگرتنەهوى كۆمەلەى ژيانەهوى
 يەكپەتەى كورد لە باشوورى كوردستان .

۱۹۵۹/۴/۱۵ گریدانى يەكەم كۆنگرەى گشتى كۆمەلەى جووتیاران لە شارى بەغدای
 پايتەختى ئىراق كە لەلایەن پارتى كۆمۇنىست و لاىەنە ديموكراتى و
 نیشتمانى و ئەتەوہیپەكانەو لەپىكھاتەى گەلانى ئىراق پىك هاتبوون لە
 وولاتەكەدا .

گەرانبەھەمى ھەقئالانى بارزانى بۇ ئىراق لە يەكئەتى سۆقئەت ، كە زىاتر لە
 دوانزە سال لە دەربەدەرى و پەناھەندەبى ژيانىان بە سەر برد ، كە بە
 باخىرەبەكى سۆقئەتى - گرۇزىا - لەبەندەرى بەسەرە پئىيان نايە سەر خاكى
 ئىراق كە ژمارەيان ۷۵۵ ھاوئالاتى بوو لە كاتى گەرانبەھەمىان بۇ كۆمارى نوپى
 ئىراق .

۱۹۵۹/۴/۱۶

پا پۆبى گرۇزىا

سەرەك كۆمارى ئىراق عەبدولكەرىم قاسم ووتارىكى بەبۆنەى/۱ ئايار لە
 ھۆلى گەل لە شارى بەغدا خوويئندەوہ ، كە ھەمووى ھەرەشە بوو دژ بە
 پارتى كۆمۇنىست و رژىمەكە و بە ھەموو شىووەبەك دژيان وەستاو بووہ
 ھۆى سەرەتاي سەرھەلدانى لىك ترازاندنى پەبۆنەندى لە نىوان قاسم و
 پارتى كۆمۇنىست لە ئىراق ،

۱۹۵۹/۵/۱

لە ھەمان كات بەرپابوونى دژايەتى لە نىوان ھەردوو پارتى بەعسو
 كۆمۇنىست بە پاشگەز بوونەوہ لەمافەكانى كوردو بەرو مەرگەسات بردنى
 گەلانى ئىراق بەتايبەتى گەلى كورد لە باشوورى كوردستان .

بلاوكردنبەھەمى يەكەم ژمارەى پۇژنامەى ئازدى لەشارى سلئمانى لە
 باشوورى كوردستان .

۱۹۵۹/۵/۱

بە ھۆى لە بارچوونى بارودۇخى ئىراق و پەبۆنەندى لەگەل پارتى
 كۆمۇنىست ، پارتى نىشتمانى دىموكراتى ئىراق وەستانى جموجۇلى

۱۹۵۹/۵/۱

۱۹۵۹/۶/۳

خۇي و كارە جۇراوجۇرەكانى پارتەكەي راگەياندا لە وولاتەكەدا .
 راويژكارى وەزارەتى ناووخۇي ئىراق لە حكومەتى بەرىتانىا -
 سىركىھنان كۇرۇنوالىس - لە شارى لەندەنى پايتەختى بەرىتانىا ، كۇچى
 دوايى كردووہ .

جىگەي روونكردەنەويە كە كۇرۇنوالىس لە ۱۸۸۳/۲/۱۹ لە شارى
 نيورۇكى ئەمەريكا لە دايك بووہ .

باوكى نووسەرو رۇژنامە نووسىكى ناسراوو بووہ ، زانكۇي ئوكسفۇردى
 تەواوو كردووہ ، ھەروا زمانى عەرەبى خوويندووہ ، لە سالى ۱۹۰۶ دا لە
 سوودان و دواي ئەوہ لە مىسر و عەرېستانى سعودى كارى كردووہ و لە
 شەپەكانى وولاتەكەيدا دىژى ھىزەكانى سووپاي عوسمانى لە سووريا و
 فەلەستىن بەشدارى كردووہ

ھەروا لە سالى ۱۹۶۱ بۇتە كۇلۇنئىل و كراوہتە بەرىئوبەرى - بىرۇ -
 مەكتەبى ، عەرەبى بە ناوبانگ لە سالى ۱۹۱۹ پەيوەندى نىزىكى لە گەل شا
 فەيسەلى يەكەمدا ھەبووہ و لە مانگى ۱۹۲۱/۶/ لە گەل ئەودا ھاتۇتە ئىراق
 و بۇتە راويژكارى وەزارەتى ناووخۇي ئىراق ... دواي ئەو ھەموو كارانە لە
 سالى ۱۹۳۵ خۇي خانەنشىن كردووہ و بەو بۇنەيەوہ شا غازى ووسامى
 رافدەينى پى بەخسىووہ .

لە گەل بەر پابوونى جەنگى دووہمى جىھان ، گەراوہتەوہ سەر كار و لە
 مانگى ۱۹۴۱/۴/ تا مانگى ۱۹۴۵/۳/ بۇتە بالويىزى بەرىتانىا لە ئىراق .

ئەم مەرقە لەم ماوہى كە لە ئىراق راويژكاروو كاربەدەست بووہ ، رۇلى
 بالاي ھەبووہ لە ھەموو بووارە جىاجىاكان بە تايبەتى لە بووارى كىشەي
 كورد لە ھەرىمى باشوورى كوردستانى لكىندراو و بە ئىراق ... ھەر وەك لە
 راپۇرت و نامە جىاجىاكان دەرەكەويىت لە سەر كىشەي كورد .

واتە لە نيوان يىروو بۇچوونەكانى حكومەتى شاھىتى لە بەغدا ، و كورد
 لە ھەرىمى باشوورى كوردستان .

تېلىنى :- بۇ زانىارى زياتر نەتوانى بگەرىتەوہ سەر كىتېبى - كورد
 كوردستان ە بەلگەنامەكانى بەرىتانىا - لە ئامادە كردنى - دكتور مەزھەر
 ئەحمەد .

- ۱۹۵۹/۶/۱۱ بهستنی یه کهم کۆنگره‌ی یه‌کیه‌تی گشتی لاوانی دیموکراتی له ئێراق .
- ۱۹۵۹/۶/۲۵ بلاوکردنه‌وه‌ی یه‌که‌م ژماره‌ی گوڤاری - نه‌ورۆژ- له‌لایه‌ن مامۆستا که‌مال میرزا که‌ریم له‌ شاری سلێمانی له‌ باشووری کوردستان .
- ۱۹۵۹/۶/۲۶ کۆچی دوا‌یی نووسه‌رو رۆژنامه‌نووسی به‌ناوبانگی کورد - یوسف مه‌له‌کی ته‌لکێفی - له‌ دوا‌ی ماندوو‌بوون و هه‌ولێ زۆر له‌کاری رۆژنامه‌و ده‌رکردنی چه‌ندین رۆژنامه‌و گوڤار، له‌ دوا‌ی ئه‌و کاره‌ به‌ نه‌خۆشیه‌کی کوشنده‌ کۆتایی به‌ژیانی هات و مائاوا‌یی له‌ گه‌ل و نیشتیمانه‌که‌ی کردو ئاواته‌کانی نه‌هاته‌دی ، له‌ هه‌ریمی باشووری کوردستان .
- ۱۹۵۹/۶/۳۰ به‌هۆی بیروو بۆچوونی جیاوا‌زو نه‌گه‌یشتن به‌هێلی هاوسه‌نگ سه‌ر کرده‌ی کورد مسته‌فا بارزانی ، بپریایدا به‌ دوورخستنه‌وه‌ی چوار له‌ ئەندامانی لیژنه‌ی ناوه‌ندی پارته‌ی دیموکراتی کوردستان که‌ ئه‌وانیش ئه‌مانه‌بوون .
- عه‌لی عه‌بدو‌للا‌و ، عومه‌ر مسته‌فاو ، حلمی عه‌لی شه‌ریف ، له‌ هه‌مان کات به‌دوورخستنه‌وه‌ی چوار ئەندامی بیرو‌ی رامیاری ئه‌وانیش ... هه‌مزه عه‌بدو‌للا‌و ، سالج حه‌یده‌ری ، و ، خه‌سه‌ره‌و توفیق و نه‌ژاد ئه‌حمه‌د بوون له‌ پارته‌که‌دا .
- ۱۹۵۹/۷/۱ ده‌ست به‌سه‌را گرتنی کتێبه‌که‌ی - موسا عه‌نته‌ر - ئه‌ویش به‌ هۆی نووسینی په‌رتوکه‌که‌ی به‌ ناوی - په‌له‌وه‌ری شه‌مشه‌مه‌کوێر- که‌ له‌ رۆژنامه‌ی - تقدّم الوطن- دا بلا‌وکرا‌بووه‌ .
- ۱۹۵۹/۷/۸ گرێدانی کۆنگره‌ی یه‌که‌می دامه‌زراندنی یه‌کیه‌تی گشتی سه‌ندی‌کای کری‌کاران له‌ ئێراق ، که‌سه‌رکرده‌کانی سه‌ندی‌کاو ئەندامه‌کانی زۆربه‌ی زۆریان له‌ ئەندامانی پارته‌ی کۆمۆنیستی ئێراق بوون ، ئه‌ویش به‌هۆی بلا‌و ده‌ستیان له‌ ده‌سه‌لّات و ئێراقدا .
- ۱۹۵۹/۷/۱۴ لایه‌نه‌ برژوا‌زیه‌کانی داگیرکردنی کۆمپانیای نه‌وت و سه‌رکرده‌یه‌تی ده‌سه‌لّات له‌ ئێراق به‌سه‌رکرده‌یه‌تی عه‌بدو‌لکه‌ریم قاسم و هه‌ولێ نانه‌وه‌ی دووبه‌ره‌کی دان له‌ نیوان پیکه‌اته‌کانی ئێراق ، به‌ تاییه‌ت له‌ نیوان کوردو‌تورکمان و ئاشووریدا ، که‌ ئه‌وه‌ش بووه‌ هۆی به‌رپا‌بوونی شه‌ر له‌ نیوان کوردو‌تورکمان و ئه‌رمه‌ن و ئاشوور، که‌ له‌ ئه‌نجام - ۳۷- هاوولّاتی له‌ ئه‌رمه‌نه‌کان و ئاشووریه‌کان له‌ شاری که‌رکوک شه‌هید کران له‌ باشووری کوردستان .

۱۹۵۹/۷/۱۵ رېڭخراۋەكانى سەر بە لېژنەى ناوخۇى كەر كوكى سەر بە پارتى كۆمۇنىستى ئىراق ، ھانى كوردەكانيان دەدا لە پېناۋ بەرھەنگارىبونۋەھى توركمانەكان ، كە ئەمەش بوۋە ھۆى شەپرو پېڭكادان و دورست بوۋنى بارىكى ناھەموار لە نىۋان تورك و كوردو بە دروست بوۋنى مەرگەسات بۇ شارهكەو بارى نەتەھىيى لە پارىژگاي كەر كوك لەھەرىمى باشوورى كوردستان .

كە تاكوو ئىستاش ئەو كارەساتە لە ھەستى پېڭھاتەى شارهكە دەزىنگىتەھەو باسى لىۋو دەكرى لە ئىراق و دەرھوى ئىراقدا .
 ۱۹۵۹/۷/۳۱ رېڭخراۋى ئىتاي بەرھەلستكارى شانشىنى لە ئىسپانيا ، لە سەر دەستى ژمارەيەك لەو قوتابىيە توۋندېرھوانە دامەزرا ، كە لە گرۋپى - ئەكىن - جىابوۋنەھ و رېڭخراۋى - ئەكىن - ىش لە بنەپرتدا لە پارتى نەتەھىيى باسكى فەرمانرەھوا جىابوۋنەتەھە ، ئەھە بوۋە شىۋازىك بۇ رۋوبەروو بوۋنەھەى تەمىلى پارتى نەتەھىيى باسك بەداۋاكردى جىا بوۋنەھە... ئەم رېڭخراۋەيە ناۋى - ئوسكادى تا ئەسكاتاسونا - لىنرا ، واتە خاكى باسك و ئازادى لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۵۹/۹/۱۰ گرىدانى كۆنگرەى يەكەمى يەككەتى مامۇستايانى كوردستان لە شارۇچكەى شەقلاۋەى سەر بە پارىژگاي ھەولېر لە باشوورى كوردستان ، ئەۋىش لە پېناۋ يەكخستنى بېروو بۇ چوون و خزمەتكردنى پەرۋەردەو پەرەپىدانى لە كوردستان ، لە ھەموو بوزارەكان سەرەراى بېروو بۇچوونى جىاۋازى ھەمەلايەن .

۱۹۵۹/۹/۲۰ لە سىدارەدانى سەرەك ۋەزىران پىشۋوى ئىراق مەھمەد سەئىد قەزاز بە ھۆى ھەلوۋىست و بېرووبۇ چوونى لە ئىراق لە شارى بەغدا

۱۹۵۹/۹/۲۸ بېرىرى دامەززاندى ئاژانسى دەنگ و باسى كۆمارى ئىراق بلاۋكراۋە بەدەرچوونى نارەسمى و پەيوەندى بەخودى ۋەزىرى راگەياندەنەھە ھەبو ، ئەۋىش بە دابىن كردنى بوۋدژەيەكى تايبەت و دامەززاندى ئەنجومەنىكى كارگىرى ، كە لە ۱۱/۹/ھەمان سال ئەم دەزگايە دەست بەكاربوۋ لە پېناۋ پەرەپىدانى بارى راگەياند لە ئىراقدا .

۱۹۵۹/۱۰/۷ پىلانى تېرۇر كردنى سەرەك كۆمارى ئىراق ەبدولكەرىم قاسم لە شەقامى رەشىد لە شارى بەغدا ، لە لايەن سەدام حوسىن ئەنجام دراۋ لە ئاكام

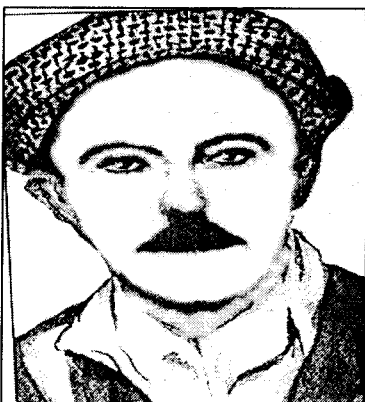
سه‌رهك كۆمار زامدار بوو، دواي ئهو كاره تيرۆريه تيرۆريست سه‌دام
حوسين به‌رهو سووريا هه‌لات و له‌ويش به‌رهو كۆماري ميسر .

هه‌ر له‌وي پهبه‌هه‌ندی به‌ بالويزي ئه‌مه‌ريکا کرد ، له‌پيناو يارمه‌تی
دانی وپوو‌خاندنی پژیمی عه‌بدولکه‌ريم قاسم و له‌ ئاکادا گرتنه‌ ده‌ستی
ده‌سه‌لات له‌لایه‌ن به‌عسيه‌کان له‌ ۱۹۶۳/۲/۸ ئه‌نجامدرا له‌ ئیراقدای .

بلاوکردنه‌وه‌ی یه‌که‌م ژماره‌ی گوڤاری - هیواي کوردستان - له‌ شاری ۱۹۵۹/۱۱/۱

سليمانی له‌لایه‌ن یه‌که‌یه‌تی قوتابیان له‌ هه‌ریمی باشووری کوردستان

۱۹۵۹/۱۱/۱

گری‌دانی کۆبوونه‌وه‌یه‌کی
به‌رفراوانی هه‌مه‌لایه‌نه‌ی رامیاری و
نه‌ته‌وه‌یی و کۆمه‌لایه‌تی ، له‌ شاری
په‌کینی پایته‌ختی چینی میلی له
باری کوردو کیشه‌ی کورد ، که
مامۆستا سه‌ید ئه‌نوه‌ر مائی
له‌وکۆبوونه‌وه‌ به‌شداري تیداکرد ،
به‌ باسکردنی یه‌که‌م ده‌سه‌لاتی
کوردی به‌ناوی - لۆ لۆ - له‌ ده‌قه‌ری
هالمان و زاگرووس تاکوو هه‌کاری

ونزیکه‌ی - ۱۴۰ - سال ده‌سه‌لاتداریه‌تی کردوه .

دواي ئه‌ويش ده‌سه‌لاتی گووتیه‌کان له‌ناوچه‌ی ئارارات به‌گشتی وئهو

ده‌سه‌لاته‌ دابه‌شی چوار ئیماراتی بچوک بوون وه‌ک :- کاشای ، سیتانی ،

نایری ، سوویاری - هه‌روه‌ک له‌ سه‌رده‌می گووتیه‌کانی ئیماراتی

خه‌لدوونی دروست بووه له‌ گه‌ل ئیماراتی - کالیدی - ، دواي ئه‌وانیش

ئیمپراتۆریه‌تی میدیا دامه‌رزا له‌ناوچه‌ی - ئیکتابان - ی هه‌مه‌دانی ئیستا

له‌ رۆژه‌لاتی کوردستاندا .

ئهو ئیمپراتۆریه‌ته‌ کوردیه‌ ریکه‌ ووتنامه‌ی به‌رگریان له‌گه‌ل بابه‌یه‌کان

مۆرکرد ، له‌پيناو په‌لاماردانی ئیمراتۆریه‌تی ناشووری ، له‌ ئه‌نجام

ئیمپراتۆریه‌تی میدیا توانی ده‌سه‌لاتی خو‌ی فراوان بکات و شووینه‌واری

نه‌مرودی ئیستا له‌ نزیک شاری مووسل بکاته‌ پایته‌ختی

ئیمپراتۆریه‌ته‌که‌یدا له‌ کیشووه‌ره‌که‌دا .

۱۹۵۹/۱۱/۲۰ بە فەرمى ئەنجومەنى

ئاسايىشى نەتەۋە
يەكگرتوۋەكان جارنامەى
مافەكانى مندالانىان
راگەياندا .

بە پىي ئەۋ رىكەوتنامەىە
ھەموو مندالىك خاۋەن
ماف بەخشىنى ھەيە .

ئەۋىش بى جياكارى

رەگەزۈ رەنگ و ئايىن . ئەگەر سەنجىك لە جىھانى مندالان بدەينەۋە دەيىن
مندال كائىنىكى پىر بەرائتە و دلپاكى و جوانىيە . پەرۋەردەكردنى مندال
بە دوستىلە

ھەموو بوارەكانى پىگەياندا . . . كە ئەۋەيەكى بەرھەمەين و بە توانايە لە
ئايىندە دىتە بەرھەم . لەبەرئەۋەى بوونى ژيان لە پەرھەسەندىن و پىشكەوتن و
گەشەكردنە لە ھەموو بوارەكانى رامىارى و نەتەۋەيى و نىشتىمانى و
مىژوۋ زەمان و كەلتور و داب و نەرىت و شوۋىنەۋار بەندە بەنۋى
بوونەۋەى مروۋ ۋەك سەرچاۋەى كانىا و .

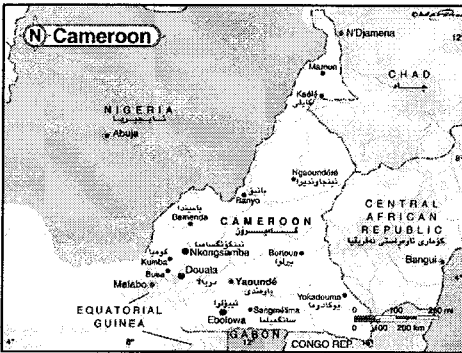
لە بەر ئەۋەى گەر كانى ووشك بوو ژيان تىاي مسوگەر نايىت و ھەر
جىگايەكىش ئاۋى تىا نەبىت ژيانى تىا نايىت .

مندالپىش سەرچاۋەيەكى گرنگە ۋەك ئاۋ بو بەردەۋامى ژيان . . نەبوونى
مندال نەبوونى بەردەۋامى ژيانەۋە لەھەموو بوارە جىا جىاكانى ژيان و كارو
ماف و پەرھەسەندىن و پىشكەوتن لە ھۆش و ھەستى نوپىدا لەسەر گۆى
زەۋىدا .

دواى ئەوهى كە محەمەد مەحمود سەواف لە بەندىخانە ئازاد كراو گەيشتە سووریا ، كەوتە نوواندىنى چالاكى و بەرھەلستكارى و ھەولندان لە پىناو دروستكردىنى بەرھەلستكار دژى فەرمانرەوايى عەبدولكەرىم قاسم لە ئىراقدا .

ھەر لەم چوار چىۆھىيە دا نامەيەكى ئاراستەى سەرەك كۆمارى ميسر جەمال عەبدولناسر كركد لەبارەى بارودۆخى ئىراق ، بەترسناكى دەرچوون لەكاروانى عروبە نىشاندا بوو لەھەموو بوارەكان لە ناوچەكەدا .

1960

1960/1/1
 وولاتى كامپوون
 سەرپەخۆيى خۆى لەدواى
 دان پىنئانى لەلايەن
 فەرەنسا راگەياند بەناوى
 كۆمارى كامپوون. لە شارى
 ياوندى - ي پايتهخت ،
 كە ژمارەى
 دانىشتووانەكەى ،

1,185,000 مليون كەسە لە شارەكەدا .

ھەروا ژمارەى دانىشتووانى وولاتەكەى ، 1,588,000 مليون كەسە .
 ھەروا روبەرى خاكي وولاتەكەى ، 175,440 ھەزار كیلۆ مەتر چوار
 گۆشەيە . ھەروا چىرى دانىشتووانەكەى ، 88 كەس لە يەك ميل چوار
 گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، كامپوونى 31% . بنتووى ئىستيوانى 19% .
 كىردى 11% . فوولانى 10% . بەنتووى باكوورى رۆژ ئاوا 8% . لە وولاتەكەدا

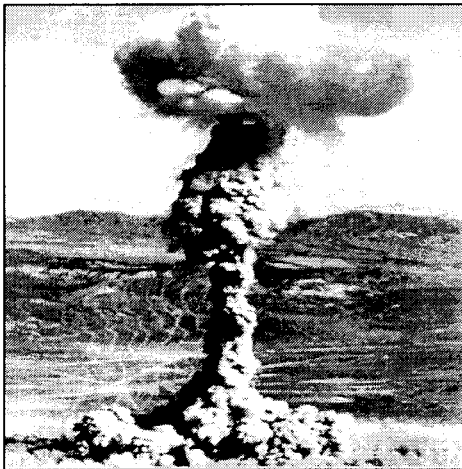
1960/1/4
 كۆچى دوايى نووسەرى ناودارى فەرەنسى - ئەلبېرت كامۆ - كە خاوەنى
 خەلاتى نۆبلى ئەدەبى سالى 1957ى پى بەخشاو و لە پوداويكى ئۆتۆمبىل
 گيانى لە دەست دا ، كە ئىستاش نووسىنەكانى لە بوارى فەلسەفى و ئەدەبى
 كاردانەوهى خۆى ماو و بەھادارە لەپرووى بيروو ھەست و بۆچوونە
 جياجياكان لەجىھاندا .

1960/1/9
 پارتى ديموكراتى كوردستان داواى مۆلتە پىندانى پارتەكەى ئاراستەى

ۋەزىرەتتىكى ئاۋخۇزى ئىراق كورد ، دواي يەك مانگ رەزىمەندى كرا لەسەر مۇلەت پىئىدانى پارىتى دىموكراتى كوردستان بەكار كوردن بە شىۋوۋەيەكى فەرمى لە ئىراق و بەتايىبەتى لە ھەرىمى باشۋورى كوردستان .
 كە ئەۋكات نوۋىنەرايەتى بزوتنەۋەي رزگارخۋازى كوردى بە تەنيا لە ئەستۇدا بوو لە باشۋورى كوردستانى لىكىندراۋ بە ئىراقدا .

سەرەك كۆمۈرى مىسر جەمال عەبدولناسر بەردى پناخەي بەنداۋى بالايى ۱۹۶۰/۱/۹
 ئەسۋانى دانا لە سەر زىيى نىل ، لە پىناۋ پتەۋ كوردنى ژىرخانى ئاپۋورى مىسر ، لە بۋارەكانى كشتۋوكال و پىشەسازى بەتايىبەتى كشتۋوكال .
 شايانى باسە ئەم بەنداۋە لەلەيەن يەكىتى سۇقىتە دروستكرا ، كە گوۋژمەي خەرجىيەكانى - ۳۲۰ - مىيۇن جوۋنەي مىسرى بوو لە وولاتەكەدا .

مۇركردنى رىكەۋوتننامەي دوۋم لە نىۋان ئەمەرىكاۋ يابان بە رىكخستنى ۱۹۶۰/۱/۱۹
 بارى ياسايى بۇ بىكەكانى ھىزى سوۋپاي ئەمەرىكاۋ مانەۋەيان لە ناۋ خاكى يابان - ژاپۇن - لە دواي جەنگى دوۋمى جىھان لە وولاتەكەدا .

۱۹۶۰/۲/۱۳ بۇ يەكەمجار فەرەنسا
 تاقىكردنەۋەي چەكى
 ئەتۇمى بە سەرەكەۋتۋىي
 ئەنجامدا . شايانى باسە
 ئامانجەكانى ژەنەرال
 دىگول لە دروستكردنى
 چەكى ئەتۇمى برىتى بوون
 ، يەكەم - لە پاراستنى
 ھەيىبەتى گەرەي فەرەنسا
 دوۋم : - ھاۋپەيمانىيەتى و
 يەكەيتى دوۋبارەي ئەۋروپا

. سىيەم : - بەستەنەۋەي پاشكۆ بوۋنى ئەلمانىي خۇرناۋا بۇ فەرەنسا و ئەۋروپا و رەخساندى رۇلىكى سەرەخۇ بۇ ئەۋروپا لە جىھان .

۱۹۶۰/۲/۱۷ لە دواي رىكەۋوتنى سەرەكردەكانى دەسەلاتدارىيەتى كۇنگۇ لەگەل دەسەلاتدارانى پزىمى شانشىنى بەلىزىكا ، كە كۇنگۇ مافى سەرەخۇيى

ہیہ لہ مانگی / ۱۹۶۰/۶ لہ وولاتہ کدا .

۱۹۶۰/۳/۱۲ وولاتی موریٹیوس

سہربہ خوی خوی

راگہ یاندو پارتی کاری

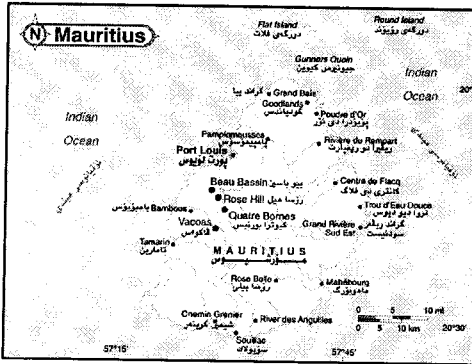
موریٹیوس

دہسہ لاتاریہ تی

ولاتہ کھی گرتہ دہست

تاکوو ہلبژاردنہ کانی

نہنجو مہن و سہرؤکایہ تی

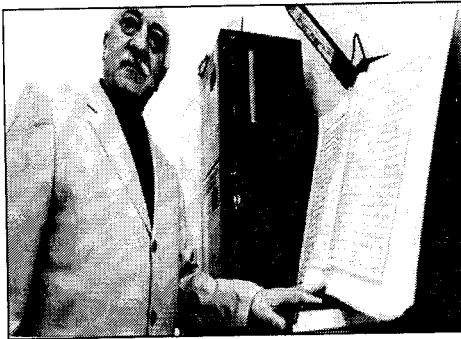

لہ سالی / ۱۹۸۲ لہ وولاتہ کدا ، لہ شاری - مورت لیوس - ی پایتہخت ،
 کہ ژمارہی دانیشٹوانہ کھی ، ۱۷۰,۰۰۰ ہزار کہسہ . کہ وولاتی
 موریٹیوس لہ ژیر دہسہ لاتی شانیشینی بریتانیا مایہ وہ تا مانگی / ۱۹۹۲/۳
 نیجا بوہ وولاتیکی کوماری سہربہ خو لہ کیشوہرہ کدا .

ہہروا ژمارہی دانیشٹوانی وولاتہ کھی ، ۱,۵۴۰,۰۰۰ ملیون کہسہ . ہہروا
 روہبری خاکی وولاتہ کھی ، ۱,۸۶۰ ہزار کیلو مہتر چوار گوشہ یہ . ہہروا
 نژادہ کانی ، ہیندہ موریٹانیہ کان ۶۸٪ . کریول ۲۸٪ . لہ گہل چہندین
 گروپی دیکہی نژادی . ہہروا چری دانیشٹوانہ کھی ، ۲۱۳۷ کہس لہ یہک
 میل چوار گوشہ دا .

۱۹۶۰/۳/۲۳ كۆچى دوایی زاناو روناكییری كورد - سهعید نورسی - ... جیگهی ئامازە پیکردنە که - سهعید نورسی - له سائی ۱۸۷۶ له گوندی نورسی سەر به پارێزگای بهدلیس له باکووری کوردستان چاوی به جیهان ههلهیناوه ... هەر له مندالیهوه که سیکى هه لکه وتوو و بلیمەت بووه ... له بهرامبەر زیرهکیه که یدا نازناوی - سهعیدی مهشهور - و دواتریش - بدیع الزمان - ی لێنرا ... له سهردمی حکومانی عوسمانیه کاندای به شداری چالاکانهی شهههکانی دژ به رووس و ئینگیزی کردووه .

ئهم که سایه تیه به دهیا کۆنگره و کۆفرانسی جیهانی له وولاتانی میسر و

مه غرب و ئههردن و مالیزیا و ئهندوونۆسیا سهبارت به ژیان و به ره مهکانی سهعیدی نورسی ئهجامدراوه ، کتیب و نووسراوه کانیشی بو

زمانهکانی ئهلمانی و زمانی دیکه وه وهرگیردراون ... له نیوو جیهانی ئیسلامیدا و ئهوانهی که سهبارت به سهعیدی نورسی نووسیویانه ئهوهیان به نویکه ره وه یان پیشه وای زانستی یان به ئهولیا و فهیله سوف و چاکسازی ئایینی ناوزه ندر کردووه .

جالیره دا بابینه ناو مه به ست لهو نووسینه دا ئه ویش :- گروپیکی ئیسلامی تورکی که به گروپی - فهتحو لا گولهن - ده ناسرین و خویان به موریدی شیخ سهعیدی نورسی ده زانن . هه رچه نده خویان به پارتی رامیاری نازانن ، به لام کۆتروئی چه ندین دامه زراوه ی گرنگی تورکیایان کردووه و کاریگه ری گه وره شیان هه یه له سه ر رامیاریه تی تورکیا و مملانی رامیاریهکانی ئه و وولاته .

چالاکى ئهم گروپه له ماوه ی ۳۰ سائی رابردوودا سه رانسه ری جیهانی گرتووه ته وه و چه ندین سالیکیشه له ژیر ناوی کردنه وه ی کۆلیژی خویندنی

نمونه‌یی‌هه شوین پیی خویان له‌هه‌ریمی باشووری کوردستاندا ب
 دهیزکردووو ده‌که‌ن و په‌یوه‌ندی‌شیان له‌گه‌ل هه‌ندی‌ک له‌ پارتیه
 کوردستانیه‌کاندا هه‌یه . به‌ تایبه‌تی هه‌ردوو پارتی ده‌سه‌لاتدار له‌م هه‌ریمه‌دا
 که‌ ئه‌وانیش پارتی دیموکراتی کوردستان و یه‌کیه‌تی نیشتیمانی
 کوردستانه . ئه‌ویش به‌ کردنه‌وه‌ی قوتابخانه‌و کۆلیژ . که‌ سه‌ر به‌ گو‌له‌ن و
 گو‌له‌نیه‌کان وجیگه‌ی دلخۆشکه‌ نین ؟... به‌لام ... کورد...!

ئه‌ندامی‌کی پیشووی ئه‌م ریک‌خراوه‌ش ئه‌وه به‌ مه‌ترسی بۆسه‌ر ئاسایشی
 نه‌ته‌وه‌ی کورد ناو ده‌بات ... که‌ گو‌له‌ن له‌گوندی - کوروجلار - له‌ پارێزگای
 ئه‌رزه‌رۆمی باکووری کوردستان له‌ سالی ۱۹۶۱ له‌دایک بووه‌و له‌نژاد تورکه‌و
 خۆی به‌رابه‌ری دووه‌می شووینکه‌وتووای سعه‌یدی نوورسی داده‌نریت .
 به‌لام به‌ هۆی ناوبانگه‌ زۆره‌که‌یه‌وه ئیستا نه‌و گروپه‌ به‌ شووینکه‌وتووای
 گو‌له‌ن ده‌ناسرین ، نه‌ک کۆمه‌له‌ی نوورسی و شووینکه‌وتووای نوورسی .

له‌ گه‌ل ئه‌وه‌شدا که‌ گو‌له‌ن هه‌رچه‌نده‌ خۆی به‌شووینکه‌وتوه‌تی سعه‌یدی
 نوورسی کورد ده‌زانیت ، به‌لام مه‌یلیکی نه‌ته‌وه‌یی زۆری به‌لای تورکدا
 هه‌یه‌و ، تا سالی ۱۹۸۱ له‌گه‌ل پارتی نژاد په‌رستی تورکیا - MHD - و
 پارتیه‌ شۆقینه‌کانی دیکه‌ په‌یوه‌ندیان زۆر خوشبووه .

ئه‌وه‌ی به‌ هیزه‌کانی سوپای تورکیا نه‌کرا ، ئه‌وا گو‌له‌نیه‌کان له‌کوردستان کردیان ؟...!

لە سالى ۱۹۸۱ بەدواوہ كە كۆمەلى گولەن ھىدى ھىدى لە پىك ھاتەى
 ھكومەت و دەولەتى توركيا دەسەلاتيان روى لە زيادبوون كرد ...
 بەجۆرىك سووپا ھۆشدارى دايە —MHD و ناچارى كردن لەگولەن
 دوربىكەونەوہ .

لە دواى كودەتاي سالى ۱۹۸۰ دامەزراوہى سەربازى لە توركيا بۇ پاراستنى
 ھەژمونى خۇى , نامادەبوو دەست بۇ ھەر شتىك درىژىكات ... بۇيە گولەن
 و كۆمەلەكەى گولەن لە گۆرەپانى راميارى كشانەوہو رويان لە
 پەروەردەكردنى گەنجانى تورك كردو دەستيان بەبلاوكردنەوہى بىرى
 خۇيان لەسەرانسەرى جىھان كرد .

فەتحوللا گولەن ھەر چەند لە قۇناخى سەرەتاييدا وازى لەخويىندنى فەرمى
 ھىناوہو روى لە قوتابخانە ئايىنيەكان كردوہ .

بەلام كارىگەرە بەتىزە فەلسەفەيەكانى فەيلەسوفى ئەلمانى — ئەمانوئىل
 كانت — ھەر بۇيە زۆر كەس بە ئىسلاميەكى ئەلمانى ناوزەند دەكەن ... بە
 بىروبۇچوونى چاودىرانىش گولەن دەيەويىت لە ئىوانى شارستانىيەتى
 ئەوروپيدا شتىكى نوى دروست بكات . كە پىيى دەوترىت ئىسلامى تورك
 ... كە دىندارىەكى ميانرەوانەيەو جەخت لەسەر ئەوہ دەكاتەوہ كە ئايىن
 بابەتتىكى كەسىيەو نابىت تىكەلى راميارى بكرىت .

لە بەر ئەوہى بەبروای گولەن زيان بە ھەردووكيان دەگات ... لەگەل
 ئەوہشدا ناوئەندە ئەلمانىەكانى توركيا باوہر بەم بانگەشەى گولەن ناكەن , و
 پىيان وايە كە ئەو لە پشتەوہ كارى راميارى دەكات ... ئەلمانىەكانى توركيا
 دەلەين گەر گولەنىەكان نەبوونايە پارتى دادو گەشە پىدان ھەرگىز
 نەيدەبردەوہ .

ھەروا نەجمەدىن ئەربەكانىش لە لىدانىكىدا گوتوبووى — گولەن
 مامۇستاي راميارى ئەردۆگانە — ئىستا ناوبانگى گولەن لە توركيا خەرىكە
 جىگە بەناوبانگ و پىگەى ئەتاتورك لىژ دەكات و بەشىكى زۆرى
 توركەكانىش بەباوكى روحى خۇيان دەزانن ... تەنيا لە توركيا زياتر لە
 ۴,۰۰۰,۰۰۰ مىليۇن لايەنگرو ھەوادارى ھەيە لە زۆر بارىشدا وەك دەولەت

رەفتار دەكات .

بۇ نموونە لەبرى سلىمان دەمىرىلى سەرۆكى كۆمارى پېشوو توركىا ئەو لەگەل پاپاي قاتىكان كۆبۆۋە ... ھەروا بە ھۆى بەھىزى و توانا جۇراوجۆرەكانى دەستى بەسەر ھەندىك دام و دەزاگاي گىرنگى توركىا دا گىرتوۋە لەوانە :- پەرۋەردەو راگەياندىن و پۆلىس .

جا من نامەوى زۆر بەدوورو درىژى باس لەو بەكەم ، بەلام ئەم رىكخراۋەيە واتە گولەنىيەكان ئىستا لە توركىا ۱۲۷ قوتابخانە و ۶ زانكۆيان ھەيو زۆربەى كارە پەرۋەردەيەكان لەبەشە ناوخوييەكاندا لە كۆبونەۋەكاندا - كە ئەوان بەگالتە ناويدەبەن - ئەنجامدەدرىت ۵۷۱ بەشە ناوخويى و ۴۷۱ كورسى خويىندىيان ھەيە لە كۆرى گالتەدا - سوچبەت - ھەروا لە ئەستەمبۆل ۲۱ كورسى زمانى و پەرۋەردەيى ھەيو رۆژى ۲۱ ى ھەمو مانگىك نوينەرايەتى كۆلىژەكان لە شارى ئەستەمبۆل كۆدەبنەۋە ... گروپى گولەنىيەكان لەسەرانسەرى جىھاندا جگە لە ئىران و يۇنان ، چالاكى ئابوورى و پەرۋەردەيىيان ھەيو لە ئەمەرىكا و ئەوروپا ۷۱ و لە جەمسەرى باكور ۲ قوتابخانەيان ھەيو ... ئەمە لەلايەك و ... لەلايەكى دىكە - موونزور گولەنىيەكان سەبارەت بە پەيوەندى لەگەل گولەنىيەكان لەگەل يەكگرتوۋى ئىسلامى كوردستان دەلىت :-

يەكگرتوۋ گولەنىيەكان لەباشوورى كوردستان لەترسى دەزگا ھەوالگەرىيەكانى كوردستان لەيەكتر نزيك نايىتەۋە ... بەلام ئەمىندارى گىشتى يەكگرتوۋى ئىسلاكى - سەلاھەدىن بەھائەدىن - لەھەمو سەردانەكانى كە بۇ توركىا دەكات لەگەلىاندا كۆدەبىتەۋە پەيوەندى توندوتۆلى لەگەل گولەنىيەكاندا ھەيو .

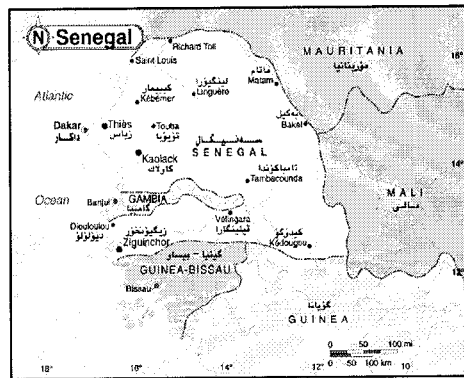
ھەروا دوروكات دەلى :- يەكگرتوۋ بەھاوكارى و يارمەتى گولەنىيەكان لەشارەكانى ئەنكەرە ئەستەمبۆل نووسىنگەى كردۇتەۋە ... جگە لەۋەش يارمەتىيەكانى دارايى يەكگرتوۋى ئىسلامى كوردستان لەباشوورى كوردستان لەسەر پارتە دەسەلاتدارو بەتواناكانى توركى و دەۋلەتە ئىسلامى و عەرەبىيەكانەو ھولەكانىشيان لە پىناو لەباربردنى بزوتتەۋەى

رزگاربخوۋى كوردە لە ھەموو بواردەكاندا بەتايبەتى لە بواری نەتەوھىي و نىشتيماندا .

لە بەر ئەوھى فەتھوللا گولەن خۆي پيوھنديھكى بە ھىزى لە گەل ئىدارەي ئەمەريکا ھەيە و ئەمەريکا بە پالپىشتى خۆي دەزانى و ئەمەريکاش گولەن بە پشتيووانى خۆي دەزانى ... بەلام بە ھەر حال گولەن كەسايەتيھكى توركىھ و بيروو بو چوونەكانى بە ھىزكردنى نەتەوھو خاكى توركە و ھەموو ھولەكانى لە پىناو گەراندەنەوھى راميايەتى ئىمپراتورىيەتى عوسمانىھكانە نەك ھەر لە توركىيائى ئىستا بەلكوو لە ھەريم و ناوچەو جىھان .
ئەوئيش بە بيروو ھەستىكى شوڤىنيانە نەك مروڤانە و ترسناكى لە دوا روژدا زياتر بە دەردەكەوييت .

ئەم نووسىنەش بو زانبارى و لە ھەمان كات بو ميژوھ

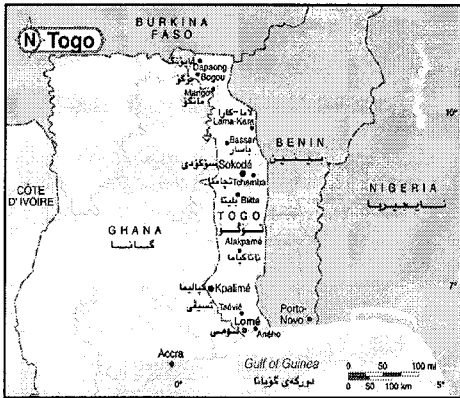
۱۹۶۰/۴/۱ بەكەم مانگى دەستكرد ، كە مانگىكە كەشناسى گەردوونى بوو بە ناوى - تىروس/۱- بەرھە بوڤشايى ئاسمان بەرز كرايەوھ لە بنكەي كىب كانا فىرال لە ئەمەريكادا .

۱۹۶۰/۴/۴ وولاتى سەھنىگال سەربەخۆيى خۆي لەناو يەكەھتى كۆنڤدرالى مالى راگەياند ، بەلام لەدوای دوو مانگ لەو يەكەتيە دەرچوو بەسەروكايەتى - لىوپۆلد سىنگۆ - لە وولاتەكەيدا . ئەوئيش لە شارى - دەكارى

پايتەخت ، كە ژمارەي دانىشتووانەكەي ، ۱،۷۳۰،۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا ژمارەي دانىشتووانى وولاتەكەي ، ۱۰،۶۴۰،۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى وولاتەكەي ، ۷۵،۹۵۴ ھەزار كيلو مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چرى دانىشتووانەكەي ، ۱۴۰ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، ئەلوف ۳۶٪ . فوولانى ۱۷٪ . سىرير ۱۷٪ . ئوكۆليو ۹٪ .

م‌دینگیۆ ۹٪ له وولاته‌که‌دا .

۱۹۶۰/۴/۲۷ وولاتی توگو سه‌ره‌خۆیی
خۆی به‌ده‌رچوونی له ژێر
ده‌سه‌لاتی فه‌ره‌نسا
راگه‌یان‌د ... پیکهاته‌ی
توگو له‌دوو به‌شی
دانیشه‌توان پیک هاتیه
ئه‌ویش هۆزه‌کانی پانتۆ له
باشوورو هۆزی مامینه
له‌باکووردا ، ئهم

راگه‌یان‌دنه‌ش له شاری - لۆمی - پایته‌خت بوو ، که ژماره‌ی
دانیشه‌توانه‌که‌ی ، ۶۴۰,۰۰۰ هه‌زار که‌سه .

هه‌روا ژماره‌ی دانیشه‌توانی وولاته‌که‌ی ، ۵,۲۷۰,۰۰۰ ملیۆن که‌سه . هه‌روا
رووبه‌ری خاکی وولاته‌که‌ی ، ۵۶,۷۹۰ هه‌زار کیلۆ مه‌تر چوار گۆشه‌یه .
هه‌روا چری دانیشه‌توانه‌که‌ی ، ۲۴۵ که‌س له یه‌ک میل چوار گۆشه‌دا . هه‌روا
نژاده‌کانی ، نیوو ، مینا ، کایی ، زیاتر له ۳۰ هۆزی دیکه‌ی تیا ده‌ژی ، له
ولاته‌که‌دا .

دامه‌زاندنی پارتی ئیسلامی ئیراق ... ئهم حزبه‌یه‌که‌م حزبی ئیسلامیه‌ له
۱۹۶۰/۵/۵
ئیراق که مؤه‌ته‌ی کارکرنی به‌شیوه‌یه‌کی فه‌رمی به‌ده‌ست ببینی ... دوا‌ی
مؤه‌ت وه‌رگرتنی ده‌ستکرا به‌هه‌لبژاردنی سه‌رکرده‌یه‌تی ئهم حزبه‌ ، که به
سه‌رۆکایه‌تی مامۆستا - نوعمان عه‌بدو له‌ره‌زاق سامه‌رانی - و ئه‌ندامانی
ئیه‌راهیم موئیر و وه‌لید ئه‌عه‌زمی و چه‌ن‌دین که‌سایه‌تی دیکه‌ بوو .

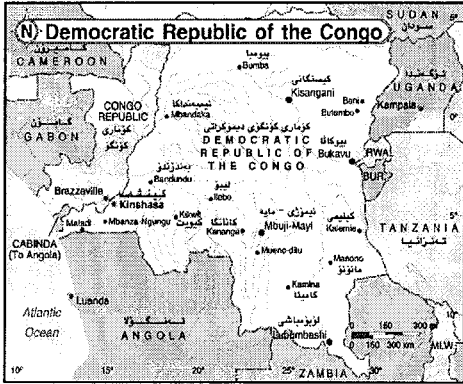
ئهم پارتیه ئیسلامیه رامیاریه‌ تووانی له‌گۆره‌پانی ئیراق رۆلی خۆی ببینی
به‌تایبه‌تی له‌ دوا‌ی رووخاندانی رژیمی به‌عس له ئیراق له‌ سالی ۲۰۰۳ ،
که ئه‌مینه‌داری گشتی ئهم حزبه‌ دکتۆر محسن عه‌بدو له‌مه‌ید رۆلیکی بالای
گیرا له‌ به‌ره‌و پێش بردنی باری ئیراق ، که خۆی ئه‌ندامی ئه‌نجومه‌نی -
مه‌جلیسی حوکمی ئیراقی - بوو .

هه‌روا یه‌کیک له‌و نۆ که‌سه‌ی که سه‌رۆکایه‌تی ئه‌نجومه‌نه‌که‌یان گرته‌ ده‌ست

بە پېئى پېشە ديارىكراوھكان لە ئىراقدا .

سەرچاۋە: - الحركه الاسلاميه فى كوردستان العراق - د.محمد نوري بازىانى

/چاپى يەكەم/ ۲۰۰۶

۱۹۶۰/۵/۱۷ پېشەھوای نېشتمانى -

پاترس لۆمۇمبا - لە دوای

خەبات و تىكۆشانىكى بى

ووچان وولاتى كۆنگوئى لە

ژىر دەسەلاتى بەلژىكا

پزگار كرد بە وولاتىكى

سەربەخۆ بە ناوى كۆمارى

كۆنگوئى ديموكراتى، لە

شارى - كېنشاسا -

پايتەخت كە ژمارەى دانىشتووانەكەى ، ۴،۳۹۰،۰۰۰ مليون كەسە

لەھەرىمەكەدا .

ھەروا ژمارەى دانىشتووانى وولاتەكەى ، ۵۸،۳۸۰،۰۰۰ مليون كەسە .

ھەروا رووبەرى وولاتەكەى ، ۲،۳۴۴،۸۸۵ مليون كىلۆ مەتر چوار گوشەيە .

ھەروا چەرى دانىشتووانەكەى ، ۶۵ كەس لە يەك ميل چوار گوشەدا . ھەروا

نژادەكانى ، زياتر لە ۲۰۰ ھۆزۇ خىل و تىرەيە كە زۆرەيان لە تىرەو

ھۆزەكانى بانئۆيە . لە وولاتەكەدا .

۱۹۶۰/۵/۲۱ پزىمى شانشىنى لە سووریا سىنەماى - عاموردا - ى لەلايەن

سىخوورەكانى سووتاند ، كە بەسەدا قوتابى كوردى تيا بوو ، ئەويش لە

ئاكامى پېپىوان بوو بە پشتگىرى كردنيان لە شوپشى جەزائىر دژى

داگىركەرى فەرەنسا لە وولاتەكەياندا .

۱۹۶۰/۵/۲۷ بەرپابوونى كودەتاي سەربازى لەلايەن ژەنەرالەكانى سووپاى توركيا

زىاتر بوو ھۆى دەستگىر بوونيان بە دژايەتى كردنى كوردو بارى

نەتەويى و نىشتمانى بەرەو خراپتر ھەنگاوانان نەك باشتر لە باكورى

كوردستانى داگىر كراوى ژىر دەسەلاتى توركيا .

جىگەى باسكردنە كە بەرپابوونى كودەتاكەى ژەنەرال - جەمال گۆرسىل -

لە توركيا و بە ھۆى ئەو كودەتايە پارتى ديموكراتى توركيا تووشى

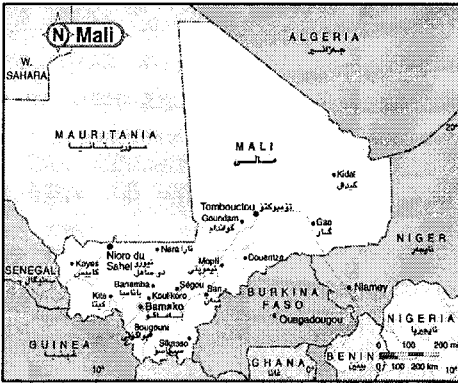
دلەراو كۆي بوو ، له ئەنجام زۆربەى ئەندامانى وسەر كرده كانى له ناو چوون له هەرىمه كەدا .

۱۹۶۰/۵/۳۱ يەكەم هەلبژاردن له كۆمارى كۆنگۆى ديموكراتى ئەنجامدرا به هەلبژاردنى - پاترس لۆمۇمبا- به سەرەك وەزيران له ئاكامى بە دەست هينانى ۳۵ كورسى له كۆي ۱۲۷ كورسى پەرله مان ، كه سەرۆكى پارتى بزوتنه وهى كۆنگۆى نيشتمانى بوو ... دواى ئەوه حكومهتى فرەلايهن له وولاته كه راگهيهندراو بهرهو ديموكراتيهت ههنگاوينا .

۱۹۶۰/۶/۷ كۆچى دوايى نووسەرى كتابى- كورد- باسىلى نىكىتن ، كه هاوخەمى كوردو مەرگە ساتەكانى بووه... شايانى باسه ئەم نووسەرە ناودارو بههرەدارە ، زمانى كوردى به شيووهيهكى باش فير ببوو له پيناو تيگهيشتن و كۆرندنه وهى زانيارى له بارەى بارى كوردو كوردستان لههه موو بواره جيا جيا كاندا .

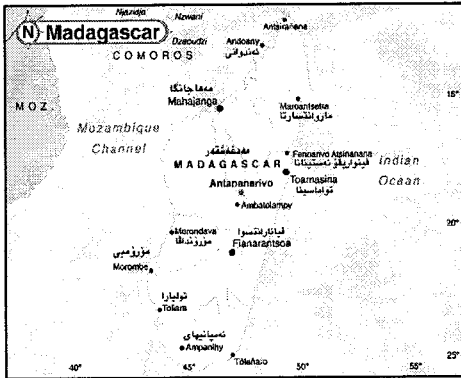
۱۹۶۰/۶/۲۰ وولاتى مالى سەربەخۆيى

خۆي راگهياند به ناوى كۆمارى سوودان و دواى ئەوه ناوى وولاته كهى گۆپى بۆ ناوى كۆمارى مالى له ۹/۲۲ى هه مان سال له كيشووهره كه دا . ئەم راگه ياندنەش له شارى - باماكو - ي پايتهخت

بوو ، كه ژمارەى دانىشتووانه كهى ، ۷۹۰،۰۰۰ ههزار كهسه له وولاته كه دا . ههروا ژمارەى دانىشتووانى وولاته كهى ، ۱۱،۵۹۰،۰۰۰ مليون كهسه . ههروا رووبەرى خاكى وولاته كهى ، ۱،۲۴۰،۱۹۰ مليون كيلو مەتر چوار گۆشهيه . ههروا چەرى دانىشتووانه كهى ، ۲۴ كهس له يەك ميل چوار گۆشه دا . ههروا نژاده كانى ، نزيكهى ۵۰٪ دانىشتووانه كهى دهچنه وه سه ر هچه لهكى ماندى كه له هۆزهكانى - بمياراو مالنكى و ساراكوئل - پيئ ك هاتوون : له كۆمهلهكانى ديكەى وهك فولاف و مينىكا و سينۆتۆ و سۆنگاى

و تەدارق پېك ھاتون لە ولاتەكەدا .

۱۹۶۰/۶/۲۶ ھەرىمى مەدەغەشقرى

ژىر دەستەي فەرەنسا لە

دوای وەرگرتنى مافی

ئوتۇنۇمى لەلایەن كۆمەلەي

فەرنسى ، سەربەخۇيى

خۇي لەم رۇژدا بەناوي

كۆماری مەدەغەشقر

راگەيانەد. لە شارى -

ئەنتانارینو- ي پايتهخت ،

كە ژمارەي دانىشتووانەكەي ۹۸۸,۰۰۰ ھەزار كەسە لە ولاتەكەدا .

ھەروا ژمارەي دانىشتووانى ولاتەكەي ، ۱۵,۹۸۰,۰۰۰ ملىۇن كەسە .

ھەروا رووبەري خاكى ولاتەكەي ، ۵۸۷,۰۴۰ ھەزار كىلۇ مەتر چوار

گۆشەيە ، ھەروا چەري دانىشتووانەكەي ، ۷۰ كەس لە يەك مىل چوار

گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، زياتر لە ۱۸ ھۆزو تيرەي تيا دەژى لە ناو

خاكى ولاتەكەدا .

تېيىنى: - بۇ زانىارى زياتر دەتوانى بگەرييتەوہ سەر كتابى

ئىنسكلۇپىدىيە كوردستان و ولاتانى جىهان - لە دانانى - عمە كەندى .

۱۹۶۰/۶/۲۸ خۇمالى كردنى چاوكە نەوتىەكانى ئەمەريكا لەلایەن سەرەك كۆماری كووباي

كۆمۇنىست - فیدل كاسترو- كە ئەو چاوكە نەوتىانە لەسەر خاكى كووباي

ژىر دەسلەلاتى داگيركەرى ئەمەريكا بوون ، بەر لە راگەيانەندى سەربەخۇيى

كووبا لە كىشووہرەكەدا .

۱۹۶۰/۷/۱ دامەزراندنى پارتى ديموكراتى كورد لەلایەن جەمىل مەحو لەبەيروتى

پايتهختى لوېنان راگەيانراو كاردانەوہى بەرچاوى ھەبوو لەيەك رىزى كوردە

دانىشتووانەكانى لوېناندا .

۱۹۶۰/۷/۲ بلاوكردنەوہى يەكەم ژمارەي رۇژنامەي - بېروا- لەشارى سلېمانى لەلایەن

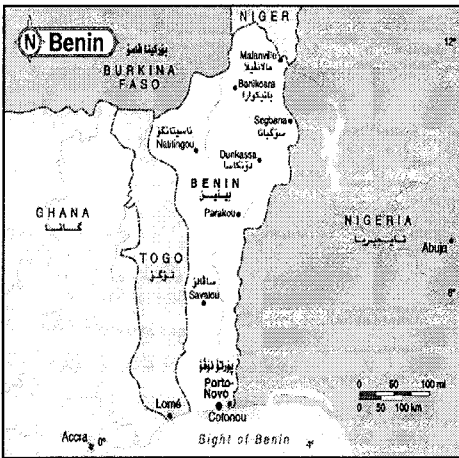
ماؤستا مېرزا. لە باشوورى كوردستان .

۱۹۶۰/۷/۱۱ ھەلگيرسانى شەرى ناوخۇي نىوان پىكھاتەكانى كۆنگۇ كىنشاسا كە لەو

کات دسه لاتی ناوهندی به سه رکردایه تی - جوژیف کازامو - بوو بو
 بهرنگار بوونه وهی به ره لهستکار - لیوبولدفیل - له ناوچهی کانتگای
 دهوله مند به سامانی سرووشتی و ولاته که به ره و ئالوزی و ناهه مواری
 ههنگای دهنو ئاکامه کهی ویرانکردنی ژیرخانی ئابووری ولاته که بوو له
 ناوچه که دا.

۱۹۶۰/۷/۱۳ له م پرۆژهدا گوپی زانای ناوداری کورد - سه عید نه وره سی - یان له
 گوپستانی شاری ئورفه له باکووری کوردستان دهرهیناو بردیان بو
 شووینیکی نادیار له شاری ئه سپارتهی ولاتی یونان.

تییینی: - دهتوانی له جیگی دیکه میژووی ژبانی نهرسی و بیروبوچوونی
 یاوه رانی بخوینیته وه .

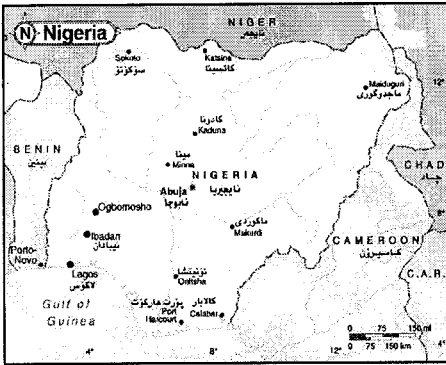

۱۹۶۰/۸/۱ هه ریمی به نین له دوی
 به دهست هینانی مافی
 ئوتونومی له ناو کومه لهی
 فه ره نسیدا ، سه ره خوویی
 خوی به سه رکردایه تی
 داهومی راگه یاندو دوی
 ئه وه ئه و ولاته هه ژاره
 به چه نین زنجیره کوده تا
 یه که له دوی یه که کان
 ههنگاوینا له پیناو به

دهست هینانی دسه لاتی له سه ر ولاته که دا .

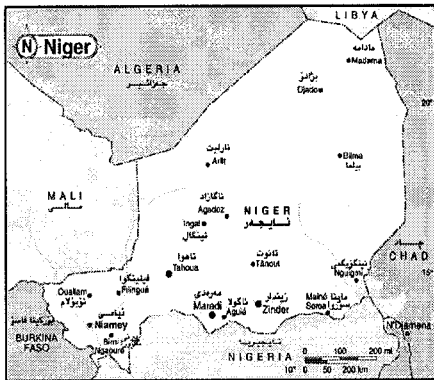
ئه م راگه یاندنه ش له شاری - کوئونو - ی پایته خت بوو ، که ژمارهی
 دانیشتوانه کهی ، ۱،۱۴۰،۰۰۰ ملیون که سه ، هه روا ژمارهی دانیشتوانی
 ولاته کهی ، ۶،۸۵۰،۰۰۰ ملیون که سه . هه روا رو به ری خاکی ولاته کهی
 ، ۱۱۲،۶۲۲ هه زار کیلو مه تر چوار گو شه یه . هه روا چپی دانیشتوانه کهی ،
 ۱۵۲ که س له یه ک میل چوار گو شه دا . هه روا نژاده کانی ، ئه فه ریکیه کان
 ۹۸٪ . هه روا زیاتر له ۴۰ نژادی دیکه ی جوړاوجوړی تیا به ئه ویش :-
 تاجا ، بوروبو ، بریا - هه ندی له دانیشتوانه کهی ئه وروپین .

۱۹۶۰/۸/۳ وولاتى نىجېرىيا سەربەخۇيى خۇي لەناو رايەلەي كۆمەنولسى بەرىتانيا راگەيانىد بەناوى كۆمارى نىجېرىيا. لە شارى - ئەبووجا - ياپتەخت كە ژمارەي دانىشتوانەكەي ، ۴۷۰،۰۰۰ ھەزار كەسە لە پارىزگاگەدا .

ھەروا ژمارەي دانىشتوانى وولاتەكەي ، ۱۳۹،۹۶۰،۰۰۰ مليۇن كەسە . ھەروا رووبەرى خاكي وولاتەكەي ، ۹۲۳،۸۵۳ ھەزار كيلۆمەتر چوار كۆشەيە . ھەروا چىرى دانىشتوانەكەي ، ۳۳۴ كەس لە يەك ميل چوار كۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، باريا . لايبۇ . ھۇسا . فوولاتى . گەل . لە گەل نژادى ديكە لە وولاتەكەدا .

۱۹۶۰/۸/۳ وولاتى نىجېر سەربەخۇيى خۇي لە ناو رايەلەي كۆمەنولسى بەرىتانيا راگەيانىد ، كە - ھامانى يورى - بە يەكەم سەرەك كۆمارى نىجېر ھەلبىژىردراو پەيوەندى دۇستايەتى و ھاوكارى لەگەل فەرەنسا ھەر بەردەوام بوو ... بۇ زانين

كۆمارى نىجېرىياو كۆمارى نىجېر ھەريەكەيان وولاتىكى سەربەخۇي لىك جياوازن .

ئەم راگەياندىنەش لە شارى - نيامى - ياپتەخت بوو ، كە ژمارەي دانىشتوانەكەي ، ۵۷۰،۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا ژمارەي دانىشتوانى وولاتەكەي ، ۱۰،۳۷۰،۰۰۰ مليۇن كەسە . ھەروا رووبەرى خاكي وولاتەكەي ، ۱،۲۶۷،۰۴۴ مليۇن كيلۆمەتر چوار كۆشەيە . ھەروا چىرى

دانیشتووانه کهی ، ۲۱ کس له یهک میل چوار گوشه دا . ههروا نژاده کانی ، هوسا ۵۶٪ . گرما ۲۲٪ . فولا ۹٪ . توراڤ ۸٪ . له وولاته کهدا .

تیینی :- بۇ زانباری زیاتر دهتوانی بگه ریته وه سهر کتیبی ئینسکلۆپیدیای کوردستان و جیهان - له دانانی نووسه روژنامه نووس / عمل کهندی .

میژوونوس و روونا کبیری ناو داری نه ته وهی کورد ماموستا - ره فیق حلمی - کۆچی دویسی کردوه ، که خاوهنی کتیبی - یاداشته کان - ه و پۆلیکی گرنگی له نووسینی میژووی پرو دواوه کانی گهلی کورد و خاکی کوردستان هه بووه له ژیر دهسه لاتی داگیر کهران له ههریمی باشووری کوردستاندا .

۱۹۶۰/۸/۴

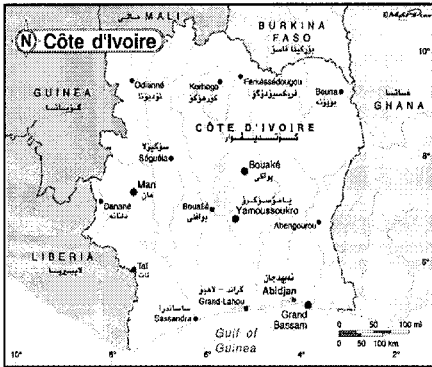

وولاتی قۆلتای بالا سهر به خویی خوی پاگه یاند ، به ناوی کۆماری بۆرکینا فاسو ، که - مۆریس باموگۆی - به یه کهم سه ره ک کۆماری بۆرکینا فاسو هه لبر ژیردا له وولاته کهدا . ئه ویش له شاری - واگدوگۆ ی پایتهخت ، که ژماره ی

۱۹۶۰/۸/۵

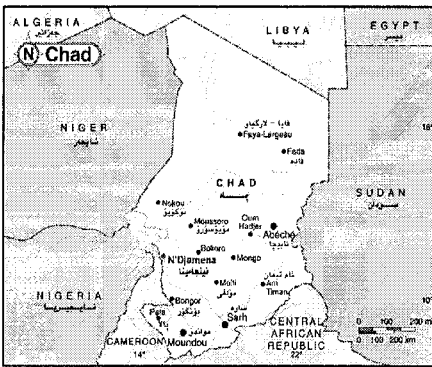
دانیشتووانه کهی ، ۹۴۰،۰۰۰ هه زار کهسه . ههروا ژماره ی دانیشتووانی وولاته کهی ، ۱۱،۸۹۵،۰۰۰ ملیۆن کهسه . ههروا رووبهری خاکی وولاته کهی ، ۲۸۴،۲۰۰ هه زار کیلۆ مهتر چوار گوشه یه . ههروا چهری دانیشتووانه کهی ۱۱۲ کس له یهک میل چوار گوشه دا . ههروا نژاده کانی ، موسیره مل ۴۸٪ . مۆلادنی ۱۰٪ . گۆرما ۵٪ . ههروا زیاتر له ۵۰ نژادی تیا دهژی . له وولاته کهدا .

۱۹۶۰/۸/۷ بلاوکردنه‌وهی دوا ژماره‌ی پوژنامه‌ی - هیوای کوردستان - له باشووری کوردستان ، که ژماره ۱۲ ی بوو له ههریمه‌که‌دا .

۱۹۶۰/۸/۷ ههریمی کووت دیقوار سه‌ره‌خوویی خووی به‌ده‌رچوونی له‌ژیر ده‌سه‌لاتی فه‌ره‌نسا راگه‌یان‌دو - فیه‌سه بوانیه - به‌یه‌که‌م سه‌ره‌ک کووماری وولاته‌که هه‌لبژیرا ، که له کاسوئلیکی پوومانی بوو له وولاته‌که‌دا .

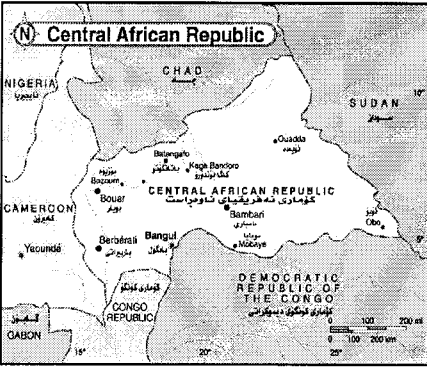
ئهم راگه‌یان‌دنه‌ش له شاری - ئه‌بیدجان - ی پایته‌خت بوو ، که ژماره‌ی دانیش‌توانه‌که‌ی ، ۳،۱۸۶،۰۰۰ ملیۆن که‌سه | هه‌روا ژماره‌ی دانیش‌توانی وولاته‌که‌ی ، ۱۶،۸۶۰،۰۰۰ ملیۆن که‌سه . هه‌روا رووبه‌ری خاکی وولاته‌که‌ی ، ۲۲۲،۶۲۲ هه‌زار کیلۆ مه‌تر چوار گو‌شه‌یه . هه‌روا چری دانیش‌توانه‌که‌ی ، ۱۳۵۴ که‌س له یه‌ک میل چوار گو‌شه‌دا . هه‌روا نژاده‌کانی ، زیاتر له ۶۰ کومه‌له‌ی نژادی تیا نیشته‌جییه له وولاته‌که‌دا .

۱۹۶۰/۸/۱۱ وولاتی تشاد سه‌ره‌خوویی خووی راگه‌یان‌د به‌سه‌رکردایه‌تی - فرانسوا تو‌مبالیا - که له‌جوولانه‌وه‌ی هینانه‌دی سه‌ره‌خوویی بوو ، له‌هه‌مان کات بووه یه‌که‌م سه‌ره‌ک کووماری وولاته‌که ، که له پارتی پیشکه‌ووتنی تشاد

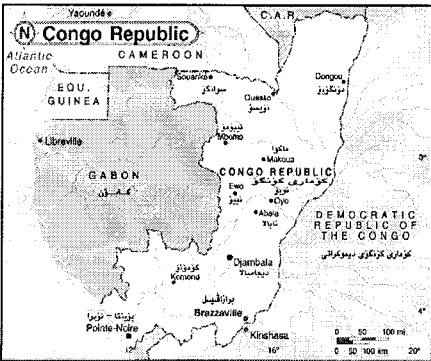
بوو ، که له مه‌سیحیه کاسوئلیکه‌کانی باشووری تشاد بوو . له وولاته‌که‌دا .
 ئهم راگه‌یان‌دنه‌ش له شاری - نجامینا - ی پایته‌خت بوو ، که ژماره‌ی دانیش‌توانه‌که‌ی ، ۹۷۰،۰۰۰ هه‌زار که‌سه ، هه‌روا ژماره‌ی دانیش‌توانی

ولآته کهی ، ۸،۱۶۰،۰۰۰ ملیون کهسه . ههروا رووبه ری خاکی وولآته کهی ، ۱،۲۸۴،۰۰۰ ملیون کیلو متر چوار گوشه یه . ههروا چری دانیشتوانه کهی ، ۱۷ کسه له یهک میل چوار گوشه دا . له وولآته کهدا .

۱۹۶۰/۸/۱۲ وولآتی نه فریکای ناوهند سه ره بخوی خوی راگه یاند سه ره رای کی شه و گیروگرفتی ناو خویی هه مه لایه ن له وولآته کهدا . نه م راگه یاند نه ش له شاری - بهنگی - پایته خت بوو ، که ژماره ی دانیشتوانه کهی ، ۵۸۰،۰۰۰

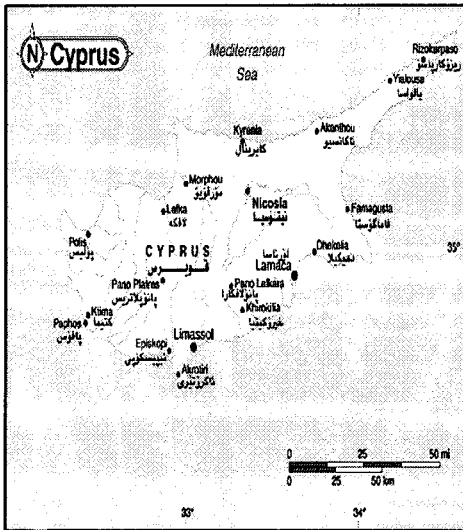
ههزار کهسه . ههروا ژماره ی دانیشتوانی وولآته کهی ، ۳،۹۷۰،۰۰۰ ملیون کهسه . ههروا رووبه ری خاکی وولآته کهی ، ۶۲۲،۹۸۰ هزار کیلو متر چوار گوشه یه . ههروا چری دانیشتوانه کهی ، ۱۶ کسه له یهک میل چوار گوشه دا . ههروا نژاده کانی ، بایا ۳۴٪ . باندا ۲۷٪ . مهنگیا ۲۱٪ . سارا ۱۰٪ . له وولآته کهدا .

۱۹۶۰/۸/۱۵ کونگو برازاقیل سه ره بخوی خوی به ده رچوونی له ژیر ده سه لاتی کومه له ی فهره نسیدا راگه یاندو - ئابیه فولیرییو لو - به یه که م سه ره ک کوماری وولآته که هه لبرژیردرا . نه م راگه یاند نه ش له شاری - برازاقیل - بوو ، که ژماره ی

دانیشتوانه کهی ، ۱،۱۰۰،۰۰۰ ملیون کهسه . ههروا ژماره ی دانیشتوانی وولآته کهی ، ۴،۰۰۰،۰۰۰ ملیون کهسه . ههروا رووبه ری خاکی وولآته کهی ، ۳۴۲،۰۰۰ هزار کیلو متر چوار گوشه یه . ههروا چری دانیشتوانه کهی ،

۲۳ كەس لە يەك ميل چوار گۆشه‌دا . ھەروا نژادەكانى ، كۆنگۆلى ٤٨٪ .
سنگا ٢٠٪ . تيك ١٧٪ . ميۆشى ١٢٪ . لە وولاتەكەدا .

١٩٦٠/٨/١٦ ھەريئى قـووبرس

سەربەخۆى خـوـى

راگەيانـدو ئەسـقـفـە

مەكارىوـس بە يەكەم سەرەك

كۆمـارى وولاتەكە

ھەلبـژـيردرا . ئەم

راگەيانـدەش لە شارى -

نيسكوسيا - ي پايتهخت بوو

، كە ژمارەى

دانيسـتـوانەكەى ،

٢٢٠،٠٠٠ ھەزار كەسە ،

ھەروا

ژمارەى دانيسـتـوانى وولاتەكەى ، ٨٥٠،٠٠٠ ھەزار كەسە و لە و ژمارەيەدا

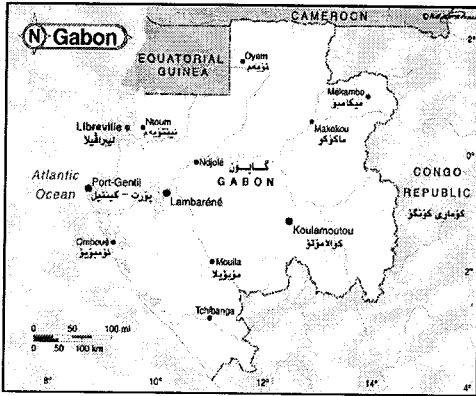
١٥٤٠٠٠ ھەزار كەس توركينە لە دورگەكەدا . ھەروا رووبەرى خاكى

ولاتەكەى ، ٩٢،٢٥٠ ھەزار كيلۆ مەتر چوار گۆشەيە . بەلام توركەكان

٣،٢٣٥ ھەزار كيلۆ مەتر چوار گۆشەيان داگير كردووہ . ھەروا چەرى

دانيسـتـوانەكە ٢٢٨ كەس لە يەك ميل چوار گۆشه‌دا . ھەروا نژادەكانى ،

يوئانى ٨٥٪ . توركەكان ١٥٪ . لە وولاتەكەدا .

۱۹۶۰/۸/۱۷ ولاتسی گابون
 سه‌ره‌خویی خوی
 به‌درچوونی له‌ژیر
 ده‌سه‌لاتی کومه‌له‌ی
 فه‌ره‌نسیدا راگه‌یان‌دو-
 لیون میا- به‌یه‌که‌م
 سه‌ره‌ک کوماری وولاته‌که
 هه‌لی‌ژیردرا ، له‌لایه‌ن
 دیموکرا‌نخوازه‌کانی

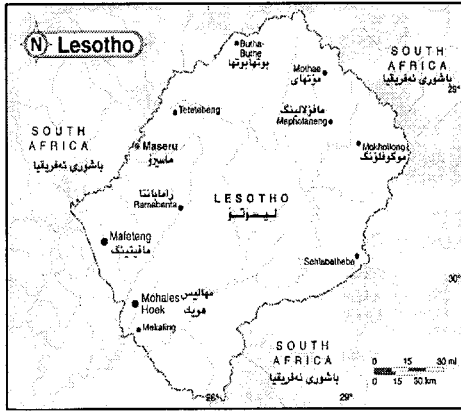
سه‌ره‌فه‌ره‌نسواو بارود‌خوی وولاته‌که‌ی به‌ره‌و گه‌شه‌پیدان برد به‌رپووه
 به‌تاییه‌تی له‌بواری ئابووری و دیموکراتی و کومه‌لایه‌تی له وولاته‌که‌دا.

ئهم راگه‌یان‌دنه‌ش له‌و شاری - لیبرفیک - ی پایته‌خت بوو ، که ژماره‌ی
 دانیش‌توانه‌که‌ی ، ۲۲۰,۰۰۰ هه‌زار که‌سه . هه‌روا ژماره‌ی دانیش‌توانی
 وولاته‌که‌ی ، ۱,۵۵۰,۰۰۰ ملیون که‌سه . هه‌روا رووبه‌ری وولاته‌که‌ی ،
 ۲۶۷,۶۶۷ هه‌زار کیلو‌مه‌تر چوار گوشه‌یه . هه‌روا چری دانیش‌توانه‌که‌ی ،
 ۱۵ که‌س له‌یه‌ک میل چوار گوشه‌دا .

۱۹۶۰/۸/۲۵ پیش‌برکی‌ی یاریه‌کانی جامی جیهانی - ئوله‌مپیات - له‌شاری پۆمای
 پایته‌ختی ئیتالیا ئه‌نجام دراوبه‌رده‌وام بوو تا‌کوو ۹/۱۱ هه‌مان سال . له
 نیوان یانه وه‌رزشیه‌کانی به‌شدار بوو له جیهاندا .

۱۹۶۰/۹/۱۰ ریک‌خراوی وولاتانی به‌ره‌م هینه‌ری نه‌وت دامه‌زرا به‌ناوی ریک‌خراوی -
 ئۆپیک - به‌تاییه‌تی له وولاتانی عه‌ره‌بی ، که ئیراق و ئیران یه‌کیک بوون له‌و
 وولاتانه‌و نه‌وتی خاکی کوردستانیان به‌جیهان ده‌فروشت و پاره‌که‌شیان
 به‌چه‌ک و ته‌قه‌مه‌نی ده‌داو کوردو خاکی کوردستانیان پی ویران ده‌کردو
 تا‌کوو ئیستاش به‌رده‌وامن له‌و کاره نامرؤفانه‌یه له‌سه‌ر خاکی کوردستاندا

۱۹۶۰/۹/۱۷ پیشه‌واو سه‌ره‌کرده‌و دامه‌زینه‌ری کوماری ئه‌فریکیا پاتریس لومومبا له
 وویلایه‌تی دالاس کووژرا .

۱۹۶۰/۱۰/۴ ھەرىمى لىسسوتو

بەدەرچوونى لەژىر دەستى

باسسوتولاند بوو

شانىشىنەكانى لىسسوتوى

سەربەخۆلە كىشووهرەكەدا

. ئەم راگەياندنەش لە

شارى - مازووى

پايتەخت بوو ، كە ژمارەى

دانىشتووانەكەى ،

۴۸۵،۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا ژمارەى دانىشتووانى وولاتەكەى ،

۲،۷۵۰،۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى وولاتەكەى ، ۳۰،۳۵۰

ھەزار كىلو مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چرى دانىشتووانەكەى ، ۲۲۶ كەس

لە يەك ميل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، سوتو ۹۷٪ . ئەوروپى ۲٪ .

ئەسپانى ۱٪ . لە وولاتەكەدا .

۱۹۶۰/۱۰/۱۷ لە دوای سەرکەوتنى كودەتا سەربازىيەكەى توركەكان لە ۲۷/۵ ھەمان سال

سەركرده نوييەكانى كودەتا ياسايەكيان دەركرد لە ژىر ژمارە/۱۰۵ ئەويش

بە گواستەنەوى ئەوخىزان و كەسانەى كە گومانىان لىدەكرىت لە

جمووجۆلى نەتەويى و نىشتمانى بگوازيئەوه بۆپارىزگانى باكوورى

توركيا ، كە ئەمەش ياسايەكە لە ياساكانى بە تورك كردن لەباكوورى

كوردستان و لەگەل چەندىن ياسا و رىنمايى دىكەى دژ بە كوردو كوردستان .

۱۹۶۰/۱۱/۳ بەھۆى ئالۆزى و لىك ترازانى بارودوخى ئىراق ، سەركردهى باشوورى

كوردستان مستەفا بارزانى سەردانى يەكەتەى سۆقيەتى كردو لەو سەردانە

چاوى كەووت بە سەرۆكى يەكەتەى سۆقيەت - خرۆشوف و برىماكوف - لە

شارى مۆسكوى پايتەختى يەكەتەى سۆقيەت ، ئەويش لەپىناو گفتووگۆ

كردن لەسەر كىشەو مافە پەواكانى كورد لەباشوورى كوردستان .

بارزانی لە کاتی سەردانەکەى بۆ یەکێتى سۆڤیەت کە سەردانى یەكئى لە دامەزراوەکانى ئەم وولاتە کردووه لە ساڵى ۱۹۶۰دا

١٩٦٠/١١/١١ ژەنەرالى جەمال گۆرسىلى تورك لە پاش كودەتاكەى ساڵى ۱۹۶۰ دا كە بووه

سەرەك كۆمار سەردانى شارى دياربەكرى لە باكورى كوردستان كرد ، لە

بالكونى پيڤرگەى شارەوانى روى لە دانىشتووان كردو گوتى :-

خەلكى رۆژەلآت وەرن هۆشتان بىننەوه سەر خۇتان ئىوو توركەن و كورد

نەين ... هەروا گۆرسىل لە پيشەكەيدە كە بۆكتيبي - ناوچەكانى

رۆژەلآت و ميژووى قارنو - بە پينووسى - سرف فرات - ي نووسيبوو -

دەلى :- خەلكيكي ئاوا هەن كە خودى كەسيتيەكى تايبەتى بى و پيى

بگوتري كورد هەر لەو دونيايەدا نيبە .

ئەو ژەنەرالى تۆرانيە تورك هۆشدار دەكاتەووە دەلى :- دەبى ئەوان بزائن

چالاکى - كورديزم - تەنيايە ، كە ئەويش مەبەستى هەيە بەلاوازكردن و

ويړانكردنى توركيايە ، ئەگەر ئەو رۆژەى ناوچەكانى رۆژەلآتمان لە دەست

بچن ئەوا سەختە خۇمان لەناوەراست و رۆژئاواى ئەنادۆليشدا بگرينەووە ...

دواى ئەووە بە رۆژنامەنووسىكى سویدی گوت :-

ئەگەر ئەو توركە كيويلكانە بیدەنگ نەبن - واتە كورد - لەشكر

لەكاو لكردى شارو گوندەكانيان سل ناكاتەووە و زەريای خوينيان لى دروست

دەكەين و خويان وولاتەكەيان حەلووشدەكەين ... ئا ئەمەيە تۆرانيەكان ئەك

توركمان .

تېيىنى: - مەبەست ئەو كەسانەيە كە تورك نين و لە ئەتەوہى ديكەن و

خۇيان كەردۆتە تورك ...؟...!

۱۹۶۱/۱۱/۲۰ لە گەل گرتنە دەستى دەسەلاتى ئىدارەى ئەمەرىكا لەلەين جۇن كەندى ، ئەویش بەخوۋىندنەوہى وتارىك لە بەر بەفرۈ باران لەبەر دەرگای كۇنگرىسى ئەمەرىكا ، ئەویش بە بەلین دانى بۇگەلانى ئەمەرىكا . كە دژى بۇلۇبوونەوہى كۆمۇنىستىيەت لەجىهان دا بوەستى تاكوو ئاواتەكان دىنەدى بەتاقىكرنەوہى ئەمەرىكا تاكوو دەبىتتە ئەستىرەيەك لەسەر گەلانى جىهان لە جىهاندا .

۱۹۶۰/۱۱/۲۴ كەسايەتى ناودارى كورد -

حەمدى بابان - لە شارى سەلىمانى لە باشوورى كوردستان كۆچى دوايى كەردوۋە . گۆرەكەى لە گۆرستانى سەيوانە لە شارەكەدا .

جىگەى باسكردنە كە ناوى تەواوى ئەم كەسايىتتە - ئەحمەد حەمدى محەمەد

رەشىد پاشا مەعرف بابان - ە و لە سالى ۱۸۷۰ چاوى بە جىهان ھەلپىناۋە

۱۹۶۰/۱۱/۲۸ لە دواى كىشانەوہى ھىزى

سەووپا دام و دەزگە كارگىرپەكانى فەرەنسا لە مۇرىتانىيا ، مۇرىتانىيا سەربەخۇيى خۇي پراگەياندا سەرەراى بەرھەلىستكارى لىكرن لەلەين وولاتانى پۇژئاوا ، دواى ئەوہ لە

سالى ۱۹۶۱ بووہ ئەندام لە پىكخراوى ئەتەوہ يەكگرتوۋەكان ، ئەم

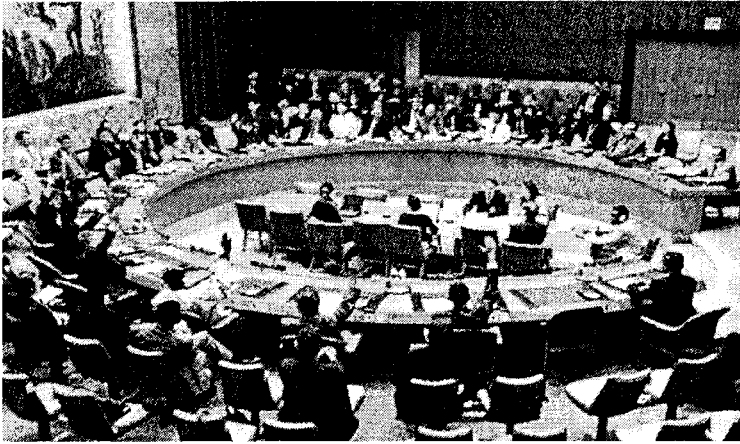
راگەياندنەش لە شارى - نواکشۆت - ى پايتەخت ، كە ژمارەى دانىشتووانەكەى ، ۸۶۰,۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا ژمارەى دانىشتووانى وولاتەكەى ، ۳,۲۷۰,۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا رووبەرى وولاتەكەى ، ۱,۰۲۵,۲۲۰ مليون كيلۆ مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چرى دانىشتووانەكەى ، ۸ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، عەرەب ۷۵٪ . پيىست رەش ۲۵٪ . لە وولاتەكەدا .

گريىدانى كۆنگرەى دووھى پارەتە كۆمونيستىەكانى جىھان لە شارى ۱۹۶۰/۱۲/۱ مۆسكۆى پايتەختى يەكەيتى سۆقىەت ... ھەر لەو كۆبوونەوہ پارەتە كۆمونيستەكانى عەرەب راگەياندنكى ھاوبەشىيان بلاوكردەوہ . لە بارەى بارى ھەريىم و ناوچەو جىھاندا .

لە دواى كۆتايى ھاتنى گفتووكۆى نيوان سەركردەى كورد مستەفا بارزانى و سەركردەكانى يەكەيتى سۆقىەت ، بارزانى و شانندە ياورەكەى بەرەو باشوورى كوردستان گەراوہ .

بى ئەوہى پشتگىرى لە داواكانى كورد بكرىت بە ھۆى بەرژەوہندى تايبەتى دەسەلاتى سۆقىەت لە ئىراق و ناوچەكەدا .

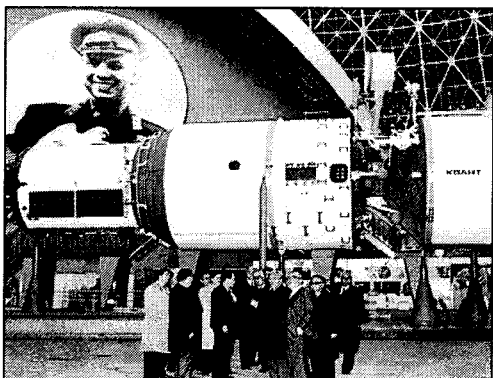
دەرچوونى بريارى ژمارە / ۵۵ لە بەلگەنامەكانى پىكخراوى نەتەوہ يەكگرتووەكان ، راگەياندى كۆمەلەى گشتى نەتەوہ يەكگرتووەكان ، ئەويش بە پيىدانى سەربەخۆيى بۆ ئەو نەتەوانەى كە لە ژيىر دەستى داگىر كردن ... لەوانە كوردو خاكى كوردستان ، كە داگىر كراوہ لە نيوان توركيوا و ئىران و ئىراق و سوورىيا و ئەرمىنيا ، لە دواى جەنگى يەكەمى جىھان بە پيى پەيمانى لۆزانى ۱۹۲۳/۷/۲۴ لە لايەن وولاتانى ھاوپەيمان بە سەركردايەتى بەرىتانىا ى مەزن لە و كات لە ھەريىمەكاندا ... بەلام . كورد ...!

ھەروا لە ھەمان رۆژو لە ھەمان كۆبونەووە ئەویش بە دەرچوونی بېریارى ژمارە /۱۵۱۴ لە بېرگە دووى / د / ۱۵۵ ى كۆمەلەى گىشتى نەتەووە يەگرتووەكان ، بە پىدانی مافى سەربەخۆیى بۆ وولاتان و گەلانى ژىر دەستە بە پىنى بېریارى نەتەووە يەگرتووەكان بە ژمارە / ۵۵ لە سەر وولاتانى پەيوەندار لە جیھاندا.

۱۹۶۱

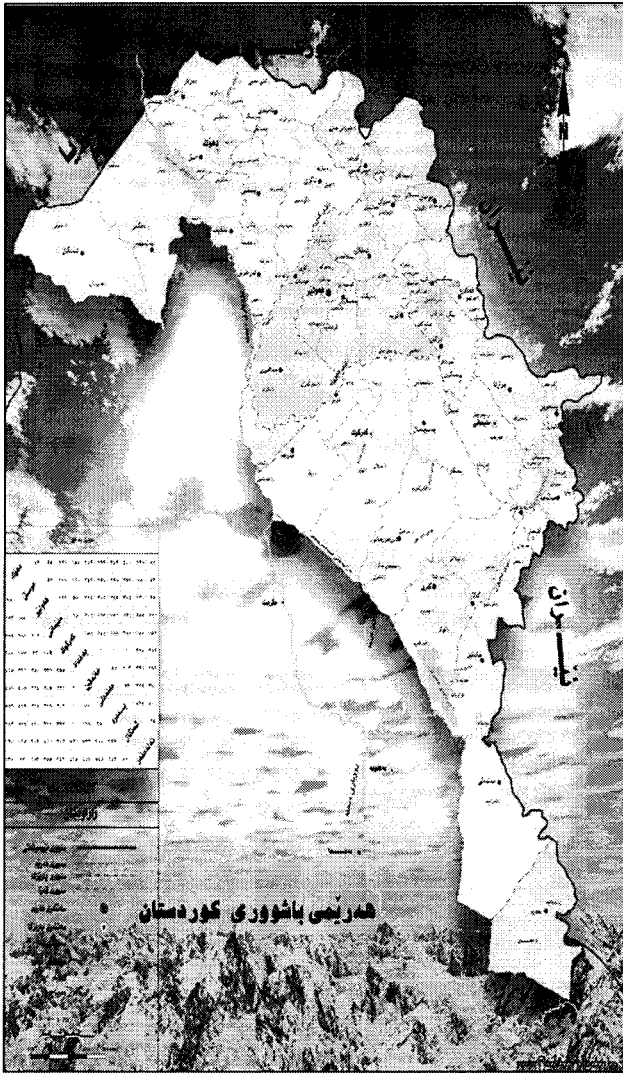
۱۹۶۱/۲/۲۲ وەزىرى دەرەوى بەرىتانیای ئەو كات - دۆگلاس ھۆم - نامەيەكى ناراستەى ماكمیلان كرد بە نەینى بۆ وەزىرى ئەمەرىكا - ھارۆلدو ئەتكىنسۆن و سەرەك وەزىران... لەناو نامەكەدا دەلى:-
پىويستە لە سەر ئەمەرىكا باش ئەووە بزانی ، كە ناتوانى بەرگرى لە دوورگەى ھۆنگ كۆنگ بكرىت بەچەكى ناسایى ، بەلكوو ھىرش كردنە سەر چىنى مىللى بەچەكى ئەتۆمى بى ، كە چارەسەرى كىشەكە دەكات ، لەو كاتەى كە چىنى مىللى بىھوئىت ھىرش بكاتە سەر دوورگەكە. لە ناوچەكەدا

۱۹۶۱/۴/۱۲ رەوانە كوردنى يەكەم
 مەرۇقە بۇ يەكەم جار لە
 مېژووى مانگى
 دەستكرد بۇ بۆشايى
 ئاسمان لە لايەن
 يەكپەتە سۆقپەت ، كە
 ئەويش زاناي
 بىلەن ئاوبانگى

گەردوونناسى سۆقپەتە يوورى گاگارين بوو ، لە گەل ھەندىك لە ئاژەل ۋەك
 سەگىك و مېموونىك . لە مانگە دەستكردەكەدا . ۋ دواى تەواو كوردنى ئەو
 كارەى كە پىسى سېئردرابوو ئەنجامى داو بەرەو زەوى گەرايەو لە
 ۋولتەكەدا .

۱۹۶۱/۴/۱۶ ئىدارەى ئەمەرىكا ھەولئىدا كۆمارى كووبا داگىر بكات لە رىگەى پياۋەكانى
 لە كووبا ، ئەويش بە فرۆكەكانى جەنگى سەربازى و يارمەتەى راستەوخۆ ،
 كە كردهوەكەش ناونرا بە - جەنگى كەنداوى بەرازەكان - كە تىيىدا
 ھەرەسى ھىنا بە ھەرەسىكى شەرمەزارى كە تاكوو ئىستاش باسى لىۋوھ
 دەكەن .

ھەروا ئەمەرىكا ھەئسا بە كووشتنى سىخورەكەى خۇى سەرەك وەھىرانى
 قىتنام لە ۱۹۶۳/۱۱/۱، - نىگۇدین دىم - ... ھەروا ئىدارەى ئەمەرىكا
 ھەئسا بەكرەدەھى دوژمنكارى دژى كۇمارى - لاوس - بەبۇنەى پشتىگىرى
 ئەو حكومەتەى كە لایەنگىرى خۇى لە سانى ۱۹۶۴ كە ۶۴ ھەزار سەربازو
 ئەفسەرى سووپاي ئەمەرىكا بەشدارى تىداكرد لەگەل ۱۵۰۰، فرۇكەو ۴۰
 كەشتى جەنگى .

ھەروا چەكى كىمىياوى لەو كىردەووە سەربازىيە بەكارھىنا دژى گەل و

۱۹۶۱/۴/۲۷ وولاتی سیرالیئون سه‌ربه‌خوی

خوی له‌ناو رایه‌له‌ی کۆمه‌نولسی به‌ریتانیا راگه‌یان‌دو بووه‌ خاوه‌ن ده‌ستوروو په‌رله‌مان ، له‌ژیر سایه‌ی تاجی شانشینیی له به‌ریتانیا . ئه‌م راگه‌یان‌ده‌ش له شاری - فریتاون - ی

پایته‌خت بوو ، که ژماره‌ی دانیش‌توانه‌که‌ی ، ۷۴۰,۰۰۰ هزار که‌سه . هه‌روا ژماره‌ی دانیش‌توانی وولاته‌که‌ی ، ۵,۸۶۵,۰۰۰ ملیۆن که‌سه . هه‌روا روبه‌ری خاکی وولاته‌که‌ی ، ۷۱,۷۴۰ هزار کیلو مه‌تر چوار گوشه‌یه . هه‌روا چپی دانیش‌توانه‌که‌ی ، ۲۱۱ که‌س له یه‌ک میل چوار گوشه‌دا . هه‌روا نژاده‌کانی ، تمنی ۳۷٪ . مندی ۳۵٪ . خیله‌کانی دیکه ۲۸٪ . له وولاته‌که‌دا .

۱۹۶۱/۵/۳

له دایک بوونی ژنه شوخ و سه‌رکرده و شوژشگییری کورد خاتوو له‌یلا زانا ، له گوندی باخچه له باکووری کوردستان ، له‌ته‌مه‌نی مندالی‌دا شوو به مه‌هدی زانا ده‌کات ، مه‌هدی زانا که له سالی ۱۹۷۷ به سه‌روکی شاره‌وانی شاری ئه‌مه‌د - دیار به‌که‌ر - هه‌لده‌بژێردریت ، له‌دوای کودتا

سه‌ربازیه‌که‌ی تورک له ۱۹۸۰/۹/۱۲ مه‌هدی زانا ده‌ستگیر ده‌کریت به - ۳۶ - سال زیندانی ده‌کریت ، دوای - ۹ - سال نازاد ده‌کریت ، له‌یلا زانا له سالی ۱۹۸۸ ده‌ستگیر ده‌کریت و دوای به‌ربوونی له سالی ۱۹۹۱ له‌سه‌ر

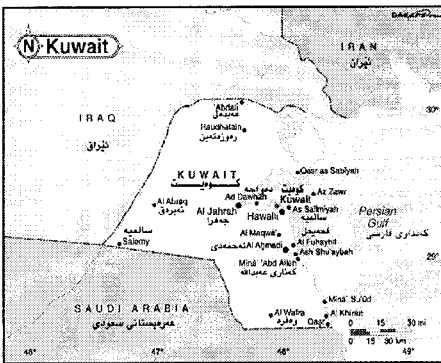
ليستى پارتى رهنجى ديموكراتى به ئەندامى پەرلەمانى توركييا هەلەبژىردىت ، لەسەر بەكارهينانى دروشمەكانى كوردو سوويند خواردنى بەزمانى كوردى لە ۱۹۹۶/۸/۲۱ ، دادگاي پاراستنى رژىمى توركييا لەئەنكەرە بەتۆمەتى بلاوكردنەوہى هزرى جوودا خوازى ، حكومى ۱۵ساڵ زيندانى بۇ لەيلا زانا دەردەكرىت .

۱۹۶۱/۵/۱۰ كۆچى دوايى كەسايەتى ناودارى كورد مامۆستا - مەلا كاكە حەمەى حاجى سەيفولا - كە ناوبرا و كەسايەتەكى ديار بوو لە پينناو فيركردنى گەلەكەى ، كە بەگوندىهكانى پاريزگاي سليمانيدا دەگەرا تاكو خەلك فيرى خوويندەوارى بكات لە باشوورى كوردستاندا .

۱۹۶۱/۵/۲۷ بە ھۆى ئەنجامدانى كودەتاي سەربازى لە توركييا سەرەتا جەلال بەيار سەرەك كۆمارو عەدنان مەندەوى سەرەك وەزيران ، دواى ئەوہ ئەندامانى حكومەت و بەرپۆوہ بەرايەتى ديموكراتى و پەرلەمانتاران لە دوورگەى ياسسى زيندانى كران .

۱۹۶۱/۶/۱۵ لە ئاكامى كيشە لە نيوان ھۆزى بارزانىهكان و زيبارى لە ھەريمى باشوورى كوردستان ، كە بوو ھۆى ھيرشكردنە سەر ھۆزى زيبارى لەلايەن چەكدارە بارزانىهكان و ناچار كردنى چەكدارە زييارىهكان بەرەو توركييا ھەنگاو بنين لە ناوچەكەدا .

۱۹۶۱/۶/۱۹ وولاتى كوويت سەربەخۆيى خۆى لەلايەن بەريتانيا راگەياندو شىخ سالم سەباح بوو ئەمەرى كوويت ، ئەويش لەت رسى دەسەلاتى كۆمارى نووى ئىراق ، كە سەرەك كۆمارى ئىراق عەبدولكەريم قاسم داواى

كوويتى دەكردەوہ بەھۆى بوونى بەقەزايەكى ئىراقى بەر لەجەنگى يەكەمى جىهانيدا .

ئەم رېكەووتنەش لە شارى - كوويٽ - ى پايتەخت بوو ، كە ژمارەى دانىشتووانەكەى ، ۲۷،۸۵۰ ھەزار كەسە . ھەروا ژمارەى دانىشتووانى وولاتەكەى ، ۲،۷۵۰،۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى وولاتەكەى ، ۱۷،۸۲۰ ھەزار كىلو مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چەرى دانىشتووانەكەى ، ۳۱۲ كەس لە يەك كىلو مەتر چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، كوويٽى ۴۵٪ . عەرەبى وولاتانى دىكە ۴۰٪ . نژادەكانى كاردەكەن ۱۵٪ . كە كوردىش يەككە لە دانىشتووانەكان لە كوويٽ . لە وولاتەكەدا .

۱۹۶۱/۶/۲۵

دامەزىنەر سەرەك كۆمارى ئىراقى نووى - عەبدولكەرىم قاسم - لە كۆنگرەيەكى رۆژنامەوانىدا رايگەياندا ، كە كوويٽ بەشىكە لە ئىراق و دەبى بگەريٽەو ھە سەر خاكى داىك . جا بە ئاشتى بىٽ ياخوود بەجەنگ ... كە ئەمەش بوو ھۆى ئەو ھى كە كوويٽىەكان بروايان بە پەيوەنديەكان و دەسەلانى ئىراق نەمىنى . لە داوى ئەم راگەيانەدا

جىگەى ئامارە پىكردنە كە حكومەتى كوويٽ لە ۱۹۶۱/۶/۲۸ داوايەكى ئاراستەى كۆمارى عەرەبى كرد ، دژى ئىراق و داواى كرد كە كوويٽ بىٽە ئەندام لەم كۆمكارەدا .

ھەر بەم ھۆكارە
كۆمكارى عەرەبى لە
۱۹۶۱/۷/۲۰
رەزامەندى خۆى لە
سەر بوونى كوويٽ بە
ئەندام لەم كۆمكارە
كرد ... داوى ئەو ھ
داواى لە ئەنجومەنى

ئاسايشى سەر بەنەتەو ھەگگرتووەكان و ، لە ھەمان كات نەتەو ھەگگرتووەكان كرد ، بۆ جارى دوو ھەم كە بىٽە ئەندام لەنەتەو ھەگگرتووەكان و لە ۱۹۶۱/۱۱/۳۰ ئەم داوايە ليكۆلینەو ھى لە سەر كرا لە داوى كەشانەو ھى ھىزەكانى سووپاى بەرىتانيا لەكوويٽ . بەلام لەم

كۆپونە ۋەدا مىسر رەزامەندى كىرد .

بەلام ئىراق دىشى ئەر داۋايە ۋەستاۋ كۆيتى ناۋزەند كىرد بەۋەدى كە دەۋلەت نىيە ۋە بەشىكە لە خاكى ئىراق بە پىيى بەلگەنامە مىژۋىيەكان ۋە كە بىۋە ژىر دەستەيەكى بەرىتانى لە دۋاي رىكەۋتنى شىخ موبارك سەباح لە گەل بەرىتانىا لە ۱۸۹۹/۱/۲۲ ، كە ئەم رىكەۋتنەش بە شىۋەيەكى نەينى مابوۋە ۋە ... كۆيت لە ۱۹۶۱/۵/۱۴ بوۋە ئەندام لەرىكخاۋى نەتەۋە يەكگرتۋەكان بەرەزامەندى كۆمەلەي گىشتى لەسەر داۋاي نەتەۋە يەكگرتۋەكان .

سەرچاۋە: - العربى - ژمارە ۵۹۶ / ۷ - ۲۰۰۸ .

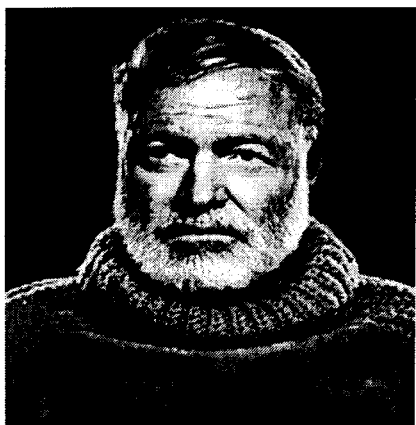

۱۹۶۱/۷/۱
 ۋولاتى سۇمال پىك
 ھاتبوۋ لە دوۋەشى
 ژىردەسەلاتى شانشىنى
 بەرىتانىا ۋە ئىتالىيا ، كە
 ھەردوۋ بەشكەكە
 سەربەخۇيىان راگەيانىد
 بەناۋى كۆمارى سۇمال ،
 ئەۋىش بەرىككەۋتنى

باكورى كەنداۋى عەدەن لەدۋاي دان پىنانىان لەلايەن بەرىتانىا ۋە ئىتالىيا .

ئەم راگەيندەش لە شارى - مەكادىشۋ - ى پايتەخت بوۋ ، كە ژمارەى دانىشتۋانەكەى ، ۱،۱۵۰،۰۰۰ مىليۇن كەسە . ھەروا ژمارەى دانىشتۋانەكى ۋولاتكەكى ، ۱۰،۱۱۵،۰۰۰ مىليۇن كەسە ، ھەروا روۋبەرى خاكى ۋولاتكەكى ، ۶۳۷،۶۶۰ ھەزار كىلو مەتر چۋار گۆشەيە ، ھەروا چىرى دانىشتۋانەكەى ، ۲۹ كەس لە يەك مىل چۋار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، سۇماليە رەسەنەكان ۹۸٪ . ھەروا دانىشتۋانە سۇمال دابەش دەبن بەسەر ۱۰۰ خىل زىاتر لە نىۋان باكور ۋە باشوردا لە ۋولاتكەدا .

۱۹۶۱/۷/۲
 نووسەرۋ روۋناكىرو پۇمان نووسى جىھانى - ھەمەنگۋاي - كاتژمىر ۷/۳۰ دەقىقە خۇي كوۋشت ، ئەۋىش لەئەنجامى چەند كىشەى ديار نەبوۋى

لە ناخى دەروونى ژيانیدا .
جیگەى ناماژە پیکردنە کە ئەو
نووسەرە ئەمەریکیە بە
ناوبانگەى سەدەى بیستەمە .
ئەم کەسایەتیه لە ۱۸۹۹/۵/۱۲
چاوی بە جیهان هەلھیناوه ، لە
— نوک بادک — ی وویلایهتی
ئەلینۆی لە ئەمەریکا . دواى
تەواو کردنى قوناخەکانى

خویندن و دەرچوونى لە قوتابخانەى بالآ — ئەرنست هەمەنگواى — وەك
نووسەر لە دامەزراوى — كەنساسى سیتی ستار — دامەزراوه .

هەروا لە كۆتایی جەنگى یەكەمى جیهان و لە ساڵەكانى ۱۹۱۴ — ۱۹۱۸ ،
وەكوو خۆبەخشێك لە كۆمەڵەى خاچى سوورى نیوو دەوولەتى لە ئیتالیا
كارى كردووه بە پیشەى شوفیر ، بە لیخوورینی ئوتومبیلی فریاكەووتن و
وەكوو كریكاریش كارى دەكرد ، لە ئەنجامى ئەو كارانەیدا بە سەختى
زامدار دەبێ . ئەم كارانەو جەنگى یەكەم بووه هۆكارێك لە نووسینهكانى
هەمەنگواى .

دواى ئەوه هەمەنگواى لە سالى ۱۹۲۱ روو لە شارى پاريسى پایتەختى
فرەنسا دەكا ، لەو وولاتەش چاوی بە ژمارەیهك لە نووسەرى ئەمەریكا
دەكەوێت ، لەوانەش — فرەنسیس سكۆت فینزگیرالد — و — ئەزرا باوهند — و
— گیر ترودشتاین — دواى ئەوەش هەمەنگواى بووه گووتەبیژی سەرەكى
كۆمەڵەیهك نووسەرى بچووك . ئەوانەى كە دووچارى بینوومیدی ببوون . كە
بە ئەوهى — وونبوو — ناو زەند ببوون لەو وولاتەدا .

دواى ئەو هەموو كارانە هەمەنگواى یەكەم كارى ئەم كەسایەتیه نووسینی
سى چیرۆك و ۱۰ هونراوه بوون لە سالى ۱۹۲۳ . دواى ئەوەش كۆمەلیك
كورتە چییۆكى لە سالى ۱۹۲۴ ی دیکەى لە بارەى ئەزمونوكانى خودى
خۆى نووسیهوه . كەچى ئەرنست هەمەنگواى هیشتا لە تەمەنى لاویەتیدا

بوو و لە باكوورى -مىتشيگان - ژيانى بەسەر دەبرد .

دواى ئەو ھەمەنگواى دوو چىرۆكى درىژى بلاو كىردەو ، كە بەم دوو چىرۆكە ناوبانگى دەركرد ، كە ئەو دوو چىرۆكەش - خورىش ھەروەھا ھەلدیت - لە سالى ۱۹۲۶ ، كە ئەم چىرۆكە وەك وینەى كۆمەلە كەسىكى ئەمەرىكا دەكىشى ، لەوانەى وەكوو ئەندامانى كۆمەلەى - ئەوەى وونبوو - تووشى بىنوومىدى ببوون . ھەروا چىرۆكى - وداعا لىسلام - پىش كە لە رۆژانى جەنگى يەكەمى جىھانى ئەو كاتەى كە لە ئىتالىا بوو .

دواى ئەو ھەرنست ھەمەنگواى لە سالى ۱۹۲۷ گەرايەو ھەمەرىكا و لە سالەكانى ۱۹۳۰ دوو كۆمەلە كورته چىرۆكى لە ئەمەرىكا بلاو كىردەو ، ئەم چىرۆكانەش - شوینىكى پاك كە بەباشى رووناكە - ژيانە ئاسوودە كورتهكەى فرانسىس ماكۆمبەر - بەفرى كىلىمىنگارۆ - دواى ئەو دەستى كرد بە نووسىنى چەند رۆمانىك لەوانە :-

مردن لە كۆتايى رۆژەكە لە سالى ۱۹۳۲ . گەردەكانى ئەفەرىكاي سەوز لە سالى ۱۹۳۵ . لە چىرۆكى يەكەمدا باس لە شەرى قوچىكى نىوان گايان دەكات و چىرۆكى دووھمىش باسى گەشتىكى راوكردن دەكات لە ئەفەرىكادا .

دواى ئەو ھەمەنگواى لە سالى ۱۹۳۶ روو لە ئەسپانيا دەكات ، وەكوو پەيامنیرىك تىشكەكانى جەنگى دەخستە سەر ھەوالەكانى شەرى ناوخۆى ئەو وولاتەدا ، ئەم ھەلەى خستە بەر دەست بە نووسىنى رۆمانەكانى وەك :- زەنگەكان بۆكى ئى دەدرى - ئەم رۆمانەشى لە سالى ۱۹۴۰ بلاوكردەو . كە ئەمەش تايبەت بوو بە شەرى ئەمەرىكا لە دژى ھىزەكانى فاشى لە ئەسپانيا كە بە يەك لە باشترین نووسىنەكانى دادەنریت .

دواى ئەو لە سالى ۱۹۵۲ چىرۆكىكى درىژى بە ناونىشانى - پىرەمىردو دەريا - ى نووسى . كە لە سەر ئەو چىرۆكە لە سالى ۱۹۵۳ خەلاتى - بوولیتزەر - ى پى بەخشرا . ھەروا لە سالى ۱۹۵۴ خەلاتى نۆبلى لە ئاداب پى بەخشرا .

دواى ئەو چەندىن كارى پىرۆزى دىكەى بە ئەنجام گەياند و لە دواى

سالەكانى پەنجا ، ئەم كەسايەتتە ناودارە جىهانىيە بە توانايە تووشى نەخۆشى جەستەى دەروونى دەبى و تاكوو كۆتايى بە ژيانى خۆى دىنى .
 دواى مائىئاوايى كردنىشى چەندىن بەرھەمى نايابى لە دواى خۆى بە جىھىشت ، كە بۆتە كەلتورىك بۇ كۆمەلگاكانى گەلانى جىهان ماوەتەوہ لە ھەموو بوارەكانىدا .

۱۹۶۱/۷/۱۸ رېكخراوى ئىتا يەكەم كىردەوہى سەربازى خۆى دژى پزىمى شانشىنى ئىسپانىا ئەنجامدرا ، كە شەمەندەفەرىكى كىردە ئامانج بە لىدانى تىمىك كە لە لايەنگرانى ژەنەپال فرانكۆى دىكتاتورى ھەلگرتبوو لە ناو وولاتەكەدا .

۱۹۶۱/۷/۲۰ پزىمى شۆقىنى بەر چاوتەنگ لە سووریا دەستى كىرد بە رەشېبگىرى گەلى كورد لە پۇژئاواى كوردستانى لىكىنراو بە سووریا ، بەشىووەيەكى فراوان و دەست نەپاراستن لە مامەلەكردن لەگەل خىزانە كوردەكان لە وولاتەكەدا .

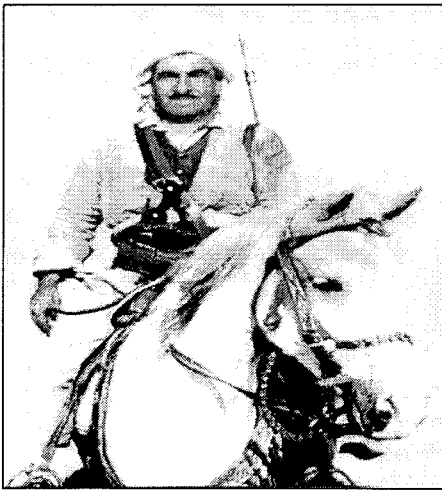
۱۹۶۱/۷/۳۰ سەركردايەتى پارتى دىموكراتى كوردستان لە باشوورى كوردستانى لىكىنراو بە ئىراق ، بىرخەرەوہيەكى ئاراستەى دەسەلاتى قاسم كىرد لە پىناو جىبەجىكردنى مافەكانى كوردو دان پىنانى ، بەلام داوا كە پشتگۆى خرا لە لايەن سەرەك كۆمارو دەسەلاتى ناوہندى لە شارى بەغدا .

۱۹۶۱/۸/۱ گرىدانى كۆنگرەى يەكەمى وولاتانى رىكخراوى - عدم الانحياز- لەشارى بەلگىراد بە بەشداربوونى ۲۱ وولات ئەنجامدرا... كۆنگرەى دووہمى لە ۱۹۶۲/۱۰/۵ گرىدا لە قاھرەى پايتەختى مىسەر بە بەشداربوونى ۴۷ وولات و ۱۰ وولات لە ئەمەرىكاي لاتىنى بەشدارى لەو كۆنگرەيەدا تىداكرد .

۱۹۶۱/۸/۱۳ بەھاندانى يەكىتى سۆقىيەت دەزگاي پۆلىسى كۆمارى ئەلمانىاي دىموكراتى ، ھەئسا بە دروست كىردنى دىوارى بەرلىن لە پىناو بەرەبەستەكردن لە رىگاي ئەوانەى كە لە ئەلمانىاي دىموكراتى بەرەو ئەلمانىاي رۇژئاوا دەپەرىنەوہ . كە ئەمەش بووہ ھۆى ئەوہى كە ئەمەرىكاو ھاوپەيمانان ھەستىان بەوہ كىرد ، كە يەكىتى سۆقىيەت پەرى بە بەرزبوونەوہى شىوازى شەرى سارد دەدات دژى جەمسەرى سەرمايەدارى لەرۇژئاوا .

۱۹۶۱/۸/۲۹ بلاوكردنەوہى يەكەم پۇژنامەى ھەولير لە باشوورى كوردستان لە شارى ھەولير بە زمانى كوردى لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۶۱/۹/۶ بەھۇى ھەلۇوئىستى دەسلەلتى ەبدولكەرىم قاسم و بە سەرھەلدانى كىشە و ململانىي رامىيارى و نەتەوھىي و نىشتمانى ، لە ئىوان پارت و رىكخراوھ ئىراقىھەكان لە لايەك و جى بەجى نەكردنى مافەكانى كورد لە لايەكى دىكەدا . كە ئاكامى بووھ ھۇى خۇپىشاندان لە ھەموو گوندو شارۇچكە و شارەكانى كوردستان و بەرھو ھەلگىرسانى شۇرشى ئەيلول ھەنگاوى دەنا ، لە ھەموو بوارەكانى خۇئامادەكردن لە لايەن گەلى كوردستان لەھەرىمى باشوورى كوردستان .

۱۹۶۱/۹/۱۱ بلىسەى شۇرشى ئەيلول لە ھەرىمى باشوورى كوردستانى لكىنراو بە ئىراق راگەيەندرا ، بە سەركردايەتى مستەفا بارزانى و لە ھەمان كات ھىزەكانى سووپاي پزىمى ئىراق پەلامارى شارى دەر بەندىخانى دا بە ھىزى سووپا و فرۇكە جەنگىھەكان

۱۹۶۱/۹/۱۲ ھىزەكانى سووپاي پزىمى ەبدولكەرىم قاسم پەلامارى ناوچەكانى دەر بەندى بازىان وكۆيە و دۇلى خەلەكانىدا بەھىزى فرۇكەى جەنگى و بۇردومان كردنى ، كە بووھ ھۇى شەھىد بوون و زامدار بوونى بەدەيان ھاوولالتى و دەر بەدەر بوونى دانىشتوانى ناوچەكان .

۱۹۶۱/۹/۱۴ لە وكاتەى كە سەرۇكى ئەمەرىكا جۇن كەندى بەرامبەر بە مامۇستايانى كۆلىزى سەربازى لە شارى واشنتونى پايتەختى ئەمەرىكا وتى :-
۱- دەبى ئىمە يەككەتى سۇقىيەت ناچار بكەين بە گۆرىنى .

۲- رژیمی کۆمۆنیستی رژیمیکی
جه ماوریه و له‌وپه‌په‌ی ئاسووده‌دا
ده‌ژی و ده‌ژی هه‌ژاریه پیویسته به‌ره‌و
هه‌ژاری بیری .

۳- کۆمه‌لگایه‌که له‌یه‌کسانی ده‌ژی
وجیاوازی چینایه‌تی رت ده‌کاته‌وه
له‌جیهاندا.

۱۹۶۱/۹/۱۶ فرۆکه جه‌نگیه‌کانی رژیمی ئیراق بۆردومانی ناوچه‌ی بارزان و ده‌وورووبه‌ری

کرد له‌گه‌ل مه‌لبه‌ندی سه‌رۆک بارزانی له‌ هه‌ریمی باشووری کوردستان .

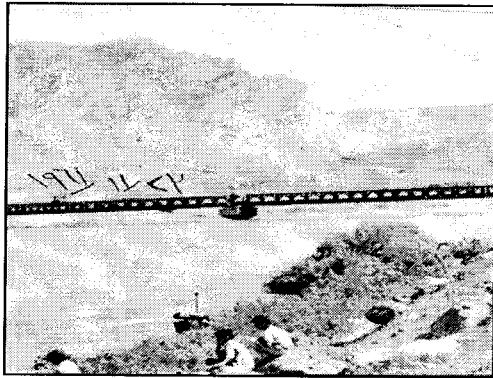
۱۹۶۱/۹/۱۷ ریک‌خراوی نه‌ته‌وه یه‌کگرتووه‌کان هی‌زی پاراستنی په‌وانه‌ی کۆنگۆ کینشاسا

کرد... له‌ئاکامی کیشه‌ دژواره‌کان له‌ نیوان هی‌زه‌کانی نه‌ته‌وه
یه‌کگرتووه‌کان و هی‌زی تاوانباری تشوومی .

که بووه هۆی کۆچی دوایی سکرته‌یری نه‌ته‌وه یه‌کگرتووه‌کان - داج
همرسۆلد- له‌ پووداوی که‌ووتنه‌ خوواره‌وه‌ی فرۆکه‌که‌ی ، که‌ ده‌چوون
به‌ره‌و به‌شداربوونی له‌ کۆنگره‌ی ناشتی له‌ جیهاندا له‌گه‌ل مۆرس تشوومیدا
له‌ ناوچه‌که‌دا .

۱۹۶۱/۹/۲۳ سه‌ره‌ک کۆماری ئیراق عه‌بدوکه‌ریم قاسم یه‌ک لایه‌نه‌ بوونی پارتي

دیموکراتی کوردستانی هه‌لووه‌شاندوه ، به‌هۆی سه‌رکردایه‌تی کردن و
هه‌لگیرساندنێ شۆرشێ ئه‌یلول ، به‌ سه‌رکردایه‌تی مسته‌فا بارزانی له
باشووری کوردستان به‌ پالپشتی و پاله‌په‌ستۆی عه‌ره‌بی شوڤینی و به‌ر
چاوته‌نگه‌کان له‌ ناوچه‌که‌دا.

۱۹۶۱/۱۱/۲۲ كۈندە ۋەي بەندەۋى

تۇنىل - ى

دەربەندىخان لـ

ئاھەنگىكى گەۋرە لە

لايەن سەرەك كۆماری

عەبدولكەرىم قاسم

كە بە فرۇكەى تايبەتى

خۇى ھاتە فرۇكەخانەى

شىركەت لە ۋەيشەۋە

گەيشتە ئاھەنگەكە بۇ كۈندەۋەي بەندەۋەكە .

جىگەى باسكۈندە كە بەندەۋى دەربەندىخان پىرۇژەيەكى گىنگە بۇ گىردانى

گەرمەسىز بە كوۋىستانەۋە ، تاقە ھىلى ھاتوۋ چۆشە بۇ سەنتەرى پارىزگا

لە گەرميانەۋە . بەندەۋى دەربەندىخان لە سەرەتاي سالى ۱۹۵۵ لە لايەن

رژىمى پاشايەتى لە ئىراق دىزايىنتى بۇ كراۋە بە دروستكردنى ، كە لە

سەرەتاۋە ، دراۋە بە كومپانىيە فەرەنسىيەكان و ، داۋى ئەۋانىش دراۋە بە

كومپانىيە برىتانىيەكان .

بەلام بە ھۆى بارى ئىراق و بەر پابوونى شۆرشى چۈاردەى تەمووزى

/۱۹۵۸ ، بوۋە ھۆى ۋەستانى لە كاركردن لە پىرۇژەكەدا ، داۋى ئەۋە سەرەك

كۆماری ئىراقى نوۋى عەبدولكەرىم قاسم داۋى بە كومپانىيە بەلژىكيەكان و

تاكوۋ تەۋاۋ بوونى لەم رۇژەداۋ كۈندەۋەى ، ئەم پىرۇژەيەش گىنگەكى

ئابوورى گىنگى ھەبوۋ ۋەھىيە بۇ ئىراق و ناۋچەكەدا ، كە لە ھەرىمى

باشوورى كوردستان .

بەندەۋى دەربەندىخان سەرچاۋەيەكى دوۋەمى ۋوزەى كارەبايە لە باشوورى

كوردستان و سەر بە پارىزگاى سلىمانىيە ، كە لەۋكات دروستكردنى ئەم

بەندەۋە ماندوۋ بوونىكى زۆرى ۋىستوۋە بە ھۆى ھەلكەۋتەۋ شۆىنى

جووگرافى ناۋچەكەۋ لە ھەمان كاتدا بەستەۋەى ھەردوۋ ناۋچەى گەرميان

و كوۋىستانە لە باشوورى كوردستان .

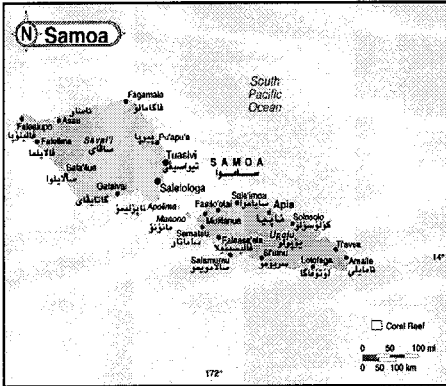
۱۹۶۱/۱۲/۲۴ بۇ يەكەم جار تۇپرى كارەبا گەيشتە شارۇچكەى عەنكاۋەى سەر بە

پارىزگاى ھەۋلىر لە باشوورى كوردستان ، ئەۋىش لەگەپەكى خالدىيە بوۋ

له شماره که دا.

۱۹۶۲

۱۹۶۲/۱/۱

وولاتی ساموا سه ربه خوی
خوی له ناو رایه له ی
کۆمه نولسی به ریتانیا
به شئیووه یه کی ره سمی
راگه یاند. ئەم راگه یاند نه ش
له شاری - ناییا - ی
پایته خت بوو ، که ژماره ی
دانیشتووانه که ی ، ۳۵،۷۰۰
ههزار که سه . ههروا ژماره ی

دانیشتووانی وولاته که ی ، ۳۴۰،۰۰۰ ههزار که سه . ههروا روبه ری خاکی
وولاته که ی ، ۲،۸۳۱ ههزار کیلو مته تر چوار گوشه یه . ههروا چری
دانیشتووانه که ی ۳۲۶ که سه له یه ک میل چوار گوشه دا . ههروا نژاده کانی ،
ساموانی ۹۴٪ . نه ته وه ی تی که لاو ۴٪ . له وولاته که دا .

۱۹۶۲/۱/۲۶

پوژنامه یه کی ئەلمانی که له شاری - کۆلن - دهرده چوو ...
نووسیویه تی: - یه کیه تی سوڤیه ت پشتگیری کورده کان ده کات به فرۆکه و
چه ک و ته قه مه نی و نازوقه یان بو ره وانه ده کات - که ئەمه ش له پینا و
شیوواندن و پرپوگا نه دی ناله بار بوو ، له په یوه نه دیه کانی سه رکردایه تی
شوڤشی ئەیلووی و نیوو ده ووله تی له ناوچه و هه ریمه کاندا .

۱۹۶۲/۲/۴

راگه یاندنی بریاری ریخخراوی وولاتانی ئەمه ریکا به دهرکردنی کۆماری
کوبا له و ریخخراوه له دوا ی هه لسان به شوڤش ، سه ره پای ئەوه ی که هه یچ
بریاریکی نه ته وه یه کگرتووه کان دوپاتی ئەو کاره و ناره زاییه ی
دهرنه بریوه له هه یچ به لگه و بریاره کانیدا .

۱۹۶۲/۲/۱۰

مۆرکردنی ریکه ووتننامه ی هاوکاری به گوڤرینه وه ی زانیاری سیخووپری له
نیوان یه کیه تی سوڤیه ت و ئەمه ریکا ، به گوڤرینه وه ی فرۆکه وانی ئەمه ریکا به
سیخووپری سوڤیه ت ، که هه ریه که یان سیخووپره کانی یه کترین زیندانی
کردبوو له وولاته کانیان .

۱۹۶۲/۲/۱۲ سەرۋىكى ئەمەرىكا جۇن كەنەدى لەيلىدوانىكى رەسمىدا نارەزايى خۇي بەرامبەر كارە جۇراو جۇرەكانى يەككەتە سۇقىيەت دەرىپىرى و داواي كىشانەوہى ھىزەكانى سووپاي سۇقىيەتە كىرد ، ئەويش لە ئەنجامى گفتووگۇي چەر لە نىوان ئەمەرىكاو سۇقىيەت رىككەووتن لەسەر ھەلنەگىرسانى جەنگى سىيەمى جىھان لەسەر دوورگەي كووبا مۇركرا.

۱۹۶۲/۳/۱۸ رادى گەردوونى سۇقىيەتە بۇ يەكەم جار مەلە لە گەردوون بكات كە ناوى - ئەلكسى ليونوف- بوو ، كە كەشتىكەي بۇماوہى ۲۰ دەقىقە جىيەشت.

۱۹۶۲/۳/۱۸ لە داوى گۇپىنى كارەكانى شۇرشى جەزائىرو بەردەوام بوونى بەشۇرشى نەيىنى ، داوى ئەوہ ئەو شۇرشە لەقۇناخى نەيىنى خۇي گواستەوہ بۇقۇناخى ئاشكرا ، كىشەي جەزائىر چووہ ناو رىكخراوى نەتەوہ يەكگرتوہكان لەخوولى سالى ۱۹۵۹ ، داوى ئەوہ بەپىكەيىنانى وەزارەتى گواستەنەوہ بە چوونە ناوگفتووگۇ لەگەل نوويىنەرى فەرەنسا ، ئەويش كۇتايى ھات بەمۇركردنى رىككەووتنامەي ئىفيان و راگەياندىنى وەستانى شەپرو سەرۋىكى فەرەنسا دىگول دانى بە جەزائىرى سەربەخۇنا لە ناوچەكەدا

۱۹۶۲/۴/۲۳ كۇچى داوى نووسەرو شاعىرو چىرۇك نووسى ناودارى كورد مامۇستا نەجمەدىن مەلا غەفور ... جىگەي باسكردنە كە مامۇستا نەجمەدىن لە سالى ۱۸۸۹ لەشارى سلىمانى چاوى بە جىھان ھەلھىناوہ ... خوئىندەوارى لەحووجرەو مزگەوتەكان فىرىوہ ... ژيانىكى سەيرو سەمەرەو پر لە نەيىنى لە قەلەندەر خانەكەي كە

ناوی نابوو - کهشتی نووح - بهسهر بردووه ، سهرهتای ژییانی لوغزیک
سهرسورمپن بووه .

ئهم نووسه ره له سالی ۱۹۲۶ تا ۱۹۳۲ به شداری له نووسینی گوڤاری
زاری کرمانجی دا کردووه که له ۱۹۲۶/۵/۲۵ تاکوو وهستانی له سالی
۱۹۳۲ له لایهن حوسین حوزنی موکریانی له رواندوز بلاوده کرایه وه . که ۲۴
ژماری لی بلاو کراوه ته وه ... ئهم نووسه ره له زۆریه ی ژماره کان بابته ی جوړاو
جوړی بلاو کردۆته وه .

له رۆژی مردنی ده رگای کهشتی نووحی داخستوو تاکوو ۵/۵ کهس
هه والی نه زانیوو تاکوو ناگاداری پۆلیس کراوه ته وه ده رگای ماله که ی ئهم
نووسه ره قه له نده ره شکیندراوه و لاشه یه کی بی گیان که پشیله که ی لایه ک
له ده موو چاوی خواردوو ، له نه خوڤخانه کاری پیویستی بو ئه نجام
دراوه و دوا ی مردنی به ۲۰ سال ، واته له سالی ۱۹۸۲ به ره ه میکی
به ناوی - شاعره به ناویانگه کان - بلاو کراوه ته وه .

۱۹۶۲/۶/۵

کوچی دوا یی رووناکیرو په ره ده رگاری تی کوڤشهری کورد عه بدوللا عه زیز
هه ولیری ، له ته مه نی ۵۸ سالی دا له شاری هه ولیر له هه ری می باشووری
کوردستان .

شایانی باسه ئهم رووناکیره ناوی ته واوی - عه بدوللا عه زیز حه مه
ره حیمی - نه رده لانیه و له سالی ۱۹۰۴ له شاری هه ولیر چاوی به جیهان
هه له ی ناوه ... ئهم بئه ماله له سه رده می با پیری له شاری مه هاباد له هه ری می
رۆژ هه لاتی کوردستان رویان له هه ولیر کردوو وه و لی نیشته جی بوونه .

ئهم رووناکیره خویندنی سه ره تای و ناوه ندی له شاری هه ولیر که رکوک
ته واو کردوو ، خویندنی خانه ی مامۆستایانی له شاری به غدا ته واو
کردوو ، له سالی ۱۹۵۴ بوته مامۆستای قوتا بخانه ی سه ره تای و به به وی
هه لو یستی کوردا یه تی له گه ل مامۆستا ره فیق حلمی له عماره دامه زراوه ...
هه ر به م هوی به په یوه ندی ته واویان هه بووه به رووناکیرو نووسه ره
شۆرشگی ره کانی کورد له کوردستان .

ئهم رووناکیره له گه ل دروست بوونی کو مه له ی خو ییبون بوته نه ندای ئهم

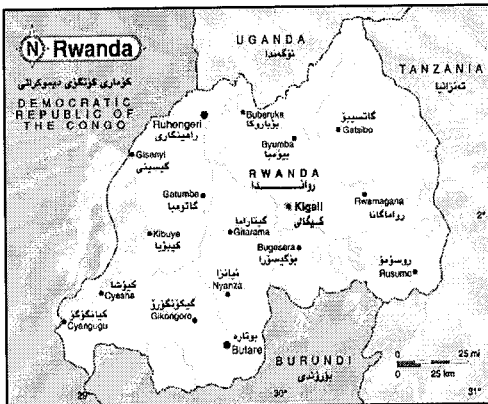
كۆمەلەيە ، دواي ئەۋەي كە پارتى ھىوا دامەزراۋە لە سانى ۱۹۳۹ بوۋەتە ئەندامى چالاكى ئەۋ پارتە ، لە سەر داۋاي مامۇستا رەفلىق حلمى چووتە رۋوسىا لە پىناۋ پەيوەندى كردن بە كوردەكانى رۇژئاۋاي كوردستانى لكىندراۋ بە سوورىا و پەيوەندى كردوۋە بە مىرجەلادەت بەدرخان بۇ يەكخستنى خەباتى كوردايەتى

ئەم رۋوناكېرە سى بەرھەمى بە پىزى ھەيە ، ئەۋيش ۱- كارەساتى بارزان ۲- زەرەرى جگەرەكىشان ۳- ديوانىكى شعرى نىشتىمانى ، ئەمەيان دەستنوسە وكتىبەكانى دىكەي چاپكران وبەردەوام بوۋ لەخەبات تاكوۋ مائاۋىي لەگەل و نىشتىمان دەكات .

پارتى سوشىا لىستى يەكگرتۋى ئەلمانىاي رۇژئاۋا لە بلاۋكراۋەيەكيدا ۱۹۶۲/۶/۷ نووسىۋىەتى: - ئەلمانىاي رۇژئاۋا راھىنان بە كوردە ئاۋارەكان دەكات لەسەر چەكى ھەمە جۇر ، بۇ ئەۋەي بكرىن لەپىناۋ روۋخاندنى رۇژىمى عەبدولكەرىم قاسم لە ئىراق .

شاعىرى ئەتەۋەيى و نىشتمانى مامۇستا - ئەسىرى - لە شارى كەركوك ۱۹۶۲/۶/۱۸ كۆچى دوايى دەكات و ھەر لەۋى دەنئىژىت ، كە ناۋى پاستى خۇى - عەبدولخالق سەيد حوسىن - ە ھەر لەشارى كەركوك لە باشوورى كوردستان لە سانى ۱۸۹۵ لەدايك بوۋە بەنەخۇشى شىرپەنجە كۆچى كردوۋە لە شارەكەدا .

۱۹۶۲/۷/۱ رۋلاتى رۋاندا سەربەخۇيى خۇى بە جىابوۋنەۋەي لە بەلژىكا راگەيانەدو پۇستى سەرەك كۇمار لەلايەن تىرەى ھۆتىەكان گرترا دەستەۋە ، لەۋ كات بۇرەندى و رۋاندا يەك دەۋولەت بوون و لە

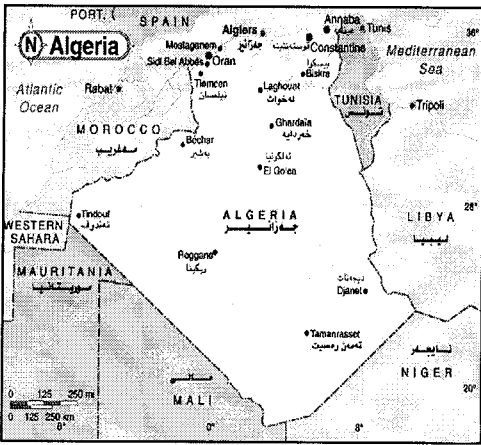

ئەنجامى كېشەو مەملانئى نىوان ھۆزەكان لىك جىبابونەو ، لەھەمان كات بۆرەندى سەربەخۆئى خۆئى راگەيانەد بەھۆئى كېشەو مەملانئى نىوان ھۆزەكانى توتتسى و ھۆتۆ لەھەرىمەكەدا .

ئەم راگەيانەندەش لە شارى - كەمبالا - ى پايتەخت بوو ، كە ژمارەئى دانىشتووانەكەئى ، ۶۶۰،۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا ژمارەئى دانىشتووانى وولاتەكەئى ، ۸،۹۶۰،۰۰۰ ملىون كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى وولاتەكەئى ، ۲۶۲،۳۳۸ ھەزار كىلو مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چىرى دانىشتووانەكەئى ، ۸۸۱ كەس لە يەك مەل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، ھۆتەكان ۸۰٪ . توتتسىەكان ۲۰٪ . لە وولاتەكەدا .

۱۹۶۲/۷/۵ وولاتسى جەزائىر

سەربەخۆئى خۆئى بەرزگار بوونى لە ژىر دەستى داگىر كەرى فەرەنسا راگەيانەدو فەرەنسا ش بەفەرمى دانى بەسەربەخۆئى خەزائىر نا ، بە كوئىمى جەزائىرى دىموكراتى لەدوئى جەنگىكى

خوئىناوى كە زىاتر لە ۱/۵ ملىون ھاوولاتى جەزائىر شەھىد كران لە وولاتەكەدا .

ئەم راگەيانەندەش لە شارى - جەزائىر - ى پايتەخت بوو ، كە ژمارەئى دانىشتووانەكەئى ، ۳،۸۵۴،۰۰۰ ملىون كەسە . ھەروا ژمارەئى دانىشتووانى وولاتەكەئى ، ۳۳،۰۰۰،۰۰۰ ملىون كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى وولاتەكەئى ، ۲،۱۸۳،۷۰۰ ملىون كىلو مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چىرى دانىشتووانەكەئى ، ۳۵ كەس لە يەك كىلو مەتر چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، عەرەبى بەر بەر ۹۹٪ . لە وولاتەكەدا .

1۹۶۲/۷/۹ ھىزەكانى سووپاي پزىمى حكومەتى ئىراق بە ھەلە سنورەكانى توركىيان بۆردومان كرد لە جياتى بۆردومان كردنى ناوچەكانى كوردستانى لكىئراو بە ئىراق ، ئەويش لە بنكەكانى پىشمەرگەى شوپشى ئەيلول لە ھەرىمەكەدا .

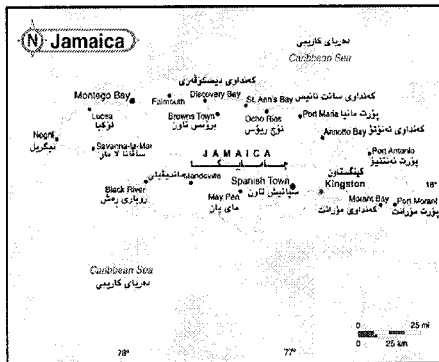
شايانى باسە درىژايى سنورى نيوان ئىراق و توركيا لەسەر خاكى باكوورو باشورى كوردستانى دابەشكراو و داگىكراوى نيوان ھەردو پزىمە شوقىنيەكەيە بەپىي جى بەجىكراوى پەيمانى لۆزانى ۲۴/۷/۱۹۲۳دا

1۹۶۲/۷/۱۱ بۆيەكەم جار لە مېژووى جىهان پەخشى تەلەفزيۇنى ئاسمانى - سەتەلايت - كرا لە جىهان لە رىگەى مانگى دەستكرد .

1۹۶۲/۸/۵ ھونەرمەندو رووناكىرو ئەكتەرى ناودارى سىنەمايى - مارلين مۆنرۆ - كۆچى دوايى كرد ، بەلام ئىستاش زەردخەنەى سىحراوى لە مېشكى مليۇنەھا كەس دايە . شايانى باسە مارلين مۆنرۆ لە شوقەكەى خويدا لە شارى لۆس ئەنجلۆس لە ئەمەريكا

بە مردوويى دۆزىايەوھو دواى پشكىنى پزىشكى دەرکەووت كە ژمارەيەك لەحەبى خواردبوو ، بە ھۆى بارى نالەبارى دەروونى . كە بوو ھۆى گيان لە دەست دانى لە شوقەكەيدا .

1۹۶۲/۸/۶ وولاتى جامايكا سەربەخۆيى خۆى لەناو پايەلەى كۆمەنوولسى بەرىتانيا راگەياندو سەرۆكى پارتى گەلى نىشتمانى - ئەسكەندەر پورستاف - پۆستى سەرۆك كۆمارى وولاتەكەى گرتە دەست و پرۆگرامى

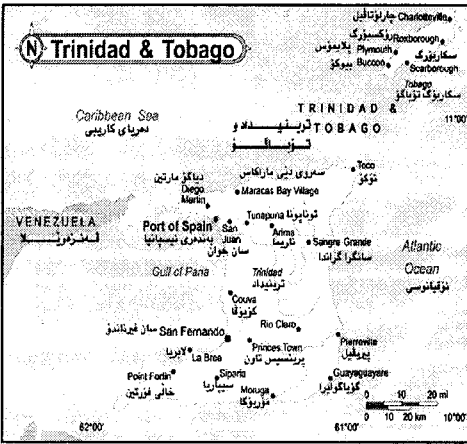

سۆشيايىستى پەيرەو كرد ، لە پىناو بووزاندنەوھى ھەمە لايەنەى وولاتەكە بەتايەتى لەبوارى ژىرخانى ئابورى و بازگانى لە وولاتەكەيدا .

ٹم راگہ یاندنہش لہ شاری - کینجستن - ی پایتہخت بوو کہ ژمارہی دانیشتووانہ کہی ، ۶۶۰,۰۰۰ ہزار کہسہ . ہہروا ژمارہی دانیشتووانی وولاتہ کہی ، ۲,۹۸۰,۰۰۰ ہزار کہسہ . ہہروا رووبہری خاکی وولاتہ کہی ، ۱۰,۹۹۰ ہزار کیلو مہتر چوار گوشہیہ . ہہروا چری دانیشتووانہ کہی ، ۷۰ کہس لہ یهک میل چوار گوشہدا . ہہروا نژادہکانی ، نہفریکی ۷۶٪ .
 نہفرؤئہ وروپی ۱۵٪ . سپی پیست وچینی ۹٪ . لہ وولاتہ کہدا .

۱۹۶۲/۸/۳۱ وولاتی ترینیداد و توباگو

سہرہ خوئی خوین لہ ناو
 پایہ لہی کومہ نولسی
 ہریتانیا بہدست ہینا ،
 بہہرپاری دہسہ لاتی
 شانشین ئہلیزابتی
 شانشین ہریتانیا و
 نہنجو مہنی لورداتی
 ہریتانیا لہ وولاتہ کہدا .
 ٹم راگہ یاندنہش لہ

شاری - پورت ٹف سبینی - پایتہخت بوو ، کہ ژمارہی دانیشتووانہ کہی ، ۴۶,۷۰۰ ہزار کہسہ . ہہروا ژمارہی دانیشتووانی وولاتہ کہی ، ۱,۳۷۰,۰۰۰ ملیون کہسہ . ہہروا رووبہری خاکی وولاتہ کہی ، ۵,۱۲۸ ہزار کیلو مہتر چوار گوشہیہ . ہہروا چری دانیشتووانہ کہی ، ۶۹۰ کہس لہ یهک میل چوار گوشہدا . ہہروا نژادہکانی ، رہش پیستہکان ۴۵٪ . ہندی دورگہی ہندی روژہلات ۴۰٪ . تیکہ لاوہکان ۱۵٪ . لہ وولاتہ کہدا .

۱۹۶۲/۹/۱۱ ناژانسی تاسی سوٹھیہتی بو یہ کہم جار رایگہ یاند بہ چہسپاندنی

مووشہ کہکانی مامناوہندی بنکہ سہربازیہکان لہ سہر خاکی کووبا دژی
 ٹمہریکا لہ وولاتہ کہو کیشووہرہ کہدا .

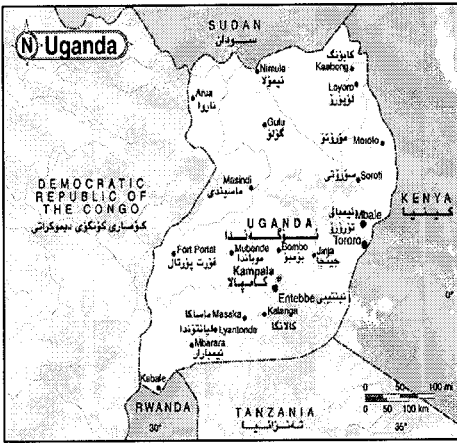
۱۹۶۲/۹/۲۶ بہرپابوونی کودہتای سہربازی لہ لایہن عہلی عہدوللا سائج لہ وولاتی

یہمہن بہراگہ یاندنی پژیسی کوماری و ہلووہ شانندنہوہی پژیسی شانشیننی ،

بە سەرکردايەتى ئىمام بەدر ئەحمەدو بەرەو ھەندەران ھەلاتو بۇ پۇرۇشى دوايى دەسەلاتى مىسر دانى بەو كودەتايە نا لە وولاتەكەيدا .

۱۹۶۲/۱۰/۵ لە ئەنجامى ھەلبىزاردن لە پارىژگاى ھەسەكەى وولاتى سوورىيى دىروسىتىراو لە سەر خاكى گەلانى وولاتەكە ، بە تايبەتى خاكى كوردستان ۱۵۰،۰۰۰ ھەزار ھىزانى كورد ناسنامەيان لى ۋەرگىراو ھە دانىشتووانى دەرەكيان ناوزەند كردن لە پۇرۇشاواى كوردستانى لىكىنراو بە سوورىيا ، ئەويش بەپىيى پەيمانى جىبەجىكراوى لۇزانى ۱۹۲۳/۷/۲۴ مۇركراو لە لايەن ھاوپەيمانايدا .

۱۹۶۲/۱۰/۹ وولاتى ئۆگەندە سەر بەخۇيى خۇي لەناو رايەلەى كۆمەنولسى بەرىتانيا راگەيانىدو- يىملتون ئوپرىت- لە پارتى كۆنگرەى گەلى ئۆگەندا ، يەكەم پۇستى سەرەك ۋەزىرانى ھكۆومەتى ئۆگەندەى گرتە دەست لە سەر وولاتەكەدا .

ئەم راگەياندىنەش لە شارى - كەمبالا - ياپتەخت بوو كە ژمارەى دانىشتووانەكەى ، ۱،۱۵۰،۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا ژمارەى دانىشتووانى وولاتەكەى ، ۲۳،۱۵۰،۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى وولاتەكەى ، ۲۳۵،۸۸۰۰ ھەزار كىلۆمەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چىرى دانىشتووانەكەى ، ۲۵۳ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، زياتر لە پىنج ھۇزو تىرەى نژادى تيا نىشتە جىبە لە وولاتەكەدا .

۱۹۶۲/۱۰/۱۰ ھىزەكانى پىشمەرگەى شۇرشى ئەيلول لە باشوورى كوردستان چەند تەكنىكارىكى بەرىتانيا بەدىل گرت ، كە لە تووېژىنەوہى چاۋگەكانى نەوت دەگەرەن لە خاكى ھەرىمى باشوورى كوردستانى لىكىنراو بە ئىراق .

۱۹۶۲/۱۰/۱۶ سەرۆكى ئەمەرىكى جۇن كەندى ئاگادار كرا ، كە يەككەتى سۆفیهت
هەلساوه بە دامەزاندنى مووشەكى ئەتۆمى لە سەر خاکی كووباو ئەم
كارەش بووه هۆی دورست بوونی كیشەى مووشەكى ئەتۆمى لە نیوانیاندا

۱۹۶۲/۱۰/۱۶ فەیلەسوفی دیاری زانست و ئەدەبى فەرەنسى و جیهان - گاستۆن باسلار -
لە شارى پارىسى پایتەختى فەرەنسا كوچى دواىی كردووه ... شایانى
باسکردنه كه باسلار لە سالى ۱۸۸۴ ، لە خیزانیكى هەژارى شارى پارىسى
پایتەختى فەرەنسا چاوى بە جیهان هەلەیناوه ... كه باوكى پینه دۆز بووه
... هەروا زۆر بە ناخۆشى دەیتوانى گوزەرانى خیزانهكەى دابین بکات و بۆیه
لە زویەكەوه گاستۆن لە فەرمانگەى پۆسته دادەمەزرى .

بەلام بە هەول و تیکۆشانى خۆى باسلار توانى لە سالى ۱۹۱۲ ، بەشى
بیرکاری لە زانکۆى نیواران تەواو بکات ... کاتیك كه جەنگى یەكەمى
جیهان لە سالى ۱۹۱۴ بەرپا دەبى دەكریت بەسەربازو رهوانەى بەرهەکانى
جەنگ دەكریت .

هەروا لە سالى ۱۹۲۰ مۆلەت یسانس لە فەلسەفە بە دەست دینی ... لە سالى
۱۹۲۲ بەشى كیمیا دەخوینی ، پلەى دکتۆرا بە دەست دینی لە سالى ۱۹۲۷
، دواى ئەوه لە سالى ۱۹۴۰ لە زانکۆى دیگۆل لە شارى پارىس وانە
دەلیتەوه ، دواى ئەوهش لە سالى ۱۹۵۴ وەك یەك لە مامۆستا دیارەکانى
فەلسەفە لە زانکۆى - سۆربۆن - دریزە بەوینە دەدات ... دواى ئەوه بەهۆى
زیرەكى دەبیته ئەندامى ئەکادیمیای زانستی ئاکارى و رامیاریهکان ... ئەم
فەیلەسووفە چەندین بەرهەمى بە پیژو بەرچاوه لە ژیانیدا دەنووسى و
بلاو دەکاتەوه وەك :-

عەقلى زانستی لە سالى ۱۹۳۴ . ۲ - پیکهاتنى عەقلى زانستی لە سالى
۱۹۳۸ . ۳ - مادیهتى عەقلانى لە سالى ۱۹۵۳ . ۴ - شیکردنه وهى
دەروونى بۆ ئاگرله سالى ۱۹۳۷ . چەندین بەرهەمى بە یههاو بە ترخى دیکه
لە ژیانیدا .

۱۹۶۲/۱۰/۱۸ فرۆكە سیخووریهکانى ئەمەریكا وینەى دامەزاندنى ئەم مووشەکانەى
سۆفیهتى بە وینە وەرگرت ، كه لە سەر خاکی كووبا دامەزرا وەك ئەوانەى كه

لەسەرخاكى سۆڧىيەت بون

۱۹۶۲/۱۰/۲۲ سەرۇكى ئەمەرىكا جۇن كەنەدى فەرمانىدا بە چاودىرى كىردنى دەريايى تونۇد لەسەر دوورگەي كووبا ، ئەويش بە قەدەخەكىردنى كەشتىيە جەنگىيەكانى سۆڧىيەت ، بە گەياندىنى پىداويستىيەكانى جەنگو مووشەك بۇ كووبا ، لە ھەمان كات ھەرەشەي سەريازى كىردە سەر سۆڧىيەت و بوو ھۇي كىشاندىنەھۇي زاناو مووشەكەكان لەكووباو دوور كەوتنەھويان لەشەپرى سىيەمى جىھانىدا .

۱۹۶۲/۱۱/۱۴ وولاتى ئىرىترىيا بوو بەشىك لە ئەسىووبيا ، ئەويش لە دواي سى سال لە تىكۆشان و خەباتى بىووجانى گەلانى ئەسىووبيا كە زىاتر لە ۱۵۰۰۰۰ ھەزان ھاوولاتى كووزران ، لە ئاكامى شەپرى دژواری نىوان ھۇزو تىرە دەسەلاتدارەكان تاكوو ئىمپىراتۇر ھىلاسىلاسى لە دەسەلات لاپرا لەلايەن بەرەي پزگارى گەلانى ئىرىترىيا و ئەسىووبيا .

۱۹۶۲/۱۱/۱۸ شاعرو رووناكبرى نىشتمانى و نەتەھويى و چىنى چەساوہ لە باشوورى كوردستان مامۇستا- گۇران- كۆچى دوايى كىرد . جىنگەي باسكىردنە كە مامۇستا گۇران ناوى تەواوى - عەبدوللا بەگ سلىان بەگ عەبدوللا بەگ - ھو نازناوى شاعىرى - عەبدوللا گۇران - ھ ياخوود گۇران . ئەم شاعىرە لە شارۇچكەي ھەلەبجەي شەھىد

لە سالى ۱۹۰۵ چاوى بە جىھان ھەلھىناوہ ، بنە مالەكەي لە بەگزاھى مىران بەگن ، لە ناوچەي مەريوان لە رۇژھەلاتى كوردستان و عىنايەتووللا بەگى ئەمانووللا بەگيان بە خۇيى و خىزانەكەي روو لە شارى سلىمانى لە باشوورى كوردستان دەكەن و لە دەقەرى قەرەداخ نىشەتەجى دەبن لە ناوچەكەدا

له دواى ئەو مامۇستا گۇران له لاي باوكى دەست به خوويندن دەكات به خوويندىنى قرئان و ناميلكهكانى ئاينى . دواى ئەو له مزگهروتى پاشاي ههلهبجه دەبیتته فهقى و تەنانەت ماوهیهكیش به - فهقى عەبدوللا - ناسراوه له شارۆچكهكهو شارەكاندا .

له دواى مردنى باوكى له سالى ۱۹۱۹ واز له خوويندن دینى و له نیوان سالیکانى ۱۹۲۲-۱۹۲۵ کار دەكات له پیناو دابین کردنى بژیوی ژيانى خیزانهكیدا .

دواى ئەو مامۇستا گۇران بۆیهكەم جار له سالى ۱۹۲۵ به مامۇستای قوتابخانهى ههلهبجه دادمهزريت و له سالى ۱۹۳۷ له قوتابخانهكانى ئەو ناوچهیهدا ماوهتەوه ، دواى ئەو رازكهكى ئەگوازیتەوه بۆ بهرێوهبهرايهتى ناوهدان کردنهوه له بهشى رینگاو بان وتا دەستگیر کردنى بۆیهكەم جار له سالى ۱۹۵۱ دا ، دواى ئەو له بهندیخانه نازاد دهكرى و له سالى ۱۹۵۲ دهگهریتەوه بۆ شارى سلیمانى و دەبیتته بهرپرسی رۆژنامهى - ژین - تا مانگی ۱۹۵۴/۹ . له شارى سلیمانیدا .

ههروا له ۱۹۵۴/۱/۱۷ دووباره له لایهن دەسهلأتدارانى رژیم دەستگیر دهكریت تا له ۱۹۵۶/۹/۱۲ نازاد دهكرى . دواى ئەو بۆ جارى سییم له ۱۹۵۶/۱۱/۱۷ دادگای عورفى له شارى كهركوك بریارى زیندانى دەدات و تا ۱۹۵۸/۸/۱ و نازاد دهكرى .

دواى ئەو له سالى ۱۹۵۹ سهپرهرشتى گۆقارى - شهفهق - دەكات به ناوى - بهیان - دهري دەكات تا سالى ۱۹۶۰ ، دواى ئەو له ناوهراستى سالى ۱۹۶۰ روو له شارى بهغدا دەكات و دەبیتته وانه بیژ له بهشى كوردی له كۆلیژی ناداب له زانكۆی بهغدا . ههروا به ئەندامى دەستهى نووسهراى رۆژنامهى نازادى . له سالى ۱۹۶۲ توشى نهخۆشى گهده دهبی و نهشتهرگهرى بۆ دهكرى . دواى ئەو دهگهریتەوه شارى سلیمانى و له ۱۱/۱۸ مائناوایی له گهل و نیشتمانكهكى دەكات له شارهكهدا .

۱۹۶۲/۱۲/۱۴ دهچوونى بریارى كۆمهلهى گشتى نهتهوه یهكگرتووهكان به ژماره/۱۸۰۳ بهسهربهخۆی سامانه سروشتیهكان و راگهیاندى سهربهخۆی داهاتوى گهلان و مسۆگهرى جیبهجیكردى مافه ئابوورى و كۆمهلايهتى و رۆشنبرى له وولاتانى جیهان .

۱۹۶۲/۱۲/۲۰ رۆژنامهى - سهندى تهلگراف - نووسیوییهتى :- گرنگترین گیروگرفتى

كوردەكان كېشەو ناكۆكى ناوخۇيانەو بۆتە گەورەترىن كۆسپ لە پېش
پىك ھىنانى كوردستانىكى ئۆتۈنۈم.

۱۹۶۲/۱۲/۲۰ رۆژنامەى - سەندەيى تەلەگراف - لە بابەتتىكدا بلاوى كردۆتەوہو دەلى :-
گرنگترىن گىروگرفتى كوردەكان كېشەو مەملانى و ناكۆكى ناوخۇيانەو
بووہنە كۆسپى پىكھىنانى كوردستانىكى سەربەخۇ لە كوردستان .

جا من نامەوى زۆر بچمە
ناو نووسىنەكە لە بەر
ئەوہى ەك رۆژنامەكە
ناماژەى پىكردوہ راستە ،
لە سەرەتاي بوونى
دەسەلاتى كوردى بگرە
لەگوندىو ناوچەو ەرىم
بەبنەمالەو كەسان و
ئىمارات و دەسەلاتى
ەرىمى . بە تايبەتى لە
دوای راپەرىنەكەى بەھارى
۱۹۹۱/ كە ئەندامى

سەركردايەتى يەكەتى نىشتىمانى كوردستان - نەوشىروان مستەفا -
دەلى :- ئىستاكە بەو رابردوہدا دەچمەوہ كە پىموايە ئىمە دەبوايە -
سەركردايەتى يەكەتى - ەلۆيىستى دىكەمان ەبوايە سەرەراى ەموو
دوژمنايەتى و ناكۆكىەكانمان - مەلا مستەفا - بەگەورەترىن سەركردەى
كورد دانەنرا لەو رۆژەدا لە جياتى ئەوہى ەيرشى بكەينە سەر ، پەيمانى
پرسەو سەرەخۇشىمان بۆ بنەمالەى بارزانى و ئەندام و لايەنگرانى بناردايە
، ئەگەر چى بەدنگىشمانەوہ نەدەھاتن .

بەلام ئەوہمان بىكردايەتە بۆنەيك و داوايان لى بكەين كە لاپەرەيەكى تازە
بۆ يەكەتى و پارتى بكونەوہو بانگيان بكەين بۆ ئاشت بووہنەوہى
نەتەوہى ، بەلام نەمانكرد . چونكە لە ژىر كارىگەرى رووداوہكانى
ھەكارىدا - كاس و تاسا - بووين وىرمان لە ەيچ نەدەكردەوہ - تۆلە -
نەبى ، لە ناو ئىمەشدا ەبوو ئەم مردنەيان بە - تۆلەى خوداى - دادەنا .
ئەمەيە راستى كە سەركردايەتى كورد لە سەرتاي بوونىوہ تاكوو كۆتايى

تەواو بوونى ئەم مېژوونامەيە ، ھەموو كات بېريان لەتۆلە ۋەرگرتنەۋە
 كر دوۋە بەنھيىنى گەر بە ئاشكرا بارو دۇخيان بۇ نەگونجا بېيت ، بە تايبەتى
 لە بوارەكانى راميارى و ئابوورى و دەسەلات و سامان بە خۇزلكردن يەكيان
 بەرامبەر ئەويدىكە و بېرو بۇچوونە بى تۋاناکانىش خراۋنەتە پشت و
 بواريكى رووخاو بە ھىچيان دانەناون تەنيا بەپيى بەرژەۋەندىەكانيان نەبېيت

۱۹۶۳

۱۹۶۳/۱/۱۲

بە ھۆى بارو دۇخى نا لە
 بارى گەلانى ئىراق ، بە
 تايبەتى گەلى كوردو لىك
 ترازانى پەيوەندى
 نەتەۋەيى و كۆمەلايەتى و
 نەمانى بېروا بەبارى
 راميارى و دەرگەۋوتنى
 ھەلوۋىستى جۇراۋجۇر ،
 ئەۋە بوو كۆمەلىك چەكدار
 لە پېشمەرگەكانى شۇرشى
 ئەيلول كە ئەو كاتە پىيان
 دەگوۋتن كۆمەلە ، بە دەست

كىش و بەھاندان و پىشتىۋانى ھەندى لەخزمى نا لەبارو
 نەخۇشەۋويستەكانى پەلامارى سەرەك عەشیرەتى سيان - ھادى ئاغا
 ئەحمەد ئاغا - درا لە مەلەبەندى عەشیرەتەكە ، كە گوندى سەر بەشاخى
 ناۋچەى كەندىناۋەى سەربە ناحىەى دىبەگەى پارىزگای ھەولېر لە ھەرىمى
 باشوورى كوردستاندا.

ئەۋىش لە ئەنجامى شەرىكى كوورت و بە برىندار كوردنى پېشمەرگە و
 دوايى سووتاندنى مالهەكەى ھادى ئاغا و لە ئاكام خۇى بە دەستەۋەدا ،
 دواى ئەۋە بەرەو چىپاكانى ماكۆك و كارۇخى ناۋچەى بېتۋاتەيان برد .
 لەو كاتىشدا مستەفا بارزانى لە نزيك گوندى بېتۋاتە بوو ، ھەروا دوو چار
 چاۋى كەۋوت بە ھادى ئاغاۋ لە ئاكامى گەفتۇگۆى نىۋانيان لەبارەى

گرتنى و بارى ناوچەكە ، دواى ئەو بەرزانى ماوەى بەھادى ئاغا دا بەئازاد كىردنى و بەگەپىتەوہ بۆ مالەكەى خۆى...!... بەلام لىرەدا لە ۱۹۶۳/۲/۵ لە دەوورووبەرى گوندى بىتواتەى سەربەقەزای رانىەى پارىزگای سلېمانى ، گىانيان پى لە دەستدا.

شايانى باسە لە دواى ئەوہ ئەو كارە ئەنجام درا لە لايەن خىزمانى عەشىرەتەكە ، كە ئەوان بەرپرسىارىيەتى ھەلەدەگرن . نەك چەكدارانى شۆرشى ئەيلول ، چونكە ئەو راپۆرت و مشتو و مېرە بە ھۆى دژايەتى كىردنى ئەو كەسايەتییە بووہ ، نەك لە بەر ئەوہى ھادى ئاغا دژى شۆرشى ئەيلول بوو بىت و بە پىچەوانە ، گەر ئەم كەسايەتییە لەژيان بەبابيە بارى ناوچەى كەندىناوہ دور نەبوو بەو ئەنجامە ئەدەگەيشت لە ھەرىمەكەدا .

بەلام ناو و ناتۆرەو وتەى ناشىرىن بەناوى ھادى ئاغا ئەنجامەكەى بووہ ھۆى سەر لىشتووانى عەشىرەتەكەو لىك تىرازان و شەرمەزارى و تاكو ئىستاش ئەم كىشەو شەرمەزارى بەردەوامەلە ناو عەشىرەتەكەدا .

عەشىرەتى سىيان لە پارىزگای ھەولير دانىشتووانى زياتر لە - ۲۷ - گوندى تەواوى عەشىرەتەكەيە ، جگە لە دانىشتووانەكانى شارى ھەولير و كەركوك و شارو شاروچكەكانى ەك مەخمورو دىبەگەو قووشتەپەدوبز ، جگە لەقەزای كۆيەو رانىەو قەلادزى... ھەروا لە رۆژئاواى كوردستانى لىكىندراو بە سوورىا و رۆژھەلاتى ژير دەسەلاتى رژیى فارس لە ئىران .

شايانى باسە ئاوەدان كىردنەوہى گوندى سەربەشاخ بەر لە - ۳۰ - سال زياترەو بەر لەویش دانىشتووى گوندى پونگىنەى نىكى بووہ .. ئەو گوندە ئىستا - ۲۷ - بىرى نەوتى بەرھەم ھىنەرى تىايەو رووبەرى خاكى گوندەكە نىكەى - ۱۲ - ھەزار دۇنم زەويە... دواى ئەوہ رژیى بەعس لە ئىراق ئەو گوندەى لەسالى ۱۹۷۵ بەچەند رۆژىك پىش شكستى شۆرشى ئەيلول راگوويژراوہ بۆ شارى ھەولير و دەوورووبەرى .

جىگەى باسكىردنە كە ھادى ئاغا ئەحمەد ئاغا بەھۆى ئازايەتى عەشىرەتەكەو لىھاتووى كەسايەتییەكەى ھىچ ھۆزو كەسايەتییەكە لە پارىزگای ھەولير و كەركوك نەياتوانىە شان لەشانى ئەو كەسايەتییە بدن ،

بەھۆى ئازىيەتى و بالادەستى لە ناوچەكەو رېزى تايبەتمەندى و بالادى
هەبوو لەئىو كەسايەتى دامو دەنگاكانى رژىمى شانشىن لە ئىراق ،
هەروا لە دواى شوپشى - ۱۴- تموزيش لە ئىراقدا .

بەلام باروودۇخى نوپى ئىراق كاردانەھەى نالەبارى كەدەسەر
ھەلوويستەكانى ، ئەويش بەھۆى نەمانى بېروا بەبارو دۇخە لە
بارچوووھەكەدا .

شايانى باسە تەرمى ئەو كەسايەتتە لە ۱۹۹۰/۷/۲۸ ھىنرايەوھ گوندى
سەرپەشاخ و گۆرەكەى لەگۆرستانى گوندەكەيەو زياتر لە - ۵۰۰-
ئۆتۆمبىل بەشدارى رېورەسىمى بەخاك سپاردنى ھادى ئاغاي كرد لە ھەموو
چىن و توويژو سەرەك عەشیرەت و كەسايەتى لە پارىژگاي ھەولېردا .

بىرۆى رامىيارى پارتى ديموكراتى كوردستان بروسكەيەكى ئاراستەى
بارزانى مستەفا كرد ، كە تيايدا ھاتووھ .

۱۹۶۳/۲/۸

لەو بېروايەداين كە دەرفەت بە تەواوى لە بارە بۆ ليدانى دووژمن ، پيش
ئەھەى شوويپ پىي خۆى قايم بكات ... پىنوويستە ئەم دەرفەتە بقۆزىنەوھ بۆ
بەدى ھىننى ئامانجەكانى شوپشەكەمان و ئامانجەكانى گەلى ئىراق
بەگشتى و گەلى كوردستان لە باشوورى كوردستانبەتايبەتى ، لە دواى
كودەتايەكە لەلايەن بەعسيەكان لە ئىراقدا .

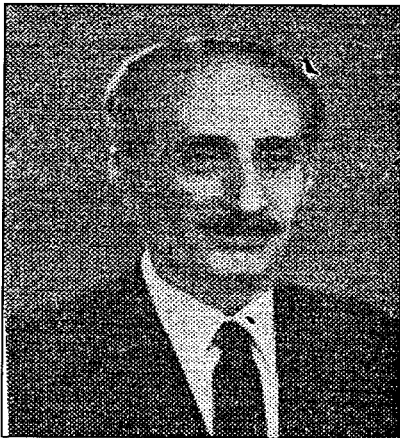
ئەنجامدانى كودەتسا
بەدناوھكەى سەربازە
بەعسيەكان دژى رژىمى
كۆمارى بە سەركردايەتى
عەبدولكەريم قاسم
لە ئەنجام سەركەووتن و بووھ
ھۆكارىكى ترسناك بەرەو ليك
ترازانى بارى پىك ھاتەكان لە
گەلانى ئىراق و پەيوەندى

۱۹۶۳/۲/۸

كۆمەلەيەتى و رامىيارى و ئابوورى ، بەتايىبەت نەتەۋەي كوردو خاكى كوردستان و بە سەرەتاي دەست پىكىردنى تەۋاوى بەعەرەبكىردن و گۆپىنى دىمووگرافىيائى جووگرافىيائى خاكى كوردستان ، كە بەراگوۋاستنى كوردو جىگە گرتنەۋەيان بەعەرەبى ھاورده ، لە ناۋچەكانى دىكەي ئىراق و گەلانى ئىراق بەتايىبەتى گەلى كورد لە كوردستان .

كە ئەۋىش كەۋتە بەر شالۋى ئاگرو ئاسن و كووشتن و لە سىدارەدان و گوللە باران كىردن ، لەلەين ئەو رېژىمە بەعسىيە شۇقۇنىيە بەرچاۋ تەنگە بە بەركىردنەۋەي دورشمى - امة عربىيە واحده ذات رسالة خالدة - - وحدة حرية اشتراكية - ئەمە لە شىۋازدا

بەلام لە ناۋەرۇك بە پىچەۋانە بوو لە ھەموو بوارە جىاجىياكان . بەتايىبەتى لە بوارى نەتەۋەبى و نىشتمانى تاكوو رووخاندنى ئەو رېژىمە بۇگەنە لە ۲۰۰۳/۴/۹ لەپروپوسەيەكى ئازادكىردن لەلەين ئەمەرىكا و ھاۋپەيمانان لە ناۋچەكەو جىھاندا .

۱۹۶۳/۲/۱۰ سەرکردايەتى پارتى دىموكراتى كوردستان لە بروسكەيەكدا پىرۆزبىيى بەسەرەكەۋوتنى كودەتاكە كىردو داۋاى لە ھكۆۋمەت كىرد كە دان بە مافى ئۆتۈنۈمى بۆ كورد بىئىت و شاندىكى فەرمى بۆ گىفتوۋگۆكىردن لەگەلىاندا بىئىرئە شارى بەغدا .

جىگەي ئامازە پىكىردنە كە دوو رۇژ داۋاى كودەتاكە - صالح يۇسفى - بە ناۋى پىرۆكەي رامىيارى پارتى دىموكراتى كوردستان و شۇرشى كورد بروسكەيەكى ئاراستەي سەرکردايەتى رېژىمى نوى لە ئىراق كىرد لە ھەرئەمەكەدا .

گەر بەراوردىكى ئەو دوو بۇ چوونەي بەعسىيەكان و پارتى دىموكراتى

کوردستان بکهین ، زۆر به ساکارانه لهوه دهگهین که بهعسیهکان چهند
 شارهزاییانهو به پلان بۆ کارهکانی خۆیان له چوونه سهر دهسهلات
 جولاونهتهوهو پارتیان بۆ بهرژهوهندی خۆیان بهکار هیناوه به بی به
 دهستهوهدانی تهنیا یهک بهلگهش .

پارتیش چهند بپروای به بهلنیکی دهمی بهعسیهکان کردوهو ههموو
 توانایهکی خۆی تهرخان کرد بوو بۆ سههرکهووتنی بهعسیه کودهتاچهکان
 له ئیراق . ئەمەش به بهراورد کردن له گه‌ل‌ رۆژانی ۲/۱۳ی هه‌مان سالدا .

نۆینه‌ری کورد له هه‌ریمی ۱۹۶۳/۲/۱۳

باشووری کوردستان جه‌لال
 تالهبانی به‌رهو قاهیره‌ی
 پایته‌ختی میسر به‌ریکهوت و
 چاوی کهوت به سه‌رۆک
 کۆماری میسر - جه‌مال
 عه‌بدولناسر - له‌و گه‌شته‌ئو
 راستیه‌ بۆ نۆینه‌ری کورد
 ده‌رکهوت که ئه‌ویش درۆزانی
 و دوورووی به‌عسیه‌کان بوو

له ئیراق به‌رامبه‌ر به‌گه‌لی کورد و کیشه‌ ره‌واکه‌یدا .

داوی گه‌رانه‌وه‌ی جه‌لال تالهبانی له قاهیره‌ به‌کۆمه‌لیک بیرورای باشی
 جه‌مال عه‌بدولناسر به‌رامبه‌ر به‌کوردو له کۆریکی رۆژنامه‌وانیدا تالهبانی
 ئه‌وه‌ی ئاشکرا کرد ، که به‌عس و عه‌بدولسه‌لام هیچ نیازیکی چاره‌سه‌ری
 کیشه‌ی کوردیان نیه . چونکه کاتیك له سه‌ره‌تای ۱۹۶۳ دا ئیراق و سووریا
 و میسر گه‌فتووگۆیان بۆ یه‌کیه‌تی عه‌ره‌ب ده‌ست پیکرد ، له‌لایه‌که‌وه
 بیانویان بۆ جیبه‌جی نه‌کردنی پرۆژه‌ی داخوازی کورد ده‌گێرایه‌وه‌ بۆ
 بارودۆخی کۆبوونه‌وه‌ی قاهیره‌و وه‌رگرتنی ره‌زانه‌ندی میسر . سووریاش
 له‌لایه‌کی دیکه‌وه ... کاتیك جه‌مال عه‌بدولناسر داوی به‌شداری کردنی
 نۆینه‌ری کوردی ده‌کرد له‌ کۆبوونه‌وه‌ سی‌ قۆلیه‌که ... ئیراق دژی ئه‌و بۆ

چوونە وەستاو كېشەي كوردىيان بەمەسەلەيەكى تايبەت بەنيووخۇي ئىراق
باس كرد ؟...!..

بەريزان جەلال تالەباني و سالىح يوسفى بە نووينەرايەتى شۇپشى ئەيلول لە
باشوورى كوردستان سەردانى شارى بەغدايان كرد ، لە پېناو گفئوگوؤ
كردن لەگەل رېئىمى بەعسى نوئى داو چاويان كەوت بەسەرەك وەزىرانى
رېئىمى بەعس - تاهير يەحيا - لەپېناو چارەسەرى كېشەي مافەكانى كورد
لە باشوورى كوردستان ، بەلام سەردانەكەيان بى سوود بوولە گەليان لە
دواي گەرانەويان بۇ باشوورى كوردستان .

۱۹۶۳/۲/۲۳ ئەندامانى سەركردايەتى پارتى
ديموكراتى كوردستان جەلال تالەباني و
فؤاد عارف بەنووينەرايەتى پارتى
ديموكراتى كوردستان لەگەل شاندى
فەرمى حكومەتى بەعسى نوئى لە ئىراق
بە سەرۇكايەتى عەلى سالىح ئەلسەعدى
سەردانى شارى قاھىرەي پايتەختى
مىسرىان كرد

بە بۇنەي سالىدای دامەزاندنى كۆمارى عەرەبى يەكگرتوو و ھاوكات بۇ
قۇستەنەوى ئەو ھەلە بۇ وتوویژكردن لەگەل سەرۇكى مىسر جەمال
عەبدولناسردا .

ئەويش لەبارى يەكئىتى سى قۇلى عەرەبىيەو ، لەو سەردانەدا جەلال
تالەباني و فؤاد عارف چاويان بە سەرۇكى مىسر جەمال عەبدولناسر
كەوت بە ئامادە بوونى عەلى سەبرى سەرەك وەزىرانى مىسر .

داويان ليكردن كە بەئین لە حكومەتى نوئى ئىراق وەريگرئت
بەبەردەوامى ئاشتى و داخووزيەكانى كورد جى بەجى بكاتلە باشوورى
كوردستان .

سه‌رۆكى ميسر دژايه‌تيكردنى خۆى بۆ
 هه‌رچه‌شنه‌ نيازو داخوازىه‌كى
 جووداخوازى پى ر‌اگه‌ياندن و
 پشتيووانى خۆى بۆ مافه‌كانى گه‌لى كورد
 له‌ چوارچىوه‌ى ئۆتۆنۆميدا ده‌رپى و
 ئامۆزگارى هه‌ردوولايه‌نى كرد ، كه
 ر‌يگاچاره‌ى ناشتيانه‌ بگرنه‌ به‌ر بۆ
 يه‌كلاكردنه‌وه‌ى كيشه‌كانى نيوانىان
 ... به‌لام ...!..!..!

١٩٦٣/٢/٢٤

له‌ كاتى گه‌فتووگۆى نيوان ميسرو سووريا وئىراق له‌ پىناو مۆركردنى
 په‌يمانى وه‌حده‌ى عه‌ره‌بى ... سه‌رك كۆمارى ميسر جه‌مال عه‌بدولناسر
 چاوى كه‌وت به‌شاندىكى كوردى به‌سه‌رۆكايه‌تى فوئاد عارف كه‌ ماوه‌ى
 چاوپيگه‌وته‌كه‌ كاترزميرىك و نيووى خاياند .

له‌ كاتى گه‌فتووگۆى نيوانىان جه‌مال عه‌بدولناسر گۆيى له‌ داواكارىه‌كانى
 شاندى كورد گرت له‌ سه‌ر چاره‌سه‌رى كيشه‌ى كورد كه‌ هه‌ندى هه‌لۆيىستى
 ناديار له‌و گه‌فتووگۆيه‌ به‌دى ده‌كرا ... دواى ئه‌وه‌ سه‌رۆكى ميسر هه‌لۆيىستى
 خۆى به‌رامبه‌ر به‌كيشه‌و چاره‌سه‌رى مافى كورد له‌ يه‌كى له‌ وتاره‌كانى
 ديارىكرد .

ئه‌ويش له‌كاتى چاوپيگه‌وتنى له‌گه‌ل رۆژنامه‌ى - لۆمۆندى - فه‌ره‌نسى و
 گووتى :- كورد گه‌لىكى برانه‌ بۆ عه‌ره‌ب و مافى خۆيان پىدراوه‌ به‌ مافى
 ئۆتۆنۆمى و ره‌زاهه‌ندى له‌ سه‌ر چاره‌ى كيشه‌ى كورد كرد له‌ ئىراق و
 چاره‌سه‌رىكى گونجاو وه‌ك چۆن له‌ وولاتانى سۆشئاليستى چاره‌ى كيشه‌ى
 نه‌ته‌وايه‌تى كراوه‌ هه‌تا به‌ مافى سه‌ربه‌خۆيى له‌ چوارچىوه‌ى سنوورى
 ئىراق به‌راه‌زاهه‌ندى ئاره‌زوومه‌ندانه‌ له‌گه‌ل عه‌ره‌ب به‌ هاوكارى كردنى
 يه‌كترى دژى ئيمپرياليزم و سه‌هيوئيزم و كۆنه‌په‌رستى و داواى هاوكارى و
 يارمه‌تى پته‌وى برايه‌نى له‌ نيوان كوردو عه‌ره‌بى كرد له‌ ناوچه‌كه‌دا .
 ئه‌م چاوپيگه‌وته‌ش كاردانه‌وه‌ى كاريگه‌رى كرده‌ سه‌ر هه‌ردوو رژىمى

شايانە ئىران و تورکيا ... بەو ھۆکارە رۆژنامەى - حریت - ى تورکى لە ۱۹۶۳/۴/۲۴ ، نارەزايى خۆى بەرامبەر بەھەلۆيىستى سەرەك كۆمارى مىسر عەبدولناسر دەربرى و لەوە ترسان كە كىشەى كورد لەناوخۆى ئىراق بچىتە دەرەوہ و لايەنى نىو دەولەتى وربگرىت .

ھەروا ئىرانىش بە ھەمان شىووہ نارەزايى خۆى راگەياندو مەترسى گەيشتە دەسەلاتەكيانىان كە ئەو دوو رۆژىم و رۆژىمەكانى دىكەى كورد و خاكى كوردستانيان پى لکيندراوہ ، درىخيان نەکردووہ لەراميارىەتى رەشکردنەوى كوردو بەكارھينانى راميارىەتى جينوسايد بەرامبەر بە گەلى كوردستان .

تېيىنى :- تاكايە گەر وینەكان لە گەل ھەنى مېژوو دانەنراوہ بەلام لە جىگەى دىكە وینەكان دانراون و بۆ ئەوہى وینەكان دووبارە نەبیتەوہ . لە بەر ئەوہى لە ناوۆكى بەرگەكانى وینەكان دانراون .

۱۹۶۳/۲/۲۴ لە دواى سەرکەوتنى كودەتای بەعسىەكان ، ئەویش بە دەستگىر كردنى سكرتيرى پارتى كۆمونيستى ئىراق سەلام عادل لە لايەن پزىمى بەعسى لە ئىراق لە سىدارە درا .

جىگەى باسکردنە كە ناوى تەواوى سەلام عادل - حوسىن ئەحمەد رەزا - يە و لە سالى ۱۹۲۴ چاوى بە جىهان ھەلھىناوہ . ھەروا لە سالى ۱۹۴۴ پەيوەندى بە

پارتى كۆمونيستى ئىراق كردووہ و پلە بە پلە بەرز بۆتەوہ تا بۆتە سكرتيرى گشتى پارتەكە لە ئىراق .

۱۹۶۳/۲/۲۵ لە كاتى سەردانەكەى جەلال تالەبانى و شانده ياورەكەى لە ميسر چاوى به سەرۆكى جەزائير ئەحمەد بن بلە كەوت ، بۆچونەكانى ئەميش لە جوارچىوھ گشتىەكەى بۆچونەكانى جەمال عەبدولناسر بوو .

به داخهوه كارى شاندهكه شتىكى ئەوتوى لىنەكەوتەوه كه شايانى باسكردن بىت . بههوى بىروبوچون و هەلويستى شوڤيانەو بهرچاوتەنگى عەرەب

۱۹۶۳/۲/۲۸ لەكۆنگرەيهكى رۆژنامەوانى لە شارى قەلادزى مستەفا بارزانى راىگەياندا ، كه رەزامەندى لە سەر چوونى جەلال تالەبانى نەكردووھ بۆ سەردانى شارى قاھرەى پايتەختى ميسر ، لە هەمان كات ئەوھشى راگەياندا .

گەر رژیمی به عسى نوئى مافى كورد جئى به جئى نەكات ئەوا سەربەخوى كوردستان رادەگەيهنن لە هەريمهكەدا.

۱۹۶۳/۳/۱ رژیمی به عسى نوئى لە ئىراق لە ژيڕ گوشارى هەرەشەى سەركردايەتى كورد دا به هەلگىرساندنەوى شەر ، لە راگەياندنكى بلاوى كردهوه كه تيايدا هاتبوو ، ... وەكوو دانپيدانانىك به پەيوەنديەكانى برايهتى و هاوريهتى لە

نيوان كوردو عەرەب ، ئەوا شۆرشی رەمەزان سوورە لە سەر نەهيشتنى هەموو پاشماوەى يەكى حكومەتى قاسمى گۆرپەگۆر ، به بەلیندانى بەدايىنکردنى مافەكانى كورد ، بەلام هەلوويستى سەركردايەتى شۆرشی ئەيلول لەوه توندر بووه... لەبەرامبەر دا بارزانى داواى جئى بەجىکردنى مافى ئۆتۆنۆمى بۆ كوردستان كردو مۆلەتى سئى رۆژى به حكومەتى ئىراقدا . گەر نا شۆرش دەست پيڤدەكاتەوه لە هەريمهكەدا.

۱۹۶۳/۳/۴ شاندىكى رژیمی به عسى نوئى لە ئىراق بهسەركردايەتى تاھير يەحيا سەردانى مستەفا بارزانى كرد ، لە گوندى كانيماران بۆ ماوەى سئى كاتژمير ، كه مستەفا بارزانى

راپورتىكى لەبارەى مافى گەلى كورد لە باشورى كوردستان پىشكەش بە شاندەكە كرد ، لەپىناو جى بەجىكردنىدا ... بەلام بەعس مافى ئەك نەتەوہو خاك پىشىل دەكات بەلكوو مافى مروؤو ھەتا ئازەلىشى پىشىل دەكرد لە ئىراق و ناوچەكەدا .

۱۹۶۳/۳/۶ ھەزىرى دەروەى ئىراق تالب موسى شىبب لە بارەى داخوازىەكانى كوردەو تىشك دەخاتە سەر ئەو بوارەو كاتىك گووتى :- ئەو داخوازىانەى بارزانى بەلای ئىمەوہ بىنانوگرتنە بو رىگەگرتن لە ناشتى وجىگەى شك و گوومانىشە لە بارزانى و پارتى دىموكراتى كوردستان ، كە نایانەوئى بەكىتى ئىراق و نەتەوہى عەرەب پىارىزن .

ئەمەش دواى چەندىن گەتووگوؤ لە ئىراق ولە قاھىرەى پايتەختى مىسر ، بەپىچەوانەى بەئىنەكانى رېژىمى بەعس نوئى بووہ لە ئىراق بە ھاوكارى و ھاواھەنگى وولاتانى عەرەب و ھەستان دژى مافەكانى گەلى كوردستان .

۱۹۶۳/۳/۸ بەربابوونى كودەتای سەربازى بەعسىەكان لە وولاتى سووریا بە ھەمان شىوہو شىووازو ناوەرۆكى كودەتای سەربازى بەعسىەكان لە ئىراق ، كە ھەردوو پارتى بەعسى عەرەبى سوورى و ئىراقى گورگ و لە پىستى مەردا دەخولىنەوہ و دژى گەلانى وولاتەكانىان بوون ، بە تايبەتى گەلى كورد و خاكى كوردستان .

شايانى باسە كە خاكى داگىر كراوى ژىر دەسەلاتى رېژىمى سووریا ۱۸,۰۰۰ ھەزار كىلومەتر چوار گوشەو ، ھەروا خاكى داگىر كراوى ژىر دەسەلاتى رېژىمى بەعسى لە ئىراق ۸۴,۰۰۰ ھەزار كىلو مەتر چوار گوشەىە ، ھەروا ئىشتا زىاتر لە ۹,۵۰۰,۰۰۰ ملېون كورد لە سەر خاكى رۆژئاواو باشورى كوردستاندا نىشتەجىن و ھەروا بە سەدا سال بەر لە مېژووى زابىنىدا .

۱۹۶۳/۳/۹ لە راگەياندىكى سەركردايەتى رېژىمى بەعسى لە ئىراق دانىنا بە مافى دەسەلاتى لامەركەزى بو كورد لە باشورى كوردستانى لكىنراو بە ئىراق ، ئەویش بەچارەسەر كەردنى كىشەكە بەپى ئارەزوو بىروو بوچوون و ھەلووئىستى شوؤىنىانەى خويان لە شىووازو لە ناوەرۆكدا ، كە

وه لامدانه وه یه کی دیکه یان هه بوو به رامبه ر به ره شکر دنه وه ی ناسنامه ی کورد و خاک ی کوردستان .

سهر کردایه تی پرژیمی به عسی نوی له ئیراق له راگه یان دنی کدا یه ک لایه نه دانی به مافه کانی گه لی کورد له چوارچیووه ی پرژهی نا ناوه ندیه تیداو به ناوی - یاسای پاریزگاگاندا - بلاو کرده وه . ۱۹۶۳/۳/۹

ئه و پرژهی جگه له باسکردنی نیووه چلی چه ند مافیکی کارگیر ی و زمانه وانی زیاتر نه بووه ، به لکوو لانی که م داخوایه کانی گه لی کوردی تیدا ره چاو نه کرابوو له هه ریمه که دا .

حکوومه تی نویی کوده تای به عسیه کان له چوارچیووه ی راگه یان دنی به رنامه ی خویدا به لینی دا ، که دۆزی کورد له گه ل سهر کردایه تی کورد له هه ریمی باشووری کوردستاندا به ناشتیانه و له ریگای گفتووگووه چاره سهر بکات له ئیراقدا . ۱۹۶۳/۳/۱۶

شاندیکی پارتی دیموکراتی کوردستان به سه روکایه تی جه لال تاله بان ی و به ئه ندامیه تی صالح یوسفی و لوقمان بارزانی گه یشتنه شاری به غدای پایته ختی ئیراق ، له دوا ی گه یشتنیان زنجیره ک کو بوونه وه و توویژیان ئه نجامدا . ۱۹۶۳/۳/۱۸

له گه ل گه ووره به پرسانی حکومت و حزبیدا ، وه ک ئه حمه د حه سه ن به کر سه روک وه زیران و تا هریه حیا و عه لی صالح ئه لسه عدی و حازم جه واد و تالب شیبیب و صالح مه هدی عه ماش و حه ردان تکریتی گفتووگوکان به پر یووه چوو له نیوانیاندا له شاری به غدا .

ئه ویش وایان ده زانی که شانده که ته نیا بو پیرۆزباییه ، شاندی کوردی پرژهی ئوتۆنۆمیان ئاراسته ی سهر کردایه تی نویی کوده تاکه ره ان کرد ، ئه وانیش ئه وان پرژه که یان په سند نه کرد و دا وایان له شانده که کرد ، که داخوایه کانیان دوا بخرن ، به بیانوی ئه وه ی که کاری گرنگتریان له به رده ست دایه ، کاره که ش هه نگاونان بوو بو سه رخستنی پرژهی یه کیتی نه ته وه ی عه رب ، که به سی قۆلی له نیوان ئیراق و سووریا و میسر ده ست پی ده کات .

شايانى باسە لەم بارەيەوہ دىقىد ماكداول دەلئيت :-

بۆخوودى پزئيم لە كۆدا ئۆتۆنۆمى كورد مەسەلەيەكى لاوہكى بوو ، خەمە گەوورەكانى پزئيم ھەم ناسرەيەكان و ھەم بەعسيەكان مەسەلەيەكىيەكىتى عەرەب بوو لە ناوچەكەدا .

گريئانى كۆنگرەيەكى بەرفراوان و لە ئەنجامى كۆنگرەكە كۆمىتەيەكى ۳۵ ۱۹۶۳/۳/۱۸ ئەندامى دەستنيشانكرا بۆ دارشتنى پيشنيارەكان ، كە دواتر پەسەندكران و لە كۆتاييدا ياداشت نامەيەك بۆ حكومەت نامادەكرا كە بپريارەكانى كۆنگرەي لەخۆ گرتبوو . ھەروا شانديك بەسەرۆكايەتى جەلال تالەباني ھەلبژيردرا ، ئەويش بە گەياندىنى پپرۆژەي پەسەندكرائى كۆنگرەي پسپۇريدا .

دوائى ئەوہ شاندەكە لە ۳/۳۰ ھەمان سال گەيشتنە شارى بەغداد لە ۳/۳۱ شاندەكە لەگەل شاندى دەستنيشانكراوى حكومەت لەمائى رەشيد عارف يەكەم كۆبونەويان ئەنجامداو بپريار لەسەر چەند ھەنگاويك درا .

بلاوكردەنەوى دەستوورى كاتى دوائى كودەتاكەى ۸ ى شووبات لەلایەن ۱۹۶۳/۴/۴ سەركرديەتى پزئيمى بەعس لە ئىراق بەپيى خواستە ھەمە جۆراو جۆرەكانيان لە وولاتەكەدا .

مۆركردنى بەلگەنامەى - الدولة ۱۹۶۳/۴/۷

الاتحادية - لە نيوان رزئيمە
شوقينيەكانى ميسرو سوورياو
ئىراق لە شارى قاھيرەي
پايتەختى ميسر ... ھەر لەو كاتە
ئالائى ئىراق لە سەر پۇشنائى ئەو

يەكەيتيە بەرز كراوہ ، كە ئالاکە پەش و سپى و سوورو سئ ئەستيرەي بەرز لە سەر پارچە سپيەكە دانرا ، كە ئەمەش بووہ ھۆى زياتر چەوسانەوہ ويزانكردن و ئەشكەنجە دانى گەلانى ئىراق بە تايبەتى گەل كورد لە سەر خاكەكەيدا .

لە بەر ئەوہى كوردو خاكى كوردستان نە بەشيكە لە ئوومەي عەرەب و نە

خاکی عه‌ره‌به‌و نه‌خاکی دروستکراوی به زۆری ئی‌راق ، به‌لام بارودۆخه‌که به پینی گۆپانکاریه‌کان خۆی دووباره ده‌کاته‌وه‌و بیروو بۆچوون و هه‌لوویست و ده‌سه‌لآت و خاکی داگیرکراو له‌لایه‌ن عه‌ره‌ب رۆژ له‌ دوا‌ی رۆژ به‌ره‌و که‌مبوونه‌وه‌و ته‌سک بوونه‌وه‌ هه‌نگاو ده‌نی له‌ ناوچه‌که‌دا .

۱۹۶۳/۴/۸

سه‌رکردایه‌تی شوپرسی کورد له‌ دوا‌ی رازی بوونی له‌ سه‌ر مافی لاهه‌رکه‌زی ، یاداشتیکی ئاراسته‌ی نووینه‌ری وولاتانی میسر و سووریا و ئی‌راق کرد ، له‌ میسر له‌و کاته‌ی گفتووگۆی دامه‌زاندنی یه‌کیه‌تی عه‌ره‌بی له‌نیوانیان به‌رده‌وام بوو . به‌لام نه‌خلاق‌ی عه‌ره‌ب ریک ده‌که‌ووتن له‌پینا‌و ریک نه‌که‌ووتن

جیگه‌ی روونکردنه‌ویه که‌ جه‌لال تاله‌بانی سه‌رۆکی شاندی کورد ، بیرخه‌ره‌ویه‌کی له‌م باره‌یه‌وه‌ پیشکه‌ش کرد ، که‌ تیا‌دا هاتوه‌ : - له‌ باریکدا گه‌ر ئی‌راق له‌م بارودۆخه‌ی ئیستایدا به‌مینیته‌وه‌ ، ئە‌وا کورد له‌و ما‌فانه‌ زیاتر دا‌وا نا‌کات که‌ رژیمی ئی‌راق له‌ ۱۹۶۳/۳/۱۱ دا ده‌ست نیشانی کردوون .

خۆ نه‌گه‌ر ئی‌راق به‌جیته‌ نی‌وو فیدراسیونیکی عاره‌بان ئە‌وا ده‌بی‌ت کورد رژیمیکی نۆتۆنۆمی به‌ر فراوانی بۆ دیار بکری‌ت . به‌لام گه‌ر ئی‌راق له‌ گه‌ل ده‌ووله‌تیک یان چه‌ند ده‌وولتیکی دیکه‌ی عه‌ره‌بی‌دا یه‌کیه‌تییه‌کی ته‌واوی پیک هینا و خۆی تیدا تونده‌وه‌ ، ئە‌وا ده‌بی‌ت کوردی ئی‌راق له‌ گه‌ل ئە‌و ده‌ووله‌ته‌ یه‌ک گرتوه‌دا وه‌ک پارێزگاریه‌ک که‌ بوون و قه‌واره‌ی پارێزری‌ت .

هه‌روا پا‌به‌ند بی‌ت و بیر له‌ جیا‌بوونه‌وه‌ نه‌کری‌ته‌وه‌ ... به‌لام له‌ راستیدا گفتووگۆ سی‌ی قۆلیه‌که‌ی میسر و سووریا و ئی‌راق له‌ شاری قاهیره‌ی پایته‌ختی میسر ئە‌وه‌ی نیشان ده‌دا که‌ سه‌رانی به‌عسی له‌ ئی‌راق گه‌مه‌یه‌کی دوولایه‌نه‌یان ده‌گرته‌ به‌ر و هه‌رگیز مه‌به‌ستیان نه‌بووه‌ به‌راستی له‌ گه‌ل کورد ریکه‌ه‌ون له‌ ناوچه‌که‌دا .

سه‌رچاوه‌: - کریس کۆچیرا - س. پ. ل. ۲۰۱

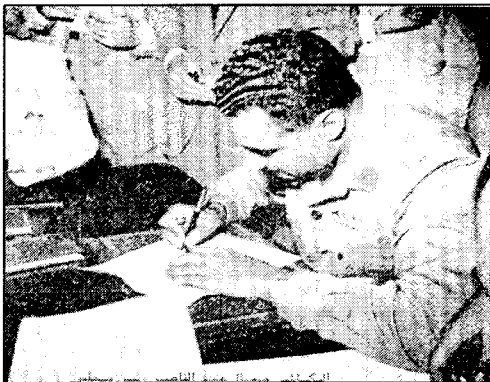
۱۹۶۳ / ۴ / ۱۷ راگه‌یاندن به‌ مۆزکردنی ریکه‌ووتننامه‌ی یه‌کیه‌تی عه‌ره‌بی له‌ نی‌وان رژیمه‌کانی میسر و سووریا و ئی‌راق له‌ شاری قاهیره‌ی پایته‌ختی میسر دا ...

جىڭگەي روونكردنهويه كه هەرسى وولاتى بە ناو عەرەبى ، وولاتى فرە ئەتەوھو وولاتى فرە ئايىنن ، بە تايبەتى سوورىياو ئىراق كه دانىشتووانى ئەم دوو وولاتە لە كوردو عەرەب و توركمان و كلدۇ ئاشوورى و ئەرمەنى پىك ھاتوون لە وولاتەكانياندا .

ئەتەوھەكانى غەيرە عەرەب بەر لە عەرەب نىشتەجىي ئەم وولاتانە بوونە بە سەدا سال ، ھەروا ميسيريش ... بەلام ھۆكارى سەرەكى و بنەرەتى بوونى عەرەب لەو وولاتانە لە رىڭگەي فتووحاتى ئىسلامى و دواى ئەوئىش دەسەلاتى سەلاھەدىنى ئەيوپى و دواى ئەوئىش ئىمپراتورىيەتى عوسمانى لە ناوچەكەدا .

دواى ئەوانە دروستكردى دەوولتەتەكانى عەرەبى ، بە تايبەتى لە سوورىياو لە ئىراق و دەسەلاتە شوڧىنىيە يەك لە دواى يەكەكان بوون ، ئەوئىش بە ھاوكارى و بە ھاپشتىووانى و بە يارمەتيدانىان لە لايەن بەرىتانىياو ئەمەرىكا و ھاوپەيمانەكانىان لە ئەوروپاى رۇژئاواو مەلۇتكەكان و ئۆكەرەكانىان لە ناوچەكەدا .

دواى ھەموو ئەوانەش بە تايبەتى كورد بە ھۆى كىشەى ناوخۆى كورد لە شەرو مەلمانى لەسەر بەرژەوھەندى و خو دەوولمەند كردن ، نەك بو رىزگاركردى گەلى كوردستاندا .

۱۹۶۳/۴/۱۷ مۆركردنى بەيانى
مېژووبى لە كاترېمېر
يەكى بەيانى لە رۇژى
چوارشەمە ، لە شارى
قەھىرەى پايتەختى
ميسر لە نيوان ميسرو
سوورىياو ئىراق بەناوى
خاوا ئومەى عەرەبى
مۆركرا... لە سەرەتاي

كۆبوونەوھەكە سەروكى ميسر جەمال عەبدولناسر پىننوسەكەى گرتە دەست گوتتى :- بسم الله الرحمن الرحيم - و بەناوى خاواى گەوورە ، بەناوى ئومەى عەرەب داوا لە خاواى گەوورە دەكەين سەرکەوتومان بکات

لەو يەككەتتەدا .

بەلام مەمەد حەسنىن ھەيكل بابەتتىكى لەرژنامەى ئەھرامى رۆژى ۵/۲۸ ھەمان سال بىلەن كۆرۈلگەن ھەتتا ھاتتو: - ئەو بەلگە نامەى يەككەتتەى ھەربى نىيە - ھەروا پرۆژەى يەككەتتەى نىيە ، بەلكو نەخشەى يەككى كاركردنە بەرھەى يەككەتتەى . ئەو پرۆژە بوو ھۆكۈمى بەر زكردنە ھەى كەسايەتتەى جەمال عەبدولناسر لەھەرىمەكان .

۱۹۶۳/۴/۱۹ بۇ يەككەم جار لە شارى بەىروتنى پايتەختى لوبنان دامەزراندنى پىكخراوى كۆمەلەى كورد راگەيەندرا .

۱۹۶۳/۴/۲۲ كوشتنى سەرۆكى ئەمەرىكا جان ئىيف خۇن كەندەى لە شارى دالاسى وويلايەتتەى تىكساس لە ئەمەرىكادا ، بە دەستى لىھاورى ئسوالد... شايانى باسە جۇن كەندەى لە سالى ۱۹۶۶ ھەك بەرپىرسى پارتى دىموكراتى بولستون ھەلپىژدرا ، لە سالى ۱۹۵۳ ھەك

سىناتۇر چووھ ناو ئەنجومەنى سنای ئەمەرىكا ، جۇن كەندەى لە سالى ۱۹۵۷ خەلاتى ئەدەبى بولپىرتى ھەركرت و لە سالى ۱۹۶۰ لەتەمەنى ۴۳ سالىدا بەسەرۆكى ئەمەرىكا ھەلپىژدرا .

۱۹۶۳/۵/۶ رۆژنامەى پرافدای زمانحالى پارتى كۆمۇنىستى سۇقىيەت ، بابەتتىكى لە سەر بارودۇخى شۇرشى ئەيلول و ئىراق بىلەن كۆرۈلگەن ، بەتايبەت بەباش باسكردنى بارى كوردى بەرھەى بەر زبونە ھەى نرخانە لەھەرىمى باشوورى كوردستان .

كامل الجادري

۱۹۶۳/۵/۱۳ پېشەۋاي پارتى نىشتىمانى
دىموكراتى ئىراق - كامىل
چادىچى - ياداشتىكى ئاراستەي
سەرکردايەتى پىژىمى بەس لە
ئىراق كىرد ، لە پىناۋ پەلەكردن
لە چارەسەر كىردنى كىشەي كورد
، ئەمەش لە دواي گەرانەۋەي
شاندىكەيان بوو لە ناۋچەي
بىتۈيىن - چوارقورنە - لە
باشۋورى كوردستان ، سەر بە
پارىژگاي سىلېمانى . بە تەۋاۋ

بوونى گىفتوۋگۆي لەگەل سەر كىردايەتى شۇرشى ئەيىلۈل و شاندىكەش كە
لە حوسىن جەمىل ئەندامى مەكتەبى سىياسى پارتى نىشتىمانى و مەمەد
پەزاۋ فائىق سامەرائى و فەيسەل حەبىب خەيزەران و لە چەندىن كەسايەتى
دىكە پىك ھاتبۇن .

۱۹۶۳/۵/۲۵ بەردەۋام بوونى گىفتوۋگۆي سى قۇلى لە شارى قاھىرەي پايتەختى مىسر ،
بە بە ئەنجام گەياندى پىرۇژەي يەكەيتى عەرەب ، كە حكومەتى نوئى
پىژىمى بەس لە عىراق پىشنىيارى كىرد ، كە شاندى كوردى راستەۋخۇ
چاۋي بە سەرەك جەمال عەبدولناسر بىكەۋىتلە شارى قاھىرەي مىسدا .

بەلام لە راستىدا ئەۋسەردەمە بەسلى لە ھەلۋىستى ناسر سەبارەت بە ھەر
جۆرە تەنازۇلىك بۇكورد دەترسان... لەگەل دەربىرىنى خۇشخالىيان بە
شاندى شۇرشى ئەيىلۈل ، سەرەك ناسر پوۋ دەكاتە جىگرى سەرك ۋەزىرانى
ئىراق عەلى سالىح ئەلسەعدى ۋەزىرى دەرۋە تالىب شەبىب ۋەزىرى
بەرگىرى سالىح مەھدى عەماش ، كە بەپاشكاۋى ۋە بى پىچ ۋە پەنا دەلىت :-
ھىچ كەسىك ناتوانىت بوونى ئەم گەلە ئىنكار بىكات لە باكورى ئىراقدا .

۱۹۶۳/۵/۲۵ گرىدانى كۆنگرەي سەرۋكەكانى ۋولاتانى ئەفرىكاي سەر بەخۇ لە شارى
ئەدىس ئەباباي پايتەختى ئەسىۋىيا ، لە نيۋان ۋولاتانى كىشۋەرى
ئەفرىكيا ، ئەۋ كۆنگرەيە بوۋە پىگە خۇشكەرى كۆبۇنەۋەكانى ۋەزىرانى
دەرۋەي ۋولاتانى ئەفرىكيا ، ئەۋىش بەمۇز كىردنى بەلگەنامەي -

رئیکراوی یه‌کیه‌تی نه‌فریکیا - له کیشوهری نه‌فریکیدا .

۱۹۶۳/۶/۳

کوچی دوایی نووسه‌رو
شاعیرو نه‌دیببی ناودارو
که‌سایه‌تی تورکیا - نازم
حیکمه‌ت - که‌به
دیاریده‌ترین که‌سایه‌تی
نه‌ده‌بی تورکی له‌سه‌ده‌ی
بیستم ده‌ناسریت و به
پیشه‌نگی نویکردنه‌وه‌ی
شیعری تورکی له‌قه‌له‌م
دراوه . له‌سه‌ر ده‌ستی نه‌م

که‌سایه‌تیه شیعری تورکی خو‌ی له‌قوناخی کلاسیکی گواسته‌وه بو
قوناخیکی دیکه‌دا به‌ره‌و ناسوی فراوانی شیعری نازاد هه‌نگاوینا ،
نه‌ویش به‌نویکردنه‌وه‌ی زمان و داهینان له‌شیوه‌و شیوازیک‌ی شیعری
نو‌یی تورکیدا .

جیگه‌ی باسکردنه که‌ نه‌م شاعیرو نووسه‌ره له‌سالی ۱۹۰۲ چاوی به
جیهان هه‌له‌یناوه . باپیری نازم حیکمه‌ت که‌ ناوی پاشا مه‌وله‌وی بوو
ده‌ستی شیعیر نووسینی هه‌بوو ، هه‌روا حیکمه‌ت پاشای باوکی
فرمانبه‌ر بوو له‌کونسرخانه‌ی تورکیا له‌شاری هامبروگی نه‌لمانیا ، که
فرمانبه‌ریکی گه‌وره‌ی وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ی تورکیا بووه .

هه‌روا دایکیشی که‌ ناوی جه‌لیله‌ هانم بوو وینه‌کیش بوو ، له‌هه‌مان کات
پیانۆژهنیش بوو و خو‌ینه‌ریکی نه‌ده‌بیاتی فه‌ره‌نسی بووه ، نازم
حیکمه‌ت له‌خیزالنیک‌ی رۆشنیرو پر له‌کتیب و کتیبخانه‌ی بووه . هه‌ر له
مندالیه‌وه‌ گویچه‌کانی به‌سروودی نیشتمانی و ئاینی راهتبوو ، له‌ناو
کتیب و سه‌رچاوه‌کانی نه‌ده‌بیاتی تورکی و فه‌ره‌نسی ده‌خولایه‌وه ، هه‌ر
له‌هه‌ره‌تی مندالیه‌وه‌ ده‌ستی به‌شیعیر دانان کردووه . که‌ له‌ته‌مه‌نی ۱۳
سالاندا بووه یه‌که‌م هونراوه‌ی نووسیوووه که‌ له‌وکاته‌ی ناگر له‌مالیک‌ی
نزیک ماله‌که‌یان به‌رده‌بییت ، که‌ نه‌م رووداوه‌ش ده‌بیته‌ه‌وی به‌رز

بوونەۋەدى سۆزى ئەم شاعىرە بە سەر ئەۋ كارەساتەدا شىعەرىك دەنوسىت

ھەروا بۇ يەكەم جار بە دەست پىكردنى بە خويندن لە قوتابخانە يەكى فەرەنسى دەبىت لە شارى ئەستەمبۇل . دواى ئەۋە دەچىتە كۆلىژى دەرياۋانى . بەلام بە نالەبارى بارى تەندروستى ناچار دەبىۋاز لە كۆلىژ بەئىت . دواى ئەۋە ۋەك مامۇستا لە شارى پۇلۇ لە رۇژھەلاتى توركىا دادەمەزىت .

لە سالى ۱۹۲۲ روۋ لە يەكەتى سۇقىت دەكات و لە شارى مۇسكۇ پەيوەندى بە چەندىن شاعىرو نووسەرۋ رۇشنىر دەكەۋىت و دەبىتە ھاورىيان . ھەر دواى ئەۋە نازم حىكەت دەچىتە كۆلىژى زانستەكانى ئابورى و زانستى و كۆمۇناسى . ھەر لەۋكاتىش بىرى ماركىسى لىنىنى دەبىتى رىگەى خەبات لە نووسىن تىكۇشانىدا . دواى ئەۋە لە سالى ۱۹۲۴ دەگەرىتەۋە توركىا .

ھەر بە ھۇى بىروۋ بۇ چوۋنى ماركىسىت لە لايەن رىمى كەمال ئەتاتورك بىرارى دەستگىر كردنى بۇ دەردەچىت بەلام لە سالى ۱۹۲۶ رزگارى دەبىت و بەرەۋ پووسىيائى سۇقىت دەروات . و لەۋ شارە دەست دەكا بە نووسىنى شىعەر بە پىۋى بىروۋ ھەستەكانى لەۋ بوارانەى كە برواى بۇ دەگونجىت ،

دواى ئەۋەى كە لە سالى ۱۹۲۸ لىبوردنى گشتى لە لايەن رىمى توركىا دەردەچىت دوو بارە دەگەرىتەۋە توركىا ، لە بەر ئەۋەى كە ئەندامىكى چالاک و دىارى پارتى كۆمۇنىستى توركىا دەبىت و لە كار كردنى ئازادانە قەدەخەكراۋو ، دواى ئەۋە دەستگىر دەكرىت لە نىۋان سالەكانى ۱۹۲۹-۱۹۳۶ ، كە ئەۋ كاتانەى ژيانى لە بەندىخانە دەبەردەسەر -- ۹ -
- كىبى بىلاۋ كەدەۋە ، كە -- ۵ -- پىنچ كىتابيان كۆمەلە شىعەر بوون و -- ۴ -- كىتابيان دەقىكى درىژى شىعەر بوون . كە ئەم بەرھەمانەى شۇرشىك بوون دژى شىعەرى كلاسشىك و لە ھەمان كات شۇرشىك بوون دژى عەقلىەتى دىكتاتورىەتى پىاۋانى رىم .

ھەر بەم ھۇكارەش جارىكى دىكە لە سالى ۱۹۳۸ لە لايەن رىمى توركىا

ده‌ستگیر ده‌کریته‌وه ، که به ۲۸ سزای به‌ندکردنی بۆ ده‌رچواندرا . ئەم
که‌سایه‌تیه له کاره‌کانی به‌رده‌وام بوو تا مائناوایی له گه‌لانی نازادیه‌خوان
کرد له ناو تورکیادا .

۱۹۶۳/۶/۴

رژیمی به‌عسی له ئێراق ، سه‌ده‌هزار دینه‌ری ئێراقی چاپی سویره‌ری کرده
پادا‌شتی ئەو که‌سه‌ی که بتوانی بارزانی تیروور بکات و له هه‌مان کات
هیره‌شی کرده سه‌ر ناوچه‌کانی کوردستان و زیاتر له ۲۰۰ گوندی سووتاندو
به‌سه‌دان هاوولاتیان شه‌هید کردو ده‌ستگیر کردو ده‌ربه‌ده‌ر کرد ، که ئەم
کردارانه بووه هۆی دورستکردنی ترس له هه‌لسووکه‌ووتی گه‌لی کورد له
باشووری کوردستان

۱۹۶۳/۶/۹

هیره‌هه‌کانی سوویا و هه‌م رژیمی نویی به‌عس به‌سه‌رکردایه‌تی زه‌عیم
سه‌دیق و سه‌روک جاسم گه‌مارۆی شاری سلیمانی داو بووه هۆی شه‌هید
کردنی زیاتر له - ۲۶۷ - هاوولاتی شه‌ره‌که ، له‌ته‌مه‌ن و ره‌گه‌زه جیا‌جیا‌کان
له‌باشووری کوردستان.

هه‌روا له کاتی ده‌ست پیکردنه‌وه‌ی شه‌ر له نیوان سه‌رکردایه‌تی شوپرش و
رژیمی به‌عس له ئێراقدا و به‌فه‌رمانی زه‌عیم سه‌دیق مسته‌فا سه‌رکرده‌ی
سوویای رژیمی به‌عسی له ئێراق ، له ئوردوگای سلیمانی له‌باشووری
کوردستان شه‌هید حاجی باقی ده‌ستگیر ده‌کات و شه‌هیدی ده‌کات و هه‌ر
له‌وئ له‌گه‌ڵ ۸۲ هاوولاتی کورد له گوپی به‌کۆمه‌ڵ زینده‌به‌چال ده‌کریته
ناوچه‌که‌دا.

- تەنبا جىل و بەرگە سەر بازىيەكە ناسراۋەتەرە ئەۋىش - زەمىم سەدىقە كە يەكك بۈۋە لە و ئەفسەرە دېندانەى دەسەلاتى بەس
- ۱۹۶۳/۶/۱۰ ھىزەكانى سووپاى رېژىمى بەعسى لە ئىراق دەستى كرد بە ھەنگىرساندىنى شەر لە گەل پىشمەرگەكانى شۆرشى ئەيلول و پىشمەرگە بە ھەموو توانايەك بەرگىيان لە بوونى كوردو كوردستان دەكرد .
- سەرەپاى ھەولەكانى پىشەۋاى پارتى نىشتمانى دىموكراتى ئىراقى كامىل چادىچى ، لە پىناو چارەسەرى كىشەى كورد لە باشوورى كوردستانى لىكىندراو بە ئىراق .
- ۱۹۶۳/۶/۱۱ بەردەوام بوونى شالواى ھىزەكانى سووپاى رېژىمى بەعسى نوئى لە ئىراق بۇ سەر ناوچە جىياجىكانى كوردستان و نىكەى ۸۷۰ گوندى وىرانكراد بە تايبەتى لە پارىژگاي ھەولير و پارىژگاي كەركوك لە ھەرىمەكەدا .
- ۱۹۶۳/۶/۱۳ ھىزەكانى سووپا و پاسەوانى نەتەۋەيى و جاشە خۇفروشەكانى كورد ھىرشىيان كرده سەر گوندىكانى ناوچەى كەندىناۋەى سەر بەناحىەى دىبەگەى سەر بەقەزازى مەخمورى پارىژگاي ھەوليرى لە باشوورى كوردستان ، پر لە سامانى سروشتى - نەوت - لە ئەنجام بۈۋە ھۆى سوتاندن و تالانكردى زياتر لە ۲۵ گوندو، جگە لە شەھىد كردنى بەدەيا ھاوولاتى و دەستگىر كردن و دەربەدەر كردن ، كە سەرەتاي راگويزانى گوندىكانى قەزاي مەخمور بوو لە ناخىەى قەراج و گويز بەتايبەتى لە كەندىناۋە...!...؟.
- ۱۹۶۳/۶/۱۴ يەكەم ئافرەت لە مېژووى جىھان بەكەشتىيە گەردوونىيەكان بەرەو ئاسمان پەوانەكرا كەخاتوو - فالنتىنا ترىشكوفا - بوو لەگەل بىكو فسكى و لەگەل سى زاناي دىكەى گەردوون ناسى سۇقىيەتى، كە بۇماۋەى ھەوت پوژ بەدەۋورى زەوى دەسورپانەۋە.

جیگەى باسكردنە كە خاتوو
 قالنتینا لە دوای گەرانەوہی
 بۆ سەر زەوی و گەیشتنەوہی
 بۆ بارەگای تاییبەتی لە بنكەى
 گەردوونی لە كۆماری
 جۇرجیا ، داویان لێكرد
 بخوازە مالى دونیا و پلەو پایە
 . بەلام ئەم خاتوونە لە
 وولامدا گووتی:—

ئەم كارەى كە پێى هەلسام
 ئاواتى خۆم بوو لە ژيان و

سەلماندەم بوو بۆ كۆمەلگای مۇقاییەتی، كە نافرەت جیوازی نیە لە گەل
 پیاو لە هەموو بواریەكانى ژيان ، تەنیا یەك بار نەبیئت ، كە ئیئە رەگەز
 مێینەین و جیوازیمان هەیه لە گەل پیاواندا.

بلام ئیئە دایكین و نەوہ پێدەگەینین ، كە ئەویش مرقۇقیەتیە و ئەوہندەم
 بەسە لە ژياندا ...

لێردا دەمەوى ئەوہش باس بكەم ، كە خۆم رووبەرۆو چارۆم كەوتووہ بەو
 نافرەتە شوخ و شەنگە لە شارى مۆسكۆى پایتەختى سۆقیەتى جازان ، كە
 لەو كات من لە پەیمانگای زانستە كۆمەلایەتیەكانى سەر بە ئەكادیمیای
 زانستى سۆقیەت لە سالیەكانى ۱۹۷۵ - ۱۹۷۷ دەم خوویند لە ساری
 مۆسكۆدا نووسەر .

۱۹۶۳/۶/۱۵

ئەندامى سەركردایەتى پارتى بەعسى شۆقینى لە ئیراق - عەلى سالح
 سەعدى - لە كۆنگرەیهكى رۆژنامەوانیدا دەلیت :- شەپرى باكوورى ئیراق
 تەنها ۲-۳ مانگیك دەخایەنیئت , درێژەدانى جەنگى دژ بەكورد بەم هۆش
 وگۆشەوہ شى دەكەینەوہ .

دوای ئەوہ مام جەلال تالەبانى سەبارەت بەم هەلۆیستە دەلى :- لێردا
 دەتوانین بلیین گەر بەراستى ئیئەش ئیراقین و لە ماف و ئەركەكاندا

يەكسانىن ئەوا بۇمان ھەيە ئەۋەى ئىۋوۋە دەيلىنن ئىمەش بىيلىن .

بۇمان ھەيە ئەۋەى بۇ ئىۋوۋە رەۋايە داۋى بىكەن ، ئىمەش داۋى بىكەن ، بۇچى بۇ ئىراقىيەك ئەشى داۋى تۈاندنەۋەى گىانى ئىراقىيى بىكات و ۋەك دەۋلەتتىكى سەربەخۇ كۇتايى پى بىنى ، بەلام بۇ ئىراقىيەكى دىكە بۇى نىيە داۋى جۈودا بوۋنەۋەى بەشەكەى خۇى بىكات لەۋكىانەدا بۇ ئەۋەى ماقى چارەى خۇ نوۋسىنى لە سەر پىك بىنى لە ناۋچەكەدا .

۱۹۶۳/۶/۲۳ پىژىمى بەعسى نوۋى دەسەلاتدار ۴۳ قارەمان و تىكۇشەرى پارىتى كۇمۇنىستى ئىراقى لە شارى كەركوك لە سىدارەدران لە ھەرىمى باشۋورى كوردستان .

۱۹۶۳/۶/۲۹ پىژىمى بەعس لە ئىراق لە پەلامارىكى دىرندانەى دور لە ھەستى مۇقايەتى ۸۳ ھاۋولاتى كوردى زىندەبەچال كورد لەژن و مندال و گەنج و پىر لە شارى سلىمانى لە باشۋورى كوردستان .

۱۹۶۳/۶/۳۰ فىرۇكەكانى جەنگى سوۋپاى پىژىمى بەعسى لە سوۋرىا ھاۋكارى فىرۇكە جەنگىەكانى سوۋپاى ئىراقى كورد ، ئەۋىش لە پىناۋ بۇردومانكردنى ناۋچەكانى باشۋورى كوردستانى لكىنراۋ بەئىراق لە بىكەۋ بارەگاكانى پىشمرگەى شۇرپى ئەيلول لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۶۳/۷/۲ ئەندامى سەركردايەتى پىژىمى بەعسى لە ئىراق سالىح مەھدى عەماش ھىرشەكانى سوۋپاى ئىراقى بۇ سەر شۇرپى كورد لە باشۋورى كوردستانى لكىنراۋ بەئىراق ، بەۋە ناۋزەند كورد . كە سەيرانىكى نىشتمانى ھىزەكانى سوۋپاى ئىراقە لە پىناۋ بەھىزكردنى مەشقى سەربازى لەۋلاتەكەدا .

۱۹۶۳/۷/۳

بەرىپاۋونى جۈولانئەۋەدى
 چەكدارى لە سەربازگەى رەشىد
 لە لايەن حەسن سەرىخ - مەمەد
 حەبىب - دژى دەسەلاتى نوپى
 بەعس لە ئىراق ، كە داۋاى لە
 پارتى كۆمۇنىستى ئىراق كەرد بۇ
 پىشتىگىرى كەردنى ، بەلام بەھۆى
 نەبوونى ھەلوۋىست لە لايەن
 پارتى كۆمۇنىست ھەولەكەى
 ھەرەسى ھىناۋ داۋاى لە سىدارە
 درا...!..!

۱۹۶۳/۷/۹

ۋەزىرى دەرەۋەى يەكئەتى سۇقىيەت - ئەندىرى گرومىكوۋ - بىر
 خەرەۋەيەكى ئاراستەى رژىمى بەعس لە ئىراق كەرد ، لە بارەى رەفتارو
 كەردەۋە نامرۇيەكانى دژ بەگەلانى ئىراق بەتايبەتى گەلى كورد لە باشوورى
 كوردستانى لكىندراۋ بە ئىراق.

۱۹۶۳/۷/۱۹

شەھىد كەردنى سەر كەردەۋ
 كەسايەتى ناۋدارى كوردو
 پارىزگاي ھەولير - جەمال
 حەيدەرى - لە لايەن پژىمى
 بەعسى نوپى دەسەلاتدار لە گەل
 دوو لە ھەفالاى - مەمەد سالىح
 عەبەلى - ئەبوو سەئىد -

شايانى باسە شەھىد جەمال
 حەيدەرى لە پايزى سالى ۱۹۲۶
 لە شارى ھەولير لە باشوورى

كوردستان ، لە گەرەكى عارەبان لە بنەمالەيەكى رۇشنىرو شۇرشگير
 لە دايك بوۋە لە شارەكەدا.

جېڭە باسقۇچىدا جەمەل ھەيدەرى جەبار ھەر لە سەرھەتتە
ھەرزەكارىيەتتە لە باي جۇلانىيەتتە ھەيدەرى ھەيدەرى دېمۇكراتى كورد كاردو
كوردو ، دوى ئەو پەيوەندى بە پارتى شۇپش كوردو ۋە ئەم پارتەش
ئاواتەكانى شەھىد جەمەل ھەيدەرى نەدەھىنا ئاستى ئامانجەكانى لە
ھەزىمەتتە .

لە دوى تەواو كوردنى خويۇندى ناوەندى لە شارى ھەولير ، چوۋە خانەي
مامۇستايانى بالاً - زانكۆي پەروەندى ئىستا ، لە سالى ۱۹۴۵ ... ئەمەش
بوۋە ھۆي گۇرانكارىيەكى باش لە ژياندا ، كە بوۋە ھۆي ئەوئە لە گەل
قوتابىيە كۆمۇنىستەكان تىكەلاۋ بىت . دوى ئەو چوۋە رىزى پارتى
پزگارى نىشتىمانى و پارتى كۆمۇنىستى ئىراق و بەردەوام بوۋ لە خەبات تا
رۆژى شەھىد كوردنى لە لايەن رۇئىمى بەعسى لە ئىراق .

ھەروا شەھىد جەمەل ھەيدەرى لە دوى سالىك لە خانەي مامۇستايان
چوۋە كۆليرى ماف ، لەو كاتەش يەكك بوۋ لە قوتابىيە زىرەك و بەتواناكان
لە يەككەتتى قوتابىيان لە مانگى /۱۰/ ۱۹۴۸ دەستگىر كرا لە گەل سەدا لە
قوتابىيەكان . دوى ئەو بىرارى زىندانى كوردنى بۇ دەركرا و ماۋەي پىنج
سال لە زىندان ماپەو لە زىندانەكانى ئەبوۋ غرىب و نوۋگرە سەلمان .
بلام بە ھۆي زىرەكى و لىھاتوۋىي توانى لە مانگى /۵/ ۱۹۵۳ دەربازىتتە لە
دەست پىاۋانى زىندانەكە ، كە لەو كات بە ھۆي نەخۇشى چارە سەر دەكرا
لە نەخۇشخانەي زىندانەكەدا .

ئەم كەسايەتتە شۇپشگىرە رۆلى بالى ھەبوۋە لە رىزەكانى پارتى
كۆمۇنىست لە ھەموو بوارە جيا جياكان و پلە بە پلە قۇناخەكانى دەبرى تا
بە بوۋنى بە ئەندامى لىژنەي ناوەندى و دوىي بوۋنى بە ئەندامى بىرۆي ئەم
پارتە و بەردەوام بوۋنى لە خەبات و درىخى نەكردن لە بەرگرى كوردن لە
چىنى ھەزارو كاسبكار و جوۋتيارو كرىكار ، جگە لەوەش لە ھەموو بوۋرى
نەتەوئەي و نىشتىمانى كورد لە رىزى ئەم پارتە تىكۆشەردە .

بەرپابوۋنى شەپرى سەر لە نوى لە نىۋان رىكخراۋەكانى چەكدارانى قوۋبىرس ۱۹۶۳/۸/۶
لە گەل دەست تىۋەردانى ھىزەكانى ئاسمانى سوۋپاي رۇئىمى توركيا ، كە

بوو ھۆى كووزئانى زياتر لە - ۵۵ - كەسى يۆنانى و - ۱۰ - كەسى توركى و دەربەدەر بوونى بەھەزاران كەس و چۆل كوردنى بەدەيان گوندنشىنى توركەكان لە ھەرىمەكەدا.

۱۹۶۳/۸/۱۰ ھىزەكانى سووپاي پزىمى بەعسى لە ئىراق شارۆچكەى زاخۆ دەورووبەرى داگير كرد لە باشوورى كوردستان ، كە بەويستى خۆيان مامەليان لەگەل جەماوهرى ناوچەكە دەر كرد .

۱۹۶۳/۸/۱۲ مۆركردنى ريكەوتننامەى ھاوكارى لە نيوان پزىمى شاھەنشاهى ئىران و پزىمى توركىا ، ئەويش بۆ ليدانى شۆرش و بزوتنەوھى پزگار يخوازى كورد لە پزۆھەلات و باكوورى كوردستانى دابەشكراو بەسەرھەردوو پزىم بەتايبەتى لە باكوورى كوردستاندا .

۱۹۶۳/۸/۱۶ ئازانسى - تاسى - سوڤيەتى بابەتيكى لە زارى بەرپىرسانى بالاي يەكيەتى سوڤيەت بلاوكردەوھ ، دژ بە ھەلس و كەوت و رەفتارەكانى رزىمى بەعس لە ئىراق ، ئەويش بەنيگىرانى سەر كردهكانى سوڤيەت بەرامبەر ئازاردانى گەلانى ئىراق ، بەتايبەتى شالاوھەكانى بۆ سەركوردو پارتى كۆمونيست لە ئىراقدا .

۱۹۶۳/۸/۱۶ ھىزەكانى پيشمەرگەى شۆرشى ئەيلول فرۆكەيەكى جەنگى سووپاي پزىمى بەعسى لە ئىراق خستە خوارەوھ لە دەشتى ھەولير لە پاريزگاي ھەولير لە لايەن پيشمەرگەكانى ئىبراھيمە فەندى لە گوندى بنسلاوھى گچكە لە رۆژھەلاتى ھەولير لە ھەرىمى باشوورى كوردستان .

۱۹۶۳/۸/۱۷ كۆمارى مەنگوليا كيشەى كوردى خستە بەردەم ريكخراوى نەتەوھ يەكگرتووەكان ، بەلام بەھۆى بەرژەوھەنديەكانى ئابوورى و بازگانى لەوكات ناچار كرا پيشنياهەكى بكشينيئەتەوھ ئەويش لەدواى ۱۸ پۆژ، و بەناچار كوردنى لەلایەن يەكيەتى سوڤيەت لە ريكخراوھەكەدا .

۱۹۶۳/۹/۵ ئەحمەد حەسەن بەكر سەرەك كۆمارى پزىمى بەعسى و عەبدولسەلام محەمەد عارف ، بە يەكەوھەلسان بەسووپانەوھ لە ناوچەكانى ھەرىمى باشوورى كوردستان ، لە سەر بنكەو بارەگاكانى ھىزى سەربازى لەناوچەكانى كە شەريان تيدا دەكرا ، لە گەل پيشمەرگەكانى شۆرشى

ئەيلىل ، كە ياورەكەنى سالخ مەھدى عەماش و حەردان تىكرىتى و
عەبدولرەحمان عارف و ئىبراھىم عەبدولرەحمان داودو سوپىجى عەبدولحەمىد
بوون لە و سەردانەياندا .

۱۹۶۳/۹/۹ مۇكردىنى رېكەووننامە يەككىتى و ھاوكارى لە نىوان ھىزەكەنى سوپىي
رژىمى بەعسى لە سوورىيا و ھىزەكەنى سوپىي رژىمى بەعس لە ئىراق ،
لە پىناو گەمارو و بەرەنگار بوونەوھى ھەرەشە يېشىمەگەكەنى شۇپشى
ئەيلىل لە باشوورى كوردستاندا .

۱۹۶۳/۹/۱۲ مۇكردىنى پەيمان لە نىوان رژىمى توركىيا و يەككىتى ئەوروپا ، كە بە سى
قۇناخ ، ئەويش بۇ بە گەيشتن بە كۆتايى پروسەي بە ئەندام بوونى توركىيا
لە يەككىتى ئەوروپا . دىيارى كرا ، كە بەم شىوھى خوارەوھى ئەويش :-
۱- لە پىنج/۵ سال تا / ۱۰ دە سال بۇ ئامادەكارى لە مەجەكاندا .

۲- ھەروا ۱۲ دانزە سال بۇ قۇناخى تىپەربوون بە سەر رېكەوونتەكە لە
نىوانياندا .

۳- قۇناخى دوايى بۇ بە ئەندام بوون لە يەككىتى ئەوروپادا ... ھەروا
بەگويىرەي ئەم پەيماننامە يە چەندىن ئۇرگانى ھاوبەش بۇ رېكخستى و ئامادە
كردىنى توركىيا دامەزاندنى .

شايانى باسە ناوەرپۇكى ئەم پەيمانە سى بابەتى گىرنگى لەخۇ دەگرت
وھكوو ھەنگاۋە سەرەتاييەكەنى پروسەي بە ئەندامبوون لە قەلەم دەدرىت
ئەويش:-

۱- گومركى ھاوبەش .

۲- بابەتە پەپوھندارەكان بە ئابوورىيەوھ .

۳- بابەتى بەرزكردنەوھى ئاستى بەرھەمەكەنى كشتووكال بەپىي
مۇدىلەكەنى ئەوروپا .

شايانى باسە توركىيا وولاتىكە كە بەشى -۸٪ لەخاكەي دەكەوويىتە ناو
كىشووھرى ئەوروپا .

۱۹۶۳/۹/۲۹ بۇ يەكەم چار لە مۇشۇرى شۇپشى كورد لە باشوورى كوردستان و ئىستگەي
دەنگى كوردستانى ئىراق پەخشى خۇي بە كوردستان و ئىراق و ناوچەو
جىھان بلاوكردەوھ ، لە شاخە بەرزەكەنى كوردستان زىنگاىيەوھ لە گوئى
ھەموو كوردىك و نىشتمان پەرۋەرىكى ناوچەو ھەرىم و جىھان لەلايەن پارتى

دىموكراتى كوردستان له هەريمه كەدا .

١٩٦٣/١٠/١٨ له دواى هەشت حەفتە له سوورانه وەكەى عەبدولسەلام محەمەد عارف بە ناوچەكانى هەريمى باشوورى كوردستان ، هەئسا بە كودەتايەكى سەربازى دژى برادەرەكانى له پارتى بەعسى له ئىراق .

١٩٦٣/١٠/٢٢ شاندى هەردوو سەرکردايەتى پزىمى بەعسى له سووریاو له ئىراق له شارۆچكەى زاخۆ كۆبوونەوه ، ئەويش بە مەبەستى لەناو بردنى شوپشى ئەيلول ، كە لەو كات كە سووریا ٣٠٠٠ هەزار سەربازى بە هەموو جۆرە چەككى نوپى ئەوكات خستە خزمەت هیزەكانى سووپای پزىمى بەعسى له ئىراق ، لەهەمان كات كۆمارى مىسریش بریاریدا بە هاوكارىکردن بۆ لیدانى پيشمەرگەكان و بنكه و بارەگاكانى شوپشى ئەيلول لەباشوورى كوردستان .

١٩٦٣/١١/١ سەرۆكى دەسەلاتى پزىمى باشوورى قيتنام له لايەن شوپشگيرە باكوریهكان له ناو برا ، كە ئەمەريكا پشتگیری تەواوى له پزىمى باشوورى قيتنام دەکرد له وولاتەكەدا .

١٩٦٣/١١/١٨ كۆمەلێك له سەربازە بەعسیەكان بەسەركردايەتى عەبدولسەلام محەمەد عارف هەئسان بەكودەتای سەربازى ، دواى ئەوه هەولى له ناوبردى شوپشى كوردیان دا بەهەموو توانايەك ، بەلام نەیان توانى و رامیارى تەواناى وەستانى شەپى لەگەڵ سەركردايەتى شوپشى ئەيلول گرتەبەر له هەريمى باشوورى كوردستان .

١٩٦٣/١١/١٨ ئەنجام دانى دووم كودەتای سەربازى بەعسیەكان له نىوان خۆيان له ئىراق و دژى يەكترى لەپیناوى دەسەلاتە داپلۆسىنەرەكەيان . دژى گەلانى ئىراق بەتایبەتى گەلى كوردستان .

١٩٦٣/١٢/٩ كۆچى دواى شاعیرى زاناو كەسايەتى ناودارى كورد مامۆستا - سەفوەت مەلا مستەفا حاجى مەلا رسول دیلیژەیی - كە دەكاتە باوكى دكتور - عەزەدین مستەفا رەسول - له شارى سلیمانى له باشوورى كوردستان .

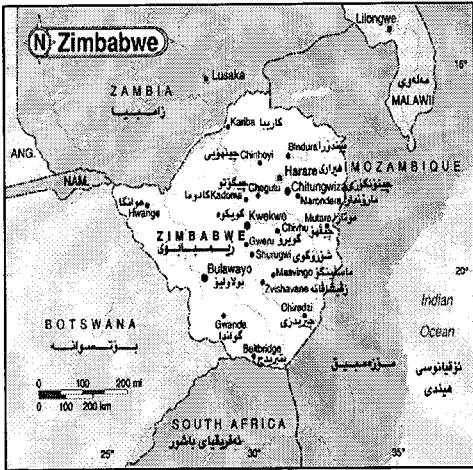
١٩٦٣/١٢/٩ هونەرەندى مەقام بیژى ناسراوى كورد - مام سیوو - له شارى كۆیسنجقى سەر پارێزگای هەولێر پۆشنییران كۆچى دواى كرد له باشوورى كوردستان .

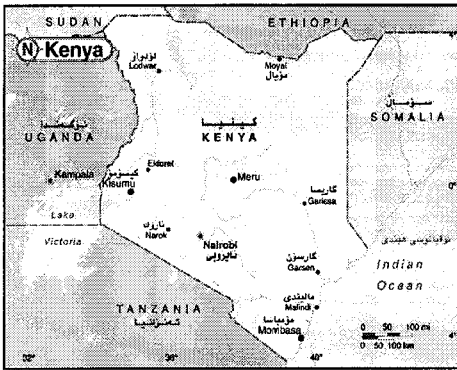
جیگه ی باسکردنه که مام سیوه له سالی ۱۸۹۱ له شاروچکه ی کویه چاوی به جیهان ههله پناوه . و ناوی تهواوی سلویه خواجه یه لدا سلویه . سهره تای دهست پیگردنی به مهقام دهگه ریته وه بو سالی ۱۹۰۱ . ههروا له سالی ۱۹۰۸ بو کومه له ی بوژاندنه وه ی هونه ره جوانه کان هه لبرژیردراوه

۱۹۶۳/۱۲/۱۰ وولاتسی زنجیبار

سه ره خوپی خوی ساره یاننده ناوی کوماری زنجیبار ئه ویش به ده رچوونی له ژیر ئینتیدابی به ریتانیا و دوایی له گه ل کوماری تهنرژیکا یه کیان گرت به ناوی کوماری ته زانیای یه کگرتوله کیشووهره که دا .

ئه م راگه یاننده ش له شاری - دودوما - ی پایتهخت بوو ، که ژماره ی دانیشتوانه که ی ، ۱،۸۶۵،۰۰۰ ملیون که سه . ههروا ژماره ی دانیشتوانی وولاته که ی ، ۳۱،۸۸۰،۰۰۰ ملیون که سه . ههروا رو بهری خاکی وولاته که ی ، ۹۵۴،۰۳۷ ههزار کیلو مهتر چوار گوشه یه . ههروا چیری دانیشتوانه که ی ، ۸۸ کهس له یه ک میل چوار گوشه دا . ههروا نژاده کانی ، ئه فه ریکه یه کان ۹۹٪ . ههروا زیاتر له ۱۰۰ هونن له هوزی بانتویه کان . له وولاته که دا .

۱۹۶۳/۱۲/۱۲ وولاتی کینیا سهر به خوی
 خوی له ناو رایه لئی
 کۆمه نوولسی به ریتانیا
 راگه یاند ، به سهر کردایه تی
 شۆرشگیژی لیها توو
 کیناتا ، که بووه یه که م
 سه ره ک کۆماری
 وولاته که دا... ئهم

راگه یاندن هه له شاری - نایروبی - پایتهخت بوو ، که ژماره ی
 دانیشتوانه که ی ، ۱,۹۵۰,۰۰۰ ملیۆن که سه . هه روا ژماره ی دانیشتوانی
 وولاته که ی ، ۲۹,۹۰۰,۰۰۰ ملیۆن که سه . هه روا روبه ری خاکی وولاته که ی
 ، ۵۸۰,۳۷۰ هه زار کیلۆ مه تر چوار گوشه یه . هه روا چری دانیشتوانه که ی
 ، ۱۳۳ که سه له یه ک میل چوار گوشه دا . هه روا نژاده کانی ، زیاتر له چوار
 هۆزی نژادی تیا به له وولاته که دا .

تیبینی :- بۆ زانیاری زیاتر ده توانی بگه ریته وه سه ر کتیبی
 نینسکلۆپیدیای کوردستان و جیهان / عه لی کهندی

۱۹۶۴

۱۹۶۴/۱/۱۷ سه ره ک کۆماری میسری عه ره بی جه مال عه بدولناسر له کۆبوونه وه ی
 سه رۆکه کانی وولاتانی عه ره بی له شاری قا هره ی پایتهختی میسر نا په زای
 خوی به رامبه ر به هی رشه کانی هیزی سووپای پژی می به عسی له ئیراق بۆ
 سه ر بزوتنه وه ی پزگار یخوازی کورد له هه ری می باشووری کوردستان
 ده ربی ، ئه ویش به هۆی چاره سه ر نه کردنی کیشه کان له وولاته که دا .

۱۹۶۴/۲/۱۰ ریکه ووتن نامه ی وه ستانی شه ر له نیوان سه ره ک کۆماری پژی می به عسی له
 ئیراق عه بدولسه لام مه مه د عارف و سه ر کردایه تی شۆرش ی ئه یلوی مه زنی
 کورد له هه ری می باشووری کوردستان مۆ کرا... به لام ؟... !

۱۹۶۴/۲/۲۷ له ناکامی ترس گه یشتن به که ووتنی تا وه ری - پیزا - له شاری پیزی
 ئیتالیا ، که ناوزه نه به تا وه ری - زهنگی کاتدراییه - له شاری پیزی

ئىتالىيا . كە حكومەتى ئىتالىيا داۋاي ھاۋاكارىكىردنى كرد لە پىناۋ ريگە
گرتن لە نە كەۋوتنى ئەۋ تاۋەرە .

ھەر بەم ھۆكارە ھەئسا بە پىك ھىنانى لىژنەيەكى چەند لايەنە لە
ئەندازىارو بىركارنئاس و پىسپۇرو مېژوونوسان لە دورگەكانى -
ئەزورىس - كۆبۈنەۋە لە پىناۋ چارە سەر كردنى ئەۋ گرتەي كە لە ئەۋ
تاۋەرە ھەيە . ئەۋيش بە گفتوۋوگۆ كردن لە پىناۋ سەقامگىر كردنى ئەۋ
تاۋەرە لە ۋولاتەكەدا .

جىگەي روونكردەنەۋەيە كە تاۋەرى شارى پىزا لە ئىتالىيا لە ۱۱۷۳/۸/۹
دەستكرا بە دروستكردنى ، لە پاش دانى رووناكى بە نھۆمى سىيەم لە
سالى ۱۱۷۸ دا . دۋاي ئەۋە ئەۋ تاۋەرە لار بوۋەۋە ، ئەمەش وايكرد كە
كارەكانى بونياتنن بۇ ماۋەي سەدەيەك بوۋەستىنرئىت و لە سالى ۱۲۷۲
بە مەبەستى ھەمواركردنى بە گوشە چۈر نھۆمى دىكەي لە سەر دروستكرا
، بۇ ئەۋەي لار يەكەي بەرەۋ راستكردنەۋە بروات .

بەلام لە سالى ۱۳۰۱ دۋا نھۆمەكان رووناككرانەۋە و ئاژىرش لە سەر
تاۋەرەكە دانرا ، واتە زەنگى لىدان . ئەم تاۋەرە بەرزىەكەي ۵۵ مەترە لە
سەر ئاستى زەۋى ، ھەروا بارستاييەكەي ۱۴،۵۰۰ بە تەن دەخەملىندىرئىت ،
ئىستا لار بوۋنەۋەكەي ب ۵/۵ پلە دەخەملىندىرئىت ، تاۋەرەكەش زياتر ل
۱۷۴ سال لە دروستكردنى خاياندوۋە بە ھۆي ئەۋ گرتە .

ھەر بەۋ ھۆكارانە لە مانگى ۱۹۹۰/۱/ دەرگاكانى ئەم تاۋەرە لە بەر دەم
گەشتىاران داخرا . بەلام دۋاي ھەۋلىكى زۆر لە ۲۰۰۱/۱۲/۱۵ دووبارە
دەرگاكانى بۇ گەشتىاران والا كرا .

۱۹۶۴/۳/۲۷ لە دۋاي گفتوۋوگۆي چىرو بەيەكخستنى ھەۋلۋوئىست بوۋە ھۆي يەكگرتنى
سى پارتى كوردى لە باشۋورى كوردستان - پارتى گەلى كوردو ، كۆمەلەي
ئازادى و ، ژيانەۋە يەكەيتى كورد - كاژىك - وناۋى پارتى نوئى ھەر بە -
كاژىك - مايەۋە لە كوردستان .

۱۹۶۴/۴/۴ لە دۋاي جىبابونەۋەي ئەندامانى سەركرديەيتى پارتى دىموكراتى
كوردستان - جەلال تالەبانى و ئىبراھىم ئەحمەد - لە باشۋورى كوردستان ،

لە كۆنفرانسى لابلانى
جىابوننە وەكەلە
شارۋچكەى ماووت
ئەنجامدرا . بە دەربىرنى
نارەزايى لەو كۆنفرانسە
بەرامبەر بەگفتووگۆى
وہستانى شەپ لە نيوان
سەرکردايەتى شۆپشى

ئەيلول و رژىمى نوپى بەعسى لە ئىراقدا .

ئەوليک ترازانەش لە نيوان سەرکردايەتى شۆپشى ئەيلول بووہ سەرەتاي
سەرەلدانى بيروو بۇچوونى جىاوازو دروست بوونى چەندىن پارتو
گروپى دىكەى كوردى لە باشوورى كوردستان .

كە رۆژ لە دواى رۆژ ئەو كيشەيە تەشەنەى دەكرود بەردەوام بوو تاكوو
ئەمپۇش ، كە ئاسەوارەكانى كاردانەوہى باشى نەبووہ لەھەموو بوارەكان
لەسەر بزوتنەوہى رزگاربخواز كورد لەكوردستاندا .

بەھاندان و دنەدانى ئىيرانىەكان بەتايبەتى - پەژمان - كۆنفرانسى ماووت
دەبەستىرى و برياردرا بەسەندنەوہى ھەموو دەسەلاتەكان لە - مەلا مستەفا
- بەلام لە دواى كۆنفرانس بريارەكان نەچوونە ناوجى بەجىكردەنەوہ ...
بارزانى مستەفا لە گەل رژىمى بەعس لە ئىراق دەكەويتە گفتووگۆو
كۆمەليک رىوو شوويىن دىارى دەكەن بۇ گەرانەوہى حكومەت ، لە
بەرامبەردا چەندىن پۇست بدرى بەكوردو زمانى كوردى بكرىتە زمانى
رەسمى و چەندىن خالى دىكە .

۱۹۶۴/۴/۹

بەلام بالى - م . س - ريگرى دەكەن لە ھاتنەوہى سووپاي رژىمى بەعس
و ھەر بۇيە بارزانى مستەفا بروسكەيەك دەنيىرى بۇ گشت لايەك و تيايدا
ھاتوہ :-

ريگە بدەن باميرى بگەريتەوہ بۇ قەزاو ناحىەكان لە ھەريمى باشوورى
كوردستان ، ھەر كەسيك ريگەيان لى بگريت ريگەى لەمن گرتووہ ، ھەر
كەسيش ريگە لەمن بگريت ريگەى لىدەگرم - لە پاش ئەم بروسكەيە

ئەندامانى مەكتەبى سىياسى دەستىيان بە ھەلۋىست وەرگرتن كر دوو كەوتنە سوورائەو ەو قسەكردن بۇ خەلكى كوردستان سەبارەت بە بروسكەكە ، ژمارەيەكى زۆر لە ناو - م . س - دا ئەم بروسكەيان بە فرسەتییكى باش دەزانی بۇ جىابوونەو ەيان .

بەلام ھەندىكى دىكەيان پىيان باش نەبوو لەوانەش - ئىبراھىم جەلال - ەلى مووراد - تالب مورياسى - كە رايان وابوو جىا بوونەو ە دەيان باتەو ە بۇ سەردەمى سەفەوى و عوسمانى ، يەككە لە پىشمەرگە دىرینەكانى پارتى دىموكراتى كوردستان كە - ئاستى بەرپرسىارىيەتى لق بوو ە گووتى :-

راستە شوۆرشى ئەيلول قوتابخانە بوو ، بەلام مامۇستاكانى وانەى دوو بەرەكیان دەووتەو ە ... دواى ئەو ەى كە مەلا مستەفا لە كۇنفرانسى ماو ەت نىگران دەبى ... بە ھاوكارى سووپاى رژىمى بەعس لە ئىراق ھىرش دەكەنە سەرنائوچەكەو ناچارىيان دەكەن بچنە ناو خاكى ئىران و ئىرانىش چەكیان دەكەن و رەوانەى ھەمەدانىيان دەكات و تەنھا رىگە دەدات سەركردەكانى وەك - ئىبراھىم ئەحمەد - و - جەلال تالەبانى - و - جەمىل رۇژبەيانى - و چەندىنى دىكە بچنە شارى تاران .

لەوئىش ساواك نەك ھەر دەست بەردارىيان نابتت بەلكوو وەك لە ھەموو كات و ساتەكانى جمووجوۆل و ھەلسان و دانىشتنىيان چاودىرى دەكرى لە لايەن ساواك .

جىگەى نامازە پىكردەنە كە رۆلى ساواك لە رىكەوتنامەكان لە گەل دەولەتى ئىراق ، زۆر جار لەبەر ھەندى ھوكارى بچووك رىكەوتنامەكان لە گەل ئىراقدا سەرى نەگرتوو ە ، كە دىوو ە ئاشكراكەشى بۇ راگەياندەنەكان و راي گشتى باس كراو ە .

بەلام دىوو ە نادىارەكەى ھەروا ماو ەتەو ە و زۆرینەى خەلك لىسى بەناگانەبوون ... يەككە لەو رىكەوتنامەيە لەگەل دەسەلاتى ەبەدولكەرىم قاسم دابوو كە بە پىى ماددەى/ ۳ ى دەستورى ئىراقى راگەياندرائى دەولەت دەكرى كە كوردىش ماقى نەتەو ەى و نىشتىمانى خوڧيان ھەبىت . ساواك زۆر پىشتىوانى لەكوردەكان دەكرد بۇ چەسپاندنى ئەو بىرارو ە لە ژىرەو ەش دنەى ئىراقىيان داو ە تا نەچنەكاتى جى بەجىكردەو ە .

هەر بۆ ئەم مەبەستە پەژمان دەلیت :- داوام کرد لە سەرۆکی خۆم - بە زووترین کات بەر لەوهی هەل لە دەست بدەین دەبیات لەگەڵ رابەران و گەورە پیاوانی کوردی حزبی ئێراقی و تووێژ دەست پێ بکەین و ئەوانە دنا بدەین و برونە دەری و بچنە مەلەبەندەکانی باکوورو لە ناوچەیهکی شیاو دا دەست بەکوێرناوەی لایهنگرانی خۆیان و مافی خۆیان لە دەوولەتی قاسم بخوازن تا کوردەکان بەناوی ئەتەوه بەعەرەب بناسرین ... بۆ ئەو مەبەستەش قسە لەگەڵ خودی - شا - دەکریت و ئەویش رەزامەندی دەنوین بەمەرجی نابی هەولەکه بگاتەوه بە دەولەتی ئێراق .

هەروا لە گفتووگو کردنی لە گەڵ شادا - پەژمان - باس لەوه دەکات که ئەگەر رابەران پارتی دیموکراتی کوردستان پێشنیاری ئیمه وەرگرن بە سوودی ئیمهیهو دەتوانین سوودیان لیوهریگرین ، لە سەرەتاوه هەندیک کۆمهکیان دەکەین ... ئەگەر پاش جوولانهوهی یارمهتییان ددهین ، ئەگینا لییان دەبرین .

عیسا پەژمان ئەفسەریکی پیشکەوتووی دەزگای ساواکی ئێران بوو ... که بە ئەندازیاری ناوکی ئیوان بالی مەکتەبی سیاسی و بالی مستەفا بارزانی دادەنریت و ئەندازیاری ریکەوتنامەیی جەزائری سالی ۱۹۵۷ ، و یهکیک لە سەر سهختترین ئەو سیخورانهی که لە میژووی خۆیدا زهبری کوشندهی لە جوولانهوهی رزگاربخواری کورد داوه لەباشووری کوردستان بەتایبهتی و کوردستان بەگشتی لەکیشووهرهکهدا .

تیبینی : ئەم زاراوهیه کورت کراوهی - سا زمان اگلاعات وامنیت کشور - ه واته - ریکخراوهی بەناگابوون و میمنایهتی وولاته - که مەبەست ئێرانەو لە سالی ۱۹۵۷ ئەم ریکخراوه دامەزراوه لە رێگی دەزگای مۆسادی ئیسرایلی .

۱۹۶۴/۴/۱۹ لایهنگرانی جەلال تالەبانی و ئیبراهیم ئەحمەد و لایهنگرەکانیان بەیانیکیان لە دژی مستەفا بارزانی راگهیانند بەلادانی لە رێهوهی شۆرش تاوانباریان کردو هەر دوای ئەوه لە ۴/۲۴ هەمان سال عەلی کەمال و رەشید عارف و مەجید عەلی بۆ ناوێژیوانی کردن پێک هیناوهی ئەو دوو لایالە گەیشتنە لای مستەفا بارزانی .

بەلام بارزانی مەرجی ئەوهی بۆ دانان که پێویستە بەنوسین دان

بەھەدا بىنن كە ئەوانە خىيانە تىيان لە پارتى و شۆرشى ئەيلول كىردوۋە ...
 جەلال تالەبانى و ئىبراھىم ئەحمەد و لايەنگرانى لە بىرى ئەو لە ۶/۲۶
 ھەمان سال راياندىكىيان راگەياندا و تيايدا داوايان لە ئەندامانى پارتى
 كىرد لە دژى مستەفا بارزانى بوۋە سىتەنەو ... كە بىيانوش ئەو بوۋە كە
 سەرەك كۆمىرى ئىراق سەلام عارف lemon دا گووتويەتى :-

ئىمە لەگەل بارزانى رىكەوتويىن ... بەلام ئەندامانى پارتى لابالى جەلال
 تالەبانى بازىرگانى شەپو سىخوورى ئىمپىريالىزم ... ئەمەش زىاتىر بوارى
 بەو لابالەدا كە ھەنگاۋ بىنن بەرەو لە جىبابوۋەدا .

دوای ئەو لەكۆنگرە شەشەمى پارتى دىموكراتى كوردستان كە لە
 مانگى /۸/ ۱۹۶۴ بەسترا لەو كۆنگرە يە بىرارى دوورخستەنەوى ۱۴ ئەندامى
 سەر كىردايەتى پارتى درا لەوانە - ئىبراھىم ئەحمەد - جەلال تالەبانى -
 حلىمى شەرىف - نورى شاۋىس - عەلى عەبدوللا - عومەر دەبابە -
 عەبدوللا ئىسماعىل ، مەلاماتۇر - عەلى عەسكەرى - نورى ئەحمەد تەھا -
 عەلى حەمدى - سەمىل عارف و ھەندىكى دىكە لەم كۆنگرە يە كە ۸
 ھەشت كەس نوينەرى ۲۰ ھەزار ئەندام بوون كە بەشداريان تىدا كىرد .

۲۹۶۴/۴/۲۶ ھەردوۋ وولاتى ناسراۋ بە ناۋى كۆمىرى زىزىبارو تەنژىنكا يەكيان گىرت
 بەناۋى رەسمى كۆمىرى تەنژانىاي يەكگرتوۋ ، كە زىزىبار مافى ئۇتۇنۇمى
 لەناۋ سىنوورى ئەو وولاتە يەكگرتوۋە پاراست بەپىي رىھوتننامەكەيان لەو
 وولاتەدا .

۱۹۶۴ /۵/۴ بىلوكردنەۋى دەستوورى كاتى نوپى پىژمى بەعسى لە ئىراق ، كە لە
 بىرگەۋ مادەۋ خالەكانى ھىچ مافىكى دىارىكرابى بۇ نەتەۋى كورد كە
 دوۋەم نەتەۋىيە لە ئىراق لەنەتەۋەۋ لە خاك دىارى نەكردبوۋ لەباكوورى
 ئىراقدا . واتە باشوورى كوردستان .

۱۹۶۴/۵/۲۲ كورسى پاپاۋى ، واتە دەسەلاتى فاتىكان چەندىن رىكەوتننامەۋ پەيمانى
 جۇزاۋ جۇرى لەدوای پەيمانى لاتران مۇر كىرد لەگەل وولاتانى جىھان ، كە
 پەيمانى ھەۋتەمى لە گەل كۆمىرى تونىس مۇر كىرد لەكىشووەرەكەدا .

جواهر لال نهرو

شۆرشگىرپو قاره مان و پيشه وای ۱۹۶۴/۵/۷

هندستان - جواهر لال نهرو -

كوچى دوايى كرد .

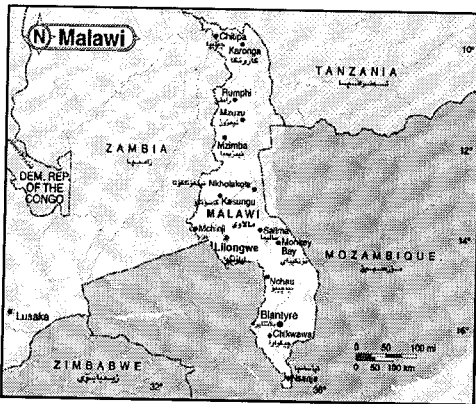
له دواى خهباتىكى بى وینه و

بى وچان دژى زولم و زورداری

له لایهن وولاتانى هاوپهيمان به

سهركردایهتى بهريتانیای نه و

كات له كيشووهره كه دا .

۱۹۶۴/۷/۶ وولاتسى مالاوى

سهربه خويى خوى له ناو

پایه لهى كۆمه نوولسى

بهريتانيا راگه ياندا ،

به ناوى كۆماری مالاوى ،

له هه مان كات سهركردهى

ولاته كه و كه سايه تى

ناودار - پاندا - پۆستى

سهركه كۆماری گرته

دهست ، له پینا و بهرو پيش بردنى بارى راميارى و ئابورى و كۆمه لایه تى له

ولاته كه دا .

نهم راگه يانندنهش له شارى - لۆنگويه - ی پایتهخت بوو ، كه ژماره

دانىشتوانه كهى ، ۳۵۰،۰۰۰ هه زار كه سه . هه روا ژماره دانىشتوانى

ولاته كهى ، ۱۲،۰۰۰،۰۰۰ ميلۆن كه سه . هه روا روبه رى خاكى

ولاته كهى ، ۱۱۸،۴۸۴ هه زار كيلۆ مه تر چوار گۆشه يه . هه روا چرى

دانىشتوانه كهى ، ۲۶۰ كهس له يهك ميل چوار گۆشه دا . هه روا نژاده كانى

، هۆزه كانى بانئۆ زۆربه ي زۆرى دانىشتوانى وولاته كه ن . له ناوچه كه دا .

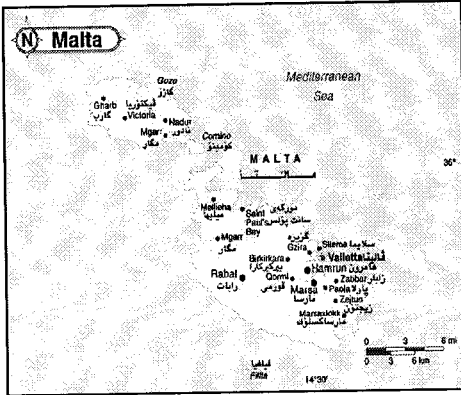
۱۹۶۴/۷/۱۷ يەكەم سەرھەلدىنى شەپرى خۇ كوژى لە نىۋان لابانى دەستەي جىابوۋە لە پارتى دىموكراتى كوردستان بەسەر كوردايەتى مام جەلال تالەبانى و ئىبراھىم ئەحمەد ، و سەر كوردايەتى شۇرشى ئەيلول لە شارۇچكەي ماۋەت لە نىزىك سىلىمانى دەستى پىكرد .

شايانى باسە لەو رۇژدا دژايەتى كەۋتە ناۋەندى سەر كوردايەتى بزوتنەۋەي رىزگار خىۋازى كورد . لە باشورى كوردستان لە داھاتوى كوردو كوردستان بەلكو بگرە لە ھەموو كوردستان .

۱۹۶۴/۷/۳۱ يەكەم ۋىنەي زەۋى ، بۇ يەكەم جار لە مېژۇدا لە سەر مانگ گىراۋە پەخش كرا ، لە لاين كەشتى ئاسمانى ئەمەرىكى - رىنگۇ - ھەوت - لە ھەرىم و ناۋچە جىھاندا .

۱۹۶۴/۹/۱۵ كورسى پاپاۋى ، واتە دەسلەتلى فاتىكان چەندىن پەيمانى جۇراۋ جۇرى لە دواي پەيمانى لاتران مۇر كورد لە گەل ۋولتانى جىھان ، كە پەيمانى شەشەمى لە گەل كۆمارى ھنگارىيا - مەجەر مۇر كورد لە نىۋان دەسلەتە كانياندا .

۱۹۶۴/۹/۲۱ ۋولتى مالتە سەر بەخۇيى خۇي لەناۋ رايەلى كۆمەنۋولسى بەرىتانيا راگە ياند بەناۋى كۆمارى مالتە لە كىشۋەرە كەدا . لە شارى - مالتا - ي پايتهخت ، كە ژمارەي دانىشتۋانە كەي ، ۱۰۵،۰۰۰ ھەزار كەسە .

ھەروا ژمارەي دانىشتۋانى ۋولتەكەي ، ۵۷۰،۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا روبەرى خاكى ۋولتەكەي ، ۳۱۶ كىلۇ مەتر چوار گۆشەيە ، ھەروا چىرى دانىشتۋانەكەي ، ۴۶۵۵ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا . لە ۋولتەكەدا .

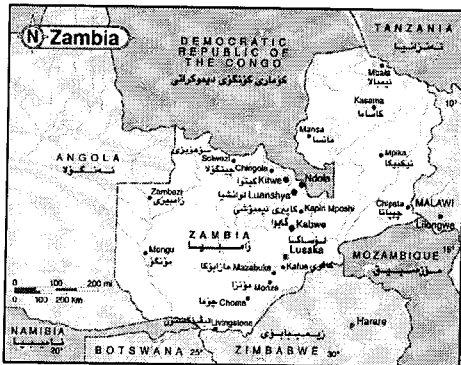
۱۹۶۴/۱۰/۹ سەر كوردايەتى شۇرشى ئەيلول بۇ يەكەم جار لە ناۋچە ئازاد كراۋەكانى ژىر دەسلەتلى شۇرش ، ياساى بەرىۋەبىردى ناۋچەي ئازاد كراۋەكانى

بلاوکردهوهو دهستی به کارهکانی خوئی کرد له ریکخستنی کاروباری
جهماوهری له جی بهجیکردندا. له ههریمی باشووری کوردستاندا .

۱۹۶۴/۱۰/۱۰ پېشپرکئی یاریهکانی جامی جیهانی - ئولهمپیات - له تۆکیوی پایتهختی
يابان - ژاپۆن - نهجامدراو بهردهوام بوو تاكوو ۱۰/۲۴ هه مان سال. له
نیوان یانه وهرزشیهکانی وولاتانی بهشدار بووهکان له جیهاندا .

۱۹۶۴/۱۰/۱۶ چینی ملی یهکهه تاقیکردنهوهی چهکی نهتۆمی نهجامدا بهگوری ۲۰/
کیلۆن تهن ، ههروا چینهکان بهخیرایی هیزی بۆمهکانیان زیادکردو
نهاندازهکانیان کهمکردهوه . ئهویش له تاقیکردنهوهی ۱۹۶۷/۶/۱۷ دا
تاقیکردنهوهی چین بۆمبیککی گهرا - نهتۆمی تهقاندهوهوه که گورهکهی
۷,۳ تهن بوو .

ئهههش دهکری ماوهی سی سالی یهکهمین تاقیکردنهوهی نهتۆمی تا
یهکهمین تاقیکردنهوهی ناوکی ، بهخوولی ههشت سالهی ئههمریکاو خوولی
پینج سالهی بهریتانیاو خوولی چوار سالهی یهکیهتی سوئیهت ، رهوتی
چالاکي و کارکردن له سهه بهرنامهی دروستکردنی چهکی نهتۆمی . ههروا
تهقاندنیان له سونگهی دهستپیکردنی شۆرشى کهلتووری گهورهی
پرولیتاریا له ئهیلولی/ ۱۹۶۵ وهستینرا ، دواي ئهوه چین له سالی ۱۹۸۰
یهکهمین تاقیکردنهوهی موشهکی بالیستی کیشوهری نهجامدا که له سالی
۲۰۰۱ نزیکهی ۲۰ دانه لهو موشهکهی ههبوو له وولاتهکهدا .

۱۹۶۴/۱۰/۲۴ وولاتی زامبیا سهه بهخوئی
خوئی لهناو رایهلهی
کۆمهنوولسی بهریتانیا
راگه یاند ، بهناوی کۆماری
زامبیا بهسهروکایهتی -
کنس کاونده - که
بهریتانیا یارمهتی دهی
بوو لهبواری ئابووری و

ئاۋەدان كىرىدىغان ھەممە لايىھە نە لە ۋولاتە كەدا .

ئەم راگە ياندەش لە شارى - لۇناكا - ي پايتهخت بوو ، كە ژمارەى دانىشتوۋانە كەى ، ۱,۸۹۰,۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا ژمارەى دانىشتوۋانە ۋولاتە كەى ، ۱۰,۶۷۰,۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا روۋبەرى خاكى ۋولاتە كەى ، ۷۵۲,۶۱۶ ھەزار كىلو مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چەرى دانىشتوۋانە كەى ، ۳۷ كەس لە يەك مېل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، ئەفەرىكەكان ۹۹٪ . ئەۋروپى ۱٪ . لە ۋولاتە كەدا .

۱۹۶۶ / ۱۱ / ۱۶ بىلەن كىرىدىغان يەكەم ژمارەى رۇژنامەى - ۋىژە - لە لايەن شەۋكەت زەنگەنە لە شارى سىلمانى لە باشۋورى كوردستان .

۱۹۶۶ / ۱۲ / ۱۰ لە كۇتايى كۇنگرەى پارىزەرانى عەرەبى لە شارى بەغداى پايتهختى ئىراق راگە ياندەشكى بىلەن كىرىدىغان ، كە عەرەبستان و كىلىكاو ئەسكەندەرۋنە خاكى عەرەبە ، كە ئەمە بوۋە ھۆى كارتىكىردنى زىاتر لە بارى شۇپشى كورد لە كوردستان .

شارى بەغدا لە سالى ۱۹۶۶ دا

بەلام عەرەب بەبىرى شۇقۇنى و بەرچاۋ تەنگى نەتەۋەيى ، كە لە دورگەى بىبابانى عەرەب بەھۆى فتوحاتى ئىسلامى ۋە بەزىرى شەمشىرى ژەھراۋى

وهشاندن و ، له هه مان کات ئاسانکاری کردن بۆیان له لایه ن گهلانی دیکه ،
 به تابه تی کورد له ناوچه که توانیان خاکی گهلان داگیر بکه ن .
 چونکه نه سنووری ئیستای سووریا و نه ئیراق و نه فه له ستین و نیووه ی
 زیاتر له خاکی ئوردن عه ره بی تیا نه بووه و خاکی عه رب نیه و نه بووه .
 که خاکی کورد و ئاشووری و ئارامی و ئه رمه نی بووه و ،
 ئه سه که نده رو نه و کیلیکا خاکی کورد و کردستانه و میژوو خۆی دووباره
 ده کاته وه . نابئ عه رب گه ر به ئاشتی و به یاسا بی ت یاخوود به قوربانی و
 شوپش بی ، ده بی بگه ری نه وه جیگه ی با و بایرانیان که دوورگه ی بیابانی
 عه ره بیه له کی شووه ره که ده ... ۱۹۹۹.

۱۹۶۴/۱۲/۲۵ شاعیر و روناکییری مارکسی و دیموکراتی و نیشتمانی په ره ی ئیراق نه ک
 عه ره بی - بدر شاکر سه یاب - کۆچی دوایی کردوه . له شاری به سرای
 باشووری ئیستای ئیراق .

۱۹۶۵

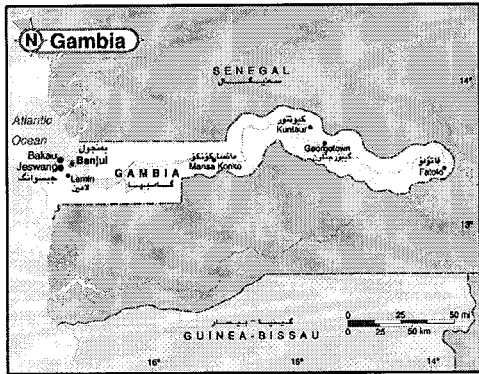
۱۹۶۵/۱/۱۴ کۆمه لیك له ئه ندامانی په ره له مانى سووید پیشنیاریان ئاراسته ی حکومه تی
 سووید کرد ، له پینا و به رزکردنه وه ی کیشه ی کورد بۆنا و گفتوو گوکانی
 ریخراوی نه ته وه یه کگرتووه کان و ریخراوه نیوو ده وله تیه کان ، ئه ویش
 به تاوانبارکردن و مه حکوم کردنی چه وساندنه وه ی گه لی کوردستان له لایه ن
 تورکیا و ئیران و ئیراق .

۱۹۶۵/۱/۲۴ سهرهک وهزیرانی بهریتانیای
پیشوو - چپرچل - کوچی
دوایی کردووه له شاری لهندهنی
پایتهختی بهریتانیا ، که یهکیک
بووه له سهرکرده جیهانیهکانو
بهشداری تهواوی له جهنگی
دووهمی جیهان کردووهو پوولی
کاریگری ههبووه له
دابهشکردنی کوردو خاکی
کوردستان ، به یارمهتی و

پشتگیری وولاتانی داگیرکری کوردستان له ههموو بواره جیاجیاکاندا .

۱۹۶۵/۲/۱۰ له سهر داوای سهرکردهتی شوپرسی نهیلول ، مانگرتنی گشتی
لهباشووری کوردستانی لکیندراو به ئیراق نهجامدرا ، نهویش دژی شهرو
رژیمی بهعسی له ئیراق.

۱۹۶۵/۲/۱۸ کوماری گامبیا
سهریهخویی خوئی لهناو
رایهلهی کومهنولسی
بهریتانیا راگهیانند
لهلایهن بهریتانیاو -
داودا جاوارا - له پارتي
پیشکهووتنی گهل
پوستی سهروکایهتی

نهنجووهنی وهزیرانی گرتنه دهست له ژیر دهسهلاتی فرهلایهنی له
ولاتهکهدا .

ئهه راگهیانندنهش له شاری - بنگول - ی پایتهخت بوو ، که ژمارهی
دانیشتوانهکهی ، ۲۸۶,۰۰۰ ههزار کهسه . ههروا ژمارهی دانیشتوانی
ولاتهکهی ، ۱,۶۴۰,۰۰۰ ملیون کهسه . ههروا رووبهری خاکی وولاتهکهی

، ۱۱،۳۰۰ ھەزار كىلۇ مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چىرى دانىشتووئەكەي ،
 ۴۷۵ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەيە . ھەروا نژادەكانى ، ماندىنكا ۴۵٪ .
 فوولا ۲۰٪ . وئۇف ۱۶٪ . رەگەزى ئەفرىكىشى تىايە . لە وولاتەكەدا .
 ۱۹۶۵/۳/۲۱ دامەزاندنى يەكيتى نەتەويى خوويندكارانى كورد لە ئەوروپا بەناوى -
 فۇكسە - كە لەلايەن مامۇستا جەمال نەبەزو شەھىد لەتيف عەلى وپروسكە
 ئىبراھىم ، لە شارى ميونيخ لە ئەلمانيا، راگەيەندرا .

شاعىرى نەتەويى و چىنى ۱۹۶۵/۵/۷
 چەوساوەى ناودارى كورد
 مامۇستا - قانع - كۆچى دوايى
 كردووەو گۆرەكەي لە گوندى
 لەنگەدییە لەناوچەي شلیرە لە
 پارىزگای سلیمانى لە باشوورى
 كوردستان .
 جىگەى باسكردنە كە مامۇستا
 قانع لە سالى ۱۸۹۸ چاوى بە
 جىهان ھەلپىناوہ لە ناوچەى

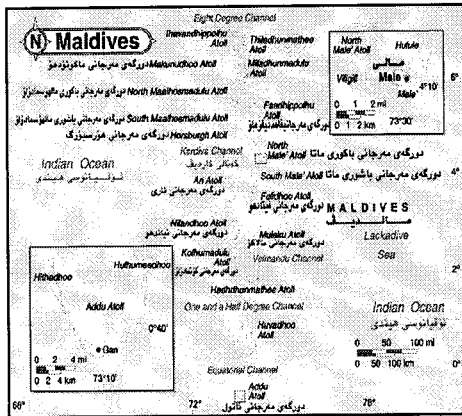
مەريوان لە رۆژھەلاتى كوردستان . ئەويش دواى ئەوہى دەرەبەگەكانى
 ناوچەى مەريوان باوكى ئەم شاعىرەيان ئاوارە كردو ملك و مالىان
 داگىركردن . بە دەم ئەو لىقەوماويەوہ وەكو منالى دەرەدەريەك لە رۆژى
 ۱۵/ئەيلولى ھەمان سال لە ئاوايى - ريشين - لە بنارى شارەزور ، لە
 دواى ۱۴ خوشك چاوى بە جىهان ھەلپىنى .
 ھەروا لە تەمەنى ۴۰ رۆژيدا باوكى كۆچى دوايى ئەكات و پى رەوكە ئەبى
 داىكىشى كۆچى دوايى ئەكات و مامەكانى نازى ناكيشن .

لە دواى بوونى - ئەحمەد بن بلە - بە سەرۆك كۆمارى جەزائرو دەست ۱۹۶۵/۶/۱۹
 پىكردنى بەچەندىن كارى خۆمالي كردنى پرۆژەو كارگەو كەلوپەلى بىگانە ،
 بە تايبەتى فەرەنسا لە سەر خاكي كۆمارى جەزائير . لە پىناو

بووژاندنەوہی ژیرخانۋى ئابوورى .

بەلّام دوایى لەلایەن ھاورى بەرھەلستکارەكەى - ھەوارى بۆمىدىان - دەستگىر كرا ، بۆ ماوہى ۱۵سال زىندانى كراو ھەوارى بۆمىدىان پۆستى سەرەك كۆمارى گرتە دەست لەجەزائىدا .

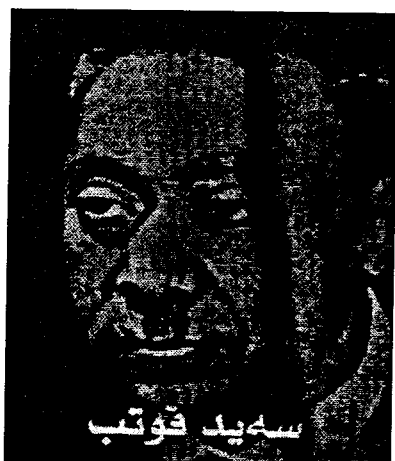
۱۹۶۵/۷/۱۱ دامەزاندنى پارتى ديموكراتى كوردستان لە ھەرىمى باكوورى كوردستانى داگىر كراوى ژيّر دەسەلاتى توركيا لە لاىەن فائق بۆجاخ راگەيەندرا... بەلّام دوای ماوہىەك لەلایەن مېتى پژیىمى توركيا تيۆر كرا لە ھەرىمەكەدا .

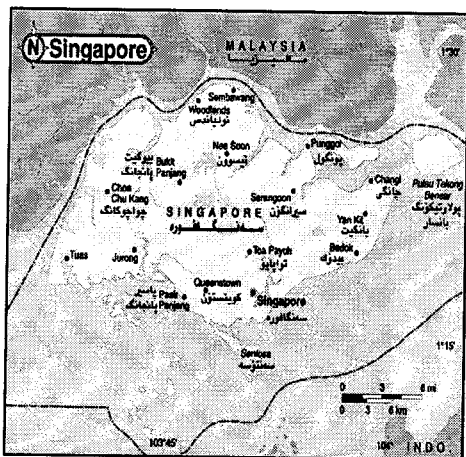
۱۹۶۵/۷/۲۶ وولاتسى مەلدىف

سەربەخۆيى خۆى لە ناو رايەلەى كۆمەنوولسى بەرىتانىا راگەيانەد لەھەرىمەكەدا . لە شارى - مالىە - ى پايتەخت كە ژمارەى دانىشتووانەكەى ، ۶۵,۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا ژمارەى

دانىشتووانى وولاتەكەى ، ۳۲۰,۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى وولاتەكەى ، ۲۹۸ كىلۆمەتر ژوار گۆشەيە . ھەروا چرى دانىشتووانەكەى ، ۲۷۳۹ كەس لە يەك ميل چوار گۆشودا .

۱۹۶۵/۷/۳۰ دہسہ لاتی جہمال عہدولناسر
 دہستیکرد بہگرتنی ئیخوان
 موسلمین و لہوانہش - سہید
 قوتب - و دوو لہ پراکانی ، دوی
 دادگاگردنیان لہ لایہن دادگای
 میسر پریاری لہ سیدارہدانیان
 بوڈہرکردن و پریارہکہ بہ جی بہ
 جیکردنی نہجام درا ، سہرہرای
 ہولہکانی وولاتانی ئیسلامی بہ
 خویشاندان و نارہزایی دہربرین
 لہ جیہانی ئیسلامیدا . بہ تاییہتی لہ وولاتانی عہرہبییدا .

۱۹۶۵/۸/۹ وولاتانی سہنگافورا
 سہرہہخویی خوی
 پراگیانند لہدوی ریکہووتن
 لہ نیوان نہتہوہ
 جیا جیاکانی وولاتہکہو
 کوٹایی ہینان بہکیشہ
 ہولواسراوہ بنہرہتیہکانی
 نہتہوہیی و ہنگاونان
 بہرہو بنیانتانہوہی
 وولاتہکیان .

لہ شاری - سہنگافورہ - ی پایتہخت ، کہ ژمارہی دانیشٹوانہکہی ،
 ۳,۵۵۰,۰۰۰ ملیوئن کہسہ . ہہروا ژمارہی دانیشٹوانی وولاتہکہی ،
 ۴,۸۵۰,۰۰۰ ملیوئن کہسہ . ہہروا روہبری وولاتہکہی ، ۶۱۸ کیلو مہتر
 چوار گوٹہیہ . ہہروا چہری دانیشٹوانہکہی ، ۱۹۲۴۶ کہس لہ یہک میل
 چوار گوٹہدا . ہہروا نژادہکانی ، چینیہکان ۷۷٪ . مالیو ۱۶٪ . ہندی

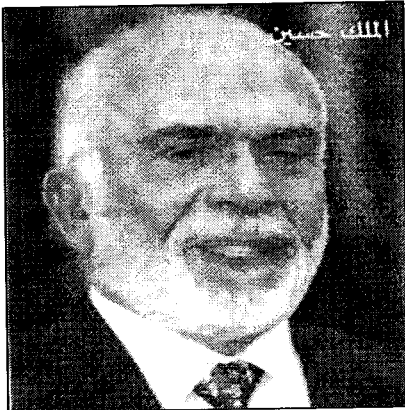
۷. / . لە وولاتەكەدا .

۱۹۶۵/۹/۷ سەرەك وەزىرائى پڙىمى بەعسى لە ئىراق ەبدو لرحمان بەزاز دەستى كرد بە گۆرانكارى لە پىنج بەرگەى دەستورى كاتى نوپى بەعسى لە ئىراق ، كە لە بەرگەى /۱۹ى ناو دەستور ديارىكرا . بەوہى كە كورد مافى خوى ەيەو پىويستە بەبراہەتى و تەبايى بژى لەناو گەلى ئىراق و يەكەتى نىشتمانى ئىراقدا... بەلام ؟...

۱۹۶۵/۹/۷ لە سەر پىشنىارى يەكەتى سوڤىت ، ئەویش بە كۆتايى ەينان بەكىشەكانى نيوان ەندو پاكستان ، بە دەست پىكردنى گفتووگووى نيوانيان لە شارى تەشقەندى پايتەختى ئۆزبەكستان ، كە ئەنجامى بوو ەوى مۆركردنى رىكەوتنيان .

۱۹۶۵/۹/۱۱ دامەزاندنى پارتى ديموكراتى كورد لە باكورى كوردستانى لكينراو بە توركييا لەلەين كۆمەلىك لەرۆشنىبرانى كورد لە ەرىمەكەدا . لە پىناو بەرگرى كردنيان لە مافەكانى گەلى كوردستان .

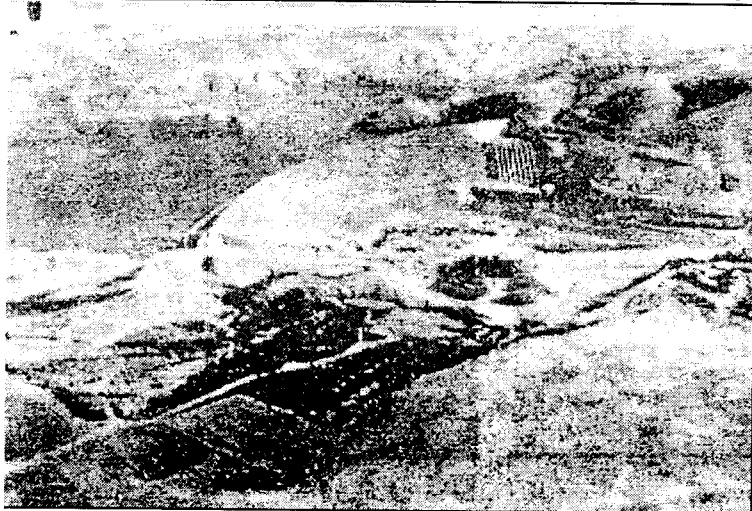
۱۹۶۵/۹/۲۲ شانشىنى ئوردن - شاحوسين كورپى تەلال - سەردانى شارى تارانى پايتەختى ئىرانى كرد ، لەو سەردانەيدا شا حوسين داواى يارمەتى لە شاو بەر پرسانى ئىران كرد ، كە پڙىمى شاهەنشاهى يارمەتى كوردو شوڤرشى كورد لەباشوورى كوردستانى لكينراو بەئىراق

نەدات ، بەلكوو ھاوكارى لەگەل دەسلەلاتى بەعسى لە ئىراق بكات ، لەپىناو كەمارۆدانى بزووتنەوہى پزگارىخوازى كورد لە باشوورى كوردستان .

۱۹۶۵/۹/۲۵ پڙىمى توركيياى شوڤىنى دورستكراو داگرەكرى خاكى گەلان بە تايبەتى خاكى باكورى كوردستان ، ئەویش بە پشتيووانى بەرىتانىا . كە ئەوكات و ئەمەرىكاي ئىستاو ھاوپەيمانانى لە سالى ۱۹۶۵ دەستى كرد بە

دوستگردنى ۲۲ بەنداۋ لە سەر زىي فوورات و دىجلە لە ھەرىمەكەدا .

ئەمە ئەخشەى دوستگردنى ئەم بەنداۋانەيە لە باكوورى كوردستان

شايانى باسە كە ئەو دوو زىييە لە شاخەكانى ناراراتى باكوورى

كوردستان ھەلەدەقولى و بەرھو پوژئاۋاى كوردستانى لىكئىراۋ بەسورىيا و
 دوايى بەرھو خاكى باشوورى كوردستانى لىكئىراۋ بە ئىراق دىتە خواري ،
 كە ھەمووى ھەر بەناۋ خاكى كوردستان دەسووپىتەوہ تاكوو لە كەنداۋى
 بەناۋ عەرەب دەكاتەوہ ، ئەمەيە خاك و ئاۋى كوردو كوردستان .. بەلام ...
 بەلام داخەكەم ؟... سەرگردەكانى كورد ؟؟؟؟!

۱۹۶۶

گرىدانى كۆنگرەى ھەرسى كىشووھرى ئەفەرىكيا و ئاسيا و ئەمەرىكاي
 لاتىنى ، لە شارى ھاقاناي پايتەختى كووبا ، كە ۵۰۰ نووينەرى وولاتانى
 ھەرسى كىشووھرەكە بەشداريان تىداكرد ، لەكۆتايى كۆنگرەكە بېرىارى
 دامەزراندنى رېكخراۋىك بە ناۋى - رېكخراۋى ھاوكارى گەلانى ئەفرىكيا و
 ئاسيا و ئەمەرىكاي لاتىنى مۆركرا ، كە شارى ھاقاناي بووہ بارەگاي سەرەكى
 ئەورېكخراۋەيە لەجىھاندا .

۱۹۶۶/۱/۲

نۆردگانى پارتى كۆمۇنىستى كۆمارى ئەرمەنستان ، كە رۆژنامەى -
 كۆمۇنىست - ۵ لە يادى - ۳۵ - سالەى دامەزراندنى فىرگەى بالى

۱۹۶۶/۱/۸

پەرورەدى پىشت قەوقازى كوردىدا ، بەبلاوكردنەھى ئەو ژمارانەھى كە ئىمە لەم كورته وتارەدا ھىناومانتەوہ .

بۇ ئەم مەبەستەش كە رۇژنامەھى ناوبراۋ ناۋنیشانىكى بە پىزۋو جوانى بۇ وتارەكەھى ھەلبىزاردوۋە - ئاسنگەرى كادىرە ئىننىلىگىنسىيە كورد - بە بۇنەھى يادى - ۳۵ - سالەھى دامەزاندنى فېركارى بالآي پەرورەدى پىشت قەوقازى كوردىدەوہ ئەنجامدا لە وولاتەكەدا .

۱۹۶۶/۱/۱۰ لە ئەنجامى گەفتوگۇي نىۋان نوۋىنەرانى حكومەتى پاكىستان و ھىندىستان بە سەرپەرىشتى و يارمەتى يەكەھى سۇقىيەت لە شارى تاشقەندى پايتەختى ئۆزبەكىستان ، لە ئاكامدا بەيەك گەشىتن . ئەويش بە مۇركردنى رېكەوتنامەھى ئاشتىيان راگەياند ، بە ناۋى لىدوانى تاشقەندو گەرەنەھىيان بۇ پەيوەندى ئاسايى لە نىۋان ھەردوۋ وولاتى دۇ بەيەكتى و شەركەكە ، كە ھۇكارى كېشەھى نىۋانىيان لە سەر داگىر كردن و دابەشكردنى ھەرىمى كەشمىر بو لە نىۋانىياندا .

۱۹۶۶/۱/۱۹ يەكەم ئافرىت لە ھىندىستان پۇستى سەرەك وەزىرانى وولاتەكەھى گرتە دەست ، ئەويش خاتوۋ - ئەندىرا گاندى - بو ، كە كچى جەواھىر لال نەھرو بو ، باۋكى يەكەم سەرەك وەزىرانى ھىند بو لە دواي بەدەستەھىيانى سەرەخۇيى ھىندىستان ، دواي ئەوہ كورەكەھى راگىف گاندى پۇستى سەرەك وەزىرانى لە ھىند گرتە دەست ... شايانى باسە ئەو بنەمالەيە لەسەرەتاۋە دۇستى كورد بوۋنە دۇي داگىر كەران و دوۋژمانى كورد لە كوردستان .

۱۹۶۶/۱/۲۷ بۇ يەكەم جار كۇنگرەھى بوۋژانەھى پىشەسازى ئەفرىكى لە شارى قاھىرەھى پايتەختى مىسر گىردىرا ، لە سەر داۋاي رېكخراۋى نەتەوہ يەكگرتوۋەكان . كە ۲۲ وولاتى ئەفرىكى بەشدارىيان تىداكرد ، لەگەل نوۋىنەرانى رېكخراۋە تايبەتەھىكانى دەستەھى جىھانى ھەك :-

رېكخراۋى تەندروسىتى و ، كشتووكال و كارو چەندىن و ، رېكخراۋى دىكەھى جىھان ، كە كۇنگرەكە بەردەوام بوۋ تاكوۋ ۲/۹ ھەمان سال لە نىۋان كۇنگرەھىياندا .

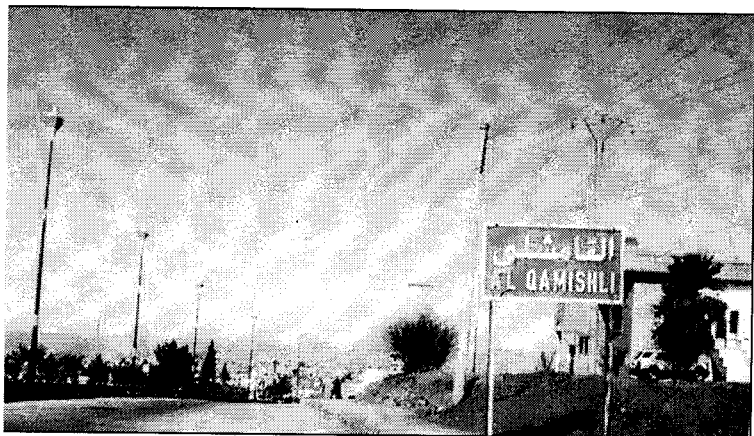
- ۱۹۶۶/۱/۲۸ له دواى به‌رزبوونه‌وهى كيشه‌ى نىوان هه‌ردوو باى سهركردايه‌تى كورد به سهركردايه‌تى مسته‌فا بارزانى و جه‌لال تاله‌بانى ، له ئاكامدا جه‌لال تاله‌بانى و لايه‌نگرانى له‌گه‌ل رژيمى به‌عس ريكه‌وتن و ناوزه‌ند بوون له‌لايه‌ك به جه‌لاليه‌كان و له لايه‌كى ديكه‌ش به شه‌ست و شه‌شه‌كان به‌لايه‌نگيرى كردنى رژيمى داپلوسينه‌رى به‌عس له ئىراق ، له هه‌موو بواره‌كان و وه‌ستان دژى شوڤشى گه‌لى كوردستان له هه‌ريى باشوورى كوردستان .
- ۱۹۶۶/۲/۷ شانديكى رژيمى به‌عسى له ئىراقى نه‌وكات ، به سهركردايه‌تى وه‌زيرى ده‌ولت بو كارووبارى ده‌روه - عه‌دنان پاچه‌چى - سهردانى توركيى كرد ، دواى سى پوژپراگه‌ياندنكى بلاو كرده‌وه ، نه‌ویش به‌پاراستنى يه‌كيه‌تى خاكى ئىراق و توركيى ، كه هه‌ردوو رژيمى شوڤينى داگير كه‌رى خاكى كوردستان به‌په‌رپه‌رى ۳۱۰ هه‌زار كيلومه‌ترى چوارگوشه‌ و زياتر له ۲۶.۰۰۰.۰۰۰ ميلون كورد له سه‌ر خاكى خوى ، كه نه‌مه‌ش خوى له خويدا ريكه‌ووتنى دژ به بزووتنه‌وهى پرگاريخوازى گه‌لى كورده له كوردستاندا .
- ۱۹۶۶/۲/۲۳ سه‌ره‌ك كۆمارى سووریا - حافظ نه‌سه‌د - يه‌كێ بوو له هه‌نگيرساندنى كوده‌تاي سهربازى به سهركردايه‌تى ، نه‌مين حافظ ، دواى چه‌ند پوژيک له‌كوده‌تايه‌كه حافظ نه‌سه‌د بووه وه‌زيرى به‌رگري سووپاي سووریا تاكوو بوونى به سه‌ره‌ك كۆمارى رژيمى به‌عس له سووریا . . . دواى نه‌وه به نه‌نجامدانى كوده‌تاي سهربازى چه‌په‌روه به‌عسيه‌كان له سووریا دژى ده‌سه‌لاتى حافظ نه‌سه‌د ، به‌لام نه‌و كوده‌تايه سه‌ره‌كه‌وتوو نه‌بوو به‌شيوه‌يه‌كى به‌رده‌اوم تاكوو له سالى ۱۹۷۰ حافظ نه‌سه‌د ده‌سه‌لاتى ته‌واوى گرته‌ده‌ست به‌لابردنى نه‌يارانى له ده‌سه‌لات له وولاته‌كه‌دا .
- ۱۹۶۶/۳/۱۸ له ژماره‌ى ۵۵۳ ی رۆژنامه‌ى - البلد - ی ئىراقى بلاوكرابووه‌وه ، كه نه‌و كوردانه‌ى له مسته‌فا بارزانى جيابوونه‌ته‌وه له پيش هه‌موويان جه‌لال تاله‌بانى ئاماده‌يى خويان پيشانداوه له‌گه‌ل رژيمى به‌عس له ئىراق ريكه‌وتوون و هيمنى بگه‌ريئنه‌وه باكوورى ئىراق .
- واته هه‌ريى باشوورى كوردستان و وه‌ستان دژى شوڤش . . . هه‌روه‌ك له‌كۆنگره‌ى بيمارى لابلالى جه‌لال تاله‌بانى كه له ۸/۲۸ ی هه‌مان سال

گريڊرا بوو به پشتگيري كردن له رژيمي به عسى له ئيراقدا بكن ...؟...!...
 ۱۹۶۶/۳/۲۵ كوچى دوايى كوردناس و روزه لاتناسى ناودارى سوقيه تى به ناوبانگ -
 مينورسكى - له شارى له ندهنى پايتهختى به ريتانيا... شايانى باسه
 مينورسكى توانيوويه تى له چه ندين لايهن بوونى كورد له هموو بواره
 جيا جياكان بهرز بنرخيئى ، به تاييهت له بوارى نيشتمانى و نه ته وه يى و
 زمان و كه لتووور و ميژوو و داب و نه ريت شارستانيت و شووينه وار له
 كوردستان.

۱۹۶۶/۴/۸ دهزگا په يوه نهدار هكاني
 تومارگه ي رژيمي به عس له
 سووريا ناسنامه ي زياتر له
 ۱۰,۰۰۰ هزار ناوى خيزانه
 كورده كاني دانيشتوى
 پوژئاواي كوردستانى لكينراو به
 سووريا به ناوى بزبوون له ناو
 بهرن و ئهم وولاته كه ۱۸,۰۰۰
 هزار كيلومه تر چوارگوشه
 له خاكى كوردستان و زياتر له

۲,۵۰۰,۰۰۰ مليون مروقى كوردى كه ووتوته ژير دهسه لاته كه يان ، له ناو
 تومارگه كاني دهووله تى سووريا ، كه له ئه نجام بي ناسنامه ماونه ته وه له
 هر يمه كه ياندا . كه به دانيشتوانه بيان هكان داده نين له لايهن رژيمي
 سووريا دا .

ئهمه وینه‌ی شاری قاموشاییه ، جگه لهو شاره بهلکو له شاره‌کانی هه‌ما و حومس و گوندو شارۆچکه‌و شاره‌کانی دیکه‌ش به عه‌ربکردن و راگواستن و ووتکردنی ناسنامه‌ی کورد ندراون و سوتیندراون له رۆژ ناوای کوردستان .

جیگه‌ی باسکردنه که دوا‌ی ئه‌وه له ٤/١٠ ی هه‌مان سال دهر که‌ووت که رژی‌می به‌عسی له سووریای هاوبه‌شی رامیاریه‌تی رژی‌می به‌عسی له ئی‌یراق زیاتر له - ١٠- هه‌زار ناوی هاوولاتیانی رۆژئاوای کوردستانی لکیندراو به‌سووریای سووتاند ، له‌شاره‌کانی هه‌له‌ب و هه‌ما و حومس و شارۆچکه‌و گونده‌کان ، به‌ناوی ئه‌وه‌ی بزرکراوه له‌نیوو تۆماره‌کانی تۆمارگای رژی‌می به‌عسی له سووریا ، که له ئه‌نجام ئه‌و ژماره‌ هاوولاتیانه تاکوو ته‌واو بوونی ئه‌و میژوونامه‌یه بی ناسنامه‌ن له‌و وولاته‌دا

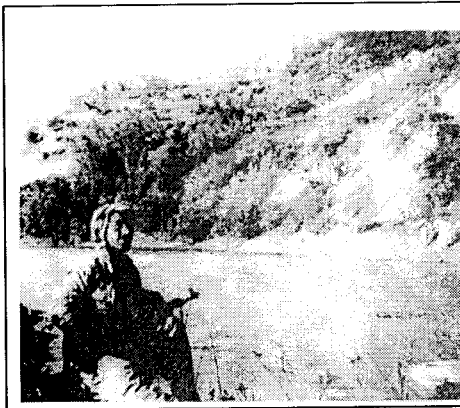
سهره‌ک کۆماری رژی‌می به‌عسی له ئی‌یراق عه‌بدولسه‌لام محه‌مه‌د عارف له ١٩٦٦/٤/١٣ پیلانیکی نه‌خشه‌ دارپێژاو له لایه‌ن لایالی به‌ره‌سه‌ستکارانی له ناو فڕۆکه‌ تایبه‌تیه‌که‌ی خۆی له ئاسمان ناگری تی‌به‌ر دراو گیانی له ده‌ست دا . له ناو خاکی ئی‌یراقدا .

له دوا‌ی به‌ ده‌ست هینانی سه‌ره‌به‌خۆیی سووریا ریکه‌ووتنی دورستکردنی به‌نداوی ته‌به‌قه‌ی له گه‌ل یه‌کیه‌تی سوڤیه‌ت مۆرکرد له سه‌ر زیی فوورات ، دوا‌ی ته‌واو بوونی به‌ هاوکاری له‌گه‌ل تورکیا له به‌ره‌می هه‌مه‌جۆری نیوانیان ، بی ئه‌وه‌ی رژی‌می به‌عسی له ئی‌یراق ناگادار بکری‌ت .

شایانی باسه‌ زیی فوورات له‌چیاکانی ئاراراتی خاکی باکووری کوردستان هه‌لده‌قوڵی و هه‌ر به‌خاکی کوردستاندا ده‌سوورپێته‌وه تا له ده‌ریای که‌نداو

دەكاتەۋە لە ناۋچەكەدا .

1966/5/7 سەرەك ۋەزىرانى پۋرېمى بەعسى لە ئىراق عەبدولرەحمان بەزان لە گەل سەرکردايەتى شۆرشى ئەيلول دەستى كرد بەگفتووگو ، لە پىناو چارەسەر كردنى كىشه رەواكانى گەلى كوردستان ، كه لەو كات كوردو كوردستان بەرشالۆوى بە عرەبكردن ۋ گۆرپنى ديموگرافىيەى خاكى كوردستان كەوتبوو ، لە ھەموو بوارە جياجياكان لە ژىر پۋرېمى بەعسى راسترەوو شوؤقنى بەھاوكارى ھاوپەيمانەكانيان .

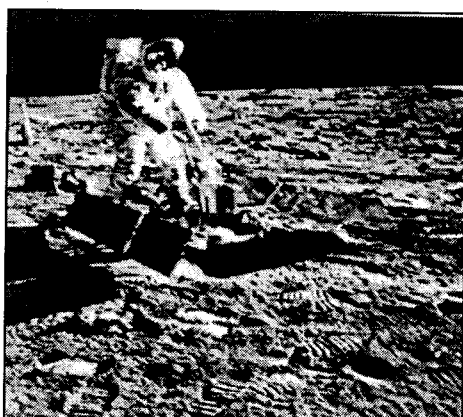
1966/5/12 بەرپابوونى داستانى شەپرى ھندرين لە باشوورى كوردستان لە ئىوان ھىزەكانى پىشمەرگەى كوردستان و ھىزەكانى سوپاي ئىراق ، كه لە پىشمەرگەكانى ليژنەى ھەريى پارتى كۆمونيستى ئىراق و پارتى

ديموكراتى كوردستان پىك ھاتبوون ، لە ئەنجام ھىزەكانى سوپاي ئىراق شكىندران بە سەرکەوتنى ھىزى پىشمەرگەو ريسابوون و ھەلاتنى سوپاي رۋىمى بەعسى لە ئىراق ، لەگەل جاشە خۆفۆشەكانى دژ بەخاكى گەلى كوردستان .

1966/5/26 وولاتى گويانا سەر بەخۆبى خۆى لەلايەن بەريتانيا راگەياندى ناوى وولاتەكەى لە جوياناى بەريتانى گۆرى بۆ كۆمارى جويانا لەناو رايەلەى كۆمەنوولسى بەريتانيا . ئەم راگەياندنەش لە شارى

گۆرگتاون - ی پایتخت بوو ، که ژماره ی دانیشتونوانه که ی ، ۲۹۰,۰۰۰
 هزار که سه . هه روا ژماره ی دانیشتونوانی وولاته که ی ، ۱,۱۴۰,۰۰۰ ملیون
 که سه . هه روا رووبه ری خاکی وولاته که ی ، ۲۱۴,۹۶۹ هزار کیلو مەتر
 چوار چوار گۆشه یه . هه روا چری دانیشتونوانه که ی ، ۱۱ که س له یه ک میل
 چوار گۆشه دا . هه روا نژاده کانی ، هندی دوورگه ی هیندی رۆژه لات ۵۰٪ .
 نژاده تیکه لاه وکان ۱۲٪ . هندی ئەمەریکی ۶٪ . له وولاته که دا .

له دوای پهوانه کردنی
 که شتی گهردوونی
 ئەمەریکی ژیمتی/۱-۹ و له
 دوای برینی ماوه یه کی زۆر
 له دهووری زهوی له
 بۆشایی ناسمان دوای
 ئەوه - بۆچین - توانی
 ماوه یه کی بهرچاو به پی له
 سه ر مانگ بخولیته وه له

۱۹۶۶/۶/۵

ماوه ی ۱۲۵ له سه ر مانگدا له بۆشایی ناسماندا .

له کاریکی دژ به کوردو خاکی کوردستان و هه لئوویستی نامهردانه ی
 دوورژمانی کورد ، که ئەویش بووه هۆی په لاماردانی که سایه تی شوپشگیر
 و پێشمه رگه ی خۆراگری گه لی کوردستان به شه هید کردنی - ئیبراهیمه
 فهندی - له ده قه ری مه رگه ی سه ر به پارێزگای سلیمانی له باشووری
 کوردستان .

۱۹۶۶/۶/۱۳

جیگه ی باسکردنه که مامۆستا ئیبراهیمه فهندی ناوی تهواوی - ئیبراهیم
 ئیسماعیل عومەر - ه و له گوندی - گرده پان - ی ناحیه ی قه راجی سه ر
 به قه زای مه خمور له پارێزگای هه ولێر له سالێ ۱۹۲۲ چاوی به جیهان
 هه له پناوه ، دوای ئەوه به چهند سالێک خیزانه که ی روو له شاری هه ولێر
 ده کەن و لێی نیشته جی دەبن . هه روا له ته مه نی پینچ سالان روو له
 قه تابخانه ده کات بۆ خوویندن له و شاره دا .

مامۇستا ئىبراھىمە فەندى لە سالى ۱۹۶۱ ژىانى ھاوسەرگىرى پىكەوھنا ،
 دوای ئەوھى كە باوكى مائىئاوایی يەكجارەكى لە خىزانەكەى دەكات ،
 مامۇستا ئىبراھىم ناچار دەبى روو لە بنكەكانى پۇلىس بكات بە
 دامەزاندنى بە ھۆى بارى بژىوى ژىانى خىزانەكەو بنەمالەكەيدا . ھەر لە
 كارى پۇلىسىش خویندن تەواو دەكات لە قوتابخانەى شەوانە لە
 شارەكەدا .

دوای ئەم ماندووبونە چەندىن جىگەو شووین دەكات لە بە
 ئەنجامگەياندىنى كاروبارى پۇلىسى لە شارۆچكەكانى كوردستان و دوای
 ئەوھ لە سالى ۱۹۵۷ دەيگەریننەوھ ناو شارى ھەولیر . دوای ئەوھى كە
 شوپشى ئەیلول ھەلدەگىرسى ، مامۇستا ئىبراھىمە فەندى لە سالى ۱۹۶۲
 لە شەويكى ساردى زستان بە خۆى و پۇلىسەكانى بنكەى پۇلىسى خانەقا
 لە ناو شارى ھەولیر روو لە شاخەكانى كوردستان دەكەن و دەچنە رىزى
 پىشمەرگەكانى شوپشى ئەیلول لە ھەرىمى باشورى كوردستان .

ھەروا ئەم كەسايەتتە لە رىزى پىشمەرگە و سەر پەل و لق و ھىزى دەشتى
 ھەولیر ھەلووئىستى بویرانەى ھەبووھ لە بواریكانى پىشمەرگایەتى و
 خۆشەويست و لىھاتوو بووھ لەم بواریداو لە بواریكانى دىكەى گەل و
 نىشتىمانەكەيدا .

دوای ئەوھ بە ھۆى تواناو لىھاتووئى دەكرىتە بەرپرسى ھىزى كاوھ لە
 ناوچەى خۆشناوھتى ، دوای ئەوھ كارەكەى دەگوازىتەوھ ناوچەى رانىھو
 لە چەندىن داستان بەشداری دەكات ، تا لە داستانىكى گەوورە سەر
 كەوتوو دەبى ، دوای ئەوھ لە لایەن دوژمنانى گەل و نىشتىمان و لە لایەن
 كوردە خۆفرووشەكان لە مەرگەى پشدر لە ۶/۱۳ تىرور دەكرىت و دەچىتە
 رىزى كاروانى شەھىدانى كوردو كوردستان لە باشورى كوردستاندا .

۱۹۶۶/۶/۱۳ لە دوای ھەولكى زور شاندىكى سەرکردایەتى شوپشى ئەیلول بە
 سەرکردایەتى - حەبیب مەھمەد كەرىم و ، سالىح يوسفى و ، موھسىن
 دزەبى ، سەردانى شارى بەغدايان كرد ، لە پىناو گەفتووگوو كردن
 بەچارەسەر كردنى ماف و كىشەى كورد لە باشورى كوردستان ، بەلام

ههولئى شانده كه له گهال بهرپرسانى دهسه لاتی ناوهندی رژیمی به عس بی سوود بوو له شارى به غدا له ئیراقدا .

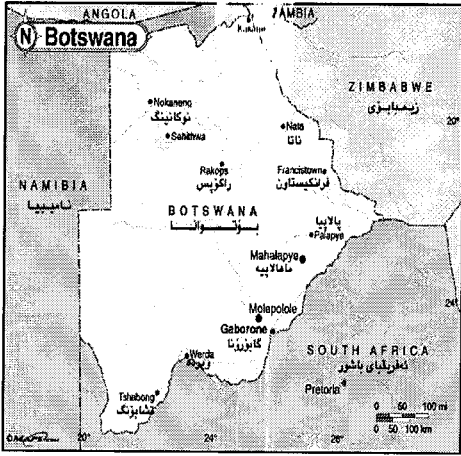
1966/6/24 له دوای گهرانه وهی شاندى كورد له شارى ، دا ، مستهفا بارزانى به سه رهوكایه تی كردنى شاندىكى سه ركردانى ، پارتى دیموكراتى كوردستان ، كه پيك هاتیبون له - هه بیب محمه ده ده ، ریم ، على عه بدولال ، فاخر جه لال ، صالح یوسفی - سهردانى شارى به ندایان كردو له لایه ن سه رهك كۆمارى ئیراق عه بدولرحمان محمه د عارف پیشوازی لیكران ، له پیناو گفتوو گوئی چاره كردنى كیشه كانى كورد له باشوورى كوردستانى لكینراو به ئیراق .

1966/6/29 ریکه ووتننامه ی شه پ وهستان له لایه ن سه ركردایه تی شوپشی ئه یلول و سه رهك كۆمارى ئیراق عه بدولرحمان محمه د عارف مۆر كرا ، كه ئه و ریکه ووتنه ناوزه ند بوو به ریکه ووتننامه ی 29 ی حوزه ییران . له باشوورى كوردستان و ئیراق و ناوچه كه دا .

1966/7/4 سه ركردایه تی پژی می به عسى له ئیراق ، نا په زایى خو ی به رامه ر به پژی می شایه تی له ئیران ده ربه ربى ، ئه ویش به هو ی یار دانی شوپشی ئه یلول له باكوورى ئیراق له لایه ن پژی می شا له ئیران به سه ردا یه تی محمه د په زا شا .

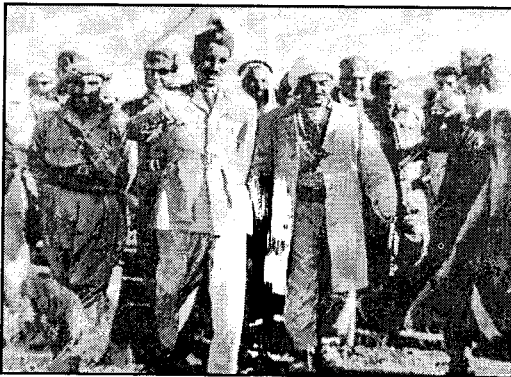
1966/7/4 تیرۆر كردنى تیکۆشه رو كه سایه تی كورد سه ره وى پارتى دیموكراتى كوردستان له باكوورى كوردستان - فائق بو جاخ - له لایه ن جه ندرمه كانى پژی می تورك له توركیا له هه ریمه كه دا .

1966/7/10 له هه وله بئى ووچانه كانى مستهفا بارزانى به دۆزینه وه ی پینگه چاره ی كیشه كانى كورد له باشوورى كوردستان و پزگار بوون له مه رگه ساته كان ، له لای خو یبه وه به یاریدا به دانه وه ی چه كه قورسه كانى هی زى پیشمه رگه ی شوپشی ئه یلول ، به ده سه لاتی رژیمی به عس له ئیراق ، به مه رجئ ریکه ووتنامه ی 29 ی حوزه ییران جیبه جئ بكات ، كه ئه ویش داننان به كورد له هه ریمی باشوورى كوردستان بوو به مافى ئۆتۆنۆمى لامه ركه زى راسته قینه له ئیراقدا .

۱۹۶۶/۹/۳۰ ۋولانتى بووتسوانا
سەربەخۇبى خۇي لەناو
پايەلەي كۆمەنولسى
بەرىتانيا راگەياندا
لەبەرىتانيا ، دواى ئەوہ لە
سالى ۱۹۶۷ بووہ ئەندام
لە پىكخراوى نەتەوہ
يەكگرتوہكان ، دواى ئەوہ
ناوى ۋولانتەكەي لە
بووتسوانا لاند گۆپرى بۇ

كۆمارى بووتسوانا ، لە ھەمان كاتدا - سىرتس خاما - ھەلبىژىردا بە
سەرەك كۆمار لەژىر دەستورىكى سەرۆكايەتى ۱۱۱۱ لە ۋولانتەكەدا
لە شارى- گابورون - ى پايتەخت ، كە ژمارەى دانىشتووانەكى ، ۱۹۵،۰۰۰
ھەزار كەسە . ھەروا ژمارەى دانىشتووانى ۋولانتەكەى ، ۱،۹۴۰،۰۰۰
مىليۇن كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى ۋولانتەكەى . ۵۸۱،۷۳۰ ھەزار كىلومەتر
چوار گۆشەيە . ھەروا چىرى دانىشتووانەكەى ، ۹ كەس لە يەك مىل چوار
گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، بووتسوانىيەكان ۹۰٪
كالنگا، باساروا، كالگادى ۱۰٪ . لە ۋولانتەكەدا .

۱۹۶۶/۱۰/۲۸ سەرەك كۆمارى
پژىمى بەعسى لە
ئىراق عەبدولرحمان
محەمد عارف لە
سەربازگەى -
مەفرەق - لە نزيك
شارۆچكەى پواندن
لە باشوورى
كوردستان ، چاوى

به بارزانى كه‌ووت و يه‌كترىان خه‌لات كردو بېروو بۆچوونى خۆيان له‌بارهى مافه‌كان و كيشه‌هه‌لوواسراوه‌كانى كورد يان ئالووگۆڤ كرد له‌پيئناو چاره‌سه‌ركردنى له‌ ئيراقدا .

١٩٦٦/١٠/٣٠ له‌ داىك بوونى سه‌ركرده‌ى تيرۆرستى ئيسلامى عه‌رب ، ناسراو به‌ زه‌رقاوى ، كه‌ ناوى ته‌واوى - نه‌حمه‌د فزه‌يل نزال- بووه له‌ شارۆچكه‌ى - زه‌رقا- وولاتى ئوردن ، كه‌ نزىكه‌ى ٢٥ كىلومه‌تر له‌ پۆژه‌ه‌لاتى شارى عه‌مانى پايته‌ختى ئوردن دووره له‌ وولاته‌كه‌يدا .

١٩٦٦/١١/١٣ سكرتيرى پارتنى كۆمۆنىستى سوورىا - خالد به‌گداش - به‌ نژاد كورد له‌ راگه‌ياندنكى بلاوى كرده‌وه ، كه‌ يه‌كه‌تى عه‌رب برپه‌رى پشتى رامياريه‌تى كۆمۆنىسته له‌ وولاته‌كه‌يدا .

كه‌چى پۆژى له‌ پۆژان ناوى كوردو كوردستان وه‌ك نه‌ته‌وه‌يه‌كى داگير كراو له‌ پرۆگرامى پارته‌كه‌ى دا نه‌هاتوو ، ئه‌و‌يش له‌ پيئناو چاره‌سه‌ركردنى كيشه‌و مافى نه‌ته‌وه‌يى هه‌تا به‌سه‌ر زاريشى دانده‌هات بلى من كوردو م به‌رگري له‌ مافه‌ په‌واكانى گه‌ل و نيشتمانه‌كه‌م ده‌كه‌م...!

١٩٦٦/١١/٢٠ وولاتى برىبادۆس

سه‌ره‌خۆيى خۆى له‌ناو
پايله‌ى كۆمه‌نوولسى
به‌رىتانيا راگه‌ياندو
له‌سالى ١٩٦٧ بووه
ئه‌ندام له‌ رېكخراوى
نه‌ته‌وه‌ يه‌گرتوووه‌كان .
ئهم راگه‌يانده‌ش له
شارى برىگتۆن - ي
پايته‌خت بوو ، كه‌

ژماره‌ى دانىشتووانه‌كه‌ى ، ١١٥,٠٠٠ هه‌زار كه‌سه . هه‌روا ژماره‌ى دانىشتووانى وولاته‌كه‌ى ، ٣٢٠,٠٠٠ هه‌زار كه‌سه . هه‌روا رووبه‌رى خاكى وولاته‌كه‌ى ، ٤٣٠ كىلۆمه‌تر چوار گۆشه‌يه . هه‌روا چىر دانىشتووانه‌كه‌ى ، ١٩٠١ كه‌س له‌ يه‌ك ميل چوار گۆشه‌دا . هه‌روا نژاده‌كانى ، ئه‌فرىكى ٨٠٪ . ئه‌وروپى ٤٪ . تىكه‌لاو ١٦٪ . له‌ وولاته‌كه‌دا .

۱۹۶۷

۱۹۶۷/۱/۱۷ ھونەمەند جۇن لىنۇن لە دوای ژەننىن چەند پارچە مۇزىكا يەك دەستى کرد بەنوسىنەوہى ھۇنراوہى گۇرانى - نادای ئىنتى لفى - کہ دواتر بە ھۇى ئەم گۇرانىہ بە ھەرەوہ ناوبانگى زۇرى بەم گۇرانىہ دەرکرد لە بەرەو بە جىهان بوون ... شایانى باسە دوای - تىپەپوونى - ۴۰ - سال بەسەر خانەى - نۇنھافىرتقىلد - کہ بەنیاى فرۇشتنى ئەم کاغەزىہى کہ ھۇنراوہکەى لەسەر نووسراوہو ھەنۇواسراوہ بۇ فرۇشتنى ئەو کاغەزە بەدوو ملیۇن دۇلار.

۱۹۶۷/۲/۱۴ فەرمانى کارگىرى بە ژمارە/۶/۷۶۳۵ بە دەرچوونى لە لایەن رژیىمى تورکيا و لە رۇژنامەى فەرمى تورکيا بلاوکرایەوہ ، ئەم فەرمانە ياسايە بە راميارىەتى چەوساندنەوہ دە بەخشىت . بەمەش راميارىەتى چەوساندنەوہ گەياندرا بە چل و پۇپەکان ، حکومەتى سلیمان ديميرىل ، لە کۇتايى مانگى /۱/ ۱۹۶۸ ى ھەمان سال برىارى لە سەر ئەم فەرمانەداو پەسندى کردو ، ناوينا بە - ياسای رىکخستنى رۇشنىرى - بە پىي ئەم ياسايە زمانى کوردى بە تەواوى قەدەخەکرا لە تورکيا . ئەم ياسايە ھەموو کارىكى زانستى و کتیب و گۇفار و رۇژنامە و بەلگە نامەيەكى بە کوردى نووسراو قەدەخە دەکات و تەنانەت گۇرانى کوردىش لە سەر کاسىت و قەوان و ھەر ئامىرىكى دىکەى تۆمارکردن قەدەخە دەکات . سەرەراى ئەم ھەموو چەوساندنەوہ و تەنگ پىھەلچىنەش ، لە رووى زانستىوہ ئەوہ يەکلا بۆتەوہ کہ زمانى کوردى زمانىكى ھىندۇگرمانيە و یکجار دوورە لە زمانى تورکيدا .

ھەروا ، دەلى : - ئەمەو جگە لەوہى کہ لە ۸۵% ى خەلکى باکوورى کوردستان ئاخاوتنى پىدەکەن ، کہ کارىكى يەکجار زۇرى کردۆتە سەر زمانى تورکى ھاوچەرخ ... زانای ئەلمانى - ئەندریاس تیسە - ى پسپۇر لە لىکۆلىنەوہى تورکى ئەمەى لە لىکۆلىنەوہىەكىدا لە سالى

۱۹۶۴ له قیینا بلاوی کردۆتەوه ، دەربارەیی وشەیی کوردی و فارسی له زمانی تورکی و ئازربایجانی ، یه‌کلای کردۆتەوه‌و سه‌لماندووپیەتی ... هه‌روا له به‌ر ئەم هۆکارانه رژیمی تورکیا له لایەن رۆژنامه‌و ریکخراوه تورکیه شۆقینیه‌کانه‌وه هان دراوان که به‌رده‌وام بن له سه‌ر رامیاریه‌تی پاکسازی کورد له باکووری کوردستانی لکی‌دراو به‌ تورکیا .

هه‌روا ده‌لی: - رژیمی تورکیا خۆی به‌ خۆی ئاگری دوژمنکاریه‌تی کوردی خۆش کردووه ، نه‌ک کورد ، که به‌ ئاشکرا تورکی هانداه که به‌ کۆمه‌ل کورد بکووژن و رایانگوین ، بی‌ ئەوه‌ی ده‌سه‌لاتی دادگای تورکی وورته‌ی لیوو به‌یت . یان رای گشتی جیهانی ئاوریک له‌ دۆزی کورد بداته‌وه . هه‌روا له‌ چوار چیۆه‌ی دریزۆی ئەم پرۆسه‌یه‌ تووانه‌وه‌و چه‌وساندنه‌وه‌یه‌دا ده‌نگی وه‌ها به‌رز بوونه‌وه‌ که هه‌زارو یه‌ک که‌سه‌رو داخ دهرپرن که له‌ جه‌نگی جیهانیدا و له‌ گه‌ل کووشتنی به‌ کۆمه‌لی ئەرمه‌نیه‌کاندا له‌ سالی ۱۹۱۵ دا . کوردیش به‌ر به‌ کۆمه‌ل کوژیه‌که که‌اتوو ، به‌لام وه‌ک ئەرمه‌ن نه‌بووه .

هه‌روا بو‌ ووینه‌ رۆژنامه‌ی - ئوتووکن - هه‌ره‌شه‌ی له‌ هاوولاتیانی ناوچه‌کانی باکووری کوردستان کردووه ، که‌ واز له‌ داواکردنی زمانی تایبه‌تی و قوتابخانه‌و به‌رنامه‌ی رادیۆیی و که‌نالی بلاوکردنه‌وه‌ و گۆشکردنی کورد به‌ چیرۆک و ئەفسانه‌ی کوردی به‌یئن .

جیگه‌ی باسکردنه‌ که‌ تورک و زمانه‌که‌ی وه‌ک مرۆفیکی ته‌مه‌ن گه‌وره‌و تاکوو ئیستا مردووه ، له‌ به‌ر ئەوه‌ی تورک و نه‌ته‌وه‌که‌ی له‌ گه‌ل سه‌ره‌تای سه‌ره‌ل‌دان و په‌یدا بوونی ئاینی ئیسلام ، په‌یتا په‌یتا به‌ره‌و دروستبوون هه‌نگاویناوه له‌ هه‌ریمه‌که‌دا .

له‌ هه‌مان کات زمانی تورکی له‌ دوا‌ی دامه‌زراندنی کۆماری توکیا له‌ دوا‌ی سالی ۱۹۲۹ دا ، زمانی تورکی به‌ پیتی لاتینی دهنوسریت و له‌ ۷۵٪ ی زمانی کوردی فارسی و عه‌ره‌بییه‌ و خاوه‌نی زمان و که‌لتوو نه‌بوونه .

گەر بگەرئىنەنە سەر بەلگەنامەكانى ئىمپىراتورىيەتى عوسمانى لە ماوەى دەسلەلتى تاكوو ھەرەس ھىنانى بە باشى ئەو دەسلەلمىنى^۲ كە نەتەوہى تورك و زمانى توركى دروستكەرە نەك خۇرسكە ، ئەویش لە ئەنجامى سەرھەلدانى مرقۇقىيەتى و پىك ھاتەى نەتەوايەتى دروست بووبى ، وەك كورد ، بەلام بە داخەوہ بە درىژايى مېژوو سەركردەكانى كورد بە پاراستنى دەسلەلت و سامان رىگر بوونە لە بەردەم گەيشتنى كورد بە ئامانجەكانى .

باشترىن نمونەش لە ماوەى دامەزراندنى دەولەتەكانى كوردىان پىئوہ لكاوہ ، تاكوو كۆتايى سالى ۲۰۰۸ . كە سەركردەكانى كورد لە باكور و باشوور و رۆژمەلت و رۆژئاوا . ھەموو كاتىك دژى يەكتر بوونە لە سەر حىسابى گەلى كوردستان .

ئا لىرەدا ئەویش بە شەرى كورد كووزى و دروستكردى تەگەرەو كۆسپ لە بەردەم مافەكانى گەلى كورد ، ئەویش بە خۇدەولەمەند كردن بە پاوانكردى سامانى گەل و پاراستنى كەسايەتى و بنەمالەو سەركردايەتەكانىان بە لە دەست نەچوونىان و چەندىن لايەنى دىكە لە كوردستان بەرامبەر دوژمنانى كورد لە ناوچە و جىهان .

۱۹۶۷/۲/۱۴ فەرمانى كارگىرى بە ژمارە/۶ ۷۶۳۵ بە دەرچوونى لە لايەن رژىمى توركىا و لە رۆژنامەى فەرمى توركىا بلاوكرايەوہ ، ئەم فەرمانە ياسايىيە بە رامباريەتى چەوساندنەوہ دە بەخشىت . بەمەش رامباريەتى چەوساندنەوہ گەياندرە بە چل و پۆپەكان ، حكومەتى سلیمان ديميرىل ، لە كۆتايى مانگى /۱/ ۱۹۶۸ ى ھەمان سال بريارى لە سەر ئەم فەرمانەداو پەسندى كردوو ، ناوينا بە - ياساى رىكخستنى رۆشنىيرى - بە پىئى ئەم ياسايە زمانى كوردى بە تەواوى قەدەخەكرا لە توركىا .

ئەم ياسايە ھەموو كارىكى زانستى و كتىب و گوڤار و رۆژنامە و بەلگە نامەيەكى بە كوردى نووسراو قەدەخە دەكات و تەنانەت گۆرانى كوردىش لە سەر كاسىت و قەوان و ھەر ئامىرىكى دىكەى تۆماركردىن قەدەخە دەكات

سهره‌رای ئەم هه‌موو چه‌وساندنه‌وه و ته‌نگ پێهه‌لچینه‌ش ، له‌ رووی زانستیه‌وه ئەوه یه‌کلا بۆته‌وه که زمانی کوردی زمانیکی هیندوگرمانیه و یکجار دووره له‌ زمانی تورکیدا .

هه‌روا ، ده‌لی: - ئەمه‌و جگه‌ له‌وه‌ی که له‌ ۸۵٪ ی خه‌لکی باکووری کوردستان ناخاوتنی پێده‌که‌ن ، که کاریکی یه‌کجار زۆری کردۆته‌ سهر زمانی تورکی هاوچه‌رخ ... زانای ئەلمانی - ئەندریاس تیه‌سه - ی پسیپۆر له‌ لیکۆلینه‌وه‌ی تورکی ئەمه‌ی له‌ لیکۆلینه‌وه‌یه‌که‌یدا له‌ ساڵی ۱۹۶۴ له‌ قیينا بلاوی کردۆته‌وه ، ده‌رباره‌ی وشه‌ی کوردی و فارسی له‌ زمانی تورکی و نازربایجانی ، یه‌کلای کردۆته‌وه‌و سه‌لماندوویه‌تی ... هه‌روا له‌ به‌ر ئەم هۆکارانه‌ رژییمی تورکیا له‌ لایه‌ن رۆژنامه‌ه‌و ریکخراوه‌ تورکیه‌ شو‌قینیه‌کانه‌وه‌ هان دراون که به‌رده‌وام بن له‌ سهر رامیاریه‌تی پاکسازی کورد له‌ باکووری کوردستانی لکیدراو به‌ تورکیا .

هه‌روا ده‌لی: - رژییمی تورکیا خۆی به‌ خۆی ئاگری دوژمنکاریه‌تی کوردی خۆش کردووه ، نه‌ک کورد ، که به‌ ئاشکرا تورکی هاندراوه که به‌ کۆمه‌ل کورد بکوژن و رایانگۆیژن ، بی‌ ئەوه‌ی ده‌سه‌لاتی دادگای تورکی وورته‌ی لیووه‌ بیت . یان رای گشتی جیهانی ئاوریک له‌ دۆزی کورد بداته‌وه . هه‌روا له‌ چوار چپوه‌ی درێژه‌ی ئەم پرۆسه‌یه‌ تووانه‌وه‌و چه‌وساندنه‌وه‌یه‌دا ده‌نگی وه‌ها به‌رز بوونه‌وه‌ که هه‌زارو یه‌ک که‌سه‌رو داخ ده‌برن که له‌ جه‌نگی جیهانیدا و له‌ گه‌ل کوشتنی به‌ کۆمه‌لی ئەرمه‌نیه‌کاندا له‌ ساڵی ۱۹۱۵ دا . کوردیش به‌ر به‌ کۆمه‌ل کۆژییه‌که‌ که‌اتوه ، به‌لام وه‌ک ئەرمه‌ن نه‌بووه .

هه‌روا بو‌و ووینه‌ رۆژنامه‌ی - ئوتسوکن - هه‌ره‌شه‌ی له‌ هاوولاتیانی ناوچه‌کانی باکووری کوردستان کردووه ، که‌ واز له‌ داواکردنی زمانی تایبه‌تی و قوتابخانه‌و به‌رنامه‌ی رادیوی و که‌نالی بلاوکردنه‌وه‌ و گۆشکردنی کورد به‌ چپرۆک و ئەفسانه‌ی کوردی به‌یئن .

جیگه‌ی باسکردنه‌ که‌ تورک و زمانه‌که‌ی وه‌ک مرۆقیکی ته‌مه‌ن گه‌وره‌و تاکوو ئیستا مردووه ، له‌ به‌ر ئەوه‌ی تورک و نه‌ته‌وه‌که‌ی له‌ گه‌ل سه‌ره‌تای سه‌ره‌ل‌دان و په‌یدا بوونی ئایینی ئیسلام ، په‌یتا په‌یتا به‌ره‌و دروستبوون

ھەنگاۋىناۋە لە ھەرىمەكەدا .

لە ھەمان كات زامانى توركى لە دوای دامەزاندنى كۆمارى توكيا لە دوای
سالى ۱۹۲۹ دا ، زامانى توركى بە پىتى لاتىنى دەنوسرىت و لە ۷۵٪ ى
زامانى كوردى فارسى و ەھرىبە و خاۋەنى زمان و كەلتور نەبوونە .

گەر بگەرىننە ۋە سەر بەلگەنامەكانى ئىمپراتورىيەتى عوسمانى لە ماۋەى
دەسلەتتى تاكوو ھەرس ھىنانى بە باشى ئەۋە دەسلەمىنى كە نەتەۋەى
تورك و زامانى توركى دروستكەرە نەك خۆرسكە ، ئەۋىش لە ئەنجامى
سەرھەلدى مەرقايەتى و پىك ھاتەى نەتەۋايەتى دروست بوۋى ، ۋەك
كورد ، بەلام بە داخەۋە بە درىژايى مېژو سەركرەكانى كورد بە پاراستنى
دەسلەت و سامان رىگەر بوونە لە بەردەم گەيشتنى كورد بە ئامانجەكانى ،
باشترىن نمونەش لە ماۋەى دامەزاندنى دەۋلەتەكانى كوردىان پىۋە
لكاۋە ، تاكوو كۆتايى سالى ۲۰۰۸ . كە سەركرەكانى كورد لە باكور و
باشور و رۆژھەلەت و رۆژئاۋا . ھەموو كاتىك دژى يەكتەر بوونە لە سەر
حىسابى گەلى كوردستان .

ئا لىرەدا ئەۋىش بە شەرى كورد كوۋرژى و دروستكردى تەگەرەو كۆسپ لە
بەردەم مافەكانى گەلى كورد ، ئەۋىش بە خۆدەۋلەمەند كردن بە پاۋانكردى
سامانى گەل و پاراستنى كەسايەتى و بنەمالەو سەركرەدايەتتەكانىان بە لە
دەست نەچوونىان و چەندىن لايەنى دىكە لە كوردستان بەرامبەر دوژمنانى
كورد لە ناۋچە و جىھان .

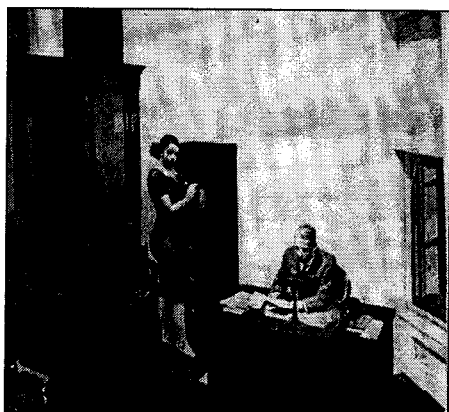
كۆچى دوايى ھونەرمەندى شىۋەكارى كوۋىتى و ەھرىبى مەمەد دەمخى لە
شارى كوۋىت ، بە ھۆى نەخۆشپەكى كوشندە لە يەككە لە نەخۆشخانەكانى
شارى كوۋىت ... شايانى باسە كە ھونەرمەندى شىۋەكارى مەمەد دەمخى
لە ۱۹۴۲/۲/۱۵ لە فەرىج عەبدوللا كە يەككە لەگەرەكەكانى شارى كوۋىت
چاۋى بە جىھان ھەلپىناۋە .

۱۹۶۷/۴/۸

ئەم ھونەرمەندە ھەر لە سەرھەتاي ژيانى مندالىيەۋە دەستى كردوۋە
بەھونەرە بەھرەدارەكەى و بەدەيا تابلۆى بەرھەم ھىناۋەو بەشدارى
لەچەندىن قىستىقالى ھونەرى شىۋەكارى دىكەى كردوۋە لەكوۋىت و لە

وولاتانى دىكەي عەرەبى و لە رۇژھەلاتى ناوہراست .

۱۹۶۷/۵/۶ بلاءوكردنهوى يەكەم ژمارەى پوژنامەى - التاخى - لە شارى بەغدای پایتەختى ئىراق لەلایەن پارتى ديموکراتى كوردستان ، بەهۆى بارى لەبارى ئەوكات لە ئىراق .

۱۹۶۷/۵/۱۵ كۆچى دوایى پيشهنگى شيوهكاره رىاليزمهكانى ئەمەريكا - ئىدوار ھۆپپەر - ... جىگەى باسكردنه كه ھۆپپەر لە مانگى /۷/ ۱۸۸۲ لە بازرگانىكى شارى - نىاك - ى نرىك رووبارى ھەسۆنى سەر بە شارى نىورۆكى ئەمەريكا چاوى بەجىهان

ھەلھناوہ ... ھەر لە تەمەنى مندالیەوہ ھەزو بەھەرى نىگارکيشى لى بەدىار دەكەوى و لە سالى ۱۸۹۹ برباردهدات رىگای ھونەرى بکاتە رىبازى ژيانى .

سەرەراى ئەوہى كە باوكى زۆر ھەولى لەگەلدا كە وەك خۆى فيرى پيشەى بازرگانى بىت كە داھاتووى ژيانى باشتر مسۆگەر دەكات ... بەلام ئارەزوو ھەستى ھۆپپەر زۆر لەوہ جىاوازتر بوو ... ھەر لەو كاتەدا روو لە قوتابخانەى ھونەرى لە شارى نىورۆك دەكات و لەو قوتابخانەىدا مامۆستا - وليمە ميريس - لە سالى ۱۸۴۹ - ۱۸۱۶ ى شوين كەوتووى سارجنت كارى دەكرد .

ھەروا لە سەر دەستى - رۆبەرت ھنرى - ۱۸۶۹ - ۱۹۲۹ كە يەكئىك بوو لە باوكەكانى رىاليزمى ئەمەريكا - دەخوينى و پىنى كاريگەر دەبىت كە لە دوای رۆبەرت ھنرى كە لە ھەموو كەس زياتر كارى تىكردووہم .

ھەروا لە سالى ۱۹۰۶ دەگاتە شارى پاريسى پایتەختى فەرەنساو پاش بە سەربردنى چەند مانگىك لەگەشت بو شارەكانى لەندەنى پایتەختى

بەرىتانىيا ۋە ماستردام ۋە بىرۆكسەل دەكات... كاردانەۋەي تابلۇي - پاسەۋانى شەۋانە - ى رامىرانتىش لە مۇزەخانەي رىجىس لە ئەمستردام كار لە ھەستى ھونەرى دەكات .

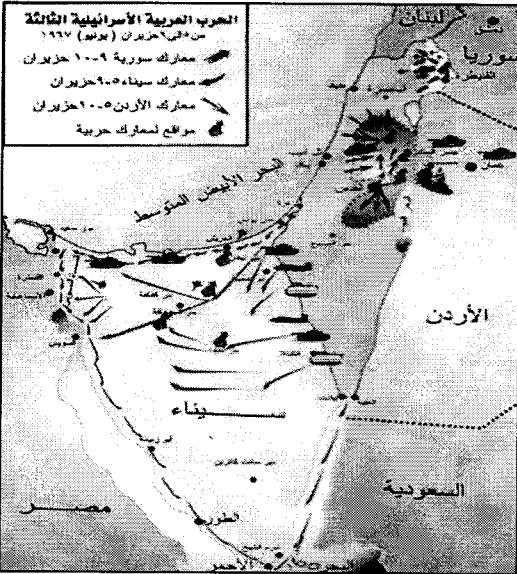
لە سالى ۱۹۱۰ دەگەرىنەۋە ئەمەرىكا ۋە لە شارى نىورۇك نىشتەجى دەبىت ۋە ھىندەي پى ناچىت لەرەۋتى نويخۋازى نىك دەبىتەۋە ۋە جارىكى دىكە روو لە ئەوروپا دەكاتەۋە ۋە سەردانى چەندىن ۋولات دەكات .

ئەمەش دەبىتە ھۆكارى ئەۋەي كە يادگارەكانى ئەوروپا دەكاتە تابلۇ يەكىك لەمانە تابلۇي - سوارپلۇ - ى ناۋبوو كە لە سالى ۱۹۱۴ كىشاي . دوای ئەۋە چەندىن تابلۇي كىشا لەۋانە تابلۇي - پردى مانھاتن - خۇرى بەيانى - بركلىن - لە سالى ۱۹۲۰ يەكەمىن پىشانگاي تايبەتى خۇي لە يانەي ۋىتنى دەكاتەۋە ، لە سالى ۱۹۲۳ ھاورىي قوتابخانەي - خاتو جۇنىفسن - دەھىنى... لە سالى ۱۹۲۴ دوۋەم پىشانگاي لە ھۆلى رىپىنى لە شارى نىورۇك دەكاتەۋە . ئەم ھونەرمەندە لەكارە ھونەرىەكانى بەردەۋام دەبىت لە ماۋەي ژيانى تاكوو مائىناۋايى لە ھونەر دۇستان ۋە ۋولتەكەي دەكات لە ئەمەرىكا .

۱۹۶۷/۵/۱۸
 ھۆكۈمەتى مىسر داۋاي لە رىكخراۋى نەتەۋەيەكگرتۋەكان كىرد بە كشانەۋەي ھىزەكانى سوۋپاي كە - ۲۴۰۰ - سەربازبوون ، كە مابوونەۋە لە دوای شەپرى كەنالى سوپس لە سالى/۱۹۵۶ ، لە ھەمان كات ئەمىندارى گىشتى نەتەۋە يەكگرتۋەكان داۋاكەي مىسرى جىبەجىكرد بە كشانەۋەي ھىزەكانى لە ۵/۲۱ ھەمان سال ۋە لە ۵/۳۱ ھەمان سال رىككەۋوتتنامەي ھاۋكارى سەربازى لە نىۋان شانشىنى ئورودن ۋە ھۆكۈمەتى مىسر مۇركرا . دوای ئەۋە رىمى بەعسى لە ئىراق لە ۶/۴ ھەمان سال چوۋە ناۋ ئەۋ رىكەۋوتتە ، كە ئاكامى بوۋە ھۆي ھەنگىرسانى شەپرى ۵/ حوزەيران لە نىۋان ھىزەكانى سوۋپاي ئىسرائىل ۋە ھىزەكانى سوۋپاي ۋولتانى عەرەبى لە ناۋچەكەدا .

لە ئاكامى شەپرى نىۋان ھىزەكانى سوۋپاي ھاۋبەشى عەرەبى ۋە ئىسرائىل بوۋە ھۆي لەناۋبردنى - ۴۰۰ - فرۇكەي جەنگى ۋە مەدەنى مىسر لەناۋ

فرۆکه‌خانه‌ی میسرۆ و ئیرانکردنی - ۷۰۰ - ده‌بابه‌ی میسرۆ - ۱۱۰ -
 ده‌بابه‌ی ئوردن و - ۳ - ژئیرناوی میسرۆ .
 ئەمه‌یه شوپرسی ئوممه‌ی عه‌ره‌بی - که رووبه‌رووی خاکی ئیسرائیل به‌ر
 له‌شه‌ره‌که - ۱۳ - هه‌زار کیلۆمه‌تر چوار گۆشه‌ بوو که چی له‌ دوا‌ی ئەو
 شه‌ره‌ رووبه‌ری خاکی ئیسرائیل بووه - ۴۲ - چ‌ل و دووه‌زار کیلۆمه‌تر
 چوار گۆشه‌ له‌ ناوچه‌که‌دا .

هه‌نگیرسانی جه‌نگی
 نیوان هیزه‌کانی
 سووپای ئیسرائیل و
 هیزه‌کانی هاوبه‌شی
 سووپای وولاتانی
 عه‌ره‌بی ، که
 هیزه‌کانی سووپای
 ئیسرائیل په‌لاماری
 میسرۆ سووریا و
 ئوردونی داو ، له
 ئەنجام بووه هۆی
 داگیر کردنی که‌رتی
 پوژژناو و داگیر

۱۹۶۷/۶/۵

کردنی شاری قوودس به‌ ناوی جه‌نگی / ۶ سته‌ حوزه‌یران له‌ ئەنجام
 هیزه‌کانی سووپای عه‌ره‌بی به‌سه‌رکردایه‌تی میسر پاشه‌کشه‌یان پیکراو
 هیزه‌کانی سووپای ئیسرائیل سه‌رکه‌ووتنیان له‌هه‌موو شه‌ره‌کانی به‌ده‌ست
 هیئا به‌رامبه‌ر به‌ وولاتانی عه‌ره‌بی له‌ ناچه‌که‌دا .

پاگرتنی جه‌نگی نیوان هیزه‌کانی سووپای ئیسرائیل و هیزه‌کانی سووپای
 هاوبه‌شی وولاتانی عه‌ره‌بی ، ئەویش به‌یارمه‌تی و هاوکاری ریکخروای
 نه‌ته‌وه‌یه‌گرتوووه‌کان و ئەمه‌ریکا و وولاتی میسر .
 که سه‌رکردایه‌تی سه‌ره‌کی هیزه‌کانی وولاتانی عه‌ره‌بی ده‌کرد له‌ شه‌ره‌که‌و
 ناوچه‌که‌دا .

۱۹۶۷/۶/۱۰

۱۹۶۷/۶/۲۱ لە دواي كۇتاي شەپ لە نىۋان ميسرو ئيسرائىل ، سەرەك ئەركانى سووپاي پووسيا - مارشال زاخاروف - گەيشتە ميسرو دەستكرا بەگفتوگوگۇ لە نىۋان بەر پوسانى پووسياو ميسر .

لە ئەنجامدا دەسەلاتدارانى ميسر روويان وەرگىرا بەرەو پۇژھەلات و وولاتانى سۇشيايلىست بەسەرکردايەتى جەمال عەبدولناسر سەرەك كۇمارى ميسرى عەرەبى لە كىشووەرەكەدا .

۱۹۶۷/۷/۶ شەھيد كوردنى بەرپرسى لىژنەى ناوخۇي پارتى كۇمۇنىستى ئىراق لەلقى ھەرىمى كوردستان - رەئوف حاجى قادر - لە بەر دەرگاي سەراي سلىمانى لە باشوورى كوردستان لە لايەن پياوانى رژىمى بەعس لە ئىراق لە شارەكە دا .

۱۹۶۷/۷/۱۲ گرىدانى كۇنگرەى وولاتانى ئەوروپاي پۇژھەلات لە مۇسكۇي پايتەختى يەكەتى سۇقىيەت ، بە ھەلسەنگاندنى كىشەو گرفتەكانى پۇژھەلاتى ناوەرەست ، دواي ئەورە كۇنگرەكە گوواستراوہ بۇ شارى بۇدايىست ، كە ئەوكات ئەلكسى كۇسجىنى سەرەك وەزىرانى سۇقىيەت

بەو بەشدارى لەوكۇنگرەيە كوردو دور لەوہى باسى كىشەى كوردو كوردستان و ئىش و نازارەكانى بكرىت لەكۇنگرەكەدا .

۱۹۶۹/۷/۱۷ ھەلدانى موشەكى زەبەلاحي ساتۇرن / ۵ كەكەشتى ئەپۇلۇ / ۱۱ و سى كەشتىوانەكەى لەخۇگرتبەو .

۱۹۶۹/۷/۲۰ كەشتىوان نىل ئارمستۇنگ ... ئەو كەسەيە كە بۇ يەكەمجار شوين پىي خۇي لە سەر خاكى مانگ بەجى بەيلى .

۱۹۶۹/۷/۲۱ یه که مین کهس که له سه ر روی مانگ نیشته وه - نیل نارمسترۆنگ - ی
ئه مه ریکی بوو که له کاترۆمیر ۳,۵۶ خوله کدا . نه ک یوری گارگارینی رووس
, که ئه و ته نیا به ده ووری زه ویدا سورایه وه بو ماوه ی یه ک کاترۆمیرۆ ۴۸
خوله ک له گه ردوون .

تیبینی :- وینه که ی له جیگه ی دیکه دانراوه له ناوه رۆکی کتێبه کدا

۱۹۶۷/۷/۲۹ گریدانی کۆنگره ی لووتکه ی وولاتانی عه ره ب له شاری خه رتوومی
پایته ختی سوودان , ئه ویش به به لێندان له لایه ن سه وودیه و کوویت و لیبیا
, به قه ره بوو کردنه وه ی میسر له و زیانه ی که له شه ری له گه ل ئیسرائیل لی
که ووته وه .

ئه ویش سه وودیه به ۵۰ ملیۆن جوونه ی ئیسته رلینی و کوویت به ۵۵
ملیۆن جوونه ی ئیسته رلینی و لیبیا به ۳۰ ملیۆن جوونه ی ئیسته رلینی ,
به لام سووریا به هۆی دژایه تی کردنی سه وودیه هیچی بهر نه که وت
له قه ره بووه کدا .

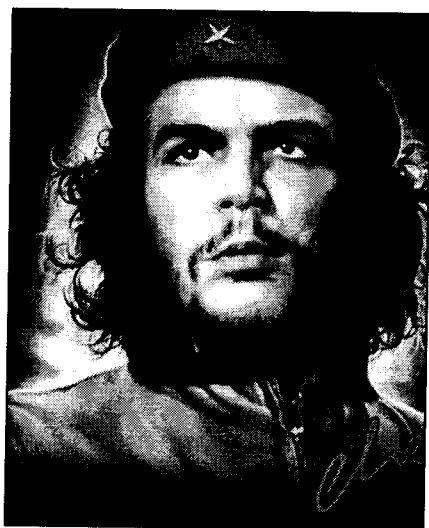
۱۹۶۷/۸/۳ ئه نجامدانی دوو خۆپیشاندانی گه ووره له پارێزگای سیواس و دیاربه کر
دژی رژیمی تورکیای داگیر که ر له لایه ن گه لی کورد له باکووری کورستانی
داگیر کراوی ژیر ده سه لاتی رژیمی تورکیا , که پارتی دیموکراتی
کوردستان سه ره پرشتی ئه و خۆپیشاندانه ی ده کرد له هه ریمه کدا .

عزىز الحاج حىدر

۱۹۶۷/۹/۱۷ به ھۆي بارو دۇخى ئىراق و ناوخۆي ئو پارتە لە ئاكامدا بوو ھۆي كەرت بوونى پارتى كۆمۇنىستى ئىراق ، كە بە ترسناكتىن كەرت بوون دادەنرىت لە مېژووى پارتى كۆمۇنىست ، بە سەركردايەتى عەزىز حاج ، كە دواي ئو ھو بوو پراوئىركاى سەركە كۆمارى پزىمى بەعسى لە ئىراق سەدام حسين و نووئىنەرى ئو لە وولاتە جياجياكانى جىهان .

۱۹۶۷/۹/۲۸ ھەلۋە شاندىنە ھۆي ئو يەككەتتەي كە لە سالى ۱۹۵۸ لە نىوان كۆمارى ميسرو كۆمارى سووريا مۇركرا بوو ، ئو وئىش بەھۆي لىكترازانى پەيوەندى لە نىوان وولاتە كانىاندا ، لە دەسەلاتە گۇراو جياجياكان و كاردانە ھۆي شۇرپشى ۱۴ تە موزو كودەتتا يەك لە دواي يەكەكانى ئىراق و سووريا ، لەلايەن بەعسىيەكان و دلخۇش نەكردنى پزىمە جۇراو جۇرەكانى وولاتانى عەرەبى و دورست بوونى دلگرانى و توندرپەوى و تاك پەوى لە دەسەلات لە ناوچە و ھەرىمەكەدا .

۱۹۶۷/۱۰/۸ خه‌باتگئرو قاره‌مان و تیکۆشه‌ری جیهانی مامۆستا - دکتۆر گئقارا - زامدار کراو دواى شه‌هید کردنى له ۱۰/۹ ، هئزه‌کانى هاوپه‌یمانان هه‌ر لیى ده‌ترسان و نه‌یان ده‌توانى بچنه‌سه‌ر ته‌رمه‌که‌ی... دکتۆر گئقارا له‌ خیزانیکی پۆشنبیری ده‌وله‌مهند بووه‌و ژيانى خۆی بۆ پزگار کردنى گه‌لانی چه‌وساوه‌ ته‌رخان کرد بوو له‌جیهاندا.

جیگه‌ی ناماژه‌ پیکردنه‌ که‌ ده‌سته‌یه‌ک پارتیزان ، که‌ له‌ ۱۷ که‌س پیک هاتبوون که‌ - چى گئقارا - سه‌رکردایه‌تى ده‌کردن و له‌ دۆلى بۆرۆ خۆیان هه‌شاردا بوو ، له‌ ئه‌نجامى شه‌ریکی دژواردا له‌ گه‌ل سووپای پۆلیشیا - چى گئقارا - به‌ برینداری له‌ گه‌ل دوو له‌ هاوسه‌نگه‌ره‌کانى دیکه‌یدا له‌ نزیک گوندی - کئیرادا - به‌ دیل ده‌گه‌ڕین .

هه‌روا له‌م شه‌ره‌دا ته‌نها ۶ شه‌ش که‌س له‌ پارتیزانه‌کان پزگاریان ده‌بی... که‌ له‌ ژيانیکی زۆر سه‌ختدا ده‌ژيان بی ئه‌وه‌ی په‌یووندیان به‌ هه‌چ لایه‌ن و که‌سه‌یکه‌وه‌ هه‌بیئت و له‌ برسیه‌تیشدا خه‌ریکی خواردنى کژوگیاو دارودره‌خت و ئاژۆلی کیۆی بوون ، بۆ ماوه‌ی ۶ شه‌ش مانگ و نزیکه‌ی ۹۰۰ کیلو مه‌ترزه‌ویان به‌ پی بری تاکووگه‌یشتنه‌ سنووری وولاتی تشیلی ئه‌مرو ، به‌م هۆکاره‌ سى له‌ هاوسه‌نگه‌ره‌کانى مامۆستا گئقارا ، له‌ ژيان ماونه‌ته‌وه ، که‌ هه‌موو ژيانیان له‌ پیناو پزگار کردن و سه‌ربه‌خۆییدا بوو ، دژی رژیمی سه‌رمایه‌دار له‌ جیهاندا .

۱۹۶۹/۱۰/۲۴ له‌ دواى وه‌رگرتنى ده‌سه‌لات له‌ لایه‌ن به‌عسیه‌کان له‌ ۱۷-۳۰-۱۹۶۹/۸ رامیاریه‌تى خۆیان به‌شیوووه‌ شیوازیکی دیکه‌ له‌ پیناو به‌ره‌و به‌هیزکردنى

جى پىڭگەي خۇيان لە سەر ئىراق :-

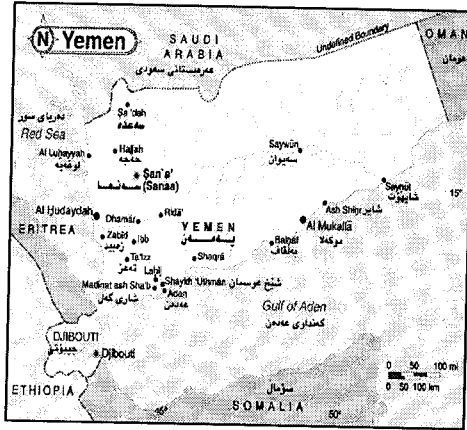
ھەروا بە ھۆي چەندىن ھۆكارى دىكە لەوانە ۋەرگىرانى بىروو بۇ چوونيان بەرەو كۆمەلگاكانى سۆشبالستى و دووركەوتنەۋەيان لە وولاتانى رۇژئاۋاۋ بە ھىزكردنى پەيوەندىەكانيان لە رامبارىەتى دەرەۋەيان .

ھەروا رامبارىەتى ناوخۇيان بە تايبەتى بەرامبەر بەكوردو مافەكانى چەندىن ھەنگاۋى دلخۇشكەريان بەرەو پىشەۋەنا لەوانە ... كوردنى رۇژى نەۋرۇز لە ۲/۲۱ بەرۇژىكى فەرمى بەچەژنى نەۋرۇزى كورد و ، كوردنى زمانى كوردى بەزمانى فەرمى لە ئىراق شان بە شانى زمانى ۋەرەبى و كوردنەۋى زانكۇى سەلاھەددىن لە شارى سلېمانى لە باشوورى كوردستان و ھەروا دەر كوردنى چەند رۇژنامە و گوڭقار بە زمانى كوردى لە لايەن ئەو رژىمە ... ئامانچ لەو ھەلۇيستانە ئەۋە بوو كە جەماۋەرى گەلى كورد بەلای خۇياندا رابكىش .

بەلام زۇرى نەخاياند پەردەيان لە سەر رووى خۇيان لاداۋ كەوتنە ھىرش بردن بۇ سەر گەلى كوردستان و درىژەيان بەشەپرو ويرانكردنى ھەرىمەكەدا ... ئەمەش دواى ئەۋە ھات كە زانيان كورد بەۋ چەند ھەلۇيست و كارانە رازى نىن لە ھەرىمەكەداۋ لە ژىر دەسەلاتى بەعس لە ئىراق .

بەلام دواى ئەۋە بەھەول و تەقەلاى خىرخوازانى ناۋەۋەو دەرەۋە ، بەعس گەيشتە ئەۋە بروايەى كە ناتوانىت بەئاگرو ئاسن شۇرشى كورد لە ناۋبەرىت - رووى رامبارىەتپەكان و ھەلۇيستەكانيان بەرامبەر بە گەلى كوردستان گۆرى و لە ئاكامى گەيشتن بە قۇناخى دەست پىكردنى گفتوۋگوۋ لە نىۋان سەر كردايەتى شۇرش و حكومەتى ناۋەندى لە بەغدا .

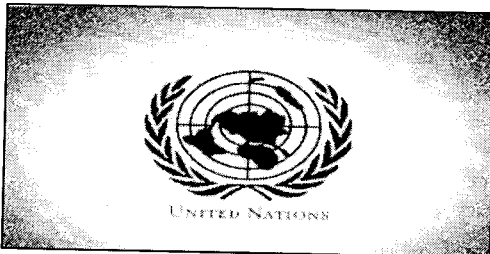
كە ئاكامەكەشى راگەياندىنى رىكەوتنامەى ئادارى سالى / ۱۹۷۰ ى لىكەۋتەۋە لە وولاتەكەدا .

١٩٦٧/١١/٢٠ لە ھەریمی یەمەنی باشوور
سەر بە خۆیی خۆی
راگەیاندا بە ناوی کۆماری
یەمەنی دیموکراتی ، لە
دوای ئەو ھەوی کە
کۆمۆنیستەکان
دەسەڵاتیان گرتە
دەست... دوای ئەو
یەمەنی باکووریش
سەر بە خۆیی خۆی

راگەیاندا ، بە ناوی کۆماری یەمەنی عەرەبی و لە ئەنجام ھەردوو یەمەنی
باکوور و باشوور بوونەو ھە ھە ھە دەوڵەتیکی یەگرتوو لە ١٩٩٠ / ٥ / ٢٢
بەھەول و یارمەتی وولاتانی جیھان و دورست بوونی بارودۆخی گونجا ،
بەتایبەتی لە دوای ھەرس ھینانی یەکیەتی سوڤیەت ، کە یەمەنی باشوور
کۆماریکی سوڤیالیستی سەر بە یەکیەتی سوڤیەت بوو لە ھەریمەکاندا .
ئەم یەگرتنەو ھەش لە شاری - سەنعا - ی پایتەخت ئەنجام درا ، کە
ژمارە ی دانیشتوانە کە ی ، ١,٠٠٠,٠٠٠ ملیۆن کەسە . ھەروا ژمارە ی
دانیشتوانی وولاتە کە ی ، ٢٠,١٦٠,٠٠٠ ملیۆن کەسە . ھەروا رووبەری
خاکی وولاتە کە ی ، ٥٢٧,٩٧٠ ھەزار کیلۆ مەتر چوار گۆشە یە . ھەروا چەری
دانیشتوانە کە ی ، ٨٥ کەس لە یەک میل چوار گۆشە دا . ھەروا نژادەکانی ،
عەرەب ١٠٠٪ . لە وولاتە کە دا .

تێبینی: - بۆ زانیاری زیاتر دەتوانی بگەڕیتەو ھە سەر کتیی ئینسکۆپیدای
کوردستان و جیھان - لە دانانی عەلی کەندی - دانەری میژوونامە کە .

١٩٦٧/١١/٢٢ دەرچوونی بیریاری
ژمارە/٢٤٢ لە لایەن
ئەنجومەنی ناسایش
نیوودەوولتەتی
نەتەو یەگرتوو ھەکان ،
ئەویش بە داننان بە

بوونى دەۋولتەتى ئىسرائىل و دانان بەمافى چارەنوسى گەلى فەلەستىن شان بەشانى دەۋولتەتى ئىسرائىل لەھەرئىمەكەدا .

۱۹۶۷/۱۲/۱۲ شەھىد كردنى دامەزىننەرى رىكخراوى يەكەتە قوتابىانى كوردستان - ئەحمەد عەبدوللا - كە ناوبراۋ دانىشتتوى شارى ئامىدى بوو سەبە پارىژگاى دەۋك . كە لەكۆنگرەى چوارەمى پارتى ديموكراتى كوردستان بوۋتە ئەندامى كۆمىتەى ناۋەندى و لىپرسراوى ناۋچەى بوۋە لە بادىنان لە باشوورى كوردستاندا .

۱۹۶۷/۱۲/۱۹ دامەزىندانى ئەنجومەنى مەزھەب شىعەكانى لوپنان ، بەيەكى لە دەستكەۋوتە گىرنگەكانى دادەنرا ، لە بەر ئەۋەى ئىمام موسا سەدر توانى ئەنجومەنەكە بكاتە دىارىيەك بۇ شىعەكانى لوپنان .

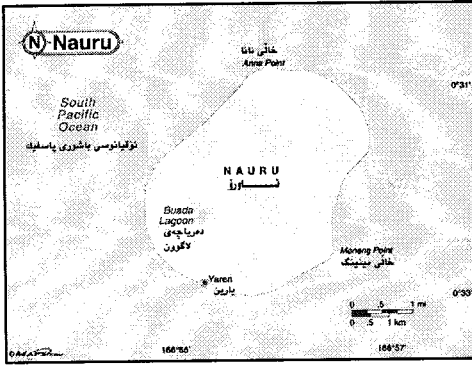
جگە لەۋەى كە دامەزىندانى ئەنجومەنى باشوور لە ۱۹۷۰/۸/۲۷ لە ژىر گووشارى جەماۋەر بەرىبەرايەتى ئىمام موسا بوو .

بەتايبەتى پاش مانگرتنى گشتى لە ۱۹۷۰/۵/۲۶ ، كەيەكىكى دىكە بوو لە دسەتكەۋوتەكانى مەزھەب شىعەكان ، ئەم ھەولانەش بوۋە ھۆى سەرھەلدى كىشەى ئايىنى و نەتەۋەى لە لوپنان ، كە تاكوۋ ئىستاش ئەۋ كىشەيە كاردانەۋەى لەسەرگەلانى لوپناندا ھەيە لە ناۋچەكەۋ جىھاندا .

۱۹۶۸

۱۹۶۸/۱/۲۳ ھىزەكانى سوپاي كۆرياي باكور پەلامارى كەشتى سىخوۋى سەربازى ھىزەكانى سوپاي ئەمەرىكاي داۋ دەستى بە سەردا گرت، ئەۋيش لە ئەنجامى كىشەى نىۋان كۆرياي باشوورو كۆرياي باكور بوۋەپشتىگىرى ئەمەرىكا لە كۆرياي باشوور لەدوورگەكەدا.

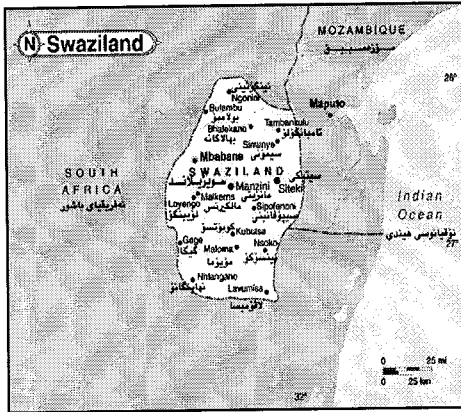
۱۹۶۸/۱/۳۱
 وولاتى نۇرۇ
 سەربەخۇبى خۇي
 رگەياندا ، بە ناوى
 كۆمارى نۇرۇلە
 كىشووهرەكە وجيهاندا
 ، دواى ماوهيهكى كەم
 توانى ژېرخانى ئابوورى
 گەشە پى بدات ، ئەويش

بەھۇي دۆزىنەھوي قۇسفات لە دورگەكەدا . ئەم راگەياندنەش لە شارى -
 يارين- كە گەرەككى گەوورەيە ، لە ھەمان كاتا بەندەرىكى گەوورەي ئەم
 وولاتىيە ، ژمارەي دانىشتوانى ئەم وولاتە ۳۵,۰۰۰ ھەزار كەسە و
 روبەرى خاكى ئەم كۆمارەش ۲۱ كىلۇ مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا
 نژادەكانى ، نوورانىيەكان ۶۰٪ . باسفيكى ھە دىكە ۲۶٪ . چىنى ۸٪ .
 ئەوورپى ۸٪ . لە وولاتەكەدا .

۱۹۶۸/۴/۱۳
 سەرەك عەشیرەتى عەرەبى - تەي - شىخ حەنەش داگىركەرى ناوچە
 كوردیەكان ، بە تايبەتى ناوچەي كەندىناوھى سەر بە قەزای مەخورى
 پارىژگای ھەولير لە باشورى كوردستان ، لە پىناو خۇسەپاندىن وخۇ كردن
 بە خاوەندارىيەتى لە سەر خاكى كورد .
 دواى ئەو لەلايەن ھىزەكانى پىشمەرگەي كوردستان لە دەشتى ھەولير
 لەناو برا لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۶۸/۵/۵
 شەھىد كردنى دوو تىكۆشەرو شۆرشيگىرى رۇژھەلاتى كوردستانى داگىر
 كراوى ژېر دەسەلاتى فارس لە ئىران لەلايەن لايەنگرانى رژىمى شالە ئىران
 لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۶۸/۵/۲۹
 ئەنجومەنى ئاسايشى نەتەرە يەكگرتووھەكان بېريارى پچراندنى پەيوەندى
 نىوو دەولەتى لە گەل رۇدىسيا راگەياندا ، لە بواری ئابوورى و بازرگانى و
 ھاتوچۇو مۇلەت پى نەدانى بەپاسەپۆرت و چوونە ناو رۇدىسيا ، واتە
 ھاتوو دەرچۇ قەدەخەكرا .

۱۹۶۸/۹/۶
 وولاتی سوزیلنده
 سه‌ره‌خویی خوئی
 به‌جیابون‌هوی له‌ژیر
 پاریززروی به‌ریتانیا
 راگه‌یان‌د له‌ناو
 کۆمه‌نولسی به‌ریتانیاو
 به‌ئەندام بوونی له‌ناو
 کۆمه‌نولسی به‌ریتانیاو
 پژی می شانیشینی راگه‌یان‌د

به‌سه‌رکردایه‌تی سوڤۆزای دوهم و بووه‌شانیشینی وولاته‌که.

ئەم راگه‌یان‌دنه‌ش له‌شاری -میابین- ی پایته‌خت، که ژماره‌ی
 دانیشتوانه‌که‌ی، ۶۰،۰۰۰ هه‌زار که‌سه. هه‌روا ژماره‌ی دانیشتوانی
 وولاته‌که‌ی، ۱،۱۸۸،۰۰۰ ملیۆن که‌سه. هه‌روا رووبه‌ری خاکی وولاته‌که‌ی
 ، ۱۷،۲۶۰ هه‌زار کیلۆ مه‌تر چوار گوشه‌یه. هه‌روا چری دانیشتوانه‌که‌ی
 ، ۱۶۷ که‌س له‌یه‌ک میل چوار گوشه‌دا. هه‌روا نژاده‌کانی، ئەه‌ه‌ریکی ۹۷٪
 . سوازی . زولو . تونگا . شنگان . ئەوروپه ۳٪ له‌ولاته‌که‌دا .

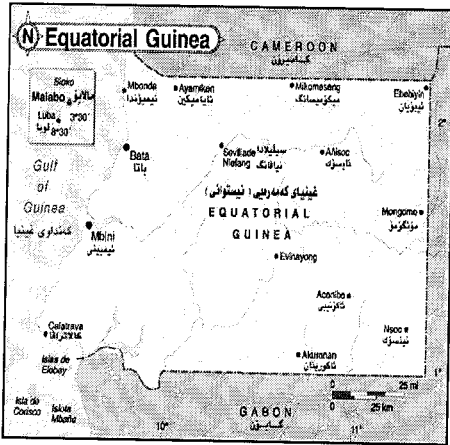
۱۹۶۸/۹/۲۴
 پژی می به‌عسی له‌ئیراق به‌په‌سمی دانینا به‌جه‌ژنی نه‌ورۆز له‌باشووری
 کوردستانی لکی‌نراو به‌ئیراق، به‌لام له‌ناوه‌ندو باشووری ئیراق نازهند بوو
 به‌جه‌ژنی دارو دره‌خت، به‌لام سه‌ره‌پای ئه‌وه‌ش له‌باشووری ئیستای ئیراق
 به‌تایبه‌تی عه‌ره‌بی مه‌زه‌ب شیعه‌ئو روژ به‌جه‌ژنی نه‌ورۆز ده‌زانو
 به‌رده‌وامن له‌ناهه‌نگ گێران به‌ر له‌نایینی ئیسلامیش گه‌لانی دانیشتووی
 ناچه‌که‌به‌له‌هاتنی عه‌ره‌ب له‌ریگه‌ی فتوحاتی ئیسلامی تاکوو ئیستا له
 ناوچه‌که‌دا .

۱۹۶۸/۱۰/۹
 سه‌ره‌ک کۆماری ئیراق و ئەمینه‌داری گشتی پارتی به‌عس له‌ئیراق ئەحمه‌د
 حه‌سه‌ن به‌کر له‌لیدوانی‌کیدا وتی:-

ئیمه‌به‌ده‌ستیکی پۆلاین له‌دووژمنه‌کانمان ده‌ه‌ین-، واته‌مه‌به‌ستی
 کوردو بزوتنه‌هوی رزگاربخوازی کورد بووه، ئەویش به‌هۆی به‌ری

توانای کورد له بهرگری کردن له مافه رهواکانی کوردو کوردستان .

۱۹۶۸/۱۰/۱۲ بلاوکردنه وهی یه کهم ژماره ی گوڤاری - نور- به سه پرهرشتی عومه ده باببه ، که نه وکات زمان حالی پارتی شورشگيري کوردستان بوو ، به سه رکردایه تی جه لال تاله بانی ، که هاوپه یمانی دهسه لاتی رژیمی به عس بوون له نیراقدا ، که لابلالی جیابوونه وه بوون له پارتی دیموکراتی کوردستان له باشووری کوردستاندا .

۱۹۶۸/۱۰/۱۲ وولاتی کینیای نیستوانی

سه ره خویی خوی راگه یاندا ، نه ویش به دهرچوونی له ژیر دهسه لاتی نه سپانیوا- ماکیاس نگوما - بووه یه کهم سه ره ک کوماری گینیای نیستوانی ، که له هۆزی -مانژ- بوو ، به لام له دوا ی وهرگرتنی دهسه لات رامیاریه کی

شوڤینی بهرچاوته نگی نه ته وهی گرته بهر ، به رام بهر هۆزی - بوئی- که بووه هۆی دروست بوونی ته نگژهی رامیاری و نابووری و لیك ترازانی په یوهندی کومه لایه تی و داخستنی که نیسه کان له وولاته که دا .

نهم راگه یانندهش له شاری - مالایوی- پایتهخت بوو ، که ژماره ی دانیشتونانه که ی ، ۸۰,۰۰۰ هزار که سه . هه روا ژماره ی دانیشتونانی وولاته که ی ، ۵۸۰,۰۰۰ هزار که سه . هه روا رووبه ری خاکی وولاته که ی ، ۲۸,۰۵۱ کیلو متر چوار گوڤه یه . هه روا چری دانیشتونانه که ی ، ۵۳۲ کهس له یه ک میل چوار گوڤه دا . هه روا نژاده کانی ، فانژ ۸۵٪ . یوئی ۱۰٪ . له وولاته که دا .

۱۹۶۸/۱۰/۱۲ پیشرکیی یاریه کانی جامی جیهانی - نوله مپیات- له شاری مه کسکیوی پایتهختی مه کسک نه نامدراو بهرده وام بوو تا کوو ۱۰/۲۷/هه مان سال ، له نیوان یانه کانی وهرزشی له وولاتانی به ژدار بوو له جیهاندا .

۱۹۶۸/۱۰/۲۳ بویه کهم جار له میژووی باشووری کوردستانی لکینراو به ئیراق زانکوی سه لاهه دین له پارێزگی سلیمانی ده رگای کرایه وه به دامه زانندی له لایه ن ده سه لاتی نوێی پزیمی به عس ، له نه نجامی هه ول و خه باتی به رده وامی گه لی کوردستان .

۱۹۶۸/۱۱/۱۶ رۆژنامه ی به ناوبانگی فه ره نسی - لۆمۆند - بابه تیکی له سه رباری ده سه لات و هه لئس و که ووتی رژیمی شاو په یوه ندی له گه ل دانیشه تووانی کورد له رۆژه لاتی کوردستانی ژیر ده سه لاتی شا له ئیران و دژایه تی رژیمی شایه تی له ئیران بلاو کرده وه ، به هیرش کردنه سه ر کوردی رۆژه لات له کوردستان .

۱۹۶۸/۱۲/۲۸ هیزه کانی ئاسمانی سه ربازی ئیسرائیل ، که پیکهاتبوون له هه شت فه رۆکه ی جهنگی ئیسرائیل . په لاماری فه رۆکه خانه ی نیووده ووله تی به یروتی پایته ختی لوینانیان داو له نه نجام ، بووه هوی تیک شکانندی فه رۆکه بازرگانی و گه شت و گوزاریه کانی لوینان ، که ژماره یان ۱۳ فه رۆکه بوو به نرخ ۴۳/۸۰۰ ملیۆن دۆلار کرا بوو جگه له زیان لیکه ووتنی فه رۆکه خانه که له وولاته که دا .

۱۹۶۸/۱۲/۳۱ نه نجوومه نی ئاسایشی نه ته وه یه گرتووه کان ئیسرائیلی تاوانبار کرد به هه لئسانی به بۆردومان کردنی فه رۆکه خانه ی به یروتی نیووده ووله تی و دروستکردنی به کاریکی نایاسایی و دور له یاسا کانی نیوو ده ووله تی ، که به رامبه ر به لوینان نه نجامیاندا .

۱۹۶۹

۱۹۶۹/۱/۲۵ سه ره تای ده ست پیکردنی گه فتووگو له نیوان شۆرشگیرانی فیتنامی به سه رکرده تی هۆشی منه و حکومه تی ئەمه ریکا له شاری پارێسی پایته ختی فه ره نسا .

۱۹۶۹/۱/۲۷ راگه یانندی پارت و حکومه ته کانی وولاتانی سویشالیستی ، که شه ش وولات نه و راگه یاننده هاوبه شه یان بلاو کرده وه نه وانیش ، که یه کیه تی سوقیه ت و ، نه لمانیای دیمه کراتی و ، پۆله نداو ، تشیکوفاکیاو ، مه ژه رو ، بوولگاریسا ، داوای چاره ی کیشه ی فه له ستینیان به شیوو هیه کی

- دادپەرورەرانە كرد ، به ناوزەند كردنى كه ماقى خۇيەتى ، له بهر ئەوهى رېكخراوئىكى تىكۆشەرو خەباتگىرى نىشتىمانى دژ به ئىمپىريالىزمە له ناوچەكەدا .
- 1969/3/10 تىرۆر كردنى سەر كرده و پىشەوای زنجىەكان - مارتن لوسەر كىنگ - له وولاتە يەكگرتووهكانى ئەمەريكا... شايانى باسە ئەم مروفە بەرگىرى له ماقى مروفو دژ به هەموو جۆرە چەوساونهوهيەكى رەگەز پەرسىتى بوو له هەموو بوارەكان له جىهاندا .
- 1969/4/17 سكرتيرى پارتى كۆمۇنىستى كۆمارى تشىك ئەسكەندەر دويشيك دەستى له سەر كردهتە پارتى كۆمۇنىستى تشىك كىشاوه ، ئەويش به هۆى كىشەو مەملانىيى جياواز له بيرووبوچون ، دواى ئەو هۇزال جىگەى گرتەوه . كه بووه هۆى دەر كردنى سىيەكى ئەندامانى پارتەكەو گەمارۆدانى رۆژنامەكان له وولاتەكەدا .
- 1969/4/20 بلاو كردهوهى يەكەم ژمارەى گۆڤارى رزگارى له هەريىمى باشوورى كوردستان .
- 1969/5/23 ئىمام موسا سەدر بەسەرۆكى ئەنجومەنى مەزەهەب شىعەكانى لوبنان هەلبىژىدا ، له پىناو جى به جىكردنى مەبەست و خواستەكانى له ناو پىك هاتەو و ئايىنەكانى لوبنان ، له نىوان مەزەهەب شىعە و سووننەى ئىسلام ، جىگەى باسكردنە كه ئىمام موسا سەدر له نەتەوه فارسەو له داىك بووى ئىرانە .
- 1969/5/27 شارى دھۆك له قەزايەكى سەر بە پارىزگاي مووسل كرا به پارىزگاو له پارىزگاي مووسل جياكرايهوه له باشوورى كوردستان .
- 1969/7/20 بۆ يەكەم جار له مېژووى زانايانى ئەمەريكا مروف توانى له سەر مانگ بىتە خوارى و به پى بېرات ، ئەويش ئەمەريكى بوو به ناوى - نىل ئەرمسترونج - له وولاتەكەدا .
- 1969/7/24 بۆ يەكەم جار له مېژووى جىهان كەشتى ئەپۆلۆ / 11 گەراوه سەر زهوى له دواى چوونە سەر مانگ به ئەنجامدانى كارە ديارىكراوهكان .
- 1969/8/19 له دواى كۆچى دوايى ستالين له 1955/12/13 دا ، كۆتتۆل و چاودىريان له سەر ئەلمانەكانى دانىشتووى ژېردەسەلاتى سۆڤىەت هەلگرت ، بەلام

لېيوردنى تەواويان لەم پۆژە بۆ دەرچوو بواریان نەدانى بگەپنەووە قەوارەكەيان پيک بەیننەووە . تەنانت لە کۆماری کازاخستانیش پەرلەمان بریاری مافی ئۆتۆنۆمی بۆ ئەلمانەکانی پاگویزراوی ئەو کۆمارە لەچوارچێوەی کازاخستان دەرکرد ، ئەویش جی بەجی نەکرا .

سالانی هەفتای سەدەى بیستەم ژمارەیهکی زۆر لەو ئەلمانیا نەگەرانیووە بۆ ئەلمانیاى پۆژەلآتى سەرپه یه کیتی سۆقیهت ، لە سالی ۱۹۸۹ سەد هەزار کەس و ، لە سالی ۱۹۹۰ سەدوپه نجا هەزار کەسى دیکه یان گەرانیووە ئەلمانیاو ئەم کۆچە بە کۆمەلە تا ئیستاش هەر بەردەوامە لە کیشووەرەکەدا

لە ئەنجامی سەرکەوتنی کۆدەتای سەربازی ، کە لەلایەن سەرھەنگ موعەمەر قەزافی ئەنجامدرا .

ئەویش بە هەلووە شانندنەوہی رژیمی شانیشینی و شانشین ئیدریس لە سەر کورسی شانیشینی هینرا خواری و پژیمی کۆماری لە لیبیا راگەیاندرائو تاکوو ئیستاش قەزافی لە

دەسەلات بەردەوامە لە سەر وولاتەکەدا .

تیبینی - بۆ زانیاری زیاتر دەتوانی بگەریتەووە سەر کتیبی

ئینسکلۆپیدیای کوردستان و جیهان .

هیزەکانی سوویای پژیمی بەعسی لە ئیراق هیرشیان کردە سەر گوندی - سووریای - لە سیگۆشەى سنووری ئیوان ئیران و ئیراق و تورکیای خاکی کوردستان ، لە ئەنجامی ئەو هیرشە دێندانەیه نزیکەى ۶۰ هاوولاتی لە دانیشتوانی گوندەکە گولە باران کران و بە سەدان دەر بەدەر بوون لەگەڵ خیزانەکانیان لە ناوچەکەدا .

شانیدیکی رژیمی ناوهندی بەعس لە بەغدا ، کە پیک هاتبوون لە سامر

۱۹۶۹/۹/۱

۱۹۶۹/۹/۱۶

۱۹۶۹/۹/۱۹

عەزىز نەجم و فوناد عارف چوونە ناوپردان بۇ چاوپىئەكە ووتتۇن بىر بە بارزانى ، لە پىناو گىفتو و گۆ كۆردىن بىر لە سەر بارى كوردو چارەى كىشە ھەئو و اسرا و ھەكانى مافى كورد لە باشورى كوردستان .

۱۹۶۹/۹/۲۵ رىكخراوى كۆنگرەى ئىسلامى لە پايتەختى شانشىنى مەغرىب دامەزرا ، كە ئىستا - ۵۶ - وولاتى ئىسلامى تىيدا ئەندامە ، ئەمەش بەھۇى سوتاندنى مزگە ووتى ئەقسا بوو لە فەلەستىن لە ۱۹۶۹/۸/۲۱ ى ھەمان سال لە لايەن چەند كەسانىكى توندرەوى جوولەكە لە ئىسرائىل .

۱۹۶۹/۱۰/۱۵ دەبوايە شەپرى ناوخۇى سۇمال بەرپا ببوايە ، ئەويش بەھۇى تىرۆركردنى سەرۆك - كووشتنى - و توورەيى جەماوەر . بەلام ھۆكارى ھەلنەگىرساندى شەپرى ناوخۇ لەئەنجامدانى كودتايەكى سەربازى ئاشتىانە بوو ، ئەويش بەدىارى كردنى سنوورىك لە بارودۇخى سۇمال و دامەرزاندنى - ئەنجومەنى بالاي شۇرش - بەسەركردايەتى مەھمەد سىياد بەرى لە وولاتەكەدا .

لەپەنجەرە گەراو و لە دەرگا چووە دەرەوہ ؟...

۱۹۶۹/۱۰/۲۴ لە دواى وەرگرتنى دەسەلات لە لايەن بەعسىەكان لە ۱۷-۳۰-۸/۱۹۶۹ رامىيارىەتى خۇيان بەشىووە شىوازىكى دىكە لە پىناو بەرەو بەھىزكردنى جى پىگەى خۇيان لە سەر ئىراق :- ھەروا بە ھۇى چەندىن ھۆكارى دىكە لەوانە وەرگىرانى بىروو بۇ چوونىان بەرەو كۆمەلگاكانى سۇشياسستى و دووركەوتنەوہيان لە وولاتانى رۆژئاواو بە ھىزكردنى پەيوەندىەكانىان لە رامىيارىەتى دەرەوہيان .

ھەروا رامىيارىەتى ناوخۇيان بە تايبەتى بەرامبەر بەكوردو مافەكانى چەندىن ھەنگاوى دلخۇشكەريان بەرەو پىشەوہنا لەوانە ... كردنى رۆژى نەورۆز لە ۳/۲۱ بەرۆژىكى فەرمى بەچەژنى نەورۆزى كورد و ، كردنى زمانى كوردى بەزمانى فەرمى لە ئىراق شان بە شانى زمانى وەرەبى و كردنەوہى زانكۆى سەلاھەددىن لە شارى سلیمانى لە باشورى كوردستان و ھەروا دەرکردنى چەند رۆژنامەو گۆقار بە زمانى كوردى لە لايەن ئەو رۆژىمە ... ئامانج لەو ھەئوئىستانە ئەوہ بوو كە

جه ماوه‌ری گه‌لی کورد به‌لای خو‌یاندای رابک‌یشن .

به‌لام زۆری نه‌خایاند په‌رده‌یان له سه‌ر رووی خو‌یان لادا و که‌وتنه
ه‌یرش بردن بۆ سه‌ر گه‌لی کوردستان و در‌یژه‌یان به‌شه‌رو و‌یرانکردنی
ه‌ریمه‌که‌دا ... نه‌مه‌ش دوا‌ی نه‌وه هات که زانیان کورد به‌و چه‌ند
ه‌لو‌یست و کارانه رازی نین له ه‌ریمه‌که‌دا و له ژیر ده‌سه‌لاتی به‌عس له
ئیراق .

به‌لام دوا‌ی نه‌وه به‌ه‌ول و ته‌قه‌لای خ‌یرخو‌ازانی ناوه‌وه و دهره‌وه ،
به‌عس گه‌یشته نه‌و بروایه‌ی که ناتوانیت به‌ناگرو ناسن شو‌رش‌ی کورد
له ناوبه‌ریت - و رووی رامیاریه‌تیه‌کان و ه‌لو‌یسته‌کانیان به‌رامبه‌ر به
گه‌لی کوردستان گو‌ری و له ناکامی گه‌یشتن به قو‌ناخی ده‌ست پ‌یکردنی
گفتوو‌گو له نیوان سه‌رکردایه‌تی شو‌رش و حکوومه‌تی ناوه‌ندی له به‌غدا
. ناکامه‌که‌شی راگه‌یاندن‌ی ر‌یکه‌وتنامه‌ی ئاداری سالی / ۱۹۷۰ ی
لیکه‌وته‌وه له وولاته‌که‌دا .

داهه‌زاندنی کۆمه‌له‌ی هونه‌رو و‌یژه‌ی کوردی له شاری به‌غدا‌ی پایته‌ختی ۱۹۶۹/۱۲/۳۱
ئیراق ، به‌هۆی گو‌پ‌ینی رامیاریه‌تی پ‌ژیمی به‌عس له ئیراق به‌رامبه‌ر کورد
به‌ره‌و چاره‌سه‌ری ک‌یشه‌ی کورد له هه‌موو بو‌اره جیا جیاکان له باشووری
کوردستان .

شان‌دیکی ر‌ژیمی به‌عسی له ئیراق ، که له جه‌ردان تکریتی و عه‌بدولخالق ۱۹۶۹/۱۲/۳۱
سامه‌رائی و تاریق عه‌زیز پ‌یک هاتبوون ، سه‌ردانی ناو پرده‌یان کرد ، له
پ‌یناو گفتوو‌گوکردن له‌گه‌ل بارزانی و سه‌رکردایه‌تی شو‌رش‌ی نه‌یلول ،
نه‌ویش له پ‌یناو گه‌یشتن به‌چاره‌سه‌رکردنی ک‌یشه‌ی کورد له باشووری
کوردستانی لک‌یندراو به‌ئیراق .

۱۹۷۰

بلاوکردنه‌وه‌ی یه‌که‌م ژماره‌ی پ‌وژنامه‌ی هاوکاری له‌شاری به‌غدا‌ی ۱۹۷۰/۱/۹
پایته‌ختی ئیراق .

جىگىرى سەرۆكى ۱۹۷۰/۱/۱۰
ئەنجومەنتى
سەرکردايەتى
شۆپشى رژیمى
بەس لە ئىراق سەدام
حسین ، چوۋە
دېدەنى بارزانی كە لە
ناوپردان چاويان

بەيكە كەوت بۇ گفتوگوگۇكردن ، لەپىناو چارەسەر كوردنى مافەكانى كورد
لەباشوورى كوردستانى لىكىنراو بە ئىراق لە ناوچەكەدا .

بۇ يەكەم جار لە ئىراق يەكەيتى نووسەرانى كورد دامەزراندنى خۇى لە ۱۹۷۰/۲/۱۰
شارى بەغداى پايتەختى ئىراق راگەياندا ، لەپىناو كۇكردەنەوہى نووسەران
لە يەكەيتەكى پتەوى خەباتگىپ ، لەپىناو بەرز كوردنەوہى ھەست و
ھۆشمەندىتە نەتەوہىيى و نىشتمانى و زمان و مېژو داب و نەرىت و
كەلتوورو شارستانىت و شوپىنەوار لەباشوورى كوردستاندا .

ئەرشىفەكانى بەرىتانياو فەرەنسائو بە تايبەتى روىسىيائى پىشووئى ۱۹۷۰/۲/۱۹
قەيسەرى و دوايش سۆقىت دەولەمەندترىن ئەرشىفەن لە جىهان بۇ
پاراستنى بەلگەنامەكان ، لەو بەلگەنامانەى كە لەوى پارىژراون كە بە
ھەزاران بەلگەنامە لە سەر كوردستان و جولانەوہى رزگاربخوازى كورد ھەن
كە تاكوو ئىستا بلاونەكرانەتەوہە ياخوود بەدەست كورد نەكەتوۋە و
يەككە لەو بەلگەنامانەش ئەمەى خوارەوہىە كە :-

لە ژوررى دەبلىوو/۱۳۳ بۇ بەرىز پى تارئىم ھىنگلىف لە بەشى ناوہراستى
ناوین ... داونىل سترىت ئىس تى رۇژئاوا بە ناونىشانى :- ئىراق و دۆزى
كورد . لە پەيوەندى تەلەفونى نيوانماندا باسمان لەو نووسىنەى برىما
كۆف كورد كە لە رۇژنامەى پراقدائى سۆقىتەتى زمان حالى پارتى كۆمۇنستى
سۆقىتەت لە ۱۹۷۰/۱/۲۹ بلاوكرابوۋە ... دەرىارەى چارەسەر كوردنى
كىشەى كورد . لەخوارەوہ ئەو بۇچونانەى كە لە پەيوەندى تەلەفونى بەللىنم

پیدا بوی دهیخه مه روو :-

۱- ئیستا له شاری بهغدا به شیوو هیهکی ئاشکرا و فراوان دژایه تی حکومت بهدی ده کریت . که له لایهن ده زگای هه والگه ری نه مه ریکاو هیزه بیانیه کانی دیکه بایه خی پیدودریت .

۲- له سه رچاوه هیهکی ئاگادارو باوه رپی کراو زانراوه , که له ماوه ی چهند ههفته هیه که گفتوو گو له نیوان نوینه رانی حکومتی بهغداو بزوتنه وه ی کورد به سه رو کایه تی مسته فا بارزانی له ئارادایه و سه رکه وتوانه به ریوه ده چی ... و له سه ر چه ندین بابه تی گرنه گ پی که اتوون , نه گه ری گفتوو گو کان به م شیوه یه به ریوه بچن و هه ردوو لا به و په ری له خو بووردن و تیگه یشتن و متمانه کردن ویه یه کتری باس له پلان و شیوازی چاره سه ر کردنی کی شه کان ده کهن و سه رکه وتوو ده بن له نه جامدا .

۳- له کو تاییدا چاره سه ر نه کردنی کی شه ی کورد بو ته به ره به ستیکی گرنه گ له به شداری نه کردنی پارتی کو مونیست و ری که راوه چالا که کانی دیکه ی وولات له حکومتی وولات له گه ل حزبی به عسی ره گه ز په رست و په روه ی وولات و پیشکه وتنی ده گه ری ته وه بو چاره سه ری کی شه کان و هاوکاری سه رجه م هیزو لایهنه کانی ئیراق

۴- ئیراق گه یشتو ته ئاستیکی میژووی گرنه گ و باش ده زانیت که یه کیه تی سو قیه ت له گه ل شیوو ه چاره سه ر کردنیکی ئاشتیانه و دیموکراسیه بو کی شه ی کورد که ده بیته هو کاریکی گرنه گ بو ئاینده ی ئیراق و , گه لانی سو قیه ت خو شحال ده بن به بینینی هه ر سه رکه وتنی ک سه باره ت به و کی شه یه که به شیکه له هو کاری به هیز بوونی رژیمی نه ته وه ی له ئیراق و سه رکردایه تی کردنی عه ره به ره گه ز په رسته کان دژی ئیمپریالیه ت .

K A bishop به شی سو قیه ت ... بالیوزخانه ی بریتانیا له بهغدا .

مۆرکردنی ریکه ووتنامه ی قه ده خه کردنی بلا بوونه وه ی چه کی نه تو می له لایهن ۴۳ وولات له وولاتانی په یوه نداداره کان له جیهان و به جیبه جی کردنی ۱۹۷۰/۳/۵

ئەۋرىكە ۋە تىنما مەيە لە جىھاندا .

۱۹۷۰/۳/۱۱
 پراگە ياندىنى رېكە ۋە تىنما مەيە ئادار بە داننان بە مافى ئۆتۈنۈمى كورد لە
 ھەرىمى باشورى كوردستان ۋە بلاۋ كوردنە ۋەي لە لايەن سەرەك كۇمارو
 سەرۋكى ئەنجوومەنى سەر كىردايەتى شۆرشى پىژىمى بە عس ئە حمەد
 ھەسەن بەكر، ئەمەش لە دواي گىفتوۋگۇي چىرو ھەۋلىكى بى ۋوچان بوو ،
 لە نىۋان سەر كىردايەتى پىژىمى بە عسى لە ئىراق ۋە سەر كىردايەتى شۆرشى
 ئەيلول لە ھەرىمى باشورى كوردستان ۋە ھاتنە كايە ۋەي بارىكى دىلخۇكەر
 لە ئىراقدا .

جىگەي روون كىردنە ۋە يە كە رېكە ۋە تىنما مەيە ئادارى / ۱۹۷۰ گەر خەباتى
 بەردەۋامى بۇ بىكرايە لە لايەن سەر كىردايەتى ئەۋ كاتى شۆرشى ئەيلول ،
 زۇر پىرۋىزىر ۋە باشتر بوو لە ياساكانى ئىدارەي دەۋلەتى ئىراق .
 لە دواي روۋخاندىنى رىژىمى بە عس لە ئىراق بە سەر كىردايەتى سەدام
 ھوسىن ۋە دەستورى ھەمىشەيى ئىراق لە دواي دەنگان لە سەرى لايەن
 گەلانى ئىراق .

لە بەر ئەۋەي گەر بەراوردىك لە گەل رېكە ۋە تىنما مەيە ئادارى / ۱۹۷۰ بىكرىت
 لە گەل ياساى ئىدارەي دەۋلەتى ئىراق ۋە دەستورى ھەمىشەيى ئىراق ،
 ھىشتا رېكە ۋە تىنما مەيە ئادار كىشەي كەمتر بوو لە جى بە جىكرىندا لە
 نىۋان كوردو دەسەلاتى ناۋەندى لە ئىراقدا . ۋەك ئەۋەي خەبات ۋە كۆشش
 ۋە كىشەۋ مەملانى لە سەر ماددەي / ۱۴۰ ي دەستورى ئىراق ۋە ماددەي
 / ۵۸ ي ياساى ئىدارەي دەۋلەتى ئىراق لە نىۋان دەسەلاتى نوپى دواي
 سەدام ۋە سەر كىردايەتى كورد لە ھەرىمى باشورى كوردستان دەكرا .

له بهر ئه‌وه‌ى كورد چ له بهند و خال و برگه‌كانى ريكه‌ووتنامه‌ى ئادار و مادده‌ى /58 له ياساى ئىداره‌ى ده‌ووله‌ت و مادده‌ى /140 له ده‌ستوورى هه‌ميشه‌ى ئىراق ، به خۆى كيشه‌ى بۆ خۆى دروستكرديه به هه‌نگرتتى پشكوپه‌كى ناگر ، يا خود چه‌كىك و پووبه‌رووكرده‌وه به‌ره‌و گه‌لى كورد به پووبه‌رووكرده‌وه‌ى به مافه‌كانى كورد له باشوورى كوردستان له هه‌موو بواره‌كان ، به تايبه‌تى له بوارى نه‌ته‌وه‌ى و نيشتمانى له هه‌رئمه‌كه‌دا .

له بهر ئه‌وه‌ى له سه‌رده‌مى مۆركردنى ريكه‌ووتنامه‌ى ئادارى /1970 ناوچه‌ى دابراو نه‌بوو چ له پاريزگاي كه‌ركوك و چ له دياره و چ له موسل و چ له هه‌ولير و ، گفتووگۆش له‌گه‌ل سه‌ركرده‌كانى به عسى زۆر ئاسانتتر بوون ، نه‌وه‌ك سه‌ركرده‌كانى ئىراق دواى پووخاندنى سه‌دام له ئىراقدا .

له هه‌مان كات ئه‌و كاته كيشه‌ى هه‌ردوو مه‌زه‌ب شيعه‌و سووننه‌ى عه‌ره‌ب نه‌بوو ، هه‌روا كيشه‌ى توركمان نه‌بوو له گفتووگۆكانياندا ، بوودرّه و ريزه كه‌متر ده‌بوو له‌وه‌ى ئىستا هه‌يه ، ته‌نيا ئه‌وه نه‌بى ، كه پاريزگاي كه‌ركوك به كارگيريه‌كى هاوبه‌ش له نيوان كوردو عه‌ره‌ب دابه‌شكرا له هه‌رئمه‌كه‌دا .

ده‌كرا كه ئه‌و كات پيزه‌ى كورد له پاريزگاي كه‌ركوك زۆر له‌وه‌ى ئىستا

زىياتر بوو له هەموو بوارە جيا جياكان له شارەكەدا ، هەروا بە عەرەبکردن وئاوارە کردنى وەك ئەوەى ئىستا هەيە ئەوکات نەبوو له پارىژگا و ناوچەکانى باشوورى کوردستان بە تايبەتى له پارىژگای کورکوک له هەريمه‌که‌دا .

هەروا چەندىن قەزاو ناحیە هەر سەر بە پارىژگای کەرکوک و هەوليرۆ دەهۆک و بوون ، نەك وەك ئەوەى ئىستا ... هەروا له لایەكى دیکە كيشەو مەملانیى ناوخۆى كورد له گەل كورد وەك دواى سالى ۱۹۸۰ نەبوو ، له رووى كورد كوژى و مەرگەساتەكانى دیکە له ويرانکردنى ۴۵۰۰ گوندو ئەنفال و كيميا باران و هى دیکەش له هەريمه‌که‌دا ...؟! .

هەر ئەوەندە دەليیم و ووتەكانيشم بۆ ميژووه له بەر ئەوەى كتابەكەم بە ناوى

ئىنسكلۇپىدىيە نامە

كوونسلى ئەمەريكا له شارى تارانى پايتەختى ئيران بروسكەيه‌كى ۱۹۷۰/۳/۱۴ ئاراستهى وەزيرى دەرەوى ئەمەريكا كرد ، بە ناوى - ئيسرائيل و كورد- كه له بروسكەيه‌دا هاتوو: -

سەرەراى من له سعوديه كار دەكەم ، بەلام تاقىکردنەوهم له سەر كيشەى كورد له ئىراق هەيهو دەمەوى بەسى خال بۆتى روون بكەمەوه: -

۱- دەبى ئەوه باش بزەين كه شای ئيران هانى كورده‌كانى ژير دەسه‌لاتى ئىراقى داوه ، بە يارمەتى دانيان بە پارەو چەك بۆ راپەرين دژى رژيمى بەعسى له ئىراق ، سەرەراى ئەوەى كه ئىستا شای ئيران دەلى: - ئيمەش كوردمان تيايهو بۆتە هەمان كيشە له ئيران.

۲- دەبى ئەوێش بزەين كه رژيمى ئيسرائيل پشتنگيرى شای ئيرانى كردوو بۆ هاندانى كورد له باكورى ئىراق بۆ نانه‌وى راپەرين دژى رژيمى ئىراق.

۳- بەر پرسى رۆژه‌لاتى خواروو له وەزارەتى دەرەوه هەرسى هينا بە ئاگادارکردنى بالويژمان له تاران هەلسا بە چاپيکەووتنى له گەل شای ئيران و هۆشدارى کردوو بەرامياريه‌تى و هاندانى كورد له ئىراق.

۱۹۷۰/۳/۲۰ پۇژنامە نووسى ئەلمانى - پۇلف شكۆز - لە راگەياندىكى پۇژنامە وانيدا رايگە ياند ، كە كوردەكان كۇمەنىستىن و بزوتنە وەكەيان بە پەنجەى سۇقىيەت بەرپووە دەچيىت لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۷۰/۳/۲۱ لە دوای مۆركردنى ريكەووتننامەى/۱۱ ئادارو بەو بۇنە لە شارى بەغدا خۇپيشاندانىكى ناھەنگىرى مەزن ئەجامدرا ، كە كوردە دانىشتووانەكانى شارى بەغداو لقى/ەى شارى بەغداى پارتى ديموراتى كوردستان . بەشداريان تيدا كردو لە ھەمان كاتيش جەماوەرى پيىكھاتەى شارى بەغداش بەشداريان تيدا كرد لەگەل بەعسىيەكانيش ، كە ناھەنگەكەش لە گۆرەپانى - تھرىر - كۇبوونەو .

كە سەرەك كۇمارى ئىراق ئەحمەد ھەسەن بەكرو سەدام و مەسعوود بارزانى و ئىدرىس بارزانى و چەندىن كەسايەتى ديكە بەشداريان تيدا كرد بەوتار خويىندەو . . . بەلام . . . !

۱۹۷۰/۳/۲۳ گرىدانى كۇنگرەى يەكەمى وەزىرەكانى دەرەوەى ريكخراوى كۇنگرەى ئىسلامى ، لە شارى نەژدى شانشىنى سعوودىيە ، ئەمەش لە دوای شەش مانگ لەسووتاندنى مرگەووتى ئەقسا بوو لە فەلەستىن لەلايەن جوولەكە توندرەوەكان .

۱۹۷۰/۳/۲۷ كۇچى دوایى ھونەر مەندى ليھاتووى ھەژارى مامۇستا ئىبراھىم سەعيد مولود بەنازناوى - ئىبراھىم ھەزىن - لە شارى سلېمانى ... شايانى باسە

ئەم ھونەرمەندە لە سالى ۱۹۱۷ لەگەرەكى بازارە بچكۆلەى شارى سلىمانى چاوى بە جىهان ھەلھىناوہ ... لە ژيانىدا دوو جار ژنى ھىناوہ كە لە ژنى يەكەمى ۱۲ مندالى ھەبووہ ... ھەزىن ماوہىەك لە ھەولير ژيان بەسەر دەبات .

مامۇستا ھەزىن لە ژيان بەدەيا كارى كر دووہ لە پىناو دابىنكردى بژئوى ژيان ... مامۇستا ھەزىن لە سالى ۱۹۴۳ - ۱۹۴۴ بەياوہرى مامۇستا رەفىق دەچىتە بەغداو لەوى چەندىن گۆرانى لە وىستگەى رادىوى بەغدا لە بەشى كوردى تۆماردەكات .

بەرپرسي پۆژھەلاتى ناوہراستى يەكىتەى سۆقىتە - بريماكۆڭ - بابەتىكى ۱۹۷۰/۴/۶
لە پۆژنامەى پراقدای زمانحالى پارتى كۆمۇنىستى سۆقىتە بلاو كردهوہ تىايا گوتى :-

كىشەى كورد لە باشوورى كوردستان كۆسپ دەخاتە پىش گۆرانكارىەكان لە ئىراقى بەرەو چەپ ، كە ئەمەش پىئوىستە لەسەر پارتى كۆمۇنىست ھەولۇ چارەسەر كوردى بدات لە ئىراقى بەرەو دىموكراسى و سۆشىالىستى لە ھەرىمەكەدا .

بە ھوى پىشپرکى گەردوونى لە نيوان وولاتانى جىهان ، كۆمارى چىنى ۱۹۷۰/۴/۲۴
مىلى يەكەم مانگى دەستكردى وولاتەكەى بەرەو بۆشايى ناسمان رەوانە كرد لە وولاتەكەيدا .

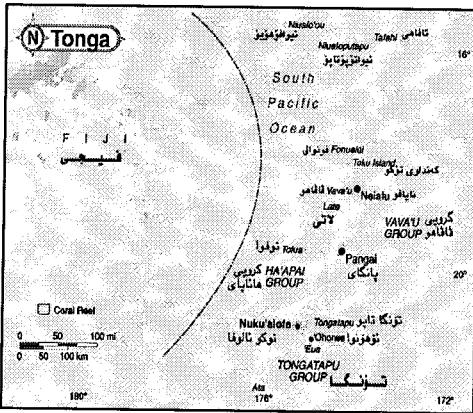
لە كۆمارى زىمبابووى بەرەى پڑىمى كۆمارى راگەيەندرا ، بەلام بووہ ھوى ۱۹۷۰/۵/۱
بەرھەلستكارى كردنى زۆر ، بۆئەو راگەياندنەو كاردانەوہى لەسەر پەيوەندى ناوخۆو نىوو دەوولەتى كرد ، كە نۆ وولات بىكەى كوونسلەى تايبەتى خۇيان لەو وولاتدا داخست لەوانە ھكومەتى ئەمەرىكا .

جەماوەرى شارى سلیمانى و دەورووبەرى لە ھەریمی باشووری کوردستان ، تەرمى نووسەرى چاکسازی مەلا نجمەدینیان لە شار گوواستەوہ بۆ چیای ئەزەەر... شایانى باسە ئەو نووسەرە لە ژیانیدا - ۹۰ - چیرۆکی بۆ منداڵان نووسیووہو - ۶۵۰۰ - ھاو ولاتی نەخوویندەواری کوردی

۱۹۷۰/۵/۴

فیری خوویندەواری کردووہو - ۲۰۰۰ - ھەلبەستی ھۆزانەوانانی کۆکردۆتەوہو بە چاپی گەیاندووہ لە ھەریمەکەدا .

وولاتی تونگا سەربەخۆیی خۆی راگەیانند بەدەرچوونی لەژێر رژیمی شانیشینی بەریتانیا بە رژیمی شانیشینی تونگا لەناو کۆمەنوولسی بەریتانیا . ئەم راگەیانندنەش لە شاری - تۆنگۆئولوف -

۱۹۷۰/۶/۵

ی پایتەخت بوو ، کە ژمارەى دانیشتوانەکەى ، ۲۵،۰۰۰ ھەزار کەسە . ھەروا ژمارەى دانیشتوانەکەى وولاتەکەى ، ۱۲۰،۰۰۰ ھەزار کەسە . ھەروا رووبەرى خاکی وولاتەکەى ، ۷۵۱ کیلۆمەتر چوار گۆشەییە ، ھەروا چەرى دانیشتوانەکەى ، ۳۹۸ کەس لە یەك میل چوار گۆشەدا . لە وولاتەکەدا .

دامەزراندنى کۆمەلەى پەنجەدرانى کوردستان - کۆمەلە - لە باشووری ۱۹۷۰/۶/۱۰

كوردستانى لىكىنراو بە ئىراق ، ئەوئىش لەلايەن نەوشىروان مستەفاو ،
شەھىد ئارامو ، خالە شەھاب .

شايانى باسە لە گەل دامەزاندنى يەكئىھەتى نىشتىمانى كوردستان يەكئىھەتى
گرت ، بە ناوى يەكئىھەتى نىشتىمانى كوردستان .

پىدانى مۆلەتى دامەزاندنى كۆمەلەى رۆشنىبىرى كورد لەلايەن وەزارەتى ۱۹۷۰/۶/۱۹
ناوخۆى پزىمى بەعس لە ئىراق ، لە دواى مۆرکردنى رىكەووتنامەى
۱۹۷۰/۳/۱۱ لە ئىراقدا .

يەكەم كۆنگرەى ئەو كۆمەلەىھە لە ۱۰/۱۲ ھەمان سال بەسترا ، بەئامادە
بوونى ۱۷۵ ئەندام لە ئەندامانى كۆمەلە ، ئەوئىش لە باخچەى كۆمەلە لە
شارى بەغدا بە ھەلبژاردنى ئەندامانى دەستەى كارگىرپى كۆمەلە ، ئەوانئىش
-:

بەريزان ۱- صالح يوسف . ۲- مكرم تالەبانى . ۳- سامال مەجىد . ۴-
يوسف جەمىل مىران . ۵- رەفىق چالاک . ۶- كرىم دولەت . ۷-
عەبدولرەحمان عەزىز . ۸- د.ئىحسان فوناد . ۹- د.مەرووف خەزەندار ، لە
دواى ئەوہ صالح يوسفى بە سەرۆكى كۆمەلەو موكەرەم تالەبانى بەجىگىرى
ھەلبژىردان .

گرىدانى كۆنگرەى يەكەمى يەكئىھەتى نووسەرانى كورد لەشارى بەغداى ۱۹۷۰/۶/۲۳
پايتەختى ئىراق ، لە دواى مۆرکردنى رىكەووتنامەى / ۱۱ ئازارى ۱۹۷۰/
لەم وولاتەدا .

بىرپاردانى دەستورى نوئى پزىمى بەعس لە ئىراق لە لايەن سەرکردايەتى ۱۹۷۰/۷/۱۶
بەعس ، كە تەواوى دەسلەلاتە ھەمە جۆرەكانى پزىم بەسەرەك كۆمارو
فەرماندەى شوپش دەدات ، لە ھەموو بسوارە جياجياكان ، ئەوئىش
بەرتكردەنەوہى دەستورەكانى پىشوو ، بە تايبەتى دەستورى سال ۱۹۵۸
لە ئىراقدا .

بۆ يەكەم جار لە مېژووى كورد ، كۆپى زانىارى كورد لە شارى بەغداى ۱۹۷۰/۸/۲۹
پايتەختى ئىراق دامەزرا .

كە پۆلى سەرەكى ھەبوو لە بەرزكردەنەوہو شى كرىدەنەوہى زمان و مېژوو

داب و نەرىت و كەلتوو رو شارستانىهت و شووئنهوارى كورد ، له باشوورى كوردستان له هه مو بواره جيا جيا كاندا .

حكومهتى لوبنان مؤهلتى كار كردنى ره سمى به پارتى ديموكراتى كورد له لوبناندا ، كه به پارتى كورد ناسراوه ، شايهنى باسه ژمارهى دانىشتوانى كورد زياتر له ٥٠٠٠٠٠ په نجا هه زار كه سه له لوبنان و رۆلى بهرچاو و گرنىيان هه يه له په يوهنديه هه مه لايه نه كانى كۆمه لايه تى ، له گه ل پيكا هه كانى گه لانى لوبنان له ئه رمه نى و عه رب و دورزى له وولاته كه دا .

١٩٧٠/٩/٢٤

كۆچى دوايى لاوى تىكۆشه ر و خۆزاگر - سه لىم سه يدۆك - كه ناوى ته واوى عه بدو لآ حه سه ن عيسا فه قى وسوى جۆله ميرگيه ... جىگه ي باس كردنه كه ئه م گه نجه له سالى ١٩١٠ له قه لآى هه ولير له باشوورى كوردستان له خيژانىكى هه ژارى خۆزاگرى كوردايه تى چاوى به جيهان هه له پناوه ... هه روا له ساله كانى ١٩٣٣ - ١٩٤٠ چه ژنى نه ورۆز له قه لآى هه ولير له مالى ئه و گه نجه ئاههنگى بو ده گيردرا .

١٩٧٠/٩/٢٤

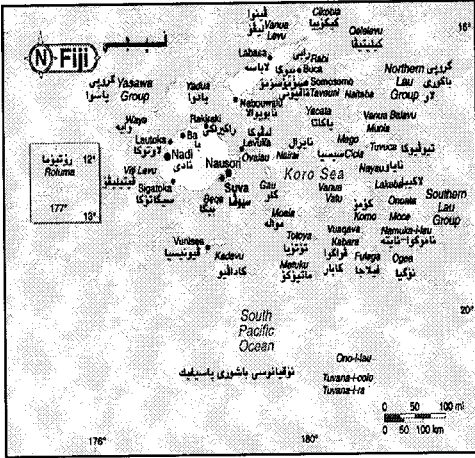
هه ر به م هۆكاره سه لىم سه يدۆك له سالى ١٩٤٠ له لايه ن حكومه تى شايه تى ئىراق له ريگه ي دام و ده زگا كانى له شارى هه ولير ده ستگير ده كرئت و به و كاره تاوانبار ده كرئت ... ئه مه ش يه كه م گه نچ بووه له شارى هه ولير له سه ر ئاههنگى چه ژنى نه ورۆز ده ستگير بكرئت .

به لآم له گه ل ئه وه شدا گه نجانى دىكه ي كورد به هه مان شيووه چه ژنى نه ورۆزىيان له خو يان و گه ل و نىشتىمانه كه يان پىرو ز كردووه ... له پىنا و گه يشتن به مافه ره واكانى گه لى كورد له كوردستان به تايبه تى له باشوورى كوردستان .

سه ره ك كۆمارى ميسرى عه ربى جه مال عبدا لناصر كۆچى دوايى كرد ، له دواى شكست هينانى له شه رى نيوان كۆمارى ميسرو ده و له تى ئيسرائىل له ناوچه كه دا .

١٩٧٠/٩/٢٨

۱۰/۱۰/۱۹۷۰ وولاتى قىژى
 سه به خويى خوى
 به در چوونى له ژير
 ده سه لاتي رژيمى
 شان شينى به ريتانيا
 راگه ياند ، له هه مان کات
 به مانه وهى به نه نام
 له ناو رايه لى
 کو مه نوولسى به ريتانيا ،
 که سه روکى پارتى

هاوکارى قىژى - مارا - بووه يه که م سه ره ک وه زيرانى قىژى له هه ريمه که دا .
 ئەم راگه يان دنه ش له شارى سوفا - ي پايتهخت بوو ، که ژماره
 دانيشتووانه که ي ، ۲۱۵,۰۰۰ هزار که سه . هه روا ژماره ي دانيشتووانى
 وولاته که ي ، ۸۵۰,۰۰۰ هزار که سه . هه روا رووبه رى خاکی وولاته که ي ،
 ۱۸,۳۳۳ کيلو متر چوار گوشه يه . هه روا چرى دانيشتووانه که ي ، ۱۱۸
 که س له يه ک ميل چوار گوشه دا . هه روا نژادهکانى ، قىژيه کان ۵۰٪ . هندى
 ۴۶٪ . له وولاته که دا .

۱۰/۱۰/۱۹۷۰ در چوونى بريارى کو مه لى گشتى نه ته وه يه که گرتووه کان به ژماره /۲۶۲۵
 له پينا سه کردن و سه لمان دنه وهى ياساى نيووده وولته تى ، ئەو يش به
 ماوه دانى مافى چاره سه رى کيشه ي ميلله تان له هه موو بواره جيا جياکان ،
 هه تا به مافى ديارى کردنى سه به خويى و در چوونيان له ژير ده سه لاته
 داگير که ره کان له وولاته جيا جياکان له جيهاندا .

۱۱/۹/۱۹۷۰ سه روکى پيشووى فه رنسا - شارل ديگول - کوچى دو ايى کرد له پاريسى
 پايتهختى فه رنسا ، که رۇڤى گرنكى هه بوو له رامياريه تى ناوخو دره وهى
 فه رنساو له بنيا تانه وهى ژير خانى نابوورى فه رنسا له هه موو بواره کاندا .

۱۱/۱۶/۱۹۷۰ کوده تاي سه ربا زى له لايه ن سه ره ک کو ماري سو ريا حافظ نه سه د نه نامدرا
 ، به ناوى شوپشى راستکردنه وه و گرتنه ده سه لاتي ته واو له لايه ن حافظ

ئهسه د له وولاتی سووریاو به داخستنی ده رگای سنووری نیوان سووریاو لوپنان ، به مه بهستی جیبه جیکردنی مه رامه که یان له ناوچه که دا .

۱۹۷۰/۱۱/۳۰ کو مه له ی گشتی نه ته وه یه کگرتو وه کان تاوانباری نه و حکومه ته یان کرد ، که دان نانین به مافی چاره نووسی دا هاتووی گهلانی دان پینه دراو ، به چه وسانه وه ی له سه ر

خاکی خو یان به پیی بریاری ژماره /۲۶۴۹/د ۲۵۰۰ ، به تایبه تی گهلانی نه فریکیا ی باشوورو پوژ شه لاتی ناو ه راست و فه له ستین ، به دهن گدانی /۷۱ دهن گ به رام بهر دژایه تی کردنی /۱۲ دهن گ و دهن گ نه دانی ۲۸ نه ندانی کو مه له ی گشتی .

که بو یه که م جاره دانینا به مافی چاره نووسی دا هاتووی گه لی له ده وولته تی سه ر به خو ی فه له ستین له ناوچه که دا ، له خوولی سالانه ی /۲۵ به پیی بریاری /۲۶۷۲/د ۲۵۰۰ له ۱۲/۸ ی هه مان سالدا .

۱۹۷۰/۱۲/۱۵ ده رچوونی بریاری کو مه له ی گشتی نه ته وه یه کگرتو وه کان به مافی سه ربه خو یی گهلان و په له کردن له و مافه و داننان پیی له شه رعیه تی خه باتی گهلاندا ، له پینا و سه ربه خو یی به پیی رینماییه کانی وولاتانی داگیر که رو ماوه نه دان به بریاردانی مافه زه و تکرار داگیر کرا و دان پینرا و ، به خه باتی چه کداری گهلانی ژیر دهسته ... چ له ژیر دهستی وولاتانی داگیر که ر بییت ، یا خود له هریم و ناوچه داگیر کرا وه کان بییت ، واته یه که له وانه باری کوردو نیشتمان ه که ی که نمونه ی کیش شه هه لو و اسرا وه کانه له ناوچه و هریم و جیهاندا .

زولفيقار علي بوتو

۱۹۷۰/۱۲/۲۰ لە ھەلبژاردنەكانى پەرلەمان و سەرۆكايەتى كۆمارى پاكىستان ، كە پارتى گەلى پاكىستان سەرکەووتنى بە دەست ھيئا ، بە رابەر ايەتى زولفەقار عەلى بوتو بە وەرگر تى دەسلەتلى پاكىستان ، كە لە بنەمالە يەككى نەژاد كوردن . ئەم بنە مالە يە بەردەوام بوونە لە خەبات و تىكۆشان لە پىناو خزمەت كردنى گەلانى پاكىستان بە چارەسەر كردنى كىشەكانى

نەتەوھىي و ئايىنى و مەزھەبى و ھۆزۇ تىرەكان لە ناوخۆى پاكىستان و دراوسىكانى بە تايبەتى لە گەل كۆمارى ئەفغانىستان .

لە بەر ئەوھى پەيووھەندىھەكى بە ھىزى ئەم بوارانەى ھەيە لە كىشووھەرەكەدا ، سەرھەرى كەم و كورى و كىشەو ماملانىي ھەمەلايەن لە وولاتەكەدا .

۱۹۷۱

۱۹۷۱/۱/۲۶ لە دواى كىشانەوھى ھىزەكانى سووپاى بەرىتانيا لە ھىندو پاكىستان و داننان بەسەر بەخۆييان ، كە لەو كاتە پاكىستانى پۇژھەلات بە ناوى بنگال بوو ، كە لە پاكىستانى پۇژئاوا جىبابووه و دواى ئەوھ بووه كۆمارى بەنگلادىش .

۱۹۷۱/۳/۱۷ ھەلبژاردنى ئەندامانى دەستەى سەرۆكايەتى كۆرى زانىارى كورد لە شارى بەغداى پايتەختى ئىراق ، لەلايەن كۆرى زانىارى ئىراق و كۆرى زانىارى كوردى ئەنجامدرا .

۱۹۷۱/۳/۲۱ ئەنجامدانى كوودەتاي سەربازى لە لاين سەركردەكانى سووپاى توركىيا و بووه ھۆى رووخاندنى حكومەتەكەى - ديميرىل - . ئەم كوودەتايەش وەكوو ھەموو ئەو كوودەتا سووپايانەى كە لە مىژۋوى تازەى توركىيا بە

خۆۋەى يىنى . ھەروا كوودەتا چىيەكان ئەمجارەش ھۆى كوودەتاكەيان گىرايەۋە بۆ - كوورت جوولوك - كىشەى كوردى لە ناۋچەكانى رۆژھەلاتدا ، واتە باكوورى كوردستان .

ئەمەش بەلگەيەكى دىكەيە بۆ ئەو شىۋازە نابەجىيانەى كە حكومەتە يەك لە دواى يەكەكانى توركيە دەرھەق بە دۆزى كورد بە كارىان ھىناۋە . پىدەچىت سووپايە توركەكان ، ھەمووى ھەر بەم بىرە نابەجىيانە كار بەكن . لە كاتىكدا كە سوورن لە سەر حاشاكردن لە بوونى ماددى كورد ، لە ئامانجەكانىان بخوازى ئەوا خىرا با دەدەنەۋە و - بزاقى كوردى - بەر جەستە دەكەن و بايەخى تايبەتى دەدەنى لە وولاتەكەدا .

لە ئەنجامى ئەم كارە نابەجىيانەدا ، كە بزاقى كورد بە كانگاي ھەموو گىروگرفت و بەلا و نەگبەتەك دادەنى . سەر لە نووى حووكمى عوورفى بەسەر ناۋچەكانى باكوورى كوردستان سەپىنراۋ كرا بە ناۋچەى عەمەلىياتى سەربازى ... ھەروا دەزگاكانى - تەجنىد - ىش ژمارەيەكى يە كجار زۆر سەربازى ئىجبارىيان بۆ ناۋچەكە نارد بە بىيانوى - بەگژ چوونەۋەى عەمەلىياتى تىرۇرستى - كە - جوودا خووازەكانى كورد - ئەنجامى دەدەن . لە ناۋ سنوورى توركيە لە باكوورى كوردستان .

ھەر لەم ئۇپراسىيۇنەدا ھىرشىكى گرتنى بەرفرەۋانى لە ھەموو لايەكى كوردستانەۋە دەست پىكرد ، ئەۋە بوو كە تەنيا لە شارى دياربەكر ۵۰۰۰ ھەزار ھاۋولاتى كورد دەستگىر كران ، سەرانى كوودەتاي سالى ۱۹۷۱ ، جگە لەۋەى لە سەر ھەمان رىبازى حكومەتەكانى پىش خۇيان دەرۇيشتن ، نەخشەيەكى تازەشيان ھىنايە گۆرى ، كە برىتیبوو لە دامەزراندنى كۆمەلىك پرۆژەى كشتووكالى حكومەتى لە دەۋرۋوبەرى سنوورى ھاۋبەشى لە گەل ئىراق و سوورىادا ، كە ۋەرزىرەكانى خەلكى دەقەرى رۆژئاۋاي بە زۆرىنە تورك يان ئەو توركە قووبرسىيانەى كە بۆ توركيە ھەلاتبوون و كارىان لەم پرۆژانەدا پىدەكردن .

جا لىرەدا مەبەستىش لەم كارەدا ئەۋە بوو كە رۆلەكانى كوردستانى توركيە لە برا كوردەكانى ئىراق دابىن ، بە تايبەتى كە لەو كاتەى مستەفا بارزانى

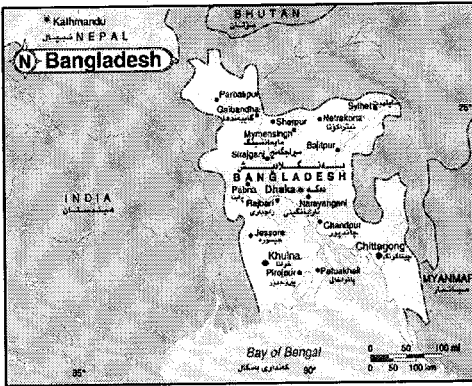
لە باشووری كوردستان ، پاش خەباتىكى دە سانى تىوانى بوونى داننانى
فەرمى حكومەتى ئىراق بە مافى ئۆتۈنۈمى كورد لە ئىراق بە دەست بىنى لە
ناوچەكەدا .

سەرچاۋە: - كورد - گەل لە خىشتەبراۋى غەدر لىكراۋ - دكتور گوینەر دىشتەر
ۋەرگىرانى بۇ كوردى - ھەمە كەرىم عارف - چاپى دوھم/۱۹۹۹ .

۱۹۷۱/۳/۲۳ گرىدانى كۈنگرەي نووينەرانى مەزھەبە جوولەكەكان لە مۇسكۆي
پايتەختى يەككىتى سۆقىت ، دژى كردهۋە نالەبارەكانى رىكخراۋى
سەھيۈنيزمى جىھانى، بەرامبەر بەگەلان و ئاينەجىياكانى جىھان بە
تايبەتى لەرۆژھەلاتى ناوہراستدا .

۱۹۷۱/۳/۳۱ كووشتنى ھەردان تكرىتى لە كوويت لە نزيك بالويزخانەي ئەمەريكا لە
لايەن پىاۋەكانى رژیى بەعسى لە ئىراق .

۱۹۷۱/۵/۲۶ رۆژھەلاتى پاكىستان
سەربەخۆيى خۆي
راگەياند بەجىياۋنەۋەي
لە پاكىستانى رۆژئاۋا ،
كە ناۋى خۆي نا بە ناۋى
ۋولاتى بەنگلادىش بە
پىشتىگىرى ھىند ، كە
شىخ مۇجىب رەھمان
پۇستى سەروكايەتى

ۋولاتى بەنگلادىشى گرتە دەست ، كە سەرۋكى پارتى عەوامى بەنگلادىش
بوو لە ۋولاتەكەدا .

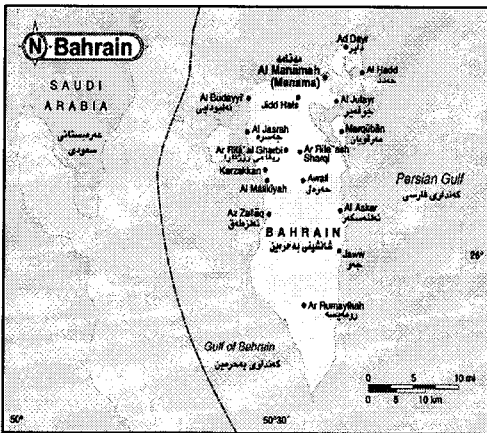
ئەم راگەياندەنش لە شارى - دەكا - بوو ، كە ژمارەي دانىشتۋانەكەي ،
۸،۷۶۸،۰۰۰ مىليۇن كەسە . ھەروا ژمارەي دانىشتۋانى ۋولاتەكەي ،
۱۴۵،۵۸۰،۰۰۰ مىليۇن كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى ۋولاتەكەي ،
۱۴۴،۰۰۰ ھەزار كىلو مەتر چوار چۆرگۆشەيە . ھەروا نژادەكانى ، بەنگالى
ۋ بىھارى ۹۸ .٪ لە ۋولاتەكەدا .

۱۹۷۱/۶/۲۱ بۇ يەكەم جار لە مېژوۋى ئىسلام ۋ پەرسىتگاكانى نوۋىژى ھەينى لە

مژگەووتی ئەزھەر لە قاھیرە ی پایتەختی میسر ئەنجامدرا.

ئەنجامدانی کودەتایەکی سەربازی لەلایەن کۆمۆنیستەکانی سوودان بە سەرکردایەتی رائد - هاشم عەتا- و لە ئەنجام سەرکەووتنی بە دەستەئیناوی لیوا جەعفەر نومییری دەستگیرکرد ، بەلام ئەوجوولانەووە بۆ ماوەی سێ پوژ توانی خۆی رابگری و لایەنگیرانی جەعفەر نومییری لە تێپەکانی سەربازی توانیان ئەوجوولانەووە یە لە ناو بەرن بە یارمەتی سووپای میسری لە وولاتە کەدا .

۱۹۷۱/۷/۱۹

دەوڵەتی بحرین سەر بە خۆیی راگەیاندا ، بە ماوە پێدانی لەلایەن بەریتانیا و - شیخ سەلمان ئەلخەلیفە - دەسەلاتی گرتە دەست لە سەر شیووازی ئەمیری لە بحرین . ئەم راگەیاندنەش لە شاری مەنامە - ی پایتەخت

۱۹۷۱/۸/۱۴

بوو ، که ژمارە ی دانیشتووانە کە ی ، ۱۸۰،۰۰۰ هەزار کەسە . هەر و ژمارە ی دانیشتووانی وولاتە کە ی ، ۷۶۵،۰۰۰ هەزار کەسە . هەر و رووبەری خاکی وولاتە کە ی ، ۶۷۰ کیلۆ مەتر چوار گۆشە یە . هەر و نژادەکانی ، بەحرینیەکان ۶۳٪ . ئاسیلیەکان ۱۳٪ . عەرەب ۱۰٪ . ئێرانی ۸٪ . لە وولاتە کەدا .

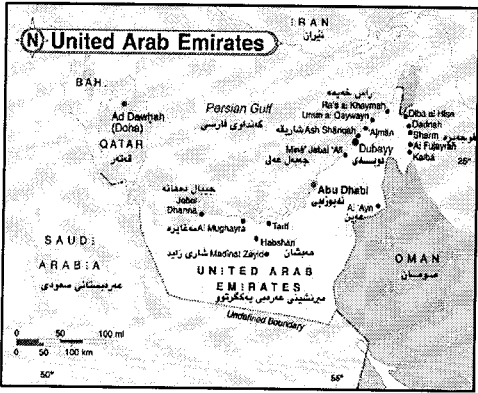
مہزہ بیگ نیہو روژناواییہ لہ ہموو ہرواکانی و ہتا لہ داب و نہریت و
نہ خلاق و گوتی: - دہسلاتی بہ عس دہسلاتیکی ترسنوکہ.

۱۹۷۱/۱۱/۱۳ سکرتری مہکتہبی سیاسی پارٹی دیموکراتی کوردستان لہ ہریمی
باشووری کوردستان - حہیب محمد کہریم - کوہونہ وہی لہ گہل
بہرپرسی بالویزی نہ مہریکا لہ بہیروتی پایتہختی لوہان نہ نجامدا ،
نہویش بہ پیشکش کردنی داواکاریہکانی مستہفا بارزانی بوئیداری
نہ مہریکا ، لہ بارہی چارہسرکردنی باری مافہکانی کورد لہ باشووری
کوردستان دژی پڑیمی بہ عسی لہ ئیراق.

۱۹۷۱/۱۱/۱۶ سہرہک کواماری پڑیمی بہ عسی لہ ئیراق - نہ محمد حہسن بکر-
بہ لگہنامہی کاری نیشتمانی راگہیاندا ، کہ چہندین کیٹشہی ہنووکہیی
چارہسر دہکردو بووہ ہوی گریڈانی بہرہ لہ گہل پارٹی کوہونیستی لہ
ئیراق.

۱۹۷۱/۱۲/۲ ئیماراتی عربی یہ کگرتوو سہرہہخوی خوی لہ لایہن بہریتانیا بہ دہست
ہینا ، لہ دوی دہرچوونی لہ ژیر ئینتیدابی بہریتانیا بہ کشانہ وہی
ہیزہکانی سوویاو بنکہ جہنگیہکانی سہربازی پیادو دہریاو فرۆکہ لہ
ناوچہکہدا .

۱۹۷۱/۱۲/۳ ئیماراتی عربی
یہ کگرتنی خوی لہ گہل
حہوت ہریمی جیاجیا
راگہیاندا ، نہویش بہ
یہ کگرتنی - شارقہ ،
نہ بووزہبی ، دووبہی ،
راس الخیمہ ، ئووم
القیون ، عہجمان ،
نہ لفہجیرہ - کہ شارقہ

دووم ئیماراتہ لہ پووبہر لہ دوی نہ بووزہبی و دووبہی لہ ئیماراتہکہدا .
نہم راگہیاندنہش لہ شاری - نہ بووزہبی - پایتہخت بوو ، کہ ژمارہی
دانیشتوانہکہی ، ۸۴۰,۰۰۰ ہزار کہسہ . ہروا ژمارہی دانیشتوانی
وولآتہکہی ، ۲,۴۶۰,۰۰۰ ملیون کہسہ . ہروا رووبہری خاکی وولآتہکہی
۸۳,۶۰۰ کیلو مہتر چوار گوشہیہ . ہروا چری دانیشتوانہکہی ، ۷۶

كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا .

تېيىنى: - بۇ زانىارى زياتر دەتوانى بگريئتموہ بۇ سەر كئىبى ئىنسكۇپىدباي كوردستان و جيهان - لە دانانى عمل كەندى ، دانەرى مېژوونامەكە .

بەردەوام بوونى كۆمەلەي گىشتى نەتەوہ يەكگر تەوہكان لەو قۇناخەي كە لە ۱۹۷۱/۱۲/۶
پۇژھەلاتى ناوہ راست و كيشەي نيوان ئيسرائيل و عەرەب و داننان بە مافي
گەلى فەلەستين ، ئەويش بەپىي بېريارى ژمارە/۲۷۸۷/د/۲۶۰، بەشەرعيەتى
تيكۆشانى گەلى فەلەستين ، لەپيناو بەدەستەينانى مافي چارەي خۇنوسى و
دامەزناندى دەوولتەتى سەر بەخۇو پزگار بوون لە ژبەر دەسەلاتى
سەھيۇنىزمى و ئىستعمارو جۆرەكانى ديكەي چەوسانەوہ لە جيهاندا .

۱۹۷۲

جىگرى سەرەك كۆمارى ئىراق و سەرکردايەتى شۆرشى بەعس لە ئىراق - ۱۹۷۲/۲/۲۱
سەدام حوسين - چەند ئەفسەريكى لە سووپاي ئىراق تاوانبار كرد ، بە
پەيوەندى كردنيان لە گەل رژىمى ئيسرائيل لە ئەنجام بە لە ناوى بردن ،
يەك لەوانە - عەبدولغەنى راوى - بوو لە وولاتەكەدا .

پيدانى مۆلەت بە تىپى باواجى كۆيە بە ژمارە/۸۳۲ ، ئەمەش لە دواى ۱۹۷۲/۳/۱
بەرزكردنەوہى داوا بوو لە ۱۹۷۰/۶/۳۰ ، دواى ئەمە ئەو تىپە مۇزىكايە
خنجيلانە بووہ تىپىكى بەرچااو دلگەشاوہ و دلخۆشى جەماوہرى گەلى
كوردستان ، بەتايبەتى لە پارىژگاي ھەولبەر لە باشورى كوردستان .

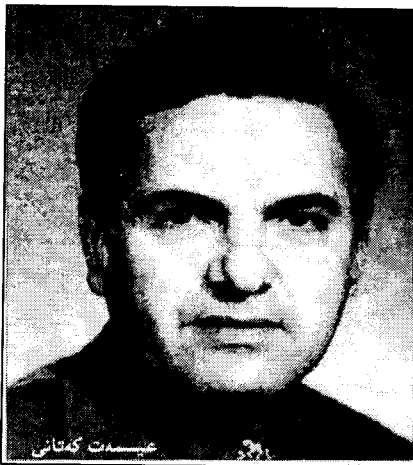
پژىمى بەعسى لە سوورىاي ھاوخەبات و ھاوخەمى رژىمى بەعسى لە ئىراق ۱۹۷۲/۳/۸
، پىنج قوتابى كوردى زىندانى كرد بۇ ماوہى دووسال لە زىندانەكانى
سوورىادا .

سى كۆرى ھاوہەش لە رىازى پايتەختى شانشىنى سعوودىيە بەسترا ، لە ۱۹۷۲/۳/۲۲
نيوان پياوانى ياسا ناسى مەسىحى لە ئەورپا و زانا ئايينەكانى سعوودى
، بە سەرۆكايەتى ھەزىرى دادى سعوودى ، ھەروا كۆيوونەوہ لە نيوان
وولاتانى عەرەبى و وولاتانى مەسىحى ئەنجامدرا ، لە پىناو بەرەو
پىشبردنى پەيوەندى لە نيوان ئايينە جياجياكان لە جيهان ، دواى شكست
ھىنانى ھىزەكانى سووپاي عەرەب لە ۶/ حوزەيران لە لاين وولاتانى
عەرەبى بەرامبەر بە ئيسرائيل لە ناوچەكەدا .

سەرۆكى كۆمارى سوودان - جەغفەر نومەيرى - دەستى كرد بە پەيوەندى ۱۹۷۲/۳/۲۷

کردن له گه‌ل وولاتانى په‌يوه‌ندارو کنيسه‌کانى مه‌سېحى له جيهان ، له پيښاو چاره‌سهرکردنى کيشه‌هه‌لوواسراوه‌کان ، له نه‌نجام بووه هوى مؤرکردنى ريکه‌ووتنى نه‌ديس نه‌بابا له کيشووه‌ره‌که‌دا .

داوى نه‌وه جه‌عفر نومه‌يرى ، هه‌لسا به دامه‌زاندنى - ئيبيل ئلير- سهرکرده‌ى باشوور به جيگري سهره‌ک کو‌مارو دامه‌زاندنى سى پاريزگاي نوى بو به‌رپووه‌به‌رايه‌تیه‌کانى باشوور له دانىشتووانى ناوچه‌که‌دا ، هه‌روا چه‌ندين وه‌زير له باشووریه‌کانى دامه‌زاند له پيښاو چاره‌سهرى کيشه‌ى نيوان باشوورو ده‌سه‌لاتى ناوه‌ندى له وولاته‌که‌دا .

۱۹۷۲/۳/۲۸ له بالويىزى نه‌مه‌ريکا له نه‌ته‌وه يه‌کگرتووه‌کان له شارى نيويورک بو وه‌زيرى ده‌ره‌وه‌ى نه‌مه‌ريکا ... جوړج بوشى باوک ، که نه‌وکاته بالويىزى نه‌مه‌ريکا بووه له نه‌ته‌وه يه‌وکگرتووه‌کان و ده‌لى :-

عسمه‌ت که‌تانى ياریده‌ده‌رى نه‌ميندارى گشتى نه‌ته‌وه يه‌کگرتووه‌کان ، داواى ليکردم

که مسته‌فا بارزانى سهرۆكى بزوتنه‌وه‌ى پزگارى كورد له باشوورى كوردستان نامه‌يه‌كى هه‌يه بو‌حکوومه‌تى نه‌مه‌ريکا ، که له‌لاى زید عوسمان- دو‌ست و راويژگارى مسته‌فا بارزانیه .

که بارزانى ، ده‌يه‌وى چاوپيکه‌ووتن له‌گه‌ل وه‌زير - کيسنجهر - بکات و عسمه‌ت که‌تانى گووتى :- من وه‌ک به‌رپرسيكى نيووده‌ووله‌تى قسه‌ ناکه‌م ، به‌لکوو وه‌ک كوردیك له‌به‌ر نه‌وه‌ى من په‌يوه‌ندیم له‌گه‌ل زوربه‌ى سهرکرده كورده‌کان هه‌يه له‌هه‌مان كات عسمه‌ت که‌تانى داواى به‌نه‌ينى كردنى ووته‌كانى ليکردم .

مؤرکردنى ريکه‌وو‌تنامه له نيوان يه‌کيى سوقيه‌ت و رژيمى به عسى له ۱۹۷۲/۴/۸

ئىراق ، ئەويش لە پىناو بەھىز كىردى جىيىگەى ھەردو لايەن لە ئىراق و ناوچەكەو بەرھە گەمارۇدانى بزوتتەھەى رىزگارىخوۋى كورد لە باشوورى كوردستانى لىكىندراو بە ئىراق.

جىگەى نامازە پىكىردنە كە لە ۱۹۷۲/۴/۷ شاندىكى يەكەتەى سۆقىتە بە سەر كىرداىتەى سەرەك ھەزىرانى سۆقىتە - ئەلىكسى كۆسىگىن - گەيشتە شارى بەغداى پايتەختى ئىراق ، لە دواى گىفتوگۆى نىوان سەر كىرداىتەى رىژىمى بەعسى لە ئىراق و شاندى سۆقىتە ، ئەوھ بوو كە لە ۴/۹ پەيمانى دۇستايەتى و ھاوكارىيان بۇ ماوھى /۱۵ سال وازوو كىرد .

ئەمەش بۇ بە دەست ھىنانى بەرژەھەندىھەكانى سۆقىتە بوو ، لە بوارەكانى ستراتىژى و سەربازى و ئابوورى و بازىرگانى و كولتورىدا سەر كەوتتىكى گەوورە بوو لە ناوچەكەدا .

لە ھەمان كات بوو ھۆى ئەوھى كە سۆقىتە توانى دەست گىر بكات لە سەر نەوتى ئىراق و سوودى گەوورەى لىووھە بگىتە ، ھەروا نىزىكەى ھەموو چەك و تەقەمەنى جەنگى ئىراق لە سۆقىتە دەكىردا ، ھەروا ژمارەھەكى زۆر پىرۇژەى ئابوورى لە ئىراق دەستكەووت و كەشتىھە جەنگىھەكانى سۆقىتە لە دەرىيەى كەنداو دەرگاكانىيان بۇ كىراىھە لە ناوچەكەدا .

بە پىيى بىرىارى ئەنجومەنى سەر كىرداىتەى شۆرشى رىژىمى بەعس لە ئىراق ۱۹۷۲/۴/۱۶ ، ماوھەدان بەپىدانى مافى رۇشنىبىرى بۇ ئاشوورىيەكان لە ئىراق . كە ھەزارەتى رۇشنىبىرى مۇلەتى دەرچوونى رۇژنامەى ئاشوورىدا بە زمانى خۇيان و دامەرزاندنى يەكەتتى نووسەرانى ئاشوورى لە ئىراقدا ، ئەم ھەنگاوش لە دواى راگەياندىنى رىكەووتنامەى / ۱۱ ئادارى / ۱۹۷۰ بوو . لەئىراق

ئاھەنگ گىران بەبۇنەى ياد كىردنەھەى دروستكىردنى شارى پۇما ۱۹۷۲/۴/۲۱ لە ۷۵۳/۴/۲۱ ي پىش زايىنى ، لە لايەن دووبراى جىمكەى لە دايك بوو ، ئەوانىش - رومولۇس ، رىمۇس - بە ناوى كورەكانى خواى مارس ، خواى شەر ، كەوا دەگىرنەھە كە ئەو دووبراىھە لە لايەن گورگىك لە دارستانەكان بەخىئو كراون لە ناوچەكەدا .

دامەرزاندنى ئەنجومەنى خەلات بە ناوى - ئۇسكار - كە بارەگاھەى لە ۱۹۷۲/۵/۱۱

شارى - بىرقلى ھەلىز - ە لە شارى لۇس ئەنجلۇس لە ئەمەرىكا ...
 شايانى باسە خەلاتى ئۇسكار ياخوود خەلاتى ئەكادىمىيەى ھونەرى سىنەما
 كە بەرزترین خەلاتى سىنەمايە لە ئەمەرىكا و بەگرنگترین خەلاتى
 سىنەمايە لە جىھاندا دادەنریت ، لەلایەن ئەكادىمىيەى زانستى ھونەرى
 سىنەما دەبەخشریت كە ئەكادىمىيەى ریزلینانە نەك فیكر كەردن .

ھەروا كتیبخانەيەكى گەورەى ھەيە كە زیاتر لە ۱۰ ھەزار فىلمى سىنەمايەى
 لەخۇگرتووھ جگە لە ۳۰ ھەزار ناوئیشانى پەرتووکی لە بواری سىنەما و
 جگە لە نمایش كەردنى فىلمى بواریكانى ئەو خەلاتە ، كە ھەر ھەفتەى
 فىلمىك نمایش دەكات لەو بارەگایەدا .

ھەروا چەندین دەنگای خەلات كەردن لە وولاتە جیا جیاكانى جىھاندا ھەيە
 وەك ھندو ، بەرىتانیاو ، فەرەنساو ، ئەسپانیا و ، چەندین وولاتى دیکە ...
 بەلام ھىچ كامیان ناتوانن ركبەرى خەلاتى ئۇسكار بكات ... بەلام ئەوھى
 كە سەیرە ئەو پرۆژەيە كە لەلایەن ئەكادىمىيەى ئەمەرىكى زانستى ھونەرى
 سىنەما داھینرا ، زۆر گرنگان پینەدا وەك پرۆژەيەك دواخرا و سەریان
 دەكرد .

بەلام لە یەكەم ئاھەنگیدا دەردەكەوى كە لە رۆژى ۱۶/۴/۱۹۲۹ سازكرا تاكو
 سالى ۱۹۵۳ كە بە سونگی گۆرانكارى ئەو خەلاتە دادەنریت ، كە ئەو كاتە
 بۆ یەكەم جار بۆ ھەموو جىھان راستەوخۆ گوازییەوھ تا گەيشتە ئەو
 قۇناخەى كە سالانە ۲ ملىار بىنەر تەماشای دەكات . بەردنەوھى ئەو خەلاتە
 كاریگەریەكى زۆرى ھەيە چ بۆسەر كارە ھونەریەكان چ بۆسەر ھونەرمەندان
 خۆشيان و كاردانەوھى لەسەر بەرھەمە جۆراو جۆرەكانى ھونەرمەندانى
 سىنەماو داھاتى ئەو خەلاتە بە بەرزبونەوھى لەكاتى بەردنەوھى فىلمەكانیان
 بۆ ئەو خەلاتە لە جىھان .

لە دواى بېریارى ژمارە / ۲۶۶۰ ی خوولی / ۲۵ كۆمەلەى گشتى نەتەوھ
 ۱۹۷۲/۵/۱۸ یەكگرتووھەكان ، بە رەزامەندى / ۷۷ دەوولتە و نزیكەى / ۳۰ دەوولتەى
 دیکەش لە سەر بەكار نەھینانى چەكى ئەتۆمى و تاقىكردنەوھش مۆریان
 كەرد ، كە دەبیئە ھۆى دروست بوونى كەشیکى لە بار بۆ یەوھەندییە
 نیوودەوولتەتیهكان لە جىھاندا .

سەرۆكى ئەمەركیا - رېتشارد نیکسون - و پراویژكارى كاروبارى ئاسایشى ۱۹۷۲/۵/۳۰

تەتەۋەيى - ھىزرى كىسىنجەر - لە لووتكەي كۆنگرەي نىۋان سەرۋكى ئەمەرىكا و سەرۋكى يەككەتە سۆڧىيەت - لىونىد بىرېژنىڧ - لە شارى مۆسكۆي پائتەختى يەككەتە سۆڧىيەت دەگەرپاۋە وولاتەكەي ، لە سەردانىكى كوررتدا بۇ تاران كۆبۈنەۋەي لە گەل شاي ئىران ئەنجام دا ، ئەۋىش لە بارەي بارو دۇخى ناۋچەۋ ھەرىم و وولاتانى دراوسىي ئىراق و كىشەي كوردو دىيارىكردنى ھەلوۋىستى ھاۋبەشيان لە پىناۋ بە لاۋاز كردنى پزىمى ئىراقى بۇبەرەنگار نەبوۋنەۋەي ئىسرائىل لە ناۋچەكەدا .

بلاۋ كردنەۋەي يەكەم ژمارەي گۇڧارى نووسەرى نوئى لە لايەن يەككىتى نووسەرانى كورد لە باشۋورى كوردستان.

۱۹۷۲/۶/۱

ھەرچەندە پالېشتە نىۋو دەۋلەتەكان لە ئاستى جىياجىادا بۇ كوردو مەلا مستەفا لە ئاستىكى زۇر بەرچاۋدا بوو ... ھەر لە ئىسرائىلەۋە بگرە تا ئەمەرىكا و بەرىتانىاۋ تەنانت مۆسكۆش .

۱۹۷۲/۶/۱۶

بۇ نمونە :- لەم رۆژەدا ئەمەرىكا بىرارىدا زۇر بەنھىنى بايى ۱۶,۰۰۰,۰۰۰ مىليۇن دۆلار چەك و تەقەمەنى بداتە كوردەكان ... ديارە ئەمەش لە پاش سەردانى ۋەزىرى دەرەۋەي ئەمەرىكا - كىسىنجەر - دىت كە لە مانگى /۱۹۷۲/۵ دا بۇ ئىران .

به‌لام به هۆی هاتنه پيشه‌وهی به‌رژه‌وه‌ندی بالاتر بو ئيرانيه‌كان له‌گه‌ل
 ئه‌وه‌ی شا هيج پرس و رایه‌کی له‌گه‌ل به‌رپرسیانی خۆی نه‌کرد ، به
 ناوبژوانی و سه‌رۆکی جه‌زائیر - هاواری بۆمدیه‌ن - له‌ گه‌ل جیگری سه‌ره‌ك
 كۆماری ئیراق - سه‌دام حسین - ریکه‌وتنیان مۆرکردو سه‌رجه‌م
 ناكۆکیه‌كانیان خسته لاوه له پیناو به‌رژه‌وه‌ندیه‌كانیان .

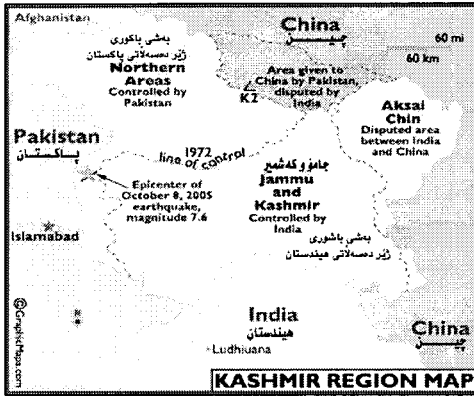
ئهمه‌ش له سه‌ر حسابی كورد و خاکی كوردستان و به‌هه‌لوه‌شاندنه‌وه‌ی
 ئه‌و هوموو خه‌باته ... له به‌ر ئه‌وه‌ش و هه‌ر بۆیه به‌ زمانی پارتي
 ديموکراتی كوردستان و بارزانی مسته‌فا - نسکۆ - به سه‌ر شۆرشى
 ئه‌یلول داهاات و به‌ زمانی يه‌کیه‌تیش - ئاش به‌تال - كراو ناوزه‌ند كرا ...
 ئهمه‌ش راستیه‌كاني كيشه‌ی ناوخۆی كورد ده‌سه‌لمینى كه كۆسپ بوونه له
 به‌رده‌م سه‌ره‌خۆیی كورد له سه‌ر خاکی كوردستان .

بلاو كردنه‌وه‌ی گۆفاری بیرى نوئى - الفكر الجديد- له شاری به‌غداى ١٩٧٢/٦/١٨
 پایته‌ختی ئیراق ، له‌لایه‌ن لیژنه‌ی هه‌ریمی كوردستانی پارتي كۆمونیست
 له ئیراق ، كه پۆلی به‌رچاوی هه‌بوو و هه‌یه له بواری پۆژنامه‌وانی كوردی له
 باشووری كوردستان .

رژیمی به‌عسی له ئیراق له بېریاریکیدا ماوه‌ی دا به‌دامه‌زراندنی ئه‌كادیمیای ١٩٧٢/٦/٢٥
 زمانی ئاشووری له ئیراق .

١٩٧٢/٦/٢٦ كۆچی دوایی هونه‌رمه‌ندو
 گۆرانی بیژنی ناوداری نه‌ته‌وه‌و
 نیشتمانی كورد-حه‌سه‌ن
 زیه‌ره‌ك- له پۆژه‌ه‌لاتی
 كوردستانی داگیر كراوی ژیر
 ده‌سه‌لاتی فارس له ئیران به
 هۆی نه‌خۆشیه‌کی سه‌خت و
 گۆره‌كه‌ی له گۆرستانی شاری
 بۆتانه له هه‌ریمه‌كه‌دا .

دەست پىكىردىنى ۱۹۷۲/۶/۲۸

گفتوگوگۆرگۈن لى ئىوان

سەرۋىكى پاكىستان

زولفەقار غەلى بۆتۇ

سەرەك ۋەزىرانى

ھىندىستان ئەندىراگاندى

لە شارى سىمىلاى ھىندى

، كە دەكە ۋوئىتە

لىۋارەكانى چىيى

ھەمەلايا بە دوورى ۲۲۰ كىلۇمەتر لە باكورى شارى نىودەولھى پايتەختى ھىند ، لە پىناۋ گەيشتن بە چارەسەر كىشەكان ، كە لە ئەنجامى شەپەكانى مانگى ۱۹۱۷/۱۰ بەرپا بىۋو لە گەل دابە شىۋونى پاكىستان ۋ دامەزاندنى دەۋلەتى بەنگلادىش .

شايانى باسە شارى سىمىلا ئە ۋ بوۋە ھۆى دا بە شىۋونى نىمچە دوورگەى كىشىۋەرى ھىندى لە سالى ۱۹۴۵ لە دۋاى پىنج پۇژ لە گفتوگوگۆى نىۋانىان ۋ تۋانىان لە سەر چەندىن خالى ھاۋبەش لە ۷/۳ ھەمان سال رىكە ۋوتنى نىۋانىان ئەۋىش بە مۆر كىردنى ۋ دۋاى ئەۋە بلاۋ كرايەۋە ، كەخۆى لە پىنج خال گرتىۋو لە بەلگە نامە مۆر كراۋەكەدا .

سەرەك كۆمارى پاكىستان زولفەقار غەلى بۆتۇ دانىنا بە كۆمارى بەنگلادىشى ۱۹۷۲/۷/۳

نۆى ۋ لە ھەمان كات ھەردوۋ دەسەلاتى ھىندىستان ۋ پاكىستان رىكە ۋوتنى لەسەر كىشانەۋەى ھىزەكانى سوۋپاى ھەردوۋلا لە سەر سنوورى نىۋانىان ۋە گەل دەۋلەتى نۆى بەنگلادىش بە چارەسەر كىشە ھەلۋاسراۋەكان .

بلاۋ كىردنەۋەى بەكەم ژمارەى گۆقارى ، بىرى نۆى ، كە لەلايەن لىژنەى ۱۹۷۲/۷/۱۷

ھەرىمى كوردستانى پارتى كۆمۇنىستى ئىراق دەرەچىۋو . بە ھەردوۋ زمانى كوردى ۋ غەربى لە شارى بەغدا .

۱۹۷۲/۷/۱۷ لە سەر داواى سەرەك كۆمارى
میسەر - ئەنور سادات - ئەویش
بەكشانهوەى زاناکانى سۆقیەت
لە میسر، ئەو كارەش لەم پۆژە
جیبەجیكرا ، كە بوو هۆى
دروستبوونى كیشەى نیوان
میسرو سۆقیەت بە هۆى
ئەویارمەتیانەو بى وهفایى
میسرو قەرزەكانى و پووكردنه
ئەمەریكاو وولاتانى هاوپهیمان .

۱۹۷۲/۷/۲۷ بڵاوكردنهوئى یەكەم ژمارەى هەفتهنامەى ریگای كوردستان كە زمانحالى
لیژنەى هەریمی كوردستانى پارتى كۆمونیستى ئىراق بوو و تاكو ئیستا
لەدەرچوونى بەردەوامە ، سەرەپای چەندین جار لەپچرانی بەهۆى بارى
رامیاری لە باشوورى كوردستان .

۱۹۷۲/۸/۸ كۆچى دوایى شاعیرو چیرۆكنووس و وەرگیڕ و ووتارنووس مامۆستا
عەبدولقادر محەمەد عەزیزجان ناسراو بە - قەدرى جان - بە نەخۆشى
هەژانى میشك و گۆرەكەى لە گۆرستانى مەولانە خالید نەقشبنەدى لە
شارى دیمەشق نێژراو .

جیگەى نامازەیه كە ئەم شاعره لە سالى ۱۹۱۱ لە شارۆچكەى دیرك لە
نزیك شارى ماردین لە باكورى كوردستان چاوى بە جیهان هەلەیناوه ...
خویندى سەرەتایى و ناوەندى لە شارۆچكەكەى تەواوكردووه دواى ئەوه
بە هۆى بارى رامیاری روو لە ناوچه كوردیەكانى رۆژئاواى لكیئراو بە
سووریا دەكات . لە شارى سەلهمیمیه خویندى خانەى كشتووكانى
مامۆستایان تەواودەكات .

لە سالى ۱۹۵۷ روو لە مۆسكۆى پایتەختى پروسیا دەكات و لەوى چاوى
بە مستەفا بارزانى دەكهوێت ... دواى گەرانەوئى مستەفا بارزانى بۆ ئىراق
ئەویش روو لە شارى بەغدا دەكات و چاوى بە مستەفا بارزانى دەكهوێت ...

ئەم شاعىرە لە سانى ۱۹۳۹ خىزان پىكەو دەنى لە گەل كچە توركىك ... لەدوای هاتنى بۇ ئىراق لە سانى ۱۹۵۸ چەندىن پارچە شىعر لە رۇژنامە ھەفتەنامە كوردىيەكان وەك گوڤارى روناھى - گەلاوېژ - رۇژنامەى نازادى - ژىنى كاكەى فەلاح بلاودەكاتەوہ ... ئەم شاعىرە لە ژيانىدا بەردەوام دەبى لە كارە ھەمە لایەنەكانى لە پىناو گەل و نىشتىمانەكەيدا .

سەرچاوە: - رۇژنامەى خەبات ژمارە/۲۵۸۱ .

كۆمىۋنى پارىس زاراوہىكى مېژوويەو لە مېژووى بوونى دەسلەلاتى ۱۹۷۲/۸/۱۰ فەرەنسا بەدو و پروداوى گىرنگ دادەنرىت لە مېژوودا، ئەويش يەكەم بە پروخاندنى رژیى شانشىن و دووہم بەرپابوونى كۆمۆنەى پارىس لە سانى ۱۸۷۱ لە فەرەنسا .

بەلام كۆمىۋنى پارىس يەكەم پىكخراوہىكى رامىارى بوو ، كە لە پارىس دامەزراو كارى كرد لە پىناو پروخاندنى ئەنجوومەنى نىشتمانى ، كە لەوكات پارتى پىشكەووتنى لىھاتەكايەوہ بەناوى - چەپەك - و كۆمۆنەى دووہمى راپەرلىكى جەماوہرى بوو لە دواى نەمانى ئىمپراتورىيەتى ناپلىۋن لە ۱۸۷۱/۳/۱۸ بەردەوام بوو تاكوو ۵/۲۸ى ھەمان سال. لە وولاتى فەرەنسادا .

كۆچى دوايى كەسايەتى ناودارى كورد و نووسەر و بىرمەندى نىشتىمان ۱۹۷۲/۸/۲۲ پەرورە دكتور - مەمەد نورى دىرسى - لە شارى جەلبەبى سووریا ... جىگەى نامازە پىكردنە كە دكتور نورى دىرسى لە سانى ۱۸۹۳ چاوى بە جىهان ھەلھىناوہ ... لە سانى ۱۹۱۹ لە گەل خىزانەكەى بەرھەو شارى دىرسى چوونەو لەو شارۆچكەى جى نشىن بوونە كە ئىستا تورك بەو شارە دەلین - تونجىلى - ئەم كەسايەتتە بەشدارى لە راپەرلەكانى كورد لە باكورى كوردستان كىردووەو بەو ھۆش تووشى راودونان و ئىش و نازار بووہ لە لایەن رژیى تورك ... بەژدارى لە راپەرلەكانى سانى ۱۹۳۷ كىردووە كە رژیى توركىا زىاتر لە ۲۱۲ گوندى سوتاند و زىاتر ۱۵۰۰۰ ھەزار ھاولاتى كوردى لە باكورى كوردستان شەھىدكرد لە گەنج و پىرە مندال و نافرەتى كورد لە ھەرىمەكەدا .

دواى ئەو ھەلسا بەدانانى كىتبى - دىرسىم لە مېژووى كوردستان - و لە

سالى ۱۹۵۲ له شارى حه‌لب به چاپگه‌يه‌نرا... دواى نه‌وه بووه نه‌ندامى سه‌رکردايه‌تى پارتى ديموكراتى كورد له سووريا كه له سالى ۱۹۵۷ دامه‌زرا . ئه‌م كه‌سايه‌تبه نيشتيمان په‌روه‌ره له ماوه‌ى ژيانى به‌رده‌وام بووه له‌خه‌بات‌كردن له پي‌ناو گه‌ل و نيشتيمان له هه‌موو يواره جياجياكان به تايبه‌تى له بوارى نه‌ته‌وه‌يى و نيشتيمانيدا .

۱۹۷۲/۹/۵

كو‌مه‌ئيك له ئه‌يلولى نه‌سووه‌دى فه‌له‌ستينى ، كه ژماره‌يان هه‌شت كه‌س بوو توانيان له په‌رژينى ده‌ورپي‌دراوى - گوندى ياربه‌كانى ئو‌لو‌مپى - پازده‌ن و گه‌مارو‌ى بده‌ن له شارى ميونخى نه‌لمانى ، يه‌كيك له‌و شووقانه‌ى كه ۱۰ ياريزانى ئيسرايلى تيدا‌بوو ده‌ست به‌سه‌ريان بكه‌ن ، كه نه‌مه‌ش بووه هو‌ى ليك ترازانى په‌يوه‌ندى نيوان ده‌سه‌لاتى ئيسراييل و جوولانه‌وه‌ى رزگارى فه‌له‌ستين .

۱۹۷۲/۱۲/۱۲

ده‌رچوونى بريارى كو‌مه‌له‌ى گشتى نه‌ته‌وه يه‌كگرتووه‌كان به ژماره ۱۹۵۵/ له‌گه‌ل چه‌ندين بريارو ياساى ديكه‌ى پشتگيرى له پي‌دانى مافى گه‌لانى ژي‌رده‌سته ، كه له‌سه‌ر وولاتانى جيهان ئه‌ركيكي جي‌به‌جئ كردنه‌و پي‌ويسته پشت گو‌ئى نه‌خري‌ت له نه‌نجام نه‌دانى له‌لايه‌ن وولاتانى په‌يوه‌نداردا له جيهاندا .

۱۹۷۳

هي‌زه‌كانى سووپاى نه‌مه‌ريكا هي‌رشه‌كانى ئاسمانى بو‌سه‌ر شاره‌كانى قيتنام راگرت له پي‌ناو ريگا ئاسان كردن بو‌ريكه‌ووتنى ئاشتى ، به‌پي‌ي ريكه‌ووتننامه‌ى مو‌ركراو له ۱/۲۷ى هه‌مان سا‌ل له پاريسى پايته‌ختى فه‌رهنسا وه‌ك ريكه‌تننيكى به‌لگه‌يى .

۱۹۷۳/۱/۱۵

كه له‌لايه‌ن قيتنامى باكوورو به‌ره‌ى رزگارى نيشتمانى - نه‌لفيت كو‌نگ - و نه‌مه‌ريكا و قيتنامى باشوور به‌شايه‌تى چيني ميللى و فه‌رهنساو به‌ريتانياو يه‌كي‌تى سو‌قيه‌ت له جيهان .

۱۹۷۳/۲/۲۷

له ئاكامى گفتووگو‌ئى نيوان نه‌مه‌ريكا و قيتنام ، له پي‌ناو چاره‌سه‌رى كي‌شه‌كان به ريگه‌ى ئاشتيانه‌و دي‌له‌كانى ده‌ستگير كراوى سه‌ربازى نازاد كران ، كه له جه‌نگى نيوان هه‌ردوو لايه‌نى شه‌ر‌كه‌ر ده‌ستگير كرابوون له به‌ره‌كانى شه‌ردا .

- ۱۹۷۳/۳/۹ پرۆژە مافى ئۇتۇنۇمى بە پىيى رىكەوتنامە/ ۱۱ى ئادار پىشكەش بە دەسلەتلى ناوھندى پىيىمى بەعسى لە ئىراق كرا ، بەلام ئەو رىكەوتتەنى جىبەجى نەكردو لىي پاشگەز بووۋە .
- ئەويش بووۋە ھۆى لەبار چوونى بارو دۇخى ئىراق ، بەتايبەتى پەيوھندى لە نىوان سەركردايەتى شۇپشى ئەيلول لە ھەرىمى باشوورى كوردستان و دەسلەتلى ناوھندى پىيىمى بەعسى لە ئىراق.
- ۱۹۷۳/۳/۱۳ لە دەستورى پىيىمى بەعس لە سوورىادا ، بە ئاشكرا ئەوە دىارى دەكا . كە بەيەك چاۋ سەيرى ھاۋ وولاتىانى دانىشتوى سوورىا ناكات ، سەبارەت بەۋەى كە لە دەستور دەسلەتەكان لەيەك جىئەكراۋنەتەۋەى لەچەندىن ماددەى دەستورىدا ھەژمونى دەسلەتلى جى بەجىكردن زال بووۋە بەسەر دەسلەتلى ياساى و دادوھرىدا .
- ھەروا لەدەستورەكە چەندىن جىكارى كراۋە لە نىوان ھاۋولاتىانى كوردو ەھرب لەنىۋو ئەو جىكارىانەش جىكارى پامىارى و جىكارى نەتەۋەى و جىكارى نائىش .
- لەبارەى جىكارى دەستورى تەنھا پەۋاى داۋە بە پارتى بەعس ، كە پارىكى خاۋەن تايبەتەندى شمولىيە ، لىرەشدا نارەۋاىي و قەدەخەكردنى سەرجەم راۋ بۇچوون و كارى سياسى دىكە لەدەرەۋەى پارتى بەعس دەسەپىنى . لەماددەى ۸۴/۱ لە دەستورى سوورىادا ھاتوۋە ، كە پالاۋوتنى سەرەك كۇمار تەنيا لە رىگەى پىشنىارى قىادەى قوترى پارتى بەعس دەبىت . ھەروا لەدەستورەكەدا دان بەھىچ نەتەۋەىيەكى غەيرە ەھرب نائىت ... ھەروا لەماددەى ۱/ ى دەستوردا ھاتوۋە ، كە سوورىا بەشىكە لە ئومەى ەھربى و لەگەلى ەھرب پىك ھاتوۋە .
- ھەروا زمانى پەسمى تەنيا زمانى ەھربىيە ، ھەروا ئامانجى دەستورەكە بەھىزكردن و رۇشەنپىركردنى نەتەۋەى بەناۋى ەھربە و ھەموو ياساۋ مەرسوومىك و كۇبوۋنەۋەيەك بەناۋى ەھرب دەردەچىت و دان بەنەتەۋەكانى دىكە دانائىت لە وولاتەكەۋ ناۋچەكەدا .
- ۱۹۷۳/۳/۲۹ ھىزەكانى سووپاى ئەمەرىكا لە باشوورى قىتنام كىشانەۋە ، كە ئەمەش بووۋە ھۆى ئەۋەى كە شەرى قىتنام لەلەين ئەمەرىكا كۆتايى پىھىنرا لە

وولاتەكەو ناوچەو جيهاندا .

۱۹۷۳/۳/۲۰

ناشكرابوونى پيلانەكەى ئىدارەى ئەمەرىكا بۆلە ناو بردنى دەسەلاتى سەرۆكى شىلى سلقادۆر ئىلەندى ، كە دەسەلاتىكى ماركسى -لېنىنى بوو و هەنگاو نانى بەرەو پزىمى سوشىاليستى دەنا لە وولاتەكەدا .

۱۹۷۳/۶/۱۸

كۆچى دوايسى نووسەرو رۇناكېرى كورد مامۇستا -
حەسەن فەھمى جاف - لە شارى بەغدا .

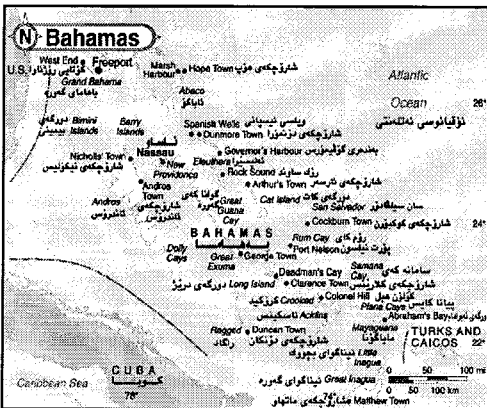
شايانى باسە ناوبرا نووينەرى شارى هەلەبجەى شەھىد بوو لە ئەنجومەنى نووينەرانى رزىمى شانشىنى لە ئىراق .

۱۹۷۳/۷/۹

تيرۆكردىنى سەركردەى كورد عەلى شىرۆو هاوسەرەكەى خاتوو - زەرىنە - خان لەباكوورى كوردستان لەلەين پزىمى توركيا .

۱۹۷۳/۷/۱۰

وولاتى بەھامز وەك وولاتەكانى جيهان سەرپەخۆى خۆى لەناو راپەلەى وولاتانى كۆمەنوولسى بەرىتانىا راگەيانەد... ئەم راگەياندنەش لە شارى - ناساوى - پايتهخت بوو ، كە

ژمارەى دانىشتووانەكەى ، ۱۹۵،۰۰۰ هەزار كەسە . هەروا ژمارەى دانىشتووانى وولاتەكەى ، ۳۹۰،۰۰۰ هەزار كەسە . هەروا رووبەرى خاكى وولاتەكەى ، ۱۳،۳۲۹ كىلۆمەتر چوار گۆشەىە . هەروا چەرى

دانىشتۋانەكەي ، ۷۱ كەس لە يەك مىل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ،
پىيىست رەشەكان ۸۵٪ . سىپى پىيىستەكان ۱۵٪ . لە ۋولاتەكەدا .

بەيەكەۋە نووساندنى كەشتى ئەپۇللۇي ئەمەرىكى لەگەل كەشتى سىۋىزى ۱۹۷۳/۷/۱۷
پروسى لەگەردووندا ، لەپىناۋ ئەنجامدانى كارە ھاوبەشىە زانستىەكانيان .

بەرىپابوونى كودەتاي سەربازى لە ئەفگانستان بەسەركردايەتى محەمەد ۱۹۷۳/۷/۱۷
داود ، كە لەو كات شانشىن زاھرشا بەسەردانىك لە ئىتالىيا بوو
كودەتايەكەش سەركەۋوتنى بەدەستەينا ، ئەۋىش بەراگەياندى پزىمى
كۆمارى ۋە ھەلوۋەشاندىنەۋى پزىمى شانشىنى لە ئەفگانستان بەپشتگىرى
پروسىيا يەكەم ۋولاتىش ھندستان بوو كە دانى بەكودەتايە نا لە
كىشۋەرەكەدا .

نەحمەد ھەسەن ئەلەبەكر

بەرەي نىشتىمانى نەتەۋىي پىشكەۋوتو لە ۱۹۷۳/۷/۱۷
نىۋان سەركىتىرى يەكەمى پارتى
كۆمۇنىستى ئىراق عەزىز مەھمەد ، و
ئەمىندارى گشتى پارتى بەعسى عەرەبى
سۇشپالىستى ئەحمەد ھەسەن بەكرو
سەركۆمارى ئىراق ، لە دواي مۆركردنى
پراگەياندا ، كە بوۋە ھۆكارىكى نا لەبار بۇ
سەرگەلانى ئىراق . بە تايبەتى
بزوتنەۋەي پزگارىخۋازى كوردو دوايى

پارتى كۆمۇنىست و گەلانى ئىراق ، بە تايبەتى گەلى كوردو نىشتىمانەكەي
بەرەو مەرگەسات ھەنگاۋىنا لە ۋولاتەكەدا .

جىگەي شىكىردنەۋەيە كە مۆركردنى بەرەي نىشتىمانى نەتەۋەيى
پىشكەۋوتن لە نىۋان رىمى بەعس و پارتى كۆمۇنىست لە ئىراق دوو
ھەلەي گەۋورەي لىكەۋوتەۋە ، لە نىۋان پارتى كۆمۇنىست و پارتى
دىموكراتى كوردستان ، كە ئەو كاتە سەركردايەتى بزوتنەۋەي پزگارى
كوردى دەكرد لە ھەرىمى باشۋورى كوردستاندا ئەۋىش :-

یه‌که‌م :- پارتی کۆمۆنیستی ئێراق باش
 ئه‌وه‌ی ده‌زانی که پارتی به‌عس له‌ سه‌ر چ
 بنه‌ماو ئامانجیک دامه‌زراوه‌ له‌ هه‌موو
 بواره‌ جیا جیاکانیدا ، که پارتیکی
 نه‌ته‌وه‌یی شو‌قینی به‌رچاوته‌نگی
 داپلۆسیینه‌ره ، و به‌لگه‌ش ئه‌وه
 ده‌سه‌لمینی چ له‌ سووریا و چ له‌ ئێراق ،
 به‌ تایبه‌تی له‌ دوای کوده‌تا
 سه‌ربازیه‌کانیان له‌ ۱۹۶۳/۲/۸ و له‌ ئێراق

و له‌ ۱۹۶۳/۳/۸ له‌ سووریا و مامه‌له‌ کردنیان له‌ گه‌ل گه‌لانی ئه‌و وولاته‌ به
 زۆر دروستکراوه‌ له‌ سه‌ر خاکی گه‌لانی ئه‌و دوو وولاته‌ به‌ تایبه‌تی گه‌لی
 کوردستان.

هه‌روا هه‌لوو‌یستیان به‌رامبه‌ر به‌ گه‌لی کورد ، چ له‌ ئێراق و چ له‌ سووریا له
ئاوچه‌که‌دا . به‌ دروشمه‌ پرشنگ داره‌کانیان به‌ ناوی - ئومه‌ عه‌ره‌بیه
واحیده - زات رساله‌ خالیده - وه‌حده‌ حووریه‌ ئیشتراکیه - هه‌روا تاکوو
ئێستا ئێراق و سووریا به‌ خاکی عه‌ره‌ب و ئومه‌ی عه‌ره‌ب دانه‌نین و دان
به‌ مافی گه‌لانی دیکه‌ی ئه‌و وولاته‌ دانانین ، به‌ تایبه‌تی گه‌لی کورد ، گه‌ر
دان به‌ مافی کوردیش دابنن به‌ مافی نه‌ته‌وه‌یی دانانین نه‌که‌ به‌ مافی
نیشتمانه‌که‌یدا .

له‌ ده‌ستووری ۱۹۵۸/۷/۱۶ و ریکه‌وتنه‌نامه‌ی ئاداری/۱۹۷۰ دا هاتوه ،
گه‌ر بگریینه‌وه‌ سه‌ری و به‌راوردی بکه‌یت ...!...

له‌ به‌ر ئه‌وه‌ی پارتی کۆمۆنیست نه‌ ده‌بوایه‌ یه‌که‌ لایه‌نه‌ ئه‌و به‌ره‌یه‌ی مۆر
 بکردایه‌ بی ئه‌وه‌ی پارتی دیموکراتی کوردستان به‌شداری نه‌کردایه ، له
 به‌ر ئه‌وه‌ی پارتی کۆمۆنیست و پارتی دیموکراتی کوردستان هه‌ر له
 سه‌ره‌تای دامه‌زاندنیان ، به‌ تایبه‌تی له‌ دوای سا‌له‌کانی ۱۹۵۰ تا
 مۆرکردنی ریکه‌وتنه‌نامه‌ی ئاداری/۱۹۷۰ هاوبه‌شی خه‌بات بوون و له‌ یه‌که
 سه‌نگه‌ر دژی داگیرکه‌رو زو‌لم و زۆردارو ئه‌و پارتیه‌ به‌عسه‌ وه‌ستا بوون
 ئه‌ویش :-

ئه‌ :- پارتی کۆمۆنیست له‌ پیناو رووخاندنی رژیمی به‌عس و هیئانه‌ دی

رژىمىكى دىموكراتى فېدرالى يەكگرتوو ، كە ھەموو گەلانى ئىراق بە مافەكانيان شادىن و گەلى كوردىش بە ئاواتەكانى لە ژىر سىبەرى ئەو رژىمەدا لە ئىراقدا .

ب :- پارتى دىموكراتى كوردستانىش لە پىناو بە دەست ھىنانى مافى ئۆتۈنۈمى تەواو لە چوار چىۋوھى سنوورى ئىراق لە ھەرىمى باشوورى كوردستان لە ھەموو بوارە جيا جياكاندا ، بە تايبەتى لە بوارى نەتەوھى و نىشتىمانىدا .

دووم :- لە گەل ئەوھشدا نەدەبوايە پارتى دىموكراتى كوردستان ، لەو كات پارتى كۆمۇنىستى بە تەنيا لە گۆرەپانى راميارى جى بەيلابايە ، لە بەر ئەوھى بە تەنيا بوو لە گۆرەپانەكەدا . كە لەو كاتە يەكئەتى سۆقئىت پالپىشتى ئىراق و ەك دواى رووخاندنى سەدام بەھەلستكار نەبوو لە ئىراق و ناوچەكەدا .

ھەروا رىكەووتننامەى ئادار لەو كات و ساتدا زۆر بەھىزتر بوو لە بە دەست ھىنانى مافەكانى كورد لە دەستوورى ھەمىشەيى دواى رووخاندنى رژىمى سەدام لە ئىراق و چەندىن كىشەى دىكە ، ھەر ەك بە روونكردەھى رىكەووتننامەى / ۱۱ى ئادار نامازەم بۇ كرووھ .

جا لىرەدا مىژوو ئەوھى سەلماند كە چۆلكردنى گۆرەپانى ئىراق بە ھۆى روو ەركىرانى پارتى كۆمۇنىست و پارتى دىموكراتى كوردستان لە يەكترى بە تايبەتى پارتى دىموكراتى كوردستان ھەلەيەكى گەوورەى مىژوويى بوو ، بە تايبەتى لە ھەردوو بوارى نەتەوھى و نىشتىمانىدا ، كە ئەمەش بووھ ھۆكارى مۆركردنى رىكەووتننامەى جەزائر لە ۱۹۷۵/ ۳/۶ و ھەرس پىھىنانى شۆرشى ئەيلول و مەرگەساتى لىكەووتەوھ لە ھەموو بوارەكاندا .

لە بەر ئەوھى ھەلە كردن لە پىناو ھەلە ئامانجى رەشپىنىيە نەك گەشپىنى ، جا لە ھەر لايەنىك بىت ، بە تايبەتئىش بۇ كورد و لايەنى كوردى ، كە زۆربەى ھەلەكان رىگە خۆشكەر بوون بۇ بە ئەنجامگەياندى ئامانجەكانى دوورثمانى گەلە كوردستان نەك ھەر لە ئىراق بەلكو بگرە لە سوورىاو ئىران و توركىياش .

لە بەر ئەوھى مىژوو وزانستى مىژوو دايكى ھەموو زانستەكانى دىكەيەو

شەرم لە كەس ناكات و نەفرەت لە هەلەكان و ئەنجامدەرى هەلەكان دەكات
لە هەموو لایەنە جۆراو جۆرەكاندا .

لە كۆنگرەى چوارەمى وولاتانى بىلایەن - عدم الانجياز - كە ٧٦ وولاتى
١٩٧٣/٩/٥
ئەندام بەشداری تىداكرد لە شارى جەزائىرى پايتەختى جەزائر ، لەگەڵ
بەشداربوونى سەرۆكى لیژنەى جیبەجیكردنى رىكخراوى فەلەستین بە
ئەندامى چاودىرو بۆ یەكەم جار لە بېریارەكانى وولاتانى بىلایەن تايبەت
بەكیڤشەى فەلەستین لە ژێرناونیشانى - بارى پۆژەهەلاتى ناوەراست و
كیڤشەى فەلەستین- لە پۆژەهەلاتى ناوەراستدا .

بەپاڤیشت و هاوكارى و یارمەتیدانى ئەمەریكا كودەتای سەربازى لە وولاتى
١٩٧٣/٩/١١
شىلى بەرامبەر بە دەسەلاتى سلقادۆر ئەلەندى ئەنجامدراو لە ناکام
كودەتایە سەربازىیەكە سەرکەوتنى بە دەست هینا ، كە ئەمەش
كاردانەوهى ناهەموارى كردە سەر بارو دۆخى شىلى و دەسەلاتى تاكړەوى
تووندو تیژى سەربازى لە وولاتەكە بەرو رژىمى دكتاتۆرى هەنگاوینا لە
ناوچەكەدا .

دەستە بەرەكەى گازی
١٩٧٣/٩/١٢
ژەهرای سەدام حوسین-
فرانز فان ئەنرات- لە سەرەتای
دەست پىكردنى ژيانیهوه ،
ئەگۆواستریتەوه بۆشارى
ژنیفى سوئیسرا - لەوى بۆ
نوسینگەیهكى ئەندازیارى
ئىتالى- سوئیسرى هاوبەش ،
كە نوسینگەیهكى ئەندازیارى

نیوودەوولەتى كیمیاىی هۆلەندى ئەمەریكى بووه ، كە هەردوو دامەزراوەكە
نەخشە كیڤشى كارگەكانیان دەكرد لە پۆژەهەلاتى ناوەراستدا .

۱۹۷۲/۹/۲۲

كۆچى دوايى روناكېرو شاعىرى
چىلى - بابلۇنېرۇدا ... جىگە
ئامازە پىكرىدە ئەم شاعىرە لە
سالى ۱۹۰۴ لە وولاتى چىلى لە
ئەمەرىكاي لاتىنى چاوى بەجىهان
هەلھىناوہ ... ھەر لە مندالىيەوہ
دايكى دەمرى و لە تەمەنى ۱۲
سالىدا دەست دەكا بە ھەلبەست
دانان . ئەم شاعىرە نەك ھەر
شاعىرىكى بىھناوبانگ و
كەسايەتھەكى نىشتىمان پەرەوہى

وولاتەكەى بووہ ، بەلكوو شاعىرىكى لىھاتوو سەرکەوتوو جىھانىش بووہ
... ھۆكارى سەرکەوتنى ئەم مروۋقە كە زمانى شاعىر زمانى ئەسپانى
ئەمەرىكاي لاتىنى و ئەمەرىكاي ناوہراست و مەكسىك و ئەسپانىاش بووہ

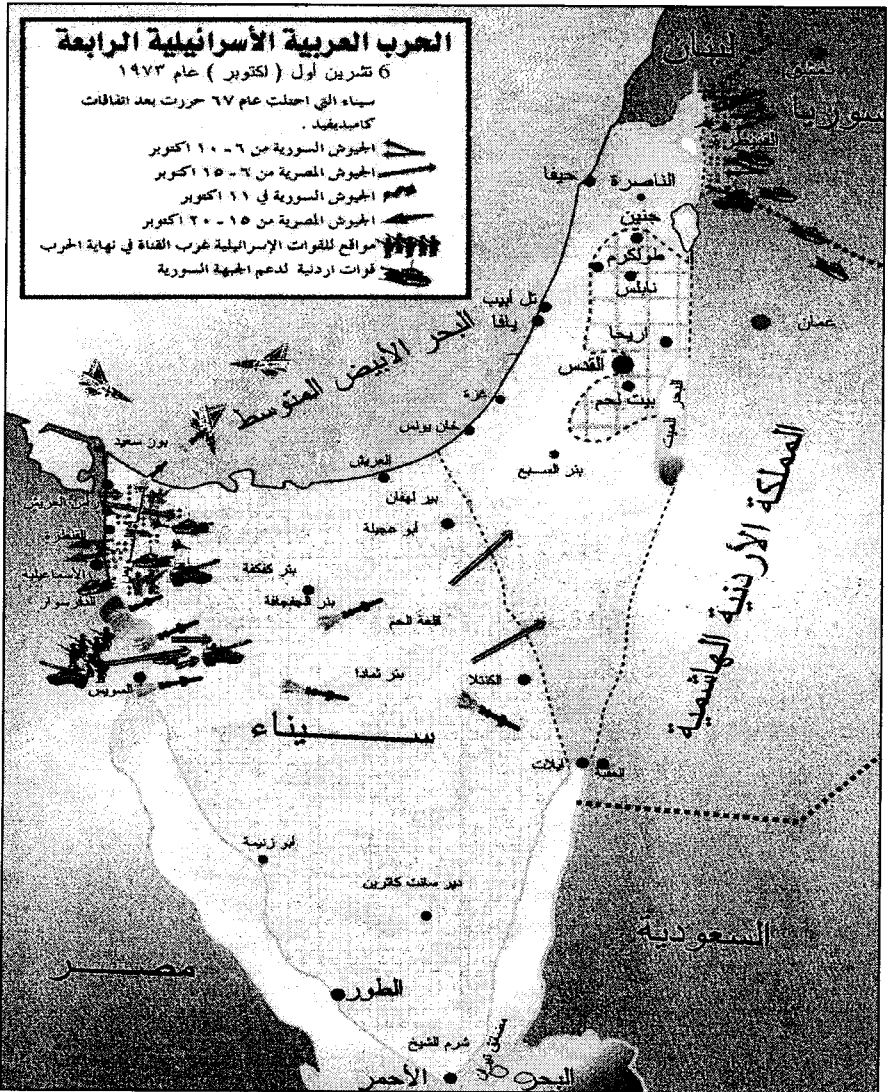
لە تەمەنى ۲۳ سالىدا كارەكانى كونسولى و بە بالىۋىزى نوينەرى
فەرمانبەرىتە راميارى وولاتەكەى لە بۇرماو رانگۇن سيلان و ھندستان و
ئەندونوسيا و سەنگافوراو ئەرژەنتىن و مەكسىك و ئىسپانيا و پارىسدا
كردووہ .

ھەر لەم ماوہش بەشدارى چەندىن كۆرۈ كۆبۈنەوہى كردووہ لە ئىتالىا و
فەرەنسا و مەكسىك و گواتىمالا و كوبا و ئەمەرىكا و يەكەتە سۆقىتە و
پۇلۇنيا و ھنگارىا و يۇگسلافا و چىن .

ئەمەش بۆتە ھۆكارى بەھىزى شەر و ھەلبەست و گەياندىنى بىرى
رۇشنىبىرى بەجەماوہرو خۇ پىگەياندىن ... بەھۇى گەران و تواناي
رۇشنىبىرى لەچەندىن رىكخراوى جىھانى ئەندام بووہ لە دژى ئىمپىريالىزم و
چەوسانەوہ و . لە پىناو دادپەرەرى و سەرەستى و ژيانى كامەرانى مروۋقە
دا خەباتى كردووہ .

ئەم شاعىرە چەندىن كىتەبى شەر و تارى بەچاپگە ياندووہ و بەرھەمەكانى
تاكو ئىستاش جىگەى رۇشنىبىرو تاقىكردنەوہن بۇگەلانى چەوساوہى سەر
گۆى زەوى لە ھەموو بوارەكان لە جىھاندا .

١٩٧٣/١٠/٦ هه لگيرسانی شهري نيوان هيژه کانی سووپای وولاتانی عه ره بی به سه ر کرایه تی وولاتی میسر و هیزی سووپای ده وولته تی ئیسرا ئیل ، که هیژه ها و به شه کانی سووپای وولاتانی عه ره بی له و شه ره ش شکستیان هیئا ، سه ر وه ک جارانی پیئشو و به سه ر کرایه تی کۆماری میسری عه ره بی له نا و چه که دا .

۱۹۷۳/۱۰/۱۳ كۆچى دوايى ھونەرمەندى كورد مامۇستا - رەفىق چالاک - لە شارى سلېمانى لە ھەريىمى باشوورى كوردستان .

جىگەي ئاماژە پىكرىدە كە رەفىق چالاک لە سالى ۱۹۲۳ لە شارى

سلېمانى چاوى بەجىهان
 ھەلھىناوہ ... ئەم كەسايەتتە
 ھەر لە سەرھەتاي منداليەوہ
 خولياي ھونەر ئەدەب بووہ .
 مامۇستا چالاک لە ئىوان سالى
 ۱۹۶۱ - ۱۹۶۲ لە - دارالمعلمين
 الرىقى - دەرچووہ و بۇيەكەم
 جار لە قوتابخانەي مەلكەندى لە
 شارى سلېمانى دەست
 بەكاربووہ و وانەي سرورودى
 گوتتوہو و زۆر گرنگى بە

سرورودە كۆنەكان دەداو ھەمووى تازە كردنەوہ .

ھەر و چەندىن سرورودى بەدەنگى خۆي تۆماركردوہ لەوانە - سەدەي
 بىستەم / لەھۆنراوہي بىكەسى شاعر - تادەست لەمەل ھىوا نەكەم /
 ھۆنراوہي مامۇستا زىوہرى شاعر - گەرچى تووشى رەنجەرۆيى
 /ھۆنراوہي ھىمنى شاعر - جەژنە جەژنى كوردستانە / لە ھۆنراوہي / ۴۴
 گۆران - ئەي ھەقالانى رىگەي خەباتم / ھۆنراوہي نورى دەشتى كە بۇ
 قەسابخانە خويىناويەكەي سلېمانى لە سالى ۱۹۱۳ ي گوتبوو... دواي ئەوہ
 مامۇستا رەفىق چالاک لە ناوہندى سالى چەكان لەگەل عەبدوللا گۆران و
 رەمزي قەزاز دەچنە شارى يافا لە فەلەستىن بۇ كۆكردنەوہي ئىستگەيەكى
 كوردى .

بەلام ئەو ھەر زوو دەستى لەكار كىشاوہو گەراوہتەوہ شارى سلېمانى و
 دووبارە دەستى بەكارى ھونەرى كردۆتەوہو شانۆگەرى لە رىي نىشتىمانا
 لە پىنجوين پىشكەش دەكات و ھەمان شانۆگەرى لە سالى ۱۹۴۶ لە شارى

ھەولير پيشكەش بەجەماوەر دەكات ... مامۇستا رەفيق چالاک لە سانى ۱۹۵۰ پەيوەندى بە ويستگەى كوردى بەغدا دەكات و ەكوو بيزەر ، ئەكتەر ، وەرگير كارى تيدا دەكات.

لەھەمان كات تيبكى شانۆگەرى بۇ يەكەم جار لە ويستگەى كوردى دامەزاند ، كە چەندىن ئەكتەرى بە تواناى لى كۆكرەو ەو تاكو سانى ۱۹۵۶ بەردەوام بوو ... دواى ئەو ەو ەولەكانى مامۇستا رەفيق چالاک بەرچاوبوون لە بوارى ھونەردا ، كە ئەويش دامەزاندنى كۆمەلەى ھونەرە جوانەكان بوو لە سەرتاى سانى ۱۹۵۷ و زۆر لە ھونەرمەندانى شارى سليمانى روو لەو كۆمەلە دەكەن .

لە ۱۹۵۷/۷/۵ بۇ يەكەم جار كۆمەلەكە ھەلبژاردنى دەستەى كارى ئەنجام دەدەن كە رەفيق چالاک بە سەرۆكى كۆمەلەكە ھەلدەبژيردى لەگەل ەوت ئەندام و جيگرەكەى وليەم يۆھەننا .

ئەو كۆمەلەىە كارى جوان دەكەن تاكوو سانى ۱۹۶۲ ، ديسان ھەلبژاردنى كۆمەلە ئەنجام دەدەن و دووبارە مامۇستا رەفيق چالاک بە سەرۆكى كۆمەلەكە ھەلدەبژيردىتەو ... مامۇستا چالاک دەيا گۆزانى و بابەتى ھەمەجۆرى ھونەرى لە گوڤارو رۆژنامەكان بلاوكردوتەو تا ئەو كاتەى ژيانى يارمەتى داو ە خزمەتى گەل و نيشتىمانەكەى دەكات لە بوارى ھونەردا لە كوردستان .

بەھۆى بەرەو لە بارچوونى بارى ئيراق و پەيوەندى لە نيوان سەركردايەتى ۱۹۷۳/۱۰/۱۵ شۆرشى ئەيلول و رژيمى بەعسى لە ئيراق ئەويش بە سەرھەلدانى بىرى پاشگەزبونەو لە جى بە جينەكردنى بەياننامەى ۱۱ ئادار ، مستەفا بارزانى داواى لە ەزيرى دەرەو ەى ئەمەريكا - كيسانجەر - كرد ، لەپيناو ھيرش كردنە سەر ھيزەكانى سوپاى ئيراق ، بەلام ناوبراو ئەو داواييەى بارزانى رەتكردەو ە بەھۆى بەرژەو ەندييە تايبەتيةكانيان لەناوچەو ھەريمەكەدا .

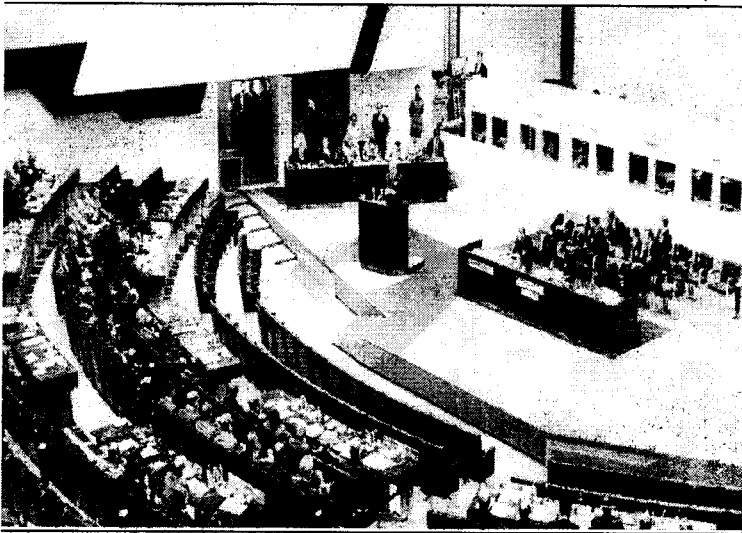
جىگرى سەرەك كۆمارى ئيراق سەدام حوسين لە وتاريكىدا گوتى :- ۱۹۷۳/۱۰/۱۷ پارتى ديموكراتى كوردستان ناتووانيت نووينەرايەتى كورد بكات ،

- ئەللىدوانەى سەدام بوو ھۆى سەرھەلدانى دژايەتى لە نىوان رژىمى بەعس و سەرکردايەتى پارتى ديموكراتى كوردستان.
- ۱۹۷۳/۱۰/۲۲ برىارى ژمارە / ۳۳۸ ئەنجومەنى ئاسايشى نىوودەووللەتى نەتەويەكگرتووھكان ، ئەويش بەراگرتنى راستەوخۆى شەرى نىوان ئيسرائىل و وولاتانى عەرەبى و جىبەجىكردنى برىارى ژمارە / ۲۴۲ى ئەنجومەنى ئاسايشى نىوودەووللەتى لەھەرئەھەكەدا .
- ۱۹۷۳/۱۱/۶ لە كۆنگرەى وەزىرەكانى دەرەھى وولاتانى بازارى ئەروپاي ھاوبەش لە شارى - كويناگن - ى پايتەختى دانىمارك ، لەو كۆنگرەيە ھەئوويستيان ديارىكرد بەرامبەر بە مافى گەلى فەلەستىن لەچارەى كىشەكە بەرپىگەى ئاشتىانە لەپۆژھەلاتى ئاوەراستدا .
- ۱۹۷۳/۱۱/۲۹ دەرچوونى برىارى ژمارە / ۲۹۳۶ لەخوولى / ۲۷ كۆمەلەى گشتى نەتەوہ يەكگرتووھكان ، بە رەزامەندى كردن لە سەر پيشنيارى يەكىتى سؤقيەت بە زۆرىنەى دەنگ كرد ، بە ناوى ئەندامانى دەستەى نەتەويەكگرتووھكان ، ئەويش بە قەدەخەكردن لە بە كار نەھىنانى تووند رەويى و داپلۇسىن لە پەيوەندىيەكانى نىوودەووللەتى و . ھەروا بەكار نەھىنانى چەكى ئەتۆمى لەھەموو كات و بارىكى نىوودەووللەتى لە جىھاندا .
- ۱۹۷۳/۱۲/۷ لە دوای شەرى / ۱۹۷۳ى نىوان ھىزەكانى سووپاي ئيسرائىل و ھىزەكانى سووپاي وولاتانى عەرەبى ، كۆمەلەى گشتى نەتەويەكگرتووھكان سەر لەنوئى دووپاتى كردهوہ بەمافى چارەى خۆنووسى گەلى فەلەستىن و مافى يەكسانى >
- ئەويش بەپىيى برىارى ژمارە / ۳۰۸۹ / ۲۸۰د كە ئەو برىارە لە بە ھىزى خۆى بەدەياجار دووپاتى جىبەجىكردنى كراوہتەوہ بەدەنگى / ۸۷ ئەندام بەپىنەدانى ۹دەنگ و بىدەنگى / ۳۳ بەرامبەر بە برىارەكە لە بەرژوہەندى رىكخراوى رىزگارى فەلەستىن .
- ۱۹۷۳/۱۲/۷ كۆمەلەى گشتى نەتەوہ يەكگرتووھكان رەزامەندى كرد بەزۆرىنەى / ۸۸ دەنگ لەخوولى / ۲۸ى دانىشتنەكە بەرامبەر / ۲ دەنگ ئەويش - چىنى مىللى و ئەلبانىا - و بەدەنگ نەدانى / ۳۸ دەنگ ، ئەويش بەئاگادارى ئەندامانى

هەميشەيى لە ئەنجومەنى ئاسايش ، لە پىناو كەم كەردنەوى بوودژەي سەربازى بەرژەي - ۱۰٪. ئەويش بە دەست پىشخەري شوڤيەت بوو ، لە پىناو يارمەتى دانى وولاتانى تازە پىگەيشتوو لە پىناو بوژانەوى ژىرخانى ئابورىاندا .

دەرچوونى بېريارى كوّمەلەي گشتى نەتەوہ يەكگرتووەكان بە ژمارە ۳/۲۱۰۳ ۱۹۷۳/۱۲/۱۲ و داننان بە خەباتى گەلانى ژىر دەستەو داگىركراو دژ بە ئىستعمارو دەتەسەراگرتنى بىگانەو پزىمە شوڤىنىستە رەگەز پەرسەتەكان ، لە ژىر كىشەي چەكدارەكانى نىوودەوولەتى بىت >

بۇ نمونە كوردو خەباتى كورد لەسەر خاكى داگىركراوى خۆي لە نىوان چوار دەوولەتى شوڤىنى ، كە خەباتىكى عادىلانەو پىويستە لەلايەن نەتەوہ يەكگرتووەكانو وولاتانى پەيوەندىدار چارەسەر بگىريت لە ھەرىم و ناوچەو كىشووہرەكەدا .

1974

1974/1/10 بهستنى كۆبونەوہ لە نىوان پارتى ديموكراتى كوردستانى رۆژھەلاتى كوردستان و پارتى كۆمۇنستى ئىراق ، لە پىناو چارەسەر كوردنى پەيوەندىيە دژووارەكانى نىوان ھەردوو پارتى ديموكراتى كوردستان لە رۆژھەلاتى كوردستان و پارتى ديموكراتى كوردستان لە باشوورى كوردستان .

1974/1/20 تىكۆشەر و خەباتگىرى كورد عەزىز عقراوى ئەندامى مەكتەبى سىياسى پارتى ديموكراتى كوردستان و ، ھاشم عقراوى و ، ئىسماعىل مەلا عەزىز ئەندامانى لىژنەى ناوھندى ، نامەيەكى ھاوبەشيان ئاراستەى بارزانى و سەر كوردايەتى پارتى ديموكراتى كوردستان كرد .

كە لەو نامەيە چەند رەخنەيەكيان لە بارزانى گرتبوو ، بە ھۆى جياوازی بيروو بۆچوونيان لە سەر كوردايەتى كوردنى بزوتنەوہى رزگاربخوازی كورد لە دوای بەياننامەى ۱۱ ئازار بە دروست بوونى بارودۆخە ناھەموارەكەى پەيوەندى نىوان سەر كوردايەتى كوردو رژىمى بەعس لە ئىراق .

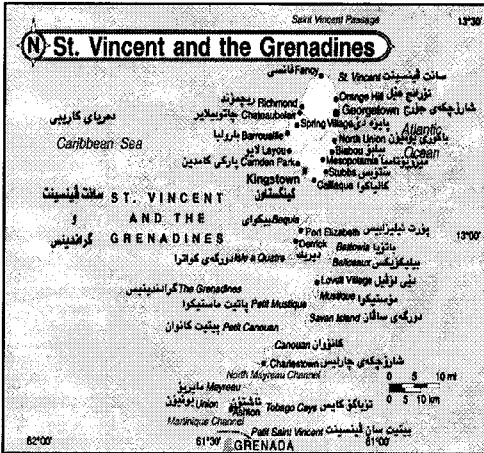
1974/2/10 بەرپابوونى شەپرى نىوان ھىزەكانى سووپاى ئىران و ئىراق ، لە سەر سنوورى نىوان ھەردوو دەوولەت كە لە سەر خاكى كوردستان و ، لە ئاكامى ئەو شەپرە زياتر لە 65 سەرباز لە ھەردوولا كووزران و شەپرەكەش بە بژيووانى رىكخراوى نەتەوہيەكگرتووەكان وەستىنرا

1974/2/11 دەست پىكردنى جوولانەوہى - خەمىرى حومر - ى كۆمۇمەنىستەكان بە بۆردومان كوردنى شارى - پىنوم پىنە - ى پايتەختى كەمبۇديا ، كە لەو كاتەدا زياتر لە - 3. 000. 000 - مليون ھاوولاتى نىشتەجىئى بوون ، بە ھۆى دووبەرەكى راميارى لە سالانى / 1970 لەلا بالەكانى لاپەنى باشوور لە شەپرى فېتنام و لاپەنگىرانى باكورى - خەمىرى حومر - لە ناوچەكەدا ... كەئەو دووبەرەكەى بوو ھۆى دووبەرەكى راميارى دەرەكى و راميارى ناوخۆى و بوو ھۆى ئەوہى ، كە لە پىشەوہ ھەلگىرسانى شەپرى نىوان سووپاى كەمبۇديا و ھاوپەيمانانى لەگەل ھىزەكانى فېتنامى باشوور و لەگەل جوولانەوہى خەمىرى حومر لە ناوچەكەدا .

نووسراوی وهزارهتی نهوتی پژی می به عسی له ئیراق به ژماره ۱۰۸۸/۱۱۷۲ ، ئه ویش به گوواستنه وهی رازه و کاری فه مانبه ریه تی کورده کان له دام و ده زگا نه وتیه کانی پاریزگای که رکوک له باشووری کوردستان ، بو دام و ده زگاکانی دیکه به تایبه تی دهر وهی پاریزگای که رکوک ... ئه وهیه که ده ئین - تاکوو خاوه ن مال دزه گری- دزخاوه ن مال ده گری...!

۱۹۷۴/۲/۲۴

۱۹۷۴/۲/۲۷

وولاتسی گرینادا
سه ربه خوویی خوئی به
جیابوونه وه له
به ریتانیا راگه یاند
له ناو رایه له ی
کو مه نوولسی
به ریتانیا . ئه م
راگه یاند نه ش له شاری
- گورژس -
پایته خت بوو ، که

ژماره ی دانیشتووانه که ی ، ۱۱,۰۰۰ هه زار که سه . هه روا ژماره ی دانیشتووانی وولاته که ی ، ۱۳۰,۰۰۰ هه زار که سه . هه روا رووبه ری خاکی وولاته که ی ، ۳۴۴ کیلو مه تر چوا و گو شه یه . هه روا چری دانیشتووانه که ی ، ۹۴۰ که س له یه ک میل چوا و گو شه دا . له وولاته که دا .

۱۹۷۴/۲/۲۸

کوچی دوایی تیکۆشه رو خه باتگیزی نه ته وهیی و نیشتمانی کوردی باکووری کوردستان - هانی بروسک - له شاری عه مانی پایته ختی ئوردن ... شایانی باسه ئه م شو رشگیزه کورده له کو تایی سه ده ی نو زده م له پاریزگای ئه زه رو م له باکووری کوردستان چاوی به جیهان هه له ئینا وه له هۆزی - زکان - ی کورد بووه . له خویندنه کانی ئایینی پله ی به رچاوی به ده ست هینا وه له سه ر ریگه ی سو فیه ی نه قشه به ندی .
دوای ئه وه په یوه ندی به کۆلیژی سه ربازی کردوه له شاری ئه سه ته مبول ، له دوای ته واوکردنی خویندنی سه ربازی پله ی زورباشه ی به ده ست هینا وه

پلەي شەھەرى يەكەمى ۋەرگرتوۋە . دواي ئەۋە چۆتە رېزى سوپاي
 عوسمانى بە پلەي ئەفسەرو بەشدارى لە ھەموو لە شەھەركان كردوۋە بە
 تايبەتى لە جەنگى يەكەمى جىھانى .

لە دواي كۆتايى دەسەلاتى عوسمانى كراۋتە بەرپۆەبەرى نووسىنگەي
 سيخوورى رۇژھەلاتى خواروۋ لە شارى تارانى پايتەختى دەۋولەتى فارس
 ، لە دواي ھەرەس ھىنانى ئىمپراتورىيەتى عوسمانى و دامەزاندنى
 دەۋولەتى تورك لە سەر خاكى گەلان لە لايەن مستەفا كەمال ئەتاتورك بە
 پشتيووانى وولاتانى ھاوپەيمان ، ھانى بروسك باۋەرى سەربازى مستەفا
 كەمال ئەتاتورك بە ھۆي ئازايەتى و راستگوۋىي و بەشدارى ھەموو
 شەھەركانى دژ بە دەسەلاتى نوپى تورك كردوۋە .

لەدواي ھەلۋەشاندىنەۋى دەسەلاتى خەلافەتى ئىسلامى و راگەياندىنى
 دەۋولەتى علمانى و ، راگەياندىنى راپەرىن لە باكورى كوردستان بە
 سەركردايەتى شىخ سەئىد لە ۱۹۲۵/۳/۷ ھانى بروسك لە رېزى سوپا
 مۇلەت ۋەردەگرى و پەيوەندى بە شۆرشەكەي شىخ سەئىد دەكات . لە
 دواي ھەرەس پى ھىنانى شۆرشى شىخ سەئىد و لە سىدارەدانى شىخ و
 ھەقالەكانى ئەمىن بروسك لەپەتى سىدارە رزگارى دەبى و بەرەو ئىران
 رادەكات .

دواي ئەۋەي سالىك بە سەر دەبات لە رىگەي برادەرىكى كوردى فەيلى و
 ئاشكرا بوونى لەلەين دەسەلاتى شاي ئىران بانگ دەكرىت و گفتوگوۋى
 لەگەلدا دەكات لە بارەي بارى كورد لە باكورو رۇژھەلات ولە ۋەلامىكدا
 دەئىت :-

ۋەك بىنەماكەت ئال بەھەلەۋى كە كوردى سووننەۋ دواي ئەۋە روۋ لە
 شارى مووسل دەكات ، بە فەرمانى شاۋ دەركردنى لە ئىران ، دواي ئەۋە لە
 سالىھەكانى ۱۹۲۸ - ۱۹۲۹ بەرەو سووریا دەروات و ھەۋلى تىرۆركردنى
 مستەفا ئەتاتورك دەدات و سەياریەكى كرى دەگرى و بەرەو شارى
 ئەستەمبول بەرىدەكەۋى و لەۋى پەيوەندى بە ھەندى سەربازى پاسەۋانى
 ئەتاتورك دەكات ، كە بەر لە ھەلاتنى برادەرى يەكتر بوون . كە زۆرەيان

كورد بوون . ئەوئىش بەدانانەوھى نارنجوئىك لە بارەگای مستەفا ئەتاتورك بە تەقاندنەوھى لەكاتژمىر چوارى ئىوارە لە كاتى ئەنجامدانى كارەكانى . بەلام ھەولەكەى ھەرەس دىئىنى و ئەو رۆژە مستەفا كەمال نامادەى كارەكانى نابىت و نارنجوئىكە دەتەقیتتەوھ ، دواى ئەوھ زانرا كە ئەمىن بروسك ئەم كارەى ئەنجام داوھو برى ٤٠٠ لىرە ى زىر بەخشرابو ئەو كەسەى كە ئەمىن بروسك بگرى ياخوود بىكوژى .

ئەوئىش بەرھو سوورىا دەگەرئتەوھو لە رىگا يەكك لە پاسەوانى فەرەنسى لەناوچەى جولان لە دواى پشكئىن دەستگىرى دەكەن و بەرھو شارى ئەستەمبول رەوانەى دەكەنەوھ . دواى ئەوھ دەدرئتەدادگاو لەكاتى دادگايى كردنى زياتر لە ١٠٠٠ كورد و تورك نامادە دەبن و لە ئەنجام برىارى لەسىدارەدانى بو دەردەكرى و رەوانەى بەندىخانەى ئەنادول دەكرى و ماوھى چوار مانگ بەسەر دەبات و ، لەوى پەيوەندى لەگەل بەرئوھەبرى بەندىخانە پەيدا دەكات و يارمەتى ھەلاتنى بو رىك دەخات و ئەمىن بروسك بەرھو ئىران و دواىى بەرھو ئىراق و دواىى بەرھو سوورىا رادەكات .

دواى ئەوھ ئەمىن بروسك لە سالى ١٩٣٦ روو لە ئوردن دەكات دواى ئەوھ ژئىكى فەلەستنى دىئىنى و دوو كورو كچىكى لى دەبى و كورەكەى ناوى دكتور ھانى بروسكە ... ئەم شۆرشگىرە لەخەبات بەردەوام بوو تاكوو مائىاواىى لە گەل و نىشتىمان لە ھەندەرانى دوور لە وولاتە دابەشكراوھەكى خوى كە باكوورى كوردستانە دەكات .

شاندىكى پارتى ديموكراتى
 كوردستان ، كەپىكھاتبۇن لە -
 دارا تۇفيق و ، ئىحسان شىرزادو ،
 فۇئاد عارف - بە سەركرايەتى
 ئىدىرىس بارزانى سەردانى شارى
 بەغدايان كورد ، شاندىكەو ئىدىرس
 بارزانى چاويان كەووت بە
 جىگرى سەركە كۇمارى رېژىمى
 بەسس سەدام حوسىن ،
 گىتوگوڭى نىوانيان لە بارەى
 جىبەجىكردى رىككەووتننامەى

۱۹۷۴/۳/۸

ئادار بوو ، بەلام سەدام حوسىن لە وەلامدا ووتى:-

بەياني كۇنگرەى پارتى بەسس ئەنجام دەدى و وەلامتان دەدەينەو و بو
 رۇژى دوايى شاندىكە گەرايەو كوردستان .

شاينى باسە لە رۇژانى ۳/۵ و ۳/۷ ى ھەمان سالا شاندى پارتى
 ديموكراتى كوردستان سەردانى شارى بەغدايان كورد بوو بە گۇرپىنەو و
 نامە لە نىوان سەدامو بارزانى . بەلام ھەولەكان ئاكامى بەرەو ھەرس
 ھىنانى رىككەووتننامەى ئادارو گىتوگوڭكان بوون لە ھەرىم و وولاتەكەدا .

كردنەو و فېرۇكەخانەى شارل دىگوڭى سەروكى فەرەنسا لە پارىسى
 پايتەختى فەرەنسا .

۱۹۷۴/۳/۸

بلاوكردەو و مافى ئۇتۇنۇمى كارتۇنى بو كورد لەچەند ناوچەيەكى
 باشوورى كوردستانى لىكندراوى بە ئىراق ، بى ئەو و پارتى ديموكراتى
 كوردستان بەشدارى تىدا بكات . تەنيا ئەو پارتە كارتۇنيانە نەبىت . كە
 دەسەلاتى بەسس دايمەزاند بوون لە گەل پارتى كۇمۇنستى ئىراق/ لقى
 ھەرىمى كوردستان ، كە بەشداريان لە ئەنجومەنى بەناو ياسادانان و
 جى بەجىكردى ئەو مافە ئۇتۇنۇمىيە كرد...؟.

۱۹۷۴/۳/۱۱

كۇتايى ھاتنى گىتوگوڭ لە نىوان سەركرايەتى پزىمى بەسس لە ئىراق و
 سەركرايەتى شۇرشى ئەيلول ، بە ھۇى پاشگەز بوونەو و دەسەلاتى
 ناوھندى ئىراق ، بە ھۇى رىك نەكەووتن لە سەر شارى كەركوكى كوردستان
 . كە ئەمەش بوو ھۇى لىك ترازانى پەيوەندى سەركرايەتى شۇرش و

۱۹۷۴/۳/۱۸

پژىمى بەسى ، بە دەست پىكرىنەنە بەبەردەوام بوونى شۆپش لەلايەك و داپشتنى پىلانى دووژمنكارى دژى بزوتنەوەى رزگارخوآزى كورد لەهەريمى باشوورى كوردستان لەلايەن پژىمى بەسى لە ئىراق و ياوهرەكانى ناوخويى و دەرەوەى لە ناوچەكەدا .

١٩٧٤/٤/٩

مۆركردنى پەيمانى هاوكارى و دۇستايەتى لە نىوان يەكەتى سۆفەت و پژىمى بەسى لە ئىراق ، هەر لەو كاتەدا بەرپرسانى بالآ سۆفەت داوايان لە بارزانى كرد ، كە هاوكارى پژىمى بەسى بكات ، بەلام بارزانى ئەو داوايەى رەتكردەوە بە هۆى يىروو بۆچوونە نەينىهەكانى هەردوو لايەن دژ بە كوردو خاكى كوردستان .

١٩٧٤/٤/٢٤

بە هۆى ليك ترازانى پەيوەندى لە نىوان سەركردايەتى شۆپشى ئەيلول و پژىمى بەسى لە ئىراق و بە هۆى خوڤاگرى و قارەمانىهەتى جەماوەرى قەزاي قەلادزى لە باشوورى كوردستان لەلايەن دام و دەزگا سەربازى و ئەمنى پژىمى بەسى لە ئىراق ، بۆردومان كرا ، كە بوو هۆى شەهيد بوونى زياتر لە ١٥٠ هاوولآتى و قوتابى و زامدار بوونى بەدەيا هاوولآتى و قوتابى شارۆچكەكە لە ناوچەكەدا .

١٩٧٤/٤/٢٦

لە دواى بۆردومان كردنى شارى قەلادزى ، پژىمى بەسى لە ئىراق بەوەش دلى دانەكەووت و هەلسا بە بۆردومان كردنى شارى هەلەبجە لە هەريمى باشوورى كوردستان ، ئەويش بە فرۆكەكانى جەنگى سووپاي ئىراق ، كە بوو هۆى ويرانكردنى شارەكەو شەهيد كردنى ٥٢ هاوولآتى و زامدار كردنى بەدەيا هاوولآتى شارەكە ،... لەهەمان رۆژيش بۆردومانى پردى گەلالەى كرد ، كە لە ئاكام بوو هۆى شەهيد كردنى ٨٥ هاوولآتى و زامداركردنى بەدەيا هاوولآتى ديكە لە هەريمەكەدا .

شارى قەلادىزى لە ھەرىمى باشوورى كوردستان

دووبارە ھىزەكانى سووپاي ئاسمانى ئىراق پردى گەلەھيان بۆردومان كىردو لەناكامدا زىاتر لە ۲۰ ھاوولاتى كورد لە گوندنشىنى ناوچەكە شەھىد كران لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۷۴/۴/۲۹

لە دواى بۆردومان كىردنى شارى قەلادىزى لە باشوورى كوردستان لە لايەن پڙىمى بەعس و دەسگىر كىردنى بەدەھيان كەس ، ھەئسا بە ئەنجام دانى لە سىدارەدانى خويىندكاران ، لەوانە خاتوو لەيلا قاسم و ھەقالەكانى ، كە بوو ھۆى بەرز كىردنەوھى ھەست و ھۆشمەندى نەتەوايەتى و نىشتمانى و پتەو كىردنى گىيانى قورىانىدان .

۱۹۷۴ / ۵ / ۴

لە كاتىرمىر ھەوتى ئىوارە لە بەندىخانەى ئەبوو غرىب لەيلا قاسم و ھەقالەكانى لەسىدارەدران و بۆ پۆژى دوايى ھەوالى لە سىدارەدانەكە لە راگەياندەنەكانى پڙىمى بەعسى لە ئىراق بلاوكرايەوھ ، كە لە ۴/۲۹ ھەمان سال خاتوو لەيلا قاسم و ھەقالەكانى لەشارى بەغدا دەستگىركرابوون .

۱۹۷۴/۵/۱۲

تاقىكردنەوھى چەكى ئەتۆمى بە تەقىنەوھىيەكى ئەتۆم لە ژىرزەويدا لەبىبابانى راجستان لە ھندستان ئەنجامدرا كە گورەكەى بەرامبەر بوو بە گورەى ئەو بۆمبەى كەلە ھىرۆشىما خرايە خواروھ . ھندستان بەيەننامەيەكى دەربارەى ئەو تەقىنەوھىيە ئەزمونىانە بلاوكردوھ .

۱۹۷۴/۵/۱۸

تیایدا جهختی له سهه سهه ده کردهوه که در یژدهدان به تویژینه وهی تایبهت به ته قینه وهی ناشتیانه ی ته توم .

هندستان دو پاتی ده کردهوه که نامانچ له وه بریتیه له سنوردار کردنی ناسه وارو در نه نجامی نه وه ته قینه وه نه زمونیه له جی به جیکردنی پرورژی نه ندازیاری وهک دروستکردنی به ندر درهینان و سوود وه رگرتن له سهه چاوه کانی گازی سر و شتی و درهینانی کانی و نهوت . نه وه نامانجان هس به پیچه وانه ی ناره زوی نه مریکا و یه کیه تی سو قیه تی و دیدی گشتی بوونه له جیهان له وولاته که دا .

۱۹۷۴/۶/۴

دهست پیکردنی خو پییشانندان له شاری - پنوم پینه - ی پایته ختی که مبودیا ، که بووه هوی کووشتنی دوو وه زیرو له ناکام بووه هوی هه لگیرسانی شهریکی خو ویناوی بو ماوه ی زیاتر له - ۱۵ - سال له وولاته که دا .

۱۹۷۴/۶/۲۴

سهه کردایه تی حزبی به عسی ده سه لاتدار له سووریا به سهه کر دایه تی جیگیری نه مینداری حزب و سهه رکی لیژنه ی شه مهر کو بو نه یه کیهان گری داو بریاریکی ره گهز په رستی به ژماره ۵۲۱/ ده رکرد .

شایانی باسه به پیی نه م بریاره که ده بیئت پشتنینه ی عه ره بی له سهه زهوی واقع جی به جی بگریت و به سهه خیزانه عه ره به کان دابه ش بگریت که له پاریزگای هه له ب و ره قه وه هی نرابوون و خانووی نمونه بیان بو دروستکرا بوو ، که نزیکه ی ۴۰ کو مه لگا بوو له وانه ۱۲ کو مه لگا له دیرک - مالکیه - و ۱۲ کو مه لگا له ناوچه ی قامیشلو ، ۱۵ کو مه لگا له ناوچه ی سهه ری کانی بوو .

نه وه زهویانه ش به سهه نه وه خیزانانه شدا دابه شکران و رووبه ره که ی نزیکه ی ۸۰۰،۰۰۰ هه زار دو نم زهوی بوو ، که به سهه ۴۵۰۰ خیزانی عه ره بیدا دابه شکرا وه هه خیزانیکی عه ره ب رووبه ری ۱۵۰ - ۳۰۰ دو نم ی به ره کهوت ، که دانیش توانی کوردی ره سهه له زهویه کانی بابوو و با پیرانی به سهه دان سال بی به شکران .

سهه چاوه :- خببات ژماره ۲۵۸۷ .

- 1974/7/5 ھەندى لە قەبارسەي يۇنانى سەربە - EOKA - ھەولنى كودتاي سەربازيان دا دى - ئەسقف مكارىيۇس - بە بۇردمان كىردنى كۆشكى سەرۇكايەتى و بەم ھۆيەوہ مردنى مكارىيۇسيان راگەياندا . بەلام كودەتاجيەكان نەيانزانى ، كە مكارىيۇس لەلەيەكى ترەوہ ھەلاتوہ بەرەو دىرە ئەسلى رۇژئاواي دوورگەكە . شايانى باسە دەست تىووردان و گىرەشيووين بەپالپىشتى رۇيىمى توركييا بوو دۇي گەلانى يۇنانى و قەبارىسيەكان - ھىلىنيە - لە وولاتەكەدا .
- 1974/7/10 بە پىيى راگەياندىنىكى پارتى ديموكراتى كوردستان لە باشوورى كوردستان ، بە زمانى ئىنگليزى لە ئەورپا ، كە لە 7/10 تاكوو 8/1 رۇيىمى بەعسى لە ئىراق/1042 ھىرشى سەربازى ئاسمانى بەفرۇكەكانى بۇ سەر كوردستان ئەنجام دابوو ، كە بيوہ ھۆي كوزرانى زياتر لە - 480 - ھاوولاتى و ويىران كىردنى - 433 - گوند لە ناوچە جياجياكان لە ھەيئەكەدا .
- 1974/7/20 لەئاكامى كىشەي نىوان پىك ھاتەكانى گەلانى يۇنان و دەست تىووردانى رۇيىمى توركييا ، كە ھۆكارى بوہ ھۆي ئەوہى كە ھىزەكانى سووپاى رۇيىمى توركييا پەلامارى دوورگەي قوبرسى داو لە ئەنجام داگىرى كرد
- 1974/7/30 مۇركىردنى رىكەوتنامەي وەستانى شەپ لە نىوان توركييا و يۇنان لەدوورگەي قوبىرس لە نىوان توركييا و يۇنان بەھاوكارى و ھەماھەنگى بەرىتانىا .
- 1974/8/18 فەرمانى - لىژنەي بالاي - ي كاروبارى باكور بە پىيى بروسكەي ژمارە/2/47 كە ئاراستەي وەزارەتەكانى - ناوخو دارايى و بەرگرى رۇيىمى بەعس كراوہ ، لەگەل سەركردايەتى پارتى بەعس و دەوولەت ئەويش بە - بلوك كىردنى سامانى چەسپاوو گواستراوہ - موصادرة الاموال المنقولة وغير المنقولة - بۇ ئەو كەسانەي كە پەيوەندىيان بە شۇرشى پزگارى خوازى كورد لە باشوورى كوردستان كىردى ، ئەويش بە گوواستەنەوہي خىزانەكان و دابەشكىردنىيان بە سەرەرەبە ھاوردەكان .
- 1974/8/22 جەماوہرى پارىژنگاي ھەولير بە ھۆي شەپ لە نىوان پارتى ديموكراتى

۱۹۷۴/۹/۸

كوردستان وپارتى كۆمۇنىستى ئىپراق و پاشگەز بوونەوھى پزىمى بەعسى
 لە ئىپراق لە برگەو ماددەكانى پىكەووتنامەى / ۱۱ ئادارو جى بەجى
 نەكردن و پانەگەياندىنى مافى ئۇتۇنۇمى لە كاتى دىيارىكرارى خۇى .
 كە ئەمەش بووھى ھۇى پاپەرىن لە ھەموو گوندو شارۆچكەو شارەكان و بە
 ھەموو دامو دەزگا جۆزوا جۆرەكانى لە باشوورى كوردستان و ھەلكشان
 بەرھو شاخە بەرزەكانى باشوورى كوردستان .

بەرىنۆبەبەرى نازانسى موخابەراتى ناوھەندى ئەمەرىكا - ولىام كۆلب -
 ئەوھى ناشكرا كرد كە موخابەراتى ئەمەرىكى چ ھەولكى داوھ بۆ
 رزگار بوونى لە دەست دەسەلاتى سلفادۆر ئەللندى سەرۆكى شىلى ... كە
 سەرۆكى ئەمەرىكا نىكسۆن و ئىدارەى ئەمەرىكا ماوھى دا بەخەر جكردىنى

۸،۰۰۰،۰۰۰ ملىيۇن دۆلارى
 ئەمەرىكى بۆ جموجۆلەكانى
 موخابەراتى ئەمەرىكا لە شىلى لە
 نىوان سالەكانى ۱۹۷۰ - ۱۹۷۳ ،
 ئەویش لە پىناو كۆسپ خستنه
 بەر كارەكانى حكومەتى شىلى
 بەسەر كردايەتى ئەللندى
 لە وولاتەكەدا ، تا ئەوكاتەى
 موخابەراتى ئەمەرىكا توانى لە
 پلانە تىرۆرستىيەكەى دژى ئەللندى
 و حكومەت و پارتهكەو

جەماوهرەكەى رزگار يىت بەدامەزناندىنى حكومەتى دكتاتورى بە
 سەر كردايەتى - مۆشيبى لە وولاتەكەدا .

ھەروا ئەمەرىكا رۆلى بالۆ سەرەكى ھەبوو لەدانى پلانى لە ناوبردىنى
 شۆرشى ئەيلول لە سالى ۱۹۷۵ ، ئەوھ بوو لە كۆبوونەوھى وولاتانى
 بەرھەم ھىنەرى نەوت - ئۆپك - لە شارى جەزائىرى پايتەختى جەزائر . كە
 وەزىرى دەرھوھى ئەمەرىكا نامادەى ئەو كۆبوونەوھى بوو لە ۱۹۷۵/۳/۴ بە
 ھاوكارى و بژىوانى لە نىوان ھەردوو حكومەتى بەعس لە ئىپراق و
 حكومەتى شا لە ئىران ، بە ھاوكارى سەرۆكى جەزائر ھەوارى بۆمدىن و

ۋەزىرى دەروەى جەزائىر عەبدولعەزىز بۆتەفلىقە ، لەناكامدا بوو ھۆى مۆرکردنى رىكەوتنامە شومەكەى جەزائىر لە ۱۹۷۵/۳/۶ لە نيوان شای ئىران محەمد رەزا شا و جىگىرى سەرۆكى ئەنجومەنى بەناو شۆرشى ئىراق سەدام حوسىن ، كە بوو ھۆى ھەرەس پىھىئانى شۆرشى ئەيلول لە باشوورى كوردستان ... ھەروا كۆنگرېسى ئەمەرىكا لە سالى ۱۹۷۵ نەخشەيەكى بۇ داگىرکردنى بىرە نەوتەكانى كەنداو ئامادەكرد كە ئەو نەخشەيەش لە پىنج خال پىكھاتبوو ئەوانىش :-

- ۱- دەست بەسەرگرتنى دەزگاكانى نەوت .
 - ۲- پارىزگارى كردنى ئەو دەزگا دامەزراو نەوتیانە بۇماوھى چەند ھەفتە ياخوود چەند مانگىك ياخوود چەند سالىك .
 - ۳- چاگردنەوھى كەل و پەلە زىان لىكەوتووەكان بەكارىكى خىرا .
 - ۴- بەگەرختىنى دەزگا دامەزراوكانى نەوت بى ئەوھى يارمەتى لە خواھندارىتەتى ئەو دام و دەزگا نەوتیانە ۋەربگرى .
- ھەروا لىژنەى باۋەرپىكراۋ لە ئەنجومەنى پىرانى ئەمەرىكا لە ۱۹۷۷/۶/۲۳ ئەو داوايەى رەتكردوۋە بە راگرتنى بەرھەم ھىننى بۇمبى - نىترۆن - ى كە ئەم بۇمبە ترسناكە ئەوھى ژيان لە بەرە دەيكوژى بى ئەوھى زىان بەكەل و پەل و دام و دەزگاۋا بەخانە خانوبەرە بگەيەنى لەو جىگايەى كەلى دەدا .

ھەروا ئەنجومەنى پىرانى ئەمەرىكا لە ۱۹۷۷/۷/۱۴ رەزامەندى كرد لەسەر دروستكردنى بۇمبى نىترۆنى كە سەرۆكى ئەمەرىكا جىمى كارتەر دوپاتى ئەوھى دەكردوۋە بە پەلە بۇ بەئەنجام گەياندنى ئەو بۇمبە كە ئەم كارەش خەرچىەكانى دەگاتە ۴۶ مىليۇن دۇلار لەخەزەنى ئەمەرىكا .

ھەروا ئازانسى موخابەراتى ناۋەندى ئەمەرىكا لە سالى ۱۹۷۸ ھەلسا بەكوشتنى ۹۱۱ كەس لەگانا لەكۆمەلى - معبد الشمس - كە بوو قەسابخانەيەكى ترسناك و موخابەراتى ئەمەرىكاش بەوھى خۆى رزگاركد ، بەناۋى ئەوھى كە خۇيان كوشتوۋە... بەلام بەپىچەۋانە بوو لەم وولاتەدا

ھەروا ئىدارەى ئەمەرىكا لە ۱۹۷۹/۱/۲۰ داواى لە ئاژانسى موخابەراتى ناوھندى ئەمەرىكا كرد بەلىكۆلىنەوہیەكى فراوان لەبارەى جموجۆلى جولانەوہى ئىسلامى لەجیھان .

ھەروا راویژكارى سەرۆكى ئەمەرىكا بڕژنسكى بۆ ئاسایشى ئەتەوہیى لە ۱۹۷۹/۸/۹ لەلیدوانىكىد گوتى :- ئیمە ماوہى دووسال لەمەوبەر ھەولمان داوہ بە پیکھینانى ھیزىكى لیھاتووی فریاكەوتن بۆ چوونە ناوى بەپەلەى ھەر وولاتىك كە ئاژاوہو ئالۆزى تىابىت دژى بەرژەوہندیەكان ئەمەرىكا لەو وولاتەدا .

ھەروا موخابەراتى ناوھندى ئەمەرىكا لە مانگی ۱۹۷۹/۱۰ سەرۆكى كۆریای باشوورى - باك جۆن فى -ى كوشت بە ھۆى دژایەتى كردنى ئەمەرىكا ... ھەروا ئىدارەى ئەمەرىكا لە بریارىكىدا لە ۱۹۷۹/۱۱/۱۲ ئەو پارەو پوولى ھەبوو لە بانكەكانى ئەمەرىكا بلۆكى كرد دژى شۆرشى ئىسلامى لە ئىران ، ھەروا ئەمەرىكا دبلۆماتكارانى ئىرانى لە ۱۹۷۹/۱۲/ ۱۳ لە ئەمەرىكا دوورخستەوہ بەگەراندنەوہیان بۆ ئىران .

۱۹۷۴/۹/۸

لەو كات جىگرى سەرەك كۆمارى ئىراق - سەدام حوسین - بە بۆنەى ئاھەنگى سالرۆژى دامەزراندنى پارتى بەعس لە ئىراق ووتارىكى خویندەوہ و تىیدا بە گەرمى بۆ تورکیای روونكردەوہ ، كە نەووتى ئىراقیان بە نرخىكى ھەرزان پى دەفرۆشیت وگوتى :-

ئیمە تورکیامان خستۆتە پلەى یەكەم ، واتە یەكێكە لە وولاتانى دۆست ، نەك ئەوانەى پلە دوو ، ھەر بەو بۆنەش تا ئیستا نەوتمان بۆرەوانە كردووە و گشت خواستىكى داھاتووشیان پەسند كراوہ لە لایەن ئیمەوہ .

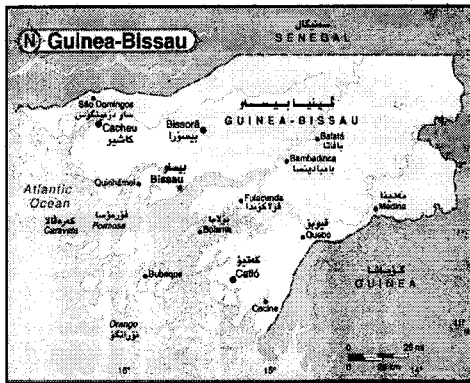
گەرچى تورکیا وەك یەكێك لەو دەوولەتانەى كە گەورەترین پارچە خاكى كوردستان و گەلەكەى ژیر دەستكردوہ ، نەك پشتیووانى لە چارەسەرێكى دادپەرورانە لە كیشەى كورد نەكردوہ ، بەلكوو لە بەرنامەكانى كاركردنیدا بەردەوام دژ بە شۆرشى ئەیلوول و داخوازیەكانى بووہ و رامیارىەتى ئەو كاتیشى ئاشكرادەبیت كە دەیەویت ئىران لە شۆرشەكە دوور بختەوہ لە لە برى ئەوہى تەبابى و پەيووہندیەكى دۆستانەو ھاوسىیانە لە نیوان ئىراق و ئىراندا دروستبكاتەوہ . تەنانەت

بهر له بهستنی پهیمانی جهائز چهند کۆبوونه وه به کیشی له نهسته میوۆ و نهکهره بۆ ریکخستن له ۱۶ تا ۱۹۷۵/۱/۲۰ نهجامدرا.

له بهر نه وه تورکیا به دریزایی جهنگ سنوره کانی نیوان دهوله ته که ی و ئیراق تووند داخست له دوی کاره ساته که ی ههره سپینانی شۆرش ی نهیلوول له سالی ۱۹۷۵ ، کاتی که کورد په نای بۆ سنوره کانی تورکیا دهبرد ، تورکیا ریگای پینه دان بهنه ناو خاکی وولاته که و دهری کردن .

ههر له دوی ریکه و تننامه ی جهائز به چهند روژیک ، تورکیا له گهل رژی می به عس له ئیراق ریکه و تن و به دوو قوئی له شگری به رفره وانیان رهوانه کرده سهر خواروی کوردستان و که و تنه گیانی پیشمه رگه کان و کاوولکردنی ناوچه کوردنشینه کان ، به تایبه تی نه و شووینانه ی گومانی هه بوونی پیمه رگه ی لیده کرا .

۱۹۷۴/۹/۱۰

کۆماری گینیا بیسائو
سه ره خویی خوی
به ده رچوونی له ژیر
چنگی داگیرکهری رژی می
پورتو و گال راگه یاند ، که
- لويس کابرال - یه که م
پۆستی سه ره ک کۆماری
گرته دهست ، نه مه ش له
نهجامی مۆرکردنی

ریکه و وتن بوو له گهل حکومه تی لی شبو نه ی پایته ختی پورتو و گال له وولاته که و ناوچه که دا .

نه م راگه یان دنه ش له شاری - بیسائو - ی پایته خت بوو ، که ژماره ی دانیش تئوانه که ی ۲۸۵,۰۰۰ هه زار که سه . هه روا ژماره ی دانیش تئوانی وولاته که ی ۱,۵۷۰,۰۰۰ ملیۆن که سه . هه روا رو به ری خاکی وولاته که ی ۲۶,۱۲۰ کیلو مه تر چوار گوشه یه . هه روا چری دانیش تئوانه که ی ۱۱۲ که س له یه ک میل چوار گوشه دا .

کۆمه له ی گشتی ریک خراوی نه ته وه یه کگرتو وه کان به پیی بریاری ۱۹۷۴/۱۰/۱۴

ژمارە/۳۲۱۰/د ۲۹۰د بەداوەت کردنى نووینەرى پیکخراوى فەلەستین بە بەشدارى کردنى لەگفتووگۆکانى کۆمەلەى گشتى وەك چاودیر ، لە بارەى كیشەى فەلەستین لە کۆبوونەوه گشتیهکان ، بەهۆى ئەوهى كە پیکخراوى پزگارى فەلەستین لایەنى سەرەكى كیشەكەیهو ئەو بپیارەش بەدەنگى /۱۰۵/وولات بوو لە كۆى دەنگى ۱۳۸وولاتى ئەندام لە ئەتەوه یەكگرتووهكان .

۱۹۷۴/۱۰/۱۸ لە دواى مۆر کردنى ریکەووتننامەى نیوان دەسەلاتى کۆمارى میسرى عەرەبى و دەوڵەتى ئیسرائیل ، سەرەك کۆمارى میسر ئەنوەر سادات پاگرتنى جەنگى یەكجارەكى لە نیوان میسرو ئیسرائیل پاگەیاندا لە ناوچەكەدا .

۱۹۷۴/۱۰/۲۳ یەكەم كۆرى شارستانیهتى لە نیوان ئایینى ئیسلام و ئایینى مەسیحى لە پاريسى پایتەختى فەرەنسا ئەنجامدرا .

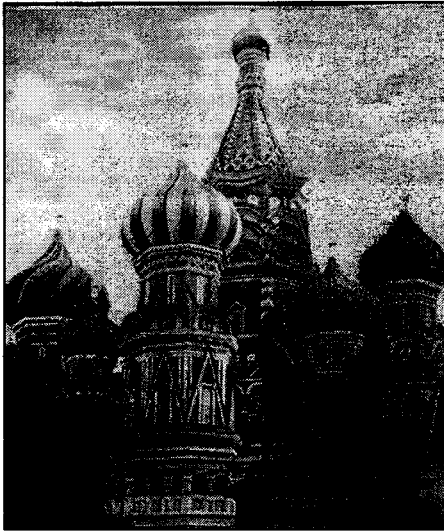
۱۹۷۴/۱۰/۲۵ لە دواى كۆرى یەكەم دووهم كۆرى شارستانیهتى لە نیوان ئایینى ئیسلام و ئایینى مەسیحى لەبارەگای فاتیكان لەرۆمای پایتەختى ئیتالیا ئەنجام درا .

۱۹۷۴/۱۰/۲۹ لە دواى گرێدانى كۆرى یەكەم و دووهم سنییم كۆرى جیهانى شارستانیهتى لە نیوان ئایینى ئیسلام و ئایینى مەسیحى لە ئەنجوومەنى كەنيسەكانى جیهان لە شارى ژنیف ئەنجام درا

۱۹۷۴/۱۱/۲ چوارەم كۆرى جیهانى شارستانیهتى لە نیوان ئایینى ئیسلام و ئایینى مەسیحى لە پاريسى پایتەختى فەرەنسا ئەنجامدرا .

۱۹۷۴/۱۱/۴ پینجەم كۆرى شارستانیهتى لە نیوان ئایینى ئیسلام و ئایینى مەسیحى لە ئەنجوومەنى ئەوروپى لەشارى ستراسبۆرگ ئەنجام درا ... ئەم كۆرانە بەستراونەتەوه بە دیایلۆگ لە نیوان ئایینى ئیسلام و مەسیحى لەجیهان لەپینا و چارەسەرى كیشەكانیان .

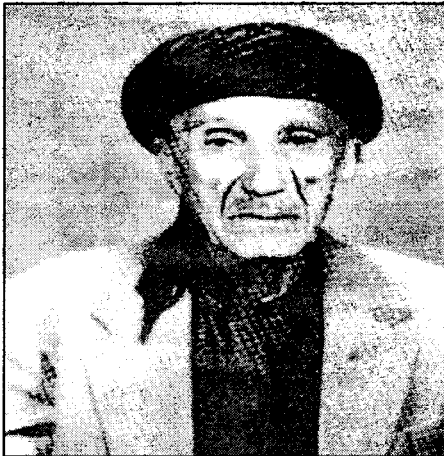
۱۹۷۴/۱۱/۸ بەپێى نامۆزگارى یاسایى لیژنەى شەشەم ، كە داواى لە كۆمەلەى گشتى ئەتەوه یەكگرتووهكان كرد . بە داواکردنى لە وولاتانى ئەندام و بە لیكۆلینەوه لە توانای پازى بوونى وولایەتى بەخورتى واتە بە زۆر بۆ دادگایى دادپەرەورى نیوودەوولتەتى و دەستگیر بوون بە بپیارەكانیدا . لە وولاتە جیا جیاكانى جیهان .

ئەنجومەنى ئاشتى جىھان - رۇمىش چاندرا - لە شارى مسكۆى
پايتەختى سۇقىيەتدا .

۱۹۷۴/۱۱/۲۴

مۇركردنى
رىككە ووتننامەى ئاشتى
ھاوبەشى راگە ياندرا و لە
نيوان يەككىتى سۇقىيەت و
ئەمەرىكا ، لە لايەن
سكرتىرى گشتى پارتى
كۆمۇنىستى سۇقىيەت و
سەرۇكى دەسسەلاتى
سۇقىيەت - بىرجنىف - و
سەرۇكى ئەمەرىكا - جىرالدا
فۇرد - و ، بە نامادە بوونى
سكرتىرى گشتى

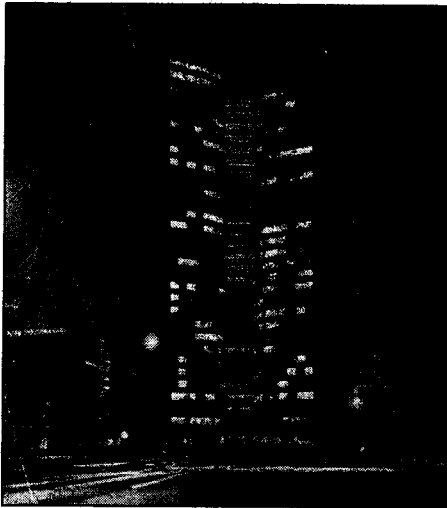

كوردستان چاوى بە جىھان ھەلھىناوہ . ھەروا وشەى كەمال ناوى
ناوزەند بوونىيەتى ، ناوى تەواوى خۇى - ھەلى باپىر ئاغاىيە و لە
عەشىرەتى جافە ، سەرھەتاي خويىندىنى بە خويىندىنى زانستەكانى ئاينى
بووہ بە فىر بوونى زمانى عەرەبى و رىنمايەكانى ئاينى و ئەدەبى فارسى .

۱۹۷۴/۱۱/۳۰

كۆچى داوىى نووسەرو
روناككىرو شاعىرى
ناودارى ھەولپىر عەلى
كەمال باپىر ئاغا لە شارى
ھەولپىر لە باشوورى
كوردستان .
جىگەى باسكردنە كە ئەم
كەسايەتپە لە سالى ۱۸۷۷
لە شارى سلىمانى لە
ھەرىمى باشوورى

سهردهمی لایه تی له گهل سهرکردهی کورد شیخ مهحمودی حهفید بووه ، ههروا لهو سهردهم فههمانبهر بووه له گومرگ له بهغداو دوایی بووه ته سهروکی گومرگ له شاری سلینی ، ههروا له سهر دهمی شیخ مهحمودی حهفید نوینهری شیخ بووه وهک بالوئیز و چهندین وولات گهراوه . ئەم کهسایهتیه چهندین نووسینی ههبووه له بواری شیعرو رامیاری و کۆمه لایه تی له هه ریمه که دا .

۱۹۷۴/۱۲/۱۰

ئهنجوومه نی ئاسایشی نه ته وهی ئەمه ریکا به لگه نامه یه کی نهینی بلاوکرده وه ، له ژیر ناو نیشانی - یادداشتی ئاسایشی نه ته وه یی - لیکۆ له ره وهی ۲۰۰۰ ، که به زۆری بوژانه وهی ژماره ی دانیشتوانی جیهانی ته و او .

واته زۆر بوونی مرۆڤ له

کاری ئاسایشی نه ته وه یی و بهرژه وه نده کانی دو وه ی ده ریایی ده کات ... ئەم لیکۆ لینه وه یه به سه ر په رشتی وه زیری ده ره وه ی ئەمه ریکا - هندی کسنژهر - بووه که له و کاته که راویژکاری نه ته وه ی ئاسایشی ئەمه ریکا بوو له وولاته که و رامیاریه تی ده ره وه له جیهان .

فريد الاطرش

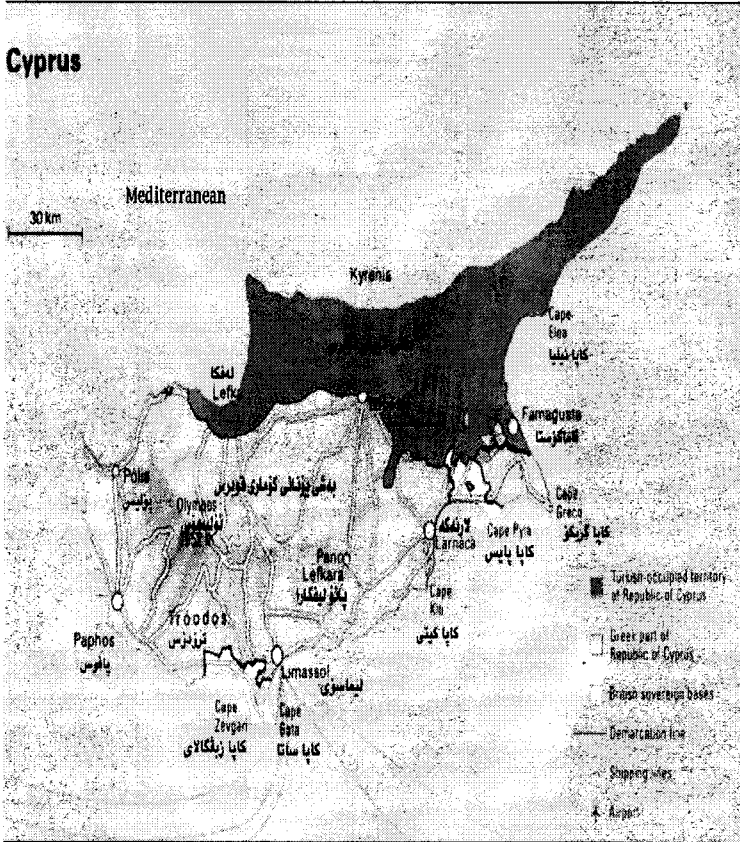
۱۹۷۴/۱۲/۲۷ كۆچى دوايسى ھونەر مەندو
گۆرانى بېژى بەناو بانگى
عەرەبى - فەرىد ئەترەش - كە
لە نەژاد كورد بوو ۋە لە
سووریا بەرەو لوبنان و دوايسى
بەرەو وولاتى ميسر چوۋە ،
ئەويش بە ھۆى ھەژارى تاكوو
مردنى ، ھەورا بىن ھاوسەر بوو
ۋاتە خىزاندار نەبوو... بەلام
!...

۱۹۷۴/۱۲/۳۱ دامەزاندنى پارتى سۆشيالىستى كوردستان لە باكوررى كوردستانى
داگىر كراوى ژېر دەسەلاتى پڑىمى توركىا.

۱۹۷۵

۱۹۷۵/۲/۶ كوردناس و رۇژھەلاتناسى ھۆلەندى - مارتىن قان - سەردانى باشوورى
كوردستانى لكىندراۋ بە ئىراقى كورد ، لە پىناۋ ۋەرگرتنى زانىارى
ھەمەلايەنەى بارى كوردو بزوتنە ھەى رزگاربخواى گەلى كورد
لە ھەرىمە كەدا.

۱۹۷۵/۲/۱۳ ھىزەكانى سووپاى پڑىمى توركىا باكوررى قووبرسى داگىر كوردو
دەۋولەتلىكى فېدرالى بۇ توركەكان لە ۋاچەيە دامەزاند ، كە تاكوو
تەۋابوونى ئەو مېژوونامەيە ھىچ دەۋولەتلىك لە دەۋولەتەكانى جىھان
دانىان بە ۋ دەۋولەتە دورستكراۋەى توركىا نەھىناۋە ، تەنىا توركىا خۇى
نەبىت لە جىھاندا .

۱۹۷۵/۲/۲۸

له سهرداوای
حکومهتی میسروله
ریگهی بالویزی میسر
له بیروتی یایتهختی
لوبنان، له ۲۰/۲
همان سال - سامی
عبدالرحمان -

به نوینه رایهتی مستهفا بارزانی گه یشته شاری قاهرهی پایتهختی میسر
چاوی که ووت به سهرک کوماری میسر - نه نوه سادات - نه ویش به
ناگادار کردنه وهی سامی عبدالرحمان، که ریگه ووتننامه یه له نیوان

ھەردو رېئىمەكانى ئىراق و ئىران لە جەزائىر لەئارادايە دژى كورد لە باكورى ئىراق .

كۆبونەوھى وولاتانى بەرھەم
ھىنەرى نەوت - ئۆپك - لە شارى
جەزائىر بووھ مۇكارى نۆئى
كردنەوھى پەيوەندى لە نىوان
رژىمى ئىران و رژىمى ئىراق بە
بژىووانى سەرۆكى جەزائىر -
ھەوارى بۆمىدەن - ، كە لەو كاتە
سەدام حوسەين و محەمەد رەزا شا
لە جەزائىر چاويان بە يەكتەر
كەووت و سەرۆكى جەزائىر بە
پشتىووانى ھەزىرى دەرەوھى

۱۹۷۵/۳/۴

ئەمەرىكا ھەرى كىسنتەر پىرۇگرامى رىككەوتنامە جەزائىر يان دارشت ،
لە نىوان ھەردو شاندى ئىراق و ئىران .

تېپىنى :- رىئەكە ھەرى كىسنتەرى ھەزىرى دەرەوھى ئەمەرىكا يە

مۇركردنى پەيمانى سنوورى زەوى و ئاوى لە نىوان پىرۇمى بەعسى لە

۱۹۷۵/۳/۶

ئىراق بە سەرکردايەتى سەدام حوسەين و شاھەنشاهى ئىران بە سەرکردايەتى محەمەد رەزا شا لە ئىران ، لە شارى جەزائىرى پايتەختى جەزائىرى ، بە بەشدار بوونى سەرەك كۆمارى جەزائر ھەوارى بۆمىدىان و ھەزىرى ھەروەى جەزائر عبدالعزىز بۆتەفلىقە ، و بەنامۆزگارى ئەمەرىكا و بەرىتانىا و ھاوپەيمانەكانىان لە ناوچە و جىھان لە ناوچەكەدا .

كە ئەمەش بوو ھۆى نىسكۆ پىئ ھىنانى شۆرشى ئەيلولى مەزن ، بە رابەرايەتى بارزانى مستەفا لە پىلاننىكى نۆبەدەوولەتى لەسەر كورد و بزوتنەھوى پزگاربخوازى كورد و كوردستان ، لە ھەر چوار پارچەى دابەشكراو بەسەر ئىران و توركىا و ئىراق و سوورىا و ئەرمىنىاي سۆقىھەتى ، بەپىئى پەيمانى جئ بەجىكراوى لۆزانى ۱۹۲۳/۷/۲۴ لە لاين ھاوپەيمانان لە كىشۆرەكەدا .

جىگەى روونكردەنەھىيە كە رىكەوتنامەى جەزائر بەم شىوھى خوارەھىيە ئەويش :-

لە رىكەوتى ۴ - تا ۱۹۷۵/۳/۶ لە كۆتايى دانىشتنى ئەندامانى رىكخراوى - ئۆپىك - سەرۆكى جەزائىر ھەوارى بۆ مەدىنە راگەياند ، كە شاي ئىران محەمەد رەزا شا و جىگرى سەرۆك كۆمارى ئىراق سەدام حوسەين گەيشتوونەتە رىكەوتنىك .

بۆ ئەھوى كىشەكانى نىوان ھەردوو وولات چارەسەربكەن و دواى ئەوھش

دەقى رىكەوتنەكە بەم شىوھىيەى خوارەھى خوويئندرايەھ :-
 يەكەم :- ھىماگوزارى كۆتايى لە سنورەكان ، بە پىئى پرتۆكۆلى ئەستەمبول لەسالى ۱۹۱۲ و كۆنووسى

كۆبوونەھەكانى دەسنیشان كردنى سنورەكان لە سالى ۱۹۱۴ دا .

دووم :- دەستىشانى ئىشلىتىش ئىشلىرىنى سىنورەكانى پووبارى ، بەپىي ھىلى تالۇگ لە ناوچەكەدا .

سىيەم :- ھەردوولايەن ، ئاسايش و دۇنيايى دوولايەنە ، سەر لە نوئى لە سنورەكانى ھاوبەشى بچەسپىنن ، ھەروا چاودىرى وورد و كارىگەريان بە سە سنورەكانى ھاوبەش ھەبىت ، بە مەبەستى كۇتايى ھىنان بەھەر جۇرە دزەكارىيەكى ئىزاۋە گىرانە ، بەبى رەچاۋىرپى سەرچاۋەكەى .

چوارەم :- ھەردوولا ، ھەروا رىككەون ، كە رىئوشوۋىن و - خالەكانى - سەرھە ، خالى لىك جىئانەكراۋەى رىگە چارەيەكى گشتگىن و لە ئەنجامدا ، ھەر چەشەنە لادان لە يەككە لە بەشە پىك ھەينەرەكانى ، بە دۇنيايى ناكۇك دەبىت لەگەل گىئانى رىكەووتنەكەى جەزائر ، ھەردوولا لە پەيوەندى ھەمىشەيىدا دەبن ، لەگەل سەرەك كۇمار ھىۋارى بوومدىنەن و بەرىزان لەكاتى پىۋىست ھاۋكارى برايانەى جەزائر ، بو جى بەجىكردنى ئەم برىارانە دەخاتە پرو .

ھەردوولا ، برىارىئانداۋە كە پەيوەندى دراوسىيەتى و دۇستايەتى و كۇن ، نوئى بكنەۋە ، بەتايىبەتى لەناۋىردنى ھەموو فاكترە نىگەتتىقەكان ، لە

پەيوەندى نىۋانىيان و لە رىگەى ئالوو گۇرى ھەمىشەيى رووانگەكانىيان ، سەبارەت بە بابەتى خاۋازراۋە ھاوبەشەكان و بە پەرەپىدانى ھاۋكارىيى ھاۋسەنگ .

ھەردوولا ، بە شىۋەيەكى فەرمى رايەگەيەنن ، كە ناۋچەكە دەبىت لە ھەر جۇرە دەستىۋوۋەردانىكى دەرەكى دوور رابگرىت .

ۋەزىرەكانى دەرەۋەى ئىراق و ئىران ،

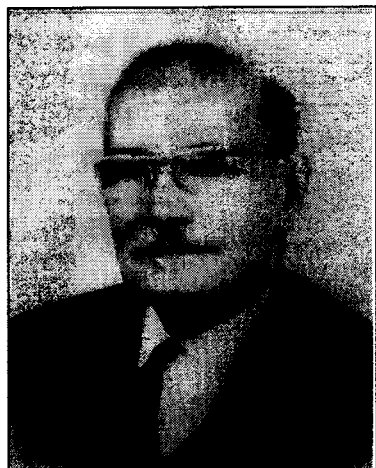
بە ئامادەبوۋنى ۋەزىرى دەرەۋەى جەزائر ، لە ۱۹۷۵/۳/۱۵ لە تاران كۇ دەبنەۋە و مەرج و رىئوشوۋىنە پىۋىستىيەكانى كارى كۇمىسيۇنى ھاوبەشى ئىران و ئىراق دەستىشان دەكەن ، كە پىۋىستە برىارەكانى

رېكەووتنى ھاوبەش ، بەو شېۋەيەي ، كە لە سەرەوہ ئاماژەيان پېكراوہ ، جى بەجى بكنەن و بەپىي خواستى ھەردوو لا ، جەزائىش بو كۆپوونەوہكانى كۆمىسيۇنى ھاوبەشى ئىران و ئىراق بانگەشت دەكرين . كۆمىسيۇن ، بەرنامەي دانىشتن و شىۋازى جى بەجىكردى كارەكانى خۇي دادەرىژىت و لەكاتى پىويست چەندىن كۆبوونەوہ رېكەدەخرىت و كۆبوونەوہكان ، بە نۆبە لە بەغداو تاران دەبەسترين .

خاوەن شكۆي شاي ئىران و بەرىز سەدام حوسين ، ھەردوو پىزانىيىنى قوولى خويان ، بو سەرۆك كۆمار ھىووارى بۆمىدەن دەرەبەرن ، كە بە ھەستىكى برايانە و بىلايەنانە ، بو رېكخستنى پەيوەندى راستەوخۇي نيوان رىبەرانى ھەردوو وولات ، كەووتە كارو لە ئەنجامدا ، بەشدارىيانكرد لە زىندووكردەوہى قۇناخىكى نوئى ، لە پەيوەندى نيوان ئىران و ئىراق ، بە مەبەستى پاراستنى زياترى داھاتووى ناوچە باسكرا .

لە كۆتايى خوويندەنەوہى ئەو رېكەوتنامە لەلايەن شاي ئىران مەمەد رەزا بەھەلەوى و جىگرى سەرەك كۆمارى ئىراق سەدام حوسين و سەرەك كۆمارى جەزائر ھووارى بۆمىدەن لە ۱۹۷۵/۳/۶ مۆركرا لە شارى جەزائرى پايتەختى جەزائر .

تېيىنى: -- دواي ئەو چەندىن رېكەووتنى دىكە لەنيوان سەرەك كۆمارى ئىراق و شاي ئىران و جىگرەكانيان و ھەزىرەكانى دەرەوہو شاندىكانى نيوانيان لە ھەموو بوارەكانى راميارى و ئابوورى و بازىرگانى و ئاسايىشى سنوورى و پەيوەندى كۆمەلايەتى مۆركران ، كە ئەمە ھەر ھەمووى دىرى كورد و جوولانەوہى رىزكارى كورد بوو لەسەر خاكى رۆژمەلات و باشوورى كوردستان ... بەلام بەداخوہ سەركردايەتى كورد لەوكاتدا ؟...!...؟

۱۹۷۵/۳/۷

كۆچى دوايى نووسەرو شاعىرى
 كورد مامۇستا - قادر قرگەيى -
 لەشارى ھەولپۇر لەھەرىمى
 باشوورى كوردستان ... جىگەي
 نامازە پىكىردنە كە لە سالانى
 ۱۹۳۰ - ۱۹۴۰ جۈولەي رۇشنىبرى
 لە ئاستىكى نزمدا بووہ ... لەو
 بارودۇخە ناسروشتىيەي كە گەلى
 كوردستان بە تايبەت ناوچەكە
 بەگشتى پىيدا تىدەپەرى .

كە لەودۇخە رۇشنىبرىيەي ئەو سەردەمەدا ، كە چەند دانەيەك لە رۇژنامەو
 گوڦار لەشارەكانى كوردستاندا بلأودەكرايەوہ ئەويش بەھۆي تواناي
 خەمخۇران و دلسۇزانى بە پەرۇشى چەند كەسانىك لەنيوانياندا - پىرە
 مېردى شاعرو گىوى موكرىانى و علائەدين سجادى و عەبدولقادر
 بەرنجى و چەندىن كەسايەتى دىكە . لەوانە مامۇستا عەبدولقادر قرگەيى
 كە ئەويش يەكك بووہ لەو نووسەرو شاعىرانەو بە پەرۇش و داواكارى و
 خواستى گەلەكەيدا ھەنگاوى ناوہ .

ئەم مامۇستايەش زياتر لە ۱۵ بەرھەمى خستۇتە بەر دەستى خوينەران و
 كتيبخانەي كوردى لەكوردستان ... كە نووسىنەكانىشى لە دوو تويى
 كتيبيكدا لەچا پدراون و بۇتە ئەرشىفيكى بەسوودى گەل و نىشتيمان لە
 كتيبخانەكانى كوردستان .

۱۹۷۵/۳/۱۱

مستەفا بارزانى و شانده ياورەرەكەي لە تارانى پايتەختى ئىران بە
 ئائومىدى بەرەو باشوورى كوردستان گەرانەوہ لە دواي چاوپىكەووتنىان
 بەشاي ئىران محەمەد پەزاشا .

۱۹۷۵/۳/۱۲

سەر كردهي كورد لە باشوورى كوردستان مستەفا بارزانى لە دواي
 گەرانەوہى لە تارانى پايتەختى ئىران بۇ باشوورى كوردستان ،
 كۆبونەوہى لەگەل پەيوەند دارەكانى ھەرىمى كوردستان ئەنجامدا . لە

بارهی باری بارودۆخی کوردو داهاتووی له ماوهی شهش پوژدا ، که لهو کاته بزوتنهوهی رزگاریخوازی کورد به قووناخیکی ناسکو نالۆزو ترسناک دا تیده په پیری ، به هوی پلانی دووژمنکارانهی وولاتانی داگیر کهری کوردستان و ناوچهو له جیهان.

۱۹۷۵/۳/۱۵

ههردوو وهزیری دهرهوهی پژییمی به عسی له ئیراق - سهعدون حه مادی- و پژییمی شای ئیران - عه باس ته لهعت بهری- له تارانای پایتهختی ئیران له ژیر چاودییری وهزیری دهرهوهی جهزائر عه بدولعه زیز بوته فلیقه کو بوونه وه ، نهویش له پیناو پیاده کردنی ریکه ووتننامه به دناوه کهی جهزائر دژی گه لی کوردستان له له کوردستان و له ناوچه کهدا.

۱۹۷۵/۳/۱۹

مستهفا بارزانی له گه گن سهر کردایه تی پارتی دیموکراتی کوردستان بپیری چهک دانانیان راگه یاند ، به هوی نالۆزی باری کوردو بزوتنهوهی رزگاریخوازی کورد ، له ناوهندهکانی پلانی دووژمنکارانهو پاله په ستوی پژییمی شا له ئیران و نه مه ریکاو به ریتانیا ، که بهم شیوووه بووه هوی درست بوونی نسکو پئی هیئانی شوژی ئیلولی مهزن له باشووری کوردستانی لکینراو به ئیراق له کیشووهره کهدا .

۱۹۷۵/۳/۲۵

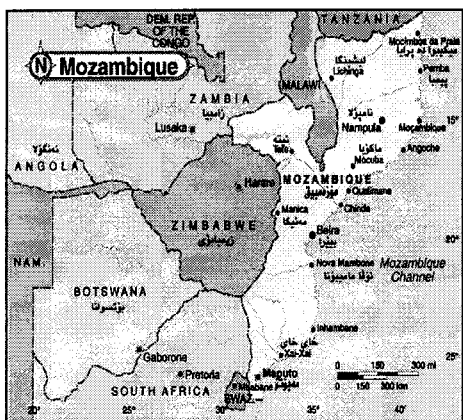
له ئاکامی بهرز بوونهوهی کیشه له ناو بنه ماله ی شانشینى سعودیه ، که بووه هوی کووشتنی شانشین فهیسه لی سعودی له شاری ریازی پایتهختی سعودیه ، که بووه هوکاری ریگه خو شکر بو وهرگرتنی پوستی شانشینى سعودیه له لایهن خالید عه بدولعه زیز له سهر وولاته کهدا .

تیبینی :- ئەم بێنەپهیه وێنەى شا فهیسه لی کوژراوه له لایهن خزمهکانی له ولاتی سعودیه . ئەم بێنەمالهیه هەر له دواى بهدست هیئانی دهوولەتی سهربهخوی وولاته کهیان که خاکی ئەم وولاتهیان ههموو به ناوی بێنەماله کهیان کرد.

- ۱۹۷۵/۴/۱۳ ھەلگىرسانى شەپرى دژووار لە نىۋان پىكھاتەكانى لوبنان دەستى پىكرد ، بە تايبەتى لە نىۋان لايەنە ئىسلامىيەكان و مەسىحىيەكان و نەتەۋەييەكان ، كە بوو ھۆى كارەساتىكى گەۋرەى گەلانى لوبنان بە ويرانبوونى ژىرخانى ئابوورى و چەندىن لايەنى دىكەى ناوخۆيى بە پالپىشتى چەندىن لايەنى دەرەكى بە تايبەتى رژىمى بەعسى لە سوورىا و ئىسرائىل لە ناۋچەكەدا .
- ۱۹۷۵/۴/۲۹ چۆلكردنى بالوئىزخانەى ئەمەرىكا لە شارى ساىگۇنى پايتەختى قىتنام ، لە دواى دەست بەسەرگرتنى لە لايەن شۆرشگىرە قىتنامىيەكانى باكور و ھەنگاۋ نان بەرەو سەرگەۋوتنى بەسەر ئەمەرىكا ، بەھۆى پالپىشتى و يارمەتى دانى بەشى باشورى قىتنام .
- ۱۹۷۵/۴/۳۰ شۆرشگىرە قىتنامىيەكانى باكور توانيان دەسەلاتى تەۋاۋ بەسەر قىتنامى باشور دابگرن و بىخەنە ژىر دەسەلاتى خۇيان ، كە بوو ھۆكارى دروست بوونى دەسپىكردنى كىشانەۋەى ھىزەكانى سووپاۋ يارمەتىيەكانى ئەمەرىكاۋ يەكگرتنەۋەى ھەردووقىتنامى لىك داپراۋى باشور و باكور لە دواى شەپرىكى خوۋىناۋى لە ۋولاتەكەدا .
- ۱۹۷۵/۵/۱۷ ئىمام موسا سەدر دواى دامەزاندنى ئەنجومەنى لايەنە مەزھەبىيە شىعەكانى لوبنان و ھەلبژاردنى بە سەرۇكايەتى ئەنجومەنەكە لە تەمەنى - ۵۶ - سالىدا لە مەراسىمىكى شكۆدار ئەنجامدرا... شايانى باسە ئىمام موسا سەدر لە سالى ۱۹۵۹ لە ئىرانەۋە بەرەو شارى سوورى لوبنانى رەۋى كرد بوو ، كە ژمارەيەك دامەزراۋى ئايىنى و كۆمەلەيەتى دامەزاند ، كەچى ئىمام موسا بۆيەكەم جار لەسالى ۱۹۵۵ سەردانى لوبنانى كردبوو بە نىشتەجى بوونى لەۋولاتى لوبنان لە ھەرىمەكەدا .
- ۱۹۷۵/۵/۲۲ راگەياندىنى يەكەمىن بەياننامەى دامەزاندنى يەكپەتە نىشتەمانى كوردستان ، لە شارى دىمەشقى پايتەختى سوورىا . بە زمانى عەرەبى كە كاردانەۋەى سەرەكى و بنەپەتى ھەبوو لە سەر بەرەۋباش بردنى بارى بزوتنەۋەى پرزگاربخۋازى كورد لە باشورى كوردستان و كوردستان

بهگشتی له بوواری نهتهوهیی و نیشتمانیدا .

۱۹۷۵/۶/۱۳ مۆزکردنی ریکه ووتننامه ی سنووری زهوی و دهریای له نیوان پژی می به عسی له ئیراق و پژی می شاهه نشاهی له ئیران به پیی برگه و ماده کانی ریکه ووتننامه به دناوه که ی جه زائیر له ۱۹۷۵/۳/۶ له سه ر خاکی باشووری کوردستان و له پیئا و گه مارۆدانی شوژی کورد له کوردستان .

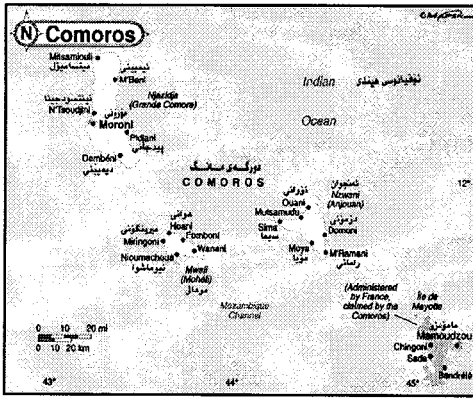
۱۹۷۵/۶/۲۵ کۆماری مۆزه مبیق سه ره خۆیی خۆی به جیهان راگه یاندو بووه وولاتیکی دان پینراوی نیووده و لته تی و بوونی به نه ندام له ریکخراوی نه ته وه یه که گرتوو هکان . نه م راگه یاندنه ش له شاری - مۆبۆتۆ - ی

پایتهخت بوو . که ژماره ی دانیشتووانه که ی ، ۱،۵۷۰،۰۰۰ ملیۆن که سه . هه روا ژماره ی دانشتوانی وولاته که ی ، ۱۹،۷۴۰،۰۰۰ ملیۆن که سه . هه روا روویه ری خاکی وولاته که ی ، ۸۰۱،۵۹۰ هه زار کیلو مه تر چوار گۆشه یه . هه روا چری دانیشتووانه که ی ، ۶۴ که س له یه ک میل چوار گۆشه دا ، له وولاته که دا .

۱۹۷۵/۷/۶ دامه زاندنی فهوجه کانی به خورایی لوینان - له لایه ن ریکخراوی نه مه لی مه زه به شیعه کان به سه ر کردایه تی ئیمام موسا سه در وه ک ریکخراوه یه کی سه ربازی - بزاقی چه وساو هکانی - لوینان . که نه مه ش کاردانه وه ی باشی نه بوو له سه ر په ییووندی هه مه لایه نه کان له نیوان هه ردوو مه زه ب سووننه و شیعه ی ئسلام و ئاینه کانی دیکه ی لوینان و ناوچه که دا .

۱۹۷۵/۷/۶

دورگه‌ی قه‌مه‌ر
سه‌ربه‌خویی خوی
به‌جیابونه‌وه‌ی له ژیر
ده‌سه‌لاتی فهره‌نسا
راگه‌یانند ، په‌ناوی
کۆماری قه‌مه‌ری دان
پینراوی نیووده‌وه‌لته‌ی و
له‌ به‌رده‌وام بوونی
په‌یووه‌ندیه‌کانی له‌گه‌ل

فهره‌نسا. که ئەم راگه‌یاننده‌ش له شاری - مۆرونی - ی پایته‌خت بوو ، که ژماره‌ی دانیشتوانه‌که‌ی ، ۴۵،۰۰۰ هه‌زار که‌سه . هه‌روا ژماره‌ی دانیشتوانی وولاته‌که‌ی ، ۷۴۰،۰۰۰ هه‌زار که‌سه ، هه‌روا رووبه‌ری خاکی وولاته‌که‌ی ، ۲،۲۳۰ کیلو مەتر چوار گۆشه‌یه . هه‌روا چەری دانیشتوانه‌که‌ی ، ۸۵۴ کەس له یەک میل چوار گۆشه‌دا .

۱۹۷۵/۷/۱۲

دورگه‌ی ساتومی و
برینست سه‌ربه‌خویی
خوی راگه‌یانند وه‌ک
ده‌وه‌له‌تیکی سه‌ربه‌خۆ
له‌به‌ریووه‌بردنی
کاروباری ناوخۆ
ده‌روه‌له‌
په‌یووه‌ندیه‌کانی
نیووده‌وه‌لته‌ی له‌جیهان
. ئەم راگه‌یاننده‌ش له
شاری - ساتومیه - ی

پایته‌خت ئەنجام‌درا ، که ژماره‌ی دانیشتوانه‌که‌ی ، ۷۰،۰۰۰ هه‌زار که‌سه . هه‌روا ژماره‌ی دانیشتوانی وولاته‌که‌ی ، ۲۱۵،۰۰۰ هه‌زار که‌سه . هه‌روا رووبه‌ری خاکی وولاته‌که‌ی ، ۳۶۴ کیلو مەتر چوار گۆشه‌یه . هه‌روا چەری

دانیشتووئەنەكەى ، ۵۷۷ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا .

تېيىنى: بۇ زانىارى زياتر دەتوانى بگەريئەوه سەر كتيبى ئىنسكلۇپىدىيى

كوردستان و وولاتانى جىيهان . لە دانانى / عەلى كەندى .

۱۹۷۵/۸/۱۸

شاندىك لە ئەوروپا سەردانى ئىراقى كرد بۇ گەفتووگۆ كردن لە گەل سەركردايەتى رژیىمى بەعس ، لە سەر كیشەى كورد بە سەرۆكايەتى - عيسمەت شەریف وانلى - كە ئەندامانى شاندهكەش لە شەریف بومفرە ، كە يەكك بوو لە سەرۆكى شوپرشى جەزائىرو جان كلۆرلوتى ئەندامى يەكیەتى جیهانى مافی مروۆ و ، يوسف بەرى كە قەشەیهكى باشوورى كوردستان بوو.

بەلام هەولەكان لەگەل رژیىمى بەعس لە ئىراق بى سوود بوون و لەدواى ماوهیهك ، لە ۱۱/۱۷ى هەمان سال عيسمەت شەریف وانلى راپورتیكى تیروو تەسەلى لە سەر ئاكامى گەشتەكەى بۇ ئىراقولە سەر بارى باشوورى كوردستان بلاوكردەوه لەلايهنە باش و خراپەكان لە هەريمهكەدا .

۱۹۷۵/۸/۲۶

گریدانى كۆنگرەى خوويئندكارانى كورد لە بەرلىنى پايتەختى ئەلمانىاي رۆژئاوا ، كە ئەم كۆنگرەیه هەلووهشیندرايهوه بەهۆى هەلوواسینی وینەى بارزانى لەسەر دیواری هۆلى كۆنگرەكەو لەهەمان كات بەهۆى ناپەزایى هەندى ئەئەندامانى كۆنگرەكە ، كە لایەنى دیکەى رامیاری بوون. لە سەر بارى كورد لە كوردستان .

۱۹۷۵/۹/۶

لیدانى گوومهلەرزە لە شارى - لىيس -ى كوردنشینی باكورى كوردستان ، كە بووه مايهى مردنى زياتر لە ۴۰۰۰ چوار هەزار هاوولاتی كوردو زامدار بوونی بە سەدا هاوولاتی و ویرانکردنى شارەكەو كیلگەو كارگەو دووكان و بالەخانەو چەندین كەل و پەلى دیکە ، كە شارى لىيس نزیكەى ۱۰۰ كیلۆمەتر لە شارى دیاربەكرى باكورى كوردستان دووره و كەوتۆتە سەرووی شارى دیاربەكر .

جیگەى روونكردنەوهیه كە كارى جینۆساید تەنیا بە بۆمب و مووشەك ئەنجام نادریت . نووسەرو رۆژنامە نووسی ئەلمانى - دیر شپیگل - لە

بابە تېكىدا نووسىيويەتى و دەلى:-

توركەكانى توركىيا دەلین ، بە هیچ جۆرىك كورد نىيە ، گەر ھەشەن ئىمە ھەر گىز بىر لەوہ ناكەينەوہ يارمەتياں بدەين . بۇ يارمەتى و كۆمەكى ئىوہ شەمان ناوى سەريان بە گۆرى بابيان ، بەم شىوہ يە دەرەجە دارىكى تورك بە ناوى - مەھدى جالدى - بە توورەيى نزيكەى بيست جوتيارىكى گوندى - يلزىر - ى دەواند كە لە بەر دەميان وەستا بوون ، ئەمەش لە راپۇرتىكى رۇژنامەوانيدا تۆمار كراوہ كە - دىر شىپىگل - ى ئەلمانى بلاوى كردۆتەوہ .

ئەمەش لە كاتىك بووہ ، كە بوومەلەرزەكەى مانگى //۱۱/ ۱۹۷۶ ، لە گوندى نىيوو براودا بوو ، و بە تەواوتى ويرانى كردبوو ، كە زياتر لە دوو سەد گوندى چىرە دانىشتوانى رۇژھەلاتى توركىيى ويرانكردبوو ... ئەو بيست جوتيارە ، ئەوانە بوون كە لە كۆى زياتر لە دووسەد ھاوولاتى خەلكى گوندى ناوبرا و مابوونەوہ و نەمردبوون . ئەمەش دواى پىنج رۇژ لە كارەساتەكە بوو ، بەر لەوہى چ كۆمەكيان بگاتى .

لە دواى ئەوہى سەربازانى تورك گەيشتنە گوندى ويرانەكە ، ئەو بيست جوتيارە تۆزىك ھىوايان پەيدا كردهوہ ، چونكە بە ھۆى برسيتتى و سەرما و تۇقى لە رادەبەدەر بوو و كەوتبوونە نىوان بەرداشى مەرگ و ژيانەوہ . كە دلپان بەوہ خۇشبوو كە خيوەت و خواردن و جل و بەرگ لەو سەربازانە وەردەگرن ، كە گوايە بۇ يارمەتى دانپان ھاتبوون .

بەلام سەربازەكان بە كارى ديكە ھاتبوون ، كە رانەسپىردرابوون كە يارمەتى كوردەكان بدەن . بەلكو بۇ ئەوہ ھاتبوون كە ئەندامانى شاندى كۆمەك دەرىكەن ، ئەو شاندى كە جقاتى مامۇستايانى تورك - تۆپ ، دار - دواى رۇژىك لە روودانى كارەساتەكە ناردبوويان بۇ ئەو ناوچەيە تا بە پىشتى ھىسترو وولاخ كۆمەكى پىويست بگەينەننە لىقەوماوہكان . سەربازەكان وا تىگەيانران كە ئەو مامۇستايانە جىي گومانن و گومانى ئەوہيان لىدەكرى كە بانگەشەى كۆمۇنىزمى و جوودا خوازى لە نىوو خەلكى ناوچەكەدا بلاو دەكەنەوہ .

لەگەل ئەوہشدا ھەرچەندە ناكام و نەنجامى بوومەلەرزەكە بۇ ناوچەكەو

خەلكى ناوچەكە كارساتىكى گەرەبوو ، كەچى رېژىمى توركىيا دەموو دەست لەشكركىشى سەربازى بۇ ناوچەكە رەوانە كرد ، كە بوو ھۆى ئەو كارساتەكە زياتر بكات ، ئەو ھەموو كۆمەكە پېويستىھەكان نەگەيىنە شووئىنىكى ناوچەى لىقەوماوھەكان ، زۆر بەى قوربانىانى كارساتەكە كە ژمارەيان لە ۱۰،۰۰۰ دە ھەزار ھاوولاتى زياتر بوو . پاش بوومە لەرزەكە لە سەرماو برسان مردن .

ھەروا ئەو چاودىرە نىوو دەوولەتپانەى كە لە ھەموو گۆشەو كەنارىكى جىھان ھاتبوون ، نەيانتووانى سەردانى كوردستان بكن ، يان چۆنىھەتى دابەشكردنى ئەو ھەموو كۆمەكەى كە لە گەل خۆياندا ھىنابوويان ، بەسەر خەلكى لىقەوماوى كارساتەكەدا بدىنن ... ھەر چەندە سەرەك ھەزىرانى توركىيا - سەلىمان دىمىرەل - بە توورپەيىھەو رايگەياندا گوتى :- ئەو پەرى گەوجەتپە كە گوومان لە پىشكەش كردنى ئەو كۆمەكەو يارمەتپانە بكرى كە زۆر بەرىك و پىكى ئەنجامدراو ... و بىست فرۆكەى بارەنگر رۆژانە بەرەو ناوچەى بوومەلەرزەكە دەچوون و ... و سووپاى تورك بە گيانىكى بەرزى پر فېداكارى يارمەتى بى وئىنھى پىشكەش كردوھ .

بەلام لە راستىدا ناوچەكانى رۆژھەلات ، پىچەوانەى ئەو ووتانەى دەسەلماند ، ئەم ديارىدە تفت و تالە ، گەلىك لە چاودىران و رۆژنامەنووسانى تورك و بىگانەى ، بە جياوازى ھەلوئىستپانەو ھەرھەق بە رېژىمى تورك ، والىكرد كە بەراشكاوى ئاماژە بۇ راستىھەكانى رەوش و بارو دۆخەكە بكن .

بۇ وئىنە رۆژنامەى - جەھورىيەت -ى توركى كە رۆژنامەيەكى مەيلەو لىيرالە نووسىوويەتى :- سووپاى تورك ئەو خەستەخانە مەيدانىانەيان بۇ خۆ زەوتكرد ، كە وويلايەتە يەكگرتوھەكانى ئەمەرىكا ناردبوونى ، ھەروا پەيامنېرى - دەيلى ئىكس پرىس - لە شارى لەندەن ، وئىراى ئەوھى ھىزى سووپا و پوليس كۆسپ و تەگەرەى زۆريان خەستبوھ رېئى ، تووانىبووى خۆى بگەيەئىتە ناوچە لىقەوماوھەكەو نووسىوويەتى :-

كە بەچاوى خۆى چەندىن كۆمەك و دەرمان و كەرسەتى پزىشكى دىتوھ كە لەو مەيدانە فرى دراون ، بەو ھەنجەتەى كە شووئىن نىيە بۇ ھەلگرتنىان ئەمە لە كاتىكدا بوو كە سەربازانى پر چەكى تورك لە دوورى چەند

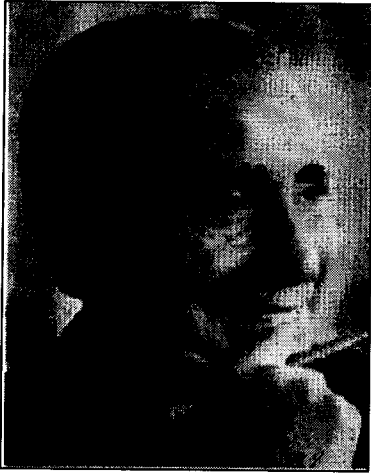
مەترىك لەو شووئىنەو ئىشكى پەنجا خىوہ تىيان دەگرت كە وويلايەتە يەكگرتووه كانى ئەمەرىكا ناردبووى ، سەربازە توركە كان چاوەروانى ھەلىك بوون دەست بە سەر ئەو خىوہ تانەدا بگرن و بۇ خۇيان بەرن .

ھەروا نووسەرى ئەلمانى - بۆرگن رووت - نووسیوویەتى و دەلى: - بەشيك لەو كۆمەك و پىتاكانى كە بۇ قوربانىانى بوومەلەرزەكەى ناوچە كوردیەكان نىردرابوون ، لە ھاوینی دواتر بىنرابوون كە لە ھاوینە ھەوارەكانى دەریای ئىجەدا دەفرۆشان ، كە ژمارەيەك لە فەرمانبەرانى مانگی سوورى توركى مۇلتى سالانەى خۇيان لەوى دەبردە سەر ، لە نىوو ئەو خىوہتە گەورانەدا دەنووستن . كە كاتى خوى ئەمەرىكا ناردبوونى تا بكرىن بە خەستەخانەى مەيدانى لە ناوچەى لىقەوماوەكاندا .

ھەروا نووسەرى ئەلمانى - بۆرگن - دەلى: - كە بەوہ ناسراوہ كە گوايە دژى راميارىەتى توركە دەریەھەق كورد ، بە وىژدانەوہ راي خوى تۆمار كردووه و دەلى: - بوومەلەرزەو قەدەخەكردنى گەياندىنى كۆمەك ، نمونەن كە چۆن كارەساتە سرووشتیەكان دەكرىن بە چەك دژى كوردى سەرسەخت و كۆلنەدەر ، بە تايبەتى كە ژيانى كورد بەلایى حكومەتەوہ مەسەلەيەك نىيە شایستەى بايەخ پىدان بى .

ئەمەيە رژیەكانى كە كوردو خاكى كوردیان پىلكىندراوہ ... بەلام سەرکردایەتى كورد ...؟! .

سەرچاوە: - كورد - گەل لە خشتە براوى غەدر لىكراو - دكتور گوینتەر دىشنەر - وەرگىرانى بۇ كوردى - ھەمە كەرىم مارف - چاپى دووم / ۱۹۹۹ .

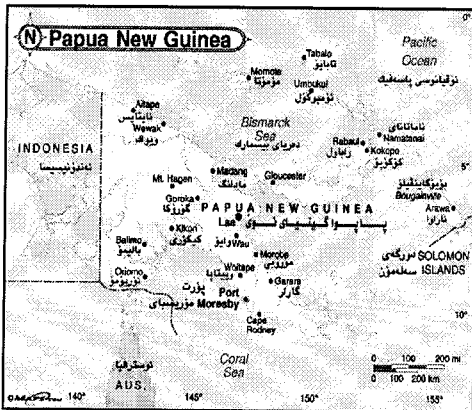
نووسەرو رووناكییری بەناوبانگی
 عەرەب محەمەد حەسەنن ھەیکل و
 رۆژنامە نووس و نووسەری میسری
 ئەوکات و، سەر نووسەری گۆقاری
 - العربیە-ی کوویتی بوو،
 دیمانەییەکی گفتووگویی لەگەڵ
 سەرکردەى کورد مستەفا بارزانى
 بەزمانى عەرەبى لەژێرناوینشانى -
 مقابله مع صقر عجز من
 کوردستان- بڵاوکردهوه و که له

۱۹۷۵/۹/۶

پرسیاریکیدا دەلیت: - بۆ واتان بەسەرھات...؟. له ولامدا بارزانى دەلی
 - ان ملايين الاطنان من العدالة تباع بېرميل من النفط -

دوا خوولی بست و چوارەمی پەرلەمانى ئێران بوو، که دوا خوولی
 پەرلەمانى شاهەنشاهەى بوو، لەوکاتە شای ئێران پارتيكى نوویی بەناوی
 - رستاخیز- راگەیاندو کردیە تاکە پارتي وولات و دەسەلات لە سەر
 گەلانى ئێران بە تايهتی له کوردستان .

۱۹۷۵/۹/۷

بابوانیووگینییا
 سەرەخویی خویی
 بەجیابوونەوه لە ژێر
 دەسەلاتی ئوسترالیا
 راگەیاندو سەرکردەى
 پارتي بابخوا - مایکل
 سوّمار- پۆستی سەرەك
 وهزیرانى یهكهمى
 وولاتهكەى گرتە دەست.

۱۹۷۵/۹/۱۵

ئەم راگەیاندنەش لە شارى - پۆرت مۆرزی - ی پاینەخت بوو . که
 ژمارەى دانیشتووانەكەى ، ۲۰۸،۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا ژمارەى

دانىشتىۋانى ۋولاتەكەي ، ۴,۶۴۰,۰۰۰ مىليۇن كەسە ، ھەروا رووبەرى
خاكى ۋولاتەكەي ، ۴۶۲,۸۴۰ ھەزار كىلو مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا
چرى دانىشتىۋانەكەي، ۲۶ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا .

۱۹۷۵/۱۱/۶

رژىمى بەس لە ئىراق چەندان گەرەكى كوردانى لە ناو جەرگەي شارى
كەركوك لە گەل زەويدا تەختكردوون و خەلكەكەش بە زۆرە مىلى راگويزاند
، ياخوود ئاۋارەي شارەكانى دىكەي كوردستان و ناۋەراستى ئىراقى كرد
... كەركوك بە ھەردوۋ بىرارى ۶۰۸ لە ۱۱/۶ و بىرارى ۴۱ لە ۱۹/۱/۱۹۷۹
سنورى پارىزگاي كەركوكى بە شىۋەيەك بەرتەسكردەۋەو لە كۆي ۷
قەزاۋ ۲۳ ناحىيە ۱۴۲۸ گوند ، تەنھا ۳ قەزاۋ ۹ ناحىيە ۵۹۰ گوند
مايەۋە ... پارىزگاي كەركوك بەر لە دابرانى قەزاۋ ناحىيەكان پىك ھاتبوۋ لە
:- قەزاۋ كەركوك : سالى ۱۹۵۷ پىك ھاتبوۋ لە ۴ ناحىيە ۵۶۸ گوندو
ژمارەي دانىشتىۋانى ۲۲۱,۸۵۱ ھەزار كەس بوون .

ھەروا قەزاۋ كفرى بەگويزەي نامارى سالى ۱۹۵۷ پىك ھاتبوۋ لە ۴ ناحىيە
۳۷۷ گوندو ژمارەي دانىشتىۋانى ۶۴,۱۳۵ كەس بوون ... قەزاۋ
خورماتوۋ بەگويزەي نامارى ۱۹۵۷ پىك ھاتبوۋ لە ۶ ناحىيە ۲۲۷ گوندو
ژمارەي دانىشتىۋانى ۶۸,۵۵۴ كەس بوون ، قەزاۋ چەمچەمال بەگويزەي
نامارى ۱۹۵۷ پىك ھاتبوۋ لە ۲ ناحىيە ۲۲۰ گوندو ژمارەي دانىشتىۋانى
۳۴,۲۹۹ كەس بوون ... قەزاۋ ھەيجە پىك ھاتبوۋ لە ۲ ناحىيە ۱۲۸
گوند ... قەزاۋ دوز پىك ھاتبوۋ لە ۳ ناحىيە ۱۰۹ گوند .

پارىزگاي كەركوك دواي دابرانى قەزاۋ ناحىيەكانى بە ھەردوۋ بىرارى ۶۰۸
و ۴۱ ھەسى قەزاۋ چەمچەمال و كەلارو كفرى بە بىرارى ۶۰۸
خورماتوۋ بە بىرارى ۴۱ بە سەرجم ناحىيە گوندەكانىۋە كە پىك ھاتبوۋ
لە ۱۴ ناحىيە ۸۴۸ گوند ، خرانە سەر سنورى پارىزگاي سەلاھەدين و
ديالە و سلىمانى .

دانىشتىۋانەكەي زياتر لە ۳۵۰ ھەزار كەس دەبوون و رووبەرى لە
۲۰۳۵۵ كىلومەتر چوارگۆشە و كراۋەتە ۱۰۰۲۳ كىلومەتر چوار گۆشە ، كە
رووبەرى ۱۰۳۲۲ كىلومەتر چوار گۆشەي لىدابرا .

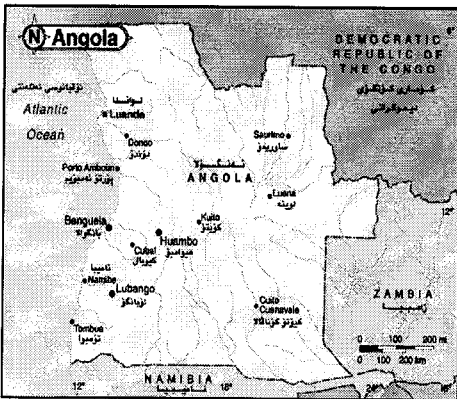
كە بەم شىۋەيە قەزاۋ كەركوك ۱۶۶۹ كىلومەتر چوارگۆشەي لىدابراو

قەزای چەمچەمال ۲۴۵۴ كیلۆمەتر چوار گۆشەى لیدابراو خورماتوو ۵۱۹۱ كیلۆمەتر چوارگۆشەى لیدابراو هەردوو قەزای كفرى و كەلار ۵۲۱۴ كیلۆمەتر چوارگۆشەى لیدابرا .

۱۹۷۵/۱۱/۱۱

كۆچى دوایى هونەرمەندى شیووەكار و ئەكتەرو دەرھینەرى شانۆیى جەواد رەسول ناجى ، بە ھۆى نەخۆشى ئیقلیجى لە شارى ھەولیر لە ھەریمی باشوورى كوردستان ... شایانى باسە ئەم هونەرمەندە لە سالى ۱۹۲۲ لە شارى شاعیران و رووناكیران لە شارۆچكەى كۆیەى سەر بە پارێزگای چاوى بە جیھان ھەلھیناوه لە شارەكەدا .

۱۹۷۵/۱۱/۱۱

كۆماری ئەنگۆلا سەربەخۆیى خۆى راگەیاندى بەناوى كۆماری ئەنگۆلاى مللى بەسەروكایەتى فرانسىسكو داکوستا لە وولاتەكەیدا ، كە ئەم راگەیاندنەش لە شارى لواندا - ی پایتەخت بوو

۱۹۷۵/۱۱/۲۰

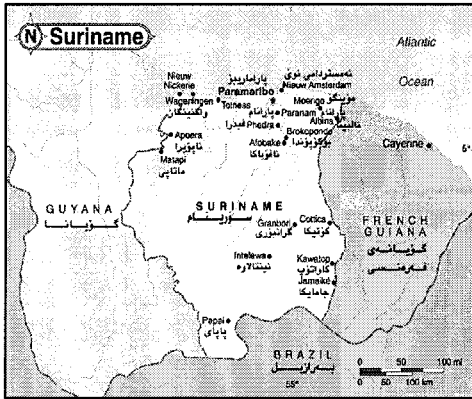
، كە ژمارەى دانیشتوانەكەى ، ۲،۲۸۵،۰۰۰ ملیۆن كەسە . ھەروا ژمارەى دانیشتوانى وولاتەكەى ، ۱۱،۵۳۰،۰۰۰ ملیۆن كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى وولاتەكەى ، ۱۴۲،۶۷۰ ھەزار كیلۆ مەتر چوار گۆشەىە . ھەروا چرى دانیشتوانەكەى ، ۲۴ كەس لە یەك میل چوار گۆشەدا . لە وولاتەدا

سەرۆكى ئەسپانیا فرانكو كۆچى دوایى كردو خوان كارلوس جیگەى گرتەوه ، كە سەرۆكى لیژنەى لەناو بردنى دژى فرانكوى گرتبووه دەست لە دامو دەزگاكانى وولاتەكەدا .

۱۹۷۵/۱۱/۲۱

ئەنجوومەنى سەركردایەتى بەناوشۆرشى پژیى بەعس لە ئیراق ، كە ۲۴۴ ھاوولاتى كوردى لە ژیرلیدان و ئەشكەنجەدان و بە مادەى ترشاثى گیانیانى پى لە دەستدان ، ئەمەش كە ئاژانسى فەرەنسى ئەو زانیاریەى بلاوى كردهوه .

۱۹۷۵/۱۱/۲۱

۱۹۷۵/۱۱/۲۵
 وولاتی سورینام
 سه‌ره‌خویی خوئی
 راگه‌یاند ، سه‌ره‌رای
 به‌ره‌لستکاری کردنی
 له‌لایهن ئه‌و
 دانیشتونوانانانی که له
 باشووری رۆژشه‌لاتی
 ناسیا پروویان له‌و وولاته

کردبوو . ئەم راگه‌یاندنەش له شاری - پاراماریۆ - پایته‌خت بوو ، که ژمارهی دانیشتونوانه‌که‌ی ، ۳۳,۰۰۰ هه‌زار که‌سه . هه‌روا ژمارهی دانیشتونوانی وولاته‌که‌ی ، ۶۵۰,۰۰۰ هه‌زار که‌سه . هه‌روا رووبه‌ری خاکی وولاته‌که‌ی ، ۱۶۳,۸۲۰ هه‌زار کیلۆمه‌تر چوارگۆشه‌یه . هه‌روا چپری دانیشتونوانه‌که‌ی ، ۱۰ که‌س له یه‌ک میل چوارگۆشه‌دا .

۱۹۷۵/۱۲/۲
 کۆچی دوایی نووسه‌رو شاعرو
 فۆلکلۆر په‌روه‌ری کورد مامۆستا
 محمه‌د توفیق وه‌ردی ... شایانی
 باسه‌ ناوبراو له‌سالی ۱۹۲۳ له
 شاری کۆیه‌ سه‌ر به‌ پارێزگای
 هه‌ولێر له‌باشووری کوردستان
 چاوی به‌ جیهان هه‌له‌یناوه ،
 هه‌روا له‌ سالی ۱۹۴۴ بۆته
 مامۆستای په‌روه‌ره ، ، له‌سالی
 ۱۹۴۵ په‌یووهندی به‌ بزوتنه‌وه‌ی رزگاریخوای کورد له‌ رۆژشه‌لاتی
 کوردستان کردووه .

دوای گه‌رانه‌وه‌ی بۆ شاری کۆیه‌ له‌ سالی ۱۹۴۷ ، چووه‌ ریزی پارتی
 کۆمونیستی ئیراق / ریکخراوی کوردستان و به‌دڵسۆزانه‌ کاره‌کانی له
 هه‌موو بواره‌کان به‌سه‌رکه‌وتووانه‌ راپه‌راشدووه‌ تاكو مائناوایی کردنی

لەگەل و نىشتىمان .

۱۹۷۵/۱۲/۲۶

گۆڭرېنى پاشكۆي رېكەوتنامە بەدناۋەكەي جەزائىر لەنيوان ھەردوو رژیىمى شا لە ئىران و بەعس لە ئىراق ، ئەويش بەگۆڭرېنى پرگەي/۵ لەماددەي/ ۶ ، لە پەيمانى سنوورى نيۆدەۋولتەي و دراوسيیەتي لە ۶/۱۳ي ھەمان سال و لە ۶/۲۲ي ھەمان سالدا ، بەگۆڭرېنەۋەي بەلگەنامەكان ، لە سەر ھەموو رېكەوتنەكانى پيشوو لە تارانى پايتەختى ئىران ، لە نيوان رژیىمى بەعسى لە ئىراق و رژیىمى شا لە ئىران... ئەويش لە سەرخاكي رۆژھەلات و باشوورى كوردستان.

۱۹۷۶

۱۹۷۶/۱/۱۲

كۆچى دوايى نووسەرو رووناكبيرو پىسپۆر خاتوو - ئەگاتا كرىستى - لە تەمەنى ۸۳ سالىدا . ئەم خاتوونە بە تەنيا قوتابخانەيەك بوو لە بواری رۆمانى تاوانكارى لە جىهان ، لە دواي - شەكسپىر - لە ھەموو نووسەرانى دىكەي ئىنگلىزى زياتر كارەكانى بۆ زمانەكانى دىكەي جىهان بە چاپگەياندراۋە و خويندەۋاريكى زۆرى بوو لە جىهان . جىگەي روونكردنەۋەيە كە ئەم خاتوونە لە سالى ۱۸۹۰ لە شارى تۇركاي سەر كەنارى خوارووى ئىنگلتەرە چاۋى بە جىهان ھەلھىناۋە ، ھەر لە سەرھەتاي منداليەۋە دايكى زۆر گرنگى پيداۋە بە خويندەۋەي چىرۆك و وتەي بە ماناۋ سەرگوزشتەكان ، لە داب و نەرىت و كەلتوورى وولاتەكەيى و نەتەۋەكان .

ھەروا دايكى ئەگاتا تا تەمەنى ھەشت سالى رەوانەي بەر خويندنى نەكرد ، كەچى خاتوو ئەگاتا بەردەوام بەگژئەو كتيبانە دا دادەچوو كە لە مائەكەياندا ھەبوو ، بەو ھۆكارە ھەر لە خويەۋە فيرى خويندەۋارى دەبوو لە رېگەي پرسىياركردن لە دايك و باوكى . دواي مردنى باوكى لە سالى/۱۹۰۱ دايكى نارديە قوتابخانەيەكى ناوخويى ، دواي ئەۋەي تەمەنى بوو ۱۴ سال بۆ خويندن چووە فەرەنسا ، لەويى زمانى فەرەنسى وىنە كيشان و بنچينەكانى ئىتيكىت و گۆرانى و پيانۆژەنين فيربوو .

دوای ئەۋە كەۋتە دوای پەيدا كىردى ھاۋسەرىك و ئەۋە بوۋ لە مانگى/۱۰/۱۹۱۲، ئەرشىبالد كرىستى ناسى، كە فرۇكەۋانىكى گەنجى تەمەن ۲۳ سالان بوۋ، ھەروا لە مانگى ۱۹۱۴/۱۲/ دا بوۋنە ھاۋسەرى يەكتەر و، لەۋكاتەشدا جەنگى يەكەمى جىھانى بەرپا بېۋو لە جىھان. لەبەر ئەۋە ماۋەى دوو رۇژ لە گەل تازە بوۋكىدا بىمىنىتەۋەو تا شەش مانگ نەيدەتۋاتى بېتەۋە. لە بەر ئەۋە ئەگاتا گەرايەۋە ئۆركاى تا لە نەخۇشخانەيەك دەسبەكاربى و خەرىكى دەرمانسازى بى.

ھەروا لە سالى ۱۹۱۵ ەك رىكابەرىەك لە گەل خوشكەكەى برىارىدا رۇمانىك بنووسى، لەو ساتەۋە كەسايەتى - ھىرەكل بوۋرۇ - ى داھىنا، كە پىرە توۋىژەرىكى فەرەنسى بوۋ، ماۋەى ۵۵ سال لە رۇمانەكانى ئەگاتا ژىاۋ تەنيا سى مانگ بەر لە مردنى خۇى كۇتايى بە ژىانى ئەۋ كاراكتەرە ھىنا. كە لە نووسىنى ئەۋ رۇمانەى بۇۋە بە سى پەخشكارانى پىشاندا، ھەموو رەتياىنكردەۋە، بۇيە لە پەرگەيەكى داناۋ خەرىكى دەرمانسازى بۇۋە لە نەخۇشخانەكەدا.

دوای ەستانى شەر مېردەكەى گەرايەۋە و لە شارى لەندەنى پايتەختى بەرىتانيا نىشتەجى بوۋن، لە سالى ۱۹۱۹ رۇزالىندەى كچى لە دايك بوۋ، لە ھەمان سالىش، يەكك لە پەخشكارەكان برىارى چاپكىردى رۇمانەكەى يەكەمى داۋ لە سالى ۱۹۲۱ دا بلأۋى كىردەۋە و داھاتى ئەگاتا لەۋ كىتېبە ۲۵ پاۋەن بوۋ. لە سالى ۱۹۲۲ رۇمانى - دووژمنى نادىار - ى بە دوادا ھات و لەۋىش ۵۰ پاۋەنى پېبرا، ھەروا رۇمانى سىيەمى بە ناۋى - كوۋشتنى رۇچەر كرۇيدا - ى لە سالى ۱۹۲۶ و بەم رۇمانە ناۋبانگى زۇرى دەركرىد.

دوای ئەۋە خاتوو ئەگاتا توۋشى خەمۇكى بېخەۋى ھات و لە ۱۹۲۶/۱۲/۳ ماۋەيەك وونبوۋ، ئەۋىش بە ھۇى مردنى دايكى بوۋ، لە ۋەرزى پايزى سالى ۱۹۲۸ دا، بە شەمەندەفەر بەرەۋ ئىراق رۇيشت، كە خۇى ھەزى لە ۋولاتىكى گەرم دەكرىد و لەۋ گەشتەشى بېرۇكەى - تاۋانىك لە شەمەندەفەرى خىراى رۇژھەلات - ى بۇ ھات، كە لە دوايىدا بوۋە

فليميكي سىنەمايى بە ناوى - ئىنگرىد بريگمان و شىن كۆنرى -
 گەشتەكەشى بۇ ئىراق سەردانى چەندىن جىگەى شووئەوارى كردوو ھەر
 بەم ھۆيە تووانى لە سالى ۱۹۲۹ شوو بە ماكس بكات و ماوھى ھەشت
 سال ھاتوو چۆى نىوان شارى بەغداو شارى لەندەنى دەکرد .
 ھەروا ئەم سالانەشى سالانى ژيانى ئەدەبى بوو ، بە دانانى چەندىن
 نووسىن و رۆمان .

نووسىنەكانى ئەم خاتوونە ئەك ھەر دەكرانە فليمەكانى سىنەما ، بەلكوو
 دەكران شانۆگەرى لە بەرىتانيا و وولاتانى دىكەى جىهان .
 ھەر بەم ھۆكارە رىكخراوى يونسكو لە سالى ۱۹۶۱ دا رايگەياند كە
 كارەكانى ئەگاتا كرستى پرفرۇشتن بوون بە زمانى ئىنگلىزى لە جىهان ،
 ئەم خاتوونە لە كارەكانى بردهوام بوو تا مالئاوايى لە بوارەكانى ئەدەب و
 نووسىن و رۆمان كرد لە جىهان .

۱۹۷۶/۱/۱۹

لە راپۆرتىكى لىژنەى - بابگ- لە سەر شوپشى ئەيلول ، كە پيشكەش
 بەكۆنگرىسى ئەمەرىكا كرابوو ، لە ناو ئەو راپۆرتە چەندىن نەينى
 شوپشى ئەيلول و رژىمى بەعسى لە ئىراق و ئەمەرىكاي تيا دركاندبوو،
 ئەويش لە بوارى پەيوەندىە ھەمەلايەنەكان ، دواى ئەو گۆقارى دەنگى
 لادى - مىللىچ قويس- راپۆرتەكەى لىژنەى - بابگ- ى لە ۲۲/۲ى ھەمان
 سال بلاقردەوھو چەند نەينىەكى سەركردايەتى شوپشى ئەيلولى تيا
 دركاندبوو لە باشوورى كوردستان .

۱۹۷۶/۱/۱۹

لىژنەى بايك ئەو لىژنە بوو كە بە سەرۆكايەتى - ئويتس بايك - ئەندامى
 كۆنگرىسى ئەمەرىكى دامەزراوھ ، بۇ بەدووا داچوونى چالاكيەكانى نەينى
 دەزگاي ھەوالگەرى ئەمەرىكا . يەكيك لەو مەسەلانەش دەست تىوھردان
 بوو لەكاروبارى كورد ، لىژنەكە راپۆرتى خۆى پيشەكەش بەكۆنگرىس
 كرد .

بەلام سەرۆكى ئەمەرىكا لەسەر راسپاردەى ھىنرى كيسەنجر نامەيەكى
 رەوانەى كۆنگرىسى كردوو بىروو بۇ چوونى خۆى بۇ بلاوكردنەوھى ئەو
 راپۆرتە راگەياند بەبىنانوورى ئەوھى كە دژى بەرژەوھەندىەكانى بالاي

دەۋولتە . كۆنگرېسسىش لە دانىشتنى رۇژى ۱۹۷۶/۱/۲۹ رەزىمەندى خۇي لە سەر بلاۋكردنەۋەى راپۇرتەكەدا ، تەنھا ئەۋ كاتە نەبى كە دەسەلاتى جىبەجىكردنى رازى دەبى كەچى گۇقارى - دەنگى لادى - كە لە شارى - جىرنتس - نىك نىورۇك دەردەچوو . بلاۋى كىردەۋە دەزگاي ئاسايش ويستيان ھەموو دەزگاي كۇبۇنەۋەۋە ئەۋ رۇژنامەنوسەى لە ويئەيەكى راپۇرتەكەى دەستكەۋتېوو درايە دادگا . شايانى باسە ئەم راپۇرتە چەندىن خالى بەرامبەر بەكورد لەدارشتنى پىلانى رىكەۋتنامەى جەزائرى لەخۇ دەگرت .

يەكەم فرۇكەى بارھەلگىرى
بەرىتانى بە ناۋى
كۆنگۇرد دروستكردنى
تەۋاۋ بوو ،
كەخىرايىيەكەى لەخىرايى
دەنگ زياتر بوو، لە ھەمان
كات يەكەم گەشتى لە

۱۹۷۶/۱/۲۱

فرۇكەخانەى ھىترۇ لە ئەندەنى پايتەختى بەرىتانيا بەرەۋ وولاتى بەحرەين دەست پىكرد لە جىھاندا .

دەرچوۋنى بېرىرى ژمارە ۴۱ لەلەين سەرەك كۆمارى رۇژىمى بەعسى لە ئىراق - ئەخمەد ھەسەن بەكر - بە دروستكردنى پارىژگاي سەلاھەدىن ، كە ناۋەندەكەى بىرئىتە چوار قەزاي لەخۇ گرتوو ، لەۋانە قەزاي ناۋەندى تىكرىت و قەزاي بەلەدو قەزاي سامەراۋ قەزاي خورماتوو ، كە قەزايەكى كوردى و خاكى كوردستانەۋ لىكىندراۋە بە پارىژگاي سەلاھەدىن ، لەھەمان بېرىار ناۋى پارىژگاي كەرەككى بۇ پارىژگاي تەئىمىم گۇرى ، كەتەنيا دوو قەزاي پىۋو ھىشتەۋە ئەۋىش قەزاي ناۋەندى كەرەكك و قەزاي ھەۋىجەۋ دوايش قەزاي دۈبىزى پى لىكىندرا لە ناۋچەكەدا .

۱۹۷۶/۱/۲۹

بە مەرسوۋمىكى كۆمارى لەلەين سەرەك كۆمارى رۇژىمى بەعس لە ئىراق - ئەخمەد ھەسەن بەكر - ناھىيەى دۈبىز كرا بە قەزايەكى سەرەپارىژگاي

۱۹۷۶/۲/۱۵

كەركوك ، كە لە ۹۸٪ . كوردبوون و قەزايەكە كە مەلبەندى چاوكە
نەوتىەكانى خاكى باشورى كوردستانى لكيندراو بەئىراقە لە ناوچەكەدا .

۱۹۷۶/۲/۲۷

بەرەى مىللى پۇلىسارىؤ دژى
دابەشکردن وەستان و، ھەر و لە
دژى شانشىنى مەغرب و لایەنە
پەيوەندارەكان ، كۆمارى
دىموكراتى عەرەبى بىابانى
سەر بەخۆى راگەياندا ، بەخەباتى
شەرى پارتىزانى كە كۆمارى
جەزانرو كۆمارى لىبىيا لەژێرەو
يارمەتيان دەدان و ، كە ئەنجامى
بوو ھۆى سەرکەووتنى بەرەى

ملى پۇلىسارىؤ ، كە مۇرىتانياو شانشىنى مەغرىب نىازى دابەشکردنى
بىابانەكەيان ھەبوو لە نىوان خۇياندا .

تېيىنى :- ئەمە وئەنى شا ھەسەنى دوومە

۱۹۷۶/۳/۲۵

كۆچى دواىى شۆرشگىرو
رووناكىيرو قارەمانى كورد -
ئىحسان نورى پاشاى خەندان -
لە تارانى پايتەختى ئىران...
شايانى باسە ئەم تىكۆشەرەى
باكوورى كوردستان دواى ۶۶
سال لەدەر بەدەرى تەرمەكەى
لەگۆرستانى الزوار نىژراو لە
ئىران .

تېيىنى :- خەبات و تىكۆشان و ھەرلەكانى ئەم كەسايەتە لە نارەزىكى كتيبەكە
نووسراو تەو ، ئەمەش وئەنى خۆى و ھاوسەرەكەيتى .

لە دواى ھەولە بەردەوامەكان پزىمى توركىا رىكە ووتننامەيەكى نوئى
سەربازى لەگەل ئەمەرىكا مۆر كرد ، بەو پىيەخاكى باكوورى كوردستانى

۱۹۷۶/۳/۲۶

داڭلىق كراۋى ژېر دەسلەپتىكى تۈركىيە ، زىياتر بېيىتە بىنكەي سەربازى ئەمەرىكا بەرامبەر بەچەند پاداشتىكى ئابوورى بۇ پېژىمى سەربازى تۈركىيە ، لە لايەن ئەمەرىكا ۋە ماۋەندەن بە بزۈوتنەۋەي پزگارىخۋازى كورد لە باكۈورى كوردستان ...!

1976/3/26 مۇركردنى رېكەۋوتننامەي تەۋاۋ لە نىۋان كۆمارى مىسرو دەۋلەتى ئىسرائىل راگەيەندرا ، لە نىۋان سەرۋكى دەۋلەتى ئىسرائىل ۋە سەرەك كۆمارى مىسرو ئەنۋەر سادات لە شارى كامبېدىفىدى ئەمەرىكا بە سەپەرشتى ۋە يارمەتى ئەمەرىكا ، ئەۋىش بە كۆتايى پى ھىنانى كېشەي نىۋان مىسرو ئىسرائىل ۋە بەرەۋ ئاسايى كوردنەۋەي بارودۇخى ھەرىمى ەھرەبى بە تايبەتى قەلەستىن لە ناۋچەكەدا .

1976/3/31 مۇركردنى رېكەۋوتننامەي سنووردارى تاقىكردنەۋەكانى ئەتۈمى لە ژېر زەۋى ، لە نىۋان يەكەيتى سۆڧىتە ۋە ئەمەرىكا بە ھەموو شىۋەيەك لە جىھاندا .

1976/4/5 لە دۋاي كېشەۋ مەملانىيى تۈۋندۈ تىژى نىۋان شانشىن سىھانۇك ۋە جۈۋلانەۋەي - خەمىرى حومر - سەرەپاي دەستگىرى گەلانى كە مېۋىيا بە بنەمالەكەي ۋە بەردەۋامى جۈۋلانەۋەي كۆمۇنىستى ۋە گەمارۋى نىشەتەجى لە سەر شانشىن سىھانۇك . كە كۆمەنىستەكان ھەئسان بەراگەياندىنى كۆمارى كەمبېۋىيى دىموكراتى لە ۋولتەكەدا .

1976/4/11 كۆچى دۋايى شاعىرى ناۋدارى نەتەۋەيى كورد مامۇستا - مەمدوح بىرىفكانى - لە باشۋورى كوردستان ... شايانى باسە مامۇستاي شاعىر لە سالى 1911 چاۋى بە جىھان ھەلھىناۋە .

1976/4/28 نوسەرۋ شاعىرۋ نىشتمان پەرۋەرى كوردى - مەلا شەرىف رەنگەرېژان - لە شارى ھەۋلىز كۆچى دۋايى كوردۋە ... شايانى باسە نابراۋ لە سالى 1925 لە شارى ھەۋلىز چاۋى بە جىھان ھەلھىناۋە ، يەككە بوۋە لە دامەزىنەرى يەككىتى نووسرانى كوردستان لە سالى 1970 لە دۋاي رېكەتننامەي 11/ ئادارى 1970 .

1976/5/12 كۆچى دۋايى كەسايەتى ناۋدارى نىشتمان پەرۋەرى كوردستان - ئىسماعىل ھەقى ھەلى رەسول ئەھمەد ئاغا - ناسراۋ بە ئىسماعىل ھەقى شاۋىس - لەشارى سلىمانى .

جیگەى ئامازە پیکردنە کە
ئیسماعیل حەقى شاویس لەشارى
مووسل لە سالى ۱۸۹۴ چاوی بە
جیهان هەلپیناوه ... ئەوکاتیش
باوکی ئەفسەر بووه لە سووپا لە
سالى ۱۹۰۴ ... دواى دەرچوونى
ئیسماعیل حەقى شاویس لە
قوتابخانەى - رەشیدیه ی
سەربازى پەيوەندى بە نامادەى
سەربازى لە بەغدا کرد لە سالى
۱۹۰۷ ، پەيوەندى بە قوتابخانەى
دەریایى کرد لە شارى ئەستەمبۆلى

ئىستای تورکیا . لە سالى ۱۹۱۱ پلەى ئەفسەرى لە سووپای تورکی
عوسمانى بە دەست هینا بە پلەى - ملازمى دوو - لەریزەکانى سووپای
ئیمپراتۆریەتى عوسمانى بە شدارى لە گەمارۆدان و کەپکردنەوى
راپەڕینەکانى نەتەوى داوه لە ناوچەى بەلکان - یۆنان و سربیا و جەبل
ئەسوود لە نیوان سالەکانى ۱۹۱۲ - ۱۹۱۳ دا .

لەوکاتەدا لەلایەن شۆرشگیرە یۆانیەکان دەستگیرکراوه لەشارى -
سالونیک - دواى ئازادکردنى لەلایەن یۆانیەکان گەراوتەوه شارى
ئەستەمبۆل و چوووتەوه ریزی سووپای عوسمانى لە مانگی ۵/ ۱۹۱۴ بە
پلەى ملازم یەك - لەکاتى جەنگى یەكەمى جیهان لە سالى ۱۹۱۴ بە شدارى
کرد لەبەرەکانى شەردا .

دواى ئەوه لەلایەن هیزەکانى سووپای بەریتانیا دەستگیرکراوه و
دوورخراوتەوه بۆ وولاتى هندستان . لە دواى کۆتایى هاتنى جەنگى
یەكەمى جیهان ئازادکراوه و گەراوتەوه شارى سلیمانى لە هەریمی
باشوورى کوردستان .

دواى ئەوه چوووتە ریزی راپەڕین و هیزە چەكدارەکانى شیخ مەحمودى
حەفید لە سالى ۱۹۱۹ ، و دواى ماوه یەك بووتە سەرۆکی شاندى
گفتووگۆکردن لە گەڵ ژەنەرال - فرایزەر - لە پیناوه دۆزینەوى ریگە

چارە كېشەي نەتەوايەتى كوردو نىشتىمانەكەيدا .

دوای ئەو ھىزەكانى سووپاي بەرىتانيا بەدوای ئىسماعىل حەقى شاۋىس دەگەران لە پىناو دەستگىرکردنى و ئەویش لە دوای خۇشاردەنەوئى روو لەگوندى - بىستان سوور - دەكات لە رۆژھەلاتى شارەزور دەبىتە مەلای ئايىنى لە مزگەوتى گوندەكە بەناوى مەلا شاۋىس .

بەلام زۆر لەو گوندە نەمايەو بەرەو توركيا رۆيشتوو لەرىگە ئىران و شارى تەبرىز پەيوەندى بەسووپاي عوسمانى كردهووە بە شدارى لەشەرەكانى دژ بە ئەرمىنيا و ئاراس و فارس كرد لەئىوان سالاكانى ۱۹۲۰ - ۱۹۲۱ .

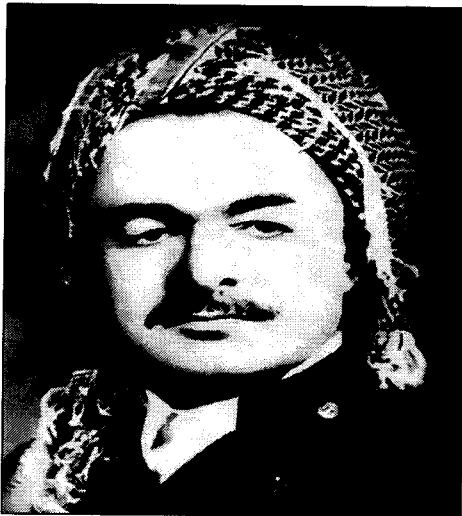
ھەروا لە مانگى ۱۹۲۳/۹ بۆو نەقىب لەرىزى سووپاي تورك ... دوای ماوھىەك گەرايەو ئىراق بە ھۆى بروانەبوون بەئىسماعىل حەقى شاۋىس لەلايەن حكوومەت و سووپاي تورك ... دوای گەرانەوھى بۆ شارى سلىمانى لە قوتابخانەيەكى شارى ناسرىە بە بەرپۆبەر دامەزرا بەمووچەى ۱۷۰ روپپەلە شارەكەدا .

دوای ئەو لە مانگى ۱۹۲۵/۱۰ بەرەو فەرەنسا بەرىكەوت و لە سالى ۱۹۲۶ گەرايەو ئىراق و دووبارە بە مامۇستاي قوتابخانە دامەزرايەو . دوای ئەو بەھۆى بارى نالەبارى ژيان چوو رىزى سووپاي ئىراق و بە پلەى - رىيس - دامەزرا . بەلام بەھۆى بىرى راميارى لەرىزى سووپا دەرکرا .

دوای ئەو لە پايزى ۱۹۲۷ دووبارە بەرەو فەرەنسا رۆيشت و ھەر لەوئىش بەرەو لوپنان رۆيشت و لە مانگى ۱۹۲۷/۱۰ بەشدارى لە كۆنگرەى دامەزراندنى كۆمەلەى خۇيبوون كرد لەچپاي - بھمدون . لە سالى ۱۹۳۹ گەراوە كارى فەرمانبەرايەتى و كرا بە قائمقامى قەزاي مەخمور و رانىەو چەندىن جىگەى دىكە .

دوای ئەو لە سالى ۱۹۴۳ - ۱۹۴۵ لەبەرپۆبەرايەتى توتن لە قەلادزە كارى كردهو . ئەم كەسايەتتە كورد پەرورە بە درىژايى ژيانى لە پىناو گەل و نىشتىمانەكەى كارى راميارى و نەتەويى و نىشتىمانى كردهو ھەولەكانى بوونەتە جىگەى رەزامەندى ھەقالەكانى لەكاردا تاكوو

مائناوایی لەگەل و نیشتیمان کردوو لە باشووری کوردستان .

کۆچی دوایی
شۆرشگیرو کەسایەتی
ناواری کوردستان ، بە
تایبەتی پارێزگای هەولێر
- ئەحمەد حەمەدەمین بایز
دەزیی - کە بەدریژایی
ژیانی لە گەنجیەوه تا کوو
مائناوایی کردنی لەگەل و
نیشتمان و جەماوەری
ناوچەکەدا ، دژی
داگیرکەرانی گەلانی
ئێراق و کوردو کوردستان

١٩٧٦/٥/٢٥

بووو درێخی نەکردوو لە بەرگری کردن .. شایانی باسە ناوبراو لەدایک
بووی گوندی دووگرتکانی سەر بە ناحیەتی قووشتەپەیی پارێزگای هەولێر لە
باشووری کوردستان بووو براگەوورەیی موحسن دزەیی و عومەر دزەیی
بووو لە پارێزگاکەدا .

بە نامۆژگاری سەرکردەیی
کورد مستەفا بارزانی
سەرکردایەتی کاتی پارتی
دیمەکراتی کوردستان ،
پێکھێندراو بریار درا بە
هەلگیرساندنی شۆرش
، بە ناوی شۆرشی گولان
، کە تەواو کەری شۆرشی

١٩٧٦/٥/٢٦

ئەیلول بوو ، ئەویش لە دواي نسکۆ پێهێنانی و بەردەوام بوونی بەرەو
سەرکەوتنی یەک لە دواي یەکەکانی بزوتنەوهی پزگاریخوازی کورد لە
هەریمی باشووری کوردستان ، لە هەموو بوارە جیا جیاکانی نەتەوهیی و

نىشتىمانى بە پىيى بارو دۇخى ناوچەو ھەرېم جىھان .

جىنگەي شىكردنەنەوھىە كە بووژانەوھى پارتى دىموكراتى كوردستان وا ئاسان نەبوو دواي نكسۆي ۳/۶ ، كە لە ئەستەمترىن قۇناخى ژيانى راميارى ئەو پارتەدا بوو ، كە لە ۱۹۶۱/۹/۱۱ دەستى كرد بە راگەياندىنى شۆرشى گولان و ھىنانە كايەوھى رېكەووتنامەي ۱۱/ئادار و داننان بە ماقى كورد لە چوارچىوھى ماقى ئۇتۇنۆمى لە باشوورى كوردستانى لكىنراو بە ئىراق ... لەو كاتەدا لەلايەك لە پووى نىوو دەوولەتى و ھەرېمايەتى دۆستىك و يارمەتى دەرىكت و نەمىنىت ، لە لايەكى دىكە تاكە سىمبولى ديارى شۆرش - مستەفا بارزانى - بوو كە بە ئاشكرا دواي نكسۆي شۆرشى ئەيلول لە چەندىن گۇقارو رۇژنامەي ديارو دىداردا - مستەفا بارزانى - بلىت ئىتر پۇلى من تەواو بوو ، شۆرش كۆتايى ھات ، لەوكاتەي كە پارتى دىموكراتى كوردستان خاوەنى بە دەيا ھەزار پىشەمەرگە بوو لەگەل دام و دەزگاي مىرى و سەربازى و راگەياندىن و جگە لە پارەو پوول و جەماوهرىكى زۇرلە ھەرېمەكەدا .

بەلام ئەم ھەموو توانايە ۋەك كلۆي بەفر لە چەند كاتر مېرىك ھەمووى توواو و ھىچى نەما و ئەو پارتە تووشى بارىكى نا ئومىدى بوو لەگەل كۆتايى ھاتنى قۇناخى شۆرشى ئەيلول .

لەو كاتەشدا بىروبوچوونى جىاوازو تۆمەتباركردى يەكترى لەناو سەركردايەتى شۆرشى ئەيلول سەرى ھەلداو بىر لە رېگەي دىكەي پەرەپىدانى ئەم شۆرشە و بەردەوام بوونى درا . لەلايەكى دىكەش جوولانەوھى ، واتە راگەياندىنى يەكەتى نىشتىمانى كوردستان لە ۱۹۷۶/۱/۱ بەسەركردايەتى جەلال تالەبانى راگەيەندرا .

كە ئەمەش بوو كۆسپىكى گەوورە بۇ ھەلووئىست و بىرى راميارى و نەتەوھىي پارتى دىموكراتى كوردستان ، كە خاوەنى شۆرشى كورد بوو لە باشوورى كوردستان .

دواي ئەو كارەساتەو مەرگەساتەي كە بە سەر بزوتنەوھى پزگارى كورد وگەلى كوردستان ھات لە ئاكامى چەندىن ھەلەي پابردوو رېك بوونى لە گەل ھەلەكانى دواي مۇركردنى رېكەووتنامەي ۱۱/ئادار و كاردانەوھى لەسەر بارى كورد ، بە تايبەتى لە باشوورى كوردستان و نەبوونى

پەيووھندى لەگەل ۋولئاتانى دراوسىيى كورد و ۋولئاتانى دىكەى ھاوخەمى
گەلى كوردستان و پانەگرتنى ھاوكىش و ھاووسەنگى قۇناخى دواى
مۆركردنى پىكەوتنامەى ئادار .

ئەويش بە خۆلە بىركردن و بەلاوہ نانى بىروو بۇچوونى نوپى دواى
پىكەوتنامەى ئادارو لىك دابىران لەگەل پارتى كۆمۇنىستى ئىراق /
لىژنەى ھەرىمى كوردستان ، كە ھاو خەبات و ھاووسەنگ بوون لەگەل
پارتى دىموكراتى كوردستان و گرتنى دوو رىگاي جياواز و دژ بە يەكترى
... واتە پارتى پوو لە رىگايەك و پارتى كۆمۇنىستىش پوو لە پىگايەكى
دىكەدا ، لە ئەنجام ھەردوو پارتى ھاو خەبات كۆتايى رىگايەكان ھەلدېر
بوو لە ھەموو بوارەكان ؟...!

دواى چەندىن كۆبوونەوہ لە نىوان سەركردەكانى پارتى دىموكراتى
كوردستان بە سەركردايەتى مەسعود بارزانى و سامى عەبدولرەحمان و
بە ئامۇژگارى مستەفا بارزانى و دروستبوونى چەند كىشەو بە
دووركەووتنەوہى چەندىن ئەندامانى سەركردايەتى پارتى بەھۆى
جياوازی بىروو بۇ چوون ، لە ئەنجام كۆبوونەوہى لەندەنى پايتەختى
بەرىتانيا لە ۲۶/گولان شۆرشى گولان راگەياندىرا ، لە گەل
سەركردايەتەكانى پارتى دىموكراتى كوردستان .

ھەر لە دواى ئەم كارە لە كۆنگرەى پۆژنامەوانى سامى عەبدولرەحمان
گەپايەوہ تارانى پايتەختى ئىران و پاش تەواو كردنى چەندىن كارى
گرنگ و پىوويست .

سامى پووى كرده ناوچەى ھەكارى بۇ سەركردايەتى كردن و بووژانەوہى
رىكخستەكانى پارتى و چەكدارى ، پارتى وردە وردە توانى خۆى بخاتە
سەر پى ، بەلام قۇناخىكى نالەبارترو دروست بوونى دژايەتى لە نىوان
پارتى و يەكەيتە لە لاىەك و ، لە نىوان يەكەيتە و پارتە كوردستانىەكانى
دىكەى دروستبووى دواى نىكۆى شۆرشى ئەيلول لە ھەرىمەكەدا .

لە ھەمان كاتىش دروستبوونى دژايەتى نەينى لە نىوان پارتى و پارتە
كوردستانىەكانى دىكە سەرەراى بوونى پەيووھندى بەھۆى بوونى دژايەتى
كردنى يەكەيتە ، كە پارتى بە دووژمنى سەرەكى دادەنا لە گۆرەپانەكەداو
بە دروستبوونى ھاوبەشى دووژمنايەتى و سەركردايەتى جوولانەوہى

گەلى كوردستان و نەمانى رۆلى پارتى وەك بەر لە نىسكۆى شۆرش لە
باشوورى كوردستاندا .

دامەزناندى يەككىهتى
نىشتمانى كوردستان
بەسەركردايەتى جەلال تالەبانى
لە باشوورى كوردستان ، كە
بوو ھۆكاريكى كاريگەرى
گرنگ لە بەرھو پيشبردنى بارى
بزوتنەوھى پزگاربخوازی كورد
بە ھاوپەيمانى لەگەل پارتى و
پيخراوھ كوردستانىھەكان
سەرھەراى سەرھەلدانى كەمو

۱۹۷۶/۶/۱

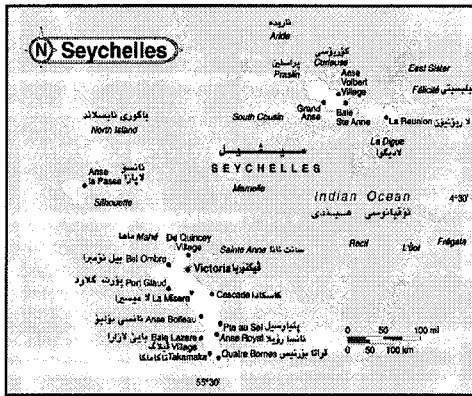
كوپى و كيشەى تايبەتى لە نيوانيان ، بە تايبەتى لە گەل پارتى
ديموكراتى كوردستان ، لە ھەريمى باشوورى كوردستان .

گەپانەوھى ئەندامى سەركردايەتى يەككىهتى نىشتمانى - ئىبراھىم عەزۆ -
بە ياوھرى - ۳۶ - پيشمەرگە لە سووریا بەرھو كوردستان ، كە ئەم رۆژە بە
سەرھەتاي ھەلگىرسانەوھى شۆرشى نووى كورد لە باشوورى كوردستان
دادەنریت شان بەشانى چالاكیھەكانى دەست پيكردنەوھى شۆرشى گولان
لەدواى شكستى شۆرشى ئەيلول . ئەويش لە ئاكامى مۆركردنى
ريكەووتننامەى جەزائر لە نيوان ئىراق وئيراندا .

۱۹۷۶/۶/۱

پراگەياندى يەكگرتنەوھى ھەردوو فيتنامى باكوورو باشوورو
دامەزناندەوھى لە يەك دەوولەتى فيتنامى ، ئەويش لە دواى ۳۰ ساڵ لە
شەپو پيكدادان بە پزگار بوونيان لە مەرگەساتى جەنگى بەسەردا
سپينراويان لە لايەن ئەمەريكاو ھاوپەيمانەكانيدا .

۱۹۷۶/۶/۲۴

1976/6/26
 راگه یاندنی سه ره خوئی
 وولاتی سیشل ، به
 ناوی کۆماری سیشل
 له ناو رایه لهی
 کۆمه نوولسی بهریتانیاو
 شانشین ئه لیزابت
 شانشین بهریتانیا وهک
 راویژگار له
 ههلسوورانندی

کاروباری دهره وهی په یوه ندییه کانی سیشل سه ره پهرشتی دهکات . ئه م
 راگه یاندنه شه له شاری - فکتوریا - ی پایتهخت بوو ، که ژماره ی
 دانیشتوانه که ی ، ٤٠,٠٠٠ ههزار که سه . ههروا ژماره ی دانیشتوانی
 وولاته که ی ، ١١٥,٠٠٠ ههزار که سه . ههروا روبه ری خاکی وولاته که ی ،
 ٦٢٥ کیلو مه تر چوار گو شه یه . ههروا چری دانیشتوانه که ی ، ٤٨٢ که س
 له یه ک میل چوار گو شه دا .

1976/7/2
 له دوای شهرو پیکدادان و کیشهو مملانییه کی تووندو دژواری بی وینه به
 دهست تیوهردانی له لایه ن ئه مه ریکاو گه یشتن به راستیه هاوبه شه کانی
 وولاته که ، ههردوو قیتمامی لیک ترانساندراو یه گگرتنه وهی خویمان به
 شیوه یه کی فره می و یه کجاره کی به جیهان راگه یاند ، به پرگار بوونیان له
 دهست تیوهردان و ویرانکردنی وولاته که یان . له لایه ن ئه مه ریکا
 هاوپه یمانان .

1976/7/17
 پینشپرکی یارییه کانی جامی جیهانی - ئۆله میپات- له مؤتریالی که نه دا
 ئه نجام دراو به ردهوام بوو تا کوو ٨/١ ی هه مان سال . له نیوان یانه
 وه رزشیه کانی وولاتانی به شدار بوو له جیهاندا .

1976/7/28
 بریاری ئه نجوومه نی سه رکردایه تی شو رشی پژی می به عسی له ئیراق به
 ژماره /٨٢٤ تاییه ت به ناحیه ی داقوق ، ههروا بریاری ژماره /٩٤٩
 له /٢٣ ١٩٧٧/٨ تاییه ت به ههردوو ناحیه ی ئالتون کویری و دوپز له

باشووری کوردستان به گشتی و به تایبتهی له پاریزگای کهرکوک و به دهست به سهرداگرتنی زهوی کشتووکالی به بهرامبهر - به پاره - و دابهش کردنی به سهر جووتیاره هاورده کانی عه رب له پاریزگای کهرکوک و قهزاو ناحیه کان... ئه ویش به راگوواستنی دانیه شتوانه کورده کان و جیگرتنه وهیان به عه رب.

ئهمه نه خشه ی پاریزگای کهرکوک هه ساڵی ۱۹۶۰ له دوا ی به عه رب کردنی ئهم پاریزگایه له ساڵی ۱۹۲۰ هه وه له دوا ی کوده تا

شۆمه‌که‌ی به‌عس له‌ ساڵی ۱۹۶۳ تا رووخاندنی که له‌ ناوه‌روکی کتێبه‌که‌ دیاری کراوه ، ده‌توانی به‌راوردی به‌که‌یت که‌ چۆن پزێمه‌ یه‌که‌ له‌ دوا‌ی یه‌که‌کان خاکی کوردیان داگیر کردوه ، نه‌که‌ هه‌ر له‌ پارێزگای که‌رکوک بگره‌ له‌ پارێزگاکانی مووسل و تکریت و دیاله‌ و کووت ، ئەمه‌ نه‌که‌ له‌ ئێراقی به‌ زۆر دروستکراو له‌ سه‌ر خاکی کورد ، هه‌روا له‌ سووریاو له‌ تورکیاوه‌ له‌ ئێران . که‌ له‌ سه‌ره‌تای فتوحاتی ئیسلامی تا کۆتایی ۲۰۰۸ له‌ ناوه‌روکی ئەم کتێبه‌ قووناخ به‌ قووناخ دیاری کراوه ... ؟ ... به‌لام ...! .
ئهی کورد ...!؟

شایانی باسه‌ به‌ده‌یاو سه‌دا بریارو پینمایی و نامۆزگاری به‌ به‌ عه‌ره‌بکردنی هه‌رسی پارێزگاکانی مووسل و دیاله‌ و به‌ تایبه‌تی پارێزگای که‌رکوک له‌ باشووری کوردستان ، به‌ هینانی عه‌ره‌ب له‌ عه‌شیره‌ته‌کانی شه‌مه‌رو جبوورو زه‌وبه‌ع و ئەبوولعه‌مدان و هه‌دیدو به‌ ده‌یا کاری دیکه‌ له‌ پوژێ کوده‌تای به‌عسیه‌کان له‌ ۱۹۶۳/۲/۸ تا کوروخانی پزێمی سه‌دام له‌ ۲۰۰۳/۴/۹ به‌رده‌وام بووله‌ هه‌رێمه‌که‌دا ، به‌پێی توانا له‌ خوواست و وویسته‌کانیان و ، پیاویش نه‌بووه‌ به‌رگری له‌ تاونه‌کانی پزێمی به‌عس له‌ ئێراق و نامه‌ردایه‌تی عه‌شیره‌ته‌ عه‌ره‌به‌کان بکات له‌ هه‌ریم و ناوچه‌که‌دا .
که‌ عه‌ره‌ب هه‌ره‌ره‌به‌و جیگه‌ی برواو متمانه‌ پیکردن نین ، گه‌ر به‌رمالی نوویزکردنیان به‌ره‌و کوورسی مه‌حه‌مه‌دی موختار به‌رز بێته‌وه ، له‌ به‌ر ئەوه‌ی عه‌ره‌ب فرت و فیل و درۆو سه‌خته‌بازی به‌نازایه‌تی و پیاوه‌تی و سه‌ره‌رزی ده‌زائن نه‌که‌ به‌پێچه‌وانه‌وه‌...!

جیگری سه‌روکی پزێمی به‌عسی له‌ ئێراق ئەوکاته‌ سه‌دام حسین له‌ کۆبوونه‌وه‌ی ئەنجومه‌نی به‌ ناو نیشتمانی ئێراق بریاریدا به‌ گواستنه‌وه‌ی گونده‌کانی سه‌ر سنووری ئێوان ئێراق و تورکیا له‌ سه‌ر خاکی کوردستان ، ئەویش به‌ قوولایی ۲۰ کیلومه‌ترو به‌ درێژی سنووری ئێوانیان له‌ سه‌ر خاکی باشووری کوردستانی لکێنراو به‌ ئێراق و باکووری کوردستانی داگیر کراوی ژێر ده‌سه‌لاتی تورکیا به‌ پێی په‌یمانی سایکس-بیکوو جێ به‌جیکردنی په‌یمانی لۆزانی ۱۹۲۳/۷/۲۴ ی هاوپه‌یماناندا .

۱۹۷۶/۸/۲۱

- ۱۹۷۶/۸/۲۵ رېژىمى بەعسى لە ئىراق لە ھەلمەتتىكى نامرۇقانى دەستى كىرد بە گوواستىنەو دەركردنى دانىشتووانى گوندىگان ، لە قەزای مەخمور بە ھەرسى ناھىيەكەى ، قەراج و ، گوپرو ، بە تايبەتى ناھىيە دىبەگە لە كەندىناو ، كە سەر بە پارىزگای ھەولير لە باشورى كوردستان .
- ئەویش بە جىگە گرتنەو ھىان بە ھەربى ھاوردى بە دوو لە بىابانى باشورى ئىراق و ولاتى سعوودىيە ، بە سەر كىردايەتى شىخ ەواس ، كە گوندى سەبەشاخى مەلبەندى ەشیرەتى سىيانەكانى كىردبوو مەلبەندى ەشیرەتەكەيان لە و ناوچەيدا .
- ۱۹۷۶/۹/۹ رابەرو دامەزىنەرى پارتى كۆمۇنىستى چىنى مىلى و دامەزىنەرى كۆماری چىنى مىلى - ماوتسى تۇنگ - لە شارى پەكىنى پايتەختى چىن مائاوايى لە گەل و نىشتىمانەكەى كىرد ، دواى ئەو زىنك لكسىاوبىنك ، جىگەى گرتەو لە ھەموو بوارە جۇراو جۇرەكانى دەسەلاتى دەوولەت و پارت لە چىنى مىلىدا .
- ۱۹۷۶/۱۰/۱۳ بەپىى نووسراوى رەگەزنامەى پارىزگای مووسل بەژمارە/۱۲۲ ی ھاوپىچ بە نووسراوى بەرپۆبەبرايەتى رەگەزنامەى گىشتى لە بە غدا/ش/ا ژمارە/۶۷۲ لە ۹/۳۰ ، ی ھەمان سال بەناو پۇكى فەرمانى ھەزارەتى ناوھۆى رېژىمى بەعس لە ئىراق ، ئەویش بە راگوواستنى ھەموو ئەو كوردە نىشتەجىيانەى كە لە دەرەھى ناوچەكەن .
- ئەویش بە گوواستىنەو ھى تۆمارگەكانى - ناسنامەى شارستانى - كورد لە ناھىيەى زمار لە باشورى كوردستان ، بۆمەلبەندى قەزای مووسل و جىگە گرتنەو ھىان بە ھەربى ھاوردى لە ناوچە دوورەكانى ناوھندو باشورى ئىستانى ئىراق .
- ۱۹۷۶/۱۱/۲۱ لە سىدارەدانى سى لە ئەندامى سەر كىردايەتى كۆمەلەى رەنجدەرانى كوردستان - خالە شەھاب و جەغفەر ەبدولواھىد و ئەنور زۇراب - لە لايەن رېژىمى بەعسى لە ئىراق لە شارى بەغدا .
- ۱۹۷۶/۱۱/۲۳ ھىزەكانى سوپاي رېژىمى بەعسى لە ئىراق ھىرشىيان كىردە سەرناوچەى بالەكيان ، لە ئەنجامدا زىانىكى زۇر لە داگىر كەر كەوت لە لايەن پىشەمەرگەكانى شۇرشى نوپى گەلى كورد لە باشورى كوردستانى لكىنراو

به ئىراق .

۱۹۷۶/۱۲/۳ وەرگرتنى پۇستى سەرەك كۇمارو پارتى كۇمۇنىستى كووبا له لايەن فيدل كاستەرو پۇبر لەسەر وولاتەكەدا .

۱۹۷۶/۱۲/۱۲ به پىنى بېرىارەكانى ئەنجومەنى گشتى نەتەوہ يەكگرتوہكان له سالى ۱۹۷۲ به ژمارە/ ۲۹۵۵ ، كە گەلى كورد مافى خۇى بووہ وھىيە له تىكۇشانى چەكدارى و پاميارى بەردەوام له سەر خاكى خۇى بىت تاكوو به دەست ھىنانى مافە پەواكانى نەتەوہيى و نىشتمانى له ژىر دەسەلاتى داگىركەران له ناوچەكەدا .

۱۹۷۶/۱۲/۲۶ بەرپابوونى داستانى شارستىن ، له نيوان ھىزەكانى سووپاي پزىمى بەعسى له ئىراق و پىشمەرگەكانى شوپشى نوپى گەلى كورد له باشوورى كوردستان .

۱۹۷۷

۱۹۷۷/۲/۸ مستەفا بارزانى نامەيەكى ئاراستەى سەرۇكى ئەمەرىكا - جىمى كارتەر - كرد ، سەبارەت به بارى بارو دۇخى كورد له باشوورى كوردستانى لكىنراو به ئىراق ، بەلام نامەكەى بارزانى لەلایەن ئىدارەى ئەمەرىكا پشت گوى خرا . بەرامبەر به داخوازىەكانى كورد له باشوورى كوردستان .

۱۹۷۷/۳/۱ له پىناو كۇتايى ھىنان و چارەسەرى كىشە ھەئوواسراوہكانى نيوان پارتى و يەكىتى له ھەرىمى باشوورى كوردستان ، له ئەنجامى گفتووگوى بەردەوام و دۇستەكانى كورد ، بووہ ھوى مۇركردنى رىكەووتنامەى نيوان پارتى دىموكراتى كوردستان و يەكەتى نىشتمانى كوردستان ، ئەويش له سەر داواى پزىمى بەعسى له سووریا كە لابلالى چەپى پارتى بەعسى له ئىراق بەشدارى لەو رىكەووتنەكە كردو به مۇركردنى رىكەووتنەكە له

لايەن - باقر ياسين - بوو لە وولاتەكەدا .

مەلا مستەفاي بارزان - كەمال جان بۆلاد

تېۋر كوردنى سەرۆكى
پارتى سۆشياسىستى
پيىشكەوتن و
كەسايەتى ناودارى
لوبنان و عەرەبى و
جيهان - كەمال جان
بۆلاد - بە فرەمانى
هەردوو پارتى بەعسى
لە ئىراق و سووریا

۱۹۷۷/۳/۱۶

بەتابەتى لەلايەن سەرۆكى سووریا حافز ئەسەد .

جینگەي نامازە پيىكردنە كە كەمال جان بۆلاد لەنزادا كوردو لەمەزەهەبى
درزىن ، كە ئەم مەزەهەبە لە دىرزمەنەو لە هەريىمى شام نىشتەجىن ، بە
تايبەت لە سووریا و لەسەتەن و لوبنانى ئىستا ... بنەمالەي جان
بۆلادپەكان لە بنەرەتا لە شارى ئەستانەي توركيا نىشتەجى بوونە
دەگەريئەو بۆرچەلەكى ئەيووبى و لەسەر كرده سەربازىەكان بوونە .

هەروا ئەو بنەمالەيە بەدرىژايى مېژووى ژيانيان بە نازايەتى و
چاوەترسى ناوبانگيان دەر كردوو چ دژى دەوولەتى عوسمانى و رژىمە
كۆنە پەرسەكان لە تورك و عەرەب ... ئىستاش ئەم مەزەهەبە درزىانە
كوردن و بەردەوامن لە سەر كارو كردهووەكانى خۆيان بە تايبەتى لە
وولاتى لوبنان .

رادىۋى دەنگى ئەمەريكا راگەياندىنى وەزارەتى دەرەوى ئەمەريكا
بلاو كردهووە كە :- كورده شۆرشگىرەكان داوايان كرددووە ئەمەريكا
لەكيشەكانيان پېرسىتەوووە يارىدە دەريان بىت .

۱۹۷۷/۳/۱۸

بەلام وەلامى وەزارەتى دەرەوى ئەمەريكا بۆيان ئەو بوو ، كە ئەو
كيشەيەكى ناوخۆي ئىراقو ئەمەريكا خۆي لەقەرەي نادات .

گومان لەو دا نىيە كە وەزىرى دەرەوى ئەمەريكا - هنرى كيسنجەر ، كە
وینەكەي دانراوہ خۆي پرۆژەكەي شای ئىرانى سەبارەت بەكيشەي كورد

پهسهند کردبوو ... چونکه لهسه ر ئهوه ریک که وتبوون که کوردهکان تهنها کارتی قومارن یان تهنها پوولی خهرجین .

ههر لهوکاتهدا بارزنی مستهفا له نامهیهکیدا بو کیسنجهر دهلی :- ئیمه

پییمان وایه وولاته یهکگرتووهکانی نه مریکا ئیلتیزامیکی نه خلاقى و مهسنولیه تی سیاسیان له نهستودایه دهرهق بهگهلی کورد , حکوومه تهکان بهخوی گفتوو بهلینی داوه و ابی ٢ هه ره لهو پیوو دانگه وه تکا له ریزدارتان دهکهین که بهزووترین کات کاریک بکن و فریامان بکهون ... بهلام بارزانی مستهفا هیچ وهلامیکی لهو بارهیهوه دهست نهکوت .

له م بارهیهوه وهزیری دهرهوهی نه مریکا کیسنجهر دهلی :- ئیمه زولمیکی گه وره مان له کورد کرد ... لهکاتییدا دهبویه ئیراق نژی سووریا بووهستیت , شه پمان به کورد راگرت و پشتمان تییان کرد ... دکتور گوینتهر دیشنه ر , له دوادیمانیهی رۆژنامهوانی که له گه ل بارزانییدا کردبووی له ناو خاکی کوردستاندا و له رۆژنامهی جیهاندا بلاوی کردبووه , له وهلامی پرسیاریک دهربارهی گه وره ترین هه لهی شه خسی که خوی کردبووی , پاش تیرامانیک به دهنگیکی که سهردار ژهنه رال وهلامی دابووه وه :- که گه وره ترین هه لهی ژیانم نهویه که متمانم به وولاته یهکگرتووهکانی نه مریکا کردوو باوهرم بهو گفتوو بهلینانه کرد که پیی داین .

سهرچاوه :- گوینتهر دیشنه ر - کورد گه لی له خشته برای غه ر لیکراو
. ٣٤٥-٣٤٤-٣٤٣-٣٣١/ل

پژیمی به عسی له ئیراق , ١٠ ده هاوولاتی کوردی له شاری سلیمانی له هه ریمی باشووری کوردستانی لکینراو به ئیراق له سیداره دا , سهره پای نه وهش رۆژنامهکانی به عسی له ئیراق برپارهکانی له سیداره دانی

ئەھۋالۇت تىيەنەي بۆلۈمىدە.

شايانى باسە بەر لەۋەش لەمانگى / ۱۹۷۷/۳ ، ۲۹ ھاۋولاتى دىكەي لە شارى سەلىمانى لە سەيدارەدا ، كە تەرمەكانيان لە دىۋارى يەكى لە مۇگەۋوتەكان ھەلۋوست لە ناۋ شارى سەلىمانى لە باشۋورى كوردستان .

۱۹۷۷/۴/۱۱

نوسراۋى ۋەزارەتى ناۋەخۆي رۇئىمى بەسى لە ئىراق بە ژمارە/۱۶۳ ماۋەي بەۋ كوردانەي كە لە سەر مال ۋە ھال ۋە سامانىيان لە پارىژگانى مۇسول ۋە كركوك ۋە دىيالى لە باشۋورى كوردستان دەرگراۋن ، ئەگەرئەۋە شوۋىنى خۇيان ۋە بە مانەۋەيان لە ۋە جىگايانەي كە لىنى نىشتەجىكراون لە ناۋەراست ۋە باشۋورى ئىراق.

۱۹۷۷/۵/۱۸

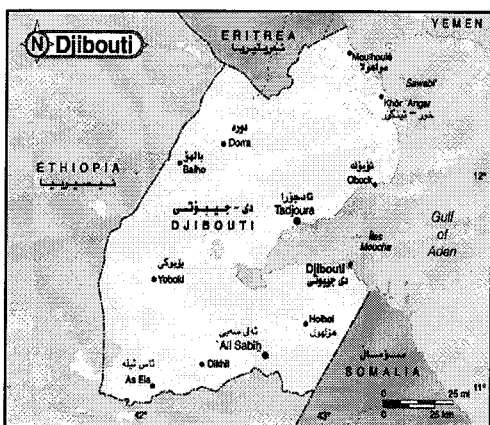
بېرىدانى بېرىرى ژمارە/۵۸۰ ي سائى/۱۹۷۷ لەلايەن سەرگردايەتى پۇئىمى بەسى لە سوورىيا ، كە بەۋ ھۆيە ناۋى گوندو شارۋچكەۋ شەقامە كوردىيەكانى بگۇردىن بۇ ناۋى غەرەبى ۋە شىكردەۋەي ناۋى كوردى ۋە پىناسەكە لە رۇئىناۋى كوردستانى لىكىندراۋ بەسوورىيا لە ھەرئەمەكەدا .

بەلگەنامەي كۇتايى كۇنگرەي دىپلۇماسى لە شارى ژنىف ، كە تايەتمەند بوۋ بە پەرەپىيدان ۋە سەقامگىر كوردنى ياساى نىۋودەۋولەتى بە مافى مۇقايەتى ۋە چارەسەرى مافەكانى لە كىشەۋ مەلمانىنى چەكدارى ۋە دىارىكردنى سنوورى ئەۋ رەفتارو ھاۋكىشەيەلە ھەرئەم ۋە ناۋچەۋ جىھاندا

۱۹۷۷/۶/۱۰

1977/6/16 دامەزراندنى - ليونىد بريژنىف -
 له كۆبونەهەوى ئەنجومەنى
 سوڧىيەتيا و دەستەى بالاي
 يەكەتەى سوڧىيەت بە يەكەم
 سەرۆكى يەكەتەى سوڧىيەت ،
 ئەويش يەكەم سەرۆك بوو بە
 وەرگرتنى سەرکردايەتى
 دەوولەت و پارت له ماوهى ميژووى
 دەسلەتەكانى يەكەتەى سوڧىيەتدا

1977/6/27 كۆمارى جيبوتى
 سەربەخويى خوى
 راگەيانىدو حەسەن
 جوليئت بو پۆستى
 سەرکۆمار هەلبژيئردا
 ، كە سەرۆكى پارتى
 جويلانى هەوى
 سەربەخوى وولاتەكە
 بوو . ئەم راگەياندنەش

له شارى - جيبون - ي پايتهخت بوو ، كە ژمارەى دانىشتوانەكەى
 ، ٤٨٦،٠٠٠ هەزار كەسە . هەرۆ ژمارەى دانىشتوانى وولاتەكەى ،
 ٧٨٠،٠٠٠ هەزار كەسە . هەرۆ روبەرى خاكى وولاتەكەى ، ٢٣،٣٠٠
 كيلۆمەتر چوار گۆشەيه . هەرۆ چىرى دانىشتوانەكەى ، ٨٧ كەس له
 يەك ميل چوار گۆشەدا .

1977/7/5 به هوى بارى نالهبارى ناوخو پەيوەنديەكانى دەرەو و كاردانەهوى له
 سەر پاكستان ، سەرکردەو سياسەتمەدارى پاكستانى - زياءالحق - له
 كودەتايەكى سەريازى دژى - زولفەقار عەلى بوٽو - دەسلەتەى گرتە دەست

- لە كۆماری پاکستان .
 ۱۹۷۷/۷/۱۷ لە سىدارەدانى دوو نووسەرو شاعىرى ئەلبانى - وىلسۇن بلوشى - و -
 گىنس ليكا - لە لايەن دەسلەتدارانى كۆمۇنىستى لە ئەلبانىا ، بە ناوى
 دووژمانى گەل .
 جىگەى باسكردنە كە سەرەتاي سەرگەوتنى پارتى كۆمۇنىست لە ئەلبانىا
 و لە ناوبردىنى ھىزە راميارىەكانى دژ بە دەسەلاتى كۆمۇنىستى لەم
 وولاتەدا بە ناوى - دووژمانى گەل - و پوانكردنى دەسەلات لە لايەن ئەو
 پارتە بە پارتى تاكرەو لە ئەلبانىا . بە بۇنەى يادكردنەوھى ۳۰ سالەى
 تىپەرىيون بە سەر لە سىدارەدانى ئەم دوو شاعىرە .
 ئەویش لە فلىمىكى بەلگەى كە لە ئەرشىفى وەزارەتى ناوخوى ئەلبانىا
 دەرھىنرابوو ، لە ۲۴/۴/۲۰۰۷ بە جەماوەرەكە نىشاندىرا ، بە نامادە بوونى
 سەرۆكى ئەلبانىا - سالم برىشە - لە شارى تىرانای پايتەختى ئەلبانىا .
 ئەم دوو شاعىرە گەنجە كە وىلسۇن و بلوشى ، لە دايك بووى سالى ۱۹۴۸
 ، و گىنس ليكا لە دايك بووى سالى ۱۹۴۳ بوو لە ئەلبانىا .
 ۱۹۷۷/۸/۷ شای ئىران محەمەد رەزا شا بە ھوى بارودۇخى بەرەو لىك ترازواى ئىران -
 جەمشىد ئامۇژگارى - كرده سەرەك وەزىران حكومەتى ناوھندى لە ئىران
 ۱۹۷۷/۹/۵ سەرۆكى سەندىكاي گشتى پىشەسازى - ھانس مارتن شلايد - لە شارى
 كۇلۇنى ئەلمانىا چاوى بە جىهان ھەلھىناوہ ، كە لە لايەن سووپاي سوور
 لىدراو لەگەل دوو لە پاسەوانەكانى كووزران و ئەویش رفىندرا .
 ۱۹۷۷/۱۰/۷ ئەنجومەنى بالاي يەكەتى سۇقىەت لە دەستورى نوئى وولاتەكەيدا
 گۆرىنكارىەكانى ديارىكرد ، بەوھى كە ھەموو نەتەوہىەك لە ناو سنورى
 يەكەتى سۇقىەت . دەبى خاوەن ماف و چارەنوسى خۇيان بن .
 بەلام تەنيا كورد نەبىت ، كە مافى سەرەخۇبى لى حەرام كراوہ لەسەر
 خاكى خۇى كە كوردستانە لە كىشووەرەكەدا .
 ۱۹۷۷/۱۱/۹ دەوولەتى ئىسرائىل و كۆماری مىسر رىكەووتنى ئاشتىيان مۇر كرد بە
 دەست پىشخەرى سەرەك كۆماری مىسر ئەنوەر سادات و بە پالپشتى

ئەمەرىكا و ولاتانى ھاوپەيمان و رېكە ووتنەكە سەرکە ووتنى بە دەست
ھېنا لە گۆپىنى بارو دۆخى پەيوەندى لە نىوان وولاتانى عەرەبى
ئىسرائىل لە ناوچەكەدا...؟

۱۹۷۷/۱۱/۱۹

بە ھۆى بارو دۆخى نىوان ئىسرائىل و ولاتانى عەرەب بە تايبەت بارى
وولاتى مىسر، سەرەك كۆمارى مىسر ئەنور سادات سەردانى شارى
قودسى پايتەختى ئىسرائىلى كرد ، كە ئەمەش بوو ھۆى درووست
بوونى مملانى لە نىوان مىسر و ولاتانى عەرەب لە ھەرئىمەكەدا.

۱۹۷۸

برىارى ئەنجومەنى سەرکردايەتى شۆرشى پزىمى بەعسى لە ئىراق بە
ژمارە/۱۳۴، ئەويش بە تۆمار كردنى ۷۸۰۰ خانوو لە ژىر ۸۱ كۆمەلگاي
نىشتە جىكردن بۆ دانىشتوانى عەرەب لە پارىزگاكانى مووسل-
كەركوك- دىالە... بەبى بەرامبەر- ھەروا بىرپارەكە نامازە بەوھش دەكات ،
كە زياتر لە ۱۱۰۰۰ خانووى نىشتەجى لە سەر ۲۹ كۆمەلگاي زۆرەملى بۆ
كوردە راگوويزراوكان لە ناوچە رەسەنەكانى خۆيان لە پارىزگاكانى
مووسل و كەركوك و دىالە و قەزاو ناحىەكان و گوندەكان گوواستراوھ بۆ
پارىزگاكانى ھەولير و سلیمانى و دھۆك- ئەمە لەلايەك و لەلايەكى دىكەش
جگە لەو كوردە راگوويزراوانەى كە بۆ باشوورو ناوھراستى ئىراق
ئاوارەكران .

۱۹۷۸/۱/۲۱

شەھىد بوونى ئارام لە گوندى - نەنگى سەرى- لە ناوچەى قەراخى
پارىزگاي سلیمانى... شەھىد ئارام يەكئىك بوو لە دامەزىنەرى كۆمەلەى
رەنجدەرانى كوردستان و ماوھىەكيش سكرتيرى كۆمەلەى رەنجدەرانى
كوردستان بوو لە باشوورى كوردستان .

۱۹۷۸/۱/۳۱

ئەمىرى كوويت ئەمىر- جابر ئەحمەد- دەسلاتى ئەمىرى كوويتى گرتە
دەست لە دواى كۆچى دواى شىخ عبدالله سالم لە وولاتەكەدا.

۱۹۷۸/۲/۱۸

لە ئەنجامى بەرپابوونى شەرى نىوان ھىزەكانى سووپاي ئىراق و
پيشمەرگەكانى يەكئى نىشتمانى كوردستان ، لە ئاكام سەعدى گچكە
شەھىد كرا ، لەگەل/۲۰ پيشمەرگە لە ناوچەى دەشتىووى باشوورى

۱۹۷۸/۳/۸

كوردستان.

نيزكى / ۱۰۰۰ ھەزار پېشمەرگە يەكئەتى نىشتىمانى بەرھە سنوورى
 ۱۹۷۸/۴/۱۹ ناوچەى بادىنان بەرئىكەوتن ... نىازىش لەم سوورانەوہىە ئەوہ بوو كە
 كۆتروئى ناوچەى بادىنان بكرئت لەلايەن پارتى نوئى ، كە يەكەم
 بەياننامەى بەزمانى عەرەبى بوو لە ۵،۲۲ ى ھەمان سال و راگەياندى
 يەكئەتى بە شىوہىەكى فەرمى لە ۶/۱ ى ھەمان سال بوو . واتە لەوكاتە
 تەمەنى يەكئەتى نىشتىمانى كوردستان سالىك و دە مانگ و بىست روژ
 بوو ، كە ئەم ھىزە دەستى كرد بە سوورانەوہ لەناوچە جياجياكانى
 ھەرىمى باشوورى كوردستان .

مەبەستىش لئىدانى پېشمەرگەى پارتى ديموكراتى كوردستان بوو لە
 ھەرىمەكەدا .

بەلام پارتى توانى پېشيان بگرن و كەوتنە بەر لوولەى چەكەكانى پارتى
 و زۆرەى ھەرە زۆرى پېشمەرگەكانى يەكئەتى بكوژن و ، لەوانەش
 عەلى عەسكەرى و دكتور خالىد بوون ، كە ھەردووكان سەركرەدى
 لئىھاتوو بوون بۆ شوئشى نوئى گەلى كوردستان . ئەم كارەش بوو ھۆى لە
 رزاندى ھەرمى يەكئەتى لەوكاتدا .

جىگەى ئامازە پىكرەنە كە كئشەى نىوان ئەم دوو پارتە خەباتگىرو
 شوئشىگىرە دەگەرئتەوہ بۆ سالەكانى ۱۹۶۴ و ھەولەكانىان خەست
 بوونەوہ لە پئناو لەناوبردى يەكترى و گوورز وە شاندىن لەجەستەى گەلى
 كوردستان و خاكى كوردستان ، بە پشتىوانى دوژمن و داگىرەرانى
 كوردستان ... كە لەوكاتىش بالى لابلالى مەكتەبى سىياسى كەرت بووى
 پارتى ديموكراتى كوردستان بە سەركرەدەى ئەندامى مەكتەبى سىياسى
 پارتى - ئىبراھىم ئەحمەد و مام جەلال - دەستيان لەگەل حكومەتى
 ئەوكاتى ئىراق تىكەل كرد ، دژى جوولانەوہى رزگارخووزى كوردو
 لەلايەكى دىكە دژى پارتى ديموكراتى كوردستان .

لە ھەمان كاتىش پارتى ديموكراتى كوردستان بەسەركرەدەى بارزانى
 مستەفا ھىزەكانى لە ئامادە باشىيدا بوون بۆ لەناوبردى چەكدارەكانى

یەکیهتی ، که ئەوکاتە ناوژەند بوون بە جەلالیهکان و پارتیش ناوژەند بوون بە مه‌لاییهکان .

که تا کوو ئیستاش ئەم دوو نازناوه له کۆبوونهوهی تایبهتی هەردوو پارت دیت و دژی یه‌کترن ... دواى سالى ۱۹۶۴ یه‌که‌م شه‌ری نیوان پارتی و یه‌کیه‌تی که له سالی ۱۹۶۶ روویدا ، به‌یه‌که‌م شه‌ر دیت له نیوان ئەم دوو بیروو بو‌ چوونه ، که یه‌کیان حکومه‌تی ئی‌راق پالپشتی ده‌کردوو دووه‌میان رژیمی شای ئی‌ران ، که هه‌دوو رژیم داگیرکه‌رو دوژمنی گه‌لی کوردو خاکی کوردستان بوون .

واته ئەم کیشه‌و ناکوکیه‌ی نیوان ئەو دوو پارتە کوردیه به‌هیزه‌ی که له هه‌ریمی باشووری کوردستانی لکیندراو به‌ ئی‌راق به‌رده‌وام بوو له بواره‌کانی رامیاری و سه‌ربازی و پارتایه‌تی که هه‌مووی به‌ زیانی کورد ده‌گه‌رایه‌وه له هه‌ریمه‌که‌دا .

جگه له‌مه‌ش که پارتی دیموکراتی کوردستان دژی پارتی دیموکراتی کوردستانی هه‌ریمی رۆژه‌لاتی کوردستانی ژیر ده‌سه‌لاتی ئی‌ران بوو ، له پیناو رازی کردنی رژیمی شا بو‌ به‌رژه‌وه‌ندی تایبه‌تی پارتەکه و بوونی به‌ پالنه‌وان له‌م گۆره‌پانه‌و بیر له‌وه نه‌ده‌کرایه‌وه که بیروو رای جیا جیا هه‌یه له هه‌موو بواره‌کان .

به‌لام نامانجیش رزگار کردنی گه‌ل و خاکی کوردستانه . تا کوو مۆر کردنی به‌ره‌ی کوردستانی له ۱۹۸۸/۵/۷ ، که ئه‌ویش له‌دواى شه‌ریکی به‌رده‌وامی خویناوی له نیوان یه‌کیه‌تی نیشتیمانی له‌گه‌ل پارتی کۆمونیستی ئی‌راق / لقی هه‌ریمی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستان و پارتی سۆشیالستی کوردستان ، که بووه هۆی کورژانی به‌سه‌دا کادیرو نه‌ندام و لایه‌نگرانی ئەم پارتانه که چه‌کدار بوون .

ئەمه له‌لایه‌ک و له‌لایه‌کی دیکه‌ش پارتی دیموکراتی کوردستان که‌وتبووه گیانی ئەندامانی پارتی دیموکراتی ئی‌ران جا له هه‌ر پله‌یه‌ک بوايه گرنگ نه‌بوو...؟؟؟ . واته له‌سه‌رتای سالی ۱۹۶۴ تا کوو مۆر کردنی به‌ره‌ی کوردستانی له سالی ۱۹۸۸ ، خوینی کورد به‌ده‌ستی کورد شاخه‌کانی

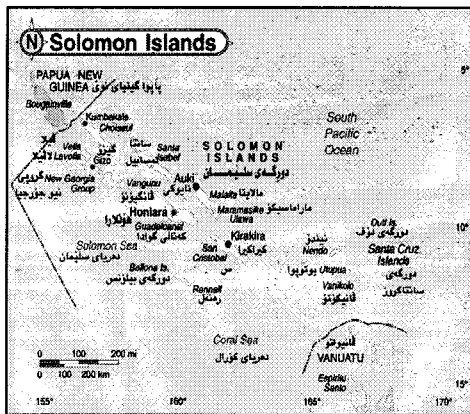
كوردستانى پى سۈر دەكرا ، نەك دژى دوژمىنى گەل و نىشتىمان و ئەوئى لەگەل يەكتەر كوردىان لەگەل دوژمىنى كورد بوئىە .
 واتە رژىمە داگىر كەركەنى كوردستانى كورد ، كە لەوكات لە ئاستىكى دىكەى شۇرشدا بوو لە ھەموو بوئەكان و دەبوو جىگەى بروا و لىترسان نەك بەرامبەر بە وولاتانى داگىر كەرى كوردستان ، بەلكوو بەرامبەر بە ھەموو وولاتانى دىكەى جىھان ، بە تايبەتى ئەو وولاتانەى كە نىزىك بوون لەم وولاتە داگىر كەرانەى خاكى كوردستان ، كە كورد خۇى ھۇكارى دابەشبوون و داگىر كەردنى خاكى كورد وگەلى كوردستان و خاكى كوردستان بوو و رىگە خۇشكەر بوو بۇ دوژمىنان لە ھەموو بوئەكاندا .

تېئىنى :-

ھىوادارم خۇيئەرى ئىنسكلۇپىدىيە مېژوونامەكە ، بە تايبەت ھەلگىرى بروئى ئەو دوو پارتە دلگەران نەبن لە نووسىنى ھەندى مېژووى رووداوەكان كە لەم كىتەبەدا ھاتووہ ... لە بەر ئەوئى كىتەبەكە رووداوو بەسەرھاتەكان بەراست و دروست تىئى تۆماركراوہ . واتە بۇ مېژوونەك ئىھانە كەردن .

ئەفسەرە كۆمۇنىستەكانى رىزى پارتى كۆمۇنىستى ئەفگانىستان ۱۹۷۸/۴/۲۷
 كودەتايەكى سەربازىان ئەنجامدا دژى دەسەلاتى شانشىن محەمەد داود خان لە ئەفگانىستان ، ئەم كارەش بوو ھۇى سەركەووننى پارتى كۆمۇنىست بە پالپىشتى پارتى كۆمۇنىستى يەكەتەى سۇقىتە و سووپاى سوورى سۇقىتە لە وولاتەكەدا .

۱۹۷۸/۷/۷

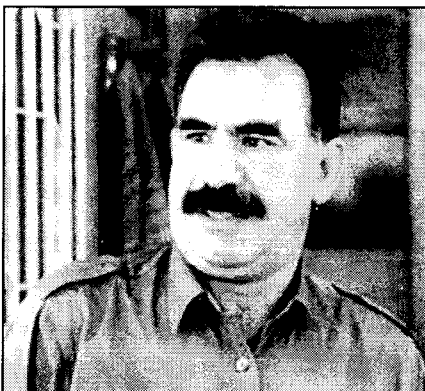

دوورگه‌ی سالیمان
سه‌ربه‌خو‌یی خو‌ی
راگه‌ی‌اند به‌جیا‌بوونه‌وه‌و
رزگار‌بوونی له ژیر
ده‌سه‌لاتی به‌ریتانیا ، که
زیاتر له ۸۵ سا‌ن داگیر
کرا‌بو له‌ناو‌چه‌که‌دا .
ئه‌م راگه‌ی‌اند‌نه‌ش له
شاری - هو‌نیارا - ی

پایته‌خت بو ، که ژماره‌ی دانیش‌تو‌وانه‌که‌ی ، ۵۵,۰۰۰ هه‌زار که‌سه .
هه‌روا ژماره‌ی دانیش‌تو‌وانی وولاته‌که‌ی ، ۶۷۰,۰۰۰ هه‌زار که‌سه . هه‌روا
رووبه‌ری خاکی وولاته‌که‌ی ، ۲۹,۷۸۵ کیلو‌مه‌تر چوار گو‌شه‌یه . هه‌روا
چپری دانیش‌تو‌وانه‌که‌ی ، ۵۲ که‌س له یه‌ک میل چوار گو‌شه‌دا . هه‌روا
نژاده‌کانی ، میلانیزیا ۹۲٪ . بۆلینیزیا ۵٪ له گه‌ل چه‌ندین ره‌گه‌زی دبه‌که‌دا
له وولاته‌که‌دا .

له دایک بوونی یه‌که‌م مندالی بۆری شوشه - لویز براون - له شاری له‌نده‌نی
پایته‌ختی به‌ریتانیا .

۱۹۷۸/۷/۲۵

دامه‌زانه‌ندی پار‌تی
کریکارانی کوردستان
P..K.K له‌ه با‌کووری
کوردستانی داگیر کراوی ژیر
ده‌سه‌لاتی تورکیا ، به
سه‌رکر‌دایه‌تی عه‌بدوللا
ئۆجه‌لان ، که بووه هو‌ی
سه‌ره‌تای ده‌ست پیکردنی
پارتیزانی چه‌کداری بوو دژی

۱۹۷۸/۸/۱۵

پژیمی تورکیا له هه‌ریمه‌که ، له پیناو به‌دییه‌نانی مافه ره‌واکانی کوردو

كوردستان .

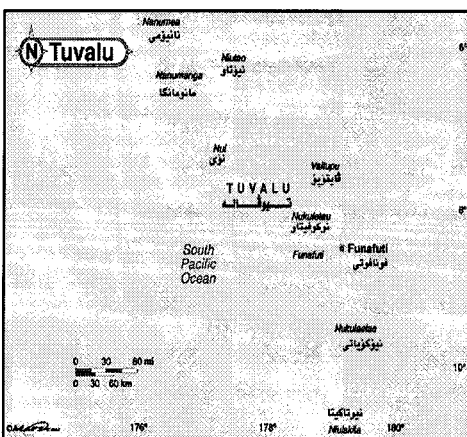
رفىندرانى دامەزىنەرى رېكخراوى ئەمەلى ئىسلامى لوپنانى ئىمام موسا سەدر ، كە بوو جىگر لە بزافى ئەمەلى لوپنانى و ھاوكلات لە گەل سەرۆكايەتى ناوبرا و نىشانەكانى رووبەر رووبونە وەى بزافە كە لە گەل پارتەكانى بەرەى مىللى لە لوپنان و دەر كە ووتنى يەكەم رووبەر رووبونە وەى لە گەل پارتى بە عەسى لە لوپنان و لايەنگىرى بە عەسىەكان لە ئىراق .

۱۹۷۸/۸/۳۱

دواى ئەو لە گەل كۆمۇنىستەكان سەنگەريان لە يەك گرت و ھەلو ئىستى فەلەستىنەكان بە تاييەتى فەتخ و بەرەى ئازادى عەرەب ، كە برىتى بوو لە پشتگىر كردن لە بەرەى لوپنان نەك لە مافەكانى پىك ھاتەى نەتە و ايەتى لە لوپنان .

دەست پىكر دنى گف تووگو لە شارى كامدېفت لە ئەمەرىكا ، لە نيوان كۆمارى مىسر بە سەر كرادايەتى سەرك كۆمارى مىسر - ئەنەو سادات - و دەو لەتى ئىسرائىل ، بە سەر پەرشتى ئەمەرىكا و بەردەوام بوو تاكوو ۹/۱۷ ى ھەمان سال ، كە ئەنجامە كەى بوو ھۆى مۆركردنى دوو بەنگە نامە ، لە نيوان مىسرو ئىسرائىل بە كۆتايى ھىنانى كىشە ھەلو و اسراوہەكانى نيوانيان لە ناوچە كەدا ، بە بەرەو باشبردنى بارو دۆخە كە .

۱۹۷۸/۹/۵

وولاتى توقۇالۇ سەربەخۆيى خۆى لەناو رايەلەى كۆمەنولىسى بەرىتانيا راگەيانند... بەلام لەرىنگەى دادوهرىكى شانشىنى بەرىتانيا شانشىنى ئەلىزابىت بەرىوۋە دەچى وەك پراوېژكارى بەرىتانيا لە وولاتە كەدا .

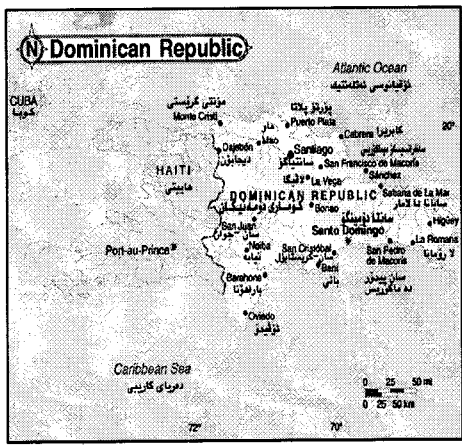
۱۹۷۸/۱۰/۱

ئەم راگەيانندنەش لە شارى - فووناكوتى - پايتەخت بوو ، كە ژمارەى

دانیشتووانه‌که‌ی ، ۱۱،۰۰۰ هه‌زار که‌سه . هه‌روا ژماره‌ی دانیشتووانی
 وولاته‌که‌ی ، ۲۵،۰۰۰ هه‌زار که‌سه . هه‌روا رووبه‌ری خاکی وولاته‌که‌ی ،
 ۲۳۰۰ کیلو م‌تر چوار گو‌شه‌یه . هه‌روا چ‌ری دانیشتووانه‌که‌ی ، ۲۳۰۰
 که‌س له یه‌ک میل چوار گو‌شه‌دا . هه‌روا نژاده‌کانی ، بۆلنسیۆن ۹۷٪ . له
 وولاته‌که‌دا .

۱۹۷۸/۱۰/۱۶ پاپای فاتیکان یۆحه‌نا پۆلسی دووم ، له ر‌یوره‌سم‌ی‌کی ئایینی
 هه‌لب‌ئ‌یردره‌ به پاپای فاتیکان ، که له دایک بووی پۆله‌ندییه‌و یه‌که‌م پاپا
 بوو که ئیتالی نه‌بی له سه‌ر جیهانی ئایینی مه‌سیحیه‌کان .

۱۹۷۸/۱۰/۲۲ ر‌یک‌خ‌راوی یۆنس‌کو‌ی سه‌ر به ر‌یک‌خ‌راوی نه‌ته‌وه یگ‌رت‌وه‌کان داوای له
 وولاتانی ئه‌ورپا کرد ، که ر‌ینگه خو‌ش‌که‌ر بن له پ‌یناو دان نان به‌و کورده
 ئاوارانه‌ی که دانیشتووی ئه‌ورپای خو‌رئاوان له‌بواره‌کانی که‌لتوور
 زمان و داب و نه‌ریت و میژوویان .

۱۹۷۸/۱۱/۳ وولاتی دۆمه‌نیکان
 سه‌ره‌خو‌یی خو‌ی به
 جیا‌بونه‌وه‌و ده‌رچوونی
 له ژ‌یر ده‌سه‌لاتی
 شان‌شینی به‌ریتانیا
 راگه‌یان‌سد ، وه‌ک
 ده‌وله‌تیکی سه‌ره‌خۆ له
 ناوچه‌و جیهاندا . ئه‌م
 راگه‌یان‌ده‌ش له شاری -
 رۆژۆ‌ی پایته‌خت بوو ،

که ژماره‌ی دانیشتووانه‌که‌ی ، ۱۷،۷۰۰ هه‌زار که‌سه . هه‌روا ژماره‌ی
 دانیشتووانی وولاته‌که‌ی ، ۷۰،۰۰۰ هه‌زار که‌سه . هه‌روا رووبه‌ری خاکی
 وولاته‌که‌ی ، ۷۵۱ کیلو م‌تر چوار گو‌شه‌یه ، هه‌روا چ‌ری دانیشتووانه‌که‌ی
 ، ۲۲۷ که‌س له یه‌ک میل چوار گو‌شه‌دا ،

۱۹۷۸/۱۲/۹ ر‌یک‌خ‌راوی هه‌ماس له گه‌ل ده‌س‌پ‌ی‌کی راپه‌رینی یه‌که‌ی فه‌له‌ستینییه‌کان
 له‌لایه‌ن ئه‌و ئیخوان مس‌لیمان‌ه‌وه سه‌ری هه‌لدا ، که په‌یه‌وه‌ندیان
 به‌ئ‌یخوانه‌کانی ئوورده‌نه‌وه هه‌بوو .

ئەم رىكخراۋىيە ھەر لە سەرەتاۋە ئىسلامى ۋەك ئايدۇلۋۆزىيەتتىكى رامىيارى بۇ شەرىيەت ۋەرگرتنى مقاۋەمەى فەلەستىنى پىيادەكردوۋە و بەردەوامە لە سەرى لە ھەرىم و ناۋچەكەدا.

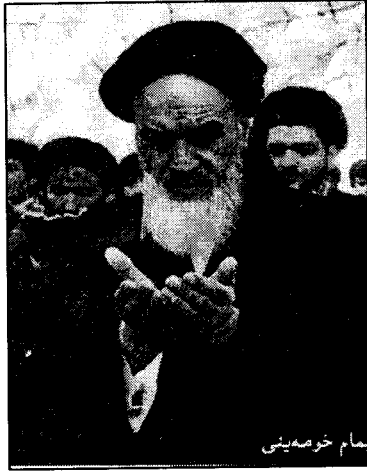
۱۹۷۹

بە ھۆى لىك ترازانى بارى خوئى و بابەتى لە بارودۇخى ئىيران ۱۹۷۹/۱/۴
لەخۇپىشاندان وراپەرىن دۇى رۇئىمى شا لە ئىران ، كە شاپور بەختىار پۇستى سەرۋكى ئىرانى گرتە دەست و شا محەمەد رەزا ھىچ دەسەلاتى لەۋولاتدا لەدەست نەما لە سەر ئىران .

لە دواى ئازاد كردنى شانشىن سىھانۇك و بەرەو پەكىنى پايتەختى چىنى ۱۹۷۹/۱/۶
مىللى بەرىكەۋوت ، ئەۋىش لە پىناۋ يارمەتى دانى لەلايەن حكومەتى چىن ، بەلام دواى ئەۋە بەرەو بارەگای نەتەۋە يەكگرتوۋەكان بۇ نىۋرۇك بەرىكەۋوت و داۋاى يارمەتى لەھەمووجىھان كرد لەپىناۋ رزگار كردنى دەسەلاتى لە سەر ۋولاتەكەدا .

لە دواى سەدەيەك زىاتر لە ۱۹۷۹/۱/۱۶
دەسەلاتى شاھەنشای لە سەر ئىيران محەمەد رەزا شا بە ناچارى ئىرانى جىھىشت بەرەو ۋولاتى مىسرى عەرەبى بەرىكەۋوت ، بە ھۆى بەرەو بەرپا بوونى شۇرشى ئىسلامى لە ئىران بەراپەرايەتى ئايەتوللا خومەينى و بە پروخاندنى دەسەلاتەكەيان .

مەم خومەينى

گەرانبەھەى رابەرى شۆرپى ئىران و
 ئاينى مەزھەب شىعەى ئىسلامى
 ئايەتوللا خومەينى لە شارى
 پاريسى پايتەختى فەرەنسا ، بۆ
 ئىران كە زياتر لە مليونىك لە
 گەلانى ئىران لە پىشوووزى كردنى
 وەستابوون لە فرۆكەخانەى
 نىوودەوولەتى لە تارانى پايتەختى
 ئىران. ئەمەش لە دواى تەواو
 بوونى ھەلمەتەكانى راپەرىن و
 سەرکەوتنى شۆرپى ئىسلامى لە ئىران.

۱۹۷۹/۲/۱

پەيوەندىيەكانى نىوان كۆمارى چىنى مىللى و وولاتە يەكگرتووەكانى
 ئەمەريكا ھەنگاوى بەرەو پىشەوہ نا بە گۆرپنەوہى بالويز... بەلام
 سەرۆكى ئەمەريكا جىمى كارتەر ئەو پكەووتننامەى كە لە بوارى بەرگرى
 لەنىوان چىنى مللى وئەمەريكامۆرکراوو لە پەكينى پايتەختى چىن مۆريان
 كردبوو ھەلىووہشاندرابەوہ.

۱۹۷۹/۲/۱

دەرچوونى بېريارى لە سىدارەدانى سەرەك وەزيرانى كۆمارى پاكستان و
 سەرۆكى پاتى گەلى پاكستان - زولفەقار عەلى بۆتۆ - لەلايەن دادگايى بالاي
 پاكستان.

۱۹۷۹/۲/۶

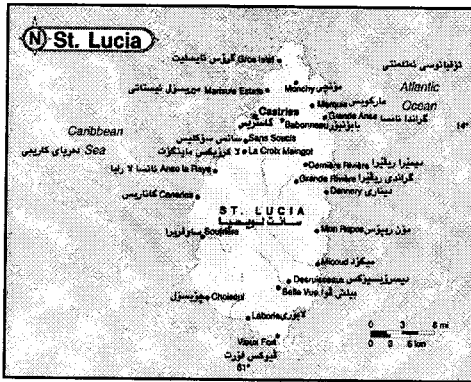
بۆ زانين زولفەقار عەلى بۆتۆ لە نەژاد كورد بوو و دواى دەرکەووتنى
 كىشەو گىروگرفتى بنەمالە لەگەل دەسلەتدارە نووييەكانى پاكستان
 نژادى كوردابەتى خۆيان دەرخت لە وولاتەكەدا .

لە دواى ڕووخاندنى ڕژىمى شاهەنشاهى داپلۆسىنەر لە ئىران لەلايەن
 شۆرپى ئىسلامى نوئى ، ئەم ھۆكارەش بوو ھوى ئەوہى كە زۆربەى
 ناوچەكانى ڕۆژھەلاتى كوردستان كەووتە ژيەر دەسلەلاتى ھىزەكانى پارتى
 ديموكراتى كوردستان .

۱۹۷۹/۲/۱۱

۱۹۷۹/۲/۲۲

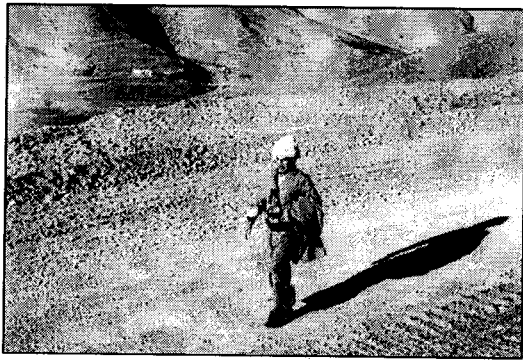
ۋولادى سانت لووشا
سەرىيەخۇيى خۇيى لەناۋ
رايەلەي كۆمەنولسى
بەرىتانىا راگەياند ۋەك
ۋولادىكى سەرىيەخۇلە
ھەرىمەكە و ناۋچەو
جىهاندا . ئەم
راگەياندەش لە شارى
— كاسىتىزى —

پايتەخت بوو ، كە ژمارەى دانىشتۋانەكەى ، ۱۱۵،۰۰۰ ھەزار كەسە .
ھەروا ژمارەى دانىشتۋانى ۋولادەكەى ، ۲۰۰،۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا
رووبەرى خاكى ۋولادەكەى ، ۶۲۲ كىلۇمەتر چوار كۆشەيە . ھەروا چىرى
دانىشتۋانەكەى ، ۸۱۲ كەس لە يەك مىل چوار كۆشەدا . ھەروا
نژادەكانى ، پىست رەش ۹۰٪ . تىكەلاۋ ۶٪ . ھندى رۆژ ھەلات ۴٪ .

۱۹۷۹/۳/۱

كۆچى دوايى
سەركردەو پابەرى
بزووتنەۋەى
پزگاربخوازى كورد
لە ھەرىمى
باشۋورى
كوردسىتانى
لكىنراۋ بە ئىراق

مستەفا بارزانى نەمەر ، لە شارى ۋاشنتونى پايتەختى ئەمەرىكا...
شايانى باسە بارزانى نەمەر لە ۱۹۰۳/۳/۱۴ لە گوندى بارزان لە باشۋورى
كوردستان چاۋى ھەلھىناۋە بە جىهان .

تېپىنى : — خوۋىنەرى بەرىز : مېژۋى ژيانى بارزانى نەمەر لە يەكەم رۆژى
لە دايك بوونى تاكوو مالىئاۋايى كردنى لە گەل و نىشتىمانەكەى ، بە پىنى
روداۋەكان لە ناۋ ئىنسكلۆپىدىيەى مېژوونامەكە بخوۋىنەۋە .

كۆبوونەۋەى نىۋان ھەردوۋ سەروكى رزگاربخوازى فەلەستىنى — ياسەر ۱۹۷۹/۳/۱۳

عه‌ره‌فات- و ئه‌ندامی سه‌رکردایه‌تی پارتی دیموکراتی کوردستان له‌روژژه‌لاتی کوردستان - که‌ریمی حسامی - له‌شاری به‌یروتی پایه‌ختی لوبنان ئه‌نجامدرا ، ئه‌ویش له‌پیناو پته‌و کردنی هاوکاری و دۆستایه‌تی له‌نیوانیاندا.

شان‌دیک‌ی پارتی دیموکراتی کوردستان له‌روژژه‌لاتی کوردستان و چه‌ند لایه‌نیکی کوردستانی ، سه‌ردانی شاری - ق‌رم- ی مه‌لبه‌ندی ئایینی ئیسلامی مه‌زه‌ب شیعه‌یان کرد ، به‌سه‌رۆکایه‌تی سه‌کرتیری پارتی دیموکراتی کوردستان دک‌تۆر- قاسملو- و چاویان که‌ووت به‌ئایه‌تووللا خوومه‌ینی ، به‌لام

۱۹۷۹/۳/۲۸

خوومه‌ینی داواکاری شان‌دی کوردی ره‌تکرده‌وه ، که‌دانی نه‌نا به‌بوونی نه‌ته‌وه‌یی کورد بوو به‌پیی رینماییه‌کانی ئایینی ئیسلام ، که‌رچی زیاتر له‌ ۱۹۵۰۰۰ هه‌زار کیلۆمه‌تر چوارگۆشه‌ی له‌خاکی کوردستان و زیاتر له‌ ۱۲,۷۵۰,۰۰۰ ملیۆن کوردی داگیر کردووه‌و به‌خوواست و وویستی نه‌ته‌وه‌یی و ئایینی فارسی مامه‌له‌یان له‌گه‌لدا ده‌کریت له‌ولاته‌که‌دا.

له‌ دوا‌ی ۲۱۰۰ دوو هه‌زارسا‌ل له‌ ده‌سه‌لاتی شایه‌تی له‌ وولاتی فارس و له‌ دوا‌ی به‌ریابوونی شو‌ری ئیسلامی له‌ ئیران له‌ پیناو دیاریکردنی ناسنامه‌ی ده‌سه‌لاتی ئیران ، ئایه‌تووللا خوومه‌ینی ناوی ئیرانی کرد به‌کۆماری ئیسلامی ئیران و خسته‌یه‌ ژێر ده‌نگی ریفرا‌ندۆم ، که‌ له‌ ئه‌نجامدا له‌ ۹۸٪ ده‌نگده‌ران رازی بوون به‌ناوی کۆماری ئیسلامی له‌ ئیران .

۱۹۷۹/۳/۳۱

له‌ هه‌مان کات پارتی دیموکراتی کوردستان ئه‌و ریفرا‌ندۆمه‌ی له‌راکه‌یاندنیک مه‌حکووم کرد ، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی هیچ بنه‌مایه‌کی دیموکراتی و مافی مرۆقی تیا پیاده‌ نه‌کرد بوو ، له‌به‌ر ئه‌وه‌ له‌روژژه‌لاتی کوردستان

كەمترىن دەنگى پىندرا لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۷۹/۴/۱

جىڭرى سەرەك كۇمارو ئەندامى ئەنجومەنى سەرکردايەتى بە ناو شۆرشى بەس لە ئىراق - تارىق عەزىز - زامدار كرا لەلايەن خوويندكار - سەمىر نور عەلى - بە تەقاندنە ھەي نارىجۇك لە ھۆلى كۇبوونە ھەي زانكۆى مووستەنسەرىيە لە شارى بەغدا ، كە لەو كاتەى تارىق عەزىز پىشوازی لە ميوانانى كۆرى ئابوورى جىھان دەكردو دواى ئەو ھە خوويندكارى ناوبراو بەگوللەيەك شەھىد كرا لە ناو گۆرەپانى زانكۆكەدا .

۱۹۷۹/۴/۱۳

سكرتىرى پارتى كۇمۇنىستى ئىران - توودە - نورالدىن نورى - گەراو تاران و پىشنىيارى دامەزاندنى بەرەيەكى مىلى كرد ، بەناوى - بەرەى فتحدى خەلقى - لە پىناو لايەنگىرى ئايەتووللا خوومەينى و خۇمالى كردنى دەزگاكانى پىشەسازى و رزگار بوون لەكۇيلايەتى و بەرەو پاش بردنى بارى كشتووكال و خۇمالى بانكەكان .

۱۹۷۹/۴/۲۱

داگىر كردنى شارى نەغەدەى پۇژھەلاتى كوردستانى داگىر كراوى ژىر دەسەلاتى ئىران لەلايەن ھىزەكانى ھەمەلايەنى ئەمنى پژىمى نوپى بەناو ئىسلامى لە ئىران و بە يارمەتى دەرى توركەكانى شارى نەغەدە لە دژى كورد ، كە لە ئەنجام بوو ھۆى شەھىد كردنى ژمارەيەك لە ھاووللاتى كوردو تالانكردنى مالەكانيان لە ناوچەكەدا .

۱۹۷۹/۵/۳

بۇ يەكەم جار لە مېژووى پژىمى شانشىنى بەرىتانيا - مارگرت تاتشەر - ھەك ئافرەت سەرۆكى پارتى پارىژگارانى بەرىتانيا لە ھەلبىزاردنەكانى پەرلەمان و سەرەك ھەزىران ، پۇستى سەرەك ھەزىرانى گرتە دەست بۇ ماوھى دوو خوولى لە دواى يەكترى لە سەرۆكايەتى كردنى حكومەتى بەرىتانيا لە وولاتەكەدا .

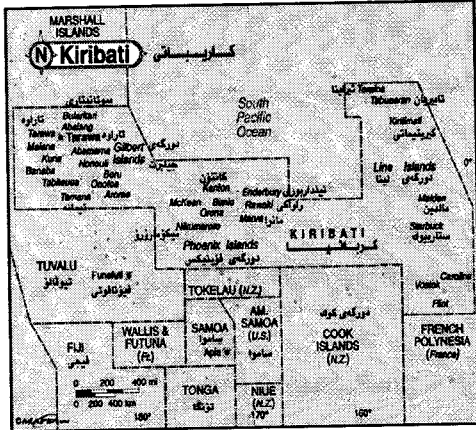
۱۹۷۹/۵/۲۶

مۆركردنى رىكەوتننامەى كامدېفت لە وويلايەتە يەكگرتووەكانى ئەمەرىكا لە نىوان حكومەتى ئىسرائىل و حكومەتى مىسر بە سەرکردايەتى محەمەد ئەنور سادات .

١٩٧٩/٦/١٨ پەيمانى دوو لايەنەى نىوان سەرۆكى ئەمەرىكا جىمى كارتهرو سكرتېرى پارتى كۆمۇنىست و دەوولەتى يەكەتەى سۆقىتە لىونىد برىژنىف مۆركرا ، ئەوئش بەدىارىكردى سىنورى بەهەرم هېنان و دورستكردى چەكى ئەتۆمى ، بە ناوى رېكەووتننامەى - سەلت - لەنىوان هەردوو دەسەلاتى بەهېزى نىوودەوولەتى لە جىهاندا .

١٩٧٩/٦/٢٧ گرىدانى كۆبوونەوەى نىوان پارتى دىموكراتى كوردستانى پۆژەلەت و پارتى دىموكراتى كوردستان لە باشورى كوردستان ، لە پىناو چارەسەر كردنى كېشەى نىوان - حدكا - و ئاكاكانى مەنگووپ ، كە بەرپز مەسعود بارزانى و غەنى بكورىان و كەرىمى حسامى بەشداريان تىدا كرد بە نىازى بنبركردى كېشەكان و سەرکەووتنىان لە هەرىمەكەدا .

١٩٧٩/٧/٦ هېزەكانى سووپاى رېژىمى نوپى ئىسلامى لە ئىران بەهاوئەشى پاسەوانى خوومەىنى شارى مەرىوانى پۆژەلەتى كوردستانىان دەست بەسەرگرتەوە ، كە چەندكات بوو لەلايەن كورد بەرپووه دەچوو لە هەرىمەكەدا .

١٩٧٩/٧/١٢ كۆماری كرىباس سەربەخۆى وولتەكەى بەتەواوى لەناو راپەلەى كۆمەنولسى بەرىتانىا راگەيانەد ، ئەوئش بەدەرچوونى لە ژىر دەسەلەتى شانشىنى بەرىتانىا ، دواى ئەووە گرتنە دەستى كاروبارى وولتەكەيان .

ئەم راگەياندنەش لە شارى - تاراواى - پائتەخت بوو ، كە ژمارەى دانىشتووانەكەى ، ١٣٥،٠٠٠ هەزار كەسە . هەروا ژمارەى دانىشتووانى وولتەكەى ، ٢٨٠،٠٠٠ هەزار كەسە . هەروا رووبەرى خاكى وولتەكەى ، ٧٢٦ كىلۆمەتر چوار گۆشەى . هەروا چەرى دانىشتووانەكەى ، ٤١٢ كەس

لە يەك ميل چوار گۆشەدا ، ھەروا نژادەكانى ، مىكرۆنيزيانەكان ۹۹٪ . لە
 وولاتەكەدا .

۱۹۷۹/۷/۱۶

لە بريارىكدا تاريق ھەنا ميخائيل عەزىز لەلايەن سەدام حوسەين بەجيگرى
 سەرۆكى ئەنجوومەنى ھەزيران دامەزراو لە ھەمان كاتيش ئەندامى
 سەركردايەتى نەتەھەي بەعس بوو... دواى ئەو ھەپتە چەندىن پۆستى ھەزاري و
 پۆستى ديكەى گرتۆتە دەست تاكوو مانگى / ۱۹۹۹/۳ ... شايانى باسە
 تارق عەزىز لە شارى مووسل لەخيزانىكى مەسيحى ئاشوورى لە داىك
 بوو ھەردچووى كۆليزى نادابە لە بەشى زمانى ئىنگليزى مووسلە لە
 ئىراق .

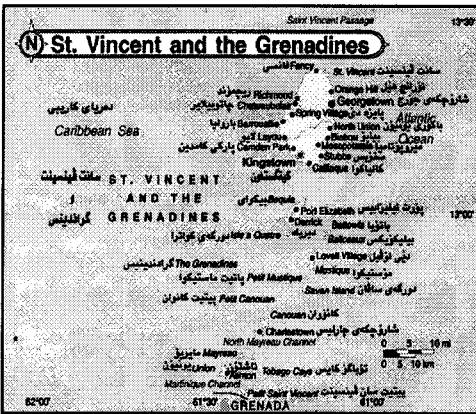
۱۹۷۹/۷/۱۷

لە دواى گونجانى بارو دۇخەكانى
 دەسلەت و ناوخۇى ئىراق ، جيگرى
 سەرۆكى ئەنجوومەنى شۆرشى
 پزىمى بەعسى سەدام حوسەين
 جەھوى دەسلەتى بەتەواوى گرتە
 دەست لە سەر ئىراق .

ئەويش بەلادانى ئەحمەد ھەسەن
 بەكرو دەستى خستە جەرگى گەلانى
 ئىراق ، بە تايبەتى گەلى كوردو
 كوردستان . بە دورشمە شوڧىنى و

دكتاتورىيەكەى بە ناوى - ئومە عربىيە واحدة - ذات رسالة خالدة- وحدة
 حرية ئىشتراكية - شەعب ئىراق ، كولهو سەواسىيە- بەلام گورگ بوو
 لە پيىستى مەردا بەرامبەر بە گەلانى ئىراق .

۱۹۷۹/۹/۱۹

کنزیتونن - سانت
 فینسنت و جوینا دینز
 له ناو رایه لاهی
 کومه نوولسی بهریتانیا
 سه ره خویی به دهست
 هینا و دادوهریکی
 گشتی ، که
 نووینه رایه تی شانشین
 نه لیزابیت شانشین

بهریتانیا دهکات ، له وولاته که له چاودیری کردن و له هلسوواندنی
 کاروباره جؤواو جؤرهکان.

ئهم راگه یاندنesh له شاری - باستر -ی پایتهخت بوو ، که ژماره ی
 دانیشتووانه که ی ، ۲۵،۰۰۰ هزار که سه . ههروا ژماره ی دانیشتووانی
 وولاته که ی ، ۶۸،۰۰۰ هزار که سه . ههروا رووبه ری خاکی وولاته که ی .
 ۲۶۲ کیلو متر چوار گوئشه یه ... لهوانه سانت کیتس ۱۶۹ کیلو متر
 چوار گوئشه یه ... ههروا دوورگه ی نیفیس ۹۲ کیلو متر چوار گوئشه یه .
 ههروا چری دانیشتووانه که ی ، ۲۵۸ کهس له یهک میل چوار گوئشه دا .
 ههروا نژادهکانی ، پیست ره شهکان ۹۲٪ . تیئه لآو ۳٪ . سپی پیست ۲٪ .
 له وولاته که دا .

۱۹۷۹/۱۰/۱

له ناوهندی کونگره ی شاری بهنگازی
 له کۆماری لیبیا ، سه رۆک کۆماری
 لیبیا - موعه مه ر قه زافی - پشتگیری
 تهواوی خۆی بو شوئرشی کوردو
 مافهکانی دووپاتکرده وه ، به مافی
 چاره نووسی گه لی کوردستان له سه ر
 خاکی کوردستان .
 جیگه ی باسکردنه که سه ره ک کۆماری

لىبىيا لە دواي وەرگرتنى دەسلەت لە سەر لىبىيا لە نۇرىيە و تە پەيوەندارەكانى بەرامبەر بە پەيوەندى عەرەب و گەلانى دىكە بە تايبەتى كورد و عەرەب ، بەرگى لە مافەكانى گەلى كوردستان كرىدە لە ھەموو بوارەكانىدا ، بە تايبەتى لە مافى چارەى خۇنوسى لە ناوچە و كىشووەرەكەدا .

بەرپرسى سەرگردايەتى رژیىمى بە ناو ئىسلامى لە ئىران ، چوار پۆلەى ۱۹۷۹/۱۰/۶
 كوردى گوللە باران كرد ، لەشارى سەقز لە پۆژھەلاتى كوردستانى داگیر
 كراوى ژيەر دەسلەتلى فارس لە ئىران ، كەيەكىك لەوانە تەمەنى دوانزە
 سال بوو ... ئەمەش كردارو پەفتارى بەرپرسانى ئىسلامىيە لە ئىران بە
 دور لەرینمايەكانى مروڤايەتى وئايىنى ئىسلامدا .

دەست پيكردىنى شەرى ناوہ ناوہى نىوان ھیزەكانى سووپاي رژیىمى ۱۹۷۹/۱۰/۳۰
 نوپى بە ناو ئىسلامى لە ئىران و ھیزەكانى سووپاي رژیىمى بەعسى لە
 ئىراق ، لە ناوچەكانى باشورى كوردستان و خۇزستان ... شايانى باسە
 رژیىمى بەعسى لە ئىراق ، داواى لەرژيىمى ئىران كرد . كەچاو بە
 ريكە ووتننامە بەدناوہكەى جەزائير بخشينتەوہ لەكەنداو ، بەلام داواكەى
 رژیىمى ئىراق لەلايەن رژیىمى ئىران رەتكراوہ ، لەئەنجام بووہ ھوى
 بەرپابوونى شەرى نىوان ئىراق و ئىران .

شايەنى باسە شانشىنى سعودى و رژیىمى ئەمىرى كوويت پشتگىرى
 تەواوى ئەوشەرەيان گرتە ئەستۆ ، كەيارمەتتەكانى ئەو دوو وولاتە
 عەرەبىيە بۇ ئىراق گەيشتە زياتر لە - ۳۰ - سىيى مليار دۆلارى ئەمەرىكى
 لەشەرەكەدا .

دەست بە سەرگرتنى بالۆيزخانەى ئەمەرىكا لە تارانى پايتەختى ئىران ، ۱۹۷۹/۱۱/۴
 لە لايەن خوويىندكارانى تووندپەوى مەزھەب شىعەى سەر بە رژیىمى
 ئىسلامى نوپى لە ئىران ، دواى ئەوہ بالەخانەكە كرا بە بارەگای
 جوولانەوہى پزگارخوازی فەلەستين لە تارانى پايتەختى ئىران لە
 وولاتەكەدا .

بۇ يەكەم جار رادىوى دەنگى كوردستان پەخشى خۇى بلاو كردەوہ لە ۱۹۷۹/۱۱/۶

پوڭھەلەتتى كوردستانى داگىر كراوى ژيىر دەسەلەتتى ئىران ، كە زمانخالى پارتى ديموكراتى كوردستان بوو ، ئەويش بەسرودى نىشتىمانى - ئەى رەقىب - لەناوچەكەو ھەرئىمەكدا .

سەرەك كۆمارى لىبىيا موعەمەر قەزافى لە لىدوانىكى تەلەفزيۇنىدا گوتى :- ۱۹۷۹/۱۱/۱۸

نەتەوھى كورد ەك نەتەوھەكانى دىكەى ئىرلەندەيە ، كورد ەك ەرەب نىھو ناتوانزى ناچار بكرىت و بكرىتە ەرەب... بۆچى ئازارو ئەشكەنجەو پەلامار دەدرىت ، كورد خەباتگىزىن تاكوو مافى سەرەبەخۆيى بەدەست دىنن - لەسەر نىشتىمانەكەياندا .

پژىمى بەغسى لە سوورىيا لە بىرپارىكى شوقىنىيەندا ، ئەويش بە قەدەخە ۱۹۷۹/۱۲/۱۴

كردنى زمانى كوردى و جل و بەرگى نەتەوھى كوردى راگەياندىو بەخواستى شوقىنىيەنى خۆى مامەلەى لەگەل كورد ئەنجام دەدا لە ھەموو بوارە جياجياكان ، بە تايبەتى لەبوارى نەتەوھى و نىشتىمانى لەرۇژ ئاواوى كوردستان .

لە دواى ھەلە بەردەوامەكانى زولفەقار عەلى بۆتۇتوانى پۆستى ۱۹۷۹/۱۲/۲۰

سەرۇكاىەتى پاكستانى بگرته دەست... شايانى باسە زولفەقار عەلى بۆتۇ لە ئزاد بنەمالەيەكى كوردن ، بەپيى سەرچاواھ راگەياندىنەكانى بنەمالەكەيان ، بە تايبەتى خاتوو بنازىر بۆتۇى سەرەك ەزىرانى پاكستانى پيشوو لە پاكستاندا .

لە ھىرشىكى بەرفرەوانى ھىزەكانى سووپاى سوورى يەكئەتى سۇقىتە ۱۹۷۹/۱۲/۲۷

توانى وولاتى ئەفگانستانى داگىر كرد ، كە ئەمەش بووھى ھۆى دروست بوونى كىشەو ململانىنى نيوان ئەمەرىكاو يەكئەتى سۇقىتە و وولاتانى دىكەى جىھان .

لە بارەى مۆرکردنى پەيمانەكان و دروست كردنى ھىزە چەكدارە ئىسلامىيەكان بە سەركردايەتى محەمد مەلا عومەر و ئوسامە بن لادن لە لايەن ئەمەرىكا دژى يەكئەتى سۇقىتە لە وولاتەكەدا .

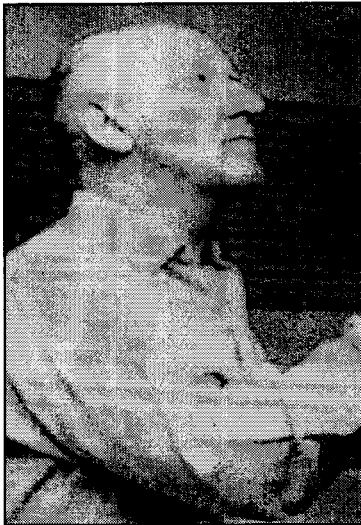
دەنگدەرانى گەلانى زمبابۇى بەھەردوو پەگەزى سىپى پيىست و پەش ۱۹۷۹ /۱۲/۳۰

پيىستەكان ، بە تايبەتى سىپى پيىستەكان ، كە بووھى ھۆى راگەياندىنى دەستوورى نووى وولاتەكەيان ، بە مافى ھەلبىزاردن بۇ ھەموو پەش پيىستەكان و بەگۆرپىنى ناوى وولاتەكە لە كۆمارى رۇدىسىيا بۇ كۆمارى

زىمبابۋى لە وولات و كىشووهرهكهدا.

۱۹۸۰

۱۹۸۰/۱/۱۱ مندالنىكى زىرهك و بلىمەتى تەمەن ۱۰ سال بە ناوى - تىجل شورت -
توانى بىتتە پالەوانى شەترەنج لە جىهان ، كه بچوكتىن مندال بوو لە
يارىهكانى يارىزانى شەترەنج لە جىهاندا .

۱۹۸۰/۲/۱ كۆچى دوايسى نووسەرو ئەدىبى

ئىسلەندى - هارلدۆركىليان لاكلنس

- ... ئەم نووسەرە لە سالى ۱۹۰۲

لە شارى ديلاڤىكى ئايسلەندا چاوى

بە جىهان هەلپناوه دواى

تەمەنى گەنجىهەتى دەستى كردووه

بەنوسىنى ئەدەبى ، دواى ژەنىنى

مۇزىكا بە كەمەنچەكەى كه لەباوك و

باپىرانى بۆى بەجى مابوو ...

لەتەمەنى ۱۷ سالىدا يەكەم رۇمانى

بە ناوى - مندالى سروشت -

بلاوكردووه ، دواى دەرچوونى لە قوتابخانەى لاتىنى بەرەو ئەوروپا
رەودەكا .

دواى جەنگى يەكەمى جىهانى لە ئەمەرىكا نىشتەجى دەبى ... دواى

ئەوه دەگەرىتەوه ئەوروپا و خەركى تويژىنەوهى ئاينى مەسىحى دەبى و

هەولى فېرېوونى زمانى بيانى دەبى ... دواى ئەوه رۇمانىكى بەناو -

لەژىر تاقگە - ، كه دەبىتتە هۆى بەدىاردەكەوتنى . لە سالى ۱۹۲۹

رۇمانىكى دىكە بەناوى - چىراوى بەبەهاى كشمىر - بلاودەكاتەوه .

ئەم نووسەرە مۇرقىكى ماركسى بووه لەناو كۆمارەكانى يەكەتى

سۆڤىهت دەسورايەوه دواى چەندىن رەخنەى لە هەلۆىستەكانى ستالىن

گرت و ، ئەم نووسەرە بەردەوام دەبى لە سەر كارەكانى تاكوو مائىناوى

لە جىهاندا كرد .

۱۹۸۰/۲/۲۵ . یه‌که‌م هه‌لبژاردنی خوولی یه‌که‌می سه‌ره‌ک کۆمار له ئی‌ران به‌ری‌ووه چوو ، که‌ه‌سه‌ن به‌نی سه‌در سه‌ره‌که‌ووتنی به‌ ده‌ست هی‌نا به‌ ۱۱- ملیۆن ده‌نگ ، به‌ وه‌رگرتنی پۆستی سه‌ره‌ک کۆمارو له هه‌مان کات له لایه‌ن ئایه‌ت‌وولاً خوومه‌ینی پشتگی‌ری لی‌کرا له وولاته‌که‌دا .

۱۹۸۰/۳/۱۴ له هه‌لبژاردنه‌کانی نووینه‌رانی له ئی‌ران و له پۆژه‌ه‌لاتی کوردستان کورد توانی به‌گشتی به‌شداری تیدا بکات ، که‌ کاندیده‌کانی پارته‌ی دیموکراتی کوردستان توانیان ۵۷٪ ی ده‌نگه‌کان به‌ده‌ست بی‌نن و به‌و هۆکاره‌ گرنه‌ رژیمی‌ئیسلامی له ئی‌ران ، رامیاریه‌تی دژایه‌تی کردنی کوردو بزوتنه‌وه‌ی رزگاریخوازی کوردی کرده‌ دورشمی سه‌ره‌کی نه‌ینی و ئاشکرای مامه‌له‌ کردن به‌ پی‌ی خواسته‌کانی نه‌ته‌وه‌یی و ئایینی له رۆژه‌ه‌لاتی کوردستان .

۱۹۸۰/۳/۲۶ له نه‌نجامی به‌رده‌وام بوونی هی‌زه‌کانی سووپای رژیمی به‌ ناو ئیسلامی نوی له ئی‌ران ، هی‌رشیی کرده‌ سه‌رگوندی - قه‌لاتان - له رۆژه‌ه‌لاتی کوردستانی داگیر کراوی ژێر ده‌سه‌لاتی ئی‌ران ، که‌ له نه‌نجام زیاتر له - ۵۰ - هاوولاتی کوردی شه‌هید کرد له گونده‌که‌دا .

۱۹۸۰/۴/۳+ رژیمی به‌عس و سه‌رکردایه‌تی ده‌سه‌لاتی سه‌دام حوسین داوه‌تی سه‌ره‌جم بازرگانه‌کانی کوردی فه‌یلی له ژووری بازرگانی له شاری به‌غدا کرد ، له‌و کات و ساته‌دا پیاوانی به‌عس به‌ به‌رنامه‌یه‌کی دارپژراوو هه‌رچی بازرگانه‌ فه‌یلیه‌کان له ناو هۆله‌که‌دا هه‌بوون ، که‌ نزیکه‌ی ۱۸۵ بازرگان ده‌بوون ، هه‌موویانی ده‌رکرد به‌ ناوی - تبعیه‌ - بو ئی‌ران له ریگه‌ی شاری - قه‌سر شیرین - له ناوچه‌ی خانه‌قین .

دوای ئه‌وه ده‌ست به‌سه‌ر مال و سامکانیان داگیرا ، و تاکوو ئی‌ستاش حکومه‌تی ناوه‌ندی ئی‌راق هیچ هه‌ولێکی له بریارو دانه‌وه‌دا بو نه‌کردوونه‌ته‌وه‌ .

جیگه‌ی باسکردنه‌ که‌ کورده فه‌یلیه‌کان رۆلی دیاریان له پین‌خستنی باری بازرگانی و گه‌شه‌دان به‌ ئابووری هه‌بووه و له شاری بغدای پایته‌ختی ئی‌راق ، وه‌ک ناوه‌ندیکی ئابووری و بازرگانی فه‌یلیه‌کان ری‌ژه‌یه‌کی زۆری نه‌وانیان پیک ده‌هی‌نا .

به‌لام له دوای رووخاندنی رژیمی به‌عس له لایه‌ن هی‌زه‌کانی سووپای

ئەمەرىكا ۋولئاتانى ھاۋپەيمانى ۋە بە دامەزاندنى ھۆكۈمەتى فېدرال ۋە ئىراق ۋە بە پىي دەستور ، كە ھۆكۈمەتى ئىراق بۇ قەرەبوۋ كوردنەۋەي زىيان لىكەۋتوۋەكانى كوردە فەيلپەكان ھېچ ھەنگاۋى نەناۋە .
سەرەراي ئەۋەش لە دواي راپەرىنى بەھارى/۱۹۹۱ ، كوردە فەيلپەكان ۋەك ئاۋارە كوردەكان لە ئىراق روويان لە خاكي كوردستان كوردەۋەو بە خاكي دايك شادبوون .

بە تايبەتى لە دواي رووخاندنى رژىمى بەعس لە ئىراق ، ۋ روويان لە ئىراقى تازە نوۋى كوردەۋە ، بۇ ئەۋەي بە مال ۋ سامانەكانيان شاد بېنەۋە ، كە لە شارەكانى - عىمارە ، كووت ، حىللە - ۋ بە تايبەتى لە شارى بەغدا بە ئاۋارەكران بەرەو ئىران ۋ ھەرىمى باشورى كوردستان .
بەلام ھەر ھەر ھەر ۋ بىر ھەموو نەتەۋەيەكە لە سەر ئەۋ خاكەي كە داگىرى كوردوۋە ۋ بە خاكي ئومەي ئىسلام ۋ ھەر بە دايدەنى لە ناۋچەكەدا .

لەۋانەيە ئىمە بە ھەندى بىروو بۇ چوون دىگران بىن ، كە باسى ئاينى ئىسلام يا خود فتوۋحاتى ئىسلامى دەكەين . ۋ بە لادان لە ئىسلام ناۋزەندى دەكەين .

بەلام گەر ئەمەرىكا داگىر كەرە سەرۋەت ۋ سامانى ۋولئاتان زەۋوت دەكات لە رىگەي داگىر كوردن . بەلام ئەمەرىكا ۋولئاتانى ھاۋپەيمانى رۇژىك لە رۇژان موۋك ۋ سامان ۋ مالى كەسىيان بە موۋكى خۇيان نەزانىۋە . بەلام ھەر ۋ ئىسلام داگىرى خاك ۋ سامان ۋ مالى گەلانى ھەرىم ۋ ناۋچە ۋولئاتان كوردوۋە ۋ بە موۋكى ئومەي ھەر بەي ۋ ئىسلامى دادەننن ... لەۋانە كوردو خاكي كوردستان ۋ خاكي گەلانى دىكە ... ؟ ...!... ئەم ھەرىرە ئاۋى زۆر دەۋى ...!...

دەست پىكردى رەشېگىرى بە دەستگىر كوردى كوردە فەيلپەكانى شارى بەغداۋ حىللە ۋ كووت ۋ عىمارە ۋ شارۋچكەكان ، لە لايەن رژىمى بەعسى لە ئىراق بە ناۋى ئەۋەي كە كوردن ۋ سەر بە ئىران لە ۋولتەكەدا .

پىچرانى پەيوەندىە ھەمەلايەنەكان لە نىۋان ئىدارەي ئەمەرىكا ۋ ھۆكۈمەتى نوۋى ئىران ، بە ھۆى لىك ترازانى بىروو بۇچوون ۋ نامانجە نىك ۋ دورەكانى دواي رووخاندنى رژىمى شاھەنشاهى لە ھەموو بۋارە

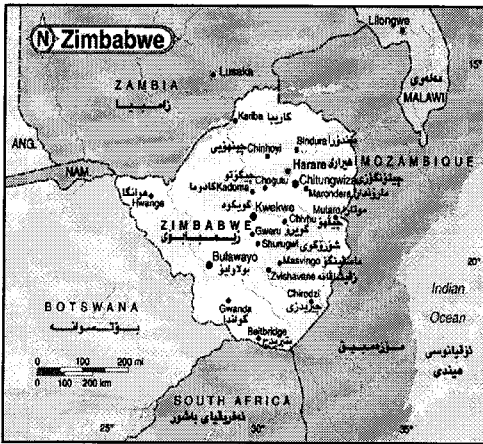
۱۹۸۰/۴/۵

۱۹۸۰/۴/۷

جیاجیاکان له نیئراندا .

به رپابوونی شهرو پیکدادان له نیوان هیزهکانی سوو پای رژیمی ئیسلامی ۱۹۸۰/۴/۱۷ نیئران و جه ماوهری گهلی کوردستان ، له رۆژه لاتی کوردستان له پاریزگاکانی سهقز و سنندج . که هیزهکانی سوو پای نیئران به فروکه و زری پۆش بۆردومانی ناوچه کهی کردو له ئاکامی شه په که ۷۲ پاسهوان و سه رباز کووژران له گه ل ۲۸۲ بریندار و ۵۶ وونبوو ، به لام زیانی شو رشیگرو دانیشتوانه که بلاونه کراوه .

ئه مهش له ویستگهی رادیوو ویستگهکانی دیکه ی جیهان ئه مه هواله بلاو کراوه له ۱۹۸۰/۵/۲۵ که بووه هوی شه رمه زاری حکومه تی نویی کو ماری به ناو ئیسلامی له نیئران . دژی گهلی کوردستان له رۆژه لاتی کوردستان .

به په سمی دان به ۱۹۸۰/۴/۱۸ سه ره به خو یی کو ماری زمبابوی نراو موگابی بووه یه که م سه ره ک وه زیئران ، که له په گه زه زی په ش پیسته کان بوو بو دوو خووی له دوای یه کتری له ده سه لاتدا . ئه م راگه یانندهش له شاری

هراری - پایته خت بوو ، که ژماره ی دانیشتوانه که ی ، ۱،۵۷۰،۰۰۰ ملیون که سه . هه روا ژماره ی دانیشتوانی وولاته که ی ، ۱۱،۸۵۰،۰۰۰ ملیون که سه . هه روا رووبه ری خاکی وولاته که ی ، ۲۹۰،۵۷۹ کیلو مه تر چوار گو شه یه . هه روا چری دانیشتوانه که ی ، ۷۹ کهس له یه ک میل چوار گو شه دا . ئه فه ریکه ره سه نه کان ۹۵٪ . ئه ورو پیه کان ۳،۵٪ . له وولاته که دا .

دامه زانندی کو میته ی ئیمداد به سه رو کایه تی سه ید هاشمی سه یدی له ۱۹۸۰/۴/۲۱ شاری مه هاباد ، له پیناو یارمه تیدانی لیقه وماوانی ئاواره کورده کان به

ھۆى ھېرشەكانى سووپاي ئىران بۇ سەر ناوچەى رۆژھەلاتى كوردستان لە ئىراندا.

۱۹۸۰/۵/۹ رېكخراوى لاوانى پارتى ديموكراتى كوردستانى رۆژھەلات پاكە ياندنيكى ناپەزاييان بلاو كردهوہ ، لە دژى سووتاندنى مەلبەندى رۆژنامە فرۆشى پارتى تووده لە ئىران ، واتە پارتى كۆمۇنىست ليژنەى ھەريىمى كوردستان لە ئىران.

۱۹۸۰/۵/۱۸ لە دواى وەرگرتنى تەواوى دەسەلات لەلايەن سەدام حوسين بە لاپردنى سەرەك كۆمارو سەرۆكى ئەنجومەنى سەرکردايەتى شۆرش - ئەحمەد حەسەن بەكر - لە ۱۹۷۹/۷/۱۶ لە سەر ئىراق ، ئەنجومەنى نىشتمانى - پەرلەمان - ى ئىراقى كارتۆنى دامەزراند بە ھەلبىزاردنى ئەندامان بۆماوہى چوارسال لە سەر وولاتەكەدا .

۱۹۸۰/۵/۲۱ نووسەرو ئەدەيب و رۆشنيبىرى جيهانى - سارتەر - كۆچى دوايى كردووه .

شايانى باسە كە بەدەيان نايملكەو دانراوہى بەرھەم ھيئاوہ لەسەرنووسەرو ئەديب و شاعرانى فەرەنسى و وولاتانى ديكەى جيهان .

بە تايبەتى لەسەر - فلۇيىر - كە - ۱۰۰ - سالى تەواو دواى ئەوكۆچى كردووهو تاكوو

ئىستاش بەھەرمەكانى جيگەى دلخۆشكەرى خووينەرانە لەجيهاندا.

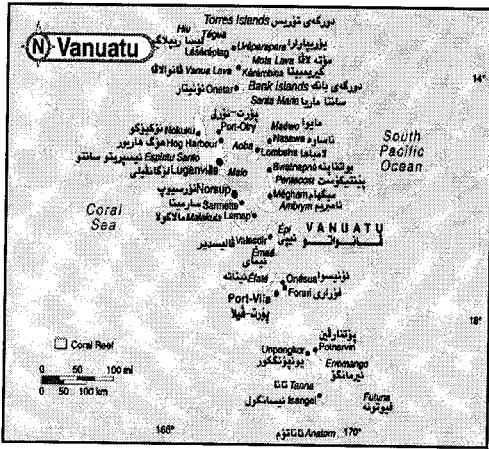
۱۹۸۰/۵/۲۷ خەۋىرى بىيىست و پىنجەمى
 پەرلەمانى ئىران بە سىرۇكايەتى
 عەلى ئەكبەر ھاشىمى رەفئىخاننى
 بەرئىوۋە چوۋ .

كە ناۋى پەرلەمان لە ئەنجومەنى
 شورراى مىللى ئىران گۆردرا بۆ
 ئەنجومەنى شورراى ئىسلامى ،
 كە يەكەم خەۋىرى پەرلەمان بوۋ لە
 دواى پوۋخاندى رىئىمى شا لە
 ئىران .

۱۹۸۰/۶/۱۱ فەرماندەى شارى مەھاباد لە رۆژھەلاتى كوردستان كۆبۇنەۋەيەكى لەگەل
 پارتى دىموكراتى كوردستان ، ئەنجامدا لە پىناۋ چارەكردنى كىشەى
 ناۋارەكانى كوردستان .

۱۹۸۰/۷/۱۹ پىشپىركىيى يارىەكانى جامى جىھانى - ئۆلەمپىيات - لە شارى مۆسكۆى
 پايتەختى يەكەيتى سۆقىيەت ئەنجامدراۋ بەردەۋام بوۋ تاكوۋ ۸/۳ ھەمان
 سال . لە نىۋان يانە ۋەرزىيەكانى ۋولاتانى بەشدار بوۋ لە جىھاندا .

۱۹۸۰/۷/۲۷ مەھمەد رەزا شا شاھەنشاي ئىران لە دواى پوۋخاندى دەسلەتەكەى لە
 لايەن دامەزىنەرى كۆمارى ئىسلامى لە ئىران ئايەتۋوللا خەۋمەينى ، بە
 ۋەرگرتنى بە پەنا بەرىەتى لە كۆمارى مىسر كۆچى دوايى كرد دور لە
 گەل و بىنەمالەۋ ۋولاتدا .

۱۹۸۰/۷/۳۰ كۆماری قاناتووی
 سەرەخویى خۆی
 لەناو کۆمەنولسى
 بەریتانیا راگەیاندا وەك
 دەوولتەتیکی سەرەخۆ
 لە جیھاندا . ئەم
 راگەیاندنەش لە شارى
 - پورت قىلاى
 پایتەخت بوو ، كە
 ژمارە

دانیشتووانەكەى ، ۳۵،۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا ژمارەى دانیشتووانى
 وولاتەكەى ، ۱۵۰،۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا روبەرى خاكى وولاتەكەى ،
 ۱۴،۷۶۳ كیلۆ مەتر چوار گۆشەىە . ھەروا چەرى دانیشتووانەكەى ، ۳۷۷
 كەس لە يەك میل چوار گۆشەدا ، ھەروا نژادەكانى ، میلانىزىيا ۹۵٪ .
 فرەنسىەكان ۴٪ . لە وولاتەكەدا .

بەر لە ھەلبژاردنەكانى پۆستى سەرەك كۆماری ئىران ، شەرى نىوان
 دەسەلاتى نوێى ئىسلامى و بزوتنەوہى زەگارخوазى كورد بە
 سەرکردایەتى پارتى ديموكراتى كوردستان و رابەرى كۆماری ئىسلامى
 نایەتووللا خوومەينى فەرمانى جیھادى لە دژى ئەو شەرە راگەیاندا .
 بەلام ھىزەكانى سووپاكەى لە كوردستان شكستیان ھىنابوو لە گەل
 ئەوھشدا ناگربەست و وتووێژ دەستى پىكرد بوو ، بەلام پارتى توودەو
 پارتى موچاھىدىنى خەلق باوەریان بەو ھەبوو ، كە دەكرى خەباتى
 رامىيارى و ناشىخووازەنە لەگەل ئەم رژىمە بكرى ، لە بەر ئەوہى ئەو
 رژىمەيان بە دژى ئىمپىرالىزم بەتايبەت ئەمەرىكا دەزانى .

ئەمەش بەمەلە چوون بوو وەك پارتى كۆمۇستى ئىراق لەگەل رژىمى بەسى لە
 ئىراقدا .

قەسەبخانەى گوندى - قارنەى - كوردى لە پۆژھەلاتى كوردستانى لىكینراو
 بە ئىران ، لە لایەن رژىمى بەناو ئىسلامى لە ئىران ئەنجامدرا لەلایەن
 ھىزەكانى ھەمەجۆرى ئەمنى لە ناوچەى شارى نەغەدەو دەوورووبەرى ،
 ۱۹۸۰/۹/۲

كه بووه هۆى شههيد بوونى ٦٨ هاوولآتى كوردى ئەو گوندهو به دهيان كارى ديكه له گوندهكانى ديكه له ناوچهكه دا.

١٩٨٠/٩/٤

به هۆى كيشهئى نيوآن رژيمى به عس له ئىراق و كۆمارى ئيسلامى له ئىيران ، هيزهكانى سووپاي ئىيران توپ بارانى ناوچهكانى سنورى - زرباتييه و خانهقين و مهندهلى و نهفتخانهئى - كرد ، به هۆى هه لوه شاندنه وهى يهك لايه نهئى ريكه ووتننامه به دناوه كهئى جه زائير له نيوان هه ردوو رژيمى شاو رژيمى به عس ، به ئامۆزگارى وه زيرى دهره وهى ئەمهريكا كيسنجه رو به بژيوانى سه روكى جه زائير هووارى بؤمديان له لايه ن رژيمى به عس له ئىراق.

١٩٨٠/٩/٥

هيزهكانى سووپا و ئەمنى هه مه لايه نهئى پژيمى ئىيران له هيرشه به رفراوانه كهئى بؤ سه ر پۆژه لآتى كوردستانى داگيركراو بووه هۆى داگيركرنى ته واوى شارو شارۆچكهكانى كوردستان ، ئه ويش به نه گۆپى بيوو بۆچوونى له گه ل پژيمى شاهه تى پيشوو له ئىيران به رامبه ر به كوردو كوردستان.

١٩٨٠/٩/١١

ريكخراوى خوويندكارانى شوسياლისتى كوردستان له ئەوروپا دامه زرا به ناوى - سوکسه - ئەو دوو ريکخراوه نه خوڤان به به شىك له کۆمه لهئى خوويندكارانى كورد له ئەوروپا - نوکسه - ده زانى و نه خوڤان به دريژ كه ره وهى ئەوان زانيوو ، كه ريکخراوى سوکسه نزيك و سه ر به پارتى سوشياლისتى كورد - پاسوک - بوو ، هه روا له گه ل پارتى ديموكراتى گه ل كوردستان له دهره وهى كوردستان.

١٩٨٠/٩/١٣

سه ركه ووتنى كوده تاي سه ربازى له لايه ن ئەفسه ره كانى ئەتا تورك په رسته شوڤينييه كان له توركيا ، كه ئەمهش بووه هۆى وه رگرتنى ده سه لات له لايه ن سه ركرده ئى هيزى سووپا ، به وه رگيرانى حكوومه تى سليمان ديميريل و په لاماردانى كۆمه له نه ئينييه كانى كوردو بزوتنه وهى پزگاريخوازى كورد له باكوورى كوردستان.

١٩٨٠/٩/١٧

سه رهك كۆمارى رژيمى به عس له ئىراق سه دام حوسين له ووتيه كيدا له كۆبوونه وهى ئەنجومه نى به ناو نيشتمانى ئىراق ، ريكه ووتننامه ئى جه زائيرى هه لوه شاندنه وهو ئەوه شى راگه ياند ، كه له ئاكامى شه پرى نيوآن

سەرکردىيەتى بىزوتتەنەۋەي رىزگارخىۋازى كوردو رېژىمەكەي زىياتر لە - ۱۶ -
 ھەزار سەرباز لە رىزەكانى سووپا كووزراۋى ھەيە ، كە ژمارەي تەۋاۋى لە
 سووپا ھاۋولاتى گەيشتۆتە زىياتر لە - ۶۰ - ھەزار كەس لە ئەنجامى
 شەرى دژ بە گەلى كوردستان .

سەرۆكى پىژىمى بەعسى لە ئىراق سەدام حوسىن جەنگى يەكەمى كەنداۋى ۱۹۸۰/۹/۲۲
 راگەياند ، دژى پىژىمى نوپى ئىسلامى لە ئىران ، كە ماۋەي ھەشت سال
 ئەو شەپە خوۋىناۋىيە ۋىرانكارىيە بەردەوام بوو لە كارەساتى ھەمەلايەنى
 گەلانى ئىراق ، بە تايىبەتى گەلى كورد لە باشوورى كوردستانى لىكىتراۋ بە
 ئىراق .

ئەمىندارى گىشتى رىكخراۋى ئەتەۋىيەكگرتوۋەكان - كۆرت قالدەھىم - ۱۹۸۰/۱۰/۲۴
 دەستى كرد بە يارمەتى دان لە نىۋان ھەردوۋ لايەنى شەپكەرى رىژىمى
 بەعسى لە ئىراق ۋ رىژىمى ئىسلامى لە ئىران ، لە پىناۋ وستانى شەپرو
 چارەسەر كوردنى كىشە ھەلوۋاسراۋەكانى نىۋانىيان ، بەلام ھەولەكانى -
 كۆرت قالدەھىم - ھەرسى ھىنا بەھۆي ھەلوۋىستى شوقىنى ۋ رەگەز
 پەرسى ھەردوۋ لايەن لە ناۋچەكەدا .

بەرى كوردستانى - جوۋد - لە لايەن پارتى دىموكراتى كوردستان ۋ ۱۹۸۰/۱۰/۲۸
 لىژنەي ھەرىمى پارتى كۆمۇنىستى ئىراق ۋ پارتى سۆشئالىست ۋ پارتى
 گەل دامەزاندنى راگەياندرا لە باشوورى كوردستان ، دۋاۋ دوو ھەفتە
 بەرى نىشتامانى ئەتەۋىيە دىموكراتى - جوۋد - راگەياندرا لە نىۋان
 ھەمان پارت ۋ پىكخراۋە كوردستانىيەكان لە ھەرىمەكەدا .

كۆچى دۋاۋى ھونەر مەند ۋ دەرھىنرى سىنەمايى ناۋدارى بەرىتانى ۋ ۱۹۸۰/۱۱/۹
 جىهان - ئەلفرىد ھىچكۆك - لە تەمەنى ۷۷ سالىدا ، كە زىياتر لە ۵۰ سال
 كارى بۇ ھونەر ۋ خزمەت كوردنى ھونەر ژيانى بە سەربرد .

جىگەي روونكردنەۋىيە كە ئەم ھونەر مەندە لە سالى ۱۸۹۹ لە شارى
 لەندەنى پايتەختى بەرىتانيا چاۋى بە جىهان ھەلھىناۋە ، لە
 خانەۋادەيەكى ساكار ، لە ئايىن ھەنگرى برواۋ مەسىح بوو ۋ لە مەزھەبى
 كاسۋلىك . ئەم ھونەر مەندە لە تەمەنى چۋار سالىدا باۋكى كۆچى دۋاۋى
 دەكات ۋ دۋاۋ مردنى باۋكى پەيوەندى توۋند لە گەل دايكىدا دەست

پېدەكەت و ھەولنى خۆ پەرەپېدان دەدات .
دواى تەواو كردنى قۇناخەكانى خوويندن چووہ زانكۆو لە كۆليژى -
سەينت ئەگناتىووس - دەستى بە خوويندىنى قۇناخى كۆتايى كرد ، و لە
تەمەنى ۱۶/ سالىدا چووہ زانكۆى لەندەن و لە كۆليژى ئەندازەى
كەشتىيووانى ، . دواى ئەوہ بە سى سال دەستى كرد بە كاركردن لە
كومپانىاي ھىلى تەلگرافى ئەندازەى ، كەچى لە خوويندىنىش دابراو بوو .
لە گەل ئەوہشدا پەيوەنديەكى لە گەل رووناكبير و رۆشنبيرانى
وولاتەكەى بەھيزكردوو زۆر ئارەزووخواى بوارى ھونەرى سىنەما بوو لە
گەل شانۆدا ، لە ھەمان كاتيش ھەولنى وويەنەكيشان بوو لە لای ئەو ھونەر
مەندە ھەك پيشەيەك بوو بۆ داھاتوویدا .

دواى ئەوہ كە بانگەشەى دامەزراندنى ستۆديۆيەكى كومپانىاي - فيمەس
بلايزەر - لاسكى - سىنەمايى لە شارى لەندەن بەر چاوكەوت و
كاردانەوہى لە سەر بارى بىرى گۆپراو ھەك - ديزاينەرى تايتلى -
بېدەنگەكان لە كومپانىا يە دامەزرا ، لە گەل ئەوہشدا كارو پيشەى
جياجياى تاقىكردنەوہ لە كەشى سىنەما راھات .

دواى سى سال لەم كارەدا بە دەرھينەرى ئاريكار دامەزرا و دواى ئەويش
لە سالى ۱۹۲۵ بووہ دەرھينەر ... ھەروا لە ناوھندى ئەو كارانەدا
ھونەرمەندى ناودار ھىچكۆك لە سالى ۱۹۲۲ ھاورييەتى لە گەل كچە شوخ
و شەنگ - ئەلماريفىلى ناسى - پەيدا كرد ، كە نووسەرىكى بووارى
سىنەما بوو ، لە ئاكامى بەھيزيوونى پەيوەنديان لەم بوارانەدا ، تا سالى
۱۹۲۶ ، لە ئەنجام بوونە ھاوسەرو باشتەر كارەكانيان بەرەو پيشەوہ
ھەنگاويەنا .

يەكەم دەرکەوتنى ھىچكۆك ھەك دەرھينەر بە ھۆى فليمى - باخى چيژ -
بوو لە سالى ۱۹۲۵ ، بەلام بە فليمى - بەكرىگىراو - كە لە سالى ۱۹۲۶
ھەلواسرا ، ناوبانگى دەرکرد . دواى ئەوہ لە بەريتانيا چەند فليميكى
دەرھينا ھەك :- فليمى كجوشتن لە سالى ۱۹۳۰ . ئەو پياوہى زياتر لە
پيويستى زانى لە سالى ۱۹۲۴ . ھەروا فليمى خانمەكە دادەرووخى لە

سالى ۱۹۳۸ . دواى ئەوۋە بە ھۆى چاوپىنكەووتنى لە گەل میدياكان و بە ھۆى زىرەكى و بانگەشە بۇ خۇ كىردن و دیدارە رۇژنامەوانىەكان ، تووانى ناوبانگىكى باش لە بەرىتانيا بۇ خۇى دروست بكات .

دواى ئەوۋە بە ئاواتى وەدېھىئانى تىروانىنە سىنەمايىەكان لە - ھۆلىۋود - لە سالى ۱۹۳۹ . روويكرده وويلايەتە يەكگرتوۋەكانى ئەمەرىكا لە سالى ۱۹۴۰ . دواى ئەوۋە لە فلىمى - رىيىكا - خەلاتى ئۆسكارى پى بەخشا .

ئەم ھونەرمەندە بە دەيا فلىمى بەرھەم ھىناۋە ، كە دوا فلىمى لە سالى ۱۹۶۳ . بوو بەناۋى - بالندەكان - و دواى ئەوۋە گەراۋە شارى لەندەن ، و پەنجاۋچوارەمىين فلىمى بوو بە ناۋى - كوودەتايەكى خىزانى - . ئەم ھونەرمەندە مەنزە لە كارەكانى بەردەوام بوو تا مالئاۋايى لە بوۋارى سىنەماۋ گەل و نىشتمانەكە و جىهان كرد لە وولاتەكەيدا .

بەرپابوۋنى شەپرو پىكدادان لەنىۋان ھىزەكانى پىشمەرگەى كوردستان و ۱۹۸۰/۱۲/۲۰ ھىزەكانى سوۋپاي رىژمى بەعس لە ئىراق بە ھاۋكارى جاشە خۇ فروشەكانى كورد لە دۆلى سماقولى لەباكوۋرى شارۋچكەى كۆيەى سەر بە پارىزگاي ھەولير لە ھەرىمى باشوۋرى كوردستان .

لە ئاكامى ئەو شەپرە زىاتر لە ۸۰ سەربازو جاشەكان كوژران و ، شەھىد بوۋنى چەند پىشمەرگەو دوو لە بەرپىرسانى پىشمەرگە . كە ھىزەكانى پىشمەرگە لە پارتى كۆمۇنىست و پارتى سۇشيالىست پىك ھاتبوۋن لەناۋچەكەدا .

1981

سەرەك كۆماری ئىراق و سەرۆكى رژیمی بەعس لە ئىراق سەدام حوسین لە 1981/1/25
كۆنگرەى سەرکردەكانى ئىسلام لە شارى - تايىف - ی وولاتى سعودیە
لە پىش كۆنگرەوانان رایگەياند :-

كە زيانى رژیمی ئىراق لە سالى 1974 بە هۆى شۆرشى ئەیلول بوو ، كە
زیاتر لە 60 ھەزار كەس لە سەربازو پۇلیس و ئەمن و موخابەرات كۆژراون
و برینداربوون ، جگە لە زيانەكانى دارایی و ئابوورى و سامان سروشتى
كە بەھەژمار نایەت لە وولاتەكەدا .

بەریابوونی داستانی گوندی سیكانی لە دەشتی كۆیەى سەر بە 1981/1/27
پاریزگای هەولێر ، لەنیوان پىشمەرگەكانى پارتى كۆمونیستى ئىراق /
لقى هەریمی كوردستان و پارتى سۆشیالیستى و یەکیەتى نیشتمانی لە
گەل ھیزی سووپای رژیمی بەعس و دەست كیشانیان لەلایەن جاشە
كوردە خۆفروشهكان .

شایانى باسە لە گەرمەى شەپەكەدا ھیزی پىشمەرگەى ھەسى پارت
گەيشته 200 پىشمەرگە بەرامبەر ھەزاران سەربازو جاش بە پشتیوانى
مودەرەعو دەبابەو 15 ھىلى كۆپتەر لە ئەنجامى شەپەكە 11 پىشمەرگەى
پارتى كۆمونیست شەھیدكران و لەلایەن ھەرسى پارت و زيانەكانى
دورژمنیش 150 سەربازو 18 جاش كوردی خۆفروش بوون و لە ئاكام
ھیزەكانى سووپای رژیمی بەعس و جاشەكان بە سەرشۆرى و شەرمەزارى
سكستیان ھیناو سەركەوتن بۆ پىشمەرگەكان مایەو لەناوچەكەدا كە
زیاتر لە 8 تا 9 گوندی لە ناوچەكە گرتەوہ .

لە دواى ھەولێكى بەردەوام ئەویش بە بلۆكردنەوہى یەكەم ژمارەى 1981/5/25
پۆژنامەى - ئازادى - كە زمانحالى پارتى سۆشیالیستى كوردستان بوو لە
باشوورى كوردستان .

شەشە وولاتى كەنداو - سعودیە ، كویت ، بەحرین ، قەتەر ، ئیمارات ، 1981/5/26
عومان - بریاری دروستکردنى ئەنجومەنىكى ھاوكارى نیوانیاندا . ئەم

ئەنجومەنەش لە دۇخىكى ئەمنى - سىياسى ، دژوارى ناوچەى كەنداوى رۇژھەلاتى ناوہراست ھاتە كايەوہ ، كە شۇرشى ئىسلامى ئىران لە سالى ۱۹۷۹ ، داگىركردنى ئەفگانىستان لەلایەن سۇقىيەت لە سالى ۱۹۷۹ ، پاشان شەپرى نىوان ئىراق و ئىران لە سالى ۱۹۸۰ زۇر لە وولاتانى كەنداوى خستبۇوہ دلە راوكى و ترسەوہ لە رۇژھەلاتى ناوہراست و لە كەنداو لە ناوچەكەدا .

۱۹۸۱/۶/۷ فرۇكە جەنگىەكانى ھىزى سووپاي ئىسرائىل ، بنكەى ئەتۇمى ئىراقى لە باشوورى بەغداى پايتەختى ئىراق بۇردومان كرد ، بە ھەماھەنگى لە گەل ئەمەرىكاو ھاوپەيمانانىان لە پىناو كەتاندنى تواناى چەكى ئەتۇمى رژىمى بەعس لە ئىراق.

۱۹۸۱/۶/۲۲ ئەبوو لەسەن بنى سەدر دەستى لە پۇستى سەرەك كۇمارى ئىران كىشائوہ و ھاوكارى لەگەل رىكخراوى موچاھدى خەلق ئەنجامدا دژى دەسەلاتى ئىسلامى لە ئىراندا.

۱۹۸۱/۶/۲۵ كەسايەتى ناودارى كورد مامۇستاي نووسەرو رووناكبىرى ئەتەوہىي و نىشتمانى كورد مامۇستا سالىح يوسفى بە نامەيەكى مینپىزىكراو تىرۇر كرا لە شارى بەغدا.

۱۹۸۱/۶/۲۷ كۇبۇونەوہى نىوان كەرىمى حسامى و ياسر عەرەفات لە شارى بەىروتى پايتەختى لوبنان ئەنجامدرا ، وەك دايلىۇكى كوردى عەرەبى ئەویش بەگۇرپىنەوہى بىروو بۇچوونى جياوازو لىك تىگەيشتن لە بارەى كىشەى كوردو كىشەى فەلەستىن ، لە پىناو ھاوكارى و ھەماھەنگى و دۇزىنەوہى چارەسەرى كىشەكان بە پىنى بارودۇخى نىوودەوولەتى لە رۇژھەلاتى ناوہراستدا.

۱۹۸۱/۷/۱۷ كۇچى دوايى گۇرانى بىژى بە ناوبانگى كورد - قادر زىرەك - لە شارى ھەوليز بەرپوداوى ئۇتۇمبىل لە نىوان بىخال و حەرىر لە ھەرىمى باشوورى كوردستان .

۱۹۸۱/۷/۲۲ لە دواى لاىردنى حەسەن بەنى سەدر لە پۇستى سەرەك كۇمارى ئىسلامى لە ئىران ، لەلایەن ئايەتووللا خوومەينى بەھۇى گىرايەلى كردنى فەرمانەكانى محەمەد على رەجائى لەخوولى ھەلبۇزاردنى پۇستى دووہى

سه‌رهك كۆمار هه‌لبژئيردراو به‌مه‌ش پاش ماوه‌يهك له‌لايه‌ن موجه‌دينى خه‌لق تاكوو له ۸/۳۰ هه‌مان ساڵ كوورزا له ئيراندا .

مه‌ئى سه‌ره‌ك

۱۹۸۱/۷/۲۴ مامۆستای هونه‌رمه‌ندو گۆرانى و مه‌قام بېژنى نه‌ته‌وه‌يى و نيشتيمانى و كۆمه‌لايه‌تى گه‌ووره‌ى كورد مامۆستا - عه‌ئى مه‌ردان - له شارى به‌غداى پايته‌ختى ئيراق مائناوايى له هونه‌ر دۆستان و گه‌ل و نيشتيمانه‌كه‌ى كرد له ئيراقدا .
ئهم هونه‌رمه‌نده به‌يه‌كه‌م هونه‌رمه‌ندى ره‌سه‌نى كورد

داده‌نرئت له كوردستان به‌گشتى و له باشوورى كوردستان به‌تاسيه‌تى له بواره‌كانى مه‌قام و گۆرانى كوردى له هه‌موو لايه‌نه‌كانيدا .

۱۹۸۱/۷/۲۶ گريدانى كۆنگره‌ى دامه‌زراندنى پارتى گه‌لى ديموكراتى كوردستان به سه‌ره‌پرشتى و رابه‌رايه‌تى سامى عه‌بدولره‌حمان له باشوورى كوردستانى لكيندراو به ئيراق.

۱۹۸۱/۸/۱۹ فرۆكه‌ جه‌نگيه‌كانى هينزى سووپاى ئەمه‌ريكا دوو فرۆكه‌ى جه‌نگى كۆمارى لىبىيان خسته‌ خواره‌وه له سه‌ر كه‌نداوى سىرت... ئەمه‌ش به هۆى شالاوى فرۆكه‌ جه‌نگيه‌كانى لىبىا بوو ، بۆ سه‌ر فرۆكه‌ جه‌نگيه‌كانى ئەمه‌ريكا له ناچه‌كه‌دا .

۱۹۸۱/۹/۱۰ به‌ره‌به‌يانى ئەم رۆژه ، فرۆكه‌خانه‌ى شارى مه‌درىدى پايته‌ختى ئيسپانيا جووله‌يه‌كى نائاسايى به‌خۆوه بىنى ، به جۆرئك كه فرۆكه‌خانه‌كه زۆر جوان رازاندرابووه وه هه‌ر له دانانى فه‌رشى سوور تا ريز بوونى پاسه‌وانانى فه‌رمى حكومه‌ت ريزگرتن و له‌وكاته‌دا فرۆكه‌يه‌كى ئەمه‌ريكى له سه‌ر زهوى فرۆكه‌خانه‌كه نيشته‌وه .

هه‌ر به‌و بۆنه‌ش ۲۱ گولله‌ تۆپى خۆشى به‌ره‌و ئاسمان هاوئيشترا . وهك به‌خه‌ر هاتنى ميوانئىكى بالائى هاتوو بۆ ئەم وولاته ... ئەم ميوانه‌ش تابلوى - ژنىكا - بوو ... ئەم سلاره‌ش ته‌نها بۆ به‌خه‌ر هاتن نه‌بوو له

شیوه‌کاری گه‌وره‌ی جیهان - بیکاسۆ - به‌لکوو جوانترین سلأو بوو بۆ هونهری ئاستبهرزکه و ویژدانی مروّقه ده‌رووژئینی ... دژی شه‌رو بانگه‌شه‌ی ناشتی و سه‌ره‌ستی ده‌کات .

ئهم تابلویه‌ش گه‌یشته موزه‌خانه‌ی - برادۆ - جه‌ماوه‌ری شارۆچکه‌ی - ژرنیکا - ئهم کاره‌ساته‌یان به‌یهراته‌وه که به سه‌ر کهس و کاریاندا هاتبوو ، به‌ر له ٤٥ سال له‌سه‌ر هه‌مان خاکدا . که روویدا له‌لایه‌ن فرۆکه‌کانی جه‌نگی ئەلمانیا دژی ئهم شارۆچکه‌یه له ئەسپانیا .

جیگه‌ی باسکردنه که ئهم تابلویه له‌سالی ١٩٣٦ وینه‌که‌ی کیشرا بوو له‌لایه‌ن هونهرمه‌ندی شیوه‌کاری جیهانی - بیکاسۆ - که درێژیه‌که‌ی مه‌تریک و به‌رزیه‌که‌ی سی مه‌تره ، که به‌دوو ره‌نگی سپی و ره‌ش وینه‌ی کیشرابوو ، له‌گه‌ل چهند پله‌یه‌ک له ره‌نگی خۆله‌میثی لی به‌کاره‌ینرابوو ، که وازی له‌ره‌نگه‌کانی دیکه هینابوو .

که ئهم‌ه‌ش به‌هۆی مه‌رگه‌ساتی ئهو شارۆچکه‌یه بوو له سالی ١٩٣٦ له شارۆچکه‌ی ژرنیکا له هه‌یمی باسکی باکووری ئەسپانیا .

سەرچاوه: - کۆتاری - هه‌لال - ٢٠٠٦/١١/١١ .

١٩٨١/٩/٢١

وولاتی بیلیز
سه‌ره‌خۆیی خۆی
له‌ناو راپه‌له‌ی
کۆمه‌نۆلسی به‌ریتانیا
راگه‌یانده‌وه‌ک
وولاتیکی سه‌ره‌خۆی
نیوده‌وه‌ولته‌تی
له‌جیهان . ئهم
راگه‌یانده‌نش له شاری

- بلمۆیان - ی پایته‌خت بوو ، که ژماره‌ی دانیشتوانه‌که‌ی ، ٣٠,٠٠٠ هه‌زار که‌سه . هه‌روا ژماره‌ی دانیشتوانی وولاته‌که‌ی ، ٣٠٠,٠٠٠ هه‌زار که‌سه . هه‌روا رووبه‌ری خاکی وولاته‌که‌ی ٢٣,٩٦٥ کیلۆمه‌تر چوار گۆشه‌یه . هه‌روا چهری دانیشتوانه‌که‌ی ، ٣٣ که‌س له یه‌ک میل چوار

گۆشه‌دا .

سه‌رهك كۆماری میسری عه‌ره‌بی
 ئه‌نوه‌ر سادات له‌کاتی ئاهه‌نگی
 سه‌ربازی له‌لایه‌ن سه‌ربازیکی
 سووپای میسر له‌ گۆپه‌پانی
 فیستیقای سه‌ربازی کووژرا ، له
 دوای ئه‌و محمه‌د حوسنی
 موباره‌ك جیگه‌ی گرته‌وه‌و
 به‌سه‌رهك كۆماری میسر و تاكوو
 ته‌واو بوونی ئه‌و میژوونامه‌یه
 له‌ده‌سه‌لاتدا به‌رده‌وام بوو له‌ سه‌ر

۱۹۸۱/۱۰/۶

وولاتی میسر سه‌ره‌رای ناله‌باری په‌یوه‌ندی له‌نیوان پیك هاته‌کانی گه‌لانی
 میسر به‌تایبه‌تی له‌نیوان قبتی مه‌سیحی و ئیسلام له‌وولاته‌که‌دا .

سه‌رۆکی میسر ئه‌نوه‌ر سادات له‌ میانه‌ی به‌شداربوونی له‌گه‌ل ژماره‌یه‌ك
 ئه‌فسه‌رو وه‌زیردا له‌ ئاهه‌نگی سه‌ربازی تیرۆکرا . که‌ ئه‌مه‌ش به‌ هۆی
 مۆرکردنی ریکه‌وتننامه‌ی نیوان میسر و ئیسرائیل بوو له‌ پینا‌و چاره‌سه‌ر
 کردنی کیشه‌ی نیوان عه‌ره‌ب و ئیسرائیل له‌ ناوچه‌که‌دا .

۱۹۸۱/۱۰/۶

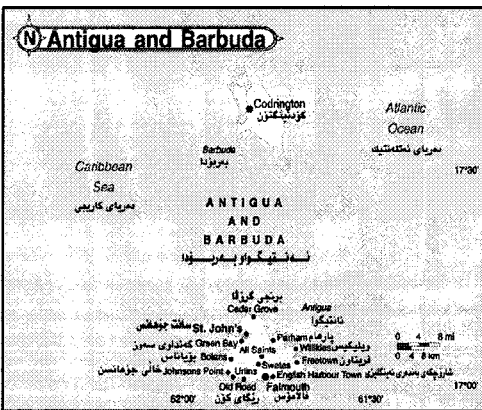
ئه‌نجومه‌نی سه‌رکرده‌یه‌تی شو‌رشی رژیمی به‌عس له‌ ئیراق ، به‌ مۆری
 سه‌رۆکی رژیم سه‌دام حسین بریاری ژماره‌ ۱۳۹۱/ ، ده‌کرد ، به
 دروستکردنی کۆمه‌لگا زۆره‌ ملییه‌کان له‌ پارێزگای ناوه‌ندو باشووری
 ئیراق ، به‌ زۆر دروستکراو له‌سه‌ر خاکی گه‌لانی وولاتی نیوان دوو زی .
 به‌تایبه‌تی له‌ سه‌ر خاکی هه‌ریمی باشووری کوردستان . ته‌نها له‌شاری
 به‌غدا و سه‌لاحه‌دین و دیاله‌ نه‌بیئت .

۱۹۸۱/۱۰/۲۰

دروستکردنی ئه‌م کۆمه‌لگایانه‌ش که‌ له‌ قۆناخی یه‌که‌م ۲۰۰۰۰ هه‌زار
 خانوو دروست بکریئت به‌مه‌به‌ستی راگواستنی ۲۰۰۰۰ هه‌زار خێزانی
 کوردو تورکمان له‌ دانیشتووانی پارێزگای که‌رکوک و سلێمانی و ناچار
 کردینان به‌ نیشه‌جی بوونیان له‌و کۆمه‌لگا زۆره‌ ملیانه‌دا .

بە يېڭى ئەو بىر يارە چەندىن كۆمەنگا لە بىبابانى رۇژئاواى شارى رومادى لە رۇژئاواى شارى بەغداى پايتەخت دروستكران ، كە لە سەريان نووسرابو تايبەتن بە دانىشتووانى پارىزگاي سلىمانى و هينانى عەرەب لەشارەكانى ناوهندو باشوورى ئىراق ، بە نىشتەجى كوردىان لەسەر شوين و سامانى ئەو خىزانە كوردانەى كە راگويزرابوون . ئەمەش بەناوى ئەوہى كە فەرمانبەر كرىكارى بى كارو زيادەن لەدام و دەزگاكانى مىرى لە ھەردو پارىزگاي سلىمانى و كەركوك .

ئەم كارانەش لەرېگەى كورده خۇفروشهكان و سىخوورەكانى بەعسى بوون ، كە رۆلى بالايان ھەبوو لەبەعەرەبكردن و داگىركردنى خاكى كوردستان . كە بە زۆر نەينىەوہ ناوى ئەو خىزانە شوژشگىرو بە ئابروو كەسايەتپەكانى كوردىان بۆ بەر پرسانى بەعس لە دام و دەزگاكانى موخابەرات و ئەمنى بوون . لە پارىزگاي كەركوك و سلىمانى و ھەولير لە ھەريىمى باشوورى كوردستان .

وولاتى سانت جۇنز-

۱۹۸۱/۱۱/۱

ئەنتىگواو بربۇدا
سەربەخۇيى خۇي
لەناو رايەلەى
كۆمەنوولسى بەرىتانيا
راگەيانىد ، داوى
سەربەخۇيى
ھاوكارى و دۆستايەتى
لەگەل ئەمەرىكا بە ھىز

كرد دژى گرینادا سەرەراى گرتنە بەرى رامىارىيەتى بى لايەنە لە رامىارىيەتى جىھانىدا .

ئەم راگەياندەنەش لە شارى - سانت جۇنز - پايتەخت بوو ، كە ژمارەى دانىشتووانەكەى ، ۶۱،۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا ژمارەى دانىشتووانى وولاتەكەى ، ۷۶،۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى وولاتەكەى ،

٤٤٢ كىلۆمەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چەرى دانىشتووانەكەى ، ٧٠٠

كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا

پۆژنامەى - الوقائع

العراقية - له

ژمارە/٢٨٥٦ دا

بريارى ئەنجومەنى

سەركردايەتى

شۆرشى

بلاوكردۆتەوہ به

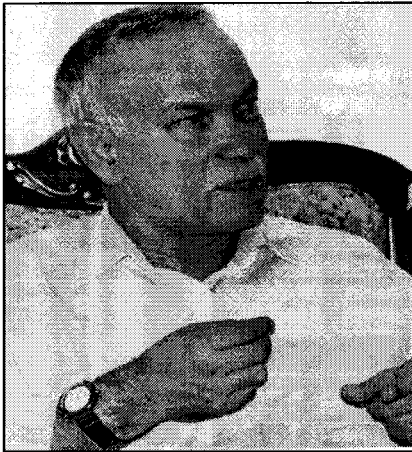
ژمارە /١٣٩١ ،

١٩٨١/١٢/٢

ئەويش بە ئەجامدانى شالۆيکى لە شوڤيئيانە بەجيبە جيکردنى گەورەترين راگوويزان و بە عەرەب کردن لە باشوورى كوردستانى لکيندراو بە پژيمى بەسى لە ئيراق .

ئەويش بە گوواستنهوہى ٢٠٠٠٠ بيست ھزار خيزانى كورد لە پاريزگاي كەركوك لە ھەريمى باشوورى كوردستان بۆ پاريزگاکانى - قادسيە ، موسەنا ، زيکار ، ئەنبار - ى دانىشتووى عەرەب ، ئەويش بە پيى ياساي خالى/١ لە ماددەى/٤٢ لە دەستوورى كاتى ئيراق ، كەدەسەلات دەداتە ئەنجومەنى بەناو سەركردايەتى شۆرشى بەس ، بەوەرگرتنى ئەو بپيارە لەدانىشتنى ٢٠/١٠/١٩٨١ لە ناو ئيراقدا .

شايانى باسە خالى/١ لە ماددەى/٤٢ لە دەستوورى كاتى ئيراق ماددەيەكى شوڤيئيانەيە كە ئەنجومەنى سەركردايەتى شۆرش دوور لەخواستەكانى گەلانى ئيراق ، بە تايبەتى گەلى كورد بۆخواستەكانى خۆى دەرى كر دووہ لەولتەكەدا .

۱۹۸۱/۱۱/۱۷ لە ئاكامى كيشە ھەمە
لايەنەكان بە فەرمانى
نەوشىروان مستەفاى ئەندامى
سەرکردايەتى يەكپەتەى
نىشتمانى كوردستان ،
ھىزەكانى پيئشمەرگەى
يەكپەتەى نىشتمانى ھىرشىيان
كردە سەر بنكەو بارەگاۋ
ھىزەكانى بەرەى جوود ، لە
ناوچەى زىنئوئى و

ئەستىزۆكانى لووتكەى چىياى كارۆخ لە باشوورى كوردستان ، كە بوو
ھۆى شەرىكى تووندو شەپكەش ماوھى دوو پوژى خاياندو چەندىن
پيئشمەرگە لە ھەردوو لايەنى شەپكەش شەھىد بوون لە ھەريئەكەدا .

۱۹۸۱/۱۲/۱۷ كۆمارى سەنىگال و كۆمارى گامبىيا رىكەووتنى كۆنڧدرالىيان مۆركرد بە
مەرجى ھەر دەوولەتتەى مافى پاراستنى سەربەخۆيى خۆى ھەببەت و ناوى
ئەو كۆنڧدرالىيە نرا بەناوى يەكپەتەى سىنگامبىيا ... بەلام لە سالى ۱۹۸۹
ئەو يەكپەتەى ھەرەسى ھىناو ھەر وولاتتەى كاروبارى سەربەخۆيى خۆى
بەپيئووە دەبا لە ناوچەكەو كيشووەرەكەدا .

۱۹۸۲

۱۹۸۲/۱/۲۹ پزىمى لە بەعسى لە ئىراق ، زياتر لە ھەشت ھەزار خيزانى كوردى فەيلى
لە پارىزگاۋشارەكانى بەغداۋ ، حىللە و ، كووت و ، عىمارە و ، دىالە و ،
سوويئە و ، بەدرە و ، جەسان و ، عەلى غەربى و ، عەلى شەرقى شار بەدەر
كرد ، بەرەو وولاتى ئىران بەناوى - تەبىئەى - سەر بە ئىران لە شارەكاندا
، بەلام تەنيا لە بەر ئەوھى كە كورد بوون و پوئى بازگانى و ئابوورى
بالايان ھەبوو لە ئىراق و لە پەيوەندىەكانى دەرەوھو ناسراو بوون
بەكوردى فەيلى لە ئىراقدا .

۱۹۸۲/۲/۸ لە پرودانى كارەساتى شارۆچكەى دووجىلى سەر بە پارىژگاي تکریت لە باكوورى شارى بەغداى پايتەختى ئىراق ، لە لايەن پزىمى بەعسى لە ئىراق ، كە بوو ھۆى كووشتن و لە ناوبردى ۱۸۲ ھاوولاتى و ويران كردنى كىلگە كشتووكاليەكان و دەربەدەر كردنى بە دەيان خىزان ، بە ھۆى ئەوھى كە پلانى تىرۆر كردنى سەرەك كۆمارى ئىراق سەدامى دكتاتور لە ناوچەكەدا .

۱۹۸۲/۳/۱۸ بەرپابوونى شەپرى دوورگەى - مەلويىن - نيان لە نيوان ھىزەكانى سووپاي بەریتانيا و ئەرژەنتىن لە دوورگەى فۇكلاند لە ئەنجامى جياوازی كىشەى نيوان بەریتانيا و ئەرژەنتىن لەسەر دەسەلاتى سەر بەخويان لەسەر دوورگەكەدا ، كە ئەو شەپرە بۆ ماوھى /۳ مانگ بەردەوام بوو ، تاكوو ۶/۱۹ ھەمان سال ، ئەویش بە بەزىنى ھىزەكانى سووپاي ئەرژەنتىن و سەر كەوتنى ھىزەكانى سووپاي بەریتانيا لە شەپرەكەدا .

۱۹۸۲/۴/۲ ھىزەكانى سووپاي ئەرژەنتىن بە سەر كەردايەتى سەرۆك كۆمار - جالفىرى - پەلامارى دوورگەى فۇكلاندى داو داگىرى كردو خستىە ژىر دەسەلاتى خاوەندارىيەتى وولاتەكەيدا .

۱۹۸۲/۴/۱۰ لە سەرەتاي دەست پىكردنى شەپرى نيوان ھىزەكانى سووپاي بەریتانيا و ھىزەكانى سووپاي ئەرژەنتىن لە سەر دوورگەى - فۇكلاند - و لە ھەمان كات دبلۇماسىتى بەریتانيا كەوتە جموجوئلى و كۆمەلەى وولاتانى ئەوروپى پىيارياندا بە قەدەخەكردنى كەلوپەلئى ئەرژەنتىنى ، لە پىناو پىشتگىرى كردنى بەریتانيا .

ھەروا ئەمەرىكا داواى لە بەریتانيا كرد ، كە دەرگاي فرۆكەخانەو بەندەرە كەشتىەكانى بكاتەو بەرامبەر فرۆكەو كشتىە جەنگىيەكانى ئەمەرىكا لە ناوچەو دوورگەكەدا ، بۆ ھاوكارى و پىشتگىرى كردنى ھىزەكانى سووپاي بەریتانيا دژى ھىزەكانى سووپاي ئەرژەنتىن لە ناوچەكەدا .

۱۹۸۲/۵/۳ گەوورەترىن خوپىشاندانى قوتابيانى زانكۆى سەلاحەدىن لە شارى ھەولېر لە ھەرىمى باشوورى كوردستان ئەنجامدرا ، لە ئەجامدا بوو ھۆى شەھىد بوونى قوتابى ، سەفا سەدىق و ، زامدار بوونى بەدەيا قوتابى و

دەسگىر كىردى بەدەيا قوتابى دىكە .
ئەمەش لە ئاكامى پەلاماردانى پارىزگارى ھەولېر - ئىبراھىم زەنگەنەي -
ى نۆكەرى بەعس بوو لە پارىزگاگەدا .

شارى ھەولېر

كۆچى دوايى خانمى نووسەرو رۇماننوس بەرەچەلەك روسى - ئاين
رانىد - لە تەمەنى ۷۸ سالىدا لە مائەكەي خۇي لە شارى نيورۇكى
ئەمەرىكى ... ئەم خانمە رۇماننوسە لە ۱۹۰۵/۲/۲ لە روسىا چاوى بە
جىهان ھەلھىناوہ ... كە باوكى مرۇقىكى ياخيىبوو بە كوشتنى تايبەت بە
خۇي شوينىكى تايبەت بە كىمىيىا دروست كىرد .

۱۹۸۲/۵/۶

لە دواى شۇرشى ئۇكتۇبەرى بەلشەفىەكان لە سالى/۱۹۷۱ ، كۇگاكانى
باوكى خۇمالى كرا ، ... دواى دەرچوونى لە زانكۇو خويندى مىژوو .
دواى ئەوہ لە سالى ۱۹۳۶ سەردانى ئەمەرىكاي كىردوو لەوى نىشتەجى
بوو ... يەكەم رۇمانى بەناوى - ئىمە ئەوانەي دەژىن - لە سالى ۱۹۳۳
بلاوكىردەوہ ، دواى ئەوہ شانۇنامەي بەناوى - شەوى ۱۶ى كانونى
دووم - نووسى بۇ ماوہىەكى زۇر لەسەر شانۇكان نمايش كرا . ئەم
خانمە نووسەرە لەكارەكانى بەردەوام بوو تا كۆچى دوايى كىرد لە

وولاته‌كه‌ئى و جيهان .

هه‌ئى‌كه‌ئى كو‌ماندوئى سووپاى به‌رىتانيا له په‌لامارىكياندا دوورگه‌ئى ١٩٨٢/٥/٢١

فوكلاندى داگير كراو له‌لايه‌ن هه‌ئى‌كه‌ئى سووپاى ئه‌رژه‌نتين پزگار كردو

گه‌ئى‌په‌وه ژي‌رده‌سه‌لاتى وولاته‌كه‌ئى يدا .

هه‌ئى‌كه‌ئى سووپاى ئيسراييل له هه‌ئى‌شيكيدا په‌لامارى خاكى لوبنانيا داو ١٩٨٢/٦/٦

داگيرى كرد ، ئه‌ويش له په‌ئى‌گه‌ئى هاتنه‌ خواره‌وه‌ئى دوولايه‌نه به ده‌ريا له -

باكوورى شارى سه‌يدا - و له ده‌شتايه‌كانى - باشوورى شاروچكه‌ئى

مه‌ته‌له - ئى سه‌رسنوورى ئيوانيان له ناوچه‌كه‌دا .

كوچى دوياى په‌روه‌ردگارو ١٩٨٢/٦/١٦

نوسه‌رو زمان زانى كورد

ماموستا سه‌يدا - سادق

به‌هائه‌دين - ئاميدى ، له شارى

ئاميدى سه‌ر به پاريزگاي دهوك

له هه‌ريئى باشوورى كوردستان

... شايانى باسه ماموستا سه‌يدا

سادق له سالى ١٩١٨ له شارى

ئاميدى كو‌نه پايته‌ختى

ميرنشيني بابان چاوى به جيهان

هه‌له‌ئىناوه ... خوئىندى سه‌ره‌تايى له شاروچكه‌ئى ئاميدى ته‌واو كردوووه

ناوه‌ئى و ئاماده‌ئى له شارى مووسل له سالى ١٩٢٧ ته‌واو كردوووه .

دواى ئه‌وه كو‌ليژى ماموستايانى له سالى ١٩٤١ ته‌واو كردوووه ، هه‌روا

به‌ئى جووگرافياى ته‌واو كردوووه ، دواى ئه‌وه بروانامه‌ئى به‌كالو‌ريوئى

وه‌رگرتوووه و كراوه‌ته ماموستايى جووگرافيا و كو‌مه‌لايه‌تى له ناوه‌ئى

شارى كه‌ركوك ... له سالى ١٩٥٩ - ١٩٦٠ له كو‌نگره‌ئى يه‌كه‌م و دووه‌ئى

سه‌ئى‌كه‌ئى ماموستايانى كو‌مارى ئيراق به‌ئى‌دارى كردوووه و ئۆلىكى بالاي

تيدا بينيووه له هه‌موو بواره‌كاندا .

بلاوكراره‌كانى ماموستا له سالى ١٩٧٣ يه‌كه‌م به‌ره‌مه‌ئى به‌چاپه‌ياندوووه

به‌ناوى - ... كوردى - و دووه‌ئى به‌ره‌مه‌ئى له سالى ١٩٧٧ بلاوكراره‌ته‌وه

بەناوى دىوانا - مەلایى جىزىرى - سى يەم بەرھەمى لەسالى ۱۹۷۸
 بلاۋكراۋەتەۋە بەناوى - پەرتۈيى ھەكارى - لە گەل چەندىن بەرھەمى
 دىكەۋ بابەتى ھەمەجۈر لە گۇقارو رۇژنامەكان و بوردەوام بوۋونى لەكارە
 پىرۇزەكانى تاكوو بەيەكجارى مائناۋايى لەگەل و نىشتىمانەكەى كردوۋە
 لە ھەرىمى باشوورى كوردستان.

۱۹۸۲/۶/۱۸

سكرتىرى گشتى پارتى كۆمۇنىستى ئىراق - عەزىز مەمەد - و
 سكرتىرى گشتى يەكئىتى نىشتىمانى كوردستان - مام جەلال - و
 سكرتىرى گشتى پارتى پاسوك - رسول مەمەند - سەردانى بىرۋى
 رامىارى پارتى دىموكراتى كوردستان لە رۇژھەلاتى كوردستانىان كرد ،
 لەپىناۋ ھاۋكارى و ھەماھەنگى و بەلاۋەنانى كىشە ھەلوۋاسراۋەكانى
 نىۋانىان .

لەبارۇدخى ئەۋكاتەى كوردستان و ناۋچەكەۋ شەپرى نىۋان رۇمى بەعسى
 لە ئىراق و رۇمى ئىسلامى لە ئىران لە ناۋچەكەدا .

۱۹۸۲/۷/۲۴

بىرۋەكەى رامىارى پارتى كۆمۇنىستى ئىراق نامۇژگارى بۇ ھەموو لىژنە
 جۇراۋ جۇرەكان و كادىرەكان بلاۋ كردەۋە ، ئەۋىش بە دوورە بەرىزى لە
 شەپرى نىۋان ھەردوۋو رۇمى شۇقىنى شەركەرى ئىراق و ئىران
 لەھەرىمەكەدا .

سەركردايەتى دەسەلاتى يەكئىتى سۇقىت ، داۋاى لەكەرىمى حسامى
 ئەندامى سەركردايەتى پارتى دىموكراتى كوردستان لەرۇژھەلاتى
 كوردستان كرد ، كە سەردانى مۇسكۇى پايتەختى يەكئىتى سۇقىت بكا ،
 لەپىناۋ گفتوۋگۇ كردن لەسەر بارۇدخى ناۋچە و ئىران و ئىراق
 لەھەرىمەكەدا .

۱۹۸۲/۹/۲

لە ھىرشىكى ناكاويدا ھىزەكانى سوپاى ئىسرائىل ھىرشىان كردە سەر
 ھەردوۋ چادىرگەى سابراۋ شاتىلا ، كە لە ئەنجام بوۋە ھۆى كوۋشتنى
 ۶۰۰۰ ھاۋلاتى لە فەلەستىنىەكان و لوبنانىەكان ، كە زۇربەيان ژن و
 مندال و پىرېۋون و نىزىكەى ۱۰۰۰ كەسى دىكەيان دەستگىركرد لە
 ھەرىمەكەدا .

۱۹۸۲/۹/۱۶

لە ھەلبۇژاردنى پەرلەمانى ئەسپانىا ، پارتى كرىكارانى ئەسپانىا
 سەركەۋوننى باشى بەدەست ھىنا بەسەرۋكايەتى - فلىب كۇنزالىز - لە

۱۹۸۲/۱۰/۲۰

ھەمان سال بۈۋە ئەندام لەپەيمانى ئەتلەسى - ناتۆ - لە نيوان وولاتانى
ھاوپەيمان بە سەرکردايەتى ئەمەريكا .

۱۹۸۲/۱۱/۷

لە پىفراندۆمىكى شۆڧىنيانەى بەرچاوتەنگى نەتەوھىي دەستوورىكى
نوڧى دووژمنكارى بەرامبەر بە كورد راگەيەندرا لەلايەن پڤىمى توركيای
داگىركەرى خاكى باكوورى كوردستان .

۱۹۸۲/۱۲/۱۳

كۆچى دوايى شاعرو نووسەرى
بەرھەلستكارى فەرەنسى - لويس
ئاراگۆن - راگەيەندرا ، كە ئاراگۆن
بە يەككە لە گىرنگىرىن و ديارترىن
شاعىرەكانى سەدەى بىستەم
دادەنرى ئە تەمەنى ۸۴ سالىدا .
جىگەى ئاماژە پىكردنە كە لويس
ئاراگۆن ەك مندالىكى ناشەرى -
واتە بىژى - لەسالى ۱۸۹۷ چاوى
بەجىهان ھەلھىناۋە لە نىلى سەر
بەشارى پاريسى پايتەختى

فەرەنسا ... لەو كاتەى كەباوكى رازى نەبوو بەشپۆھىيەكى فەرمى دان
بەباوكايەتى ئەو مندالەدابىنى . دايكىشى ەك براىەكى خۆى پىشكەشى
كۆمەلگاي فەرەنسى كرد . نەك ەك كورى ئاراگۆن ئىش و نازارى زۆرى بە
بارى ھەژارپوۋە دىوۋە تا ئەو كاتەى تەمەنى دەگاتە ۲۰ سالى و دەركى
بەم راستىيە نەدەكرد ، كەبى باوكى . ئەو راستىيەش يەك لەنىشانەكانى
راقەكردنى ژيانى ھونەرى لويس ئاراگۆن و گىيانە ياخى و ھەلگەراۋەكانى
بوو .

دواى ئەو ە ئاراگۆن لە رۆژنامەى L.humanic ى ئۆرگانى پارتى
كۆمۇنىستى فەرەنسى دەبىتتە سەرنووسەرى ئەو رۆژنامەيەو ھەر لەو
سالەدا بەئەندامى كۆمەلەى ئەدىبان و ھونەرمنەندە شۆرشگىرەكان
ھەلدەبژىردىت . بلاوكردنەوھى چامەى شەپگەرى پىشەى بوو ، لەبەر
ئەو ھۆكارەدا دەسەلاتدارانى فەرەنسا راويان ناووو بەتۆمەتى سوكاىەتى

كردن بە ئالاي وولاتىش فەرمانى پىنج سال بەند كراووه ، بەلام ئەو
فەرمانە جىبەجى ئەكراوه . لەسالى ۱۹۳۴ ئاراگۇنى شاعر لەدوای فېكتۇر
ھۆگۇ ، ئەدەبى فەرەنسى شاعرىكى وەھاي بەخۇوہ نەدیت . كە بتوانى
بەسەر ھونەرى پەخشان زالبى .

دوای ئەوہ رۇمانى - زەنگەكان - بال پىشەنگيان بوو ... ئەم زنجيرە
يەش لەسالى ۱۹۳۶ بە زنجيرە تىكۇشەران بە كۇتاگەياند كە لەچوار
بەش پىك ھاتبوو . لەگەل ئەوہشدا پۇلىسى فەرەنسا بەدوایدا دەگرا ،
لەسالى ۱۹۳۷ دەستى كرد بەنوسىن لە رۇژنامە . دوای ئەوہ لويىس
ئاراگۇن لەسالى ۱۹۳۹ فەرەنسا بەجى دەھىلى وروو لەئەمەرىكا دەكات ...
دوای ئەوہ لە بالىۇزخانەى شىلى مافى پەنابەرى وەردەگرىت .

دوای ماوہىەكى درىژ لەپەنابەرى و بەدەست ھىنانى بەرھەمەكانى ،
لەسالى ۱۹۴۳ دەگەرىتەوہ فەرەنسا لەشارى ليۇنى باشوورى فەرەنسا جى
نشىن دەبى و درىژ بەخەبات دەداو دوو ديوانى شەرەكانى بلاودەكاتەوہ
ھەر لەو سالەشدا لەگەل ھەندى نوسەرە برادەرەكانى - يەكگرتوى
پەرتووك دامەزىنى - كە ئەم رىكخراوہ كارى دامەزاندنى ۳/ چاپخانە
لە باشوورى فەرەنسا كرد . بۇ چاپكردنى ئەدەبى بەگرى كارى لە فەرەنسا

سەرچاھە :- www.arabygice.com

۱۹۸۳

دامەزاندنى يەكیەتى ھونەرەندانى كوردستان لە ھەرىمى باشوورى
كوردستان . ۱۹۸۳/۱/۲

كەوتنە خواروہى مانگى دەستكردى سۆڧیەتى - كۆزمۇس - لە سەر
زەریای ھیمن بەھۆى چەند ھەلەيەكى ھونەرى لە مانگەكەدا . ۱۹۸۳/۱/۲۴

حكومەتى فەرەنسا لە پىناو یارمەتیدانى رژیمی بەعسى لە ئىراق لە
شەرى نیوان ئىراق و ئىران ، كە فەرەنسا - ۲۹ - فرۆكەى لەجۆرى - ف-
۱- دا بە ئىراق ، جگە لەچەندىن فرۆكەى دىكەو مووشەكى -
ئىكزۇسیت - بە نامۇزگارى ئەمەرىكاو یارمەتى رژیمەكانى وولاتانى ۱۹۸۳/۲/۵

عەرەبى ، بەتايىبەتى شانشىنى سعوودىيە و كوۋىت لەناوچەكەدا .
 لە دواى چەندىن چاوپىكوتن و گفتوو گو توانرا ، نۆزدە پارت و
 پىكخراوى كوردو ئىراقى لە شارى تەرابلسى پايتەختى لىبىيا
 كۆبووبىنەو و رىككەووتن لە سەر بەلاوئەنانى ھەموو كىشە و ناكۆكىەكى
 نىوانىان مۆركرد و بە وەستان دژى پژىمى بەعسى لە ئىراقدا .

۱۹۸۳/۲/۶

سەرەك كۆمارو سەرۆكى ئەنجومەنى
 سەركردايەتى شۆرش و سەركردەى
 ھىزەكانى سووپاى پژىمى بەعس لە
 ئىراق سەدام حوسىن و شووراي
 سەركردايەتى بەعس لە ئىراق ، لە
 پىناو نەھىشتنى ھەمىشەبى كىشەى
 كورد . عەلى حەسەن مەجىد دەكەنە
 سكرتيرى گشتى پارتى بەعسى لە
 باكور- واتە باشورى كوردستان- لە

۱۹۸۳/۲/۱۸

گەل دانانى عەلى حەسەن مەجىد لە پلەو پاىھەدا ، كە ھەموو دەسەلاتى
 سەربازى و مەدەنى راستەوخۆى گرتە دەست خۆى لە ھەرىمەكەدا .
 ناوبرا و نزيكەى سالىك تەرخان دەكات بۆ خو نامادەكردن ، كە لەمەشدا
 تىپى ۱-۲ لەگەل ھەموو ھىزە چەكدارەكانى ئەمەن و جاشە كوردەكان
 نامادە دەكات و دواى ئەو ھىزەكانى بەناوى ئەنفال دەست پىدەكات ،
 كوردستان وەك ناوچەبەكى جەنگ و قەدەخەكرا و تەماشادەكرا .

۱۹۸۳/۴/۱۰

نووسەر و رووناكپرو نووینەرى جوولانەوى رزگارى فەلەستىن حسام
 سەرناس لە كۆنگرەى نىوونەتەوھىي سۆشىالىزمى شارى لىشبوئەى
 پايتەختى پورتوگالى تىرۆر كرا .

۱۹۸۳/۴/۱۹

شووڤىرىك لە شووڤىرەكانى پىكخراوى مەزھەب شىعەى ئىسلامى لە
 لوئىيان ، ئۆتۆمبىلەكەى بەرەو گۆرەپانى بەر بالۆڤزخانەى ئەمەرىكا
 دەبات و لەشارى بەىروت خۆى و ئۆتۆمبىلەكەى تەقاندەو ، كە مینىرېژ
 كرابوو ، ئەمەش كە بوو ھۆى گيان لەدەستدانى ۴۰ بەرپرسى گەوورە لە

بەرپىرسانى بالۇيۇنخانەكەو زامداربوونى زىاتر لە ۴۰ قەرىمانبەرۇ كارمەندو
ھاوولاتی لە بالۇيۇنخانەكەدا .

۱۹۸۳/۵/۱

بەھۇي كېشەي نىۋان يەككەتى نىشتىمانى كوردستان و بەرەي جوود
لەوانە پارتى كۆمۇنىستى ئىراق / لىژنەي ھەرىمى كوردستان - ھىزەكانى
يەككەتى ھىرشىيان كىردە سەر بارەگاۋ بىكەكانى پارتى كۆمۇنىست
لەقرناقەو پىشت ئاشان ، لەلوتكەي شاخى ساوۋىن لەرىگەي كۆمتان لە
ئەنجام ۹/ پىشەمرگەي پارتى كۆمۇنىست شەھىدكران .

جىگەي ئامازە پىكرىدە كە شاخى ساوۋىن دەكەوۋىتە دووھى شاخى
قەندىل و بەرزى لە سەر ئاستى دەريا ۱۵۰۰ مەترە ، لە ھەمان كات
چەندىن پىشەمرگەي يەككەتى كوژران و چەندىن پىشەمرگەو بەرپىرسانى
پارتى كۆمۇنىست بەدىل گىران و بۇرۇژى دوۋىي پىشەمرگەكانى پارتى
كۆمۇنىست پاشەكشەيان كىرد بۇ دووھە ، بەرەو رۇژھەلات و روو لە ئىران
بە كورتى :- يەككەتى نىشتىمانى كوردستان ھەموو ھەولەكانى لەو كورد
كوژيە ئەو بوو كە خۇي دەسەلاتدارىيەت لەسەر خاكى ھەرىمى باشوورى
كوردستان و پارتى و رىكخراۋەانى دىكە مل كەچى يەككەتى بن لە
ھەرىمەكەدا .

لە بەر ئەو شەپى كورد كوژى دژى پارتى كۆمۇنىست و پارتى
دىمورىكراتى كوردستان و پارتى سۇشياسىتى كوردستان و رىكخراۋ
گروپەكانى دىكە دەكرد ... بى ئەوھى بىر لە دو رۇژى بەرژەۋەندى گىشتى
گەل و نىشتىمان بكاتەۋە و ئەو ھەول و تواناۋ خۇراگرىانە ئاراستەي
دوژمانى گەلى كوردستان بكات .

لەم بەشە كوردستانەي كە بە زۇرى زۇردار بە ئىراق لىكىنراۋە لە دوۋى
سالى ۱۹۲۰ ، بەشمىشپىرى ژەھراۋى دەستى وولاتانى ھاۋپەيمان
بەسەركىدايەتى بەرىتانىيە مەزن لە ناۋچەكەدا .

۱۹۸۳/۵/۲۴

بە ھۇي دادگايى كىردنى زىاتر لە - ۵۷۰ - ھاۋ وولاتى كورد لە پارىژگاي
دىاربەكر لە باكورى كوردستان گىانيان كەۋوتە مەترسى بەھۇي
ھەلوۋىستەكانى دادگاي عورفى سەربازى رۇژىمى توركيا لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۸۳/۵/۲۵ هیڙهکانی سووپای تورک به هه موو جوړه چه کیک هاتنه ناو خاکی باشووری کوردستانی لکینراو به ئیراق ، به قوولایی ۳۰ کیلومه ترو به دریژی سنووری دورستکراوی نیوان رژیمهکانی ئیراق و تورکیا له سهر خاکی داگیرکراوی باکوورو باشووری کوردستان ، به پیی ریکه ووتننامه ی نیوان هه ردوو پرژیمی تورکیا و ئیراق .

۱۹۸۳/۶/۳ ویستگهی ته له فزیوونی ناوهندی رژیمی به ناو ئیسلامی له ئیران وینه ی له سیداره دانی - ۵۹- لای نیشتمانپه روهری شاری مه هاباد له رۆژه لاتی کوردستان په خش کرد به جیهاندا .؟؟؟... به لام کورد...؟؟؟

۱۹۸۳/۷/۲۲ به هو ی دژواری شه ری نیوان رژیمی به عسی له ئیراق و رژیمی به ناو ئیسلامی له ئیران ، هیڙهکانی سووپای ئیران له هیرشیکیدا توانی ناوچه ی حاجی ئومه ران و چیا ی کۆدوو گرده مه ندو ناوچه کانی کیوه رهش و ماوه تان و خه لان و زینووی و ئالانه و ئازادی و بابکراوه و راییه ت و چه ندین گوندی دیکه له باشووری کوردستان داگیر بکات ، له نه نجام به هه زاران سه رباز له هه ردوو لا کووژران ، که کوردیش زیانیکی گیانی و سامانی زوریان لیکه و ته وه له ناوچه که دا .

۱۹۸۳/۷/۹ هونه رهنده و گوړانی بیژی ناوداری نه ته وه یی و نیشتمانی و کومه لایه تی کورد - حسن جه زراوی- له شاری دهوک کۆچی دوایی کرد له باشووری کوردستان .

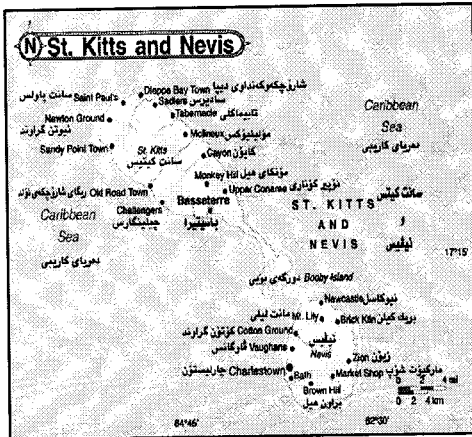
۱۹۸۳/۷/۳۱ هیرشنی گه ووه ی هیڙهکانی سووپای ئیران بو سهر پاریزگای به سرا که پرژیمی به عسی له ئیراق له و شه ره چه کی کیمیاوی به کار هی ناو بووه هو ی پاشه ککشه پیکردن به هیڙهکانی شه رکه ری سووپای ئیران له رۆژه لاتی شاری به سره له ناوچه که دا .

۱۹۸۳/۷/۳۱ له کرده وه یه کی درندانه و شو قینانه ی رژیمی به عس له ئیراق ، هه لسا به نه نغال کردنی هه شت هه زار بارزانی له کومه لگای زوره ملیی ناحیه ی قوشته په و ناحیه ی دیانه و ناحیه ی حریریو کومه لگای به حرکه ی سهر به پاریزگای هه ولیر له هه ری می باشووری کوردستان ، له لایه ن دام و ده زگا

سیخووپری و سه‌ربازی و جاشه کورده خو فرۆشه‌کان و ئەمنی رژیمی به‌عسی له ئیراق .

بەرپابوونی شه‌پی شاخی قه‌ندیل - چیا - له باشووری کوردستان له نیوان هیزه‌کانی سووپای رژیمی به‌عس له ئیراق به‌هاوکاری جاشه خو فرۆشه‌کانی کوردو، هیزه‌کانی پیشمه‌رگه‌ی کوردستان ، که‌پیک هاتبوون له پیشمه‌رگه‌کانی یه‌کیه‌تی و به‌ره‌ی جوودی کوردستان له هه‌رمه‌که‌دا .

فرۆکه‌ جه‌نگیه‌کانی سه‌ربازی رژیمی به‌عسی له ئیراق گونده‌کانی به‌رده‌قه‌ل و به‌رده‌که‌پران و کۆنه‌لاجانیانی بۆردومان کرد له‌پۆشه‌لاتی کوردستان و ، له‌هه‌نجام بووه‌ هۆی شه‌هید بوونی ۲۲ هاوولاتی و زامدار بوونی به‌ده‌یا هاوولاتی و ده‌به‌ده‌ر بوونی به‌ده‌یا خیزان له ناوچه‌که‌و هه‌رمه‌که‌دا .

ده‌وولته‌تی سانت کیئس و نفیس سه‌ربه‌خۆیی خۆی له‌ناو رایه‌له‌ی کۆمه‌نوولسی به‌ریتانیا راگه‌یانند له‌ناوچه‌که‌دا .

راگه‌یاندتی ئەم سه‌ر به‌خۆییه‌ له‌ شاری - باستر - ی پایته‌خت

بوو که ژماره‌ی دانیشتوانه‌که‌ی ، ۲۴۰۰۰ هه‌زار که‌سه . هه‌روا ژماره‌ی دانیشتوانی وولاته‌که‌ی ، ۶۸۰۰۰ هه‌زار که‌سه . هه‌روا رووبه‌ری خاکی وولاته‌که‌ی ، ۱۶۹ کیلومه‌تر چوار گوشه‌یه . هه‌روا چری دانیشتوانه‌که‌ی ، ۲۵۸ که‌س له یه‌ک میل چوار گوشه‌دا . هه‌روا نژاده‌کانی ، پیست ره‌شه‌کان ۹۳٪ . تیکه‌لأو ۳٪ . سپی پیست ۲٪ . له وولاته‌که‌دا .

۱۹۸۳/۱۰/۱۳

كۆچى دوايسى سەرۆك
 عەشيرهتى مامەسىنى - عەلى
 ئىبراھىم ئەحمەد - ناسراو بە
 ئاغاي سەرگەران .
 بەكارەساتى ئۆتۆمبىل لە
 رىڭگاي نىوان شارى كەركوك و
 قەزاي دوويز... ناوبراو لە سالى
 ۱۹۳۲ لەگوندى سەرگەرانى
 سەر بەناحىيەى دىبگەى
 كەندىناوہى سەر بە قەزاي

مەخزورى پارىزگاي ھەولير لە باشورى كوردستان لە دايك بووہ . . عەلى
 ئىبراھىم گۆرەكەى لە گۆرستانى شىخ سمايلە لە كەندىناوہ لە باشور
 شارى ھەولير .

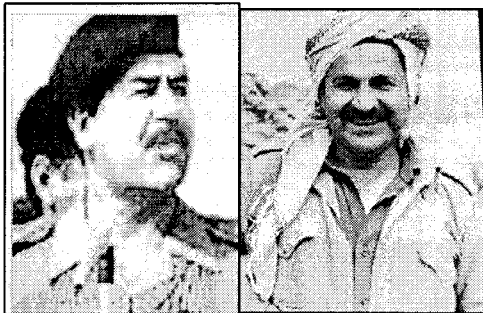
شايانى باسكردنە كە عەشيرهتى مامەسىنى دانىشتوانى / ۱۱ گوندن لە
 كەندىناوہ و قەراج و جگەلەنىشتەجئ بوونيان لەشارەكانى كەركوك و
 ھەولير و شارو شارۆچكەكانيدا .

ھەروا پەيوەندى نىوان عەشيرهتى سىيان و مامەسىنى لە خوشى و
 ناخوشيدا وەك يەك عەشيرەت ديارن ، ئىستاش كورە گەوورەكەى بە ناوى
 - قاسم عەلى ئىبراھىم - جىگەى باوكى گرتۆتەوہ ، بە سەرۆكى
 عەشيرهتەكە لە گەل ئەوہشەدا ئەم عەشيرهتە لە ناوچەكانى قەلادزى و
 رانيە و كۆيە نىشتەجئ ، ئەو عەشيرهتە لە ۱۰ تيرەى سەرەكى پىك ھاتووہ
 لە باشورى كوردستان .

۱۹۸۳/۱۱/۶ لە ھەلبېژاردنى پەرلەمانى نىشتىمانى توركييا ، پارتى دايكى نىشتىمانى بە سەرکردايەتى تۆرگۆل ئۆزال ، كە لە نژاد كوردبوو زۆرىنەى كورسىيەكانى پەرلەمانى بەدەست ھىنا ، ھەروا لە ۱۱/۱۰ ھەمان سال ئۆرگۆل ئۆزال پۇستى سەرەك

ئەنجومەنى ۋەزىرانى توركيياى گرتە دەست ... تۆرگۆل ئۆزال چەند بيروو بۇ چوونىكى ھەبوو لە بارەى كىشەى گەلى كوردستان .

۱۹۸۳/۱۲/۳ لە دواى ھەول و تەقەلايەكى زۆر ، لە پىناو چارە پىگەيەك لە گفتوگوۋى چر لە نيوان يەكيەتى نىشتانى كوردستان و سەرکردايەتى رژیىمى

بەعسى لە ئىراقى داگير كەر ، ئەويش بەراگەياندىنى ۋەستاندىنى شەپرى نيوانيان ، دواى ئەو ە سكرتيرى يەكيەتى نىشتىمانى كوردستان مام جەلال تالەبانى بە فېرۆكە لە گوندى - زىخان - لە دۆلى باليسان سەردانى شارى بەغداى كرد .

دواى ئەو ە چاوى كەوت بە سەرۆكى رژیىمى بەعسى لە ئىراق سەدام حوسىن ، ئەويش لە پىناو بەرەو پىش بردنى ئاكامى گفتوگوۋىەكانى نيوانيان لە سەر مافەكانى گەلى كوردستان ... بەلام...!

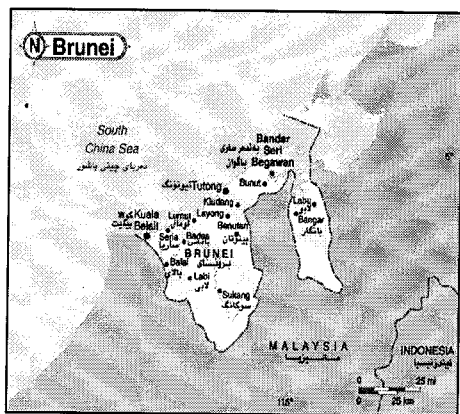
۱۹۸۳/۱۲/۱۷ ۋەزىرى بەرگرى ئىستاي ئەمەريكا - دۇنالد رامسفىلد - سەردانى سەرۆكى رژیىمى بەعسى لە ئىراق سەدام حوسىنى كردو چاوى كەوت

به‌سه‌دامو تاریق‌ه‌زیز ، له‌ پیناو یارمه‌تی دانیان و وه‌ستانی دژ به‌ ئیران و بزوتنه‌وه‌ی پزگاریخوایی کورد له‌ باشووری کوردستانی لکینراو به‌ ئیراق.

۱۹۸۴

۱۹۸۴/۱/۱

کۆماری برۆنایی
سه‌ره‌به‌خۆیی خۆی
به‌ده‌رچوونی له‌ ژیر
ده‌سه‌لاتی به‌ریتانیا
راگه‌یاند به‌ مانه‌وه‌ی له
ناو رایه‌له‌ی کۆمه‌نوولسی
به‌ریتانیا . ئهم
راگه‌یاندنه‌ش له‌ شاری
به‌نده‌ر سری بیگاون ی

پایته‌خت ، که ژماره‌ی دانیشتوانه‌که‌ی ، ۸۹۰۰۰ هه‌زار که‌سه . هه‌روا
ژماره‌ی دانیشتوانی وولاته‌که‌ی ، ۳۸۵۰۰۰ هه‌زار که‌سه . هه‌روا
رووبه‌ری خاکی وولاته‌که‌ی ، ۵۷۷۰ هه‌زار کیلۆ مه‌تر چوار گۆشه‌یه .
هه‌روا چری دانیشتوانه‌که‌ی ، ۱۷۳ که‌س له‌ یه‌ک میل چوار گۆشه‌دا .
هه‌روا نژاده‌کانی ، مالایۆن ۶۸٪ . چینیه‌کان ۲۲٪ . که‌مایه‌تی دیکه‌ی
تیایه له‌ وولاته‌که‌دا .

۱۹۸۴/۱/۵

كۆچى دوايى مېژوونوس و راميارى كوردو پروفىسور مامۇستا توفىق وهىبى له شارى لهندهنى پايتەخى بهریتانیا و تهرمهكەى گهراندراره شارى سلیمانى وگۆرهكەى له شاخى پیره مهگرونه له شارهكده له باشوورى كوردستان . جیگه نامازه پیکردنه كه مامۇستا توفىق وهىبى له ۱۸۸۱/۱/۱ له شارى سلیمانى له باشوورى كوردستان چاوى به جیهان ههلهیناره .

له تهمهنى مندالیهوه باوكى كۆچى دوايى دهكات ، خویندنى سهرهتايى له شارى سلیمانى تهواو دهكات ، ههروا له سالى ۱۹۰۴ چوهته شارى بهغداو خویندنى ناوهندى و نامادهيى سهربازى به سهر كهوتوانه تهواو كردوه .

له دواي تهواو كردنى خویندن روو له شارى ههسته مېۆلى ئیستای توركياي كردوه ، كه نهوكات پايتەختى دهسهلاتى عوسمانى بووه . بو تهواو كردنى خویندنى بالاً و له كۆلیژی ئهركان وهرگبراه و بووهته ههفسهري رووكن له هیزهكانى سووپای عوسمانى ، ههروا له كاتى ههلگیرسانى جهنگى يهكه مى جیهان له ۱۹۱۴/۸/۱ به شداری له شهپرى - چه نه قهله - كردوه له ناوچهی - دهره نیل - دواي نهوه رهوانه ی باشوورى ئیستای ئیراق دهكریت بو به شداری كردن له بهره ی جهنگ له دژی هیزهكانى بهریتانیا له ناوچهی - شووعه یبه - له باشوورى روژههلاتى شارى بهغدا .

ههروا له كاتى پاشهكشهی هیزهكانى سووپای عوسمانى بهرامبهر به هیزهكانى سووپای بهریتانیا له مانگی ۱۹۱۷/۹ به شداری كردوه له بهره ی جهنگ له ناوچهی رومادی له روژئاواي شارى بهغدا ، . دواي نهوه شارى رومادی و ناوچهكەى دهكهوئته دهست هیزهكانى سووپای بهریتانیا .

هەروا دواى ئەو مامۇستا تۆفيق بە خۆيى و هيزهكەى بەرەو شارۇچكەى هيت كشاىەو . لە سالى ۱۹۱۸ گواستراىەو بەرەى جەنگ لە ناوچەى فەلەستىنى ئىستادا . دواى ئەو پاىەى سەربازى بەرزكراىەو بو پلەى - رائد - و مەدالىاى قارەمانى لە سەركردەى تىپى سوپاى عوسمانى پى بەخشاو ، دواى ئەو مامۇستا تۆفيق بەگ گەراىەو كوردستان و ، دواى ئەو چوو شارى بەغدا و بوو يەكك لە ئەفسەرە ديارەكانى كورد لە دامەزراندنى سوپاى ئىراق لە رۆژى ۱۹۲۱/۱/۶ لە ئىراقدا .

دواى گەرانەو شىخ مەحمودى حەفید لە هندستان لە سالى ۱۹۲۲ و بوو مەلىكى كوردستان ، مامۇستا وەهبى لە مانگى ۱۹۲۲/۱/ چوو پال بزووتنەو كەى شىخ مەحمودە حەفید . دواى ئەو لە سالى ۱۹۲۳ دا كرا بە برپرسى كارگىرى لە حەرەكات لە وەزارەتى بەرگرى ئىراقى و لە مانگى ۱۹۲۵/۸/ كرا بە بریو بەرى قوتابخانەى سەربازى لە شارى بەغدا و پلەى سەربازى بوو - موقەدەم - دواى ئەو لە سالى ۱۹۲۹ رەوانەى بەرىتانيا كرا بو بەشدارى كردن لە خولكى سەربازى لە بەرىتانيادا .

دواى ئەو لە سالى ۱۹۳۰ كرا بە پارىزگارى سلیمانى لە باشورى كوردستان . لە سالى ۱۹۴۶ مامۇستا وەهبى كرا بە وەزىرى ئابورى لە ئىراق تاكوو سالى ۱۹۵۸ ، چەندىن پۇستى وەزارەتى بە دەست گرتوو ، بەر لە شۆرشى ۱۹۵۸ كراو تە ئەندامى ئەنجومەنى ئەعیان لە ئىراقدا .

دواى شۆرشى سالى ۱۹۵۸ لە هەموو پۇستەكانى دوور خراىەو و روى لە شارى لەندەنى پايتەختى بەرىتانيا كردوو و لەو شارە نىشتەجى بوو تاكوو مائناوايى لە ژيان كردوو لەو وولاتەدا ...!

بەلام بە داخەرە كەسایەتیه ناودارەكانى كورد لە ساتە تەنگ و

سەرکەوتووگان و شکستگان هەلووستان ...! ...؟

۱۹۸۴/۲/۲۲

كۆچى دوايى نووسەرو
رووناكېرى ناودارى كورد
مامۇستا - جگەر خوین -
لە شارى ستۆكھۆلمى
پايتەختى وولاتى سوويد ،
دواى ئەوۋە تەرەمەكەى
دەگوازىتەوۋە بۇ شارى
قامشلىۇ لە رۇژئاواى
كوردستانى لىكىندراۋ بە
سوورىيى دامەزراۋ بە پىيى
پەيمانى لۇزانى ۱۹۲۳/۷/۲۴

لە لايەن بەرىتانياۋ ھاپەيمانەكانىدا لە ناۋچەكەدا .

جىگەى نامازە پىكىردنە كە مامۇستا جگەر خوین لە سالى ۱۹۰۳ لە
گوندى ھەسارى سەر بە وويلايەتى ماردىن لە باكوورى كوردستان چاۋى
بە جىهان ھەلھىناۋە ، دواى ئەوۋەى كە لە دايك دەبى خىزانەكەى مالىان
دەچىتە شارى - ئامودا - لە ناۋچەى جەزىرەى فوورات و لەوۋى
نىشتەجى دەبن ، دواى ئەوۋەى كە لەو شارە نىشتەجى دەبن ، دايك و
باۋكى كۆچى دوايى دەكەن .

ھەروا بە ھۆى مردنى دايك و باۋكى توۋشى ژيانى ناخۇش دەبن و بە
كارى جووتيارى ژيان بە سەر دەبن ، لە گەل خوشك و براكانىدا . دواى
ئەوۋە دەست دەكا بە خوۋىندى ئاينى لە حووجرەى فەقىيان بە فېرىبونى
بوارەكانى ئاينى و زانست ، كە لەسەر دەستى شىخ عەبدوللا زانيارى
باش لە ھەستى كۆ دەكاتەوۋە ، ھەروا لە سەر دەستى ئىمام فەتحووللا تا
مۇلەتى ئاينى لە زانستەكانى ئاينى بە دەست دىنى . دواى ئەوۋە دەست
بە كارى مەلەيەتى دەكات لە مزگەۋوتەكان لە وولاتى سووريا .

ھەر لەو كات بە كوردستاندا دەسوورپتەوۋە ۋەك وولاتەكانى توركىيا و
ئىراق و ئىران ، لە پىناۋ شارەزابوون و كۆردنەوۋەى زانيارى لە سەر بارى
كورد لە ھەموو بوارە جيا جياكاندا ... دواى ئەوۋە ۋاز لە بىرى ئاينى دىنى
و برواى ماركسى دەبىتە رىگەى خەباتكردن و بەرەو روشنىبىركردنى
جووتيار و ھەژاران دەدا لە ناۋ كۆمەلگەى كوردەۋارى لە كوردستاندا .

دوای ئەو دەبێتە مامۆستای زمانى كوردى له زانكۆى بهغدا له دوای شۆرشى ١٤/ تەموزى/١٩٥٨ ، بەلام دوای كودەتای بەعسىەكان له سالى ١٩٦٣ بەرەو سووریا دەچیت و له شارى دیمەشقى پایتەختى سووریا جى نشین دەبى له گەرەكە كوردنشینەكان . دوای ئەو دووبارە دەگەریتەوێ شارى بهغدا و له وویستگەى رادیۆى بەشى كوردى كار دەكات له نیوان سالیەكانى ١٩٦٨ تا ١٩٧٠ . دوای ئەو دووبارە دەگەریتەوێ شارى دیمەشق ، دوای ئەو له سالى ١٩٧٩ بەرەو وولاتى سووید كۆچ دەكاو له وولاته له كارەكانى نووسین بەردەوام دەبیت تا مائناوایی له گەل و نیشتیمان دەكات له وولاتەدا .

تییینی: - بۆ زانیاری زیاتر دەتوانی بگەریتەوێ بۆ سەر كتیبهكانى ئەم نووسەرە به توانایەدا .

وویستگەى بوشەهرى ئەتۆمى له ئیран تاكوو ١٩/٦/١٩٨٨ چەندین جار له لایەن هیزهكانى سووپای ئاسمانى ئیراق بۆردومان كراوه ، كه بووه هۆى ویرانكردنى ئەو وویستگە ئەتۆمیه .

١٩٨٤/٣/٢٤

كه بهنسكۆیهكى گه‌وره‌ی به‌رنامه‌ی ئەتۆمیه‌كانى ئیران داده‌نرێن له جیهاندا .

سكرتیری یه‌كیه‌تى نیشتیمانى كوردستان مام جه‌لال تاله‌بانى توانى یه‌كهم كه‌نالى گ‌فتووگۆى ناراسته‌وخۆ ب‌كات‌ه‌وه له نیوان - ئاپۆ- و- تۆرگوت ئۆزال- به یه‌ك لایه‌نى و بۆ یه‌كهم جار په‌كه‌كه شه‌رى راگرت ، به‌لام مردنى كت و پرى ئۆزال ئەو پرۆژه ئاواته‌ش مرد و رژیمی تورکیا ئەو جارە درندانه‌تر كه‌وت‌ه‌وه كه ٣٠٠٠ هه‌زارگوندی له باكوورى كوردستان ویران كر‌وو زیندانه‌كانى پر‌كر‌د له كورد .

١٩٨٤/٤/١٦

شایانى باسه په‌كه‌كه یه‌ك لایه‌نه چوار جار شه‌رى راگرت ، دوای ئەوه‌ی كه پارتى كریكارانى كوردستان - په‌كه‌كه - له ١٥/٨/١٩٨٤ یه‌كهم چالاكى گه‌ریلای له شیوازی پارتى زانى له دژی رژیمی تورکیا له ناوچه‌ی شه‌مدینان ده‌ستى پین‌كر‌د له باكوورى كوردستان .

هیزه‌كانى سووپای رژیمی به‌عسى له ئیراق هیزشيان كرده سەر گوندی كه‌په‌نك ره‌شى بنارى قه‌ره‌چووخى سەر به ناحیه‌ی كه‌ندیناوه‌ی سەر به قه‌زای مه‌خمورى سەر به‌پاریزگای هه‌ولیر له هه‌ریمی باشوورى كوردستان ، له ئەنجامى شه‌رى نیوان هیزه‌كانى سووپا و پيشمه‌رگه‌كانى یه‌كیه‌تى

١٩٨٤/٤/٢١

نىشىتىمانى ، ۸ ھەشت پىشمەرگە يەككە تى نىشىتىمانى شەھىد كران ، لەوانە شەھىد ئەحمەدە سوور، مەجىدە سوور، دكتور ھەمزەو چەندىن كەسىيان دەستگىر كران و لە دواى دادگايى كردنيان لە لاين دادگاي تايبەت بە ناوى - ھەينەى خاسە - لە شارى كەركوك و دواى ئەو ھە سىدارەدران لە شارەكەدا.

لە دواى تىرۆركردنى سەرەك وەزىرانى ھندستان ئەندىراگاندى لەلاين چەند پاسەوانىكى خۆبەو ھە باخچەى مائەكەيدا ... سوپاى ھندى چوونە نىو پەرسنگاى زىرېم و ھەزار كەسى سەر بە تايەفەى شىخ كوژران كە بكوژانى لە ھەمان تايەفە بوون .

جىگەى باسكردنە كە ئەم بئەمائەى خاوەنى ئەزمونىكى پر لە تىكوژان و خەبات و قوربانيدان بوونە لە ھندستان . ئەم بئەمائەى ھە سەرەتاي دامەزاندنى كوژمارى ھندستان لە لاين ئەو بئەمائە بوو و تاكوو تەواو كردنى ئەم ئىنسكلۇپىدىيەى مۇنەزىمەى ئەم بئەمائەى رۆلى بالايان ھەبوو ھە ھەموو بوو قۇناخەكاندا لە ھندستان .

۱۹۸۴/۶/۵

۱۹۸۴/۷/۱۶

لە گەشتىكى نىوان شارۆچكەى نەغەدەو رەزايى لە رۆژھەلاتى كوردستان بەكارەساتىكى ئۆتۆمبىل وەرگەران - ھەسەن قادر خەلىل - ناسراو بە - ھەسەن ھەيران - گيانى لە دەستدا ... شايانى باسە ئەم گوژرانى بىژە مللىيە ، لە سالى ۱۹۲۷ لە گوندى تەلەلخىمى گەورەى سەر بەناحىيەى گوپرى سەر بەقەزاي مەخمورى

سەر بە پارىزگاي ھەولير لە ھەرىمى باشوورى كوردستان چاوى بە جىهان ھەلھىناو ھە .

دواى ئەو ھە سالى ۱۹۹۰ تەرمى پىرۆزى گواستراو تەو ھە گوندى تەلەلخىمى گەورەو لە گوژستانى ئەو گوندە نىژاو ھە . ئەم ھەيران بىژە

دەنگ خۇشە خاوەنى دوو خىزان بوو و لە ھەردوو خىزان ۹ مندانى ھەبوو
كە ۳ كوورو ۶ كچ بوونە .
دواى ئەو ھە لە سالى ۱۹۵۰ لە گوندى تەلەلخيم مائەكەى گواستۆتە شارى
ھەولير و لىي نىشتەجى بوو .

جىگەى ئامارەيە كە ئەم ھەيران بىژە ژيانى لە گوند بە شوانى و
كار كردنى كشتووكالى بردۆتە سەر و دوايى لە شارى ھەولير كارى
پاسەوانى كردوو ، دواى ئەو ھە بۆتە پيشمەرگە لەريزى ھيزەكانى
پيشمەرگەى كوردستان تاكوو بەم كارەساتە دلەزىنە كۆچى دوايى
كردوو لەگەل و نىشتيمانەكەيدا .

گریدانى كۆنفرانسى كۆمەلەى نيوو نەتەوھيى ، بە بەرگريکردن لە زمان و
شارستانی ئەو نەتەوانەى كە بەر ھەرەشەى توانەو ھەوتوون ، لە شارى
رۆماى پايتەختى ئىتاليا ، لەو كۆنفرانسە پىريايك راگەياندرا بە داكوۆكى
كردن لەگەلى كورد لە ھەموو بوارەجياجاكاندا . ۱۹۸۴/۷/۲۷

پيشپرکيى يارپەكانى جامى جیھانى - ئۆلەمپيات - لە شارى لۆس
ئەنجلۆسى ئەمەريكا ئەنجامدرا و بەردەوام بوو تاكوو ۸/۱۲ ھەمان سال ،
لە نيوان يانە وەرزشیەكانى وولاتانى بەشدار بوو لە جیھاندا . ۱۹۸۴/۷/۲۸

وولاتى بۆركىن فاسۇ بەرلەو مېژوونە ناوى وولاتەكە فولتاي بالا بوو ، بەلام بەپىي بارو دۇخى ناوچەو ھەرئىم جىھان ، گۆرانكارى لە ناوى وولاتەكەى كرد ، ئەوئىش بەخوواستى گەلانى وولاتەكە بەناوى بۆركىن فاسۇ لە جىھاندا .

۱۹۸۴/۸/۳

كۆچى دوايى ھونەر مەندو دەرھىنەرى سىنەمايى ناودارى كورد لە باكورى كوردستانى داگىر كراو لە لايەن رژیىمى توركيا - يەلمان گۇناى - بە ھۆى نەخۇشى شىرپەنچە .

۱۹۸۴/۹/۹

گۆرەكەى ئەم ھونەر مەندە لە گۆرستانى پياوھ گەوورەكانى شان بە شانى - ئەلفرىد رۆمسیيەو بوودلېرو سارتەرو دەرھىنەرە گەوورەكان لە شارى پارىسى پايتەخت فەرەنسا نىژراوھ .

شايانى باسه كه نهو
 كهسايه تيه له سالى
 ۱۹۳۷ له گوندى
 به نيجهى پاريزگاي
 نه دهنه له باكوورى
 كوردستان چاوى به
 ژيانى نه هاهمى و ژير
 دهستى هه ليناوه .
 هه روا خه لاتي
 سينه مايى به دهست
 هيناوه له سه ر فيلمى -
 ريگا- له ژيانى خويدا

به لمار گوناي نزيكهى ۱۴ سالى ته من له زيندان و ده ربه ده رى به سه ر
 بردووه ، كه له سالى ۱۹۵۸ به ۸ سال زيندانى حوكمدرا به تومه تى بوونى
 به كومونىست. له سالى ۱۹۶۰ به ۱۸ مانگ زيندانى و ۶ مانگ به دور
 خستنه وه و له شارى تونيا حوكمدراوه ، هه روا له سالى ۱۹۷۱ بو ماوهى
 ۱۰ سال حوكمدراوه .

له سالى ۱۹۸۰ بو ماوهى ۱۹ سال حكوومدرا ، دواى نه وه له سالى ۱۹۸۱
 به به له ميكي بچوك روى له يونان كردو له وئيش - ميلينا ميركوڤى -
 وه رزى روشنيرى نه وكاتى يونان پيشواى ليكردو له وئيش روى له
 سويسرا كردو دواى نه وه به نه ينى روى له پاريسى پايته ختى فه ره نساي
 كرد ، تا مائناوايى له گه ل و نيشتيمان كرد له فه ره نسا .

كوچى دوايى نو سه رو روژنامه نووس و زاناي ناودارى ئاييى ماموستا
 - عه لانه دين نه جمه دين سوجادى - له شارى به غداو هه ر له وشاره ش له
 گورستانى شايخ عه بدوالقادري گه يلانى به خاك سپيڤردراوه .

جيگه ي ئاماره پيكردن كه ماموستا سوجادى له گوندى - پاراو - چاوى
 به جيهان هه له ليناوه . له سالى ۱۹۲۷ له شارى سليمانى له مزگه وتى جه لال
 ده ستى به خو يندنى ئاييى كردو وه ... دواى نه وه روى كردو ته شارى

۱۹۸۴/۱۲/۱۳

بەغداۋ لەۋى بۆتە پېئىشۋىيىتى مۇزگەۋىتى - نەئىمە خاتۇن ... لەسەر دەستى ئەمجد ئەلەزەھەۋى و مەمەد قۇلجى خۇندۇيەتى ... لەسالى ۱۹۳۹ چۆتە نىۋو كۆرى رۇژنامەۋانى تا ئەۋكاتەى كە لە سالى ۱۹۴۸ بۆتە سەرتووسەرى گۇقۇرى گەلاۋىيىژ ... لە سالى ۱۹۴۹ گۇقۇرى - نزار - ى دەكرىۋە كە گۇقۇرىكى ھەفتانەى رامىرى بوو ، بە ھەردوۋ زمانى عەرەبى و كوردى .

لە دۋاى شۇرشى ۱۴ تەمۋوز ۱۹۵۸ ، بەۋانە بېژى زمانى كوردى لە

علاءالدين سجادي

كۆلپىژى ئەدەبىيات لە زانكۆى بەغدا دامەزراۋە تا سالى ۱۹۷۴ . دۋاى ئەۋە بە ئەمىندارى گىشتى ئەۋقاف بۇ ماۋەى سى ۳/۲ دامەزراۋە ... مامۇستا سوجادى بەيەكىك لە دامەزىنەرانى كۆرى زانىيارى كوردى لە شارى بەغدا دادەنرىت ، كە لەۋكاتەى ئەم كۆرە دامەزراۋە بەجىگرى دوۋەمى سەرۇكايەتى دامەزرا تاكوۋ تىكەل كوردى لەگەل كۆرى زانىيارى ئىراقدا .

بەرھەمەكانى مامۇستا سوجادى

زۇر گىرنگ و بە پىزن و بۆتە كەلتورىكى مۇشۇۋى دەۋلەمەند لە مۇشۇۋى كورد ۋەك :

۱- ئەدەبى كوردى لە سالى ۱۹۷۶ - دوستورو فەرھەنگى زمانى كوردى

- عەرەبى - فارسى لە سالى ۱۹۶۲ .

۲- رىشتەى مروارى - شۇرشەكانى كوردو - كورد و كۇمارى ئىراق لە

سالى ۱۹۵۹ - گەشتىك لە كوردستانا لە سالى ۱۹۵۶ - گولتەى

مەريوان لە سالى ۱۹۵۱ . مۇشۇۋى ئەدەبى كوردى لە سالى ۱۹۵۳ -

ناوى كوردى لە سالى ۱۹۵۲ ، ھەلبەت ئاردا لە سالى ۱۹۵۳ ، ھەميشە بەھار لە سالى ۱۹۶۰ . يادى پيرەمپرد لە سالى ۱۹۵۱ .

۳- لە بەرھەمە عەرەببەكانى ھەك ... عمر الخيام ، لە لاين شايخ سلام احمد - راقھو ليدوان لە سالى ۱۹۵۱ - محەمەد ئەمىن زەكى لە سالى ۱۹۴۸ - تارىخ الادب الكردى ، كە يەكئەكە لە باشترين بەرھەمەكانى دەژميردرىت ، لە گەل دەيا كتيبي ديكە و دەست نووس كە بابەتى ھەمەجۆرن ... ئەم كەسايەتتە بەردەوام بوو لەخزمە تكردنى گەل و نيشتيمانكەيدا .

سەرچاھە :- محەمەد عەلى - سوڤرگى - معجم اعلام الكرد .

مۆركردنى ريكەووتننامەى نيوان كۆمارى چيني مىللى و بەرىتانيا بە گەراندەنەھوى ھەريئى دابراوى - ھۆنگ كۆنگ - بۆ ژيڤر دەسەلاتى چيني مىللى تاكوو سالى ۱۹۹۷ ... بەرامبەر ئەوھش چيني مىللى رازى بوو بەھوى ، كە پڤيئى سەرمایەدارى تاكوو ماوھى ۵۰ سال تاييدا بەردەوام بيئت لەو وولاتەدا .

مۆركردنى پەيمانى نيوان سەرەك وەزيرانى بەرىتانيا مارگرىت تادشەرو سەرەك وەزيرانى چيني مىللى زھاوژىنگ بە كۆتايى ھاتنى دەسەلاتى بەرىتانيا لە سەر دوورگەى ھۆنگ كۆنگ كە ماوھى ۱۵۶ سال بوو لە ژيڤر دەستى بەرىتانيا .

رۆژنامەى تشرىن لە شارى ديمەشقى پايتەختى سووریا راپۆرتيكي بلاو كردهو ، كە تاييدا ھاتبوو :- بازارى يەكيتى ئەوروپاي ھاوبەش لە مانگى كۆتايى سالى / ۱۹۸۴ چەندىن - كميە - لە سيووى فرى داوھ ، كە نيوويستووھ بيفرۆشريئت كە نرخەكەى باى يەك مىليار ماركى ئەلمانى بووھو باى يەك مىليون دۆلارى ئەمەريكى دەكرد بۆ ماوھى يەك سال .

ئەمەيە بازگانى كردن بە ژيانى مرۆڤ لە جياھندا

وولاتە يەكگرتووھكانى ئەمەريكا بەھوى چەند كيشەو گپرووگرفت لە پيڤخراوى نەتەوھ يەكگرتووھكان - يونسكو - كشايبەوھ كە پيڤخراوھيەكى مرۆيى و پەرورەدەيى و فيرکردنە لە جياھندا .

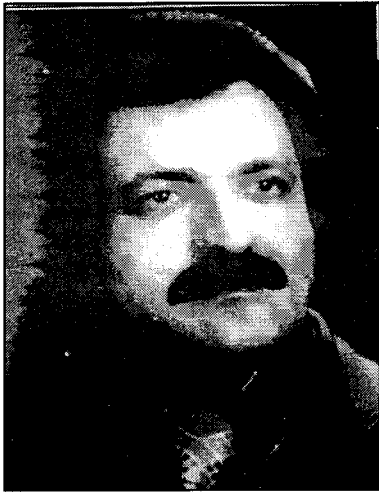
۱۹۸۵

۱۹۸۵/۱/۱۵ يەككىتى نىشتىمانى كوردستان لە دوای سالىك لە گفتووگۆيەكى چرى لە گەل سەرکردايەتى ناوەندى رژیىمى بە عس لە ئىراق كۆتايى بە گفتووگۆكان لە راگەياندىك بلاوكرده وه ، ئەويش بە سەرئەكە ووتنى ئەو ھەولانەى كە يەككىتى لە گەل رژیىمى بە عس ئەنجامى دابوو لە ئاكام كاردانەوى خراپى كرده سەر بارى كوردو داھاتووى بزوتنەوى رزگاربخوازی . كورد لە باشوورى كوردستان .

۱۹۸۵ /۱/۲۵ پېشمەرگەى نازاو قارەمانى يەككىتى نىشتىمانى و گەل و نىشتىمان مامە ريشە شەھىدكرا ، ئەويش بە پىلانئىكى دووژمنكارى لە لايەن پياوانى رژیىم و جاشە كورده خو فرۆشەكان ، كە ئەم كارەش بوو ھۆى دلته زندانى جەماوەرى گەلى كوردستان .

۱۹۸۵/۲/۱ لە دوای كۆتايى ھاتنى گفتووگۆى نەگەيشتوو بە ھىچ ئەنجامىك شەرى نيوان ھىزى پېشمەرگەى يەككىتى نىشتىمانى و رژیىمى بە عسى لە ئىراق دەستى پىكرده وه لە باشوورى كوردستان

۱۹۸۵/۴/۶ لەكاتى سەردانى رەسمى سەرۆكى سوودان جەعفەر نومەيرى بۆئەمەريكا وەزىرى بەرگرى سوودان عەبدولرحمان سووار زەھەب ھەلسا بە كودەتايەكى سەربازى بە بەلاوھنانى سەرەك كۆمارو لە ھەمانكات خوى كرده سەرەك كۆمارى سوودان .

۱۹۸۵/۴/۱۰ نووسەرى پاستگۆو رووناكبيرى
 كورد - عەبدولخالق مەعرف - لە
 پاش نيوەرۇ لە كارىكى تيرۆرى
 دژ بە ھەموو داب و نەريتىكى
 مروڤاھەتى و ئاينىدا لە نزيك
 مالهەكى خۆى لەگەرەكەى نازادى
 لە شارى ھەولير لە لاھەن كۆمەليك
 تيرۆرستى دژ بەرۇشنبيران و
 نووسەرە راست گۆيەكان بەفینى
 مەلايە ئاينىھەكانى سەر بەدام و
 دەزگا سيخوورپەكانى بەعس

تيرۆر كرا ، بە پالپشتى پزىمى بەعسى دكتاتور لە ريگەى سيخوورەكانى
 لە شارى ھەولير لە باشوورى كوردستان .

۱۹۸۵/۴/۱۱ سەرەك كۆمارى ئەلبانىي كۆمۇنىستى - ئەنوەرخواجە - ماوھى ۴۰ سال
 دەسەلاتدار بوو ، كە لەم رۆژەدا كۆچى دوايى كردووھ .

۱۹۸۵/۴/۲۵ كۆچى دوايى نووسەرە ئەدەبىي فەرەنسى - ژان ژينيى - لە
 ميوانخانەھەكى بچووك لە شارى پاريسى پايتەختى فەرەنسا . دواى چەند
 رۆژيک لە مردنى - سيمۆن دويۇڤوار - كۆچى دوايى دەكات . پاش خۆى
 بە ماوھەھەكى كەم رۆمانى - ئەسپرى عشق - ى بلأودەكرىتەوھ .

جگە لەوبەرھەمانەى كە ناويان دىنين ، ھەروا كۆمەليك پەرتووكى دىكەى
 لە شانۆننامەو رۆمان نووسىووھ ، لەوانە - نۆتردام - و - گول - لە
 چاوەروانى مردندا - و - رۆژەكانى دز - كە لەم بەرھەمەى دوايى
 ھەولیداوھ بۆ ناخى دز بروت و ھەموو رەھەندەكانى چاكسازى خانەش
 دەردەبرىت لە نووسىنەكانىدا .

جىگەى نامارژە پىكردنە كە - ژان ژينيى - لە ۱۹/۱۲/۱۹۱۰ لە باوك و
 دايكىكى ناديار چاوى بە جىھان ھەلھىناوھ ، دواى ئەوھى تەمەنى ژان
 دەگاتە ۱۴ سالان لە سالى ۱۹۱۵ ھۆگرى نووسىن دەبىت و روانىنى خۆى

لە ئاست بى بەشى و كلۆلى دەردەبريىت .

ھەندەي پى ناچيىت بە تۆمەتى دىزى دەكەويىتە بەندىخانەي - لارۆكىت -
 و ماوەي سى مانگ تىيدا بە سەر دەبات . دواي ئازاد كردنى بە ماوەيەكى
 كەم بە تۆمەتى سەر كەوتنە شەمەندەفەر و كەوتنە ريگا بە بى برىنى بليىت
 جاريكى ديكە دەستگير دەكريىت و بو دەزگاي چاگسازى - ميتراي -
 كشتووكالى رەوانە دەكريىت .

ئەم شوويىنەش ەك سەربازگەيەكى نەوجەوانان وابوو ، كە لە ياسا دەر
 چوون و پاش ھاتنە دەرەھەي لەم شوويىنەدا ، ەك كەسيكى بى نەوا ناوي
 خۇي لە رىزى خۇبەخشانى سووپا تۆمار دەكات .

ھەروا دواي ئەو ە لە سالى ۱۹۳۰ لە گەل بەشيك لە ھىزى سووپاي
 وولاتەكەي بو سووريا دەنيردرىت . كە ئەوكات ئەو ھەريمە بەشيك بوو لە
 داگيركەرانى فەرەنسا . لەو ناوچەيەدا ژان ژينىي بەشدارى لە
 دروستكردنى قەلەيەكى بچووكى سەربازى دەكات .

كە ئىستا ئەم قەلاتە ەك شوويىنەوار ماوەتەو ە ، دواي سالىك دەگەريىتەو ە
 ناو ژيانى مەدەنى و گەشت بو وولاتى ئەسپانيا دەكات . بەلام لەو كارەي
 بى تۈانا دەبيىت و جاريكى ديكە دەگەريىتەو بو رىزى سووپا ، دواي
 ماوەيەك لە رىزى سووپا رادەكات و بەم ھۆكارەش بريارى ھەلاتنى لە
 سەربازى بو دەر دەچيىت .

جا بو ئەو ەي لەو سزايە رزگارى بيىت گەشتىكى دوورو دىرژ بەرەو
 وولاتانى ئەوروپا ئەنجام دەدات . دواي ئەو ە لە سالى ۱۹۲۷ دەگەريىتەو ە
 بو شارى پارس .

بەلام بە ھۇي ئەنجام دانى چندين تاوانى دىزى ، ەك پەرتووك و كراس .
 دەخريىتە بەندىخانە ، ھەروا لە سالى ۱۹۴۲ كە لە بەندىخانە دەبيىت
 پەرتووكيى بە ناوي - خانى گولەكان - دەنوسى .

ئەم نووسەرە ئەدبىيە لە ماوەي ژيانيدا زۆر ئيش و ئازارى ديوو ە لە
 ھەمان كات لە نووسىنەكانى بەردەوام بوو ھەر ەك لە سەرەو ە ئامازەم
 پىكردو ە ، كە بە دەيا كتيىي بە پىزو بەرھەدارى خستۆتە بەر دەستى

خووينەران و گەل و بە بلاؤكردنەوہى بە دەيا بابەتى راميارى و كۆمەلەيتى و زانستى ، تا مائىئاوايى لە خووينەران و ئەدەب دۆستان لە دەكات لە جيهان و لە وولاتەكەيدا

نووسراوى بەرپۆەبەرئىتى گىشتى ئاسايش - ئەمن - رژیىمى بەعس لە ئىراق بە ژمارە ۳/۳۴۴۷۸ دەرچووہ ، لە بارەى كۆچکردنى كورد نووسراوہ بۆ شارى كەركوك ... بەلگەنامەكە هېچ گۆرانكارىەك لە كىشەى نىشتەجى بون لە پارىژگای كەركوك دا رىگەى پىنادرئىت تاكوو لئىژنەى كاروبارى باكوورى - ئەنجوومەنى سەركردايەتى شۆرش - و بەرپۆەبەرئىتى ئەمنىەكانى رژیىمى بەعس لە ئىراق بىروورای خويانى لە سەر دەرئەبىرن .

ئەمەش بۆ ئەنجامدانى لىكۆلئىنەوہىەكى ورد و نەئىنى لەبارەى ئەو كەسەوہ وەوى نىشتەجى بونى لە پارىژگای كەركوك لە ھەرىمى باشوورى كوردستانى لكئىنراو بەئىراق .

فروكە جەنگىەكانى سووپاى رژیىمى بەعس لە ئىراق ھىرشىان كرده سەر گوندى زىوہى سەر بە پارىژگای ھەولئىر بە چەكى كىمىيائى ، كە بووہ ھوى شەھىد كردنى زياتر لە ۲۰۰ ھاوولائى كورد ، كە يەكەم شەھىدى چەكى كىمىيائى لە ھەرىمى باشوورى كوردستان شەھىد ئارامى تەمەن دووسالان بوو لە ھەرىمەكەدا .

ھەشت فروكەى جەنگى رژیىمى دكتاتورى بەعس لە ئىراق ، لە ھىرشىكدا ئۆردوگای زىوہىيان بۆمباران كرد ، بۆ ماوہى چەند دەقىقەيەك كە كارەساتىكى دىكەى دروست كرد ، كە زياتر لە ۱۲۰ شەھىدو ۴۰۰ زامدارى لىكەوتەوہ . كە زۆرەيان ئافرەت و مندال و پەككەوتە بون .

شايانى باسە ئۆردوگای زىوہ لە سالى ۱۹۷۵ پاش نىسكووى شۆرشى ئەيلول لەلايەن رژیىمى ئەوساى ئىراق بۆ پەنابەرانى كوردى باشوورى كوردستان لكئىنراو بە ئىراق دروستكرايوو ... كە دەكەوئتە ناو دەشتى مەرگەوہر . ئەو ئۆردوگايە تاكوو سالى ۱۹۷۹ بە چۆلى ماىەووەو دوا بە دواى سەرھەلدانى شۆرشى گەلى كوردستان لە ميانەى پرۆسەى جىنۆسايد كردنى كوردستان لەلايەن رژیىمى بەعسى لە ئىراق . ئەوئىش بە

راگواستنى گوندنشىنەكانى كوردستان بۇ باشوورى ئىراق .

لەلايەكى دىكەوہ بووہ ھۆى ئەوہى كە ژمارەى زۆر لە ھاوالاتيانى كورد لە كوردستانەوہ رووبكەنەوہ ناوچە ئازادكراوہكان كە زۆربەيان پىرو پەككەوتە بوون ... ژمارەى پەنا بەرانى كورد زياتر لە ۳۰۰ ھەزار خىزان بوون ... ئوردوگاي زيووہ لەسالى ۱۹۸۱ تا كۆتايى شەرى ئىوان ئىراق و ئىران لەسالى ۱۹۸۸ چەندىن جار كەوتە بەرھىرشى فرۆكەكانى رژیىمى بەعسى لە ئىراق .

كۆچى دوایی نووسەرى ناودارى كورد - بورھان قانع - كە كۆپى شاعىرى گەوورەى ناودارى كوردستان مامۇستا قانع بووہ ، كە بەدەيا بەرھەمى وەرگىپراوى ھەيە . ۱۹۸۵/۶/۲۰

رۇماننووسى ئەلمانى ناودار خاتوو - ھىنرپش پولە - لە شارى بۇن كۆچى دوایی دەكات ... شايانى باسە ھىنرپش پۆلە لە ۱۹۱۷/۱۲/۲۱ لە شارى كۆلۇن چاوى بە جىھان ھەلھىناوہ ... شايانى باسە خوويندىنى قۇناخى ناوہندى تەواو كردووہ ، ئەم خاتوونە لەچەندىن پىشەدا كارى كردووہو زۆر بەخوويندەنەوہ خەرىكە بووہ بۇ بەدەست ھىنانى زىيارىەكان لەھەموو بواریكدا . ۱۹۸۵/۷/۱۶

بەرىپاكردنى شۆرشى چەكدارى لە لايەن پارتى كرێكارانى كوردستان - پەككە - ، لە باكوروى كوردستانى لكیندراو بە توركيا ، بە سەرکردايەتى عەبدوللۇجەلان . دژى رژیىمى توركياى داگىر كەر ، لە پىناو بەدەست ھىنانى مافەكانى گەلى كوردستان . ۱۹۸۵/۸/۱۵

بەرىئوہبەرايەتى پەرورەدى ھەولیر لە كاتى رژیىمى بەعس لە ئىراق بە بىرارى ژمارە/ ۲۲۷۹ ، ئەویش بە داخستنى ۲۰۰ قوتابخانە لە گوندەكانى پارىژگاي ھەولیر لەقەزاو ناحىەو گوندەكان لە ھەرىمى باشوورى كوردستان . ۱۹۸۵/۹/۱

لیرنەى رېكخستنى ئەمنى رژیىمى بەعس لە پارىژگاي دەوك بە بىرارى ژمارە/ ۲۳۶ زياتر لە ۲۰۸ قوتابخانەى لە قەزاو ناحىەو گوندەكان داخست لە باشوورى كوردستان . ۱۹۸۵/۹/۲۲

نووسەرو خەباتگىپرى كورد مامۇستا - ھەسەن قزلچى - لە ناو ۱۹۸۵/۹/۲۸

زىندانەكانى پڙىمى بەناو ئىسلامى ئىران كۆچى دوايى كردو چووه پىزى
نەمرانى كوردو كوردستان.

۱۹۸۵/۱۰/۱

له راپۆرتىكى دەزگای ئەمنستى ، له شارى له ندهنى پايتەختى بەرىتانيا ،
كه له ۳/۱۴ بلاوكرابووه ، ئاماژە بەوه دەكات كه پڙىمى بەعسى له ئىراق
۳۰ گەنجى كوردى له سىداره داوه لهشارى سلیمانى ، كه تەمەنيان له
نیوان ۱۷ تا ۲۳ سالان بووه له باشوورى كوردستان.

۱۹۸۵/۱۰/۲

بەپۆه بەرایەتى پەرەردەى پارىزگای دهۆك بە پىيارى ژماره / ۲۸۰ پىيارى
داخستنى ۵۷۵ قوتابخانەى له قەزاو ناحیهو گوندهكانى پارىزگای دهۆك
دا له باشوورى كوردستان.

۱۹۸۵/۱۰/۴

دەرچوونى پىيارى ئەنجومەنى ئاسایشى نەتەوه یەكگرتووهكان بە
تاوانبار كردنى هیزهكانى ئاسمانى سووپای ئیسرائیل له بەر هەلسانى بە
بۆردومان كردنى بارهگای رېكخراوى پزگارىخوازى فەلەستین له شارى
توونسى پايتەختى كۆمارى توونس له لایەن هیزهكانى ئاسمانى سەربازى
ئیسرائیل.

۱۹۸۵/۱۰/۳۱

كۆچى دوايى نووسەرو رووناكییر كهسایەتى ناودارى كوردى سۆقیەت -
قەناتى كوردۆ- له شارى پترۆسپۆرگى پروسىای یەكگرتوو - لىنینگرادى
پیشوو-.. كه رۆلى پەرچاوى هەبووه لەرۆشنییركردن و بەرزكردنەوهى
هەستى نەتەوايەتى كورد لههەموو بوارهكانى زمان و میژوو و دابو
نەرىت و كەلتووورو شووینەوارو شارستانیەت له كوردستاندا.

شایانى باسه كه قەناتى كوردۆ له ۱۹۰۹/۹/۲۱ ، چاوى بە جیهان
هەلپىناوه له گوندى - سوپىزى- له ناوچەى قانزان له هەرىمى قارس له
باكوروى كوردستان... ناوى تەواوى قەنات كوردۆ كەلەش خدرو له ئایین
ئىزیدى بووه ، له كۆتایى جەنگى یەكەمى جیهان له سالى ۱۹۱۸ ، كه
بەسەر ئەرمەندا زال بوون .

بنەمالەى قەناتى كوردۆو خەلكى گوندهكەیان بەرهو ناوچەى ئەپارتەى
ئەرمەنستانى ژیر دەسەلاتى پروسىا كەوتنە رىو له گوندى كوریلخ
نىشتەجى بوون كه گوندى كوردان بوو ، دواى ئەوه تورك ئەو گوندهیان
داگیركردو لەویش بەرهو گورستان بەرىكەوتن ، لهسالى ۱۹۲۰ باوكى
حەمالى دەكرد بۆ بژىووى ژيان...

- ۱۹۸۵/۱۱/۱۰ فېرۇكە سەربازىيە كانى ھېزى ناسمانى پزىمى بەعسى لە ئىراق، بووكە شووشەى مىنكراويان ھەندايە خوارى بۇ سەر گوندەكان و شارۇچكەى ئاكىرى لە باشوورى كوردستان ، ئەويش لە پىناو تىرۇر كوردنى مندالى كوردو نانەوھى دوودلى و نائارامى لە ناوچەكەدا.
- ۱۹۸۵/۱۲/۱۱ پىچرانى پەيوەندى ئابوورى لە گەل باشوورى ئەفريكييا ، ئەويش بە بىرپارىكى كۆمەلەى گشتى نەتەوھە يەكگرتووھەكان . بە ھۇى ئالۇزى و نائارامى و بارى راميارىھەتى رەگەز پەرسىتى و دەسەلاتى تاكەرھوى لە ناوالاتەكەدا.
- ۱۹۸۵/۱۲/۲۰ كۆچى دوايى نووسەرو رووناكبيرو شاعىرى نەتەوھىيى كورد مامۇستا سامى عەودال لە باشوورى كوردستان.

۱۹۸۶

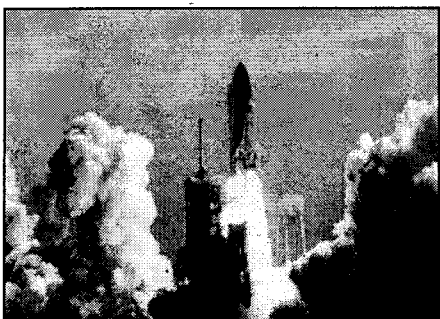
- ۱۹۸۶/۱/۸ كۆچى دوايى نووسەرو رووناكبيرو پۇماننووسى جىھانى بە ناوبانگ خوان سىنۇ كارلۇس پىرىز لە شارى مەكسىك.
- ۱۹۸۶/۱/۱۱ دەرچوونى بىرپارى ژمار / ۴۲ لە لايەن سەرۇكى رزىمى بەعس لە ئىراق سەدام حوسىن ، كە پارىزكارى كەركوك راسپىردراوھ بۇ ئەوھى كە پارچە زەوى بە ھەموو پىئويىستىيەكانىھە دابىن بكات بۇ ئەو ھەرەبانەى دەنۇردىنە پارىزگاي كەركوك ، ھەروا ئەوكەسانە لەكەركوك نىشتەجى بكىرىت و بەشى دابىن كوردنى پىئويىستەكانىان و مەرجهكانى ھاتنى ئەو ھەرەبانە بەپىيى بىرگە ياسايەكانىان كرىن و فرۇشتن لەسەر ئەو زەويانەى كە پىيان دەرىت نەكرىت بەفراوان كوردنى بەھەرەبكردى باشوورى خاكى كوردستان.

کۆچی دوايي گۆرانی بیژی دهنگ
خۆشی ناسراوی کورد - ئەياز
زاخولی - له شاری مووسل ، که له
دايک بووی شاری دهۆکه له
باشووری کوردستان .

۱۹۸۶/۱/۲۰

ئەویش به هۆی کارهساتی خو
لیکدانی ئوتومبیل له نیوان
ریگای دهۆک و مووسل و دواي
چهند رۆژێک له نهخۆشخانه
گیانی له دهستدا .

تهقینهوهی مهکوکي
ناسمانی ئەمهريکی -
تشانلنژەر - له دواي بهرز
بوونهوهی به چهند
چرکهیهک له سهر وولایهتی
فلوریدای ئەمهريکا ، که
هۆکارهکهی کههوتن

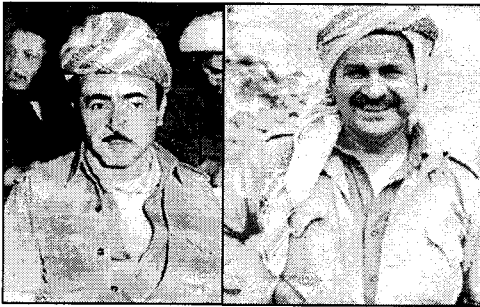
۱۹۸۶/۱/۲۸

خوارهوهی ، ئەویش به تیک چوونی سهمامیکی مهتایی بوو که بووه هۆی
گیان له دهست دانی ستافهکهی ، که له جهوت زانا پیک هاتبوون له وانیش
دوانیان نافرهت بوون .

کۆچی دوايي کهسایهتی پارێزگای ههولێر له باشووری کوردستان خدر
ئهمهد پاشا ناسراو به خدری پاشا .. ناوبراو له دايک بووی گوندی
قووشاخلوی سهر به ناحیهی قووشتهپهی پارێزگای ههولێر له باشووری
کوردستان ... ناوبراو پیاویک بوو له بنه ماله ناودارهکانی پارێزگای ههولێر
، که بنه ماله ی پاشای پی دهگوتری ... ناوبراو له سالی ۱۹۳۷ تاکوو
۱۹۵۸ ئەندانی ئەنجومهنی نووینهرانی رژیمی شانشین له ئیراق بووه ،
وهک نووینهری پارێزگای ههولێر ... گۆری خدر ئهمهد پاشا له گۆرستانی

۱۹۸۶ / ۲ / ۲۷

گوندى قوشاخلوھ لھ ناوچھكەدا.

بھ پريزان مام جھلال
تالھباني و ئيدريس
بارزاني لھ رۇژھه لاتي
كوردستاني داگير
كراوى ژير دھسه لاتي
ئيران ،
كۆبونھوھ يھه كيان

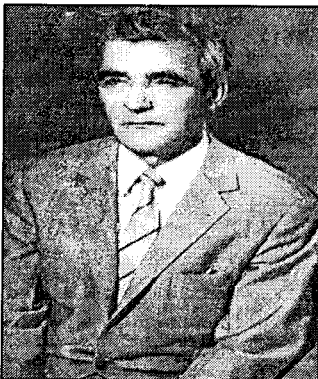
۱۹۸۶/۳/۷

ئھنجامداو لھ ئاكامى ئھو كۆبونھوھ يھه دا ريكھووتنى ئاشت بوونھوھ يان
مۇركردو رايانگھ ياند .

ئھويش بھ ناوى پارتى ديموكراتى كوردستان و يھكيھتى نيشتمانى
كوردستان ، بلأوكراوھ ، كھ كاردانھوھى كاريگھرى ھھبوو لھ سھر تيكرى
بزووتنھوھى رزگاربخوازي گھلى كورد لھ كوردستان .

بھ پرباؤونى كودھتاي سھريازى لھ شارى خھرتوومى پايتھختى سوودان ،
بھ سھر كردايھتى وھزيرى بھرگري عھبدولرھحمان سووارزھب ، لھ گھل
ژماريھك لھ ئھفسھرھكاني و ئھنجوومھنيكى سھربازيان پيك ھينا لھ سھر
ولآتھكھدا.

۱۹۸۶/۳/۲۶

رووناكبيرو شاعرى گھوورھى
نھتھوھي و نيشتمانى ناودارى كورد
مامۇستا ھيمن مالئواويى لھ گھل و
نیشتمانه كھى كرد لھ رۇژھه لاتي
كوردستاني داگير كراوى ژير دھسه لاتي
رژيمنى ئيران ، ئھويش دوای گھرانھوھى
لھ ھھندھران بھ تايبھتى لھ ئسراق بو
ئيران .

۱۹۸۶/۴/۱۷

مامۇستا ھيمن لھ بھھارى سالى ۱۹۲۱ شھوى جھژن لھ گوندى لاجين لھ
نزيك سابلاخ چاوى بھ جيھان ھھلھيناوھ ، ئھم شاعيرھ بھ ھوى ھھلويستھ

نەتەۋەيى و نىشتىمانىيەكەى ئىيش و ئازارى زۆرى چەشتوۋە و دەربەدەر
كراۋە لە لايەن رىمى شاي ئىران لە ناو گەل و لەسەر خاكي نىشتىمانەكەيا

تەقىنەۋەى و وىستگەى
ئەتۆمى - تىشرنۆيل -
لە كۆمارى ئۆكرانىيائى
يەكئىتى سۆقىيەت ، كە
بوۋە ھۆى كارەساتىكى
گەۋورەى ئەتۆمى نىوو
دەۋولەتى لە جىھان ،
كە كاردانەۋەى لە
سەربارى مروۆو
ژىنگەيى لە سەر

۱۹۸۶/۴/۲۴

ناۋچەكەو وولاتەكەو جىھان ، ھەروا كاردانەۋەى كارىگەرى بەردەوامى
ھەبوو و دەبى لەسەر ژيانى گەلانى ئۆكۆانىيا و لە كىشووەرەكەدا .

شاندى ھونەرى
پارىزگاي سلىمانى بە
سەرىپەرشتى - ئەنۋەر
قەرەداغى - بەرەو
شارى تىكرىت -
پارىزگاي سەلاھەدىن
... چوون بۇ بەشدارى
كردن لە يادى لە

۱۹۸۶/۴/۲۸

دايكبۋونى سەرەك كۆمارى و سەرۆكى ئەنجومەنى سەكرىيەتى شۆرشى
رژىمى بەعس لە ئىراق - سەدام حوسىن - ، تەۋارى ئەو گۆرانيانەى كە
لەو رۆژەدا ھەرىكە لە قوتابيانى - دار المعلمات - و - ئامادەبىيەكان و
قوتابخانە پىشەبىيەكان و چالاكى قوتابخانەكان - دەلئىن :-

دابەشكىردىنى مۇزىكاكانيان لەلەين ئەنومەر قەرەداغى بۇ كرابوو ... ئەمە جگە لەوھى كە ئەو خەلگەى ئەنومەر قەرەداغى بىردىبونى بۇ شارى تىكرىت ، حەوت پاسى گەورە بووو ناوبراو ھەرەشەى لە باوكى ئەو كچانە كىردوو ، كە ئەگەر كچەكانيان بۇ تىكرىت نەنیرن ، ئەوا شكاتيان لى دەكات ، لەكاتىكدا ئەو كچانە قوتابى بوون نەك گۆران بیژ ... خەرجى ئەم كارانەش لەسەر بوودۆھى بەعسى دەسەلاتدار بووو جگە لە پاداشتى ئەنومەر قەرەداغى .

جىگەى باسكىردنە كە ئەو گۆرانى بیژوو ھونەرماندو نووسەرو رۆژنامەنووسانەى تاكوو راپەرىنەكەى بەھارى / ۱۹۹۱ خزمەتى بەعسیان كىردوو بە بەژن و بالای بەعسیان دا ھەلگوتووہ ... ئەمرۇ پىئوست ناكات خۇيان بكن بە نىشتیمان پەرووہرو شۆرشگىر بەرامبەر بەراستگۇ و خۇراگرەكانى كە پىنووسى ئەم ھونەرماندو نووسەرو رۆژنامەنووسانە قەدەخەكراو بوون لەسەر دەمى بەعس لە ئىراق بە تايبەتى لە ھەرىمى باشوورى كوردستاندا .

جا من نامەوى يەكە يەكە ناوہكانيان بىنم ، بەلام دەتوانن بگەرىنەوہ سەر . گۆقارى لقین و ھاوالاتى و جەماوەر و چەندىن رۆژنامەو گۆقارى دىكە ... بەلام كىشەو مەملانىيى نيوان پارتى و يەكەتى وى كىرد ، كە ئەمانە بىنە شۆرشگىر و پىنووسى راستگۇ .

بەلام مېژوو جولا ئەوہى كورد نەفرەت لەوانە و يارمەتى دەرەكانيان و دەنگ و پىنووسەكانيان لە دەكات لە ئىستاو لە داھاتوو لەلەين گەلى كورد لە كوردستان .

زانايانى يەكەتى سۆقىتە لە بواری ئەتۆمى بلاويان كىردوو ، كە كارەساتى وويستگەى ئەتۆمى تىشرنۇبۇل لە كۆمارى ئۇكرانىا كاردانەوہى كارىگەرى ھەيە لە ناوچەكەدا بۇ ماوہى حەفتا سالى داھاتوو لەناوچەكەدا ، كە دەبىتە ھۆى مردنى زياتر لە ۴۸۰۰ مندال و ۱۵۰ ھەزار ھاوولاتى دىكەش ، كە تووشى نەخۆشى جۇراو جۇر ھاوتون و دىن لەئاندىدا .

1986/8/30 كۆچى دوايى پەيكەرتاشى بەناوبانگى سەدەي بېستەم - ھىرى سەبىنسىر مۆر - لە دواي مەملانىي دژوارى بەردەوام لەگەل نەخۆشەكانى ، ئىستاش لە زۆر گۆرەپان و باخچە و سەنتەرەكانى دىكەي نىوو شارو بەردەم تەلارە مەزنەكان بە چاۋ دەكەۋىت ، نەك ھەر لە ئەوروپا بەلكوو لەئەمەرىكاي باشووريش دەبىنرئىت لە ناۋچەو كىشووەرەكەدا.

1986/9/29 پىرۆژەي دروستكردنى بەنداۋى بىخەمە درايە دەست كۆمپانىيى ھاۋبەشى نىۋان كۆمپانىيى - ئانكا - ي توركى و كۆمپانىيى - ھىدروكردىنيا - ي يۈگسلافي پىشوو ... ھەروا تەندەرى كارى كەھرۆ ئاۋبىيەكەش - واتە پىرۆژەي كارەبايەكەش - بەگۈيرەي گرىبەستىك لە 1988/10/1 درابە كۆمپانىيى - ئانكرا - ي يۈگسلافي ، پارەي تىچوونى ھەردوو گرىبەستەكەش بە مىليارىك و 750 مىليۇن دۆلار مۆركرا .

ھەروا كاتى دەست پىكردنى پىرۆژەكە سەرەتاي سالى 1987 بوو ... لە ماۋەي نىۋان سالى 1987 تاكوو داگىركردنى كوئىت لە سالى 1991 لە 34% ي پىرۆژەكە ئەنجامدرا بوو ... واتە لە 34% تەۋابوۋەو لە 76% ماۋە ، ئەمەش لە دواي فروشتىن وبە تالان بردنى ھەموو كەل وپەل و شەمەكانى كارى پىرۆژەكە لەلايەن بەرپىسان و كەسانى دىكەي سەرەك ھۆزەكان بە بىرىك پارە لەلايەن سەرگردايەتى كورد لە ھەرىمى باشوورى كوردستان .

چۈنئەتى پىرۆژەي بەنداۋى بىخەمە كە بەگۈيرەي لىكۈلىنەۋەكەي كۆمپانىيى EPDC يابانى ... پىرۆژەي بەنداۋى بىخەمە دەكەۋىتە سەر زىيى گەورە لە نىزىك گوندى بىخەمە لە سەر ئەو دەربەندەي كەچىيى پىران دەبرىي و نىزىكەي 50 كىلۆمەتر لە شارۋچكەي شاقلاۋە دوورە ... جۆرى بەنداۋەكە بەردى رووكامىيەي بە دىژايى بەنداۋەكە 230 مەترە ... ھەروا دىژىيەكەي لە سەرەۋە 15 مەترە ... گەورەترىن پانىشى لەژىر ئاۋەۋە 1000 مەترە ... بەنداۋەكە 604 مەتر لەسەر ئاستى دەرياۋە بەرزە .

بەندى ئاۋى بېخە

ھەروا ئاۋى گىلانە ۱۷ مىليارد مەتر سىجى ئاۋى ھەيە ... ھەروا ۱۵ دەرگى ھەيە كە ۳ دەرگى بۇ ئاۋ لە بەر رۇيشتەنە ۲ دەرگى بۇ چۆلگەرنە ... ھەروا ئاۋى بەرھەم ھىنانى وزە كارەبى سالانە ۱۵۰۰ مىگاۋاتە ... كە ويستگە كارەباكە ۶ تۇربىن پىك ھاتوۋە .. كە ھەر تۇربىنە ۲۵۶ مىگاۋات كارەبا بەرھەمدىنى ... ھەروا رويەرى بەندى كە - ھەوز - ۲۲۳ كىلومەتر سىجا دادە پۇشى لە زەۋى كە ۶۰ گوند لە خۇ دەگرى و ۳۰ گوندى عەشیرەتى سورچى و ۳۰ گوندى بارزانىھەكان .

جىگە ئامارە پىكرەنە كە شوپىنە ھەرە بە ناۋبانگەكانى كوردستان بە ئاۋ دادە پۇشى ۋەك شوپىنەۋارى شانەدەرۋ رىزان و بلى و بارزان ... لە گەل ئەۋەشدا ئەم پرۆژەيە گەر لە داھاتوۋ بەشىۋەيەكى گونجاۋ لەبار لەسەر بنەماي تويژىنەۋەيەكى زانستىانە سەردەمى و بە ئامارەكانى تەكنولۇژىيە سەردەمى دەتۈنرى دەشتى ھەۋلىر و كەندىناۋە قەراجىش ئاۋدىر بكات ، بەدروسىتكرەنى چەندىن رويار لەسەر بەندى كە بەرەۋ ئەۋ شوپىنەنى كە باسما كەرن لە ھەرىمى باشۋورى كوردستان .

۱۹۸۶/۱۱/۷ هونه‌رمه‌ندو گۆرانی بیژو
 مامۆستای زانکۆی سه‌لاحه‌دین ،
 مامۆستا شه‌مال سائیب له‌ شاری
 سلیمانی له‌ هه‌ریمی باشووری
 کوردستان کۆچی دوایی کرد .

۱۹۸۶/۱۱/۱۱ به‌بیراری پارێزگاری پارێزگای هه‌سه‌که‌ به‌ش‌ییوه‌یه‌کی فه‌رمی
 به‌کاره‌ینانی زمانی کوردی قه‌ده‌خه‌ کرا له‌ شارو شاروچکه‌و گوندنه‌کان ،
 له‌ شووینی کارکردن له‌ پوژئاوا‌ی کوردستانی لکی‌راو به‌ سووریا .

۱۹۸۶/۱۱/۱۴ بیریاری نه‌نجومه‌نی سه‌رکردایه‌تی شو‌رش‌ی رژیمی به‌عس له‌ ئی‌راق
 به‌ژماره‌ / ۸۴۰ ، که‌ تیا‌یدا هاتیه‌ :-

نه‌ویش به‌ندکردنی هه‌ر که‌سیکی جووین یاخوود ئی‌هانه‌ی سه‌ره‌ک
 کۆماری سه‌رکردایه‌تی شو‌رش‌و پارتی به‌عس و نه‌ندامانی نه‌نجومه‌ن بکا
 به‌به‌ندکردنی هه‌تا هه‌تا له‌ ناو ئی‌را‌قدا .

۱۹۸۶/۱۲/۱۷ هونه‌رمه‌ندو گۆرانی بیژی ناوداری
 کورد مامۆستا محمه‌د عارف
 جه‌زراوی له‌ شاری ده‌وک کۆچی
 دوایی کردوو .

۱۹۸۷

۱۹۸۷/۱/۱۰ رژیمی به‌عس له‌ ئی‌راق لاشه‌ی - ۷۰ - مندا‌لی کوردی دایه‌وه‌ ده‌ست
 که‌سو کاریان ، که‌ ته‌مه‌نیان له‌ نیوان ۱۳ تا ۱۶ سا‌ن بوو، شایانی باسه
 که‌ته‌مه‌نیان گه‌روه‌کرا بوو ، بو‌ئه‌وه‌ی فه‌رمانی کووشته‌نیان بیان

گىرېتەوہو لە ھەمان کات بۆ ھەریەکیان - ۳۰ - دیناری سوویسری لەکەس و کاریان وەرگرت ، کە نرخى خنکاندنیان بوو لەگەڵ ئەوھشدا دانانی پرسەکەشیان لێقەدەخەکردن .

کۆچی دوایی گۆرانی بیژى ناودارى کورد - خوداداد عەلى - لە ئەنجامى نەخۆشیەکی کووشندەو ھەژاری و کەساسى ، کە گۆرەکەى لە نزیک - ئەلەن - لە گۆرستانی شار نىژراوہ لەشارى سلیمانى لەھەریمی باشوورى کوردستان .

۱۹۸۷/۱/۱۸

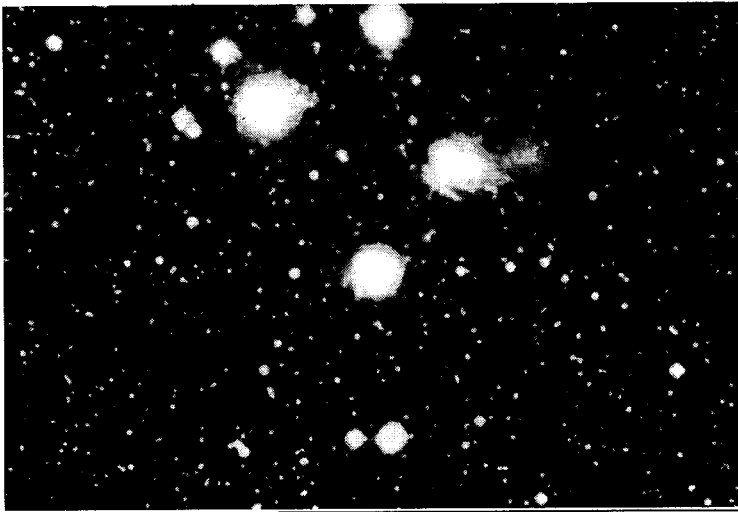
سەرکردەى کورد - ئیدریس بارزانى - لە شارۆچکەى - سلێفانى - سەر بەناوچەى پارێزگای ورمى پۆژھەلاتى کوردستانى داگیر کراوى ژێر دەسەلاتى ئىران ، مائناوایى لە گەل و نیشتیمانەکەى کرد ، کە ئەمەش بووہ ھۆى لەدەست دانى سەرکردەى کى بزوتنەوہى رزگاربخوازی کورد لە کوردستان .

۱۹۸۷/۱/۳۱

جیگەى باسکردنە کە سەرکردەى کورد لە باشوورى کوردستان لە سالى ۱۹۴۴ لە گوندى بارزانى سەر بە پارێزگای ھەولیر چاوى بەجیھان ھەلھیناوە ، ئەم کەسایەتییە کورى سەرکەدەى کورد مستەفا بارزانى ، ئیدریس بارزانى لە تەمەنى مندالیەوہ لە ناو ئیش و ئازارى گەل و نیشتیمانەکەیدا پەروەردە کراوہ و بەشداری تەواوى لە خەباتى بزوتنەوہى رزگاربخوازی کورد کردوہ لە ھەرىمەکەدا .

ھەروا رۆلى بالای ھەبووہ لە چارە سەر کردنى کیشەکان و بەشداری ریکووتننامەى ئادارى / ۱۹۷۰ کردوہ لە گەل حکوومەتى ناوھندى لە شارى بەغدا ، ئەم کەسایەتییە دواى نىسکۆى شۆرشى ئەیلول رۆلى بالای ھەبووہ لە دووبارە دەستپیکردنەوہى شۆرشى گەلى کوردستان لە ھەرىمی باشوورى کوردستاندا .

- ۱۹۸۷/۲/۱ كوردنەھەي بەشى كوردى لە رادىيۆى - دورتمۇند - ئەلمانىا - كرايەھە ...
ماوەكەي يەك كاتژمىر بوو ... ئەم وئىستگەيە بە ۸ زمان بەرنامەكانى خۆى
بەخش دەكرد ، لە ئەلمانىا و دەورووبەرى لە كىشووھلرەكدا .
- ۱۹۸۷/۲/۲ لە راپرسى گەلانى فلپىن دەستوورى نوئى وولاتەكەيان راگەياند بەپىك
ھىنانى دوو ئەنجوومەن ، ئەويش ئەنجوومەنى پىران كە ژمارەيان ۲۴
ئەندام بوو ، لەگەل ئەنجوومەنى نووئىنەران كە ژمارەيان ۲۵۰ ئەندام بوو ،
بە ديارىكردنى دەسەلاتى سەرۆك كۆمار بۆ ماوەي شەش سال ، كەنابى
دووبارە خۆى ھەلبژىرتتەھە بۆ پۆستى سەرەك كۆمار لە وولاتەكەدا .
- ۱۹۸۷/۲/۲۷ زاناكان ئەھەيان سەلماندووه كە ھەموو ئەستىرەيەك لەو گەردوونەدا
ماوەي ژيانى خۆى ھەيە ، وەك ھەر گيان لە بەرىكى دىكەو ھەر يەكە بە
پىي بوونى خۆى ... جا ئەستىرە بىت ، ياخوود رۆژ بىت ياخوود دارو
درەخيت وگژوگيا و ئازەل و زىندەھەربىت ، ياخوود مروۋە بىت .
كە لە سەرەتا لە داىك بوونەو دوايى گەشەكردنەو دوايى پىگەيشتووھو
دوايى لەكاتى ئامادەيەو دوايى بەرەو مردن ... بە ھۆى كامىراي تەلسكۆبى
پىشكەوتوو بەتايبەتى لە سەھەي بىست و يەك ، زانستى نوئى ئەھەي
سەلماندووه كە سەدا ئەستىرە تووشى ئىش و ئازار دەبىت .
ئەويش بە ھۆى تىك ھەلكشاوى گەردىلە جۇراوجۇرەكان و كۆتايى ھاتنى
ماوەي ژيانى ئەم جۇرە گەردىلانە ، كە ھەر ئەستىرەيەك بە مليون
گەردىلەي ترشاتي و سوورى و شىرىنى و ئاسنى و مزرو گەردىلەي
دىكەي كىمياوى و فيزياوى تيايەو ، بەرەوام دەبىت لە جموجوئى لە
ماوەي ژيانى ئەم ئەستىرەدا .

بۇ نىمۇنە لە ۲/۲۷ ئەستېرەيەكى زەبەلاح دەرکەوت بەناۋى - سوۋبەر ئۇقا - كە ئەۋىش ۋەك پىكھاتەيەكى دەرئەنجامى روناكىك بىت ، كە لە ئەنجامى تەقىنەۋە ھاتىتە كايەۋە لە ئەستېرەي دىكەي زەبەلاح بەناۋى - سىدىلىك - كە تەقىنەۋەكەي بەر لە ۱۷۰,۰۰۰ ھەزار سال بەر لە ئىستا روۋىداۋە .

بەلام لەم رۇژە ئەم روناكىيە گەيشتۇتە سەر زەۋى ... واتە رووناكى ئەۋ تەقىنەۋەيە لە دۋاى ۱۷۰,۰۰۰ ھەزار سال رووناكى لە تەقىنەۋەكەي گەيشتۇتە ئىمە ۋ ئەۋ ئەستېرەيەش ۱۵۰,۰۰۰ ھەزار سال رووناكىە .

سەرچاۋە:- ايات العلوم الكونيه - بەرگى ۲/۱ لە ۱۴۷ كۆمەلە زاناي جىھانى كە ژمارەي ۱۶۹ زانا ۋ تۈيزەر بەشدارى تياكردۋە . چاپى يەكەم /۲۰۰۷ .

۱۹۸۷/۲/۲۸ رۇژمى بەعسى لە ئىراق ، لە ماۋەي شەرى لە گەل رۇژمى ئىران - ۱۰۰ -
 موۋشەكى - سكوۋت/ب- ھاۋىشتە سەر شارەكانى ئىران لەۋانە - ۸۹ -
 موۋشەك تەنيا بۇ سەر شارى تارانى پايتەخت بوو .
 بەلام ئىران - ۱۲۵ - موۋشەكى ھاۋىشت بۇ سەر شارەكانى ئىراق لەۋانە
 - ۳۴ - موۋشەك بۇ سەر شارى بەغداي پايتەختى ئىراق بوو لە ماۋەي
 شەر لە نىۋانىندا .

۱۹۸۷/۳/۱۶ لە بىرپارىكى سەرکردايەتى رۇژمى بەعسى لە ئىراق ، بە سەرکردايەتى
 سەدام حوسەين ، ئەۋىش بەگۈرپىنى بارى كرىكار بۇ فەرمانبەر لە ھەموو

دام و دەزگاكانى دەوولەتى ئىراق ، بەتايىبەتى لە كارگە و پرۆژە
هەمەلايەنەكان لە وولاتەكەدا .

پەرلەمانى ئەوروپا لە بېريارىكى ناپرەزايى خۆى راگەياندا ، لە بارەى گرتن و
١٩٨٧/٤/٩
نازاردان و شەهيدكردنى ٣٠٠ مندالى كورد لە پاريزگاي سليمانى لە
باشوورى كوردستان ، كە لەلايەن سيخوورەكانى بەعسى لە ئىراق ئەنجام
درايوو لە هەريئەكەدا .

١٩٨٧/٤/١٥
هيزشى كيميابارانى پزىمى بەعسى لە ئىراق ، بۆسەر گوندى شىخ
وہسانان ئەنجامدرا ، كە بووہ ھۆى شەهيد بوونى بەدەيان ھاوولاتى كورد
، كە ٢٦ ئافرەت و ٥٥ مندالى تيدا بووہ قوربانى ، لەھەمان پوژ پزىمى
بەعسى لە ئىراق بەكترياي - تيفوئيدى - لەدزى كۆمەلگاي پەنابەرە
كوردەكانى توركييا بەكار ھينا .

١٩٨٧/٤/١٦
گوندى شىخ وەسانان لە دواى كەوتنە بەرشالوى چەكى كيمياوى ،
ئەوانەى بوونە قوربانى و ھاوولاتيانى ديكەش بەتراكتورو ئۆتۆمبيل
ھەلدین و پوو لە نەخۆشخانەكانى شارۆچكەى رانيە و شارى ھەوليئە
لەھەريئە باشوورى كوردستان دەكەن ، بۆ تيمار كردن .

بەلام لە ناو نەخۆشخانە لەلايەن پياوانى ئەمنى بەعسى پاريزگاي ھەوليئە
رفيندەران و لە رۆژى ٤/١٧ لە گۆرى بەكۆمەل زیندە بەچالكران لە
گۆرستانى كارگەى قير لە باشوورى شارى ھەوليئە لە سەر ريگاي مەخموور
ھەوليئە لە هەريئەكەدا .

١٩٨٧/٤/١٩
بە ھۆى ھەرەشەكانى رزىمى ئىسلامە لە ئىران ، لە سەر وولاتانى كەنداو
، بە تايىبەتى كوويئە و سعودىيە ، لەو كاتەش كوويئە ھەولنى پاراستنى
وولاتەكەى دەدا ، و لە لاىەكى ديكە ئەمەريكا پشتگيرى دوولايەنەى
پەپرەو دەكرد .

لەو كاتەش سەير بوو كە بەرپرسى نووسینگەى وەزارەتى دەرەھى
ئەمەريكا - كاترين كۆتشى - سەردانى كوويئە كردو لە گەل وەزيرى
دەرەھى كوويئە و جيگىرى سەرەك وەزيرانى كوويئە - سەباح ئەحمەد
ئەلسەباح - كۆبوونەوہ و پىي راگەياندا ، كە شەپرى سارد لە نيوان يەكئەتى
سۆقيەت و ئەمەريكا ھىشتا كۆتايى نەھاتووہ و دورنيئە رووبەر و بوونەوہ

لەنئىوان ئەمەرىكا سۆڧىيەتى ئەنجام بەردى.

لە بەر ئەۋە دەبى رەزىمەندى سۆڧىيەت ۋەرگىرى بۇ ھىۋور كىردنەۋەى بارو دۇخەكە لەرۇژھەلاتى ناۋىن ، ۋ لەلەيەكى دىكەش سۆڧىيەت خۋاست يارى ئەۋە بوو ، كە ھىزەكانى سوۋپاي لەدەرىياكان لەسەر كەنداۋ بىلۋىيەتەۋە لەپىناۋ بەدى ھىنانى مەرامەكانى چ لە كەنداۋ چ بەرامبەر ئەمەرىكا ئىران لە ناۋچەكەدا ... ھتد .

كۆچى دۋايى نووسەرۋو رۇژنامەۋان ۋ كارمەندى خزمەتگۈزارى شارۋانى لە پارىژگاي ھەۋلىز مامۇستا - محەمەد مەۋلۇد - ناسراۋ بە - مەم - بەنەخۇشەيەكى كوشندە لە يەككە لەنەخۇشخانەكانى شارى بەغداي پايتەختى ئىراق ... دۋاي كۆچى دۋايى ، تەرمە پىرۇزەكەى لە گۇرستانى قەزاي شەقلاۋە نىژاۋە .

۱۹۸۷/۵/۷

شايانى باسە مامۇستا مەم لە سالى ۱۹۲۷ لە ھاۋىنە ھەۋارى شەقلاۋە لە بنەمالەيەكى ئاۋارەى لە بنەچەدا خەلكى رۇژھەلاتى كوردستان چاۋ بە جىھان ھەلدىنى ، قۇناخەكانى سەرەتايى ۋ ناۋەندى لە شارۋچكەى شەقلاۋە تەۋاۋ دەكات ، بەلام بە ھۇى ھەزارى ۋ كەم دەرامەتى ناتۋنى لە خۋىندن بەردەۋام بىت .

نوسەر بەنۋوسىنى شىعەر چۆتە مەيدانى ئەدەبى ۋردى ۋ پلەى ئەدەبى ز كوردى ۋ لە دۋايىدا بوۋتە چىرۇك نوۋسىكى راستەقىنەۋ ، يەكەم تاقىكىردنەۋەى چىرۇك نوۋسىنى دەگەرئىتەۋە بۇ سالى ۱۹۵۱ ، كە چىرۇكىكى بەناۋى - برسەيتى بەھىزترە - نوۋسىۋوہ .

دۋاي ئەۋىش زنجىرە چىرۇكىكى سەرکەۋتۋوى نوۋسى ۋ لەسالى ۱۹۵۷ دەستى بەبىلۋور كىردنەۋەى چىرۇكەكانى لەگۇقارەكانى - ھىۋا ، بلىسە - رۇژى نوۋى - كرد ، دۋاي رىكەۋتنامەى ۱۹۷۰/۳/۱۱ بەرھەمەكانى

لەگۆقارى ھەولېرو رۇژنامەى براىەتى و رۇژى كوردستان بلاوكردۇتەوہ .
 مامۇستا يەكەم چىرۆك نووس بووہ كە چىرۆكەكانى وەرگىرايىتە سەر
 زمانى ئەوروپايى ... چىرۆكەكانى لە دوو بەرگدا لەسالى ۱۹۷۰ - ۱۹۸۴
 بلاوكردۇتەوہ . مامۇستا لەكارە پىرۆزەكانى بەردەوام بووہ تاكوو
 مائناوايى لەگەل و نىشتىمانەكەىا كردووه لەباشوورى كوردستان .

۱۹۸۷/۵/۱۸

بەھۇى ھەلەى يەكك لە فرۆكە سەربازىەكانى سووپاي ئىراق بە دەست
 نىشان كردنى رەگەزى - ترادى - ئەمەرىكى لە نزيك كەنارى بەحرىن كە
 ترادى - ستارك - بوو ، لەو كاتەش مووشكەكانى ھىزەكانى سووپاي
 ئىران لەكەنارەكە بوون ، بەمووشكى جۆرى لىجىدا - ئەكزۇسىست - و لە
 ئەنجام بووہ ھۇى كووشتنى ۲۸ لەئەفسەرو دەرياوانەكان .

لەوكاتەش سەرۆكى ئەمەرىكا رۆلاند رىگان ھەرەشەى لەئىران كرد
 سەرەراى ئەوہى كەھاويىشتنى مووشكەكە ئىران نەبوو ، بەلكوو ئىراق و
 بوو، داوى ئەوہ داواى لىببوردنى لە ئەمەرىكا كردو قەرەبوى خىزانە
 كووزراوہكانى كردەوہ ھەر خىزانىكى بە - ۸۰۰۰ - ھەزار دۇلارى
 ئەمەرىكى لە لاىەن ئىراق .

۱۹۸۷/۵/۲۹

سكرتىرى گشتى مەكتەبى باكوورى پارتى بەعسى ەرەبى سۇشياسلىتى
 لە ئىراق - عەلى حەسەن مەجىد - دەسەلاتىكى ئەوتۇى پىدرابوو .
 كە لە باكوورى ئىراقدا ھاوتاي دەسەلاتى سەدام حوسىن بوو كە
 دەسەلاتى بە سەر ھەموو دەزگاكانى دەولەتدا دەشكا .

شايانى باسە عەلى كىمىاوى خاوەنى بروانامەى خویندن نەبوو ، كە
 نائىبى - واتە جىگر - و ەرىفى سەربازى بوو لە رىزى سووپاي ئىراق .
 بەلام لە بنەمالەى سەدام و خەيرووللا تىلفاح بوو ، كە باوكى عەدنان
 خەيرووللاى وەزىرى بەرگرى ئىراق بوو ، ئەم دەسەلاتەش تاكوو
 ۱۹۸۹/۴/۲۳ بەردەوام بوو لەناو سەركردايەتى پارتى بەعسى ئىراق .

۱۹۸۷/۶/۱۴

دەرچوونى نووسراو لە لاىەن ئەمىندارى نەينى دەولەت - عەلى مووشدە
 كام - امىن سەرالدولە - بۇ ھەموو رىكخراوہكانى پارتى بەعسى و
 فەوجەجاشە كوردە خۇفرۆشەكان ، كە دووپاتى ئەوہ دەكاتەوہ لە سەر

پاميارىھەتى راگوواستنى بەكۆمەل .

ئەويش بەرامبەر بەگەلى كورد ، بە كووشتنى ھەراو ولاتىھەكى كوردو بە لەناوېردنى ئازەل ، كە لەسەر خاكى كوردستانە ، ئەونووسراوھش بۇ لىژنەى رېكخستنى ئەفواجى بەناوبەرگى نىشتمانى پەوانەكراوھ ، بە ژمارە/نە/ش/ ۶۶۴ لە ۱۹۸۷/۶/۱۴ .

نوسراوى لىژنەى رېكخستنى ئەفواجى بە ناو بەرگى نىشتمانى ژمارە ۱۱۷۵ لە ۱۹۸۷/۶/۹ ، كە ھاوپىچە بەنوسراوى رېكخستنى باكوورى پارتى بەعسى لەژىر ژمارەى نەھىنى و كەسى /۲۸/ ۲۶۵۰ لە ۱۹۸۷/۶/۲۸ كەھاتىھ :-

۱- قەدەخە كوردنى خۆراك بۆئەو ناوچانەى كەبەر راگوواستن دەكەون لەگەل ئۆتۆمبىل و ھەركارىكى دىكە لەقۇناخى دووھى راگوواستن لەكۆمەلگا زۆرە ملېيەكاندا .

۲- بە ھىچ شىووەھەك نايىت ئاوەدانى لەو ناوچانەى راگوواستنى قۇناخى دووھ دەيانگىتەوھ تاكوو ۱۹۸۷/۶/۲۱ بىمىنى .

۳- لە دواى كۆتايى ھىنان بە وەرزى زستان ، كە لە ۹/۱۵ كۆتايى دىت و نابى بەردەوام بن لەكارە كشتووكالىھەكان بۇ وەرزى زستان و ھاوین لە ناوچەكاندا .

۴- قەدەخە كوردنى مەرومالات لەوناوچانەى كە قەدەخەكراوھ .

۵- لەسەر ھىزى سەربازى لەو ناوچەى لىى بەرپرسىارە ھەلسن بەكووشتنى ھەرمروقىك و ئازەلىك كە لە ناوچەكە بەدى دەكرىن .

۱۹۸۷/۶/۲۸ فرۆكە جەنگىھ سەربازىھەكانى رژىمى بەعسى لە ئىراق ، شارى سەردەشتى پۇژھەلاتى كوردستانى داگىر كراوى ژىر دەسەلاتى ئىرانىان بۆردومان كرد ، كە بووھ ھوى شەھىد بوونى ۱۳۲ ھاوولاتى و زامدار بوونى زياتر لە ۵۰۰۰ ھەزار ھاوولاتى كورد ، كە لەو ھىرشەدا چەكى كىمىيائى ژەھراوى تيا بەكار ھىنابوو لە شارەكەدا .

۱۹۸۷/۷/۱۷ گرىدانى يەكەم كۆبوونەوھى پارتە كوردستانىھەكان لە باشوورى كوردستانى لكىنراو بەئىراق لە بارەگائى بىرۆى پاميارى پارتى دىموكراتى كوردستان ، لە پىناو پىك ھىنانى بەرھى كوردستانى و يەكخستنەوھى مالى

كوردى لە باشوورى كوردستان.

۱۹۸۷/۹/۷ بەپىي نووسراوى ژمارە/ ۴۳۵ ەي مەكتەبى رىكخەرى باكوورى پارتي بەس ، ەلسا بەراگوواستنى خىزانە تىكدەرەكان واتە - خىزانە كوردەكان- لەتەمەنى ۱۲ تا ۱۵ سال راگوواستنى دايكان ەتا گەر منداليان شەھىدى رىگاي بەس و شووين بزى بى ياخوود كورەكانيان ەتا لەريزى سووپاي رژىمى بەعسش بى .

۱۹۸۷/۹/۲۹ لە ئەنجامى ەلبژاردنى پەرلەمانى توركييا پارتي دايكى نىشتمانى زۆرىنەي كورسيەكانى بەدەست ەيناو تۆرگۆل ئۆزال پۇستى سەرەك ەزىرانى گرتە دەست لە توركييا .

۱۹۸۷/۱۰/۷ ەلگىرسانى راپەرىنى گەلى فەلەستىن دژى دەسەلاتى ئيسرائىل بە ەوى كووشتنى چوار لە گەنجى فەلەستىنى لە ۷/۶ ، كە ئىخوان مسلمىنەكان فتىلى ئەو راپەرىنە بوون لەخاكى فەلەستىن دژى ئيسرائىل لە ناوچەكەدا .

۱۹۸۷/۱۰/۲۰ ەونەرەندو گۆرانى بىژى نەتەوہىي و نىشتمانى مامۇستا - تايەر تۆفيق كۆچى دوايى كرد لەشارى ەولير . كە لەدايك بووى شارۆچكەي كۆيەيە لە ەريمى باشوورى كوردستان .

۱۹۸۷/۱۱/۷ جيگري سەرکۆمارى تونوس - زىن عابدين بن عەلى- ەلسا بە كودەتايەكى ئاشتىانە ، ئەويش بەلابردنى سەرەك كۆمارى تونوس حەبىب بورقىيە لە سەرۆكايەتى تونوس و خوى كردە سەرۆك كۆمارى تونوس و لەدەسەلات بەردەوامە لە سەر وولاتەكەدا .

۱۹۸۸

۱۹۸۸/۱/۱۲ كۆچى دوايى ئەدىب و
 مېژوونووسى كورد مامۇستا -
 مېرزا محەمەد ئەمىن مەنگورى ،
 ناسراو بە - مېرزا مەنگورى -
 لە شارى سلېمانى لە تەمەنى ۷۸
 سائىدا كە تەرمەكەي لە
 گۆرستانى گردى سەيوان بەخاك
 سېئردرا ... بەلام لەسەر داواي
 خۇي بەر لە مردنى لە
 ۱۹۹۲/۶/۱۶ لە مەراسىمىدا
 تەرمى پىرۆزى گواستراو بۇ سەر

شاخى كىيوە رەش لە شارۆچكەي رانىيە سەر بە پارىزگاي سلېمانى لە
 ھەرىمى باشورى كوردستان .

شايانى باسە مامۇستا مەنگورى لە سالى ۱۹۱۵ چاوى بە جىهان
 ھەلھىناوە لە ناوچەكەدا . ئەم نووسەرە ۲۴ كىتېبى مېژوويى چىرۆك و
 شىعەرى نووسىيوو كە بەشىكىيان بە چاپكەيەندراوە لە كوردستان ...
 ئەوانىش :- ۱- ھەنگاويك بۇ سەر كەوتن لە سالى ۱۹۳۷ . ۲- كەشتى
 ئەستېرەي مەرىخ لە سالى ۱۹۷۱ . ۳- زېرىنىاي نامىدى لە سالى ۱۹۷۱
 فەيروزخانى پىشتكۆ لە سالى ۱۹۷۰ . بوكىكى ناكام لە سالى ۱۹۷۱ .

سەرچاوە :- رۆژنامەي ئىراق ۱۹۹۰/۱/۲۳ .

۱۹۸۸/۱/۱۶ بلاوكردەنەوئى يەكەم بەيائنامە ، كە ناوى جوولانەوئى ھەماسى لە سەر بى
 لەداوى ۴۰ پۇژ لەبەرىابوونى راپەرىنى جەماوەرى فەلەستىن دژى ئىسرائىل
 ، كە لە ۸/۱۴ ى ھەمان سال پىرۆگرامى جوولانەوئى ھەماس بلاوكرىاھو
 بەئامانچ و تىكۆشانى جوولانەوئى ھەماس ، كە جوولانەوئى ھەماس ئىسلامىيە
 پىرۆگرامەكەشى ئىسلامىيە لە ھەموو بوارەكاندا لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۸۸/۱/۱۸ كۆچى دوايى كەسايەتى فۆلكلور پەروەرى كورد مامۇستا ئەحمەد بەكر
 ناسراو بە - ئەحمەد ئاكۆ - لە شارى ھەولېز، شايانى باسە كە مامۇستا
 ئەحمەد لە سالى ۱۹۲۳ لە شارى رانىيە سەر بە پارىزگاي سلېمانى چاوى
 بە جىهان ھەلھىناوە ، داوى ئەو ھەخىزانەكەي چۆتە شارى كۆيەو خويىندى

سەرھەتايى و ناوھەندى تىدا تەواوکردووھ .

دوای ئوھ چۆتە شارى بەغدا و لە قوتابخانەى كشتووكاڵ لە ئەبوو غرئىب دا خويندنەكەى تەواوکردووھ ... لە ساڵەكانى ۱۹۵۶ - ۱۹۵۷ - ۱۹۵۸ خويندنى كۆليژى لە وولاتى مغرب تەواوکردووھ . دوای گەرانەوھى بۆتە بەرئوھ بەرى دارستان لە پاريزگای ھەولير .

لە دوای دامەزراندنى پارتى ھىوا بە سەرۆكايەتى رھىق حلمى لە ساالى ۱۹۳۹ - ۱۹۴۱، بۆتە ئەندامىكى چالاكى ئەو پارتە ... ئەم مامۆستايە بەردەوام بووھ لەكارەكانى نووسين و شيعر تاكوو مائناوايى لەگەل و نيشتيمانەكەى كردووھ لە ھەريمى باشوورى كوردستان .

سەرھەتاي دەست پيكردى ئەنقالە بەدناوھەكە ، لەلایەن پرژيمى بەعسى لە ئىراق ، دژى گەلى كورد بەسەركردايەتى سەدام حوسين بۆ سەر ھەريمى باشوورى كوردستان ، لە ناوچەى پاريزگای سلیماني بەدەستگيركردى مندال و گەنج و پير لە ئافرەت و پياوو بەردەوام بوونى تاكوو ۹/۶ ی ھەمان سال ، كە ھەشت جار ئەم كارە ئەنجامدرا ھەر جارەو لەناوچەيەك لەباشوورى كوردستانى لكينراو بە ئىراق و جارى يەكەم بۆ ماوھى سئ ھەفتە بەردەوام بوو ناوچەو لە ھەريمەكەدا .

۱۹۸۸/۲/۲۳

ھونەر مەئدى گۆرانى بيژى كورد - محەمەد شىخۆ - لە رۆژ ئاواى كوردستانى لكينراو بە سووريا مائناوايى لەگەل و نيشتيمانەكەى كردووھ ... جيگەى ئاماژە پيكردەنە كە ھونەر مەندى كورد محەمەد شىخۆ لە ساالى ۱۹۴۸ لە شارى قاميشلوو چاوى بەجىھان ھەلھيناوھ ... سەرھەراى كارى ھونەرى وەكوو پيشمەرگەيەك و خەمخۆرى گۆرانى كوردى تاكوو لەژياندا بوو خزمەتى نەتەوھەكەى كردووھ .

۱۹۸۸/۳/۹

لە پال خزمەتى پيشمەرگايەتى و گۆرانى بيژى ، ئەم كەسايەتية تواناى ھونەرى تابلۆ دروستكردن و ويئەكيشانينشى ھەبووھ ... و ، لە ھەمان كات موزيك ژەننیش بووھ ... بە ھۆى بارى راميارى ھونەر مەند محەمەد شىخۆ روو لە وولاتى لوبنان دەكات و ماوھيەك لەوى ژيان بەسەر دەبات . دوای گەرانەوھى روو لە باشوورى كوردستان دەكات و لە شارى كەركوك نيشتەجى دەبى و لە گەل ھونەر مەندانى شارەكە تيكەلاو دەبيت و بەو ھۆكارە دەتوانى بەويستەگەى بەشى كوردى لەبەغدا گۆرانى تۆماربكات .

بە ھۆى دلسۆزى بۆ گەل و نيشتيمانەكەى سەردانى بارزانى نەمر دەكات و

بارزائىش رېزى لىدەنى ... تاكوو سانى ۱۹۷۵ لەرېزى پېشمەرگە بەردەوام دەبىت و، دوای ئەوہ ئاوارەى ئىران دەبىت ... دوای ئەوہ دەگەرېتەوہ رۆژئاوای كوردستان لەشارى قامىشلۆ و نىشتەجى دەبى تاكوو مائناوایى يەكجارەكى دەكات و تەرمەكەى لەگۆرستانى - ھەلأىيە - بە خاك دەسپېردرېت لەشارەكەدا .

۱۹۸۸/۳/۱۶ بە برىارى سەرۆكى پزېمى بەعسى لە ئىراق سەدام حوسىن و جىيەجى كەرى عەلى حەسن مەجىد شارۆچكەى ھەلەبجەى كىمىا باران كرد ... كە بوہ ھۆى شەھىد كردنى زياتر لە ۵۰۰۰ ھەزار مرقۆى كورد لەمنداڵ و گەنج و پىر لە ئافرەت و پىاو بەھاوكارى چاشە كوردە خوڤرۆشەكانى دوژمنى كوردو كوردستان و زامدار بوونى بەسەدا ھەزار ھاوولاتى و وىران كردنى شارەكە ، ھەر بەو ھۆيەش ئەم پۆژە كرا بە پۆژى شەھىد لە سەرانسەرى كوردستان بەتايبەتى لەباشورى كوردستانى لىكندراو بەئىراق .

لە ۳/۱۶ تاكوو ۱۹۸۸/۹/۳۰ كە شەش مانگ جگە لە ۵۰۰۰ ھەزار شەھىدەكەى ھەلەبجە ۱۸۲ كەس ئەنفال كرا ، كەواتە رۆژى ۱۰۰۰ ھەزار

كورد به دهستى دهسه‌لاتى ناوه‌ندى به‌عس و داروده‌سته‌كه‌ئى شه‌هيد

كراوون

له سالى ۱۹۶۸ تاكوو سالى ۱۹۸۸ گهر وهك ناماريك جووتى بكه‌ئيت له گهل

له سي‌داره‌دان و كووشتن و سووتاندنى له زيندانه‌كانى هه‌مه‌جوړى به‌عس ،

كه وهك نه‌نفاله‌كه‌و زياتر كه به‌عس له ماوه‌ئى ئه‌و بيست سائه‌دا روژى - ۴

- چوار كوردى شه‌هيد كردووه .

ئه‌ئى به‌عه‌ره‌بكردن و داگير كردنى خاكى كورد له ناوچه‌كانى كه‌ركوك و

ده‌ورووبه‌رى و بگره له به‌دره‌و جه‌سان تا مه‌خمورو شه‌نگال - كه زياتر له

چه‌ندين سه‌دا هه‌زار كورد .

گريندانى كوئگره‌ئى وولاتانى ئيسلامى له شارى كوويئى پايته‌ختى وولاتى ۱۹۸۸/۳/۲۰

كوويئى... شايانى باسه كه له دواى سى روژ له كيميا بارانى شارى هه‌له‌بجه

، زورشت له‌و كوئگره‌يه باسكرا ، وهك بارى نه‌فگانستان و فه‌له‌ستين و

شه‌رى نيوان ئىراق و ئىبران و هه‌بوونى تورك له‌بولگارىيا و زور له‌بابه‌ئى

ديكه... به‌لام به‌لاى كيميا بارانه‌كه‌ئى شارى هه‌له‌بجه‌دا نه‌چوونله باشوورى

كوردستاندا .

... ده‌لنيم ده‌بى خوداى كوردان نه‌بووبى كوئيتيش هه‌ره‌له‌پاش دوو سال ناواى به‌سه‌ره‌ات

له‌لايه‌ن پرژيمى به‌عسى له‌ئىراق ، كه تاوه‌كوو ئىستاش راستى نه‌كردتوه‌وه له

ناوچه‌كه‌دا...!...!

ده‌ست پيكردنى قوناخى دووهم له نه‌نفال كردنى كوڤو كچى كورد له ۱۹۸۸/۳/۲۲

هه‌ريئى باشوورى كوردستان له هه‌موو ته‌مه‌نه‌كان له ناوچه‌ئى قه‌ره‌داخ و

به‌رده‌وام بوو تاكوو ۱/۴/ هه‌مان سال له ناوچه‌كه‌دا .

پرژنامه‌ئى - واشنتون پوئستى - نه‌مه‌ريكى كيميا بارانى شارى هه‌له‌بجه‌ئى ۱۹۸۸/۳/۲۳

بلاو كرده‌وه‌و نووسيبووئى :- ئه‌و كيميا بارانه كه له شاروچكه‌ئى هه‌له‌بجه

نه‌نجامدرا له‌لايه‌ن پرژيمى به‌عسى له‌ئىراق جياوازى نه‌بوو له‌گه‌ل ليدانى

شارى - بوئيمى - له‌يوئان .

ده‌ست پيكردنى قوناخى سيبه‌م له نه‌نفال كردنى كوڤو كچى كورد ۱۹۸۸/۴/۷

له‌هه‌ريئى باشوورى كوردستان به‌هه‌موو ته‌مه‌نه‌كانيانه‌وه له‌ناوچه‌ئى

گه‌رميان كه له روژى يادكردنه‌وه‌ئى دامه‌زاندنى پرژيمى به‌عسه‌وه نه‌نجامدراو

- بەردەاوم بوو تاكوو ۲۰/۴/ى ھەمان ساڵ لە ناوچەكەدا .
- ۱۹۸۸/۴/۱۲ برىكارى ۋەزىرى دەرەۋى بەرىتانيا - فىدمىلەر- لە كاتى بۆردومانكردنى شارى ھەلەبجە لەلايەن پزىمى بەعسى لە ئىراق بەچەكى كىمىاۋى لە راگەياندىكى گوتى: - بەرىتانيا بەنيازە بازارايكى گەۋرەى ئابوورى لەئىرق بكا تەۋە ، لە پىناۋ بەھىز كردنى پەيوەندى رامىارى و ئابوورى و بازىرگانى لە نىۋان حكومەتى ئىراق و بەرىتانيا .
- ۱۹۸۸/۴/۱۵ لە راپۇرتىكى - مىدل ئىست ۋۆچ - جىنۇسايد لە ئىراق، ئەۋىش لە كۆبۇنەۋەى ئەندامانى نووسىنگەى باكوور گوتراۋە: - دەبى ھىچ گوندىكى كورد لىرەۋ لەۋى نەمىنى لە ناوچەكانى پارىزگاي موسل و كەركوك و سلېمانى لە باشورى كوردستان .
- ۱۹۸۸/۵/۳ دەست پىكردنى قۇناخى چوارەمى ئەفالكردنى كوپو كچى كورد بە ھەموو تەمەنەكانىانەۋە لەناوچەكانى دۇلى زىى بچوك لە ھەرىمى باشورى كوردستان ، كە ئەۋ زىيە لە بەنداۋى دوكان دىتە خورائى بە پۇژھەلاتى كۆيە و تەق تەق و بەرەۋ پردى و داۋى بەرەۋ كەندىناۋە تا لە زىى دىجلە دەكاتەۋە لە ھەرىمەكەدا .
- ۱۹۸۸/۵/۷ دامەزاندنى بەرەى كوردستانى لە باشورى كوردستان لە نىۋان پارتى دىموكراتى كوردستان ، يەكەتى نىشتمانى كوردستان، لىژنەى ھەرىمى كوردستانى پارتى كۆمۇنىستى ئىراق، پارتى گەل ، پارتى سۇشىاليستى كوردستان ، ئەۋىش لە پىناۋ .
- يەكەم : - كۆتايى ھىنان بە كىشەۋ ناكۆكەكان نىۋانىاندا لە ھەرىمەكەدا لە خەباتى ھاۋبەشدا .
- دووم : - بەرەناگار بوونەۋەى پزىمى بەعسى لە ئىراق بەپىنى گۇپانكارىە بەپەلەكانى ناوچەۋ ھەرىم و جىھان
- ۱۹۸۸/۵/۷ لە داۋى رىكەۋتن لە نىۋان رزىمى ئىراق و كومپانیا نىۋودەۋولەتتەكان لە ۋولاتانى رۇژ ئاۋا ، بە جى بە جىكردنى ئەۋىش لە داۋى بۆردومانكردنى شارى ھەلەبجە بەگازى كىمىاۋى ، بەر لە ۵۰ پۇژ لە بەندەرى عەقەبەۋە كاروانى مادەى كىمىاۋى لەلايەن - فرانزقان ئەنرات- نىردراۋە بۇ ئىراق و

له وولاتی سويسرا پاره‌کە‌ی وەرگيراو له وولاته‌که‌دا .

تیبینی :- وینه‌ی فرانزان ئەنرات له میژوره‌کانی سەرۆه‌ بە‌دی‌ده‌کە‌یت له گە‌ن کاره‌ نامرۆبه‌کانیدا .

١٩٨٨/٥/١٥ دەست پێکردنی قوناخی پینجه‌م و شه‌شه‌م و چه‌وته‌می ئەنفا‌ل‌کردنی کورۆ کچی کورد له هەریمی باشووری کوردستانی لکیندراو به ئی‌راق به‌هه‌موو ته‌مه‌نه‌کانیانه‌وه له‌ناوچه‌کانی دۆ‌ل و چیاکانی شه‌قلاوه‌ و پرواندوزو به‌رده‌وام بوونی تاکوو ٨/٢٦ ی هه‌مان سا‌ل له هەریمه‌که‌دا .

١٩٨٨/٥/١٨ پزیمی به‌عسی له ئی‌راق له هی‌رشییکی کیمیا‌بارانی نامرۆفانه‌ی کرده‌ سه‌رگوندی - وه‌ری- ی سه‌ر پارێزگای هه‌ولێر له هەریمی باشووری کوردستان له ناوچه‌ی خو‌شناوته‌ی و له‌ناکام بووه‌ هۆی شه‌هید کردنی ٣٦ ها‌ولاتی گونده‌که‌ .

١٩٨٨/٥/٢٨ کردنه‌وه‌ی وویستگه‌ی رادیوی ده‌نگی شو‌پشی کوردستان له‌لایه‌ن سه‌کرتی‌رو دامه‌زینه‌ری پارتي گه‌لی ديموکراتی کوردستان سامی عه‌بدولره‌حمان له‌شاخه‌ به‌رزه‌کانی باشووری کوردستان شان به‌شانی وویستگه‌کانی دیکه‌ی کورد له‌شاخه‌کاندا .

١٩٨٨/٦/١٠ دامه‌زاندنی به‌ره‌ی - ته‌قگه‌ر- له باکووری کوردستانی داگیر کراوی ژیر ده‌سه‌لاتی تورکیا ، له‌لایه‌ن هه‌شت پارت و ریک‌خراوی کوردی- پارتي سۆشیا‌لیستی کوردستان ، پارتي شو‌پشگيري کوردستان، ئالای پزگاری ، هی‌زین کوردستان ، پارتي ديموکراتی کوردستان، يه‌کيه‌تی سۆشیا‌لیستی کوردستان - له هەریمه‌که‌دا .

١٩٨٨/٦/٢٠ هی‌زه‌کانی ها‌وبه‌شی سیخو‌وری پزیمی به‌عسی له ئی‌راق له کاتر می‌ر ٦ ی به‌یانی گه‌ماروی شارۆچکه‌ی دا‌قووقی سه‌ر به‌پارێزگای که‌رکوک له هەریمی باشووری کوردستانی داو زیاتر له ١٨٠ ها‌وولاتی کوردی ده‌ستگیر کردو دا‌وی ئەوه به‌ ویست و خواست و نامانجه‌کانی خو‌یان مامه‌نه‌یان له‌گه‌لیان ده‌کرد له‌ شاره‌که‌دا .

١٩٨٨/٧/١٨ له راگه‌یاندنه‌که‌ی رابه‌ری مه‌زه‌ب شیعه‌و دامه‌زینه‌ری کۆماری ئیسلامی له ئی‌ران - نایه‌تو‌ول‌لا خوومه‌ینی- له باره‌ی وه‌ستاندنی شه‌پری نیوان ئی‌راق و ئی‌ران به‌ پێی به‌یاری ریک‌خراوی نه‌ته‌وه‌یه‌گگرتووه‌کان گووتی :-

فەرمانىدا بەھىزەكانى سووپاي ئىران بەراگرتنى شەپرو گووتى... من وەك چۈن بەرداخىك لەژەھر بىخۇمەوہ وایە- بە راگرتنى ئەو شەپرە لە نىوانماندا .
 ۱۹۸۸/۷/۱۸ رژیىمى ئىسلامى لە ئىران ، بە تايبەت پابەرى ئايىنى و پژیىمى ئىران ئايەتووللا خوومەىنى رەزامەندى لەسەر پيیشنيارى پيىخراوى نەتەوہیەگگرتووەكان کرد بەوہستانى شەر لەگەل ئىراق و لە ۸/۲۰ى ھەمان سال بە فەرمى شەر لە نىوان ئىراق و ئىران وەستاندى پراگەيەندرا ، لەدوای مەرگەسات و کارەسات بۇگەلانى ھەردوو وولات بەتايبەتى گەلى كوردستان لە پۇژھەلات و لەباشوورى كوردستان .

۱۹۸۸/۷/۱۸ رژیىمى ئىسلامى لە ئىران بە پيى برىارى ئەنجومەنى ئاسايىشى نىوودەوولەتى بە ژمارە/۵۹۸ برىارى وەستانى شەپرى لە گەل رژیىمى بەعسى لە ئىراق راگەياندى ئىراقىش رەزامەندى لەسەر وەستانى شەر کرد لە ۸/۶ى ھەمان سال ، كە لە ئەنجام زىانى گىيانى گەلانى ئىراق گەيشتە زياتر لە - ۳۰۰,۰۰۰- ھەزار ھاوولاتى .

ھەروا زىانى گىيانى گەلانى ئىرانىش گەيشتە زياتر لە - ۴۰۰,۰۰۰- ھەزار ھاوولاتى ، كە لە ھەر دوولا كوردىش لەو مەرگە ساتە دەخولايەوہ ... زىانى پارەى ئىراق گەيشتە - ۱۹۳- بليۇن دۇلارو زىانى پارەى ئىرانىش گەيشتە - ۴۰۰- بليۇن دۇلار ، جگە لە وىران بوونى ژىر خانى ئابوورى ھەردوولا بەتايبەتى ئىراق .

۱۹۸۸/۷/۱۹ دەست پيىکردنى داستانى خواكورك لە سەر خاكي كوردستان لە دەقەرى سىگۆشەى سەر سنوورى نىوان توركيا و ئىران و ئىراق لە ھەرىمى باشوورى كوردستان ، لە نىوان ھىزەكانى سووپاي رژیىمى بەعسى لە ئىراق ، بە ھاوكارى جاشە خۇفرۆشەكانى كوردو ، پيشمەرگەكانى پارتى ديموكراتى كوردستان .

كە ئەم شەپرە خۇراگريە ماوہى ۲۹ پۇژ بەردەوام بوو لە شەپرو پيىكدادان ، لە ئەنجام بووہ ھۆى شكان و شەرمەزار بوونى جاش و ھىزەكانى سووپاي بەعس لە ئىراق ، ئەويش لە دوای زىانى گىيانى زۆرو كەرسستە و

پیداویسته‌کانی سه‌ربازی له گۆره‌پانی شه‌ره‌که‌دا .

شه‌ری که‌نداوی هه‌شت سه‌له‌ی یه‌که‌م له‌نیوان رژیمی به‌عسی له ئی‌راق و ۱۹۸۸/۸/۸
 رژیمی به‌ناو ئیسلامی له ئی‌ران کۆتایی هات ، له لایه‌ن سه‌رۆکی رژیمی
 به‌عسی له ئی‌راق سه‌دام حوسین ، له دوا‌ی کاره‌سات و کووژرانی زیاتر له
 نیوو ملیۆن هاوولاتی له‌گه‌لانی ئی‌راق به‌تایبه‌تی گه‌لی کوردو و وێرانکردنی
 ژێرخانی ئابووری و به‌تایبه‌تی وێرانکردنی گوندو شارۆچکه‌و کانیاو
 دارستانه‌کانی کوردستان و گه‌رانه‌وه‌ی بۆ هه‌مان ریکه‌ووتننامه‌ی جه‌زائری
 به‌دناوی دژ به‌کوردو کوردستان له کیشووهره‌که‌دا .

پیش‌چرکی یارییه‌کانی جامی جیهانی - ئۆله‌مپیات - له‌شاری سینۆلی ۱۹۸۸/۸/۹
 پایته‌ختی کۆریای باشوور ئه‌نجام دراو به‌رده‌وام بوو تا کوو ۱۰/۱۰ هه‌مان
 سال له نیوان یانه وهرزشیه‌کانی وولاتانی به‌شدار بوو له وولاته‌که‌ و له
 جیهاندا .

گریدانی کۆنگره‌ی یه‌کگرته‌وه‌ی خویندکاره‌ کوردو کوردستانیه‌کان له ۱۹۸۸/۸/۲۱
 ده‌ره‌وه‌ی کوردستان له شاری به‌رلینی ئه‌لمانیای رۆژئاوا ئه‌نجامدرا به‌ ناوی
 کۆمه‌له‌ی خویندکارانی کوردستان له ئه‌وروپا - KSSE - و ده‌ستیان کرد
 به‌ چالاک‌ی نوواندن له هه‌موو بواره‌ جیا جیاکان له داها‌تووی کوردستاندا .

کۆبوونه‌وه‌ی وه‌زیره‌کانی ده‌ره‌وه‌وه‌ی ئی‌ران و ئی‌راق ، که وه‌زیری ده‌ره‌وه‌ی ۱۹۸۸/۸/۲۵

ئىران غەلى ئەكبەر وولايەتى و دەزىرى دەروەى ئىراق تارىق غەزىز لە شارى نىورۇكى ئەمەرىكا بە سەرپەرشتى سىكرىتىرى گىشتى نەتەوئەگىرتتوۋەكان خافىرپىرېز دىكويىلار بەرپۆۋەچوۋ لە بوۋارەكانى وەستاندىنى سەرى نىۋانىيان لە بارەگای رىكخاۋەكەدا .

۱۹۸۸/۸/۲۵ دەست پىكردىنى قۇناخى ھەشتەمى ئەنفال كىردى كورپو كچى كورد لە باشوورى كوردستان بە ھەموو تەمەنەكانىانەۋە لە ناۋچە جىاجىكانى بادىنان و بەردەوام بوو تاكوو ۹/۶/ى ھەمان سال لە ناۋچە ھەرىمەكەدا .

۱۹۸۸/۸/۲۶ بىرارى ئەنجومەنى ئاسايشى سەر بە نەتەۋە يەگىرتتوۋەكان سەركۆنەى - ادانە - ى رژىمى پىشورى ئىراقى كىرد ، سەبارەت بەبەكارھىنانى چەكى قەدەخەكراۋى كىمىۋى دژ بەگەلى كورد لە سالى ۱۹۸۸ ... ئەمەش خۆى لەچەند شىۋازىكى تاۋانى جەنگى نىۋو دەۋلەتى لە ئىراقدا لەخۇ دەگرىت وەك :-

۱- ئەنجامدانى تاۋانى جىنۇسايد دژ بەگەلى كورد لە كوردستان و پارچەكانى دىكەى وولات ، راگوستنى زۇرە مىلى خەلكى كوردستان بە تايبەتى فەيلەكان .

۲- تاۋانى دژ بە مۇقايەتى وەك بەكارھىنانى چەكى كىمىۋى دژ بەگەلى كورد .

۳- بۇمبا بارانكردنى شارۇچكە و گوندى مەدەنىيە كوردەكان .

۴- زىندە بەچالكردىنى خەلك بەزىندوۋىى .

۵- كوشتنى دىلى جەنگ و زىندە بەچالكردىنان كە ئەمەش تاۋانى جەنگە .

۶- ئەشكەنجەدانى دىلى جەنگ .

۷- ئەنجامدانى سەرىپچى توندو تاۋان دژ بە ئافرەت و مندال لە كوردستان .

چاندنى نىكەى ۱۰ مىلۇن مىن لەشۋىنە جىاجىكانى كوردستان .

۱۹۸۸/۸/۲۷ دەست پىكردىنى كىمىا بارانى ناۋچەى بەروارى لە پارىژگای دەۋك لە ھەرىمى باشوورى كوردستان لەلاين رژىمى بەغسى لە ئىراق .

۱۹۸۸/۸/۲۸ ھىرشە سەرانسەرىكەى رژىمى بەغسى لە ئىراق بۇ سەر باشوورى كوردستانى لكىنراۋ بە ئىراق ، لە ئەنجامدا گازى ژەھراۋى بەكار ھىنا لە ناۋچەكانى بادىنان و باليسان ، كە بوۋە ھۇى ئاۋارە بوۋنى خەلكى دانىشتوۋانى ناۋچەكەۋ داۋىى بەۋىرانكردنى چەندىن گوند لەناۋچەكەۋ

دهربه دهربوونی دانیشتووانهکه.

۱۹۸۸/۸/۳۰ کۆچی دوایی کهسایهتی ناوداری ئاینی و بیژهری قورئانی پیروز-
عهبدولباست محهمد عهبدولسهمد- له شاری قاهره پایتهختی وولاتی
میسر ، که له خیزانیکی کوردی پاریزگای دیاربهکر بووه له نهوهی
بنه ماله ی خدیوی- محهمد عهلی- پاشای دامه زینهری وولاتی میسر بووه
، که نهویش کورد بووه ، له هه مان پاریزگای باکووری کوردستان ، به لأم
به داخوه له دوی کۆچ کردنیان خویان ناشکرا ده کهن که کوردن ...
به لأم...!

۱۹۸۸/۹/۶ پژی می به عسی له ئیراق به سه رکردایه تی دکتاتور سه دام حوسین
لیبووردنی گشتی بو هه موو به ناو یا خیبوو هکان را که یاند ، ته نیا جه لال
تاله بان ی سکر تیری گشتی یه کیه تی نیشتمانی کوردستان نه بیته له
باشووری کوردستان .

۱۹۸۸/۱۰/۷ زانی ناسراوو نووسه ری خه باتگیری کورد دکتور - نوره دین زازا- له
شاری لۆزانی وولاتی سويسرا ته مه نی ۶۹ سالیدا کۆچی دوایی کردو
ته رمه که ی هه ر له شاری لۆزان به خاک سپیردرا... شایانی باسه دکتور
نوره دین له سالی ۱۹۱۹ له شاری - مادن- ی له نیوان شاری دیابه کر و
شاری عه زیزیه ی باکووری کوردستان چاوی به جیهان هه له یناوه .

۱۹۸۸/۱۱/۹ کۆچی دوی نیشتیمان په ره رو خه باتگیری گه ل و نیشتیمان ماموستا -
میرحاج نه حمه د- له شاری به غدای پایتهختی ئیراقی به زور دروستکراو
له سه ر خاکی کوردستان .

شایانی باسه نه م تیکۆشه ره له سالی ۱۹۱۱ له شاری ئاکری چاوی به جیهان
هه له یناوه له هه ری می باشووری کوردستان ... خوویندی سه ره تایی له
شارۆچکه ی ئاکری ته واو کردوو خویندی ناوه ندی له شاری مووسل و
به غدا ته واو کردیه و له سالی ۱۹۳۱ له خانه ی ماموستایانی سه ره تایی له
به غدا وه رگیراوه ، له ۱/۱۰/۱۹۳۴ تا کوو ۱۵/۹/۱۹۳۵ له کۆلیژی سه ربازی له
به غدا وه رگیراوه ، دوی سالی ک و یه ک مانگ به په لی ملازمی دوو ده رچوو
... له خه بات به رده وام بووه له کۆماری کوردستان له مه هاباد و یاریده ده ری
بارزانی نه مر بووه له هه موو بواره کانی خه باتی نه ته وه یی و نیشتیمانی و له

يەككىتى سۆڧىھەت و بەردەوام بووھ تاكوو مائناوایی لە گەل و نىشتىمان دەكات لە وولاتەكەدا .

۱۹۸۸/۱۱/۱۵ ئەنجومەنى نىشتمانى فەلەستىن لە كۆبوونەوھى خۇيدا لە شارى جەزائرى پايتەختى وولاتى جەزائىر ، دامەزنانى دەوولتەتى سەربەخۇيى فەلەستىنى راگەيانند و ، ياسر عەرەفات وەك سەرۆك دەوولتەتى تازە دامەزراوو ھەلبېژىدرا . سەرۆكى فەلەستىن ياسر عەرەفات بە ئامارە پىكردنى بە برىارننامەى ژمارە/ ۱۸۱ ى

رىكخراوى نەتەوھ يەكگرتووھكان ، رىكەووتنى سالى ۱۹۴۷ ، كە باس لە دامەزناندى دەوولتەتى سەربەخۇيى عەرەب و ئىسرائىل دەكا . راىگەيانند كە ناوبراو برىارننامەكانى / ۲۴۲ و ۳۳۸ ى ئەنجومەنى نەتەوھ يەكگرتووھكانى پەسند كردووھ ، برىارننامەى ۲۴۲ داوا لە دەوولتەتى ئىسرائىل دەكات ، كە كۆتايى بە داگىر كردنى ئەو شوويناھە بىنى كە لە شەپرى شەش رۆژەيدا داگىرى كردبوون و ئەو مافە بە وولاتانى ناوچەكە بدات كە لە ناشتى و ئاراميدا بژىن .

ھەروا برىارى / ۳۳۸ ىش داواى پىك ھىنانى كۆنفرانسىكى ناشتى نىوونەتەوھى بۇ چارەنووسى كىشەى رۆژھەلاتى ناوھراست دەكا .

١٩٨٨/١١/١٦ ھەلبژاردنى خاتوو بەنازىر بۆتۆ بە سەرکردەى پاكىستان ، كە لەم پروداو ە ئازادە بۆ يەكەم بەنازىر وەك يەكەم سەرکردەى ئافرەت لەوولاتانى ئىسلامى لە سەردەمى نوى پۆستى سەرەك وەزىران بگرتە دەست .

كە لە نژادا كوردە و لە شاشەكانى تەلەفزيۆن بوونى كوردايەتى خۆى بە جىگەى شانازى بەنازىر بۆتۆبوو ە وولاتەكەدا .

١٩٨٨/١١/٢٧ ەنجومەنى سەرکردايەتى شۆرشى رژیىمى بەعسى لە ئىراق بە برىارى ژمارە / ٨٥٠ ەویش بەقەدەخە كردنى ھەرەرەبىك كە نژادەكەى بگۆرى بۆ كورد ياخوود بۆھەربارىكى دىكە جا بە ھەر جۆرىك بىت ، كە ئەمەش لە سالى ١٩٨٠ قەدەخەكراو... بەلام رژیىمى بەعسى بە زۆرى زۆردار نژادى كوردى بە زۆر دەگۆرى بۆسەر نژادى ەرەب ، بە تايبەتى لە پارىزگاكانى مووسل و كەركوك و دىالە و ناوچەكان لە باشوورى كوردستان .

شايانى باسە كە بەپيى ئامارەكانى كۆمەلەى گەلان و ئىمپراتۆريەتى عوسمانى و لىژنە دانراوەكانى بۆ چارەسەر كردنى كىشەى وويلايەتى مووسل ، كە لە سالى ١٩١٩ رېژەى دانىشتوانى كورد لە پارىزگای مووسل بە تەنيا ٨٥٪ بوو... بەلام بە ھۆى دامەزاندنى دەوولەتى ئىراق لە سەر خاكى گەلانى دىكەى - ميزۆبوتاميا - بە تايبەتى لە باشوورى كوردستان و بە ەرەب كردن بەردەوام بوو لەلايەن دەسەلاتى دانراوى ەرەب بەپشتيووانى بەريتانيا .

ھەروا لە ئامارى سالى ١٩٣٤ كە بوو بە ٤٥٪ . و لە ئامارى ١٩٤٧ كەم بوو ەو بە ٣٥٪ و لە ئامارى سالى ١٩٥٧ بوو ٢٥٪ . ھەروا بەرەو كەمكردنەوھيان دربرد ، كەچى دانىشتوانى ەرەب لە مووسل بەپەنجەى

دەستان بۈۈە لە سالى ۱۹۱۹، بەلام بەپىي نامارى ۱۹۶۵ گەيشتە ۸۵٪ .
 واتە لە ماۋەي ۶۶ سال بەپىچەوانەي دانىشتۋانى كورد دارژرا...؟...!

۱۹۸۸/۱۲/۲۳ ئەنفال وشەيەكى عەرەبىيە ، بە ماناي تالانى جەنگ دىت ، لە دۋاي
 سەرکەووتنى موسولمانەکان بە سەرکافرەکان بە ناۋي فتوحاتي ئىسلامى
 لە شەپرى - بەدر - دا هاتە دەرکەووتن .

بەلام دۋاي ۱۳۶۰ سال لە مېژۋوي نەتەۋەيى كوردا ، ئەنفال مانايەكى
 دىكەي ۋەرگرت... ئەنفال بە ناۋي زنجىرەيەك هېرشى سەربازىيە ، كە بە
 مەبەستى تىكشكاندننى نەتەۋەيى ، كە حكومەتى بەعسى لە ئىراق دژ بە
 كورد كردى لە باشۋوري كوردستان .

ئەمەش بە مەبەستى خاپۋور كردنى ھەموو خاكي كوردستان، ھەستا بە
 ۱،۵ مىليۇن و نيويك لە ھاۋولاتى كورد لە گەل بە كۆمەل
 كووشتنى زۆربەي خەلكى ناۋچەكەو ئەنفال و كىمىباران .

ئەمەش لە سەر پىنمايى ئەو ئايەتەيە كە بە ناۋي ئەنفالە ، كە لە شەپرى
 بەدر هاتە خوارەۋە ...؟...!

بەلام راستىيەك بە پىي ھەموو جۆرە ياسايەك و مافىكى مرۆفە و مۇقايەتى ، فتوحاتي
 ئىسلامى فتوحاتي داگير كردن و داپلۇسىنەر بۈۈە بە داگير كردنى خاك و سان و
 خاۋەندارىەتى ھى دىكە بۇ عەرەب لە ھەموو بوارەكاندا

۱۹۸۸/۱۲/۳۱ تەقىنەۋەي فرۆكەي ئەفەر ھەنگرى ئەمەرىكا لە سەر خاكي لۆكەرىي كە بۈۈە
 ھۆي گيان لە دەست دانى تەۋاي ھاۋولاتىيەكانى ناۋ فرۆكەكە ، كە لەلايەن
 دوو ھاۋولاتى وولاتى لىبىيا ئەنجامدرا ، دۋاي ئەۋە تاوانبار كردنى كۆمارى
 لىبىيا بەرامبەر بەۋ كارە ناھەموارەي دژ بە مافى مرۆفە ئەنجامدرا . لە بوارى
 گوۋاستنەۋە لەجىھاندا.

۱۹۸۹

۱۹۸۹/۱/۷ ئىمپىراتۆر - ھىرۆ ھىتۆ - ئىمپىراتۆرى يابان كۆچى دۋايى كردو كۆرەكەي -
 تاكىھىتۆ - جىگەي گرتەۋە بە ئىمپىراتۆرى يابان، ھاۋسەرەكەي لەخەلكى
 يابان بوو ، واتە ئافرەتتىكى دور لە بنەمالەي ئىمپىراتۆر بوو، ... شايانى

باسە ئەمەش بەپىي داب و نەرىتى تايبەتى بنەمالەى ئىمپراتۆرىيەتەكانى
جىهان بەستراوتەتو بە داب و نەرىتەكانيان لە جىهاندا .

نیگار کیش و پەیکەرتاش و ۱۹۸۹/۱/۲۳

نووسەرو نەخشەسازو ئەکتەرى
سینەما - سەلفادۆر گاستۆدالی -
بەهۆى نەخۆشییەکانى لە
نەخۆشخانەى فېگۆرای شارى
لشبوئەى پایتەختى پوتووگال
کوچى دواىى کردوو ، کە
پیکخراوى نەتەوہ یەگگرتووکان
سالى ۲۰۰۴ى بەسالى دالى دانا ،

بەبۆئەى یادکردنەوہى سەدسالەى لەداىک بوونى ئەم مەرقە تیکۆشەرو
ناودارە لە جىهاندا .

رۆژنامەى - تاگس جایتونگ-ى ئەلمانى ، کە لە شارى بەرلین دەردەچوو ۱۹۸۹/۱/۲۶

، لە سەرۆتاریکییدا بلأوى کردۆتەوہو تیايدا ئاماژە بەو دەکات کە
کارگەى - عکاشات- لە گەوورەترین کارگەکانى ئىراقیە لە روى
بەرەمەینانى گازەکانى کیمیاىیەوہ ، بۆ ئەم مەبەستە کارگەى (Bechtel
Cosoup Incosposation) ئەمەرىکى لەگەوورەترین بەشداربووہکانى
بەرەمەینانى ئەم گازەى بۆ کارگەى - عکاشات- . ھەر وەک پەنجەنماى
ئەوہش دەکات ، کە کارگەى ناوبراوى ئەمەرىکى تا سالى ۱۹۸۲/ لەلایەن
جۆرج شۆلتزەوہ بەرئووبراوہ ، کە لە دواىیدا بوو بە وەزىرى دەرەوہى
ئەمەرىکا .

ھەرۆا سۆفیتىەکانى پېشوووش درېخیان لە یارمەتیدانى رژیمى بەعسى لە
ئىراق ، بە تايبەتى کارگەى - عکاشات- دا نەکردووہ بۆ ئەم مەبەستە -
۳۰- ئەندازيارو زانوتەکنیکار لە عکاشاتدا بۆ بەرەمەینانى چەکى
کیمیاىی کاربان کردووہ و ھەر ھەمان سەرۆتارى رۆژنامەکە ئاماژە
لەدەست تىوہردانى دەوڵەتانى دیکە دەکات وەک کارگەو کۆمپانیاکانى

دەۋلەتتان - ئىتالىيا ، بەلژىكا ، سوئىسرا ، نەمسا ، فەرەنسا ، يوگسلاۋىيە
پىشوو، بەرازىل ، ئىسپانىيا - لەگەل ھەردووكۆزىيا دەكات لە جىھاندا.

۱۹۸۹/۱/۳۱

گۆقارى - دىرشىبىگل - ئى ئەلمانىيا ھەۋالىكى بىلاۋكردەۋە تىايدا ناماژە بە
تىۋوھگلانى كارگە ئەلمانىيەكان دەكا ، لە بەرھەمھىننى چەكى كىمىياۋىيە و
بايۇلۇژىدا لەبەرژەۋەندى ئىراق .. ەك كارگەكانى (Plato, Sigm, achime,)
Kuin) جگە لەۋە ھاۋكارى و يارمەتىدانى جاشەكان بۇ رژىم لە رىنمايكردن
ۋناسانكردن و زانىارى دان و بەزەلىلى بوون بەدەلىل لەۋىرانكردن و
ئەنقالكردن و دەيان و دەيان ھەزار كەسى مەدەنى ، كەپپى دەچى سەرانى
رژىم نەشىابن بەلىنى ئالىكارى ئەۋ جاشانە تاۋانكە ئەنجامبەدن ، لە
كوردستان بە تايبەتى لە ھەرىمى باشوورى كوردستاندا .

۱۹۸۹/۲/۱۴

رەبەرى ئاينى لە ئىزان و دامەزىنەرى كۆمارى ئىسلامى لە ئىران ئايەتووللا
خوومەينى پاداشتى ئەۋ كەسەى كرد بە سى مىيۇن دۆلار كەبتوانى
سەلمان روشدى بكوۋژى .

ئەۋىش بەھۋى بىلاۋكردنەۋەى كىتەبەكەى بەناۋى - ئاياتووللاى شەيتانى -
لە ھەردو وولاتى ئەمەرىكا و بەرىتانىادا .

۱۹۸۹/۳/۱۸

لە ھەۋلىكى
نامۇقاندە لە لايەن
كەسانى ھەست نزم
بە دزىنى ۱۲ تابلۇى
ھەمە جۆرى بەھادار
لە مۇزەخانەى -
ئىزابىللا ستىۋارت -
لە شارى پۇستنى
ۋويلايەتە
كگرتوۋەكەانى
ئەمەرىكا ، كە نرخی

كۆى تابلۇكان زىاتر لە ۱۰۰ مىيۇن دۆلار بوو، ئەمەش كە بە يەكەم دزى
تابلۇ دادەنرىت لە مېژوۋى جىھاندا.

۱۹۸۹/۳/۲۶ يەكەم ھەلبېژاردنى سەرۆكايەتى لە كۆمارى پووسىيائى يەكگرتوو كە كۆمارىك بوو لە كۆمارەكانى يەكئەتى سۆڧىيەت ، ئەنجام درا كە بۇرىس يەلسن بە سەرۆك كۆمارى پووسىيائى يەكگرتوو ھەلبېژدراو ئەنجام بوو ھۇى ھەلووھشاننەوھى يەكئەتى سۆڧىيەت ، بەھاوكارى سكرتېرى گشتى پارتى كۆمۇنىستى سۆڧىيەت و سەرۆكى دەستەى بالاي دەولەتى سۆڧىيەت ميخائىل گورباتشوف لە كېشووھرەكەدا .

۱۹۸۹/۴/۱۵ لەراگەيانىندىكى رۆژنامەوانى - عەلى ھەسەن مەجىد - لەكاتى كۆبۇونەوھى لەگەل سەرانى پارتى بەعس لە شارى كەركوك ، كە لە ئەندامى پارت و دەزگائى ئەمنى و سووپا كۆبۇوھو و گووتى :- من ھەولدەدەم و داواتان لىدەكەم كە دوو خالى گىرنگ جى بەجى بەن ئەوئىش .

يەكەم :- بەھەرەبكردى پارىزگائى كەركوك .
 دووم :- دىيارىكردى سنوورى دانىشتوانى عەرەب لەگەل ناوچەى ئۆتۆنۆمى .

كە مەبەستىشەم پارىزگائى كەركوكە ... كە من ھاىشە كەركوك عەرەب و توركمان رىژەى نەدەگەيشتە ۵۱% و رىژەى كورد زىاترە ، كە ۶۰ مليون دىنار خەرچ كرا ، بۇ ئەوھى رىژەى دانىشتوانى عەرەب زىاد بكات . ئەوئىش بەگواستنەوھى كورد و توركمان و ئاشوورى و كلدانى و ھىنانى عەرەب و نىشتەجى كردنيان ، كە رىژەكەيان نەگەيشتە ۶۰% .

بەلام راگەياندەكەى عەلى كىمىياوى ئەوھ ئەبوو كە لە دوا سالى ۱۹۸۹ ، ئەم كارو كردەوانەى بەھەرەبكردى لە دواى كودەتائى سەربازى ۱۹۶۳/۲/۸ دىت تاكوو روخاندنى رژىمى بەعس بەسەركردايەتى سەدام لە ئىراق .

۱۹۸۹/۴/۳۰ لە دواى شەرىكى پىر لە كارەساتى خووينائى دەسەلاتدارانى كەمبۇدىا ، ناسنامەى كۆمارى كەمبۇدىايى دىموكراتىيان گۆرى بۇ دەولەتى كەمبۇدىاو تاكوو ئىستا جوولانەوھى خەمىرى حومر لە ۲۰% . ى خاكى كەمبۇدىايان لەژىر دەست دايە .

كۆى دەرئەنجامى شەپى ناوخۆى و دەرەوھى كەمبۇدىا ، ئەوئىش بە كووزرانى ۳,۳۱۴,۷۶۸ مليون ھاوولاتى بوو ، كە ژمارەى ھەتتوھەكان لەو وولاتەدا گەيشتە ۸۰۰,۰۰۰ ھەزار مندال و ، ھەروا ژمارەى بىۆژنەكانىش

۱,۰۰۰,۰۰۰ مىليون ئافرىقا بۈيۈك ۋىلايەت كەدا .

۱۹۸۹/۵/۶ ۋەزىرى بەرگى پىئىمى بەسى لە ئىراق - عەدنان خەيروللا - لە نىزىك گۈندى مەلا قەرەى كەندىناۋەى سەربەناھىيەى دىبەگەى سەر بە قەزەى مەخمۇر پارىزگەى ھەولېر ، لە ئەنجامى كەوتنە خوارەۋەى فېرۇكەكەى گىيانى لەدەستدا... شايانى باسە عەدنان خەيروللا كۆرە خالى سەدام حوسىنەۋ لە ھەمان كاتىش ساجدەى خوشكى عەدنان خىزانى سەدام بوو كە لە يەك بىنە مائەن لە ۋىلايەتەكەدا .

۱۹۸۹/۵/۲۴ لە سەر داۋاى مستەرجان مارتىسى جىگىرى ئەمىندارى گىشتى نەتەۋىيەكگرتۈۋەكان بو مافەكانى مەۋقە لە شارى ژنىف كۆنگرەيەكىان بەست ، بو لىكۆلىنەۋە لەكارىگەرى چەكى كىمىاۋى و بايۇلۇژى لە ھەرىم و ناۋچەكەو جىھاندا .

۱۹۸۹/۶/۶ بالۋىزى پىئىمى بەسى لە ئىراق لە شارى لەندەنى پايتەختى بەرىتانىا ، لە راگەياندىكىدا بلاۋى كىرەۋە گۈوتى :-

كە پىئىمى ئىراق پېرۇگراممىكى لە بەردەستدايە بە چۆلكردنى پېرۇبەرىكى گەۋرە لە سەر ناۋچە سنوورىيەكانى لە نىۋان ئىراق و توركىيا و ئىران ، كە لە سەر خاكى كوردستانى دابەش كراۋە بە قوۋلايى ۲۰ كىلۇمەترو درىژى ۱۲۰۰ كىلۇمەتر .

ئەۋىش بە دروستكردنى پەرنىنىكى ئەمنى سنورى .

شايانى باسە كىرەنە كە رامىارىيەتى پىئىمى بەسى لە ئىراق بەچۆلكردنى دانىشتۈۋانەكانى سەر سنورى نىۋان ئىران و توركىيا و سوورىيا بەقوۋلايى ۲۰ كىلۇمەتر لەگۈندۈ شارۋچكەكان گەيشتە ۴۰۰۰۰ ھەزار كىلۇمەترى چوارگۆشە لە خاكى كورد لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۸۹/۶/۶ راگۈيزانى بە كۆمەل لە باشورى كوردستانى لىكىندراۋ بە ئىراق لە ناۋچەى پشدر ، بە تايىبەتى شارۋچكەى قەلادىزى لەلايەن پىئىمى بەسى لەئىراق ، ئەنجام درا بەگۈۋاستنەۋەيان لەسەر خاۋەندارىيەتى تايىبەتى و

سامانی خۆیان بۆ کۆمه‌لگا زۆره‌ملییه‌کانی پارێزگای هه‌ولێرو سلێمانی له
باشووری کوردستان.

نهم وینانه شاری قه‌لادزی و سه‌نگه‌سه‌رن له پشه‌در

۱۹۸۹/۶/۲۴ لە زانكۆي مینۆسوتا لە ئەمەریكا ، زانكانی گەردوونناسی بە یەك جار ۱۰ ئەستێرەى نوپیان دۆزیوه لە ناکامی کاره جۆراوجۆرهكانی زانستی گەردوونی لە جیهاندا.

۱۹۸۹/۶/۳۰ بەرپاووونی کودەتای سەربازی لە سوودان بە سەرکردایەتی عەمیدی روکن - عومەر حەسەن بەششیر - و سەرۆکایەتی خۆی بوو سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرشى نوێ راگەیاندا ، تاكوو تەواووونی ئەوپەرتووکه لە دەسەلات بەردەوام بوو... شایانی باسە كە یەك لە کارهكانی سەربازی

کاری لە لیوای هەشتی باشووری کوردقان کردوو ، كە ناوچەیهکی کوردیە واتە دانیشتوووانەکی کوردن لە ناوچەكەدا .

۱۹۸۹/۶/۳۰ ئەمێنداری گشتی پارتی گەلی دیموکراتی کوردستان سامی عەبدولرەحمان چاوپێكەوتنی لە گەل وویستگەى رادیۆی لەندن بەشی عەرەبی ئەنجامدا ، لە بارەى باری کوردو شۆرش و لەگەل پزیمی بەعس و پەيوهندی کورد لەگەل وولاتانی داگیرکەر و هەریم و جیهان لە داهاتووی کوردو خاکی کوردستان.

۱۹۸۹/۷/۴ رابەر و دامەزرێنەری کۆماری ئیسلامی لە ئێران نایەتوولاً خوومەینی کۆچی دوایی کرد ، دواى ئەو حوووجهتول ئیسلام خامنائی لەسەرەك کۆماریهوه جیگەى خوومەینی گرتەوه بەرابەری ئاینی و دەسەلات لە سەر ئێراندا .

۱۹۸۹/۷/۱۳ سكرتیری پارتی دیموکراتی کوردستانی لکینراو بە ئێران - دکتۆر

قاسم‌لو - له شاری قیه‌نا تیۆر
کرا .

ئه‌ویش له لایه‌ن تیۆریسته‌کانی
پژیمی به‌ناو ئسلامی له ئی‌ران ،
به سه‌رکردایه‌تی مه‌حمود
ئه‌حمه‌دی نه‌ژادی که له سالی
٢٠٠٥ له هه‌لبژاردنه‌کانی
سه‌رۆکایه‌تی به‌سه‌رۆکی ئی‌ران
هه‌لبژێردرا له سه‌ر ئی‌ران .

کۆچی دوایی زاناو روشنییری
١٩٨٩/٧/١٥
کورد - شیخ محمه‌د خاڵ -
له‌ته‌مه‌نی ٨٥ سالییدا .

شایانی باسه‌ شیخ محمه‌دی
خاڵ له سالی ١٩٠٤ چاوی به
جیهان هه‌له‌یناوه ... ئه‌م
نوسه‌رو زمانه‌وانه له‌ماوه‌ی سی
چاره‌گه سه‌ده سه‌رقالی
بلاوکردنه‌وه‌ی هۆشیاری
کۆمه‌لایه‌تی بوو له سه‌ر بنه‌مای
زانستی و بابته‌تی به‌ پیی

بۆچوونی ریفۆمیانه که خودی قوتابخانه‌یه‌ک بوو . ئه‌م نووسه‌ره له
سالی ١٩٥٤ له‌ناو زانا یه‌که‌مه‌کانی کورد که بۆ ئه‌ندامیه‌تی کۆری زانیاری
ئی‌راقی هه‌لبژێردرا .

ئه‌مه‌و دوای دامه‌زراندنی کۆری زانیاری کورد بووه ئه‌ندامی‌کی کارای
کۆمه‌له‌که ، له سالی ١٩٧٠ بووه ئه‌ندامی یه‌کیه‌تی نووسه‌رانی کورد ...
ئه‌م نووسه‌ره ٨ دانراوی به‌چاپه‌که‌یاندووه به‌زمانی کوردی وه‌ک - ته‌فسیری
جه‌زی له سالی ١٩٣٤ - فه‌لسه‌فه‌ی ئایینی ئیسلام له سالی ١٩٣٨ -

موفتى زەھرايى لە سالى ۱۹۵۲ - تەفسىرى سۈرەتى فاتىھە لە سالى ۱۹۵۵ -
 پەندى پىشىنيان لە سالى ۱۹۵۷ - ۱۹۷۱ . فەرھەنگى خال لە چوار
 بەرگدا ، لە سالى ۱۹۶۰ - ۱۹۶۴ - تەفسىرى خال لە چوار بەرگدا لە سالى
 ۱۹۶۹ - ۱۹۷۲ - ۱۹۷۹ . ئەوانەي بە زمانى عەرەبى بلاوى كردۆتەووە
 ئەلبىوشى لە سالى ۱۹۵۷ - شىخ مەمەد نوردە لە سالى ۱۹۶۱ - لە
 گەل دەيا بابەتى بە پىزى بلاوكراووە لە گۇقارو رۇژنامەكان لەو بوارانەدا
سەرچاوە: - گۇقارو سەردەمى عەرەبى - ژمارە ۲۱ / ۲۰۰۸

۱۹۸۹/۷/۳۰ لە وتوويىزى رۇژنامەي - نارونى ئەبرازەوانى - جۇرجيا يەككى لەو
 دىكومىنتانەي ئەو سەردەمەي هېناوئەتەووە ، نووسەر دەلى: -
 لە مانگى ۱۹۴۴/۵ ، ۴۹۰۹ بئەمالە واتە ۲۵۵۰۰ ھەزار كەس لە ناوچەي
 ئاخال كەلادە ۵۴۵ - ۳۰ ھەزار كەس ، لە ناوچەي ئادىگەو ۴۲۲۰ بئەمالە ،
 واتە ۲۱۰۰۰ كەس لە ناوچەي ئاسپىندىز گوزارونەتەووە .
 لە ئەنجامدا بە ھەموويەو ۱۲۸۶۰ بئەمالە دەبوو ، واتە ۷۷۵۰۰ ھەزار
 كەسى كورد لە سەر خاكى خۇيان گوزارونەتەووە ، بۇ ناوچەكانى دىكەو
 جىگە گرتنەوويان بە خىزانەكانى دىكە لە ناوچەكانى دور لە ناوچەكانى
 خۇيان لە كىشووەرەكەدا .

۱۹۸۹/۸/۲۱ فرۇشتنى تابلۇيەكى وئەككىشى بەناوبانگى جىھانى بىكاسۇ لە پىشېركىي
 ئاشكرا لە شارى نيوپۇركى ئەمەرىكى بەبرى ۴۷ مىليۇن دۇلارى ئەمەرىكى
 لە پىشېركىيەكەدا .

۱۹۸۹/۹/۱۹ گرىدانى كۆنگرەي جىهان لە شارى كابنيراي پايتەختى ئوستراليا
 سەبارەت بەچەكى كىمىيىي ... بەلام ئەمجارەيان ناوى كورد ھاتە گۇرئ و
 ھەزىرى دەرەوئى ئەوكاتەي ئوستراليا كارەساتى شارى ھەئەبجە
 وقوربانىەكانى لە باشوورى كوردستانى لكىندراو بە رۇئىمى بەعس لە
 ئىراقى ھەبىرخستەووە ، ھەر ھەك رىكخراوى جىھانى كارمەندانى
 تەندورستى و مافى مۇقۇ لە جىھاندا .

۱۹۸۹/۹/۱۹ دواي راگويزانى بە ھەزارا كورد و چەندىن رووناكىيرو ھونەرماند و
 كاربەدەستانى فەرھەنگيان خستە بن ئازارو ئەشكەنجەو دوايى زۇربەيان

به تاوانی - دوژمنی گهل - گولله بارانکرد . کابووسی سه روکی پارت و دهوولته تی سوڤیه ت ستالین وه نه بی ته نیا بۆ کورد تاییه ت بووبی... ستالین له سالی ۱۹۲۴ دا که دهسه لاتی گرته دهست تا کوو کوچی دوایی کرد له سالی ۱۹۵۳ ۲۰,۰۰۰,۰۰۰ ملیون مروڤ له به ندیگه کاندایا کوشت ، یان سالانه له ۶۵۵ - ۶۸۹ و روژانه زیاتر له ۱۸۸۹ که سی له ناوبردووه .

هه روا له بن هه تاوی پیروستریویکا دا کورده کان چ به خوپی شاندان چ به به رزکردنه ووهی داخواریه کانیا ، داوای گهراندنه ووهی مافه نه ته و هیهیه کان و گهرانه و هیا بۆ جیگهی خویمان کردووه .

به لام تا کوو نیستاش وه لامیا ن نه دارو هه ته وه... سه روکی پارت و دهوولته تی میخائیل گوریا تشوڤ له کو بوونه ووهی کومیتیه ی ناوه نسدی پارتی کومونیسستی سوڤیه ت سه رنجی دابووه نه و ته وهره ی ده ره ق به که مه نه ته وایه تیه کانی سوڤیه ت کراوه له ناو سنووری سوڤیه تدا .

که کوردیش یه کیک بووه له و نه ته وانه که گوریا تشوڤ گووتبووی - پیویسته بۆ گیترانه ووهی مافه زه و تکراره کانیا ن هه ول بدین - ... به لام نه م گووته یه ش هه تا کوو نیستا هه ر و ته ی سه ر په ر بووه و به س نه خراوه ته پراکتیکه وه له پروسیای دوای سوڤیه تی هه لووه شیندرا ودا .

له شاری پارسی پایته ختی فره نسا ، کونگره ی جیهانی کورد گریدرا له پیئاو به رگری کردن له مافی کورد ، که ۲۰ نووینه ری وولاتانی جیهانی و کورد به شداریان تیدا کردو و پۆل و کاردانه ووهی باشی نوواند بۆ داپوژی کورد و کوردستان و په یوه ندیه نیو ده ووله تیه کان .

به دهست پیئسخه ری نه نیستووتی کوردو به هاوکاری ده زگای - فره نسای ئازاد - به سه روکایه تی خاتوو دانیال میترا نی هاوسه ری سه روکی پیئشووی فره نسا . فرانسو میترا ن ، کونفرانسی نیوو نه ته و هیه ی له سه ر ماف و پیئاسه ی فره نگی کورد له فره نسا گریدرا به ناماده بوونی نوینه ری ۳۱ وولات له وولاتانی عه ربی و کوردو جیهان .

ده زگا نه منیه کانی پژی می به عسی له نیراق له کاریکی نامروڤانه ۲۳ هاوولاتی کوردی له شاروچکه ی شه قلاوه ی سه ر به پاریزگای هه ولیر له باشووری کوردستان ، گولله باران کردو له گوڤیکی به کومه ل خرا نه ژیر خاک به هوی هه لوویستی بویرانه ی نه ته و بیان .

1989/11/8 ئاژانسى ئاسمانى ئەمەرىكى - ناسا nasa - مانكى دەستكردى بەرە ئاسمان بەرزكردەۋە بەناۋى - كۆبى cobe - كە ئەۋ مانگە دەستكردە تىسكۆبىكى بە ھىزى پىۋەرى پلەى گەرمى و ساردى گەرمى ھەلگرتبۋو بەرەۋىۋىشايى ئاسمان.

1989/11/8 گرېدانى كۆبۋونەۋەى ئەنجومەنى راۋىژكارى ئەمەرىكا لە كۆشكى سېى ، كە تىايدا برىكارى ۋەزىرى دەرەۋەى ئەمەرىكا - پۆبرت كىمىت - دوۋپاتى كردهۋە ، كە پزېمى بەعسى لە ئىراق رۆئى گرنكى ھەيە بۇ ئىمە لە چەسپاندنى ئاشتى لە جىھاندا .

1989/11/10 ھەۋلكانى سەر بەخۇ بوۋنى ھەردوۋ ھەرىمى - ئۆسىتيا - ئەبخازيا - ۋ ھەروا ناۋچەكانى دىكەى قەوقاز ، بەر لە راگەياندىنى كۆمارى جۇرجيا ، ئەۋىش لە ئەنجامى لە بەرىك ھەلۋەشاندىنەۋەى يەكىەتى سۆقىەت دەستيان پىكرد . كە لەم رۆژەدا ئەنجومەنى سۆقىەت لە شارى - تىستىفالى - پايتەختى ئۆسىتياى باشوور برىارى دامەزاندنى كۆمارىكى سۆقىەتى سەر بەخۇى راگەياندا .

ئەم برىارەى ئەنجومەنى سۆقىەت لە ئۆسىتياى باشوور لە لايەن دەسەلاتدارانى ناۋەندى ، لە مۇسكۆى پايتەختى سۆقىەت رەتكرايەۋە . كە ئەۋكاتەش يەكەم روۋبەروۋ بوۋنەۋەى شەپرى چەكدارى لە گەل دەسەلاتدارانى كۆمارى جۇرجيا ى سەر بە حكومەتى ناۋەندى لە مۇسكۆ بەر لە ھەلۋەشاندىنەۋەى سۆقىەت روۋىدا .

كە لەو شەهەردا زیاتر لە ۲۰۰۰ هەزار هاوولاتی لە دانیشتوانی هەریمی ئۆسیتیای گیانیان لە دەستدا ، و زیاتر لە ۱۰۰،۰۰۰ هەزار هاوولاتی دیکەش بەرەو باکوور دەربەدەر بوون و هەروا زیاتر لە ۲۰،۰۰۰ هەزار هاوولاتی جوورجی دانیشتووی ئۆسیتیای ، هەریمەکیان جێهێشت بەرەو کۆماری جۆرجیا لە ناوچەکەدا .

جیگەى روونکردنەویە کە میژووی شەپو پیگداکان و ناکۆکی لە نیوان هەردوو هەریمی ئۆسیتیای و ئەبخازیای ، کۆنەو میژووی پر لە مەملەتی و شەپو ناانارامی بوو لە ناوچەى قەوقازدا ... لیڤەدا با باس لە چۆنیەتی هەلکەووتەى هەریمی ئۆسیتیای بکەین کە - کۆی رووبەری خاکی ئۆسیتیای باشوور لە ۴۰۰۰ چوار هەزار کیلۆمەتر چوار گۆشە پێک هاتوو ، هەروا ژمارەى دانیشتوانی ۷۰۰،۰۰۰ هەزار کەسە .

جگە لەوەش ژمارەى دانیشتوانی ناگاتە ۱۰۰،۰۰۰ سەد هەزار کەس ، کە نیووێ ژمارەیان بەر لە ناماری سۆقیەت لە سالی ۱۹۸۹ و رووبەری ئۆسیتیای باشوور لە پاش سنوورە فەرمیەکانی روسیا ۸۰۰۰ هەشت هەزار کیلۆمەتر چوار گۆشە دەبیّت لە ناوچەکەدا .

هەروا دراوسێکانی ئۆسیتیای ، کە کۆماری جۆرجیا دەکەوێتە رۆژەهەلات و باشوور و رۆژئاواوە ، دەووری ئۆسیتیای باشوور دەدات ، پووسیای

يەككە توش خاكى قەوقازى باكور وەك . چىچان و ئەنگۇشيا و قىزىق بەكاريا - لە رۇژھەلەت و رۇژئاوا باشورەو دەورى ئۇسىتياى باكور دەدات . ھەروا باكور و باشورى ئۇسىتيا بە ھىلىكى سنورى لە يەك جيا دەبىتەو كە مىراتى دەسەلەت كۆمۇنىستەكانە لە سەر نەخشەى قەوقازدا و بە مەبەستى دابەشكردن و لاواز كىردنى ئەو شۇرپاشانە كىشراو كە لە ناوچەكەدا بەرپا دەبوون .

ھەروا دەتوانىن ئەو ھەش بلىن كە ناوچەكە بە گشتى ، كە وەك ئۇسىتيا كراوتە چەند پارچە يەكى جووگرافى بچووك و ھەروا گەلانى ئەو ھەرىمەش بە شىوۋە يەكى ھەرمەكى دابەشكراون و ھەرىكىان كەمىنە يەكى نەتەو ۋە روسى تيا نىشتە جىيە و لە گەل ئەوانەش كە مە نەتەو ھى جۇرجى لە ئۇسىتياى باشور و ئەبخازيا نىشتە جىن .

چۇنىەتى ئەم جۇرە پىك ھاتەش لە ئەنجامى جى بە جىكردى راميارىەتى سۇقىتە ، و لە روى كارگىرىشەو ئەو رىووشوۋىناھى ۋە روسيا بە رامبەر بە ناوچەكە دەيانگىرتە بەر دىرژە پىدانى ھەمان ئەو راميارىەتە يەكە پىشوو پىادەيان كىردو ھە ناوچەكەدا . لەو پىناو ھەش دا گۇرىنكارى گەورە بە سەر ناوچەكەدا ھىنراو ، ئەو ىش :-

لە سەردەمى ۋە روسياى قەيسەرى ناوى ئۇسىتياى ئىستا كەرتى - ئۇكۇك - بوو . بەلام لە ۱۹۱۸/۷ تا ۱۹۲۱/۹/۴ بەشى باشورى ھەرىمى ئۇسىتياى بە كۆمارى جۇرجياى دىموكراسى لىكىندراو . بەلام لە ۱۹۲۰/۹/۱۵ كۆمارى ئۇسىتياى باشورى سۇقىتە لە وكات راگە يەندرا .

ھەروا لە ۱۹۲۲/۸/۲۴ وەك ناوچەى - ئۇبلاستى - دابەشكردىكى كارىگەرىە بۇ ئەو ناوچانەى كەخاھنى ئۆتۇنۇمىن - ى سەر بە كۆمارى سۇشيالىستى سۇقىتە لە يەكەتە قەوقاز راگە يەندرا . دواى ئەو ھىزەكانى سوۋپاى سوورى سۇقىتە بە فەرمانى سەركىدايەتى بالاي يەكەتە سۇقىتە لە ۱۹۲۱/۹/۴ جۇرجياى خىستە ژىر دەسەلەتدە يەكەتە سۇقىتە . لە دواى ئەو ھەموو رووداوو گۇرانكارىانە ئەو ھەرىمانە لە ۱۹۳۶/۳/۲۴ بە كۆمارى جۇرجياى سۇشياىلىتى سۇقىتە لىكىندرا .

لە دواى ھەلوو ھەشاندنەو ھى سۇقىتە رىژەى دانىشتوانى رووسەكان لە

ئۆسىتياى باكور ۲۳٪ دەپىت ، كە كەوتۆتە ناو سنورى راميارىتە فەرمىەكانى پووسيا ... بەلام لە ئۆسىتياى باشور لە ۵٪ دەپىت . گەر بگەرئىنەوہ بۆ سەردەمى دەسەلاتى قەيسەرى پووسيا بۆت دەردەكەوئىت كە تەنيا ئۆسىتياەكان لە ۱۸۷۴/۲/۸ رازىبوون كە ملكەچى بۆ كۆلۇنيالىزمى پووسياى قەيسەرى بكن .

لەلايەكى ديكە سەرچاوە جۆرجىەكان و وولاتانى ئەوروپاي رۇژئاوا پىيان وايە كە مۇسكۆى پايتەختى رويسياى يەكگرتوو ، ئۆسىتياەكان وەك ئامرازىكى سەپاندنى دەسەلاتيان لە جۇرجيا بەكاردينن ، لە كاتەكانى كە رووداوەكان دىنە پىشەوہ وەك ئىستادا .

دواى ئەوہ جارىكى ديكە لە ۱۹۹۰/۹/۲۰ كىشەى سەربەخۆى ئۆسىتيا دووبارە بووہوہ و كە ئەو وەختە بە فەرمى هىشتا سۆقىتە وەك جەمسەرى جىهان لە دەسەلات مابوو ... شەر دەستى پىكردەوہو ئەم جارەيان رووبەروبوونەوہكان تووند و تىژتر بوون و ئۆسىتياەكان توانيان پايتەختى خۆيان بپارىزن ... لەدواى ھەلووہشاندنەوہى سۆقىتە بە شىوہيەكى فەرمى لە ۱۹۹۰/۸/۱۹ راگەياندرا ... كە راستەوخۇ دواى ئەوہ لە ۱۹۹۱/۹/۱ سى بارە ئۆسىتياەكان سەربەخۆى خۆيان راگەياند لە ژىر ناوى كۆمارى ئۆسىتياى باشور .

واتە بى ئەوہى ناوى سۆقىتە لەو راگەياندنە بىنن ... بەلام بەر لەوہش جۇرجيا لە ۱۹۹۰/۹/۶ سەربەخۆى خۆى بە جيابوونەوہى لە سۆقىتە راگەياند وەك كۆمارىكى سەربەخۆى نىوو دەولەتى لە جىهاندا .

لەوكاتەشدا ژمارەى دانىشتووانى ئۆسىتياەكان لە باشور ۱۲۵,۰۰۰ ھزار كەس دەبوون ، كە ۳۶,۰۰۰ ھزاريان بە نژاد جۇرجى بوون لە ھەرىمەكەدا ... بەلام ھىزەكانى سووپاي جۇرجيا كۆنترۆلى ئەو جىگايانەيان دەكرد كە دانىشتووانە جۇرجىەكانى لىبوون ... دواى ئەوہ ئۆسىتياى باشور لە پىناو بە دەست ھىنانى سەربەخۆى يەكجارەكى و بوونى بە خاوەن سنورى دەولەت لە ۱۹۹۲/۱/۱۹ لە ريفراندۆمىكى فەرمى لەلايەن دانىشتووانى ھەرىمەكە ئەنجامدرا ، كە لە ۹۰٪ دەنگيان بۆ سەربەخۆى ئۆسىتيا دا .

ھەر دواى ئەوہش لە ھەرىمى ئەبخازيا ھەمان ريفراندۆم ئەنجامدرا بۆ

بەدەست ھېنانى سەربەخۇيى ئەو ھەرىمە ... دواى ئەوھى سىستەمىكى
 نوپى جېھان ھاتە ئاراوھ بە نەمانى دووم جەمسەرى دژ بەيەكتىرى
 سۆشالىستى و سەرمايەدارى و نەمانى شەرى ساد لە نىوان ئەو دوو
 جەمسەرەدا .

كىشەى جۇراوجۇر و ھەمە لايەن لەو ھەرىمانەدا لەگەل جۇرجيا و روسيا
 ھاتە ئاراوھ ، كە يەكيان ئەوى دىكەى تاوانبار دەکرد ، واتە سەرھەلدانى
 كىشە لە نىوان رووسيا و جۇرجيا لەسەر ھەردوو ھەرىمى ئۆسىتيا و
 ئەبخازيا لە ناوچەى قەوقاز ، بەدەست تىوھەردانى لەلايەن ئەمەرىكاو
 وولاتانى ھاوپەيمانيدا .

ئەم ھۆكارانەش بوون ھۆى ئەوھى كە رووسيا جۇرجيا ھەلسن بە
 ئەنجامدانى چەند رىكەوتنىك ، لە پىناو رىگە گرتن لە بەرپابوونى شەر و
 پىكدادان و چارەسەرى كىشەكان بە رىگەى گەفتوگوو ياسايى لە
 نىوانياندا ... ئەوھبوو لە ۱۹۹۲/۶/۲۴ ، بۇ يەكەم جار رىكەوتن لە نىوان
 كۆمارى جۇرجيا و رووسياى يەكگرتوو مۆركرا بە دانانى ھىزىكى ئاشتى
 پارىزى ھاوبەش لە نىوان كۆمارى جۇرجيا و رووسياى يەكگرتوو لە
 ھەرىمەكەدا ، لە گەل دەسەلاتدارانى ھەرىمى ئۆسىتيا دانرا لە پىناو
 پاراستنى رىكەوتنى ئاگرىبەست لە نىوانياندا ... دواى ئەوھش
 رىكەوتنىكى دىكە لە نىوان رووسيا و جۇرجيا لە ۱۹۹۳/۵/۱۵ مۆركرا
 بەمانەوھى ھىزىكى رووسيا بۇ پاراستنى رىگەكانى ھاتوچچۇ لە
 ھەرىمەكەدا لەسەر داواى دەسەلاتدارانى كۆمارى جۇرجيا لە ناوچەكەدا .

ھەرۇھا لە پىناو رىگەگرتن لە ھەر كىشەيەك رىكەوتنامەى سىيەمى نىوان
 رووسياو جۇرجيا لە ۱۹۹۴/۲/۳ مۆركرا سەبارەت بە مانەوھى سى بىنكەى
 سەربازى رووسيا لە ناوچەكەدا كە خۇى لە ۲۰،۰۰۰ بىست ھەزار سەرباز
 دەگرت ... دواى ئەوھ سەرەك كۆمارى پىشوو جۇرجيا – ئەدوارد شىقەر
 نادزا – لە ۱۹۹۶/۸/۲۷ پلاننىكى سى قۇناخى خستە بەردەم ئەتەوھ
 يەكگرتووھكان و داوايى كرد ، كە ئۆسىتياى باشوور و ئەبخازيا
 بگەرىندىرئەتەوھ ژىر دەسەلاتى كۆمارى جۇرجيا و دەسەلاتدارانى ھەردوو
 ھەرىمەكە بەو پلانە رازى نەبوون ... دواى ئەوھ ھەمان پلان لەلايەن لىژنەى
 نىوو دەولەتى دۇستان – كە ئەلمانيا سەرکردايەتى دەکرد و رووسياى

يەكگرتتو ئەمەرىكا و جۇرجياش تيايدا بەشداريان دەکرد .

بەلام سەرەراي ئەو ھەموو ھەولانە ديسان شەرو پيكدادان لە سالى ۲۰۰۴ دەستی پيكردەوہ لە ھەريمەكەدا ... بى ئەوہى دەسەلاتدارانى ئۆسىتيا ئاگادار بکړیتەوہ ، ږووسيا و جۇرجيا ريكەوتنى دوو قۇليان مۇرکرد بە مەبەستى دامالينى چەك لە ئۆسىتياى باشوورو كشاندەنەوہى ھيزەكانى سووپاي ږووسيا و جۇرجيا ، ... لە مانگى /۹/۲۰۰۵ شارى ئيسيقالى پايتەختى ئۆسىتيا كەوتە بەر تۆپ بارانى ھيزەكانى جۇرجيا و حكومەتى جۇرجيا ھەرەشەى كرد بە ناوى ئەوہى گەر تا نيووہى سالى /۶/۲۰۰۶ ھيزەكانى ږووسيا لە ناوچەكە ئەكشيتەوہ ، جۇرجيا لە ريكەوتنەكەى مانگى /۱/۱۹۹۲ پاشگەز دەبيتەوہ .

ھەروا دووبارە دەسەلاتداران لە ئۆسىتياى باشوور لە كۆتايى سالى ۲۰۰۶ ريفراندۆميكى ديكەى سەبارەت بە سەربەخۆيى ھەريمەكەى ئەنجامدا و لە ۹۹٪ى جەماوہرى ھەريمەكە دەنگيان بۆ سەربەخۆيى بوونى ئۆسىتيا دا لە ناوچەكە ... لە گەل ئەوہشدا كيشەكان رۆژلە داواى رۆژ بەرەو ئالۆزى ھەنگاوى دەنا ، بە تايبەتى لەنيوان ږووسيا و جۇرجيا لە سەر ئەو دوو ھەريمەدا .

ئەوہ بوو ھيزەكانى سووپاي جۇرجيا بە فەرمانى سەرۆكى جۇرجيا - ميخائيل ساكاشفيلى - لە /۸/۸/۲۰۰۸ ھيزشيان كرده سەر پايتەختى ئۆسىتياى باشوور و داگيريكرد .

بەلام ھيزەكانى سووپاي ږووسيا لە /۱۲/۸/۲۰۰۸ لە ھيزشى بەرپەرچدانەوہى ھيزەكانى سووپاي جۇرجيا لە ماوہى سى رۆژ توانى ھيزەكانى سووپاي جۇرجيا لە ھەريمەكەدا دەريكات و مەترسى بخاتە ناو دەسەلاتى جۇرجيا بە داگيرکردنى جۇرجيا - كە بە دوورى ۶۰ كيلۆمەتر مابوو بگاتە ناوشارى تەبليسى پايتەختى جۇرجيا .

ھەر لەوكات و ساتەدا حكومەتى فەرەنسا لە ھەولەكانيدا تووانى شەرەكە لە نيوان ږووسيا و جۇرجيا رابگرى ، لە ئەنجامى ريكەوتنى راگرتنى شەر لە /۱۳/۸ ھەمان سال ... لە گەل ئەوہشدا بارودۆخكە ھەر لە تەنگەشەدا دەخولايەوہ ، لە پەيوەنديەكانى نيوان ھەردوو حكومەتى ږووسيا و جۇرجيا ... دواى ئەوہ ھەردوو پەرلەمانى ئۆسىتيا و ئەبخازيا لە

۲۲/۸/۲۰۰۸ بىرىرى سەربەخۇيى ھەرىمەكانيان راگەيانىد و داوايان لە
رووسيا كورد كە دان بەو سەربەخۇيىيە بنى .

داوى ئەو ھەنجوومەنى رووسيا و ئەنجوومەنى دۆماي رووسيا لە
راگەياندىكىدا ، دانينا بە سەربەخۇيى ھەردوو ھەرىم و سەرىكى
رووسياش پەسەندى ئەو بىرىرى كورد .

بەلام كىشەكان لە نيوان رووسيا و جۇرجيا دەرچوو و كەوتنە نيوان
رووسيا و ئەمەرىكا و يەكەتە ئوروپا بە رەتكردنەو ھەرىم و بىرىرى لە
گەل سەرهەندانى چەندىن كىشە دىكە لە نيوانياندا .

۱۹۸۹/۱۱/۱۰ بەرپۆبەھەرى موخابەراتى پارىژگاي كەركوك لە باشورى كوردستان بە
نوسراوى ژمارە/ ۱۱۰ ھەلامى موخابەراتى گشتى شارى بەغداي داوھ
بەپەوانە كوردنى ۱۸ كچى كوردى ئەنقال كرا ، بەپەوانە كوردنىان بەرھو
وولاتى مىسرو پىدانى بە شىخە ھەربەكانى ئىراق ، كە تەمەنى كچەكان لە
نيوان ۱۴ تا ۲۹ سال دەبوون و تاكوو ئىستاش بى سەروشويىن ، كە لەكام
جىگاو لەكام شار ژيانى دىلايەتى دەبەنە سەر - ئەمەيە بەتەسامحى ئاينى
ئىسلام و رېبەرهكانيان - ...؟..!

۱۹۸۹/۱۱/۱۴ لە كۆبوونەو ھەرىمەمانى يەكەتە سۆقىتەدا ، سەبارەت بەو گەلانەي كە لە
كاتى دەسەلاتى ستالىنى بە شىوويەكى شۇقىنى و بە زۆر
گوواستونىتەو ھەرىم ، تا ئەوكاتەي بوارى گەپانەو ھەرىم سەتكردەنەو ھەرىم
كياينى خۇيان پى ئەدرابوو دەلەت - دەوولەتەكى ئىمە نە تەنيا جىگىرى
قانۇنى بەلكو مىراتگىرى راستەقىنەي ئەو رېژىمە دىكتاتورەي ستالىنە كە
ئەو ھەموو تاوانەي كورد .

ئىمە دەزانىن بۇ ويىنە دەوولەتى ئەلمانى فېدرال - ئەلمانىاي پۇژئاوا -
ئەو برسەتەي لە بارەي قەرەبوو كوردنەو ھەرىم زەرەرو زىيانى ماددى كە رېژىمى
فاشىستى ھىتلەر لەخەلكى دابوو ، بەئەستوى گرتوو دەوولەتى ئىمەش
نابى بەو چەشەنە ئەر كە ھەلنەسى و خۇي لادەت ، لە گەل ئەو ھەشدا كورد
لەژىر دەسەلاتى سۆقىتە خاوەن كۆمارى ئۆتۆنۆمى بوو بە ناوى -
كوردستان ئۆيەزىد - و لە كاتى دەسەلاتى ستالىن ئەو كۆمارە
ھەلوو شىندرايەو ھەرىم .

كە تاكوو ئىستاش كورد پەرگەندەي سەر دەيا كۆمارەكانى پىشووئى لە

پێک هاتهی سوڤیهت بووه ، بهتایبهتی لهسهرخاکی کوردستان . که پارێزگای یهریقان و دهوورووبهریهتی ، که یهریقان ئیستا پایتهختی ئهرمینیا یه له کیشووه ره کهدا و له جیهاندا .

ههنگه دهووروو بهریهتی کوردستان ئهوه ده که سوڤیهت

1919/11/20 رۆژی بریاردانی چه سپاندنی پهیمانی مافهکانی مندالان له لایهن کۆمه لگای ریکخراوی نه ته وه یه کگرتووه کان . که ئه مهش له ناکامی بازرگانی کردن بوو به مندال له وولاتانی ههژارو تازه پیگه یشتوو له جیهاندا .

1919/11/22 له م پۆژه ده دهستکرا به پوو خاندنی دیواری نیوان ئه لمانیای پۆژه ه لات و پۆژئاوا به ناوی - صور بهرلین - له شاری بهرلینی پایتختی ئه لمانیای دیموکراتی پۆژه ه لاتی پیشوو ، به کۆتایی هینان به ههردوو ئه لمانیای لیک جیا که ره وه یه کگرتنه وه یان به ناوی ههردوو ئه لمانیای یه کگرتوو له کیشووه ره کهدا .

۱۹۸۹/۱۱/۲۳ بە ھۆى بارودۇخى نىۋو دەۋلەتى و گۇرۇنكارى بارى ناۋەخۇۋ پەيۋەندى دەرهۋى يەكەتە سۇقىتە و ئالۇز بوۋنى بارى رامبارى و ئابوۋرى و سەربازى و كۆمەلەتە، كە كاردانەۋەى كرده سەر ئەلمانىيە ديموكراتى و بوۋە ھۆى پوۋخاندنى دىۋارى نىۋان ھەردو ئەلمانىيە پۇژئاۋو پۇژھەلاتە و گەرانەۋەى ئەلمانىيا بۇ ئەلمانىيە يەكگرتوۋ لە كىشۋوەرەكەدا .

۱۹۸۹/۱۱/۲۴ لە ئەنجامى خۇپىشاندان و پاپەپىنى گەلانى كۆمارى تشىك و ۋەلامدانەۋەى لە لايەن پۇلىس بەشىۋوۋەيەكى دېندانە ، كە ئەنجامەكەى بوۋە ھۆى دەست لە كار كىشانەۋەى پارتى كۆمۇنىست لە دەسەلاتداریەتە لە سەر ۋولاتەكەدا.

۱۹۸۹/۱۱/۲۷ لە دۋاى دەست ھەلگرتنى دەسەلات لەلەن پارتى كۆمۇنىست لە تشىك گەۋورەترن خۇپىشاندان ئەنجامدرا ، كە بوۋە ھۆى لىك ترازانى پەيۋەندى كۆمەلەتەتە و بارودۇخەكەۋ دورست بوۋنى بەدەيا پارت و پىكخراۋ گروپى نۆى لە ۋولاتەكەدا.

۱۹۸۹/۱۱/۲۸ پىكخراۋى نەتەۋە يەكگرتوۋەكان لە بېيارىكىدا ئاگادارى پۇژمى توركىيە كردهۋە ، كە چىتر ئاۋارەى كورد لە توركىيا بە پەناھەندەى ۋەرنەگىرئە لە ناۋچەكەدا .

۱۹۸۹/۱۲/۲۸ لە ئەنجامى پاپەپىن و خۇپىشاندانى كرىكارو جووتيارو فەرمانبەرانى كۆمارى تشىك ، كە بوۋە ھۆى دامەزاندنى حكومەتە فرەلەن بەسەرۇكايەتە - ھاقىل - لە ئەنجامى پاپەپسى لە ۋولاتەكەۋ پراگەياندنى لىبۋوردنى گشتى بۇ ۲۲۰۰۰ ھەزار بەند كراۋو، كە بوۋە ھۆى بەرەۋ ئارام بوۋنەۋەى بارودۇخى ۋولاتى تشىك لە ناۋچەۋ كىشۋوەرەكەدا .

1990

خۆبەدەستەۋەدانى سەركردهى كۆمارى پەنەما - ئىمانئۆيىل تۆرىيگا - به 1990/1/3

هېزەكانى سووپاي ئەمەرىكا له دواى دە پوژ لهخۇجەشاردانى له بارەگاي فاتيكان له پۆماى پايتەختى ئىتاليا.

دەستگيركردنى رۆژنامەنووسى ناودارى ئەلمانى خاتوو - 1990/1/10

هياسلومبیرگەر - له لایەن رژیمی تورك ، له هوتیلى شارى سیرت له باكوری كوردستان ، ئەویش به تاوانى ئەوهى كه گووتوویهتی.

چۆن دەولەتى توركى هیهه باكووردیش هەمان مافی هەبیّت ودواى له رۆژی 1/11 گوواستیانەوه بۆ زایندهكان لهشارى دیاربەكرى كوردی باكوری كوردستان له توركیا.

سەر له نوێ پەيوەندى دبلۆماسى له نیوان ئەرژنتین و بەرىتانيا دەستی 1990/1/15

پیکدروە ، ئەویش به ماوهدانى كهشتیهكانى راوى ئەرژنتین بەدریژایی - 50 میل - له سەر كهنارى دوورگهى شارى -ملوین- له نیوان هەردوو وولات له ناوچهكەدا .

جیگری سەرەك وەزیرانى ئیراق و وەزیری دەرەوهى رژیمی بەعس له 1990/1/16

ئیراق تارق عەزیز سەردانى ئەمەرىكای كردو له واشنتۆنى پايتەختى ئەمەرىكا له گەل وەزیری دەرەوهى ئەمەرىكا جیمس بیکر كۆبۆوه ، دواى ئەوه له گەل سەرۆكى ئەمەرىكا جۆرج بۆش كۆبۆوهو سەردانهكەى لهوكات سەرکهوتنى بەدەست هینا .

له بەر ئەوه ، دواى ئەوه سەرۆكى ئەمەرىكا ئامۆژگاریدا به ئیدارهى ناوخۆی ئەمەرىكا ، به بووژاندنەوهى پەيوەندى له گەل ئیراق و وتی :- ئەو بووژانەوهیه یارمەتى ئارامى له رۆژهلاتى ناوهراست دەدات .

دواى ئەوه سەرۆكى ئەمەرىكا فەرمانیدا به زیاد كردنى قەبارەى بارزگانى له گەل ئیراق ، له پینا سوودمەندى كه بۆ ئەمەرىكا دەبیّت ، له دواى ئەوه چەندین ریکهوتننامە له نیوان ئەمەرىكا و ئیراق مۆركرا به برى 1200 ملیۆن دۆلار له نیوانیاندا .

سەرۆكى ئەمەرىكا جۆرج بۆش له سەر شانۆی كۆنگرێس وتارى سالانەى 1990/1/24

بۆ گەلى ئەمەرىكا دەخوویندەوه گووتی :-

كە ھەر سەرۆكىكى وويلايەتە
يەكگرتوۋەكانى ئەمەريكا ھەموو
سەرى سالانە وتارى سالانە بۆ
گەلى ئەمەريكا دەخووينىتەوہ .
كە وتارەكەى جۇرچ بۆش
بەناوبانگ بوو بە ناوى - كاتى
يەككەتەى - لەو تارەكەيدا
گووتى:-

وويلايەتە يەكگرتوۋەكانى

ئەمەريكا بەرھو سەدەى بىست و يەك ھەنگاۋ دەنى و دەبى ھەر بى ، كە ئەو
سەدە نوپىيەى ئەمەريكا بىت بە چەندىەتى لەسەدەى پىش ئەوہ ، كە
سەدەى بىستەو - سەدەى ئەمەريكايە لە ھەموو بوارەكان لە جىھاندا .

بەرھى كوردستانى و ئۆپۆسىزىۋى ئىراقى بانگەوازىكىيان بۆراى گشتى
عەرەب و جىھان بلاۋ كوردەوہ لەپىناۋ تاوانباركردنى رژىمى بەعسى لە
ئىراق بە رەفتارو رامبارىەتى لەپىناۋ لەناوبردنى گەلى كورد لە باشوورى
كوردستان .

۱۹۹۰/۲/۳

بەرھى كوردستانى راگەياندىكى ئاراستەى كۆمەلگەى ئىۋودەۋولەتى كرد
، ئەۋىش لە پىناۋ يارمەتيدانى ئەو پەناھەندانەى ئۆردوۋگەى پارىزگەى
دىاربەكر لە باشوورى كوردستان ، كە رژىمى بەعسى لە ئىراق بەگازى
ژەھراۋى -كەنەفت- زامدار بېۋون لە شارەكەدا .

۱۹۹۰/۲/۷

لە ئاكامى راپرسىيەكى گەلانى كۆمارى نامىبىيا دەستوورى نوپى راگەياندا
بە دامەزراندنى حكومەتتىكى ديموكراتى فرەلايەن لە ناوخۆى وولاتەكەيدا

۱۹۹۰/۲/۹

۱۹۹۰/۲/۱۱ نازاد کردنی سهرکردهو قاره‌مانی نیشتمانی ئەفریکیا و سەرۆکی پارتی کۆنگره‌ی نیشتمانی ئەفریکیا - نلسۆن ماندیلا- له دواى ۲۷سال له زیندانی کردنی ، که له سالی ۱۹۹۲خه‌لاتی نوێلی پئی به‌خشرا به‌هۆی هه‌لووێستی نیشتمانی و ناشتیخوازانه و نه‌هیشتمانی بیرى ره‌گه‌ز په‌رستی له‌ناوچه و هه‌ریم و وولاته‌که‌یدا .

۱۹۹۰/۲/۲۸ له بارو دۆخی نوێی جیهان له کۆنگره‌ی هیزه رامیاریه‌کانی پیک هاته‌ی گه‌لانی کۆماری به‌نین پزیمی مارکسی - لینینی هه‌لوو‌ه‌شیندرايه‌وه‌و پزیمی فره پارتی په‌یره‌و کراو هه‌موو زیندانه رام‌باریه‌کان نازد کران له وولاته‌که‌دا .

۱۹۹۰/۳/۱۱ ئەنجومەنی بالای کۆماری لیتوانیا بریاری جیا‌ب‌ونه‌وه‌ی له یه‌کیه‌تی سوڤیه‌ت به‌سه‌ره‌به‌خۆیی ته‌واوی وولاته‌که‌ی پاگه‌یاند ، که یه‌که‌م وولات بوو له وولاته‌کانی ناوچه‌ی به‌لتیک و به‌و کاره

هه‌لسی و ئەنجامی بدات له هه‌ریمه‌که‌دا .

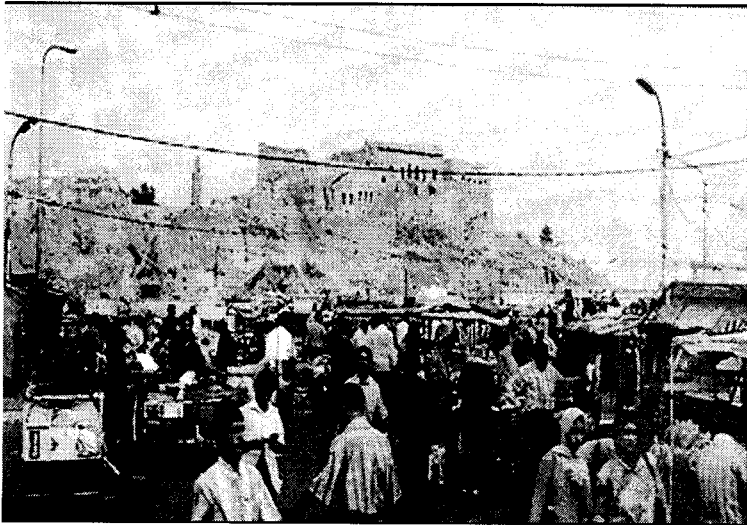
ئهم راگه‌یانده‌ش له شاری - فیلسن - ی پایته‌خت بوو ، که ژماره‌ی

دانىشتوانەكەي ، ۷۲۵،۰۰۰ ھەزار كەسە ، ھەروا ژمارەي دانىشتوانى
 وولاتەكەي ، ۴،۳۰۰،۰۰۰ مليون كەسە .

ھەروا رووبەرى خاكي وولاتەكەي ، ۶۵،۳۰۰ ھەزار كيلۇ مەتر چوار
 گۆشەيە . ھەروا چىرى دانىشتوانەكەي ، ۱۷۰ كەس لە يەك ميل چوار
 گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، لىتوانى ۸۱٪ . پووسى ۱۰٪ . پۆلەندى ۷٪ .

بە فەرمانى سەدام حوسىن سەرۆكى رژىمى بەعس لە ئىراق ، كە خۇي لە
 سەر قەلای كەرەكوك وەستابوو بىرارى رووخاندنى قەلای كەرەكوكى دا .
 ئەويش بە پىك ھىنانى لىژنەيەكى سى قۇلى كە لە :-

۱- قائمقاميەتى كەرەكوك . ۲- شارەوانى كەرەكوك . ۳- بەرپووبەرايەتى
 شوينەوارى كەرەكوك .

قەلای كەرەكوك

كە بەرپووبەرى شوينەوارى كەرەكوك - غائب فازل - بوو و ھەر ئەويش
 سەپەرشتىبارى تىكدانەكە بوو ... قەلای كەرەكوك كۆتتىن شوينەوارە لە
 رۆژھەلاتى ناوھراست لە دواي قەلای ھەولير .

كە رووبەرى قەلای كەرەكوك ۲۵۰۰۰۰ دووسەدو پەنجاھەزار
 مەترچوارگۆشەيە ، كە زياتر لە ۱۵۰۰ خيزانى تيانىشتەجى بوو ... كە
 رووبەرى دووجار ئەوئەندەي قەلای ھەولير گەورەتر بوو و لەسى گەرەك

پیک هاتبوو ... ئەو بوو له ساڵی ۱۹۹۸ دەست کرا بەروو خاندنی قەڵاکه ، کهچی بەر له وهش له تیکدانی قەڵای کەرکوک بەردهوام بوون ... له بەر ئەوهی شوینەواریکی کوردیهو کوردستانیه .

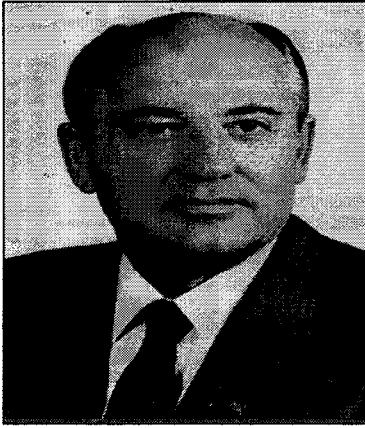
که بهر له ۶۰۰۰ سال پيش ئیستا ئەم قەڵایه ژيانی تيا به بووه بهر له بوونی عەرب له سەر گۆی زهوی و نه بوونی ههستی شارستانیهت له لایه نه عەرب له جیهاندا .

۱۹۹۰/۳/۱۶ شهید کردنی زاناو رووناکبیری ئایینی و نه تهوهیی کورد - ناسر محهمه رهشید - ناسراو به - ناسر سوبحانی - له لایه ن پزیشی ئیسلامی له ئییران ، ئەویش به هۆی هه لویسته بوویرهکانی دژی پزیشی ئییران ، به تایبهتی پووبه پووبوونهوهی له گه ل رابه ری ئایینی و مه زه بهی شیعهی ئیسلامی له ئییران ، نایه تووللا خوومه یینی و بهرگری کردنی له مافه رهواکانی گه لانی ئییران به تایبهتی گه لی کوردستان ..

شایانی باسه که شیخ ناسر له ۱۹۸۹/۶/۶ له لایه ن پزیشی ئیسلامی له ئییران ده سنگیرکرا له شاری سنه ی پوژهه لاتی کوردستان ... هه روا له ساڵی ۱۹۵۱ له گوندی دوریسانی سه ر به قه زای باوه چاوی به جیهان هه له یناوه ... گو په که ی له گوندی - قروه - ی نیوان شاری سنه و هه مه دانه ، ئەویش له ده ره وهی گو په ستان له لایه ن پزیشی ئییران ته رمه که ی نیژراوه به ناوی - لعنة اباد - له وولاته که دا .

۱۹۹۰/۴/۳ به پپی رینمایهکانی دیوانی سه رو کایه تی کو ماری ئییراق ، که هاتوو به پی نووسراوی ژماره /ق/ ۹۶۱ که پارێزگای مووسل به فه رمانی ژماره /۱۷۴۱ ی ، له ۱۹۹۰/۴/۱۰ ده رکرد به پیکه یانی چه ندین لیژنه به روو خاندنی خانوو و ماله کانی کوردی شه به ک له پارێزگای مووسل ، که گوواستراونه وه به کو تایی هی نانی سامانه کانیان و گوواستنه وه ی تو ماریگای باری که سی بو ده ره وه ی پارێزگای مووسل .

شایانی باسه کوردی شه به ک له روژهه لاتی پارێزگای مووسل نیشته جین بهرله میژووی زاینی تا کوو ئیستا که خاکی کوردستانه و به ده ووله تی ئییراق لکیندراوه له گه ل دروست کردنی ده ووله تی ئییراق .

۱۹۹۰/۴/۱۱ لە دواي ھەولە بەردەوامەكان لە پىناو چارى كىشە ناوخويەكانى سۆقيەت لە ئاكامدا سكرتيرى گشتى پارتى كۆمونيستى سۆقيەت - ميخائىل گۇرباتشوف - لە بەردەم كوميتەي پۇژنامەگەرى جيهانى لەمۇسكۆي پايتەختى يەكپەيتى سۆقيەت راگەياندا و گووتى: -
كە ئىستا جيهان لەسەرەتاي

دورست بوونى پرۆسەي سىستەمى نوي دايە .

كە ئەو راگەياندا بوو ھۇي ھەرس پى ھىنانى يەكپەيتى سۆقيەت لە كىشووەرەكەو جيهاندا .

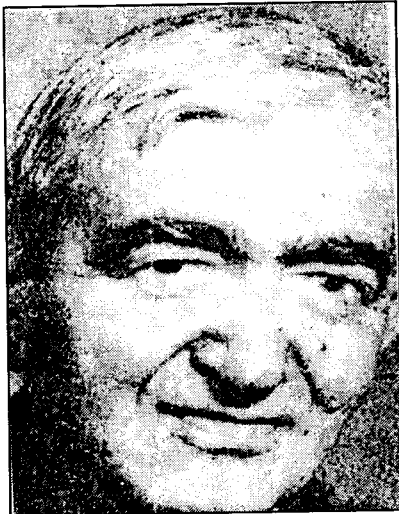
۱۹۹۰/۴/۲۱ كۆچى دوايى كەسايەتى ناودارى سياسى و نەتەويى كورد - عەزىز شەرىف - لە دواي جەنگى دوومى جيهان بە شدارى تەواوى لە ھەموو جوولانەو و بزوتنەو ھى گەل و نىشتمانى ئىراق كردووە... دواي شۆرشى ۱۴ تەمووزى ۱۹۵۸ بە سەرۆكى ئەنجومەنى ئاشتى و ھاوكارى - مجلس السلم والتضامن - لە ئىراق و جىگرى سەرۆكى ئەنجومەنى سلم و تەزامنى عالمى ھەلبىزىركدرا .

عەزىز شەرىف لە گەل مستەفا بارزانى لە چاھپىكەتنيكىاندا

۱۹۹۰/۴/۲۴ هەردوو ئەلمانىي پوژھەلات و پوژئاوا رېككەووتن لە سەر يەكخستنى
دراوى ئابوورىيان لەسەرەتاي ۱۹۹۵/۷/۱ لە وولاتەكەدا .

۱۹۹۰/۴/۲۹ پوژى دەست پىكردنى پووخاندنى ئەو پەرژىنەى نىوان ئەلمانىي
پوژھەلات و پوژئاوا دروستكرابوو، ئەم پەرژىنەش كە لە دواى كوٹايى
جەنگى دووهمى جىهانى دورست كرابوو لە ناوهندى شارى بەرلین لە
ئەلمانىادا.

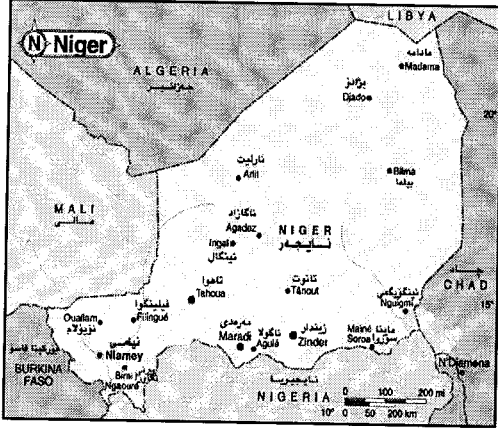
۱۹۹۰/۵/۱ كوچى دوايى شىخى كوردناسى
- حاجيى جوندى - لە شارى
يەريفانى كوردستانى پايتەختى
كومارى ئەرمىنيا .

شايانى باسە ناوى تەواوى
حاجيى جەوايى جونديه و لە
۱۹۰۸/۳/۱۸ لە گوندى بەمان
جابرئى سەر بە پارىژگاي فارس
لە باكورى كوردستان چاوى بە
جىهان هەلھىناوه ... ئەم
كەسايەتية لە سالى ۱۹۳۴
بەشدارى لە يەكەمىن كوڤگرەى

سوڤيهتى كوردناسى كردووه ، لە سالى ۱۹۴۰ پروانامەى دكتوراي
وەرگرتووه ، لە ۱۹۶۶/۴/۲۱ پلەى پروفيسورى بەدەست هىناوه .
لە ماوهى ژيانى ئەم كەسايەتية ۱۱ بەرھەمى خستوتە بەر دەستى
خوينەران و پەرتوكخانەكان .

۱۹۹۰/۵/۱۷ بەستنى كوڤگرەى ئىسلامى لە شارى موزەفەر ئابادى پايتەختى كەشمىرى
نازاد ، كە نووينەرانى وولاتانى شانشىنى سعووديه و كوويت و ئيماراتى
عەرەبى و مىسرو توركيا و بەنگلاديش ، لەگەل گرووپە ئىسلاميهكانى
پاكستان و كەشمىرى نازاد و كەشمىرى داگىركراو ، بەشدارىيان تيدا كرد ، لە
كوٹايى كوڤگرەكە راگەياندىكى هاوبەش بلأوكراويه بەمەحكومكردنى
هەلس و كەووت و پەفتارەكانى هندوسى .

كە داۋا لە دەسلەتتى ھىندىستان كرا بەئەنجامدانى راپىرسى لەسەر داھاتوۋى كە شىمىرو ھەموو جوولانە ھەوى رىزگارى لە ناوچە ۋولتە ئىسلامىيەكان ، ۋەك فەلەستىن ۋە ئىفغانىستان ۋە ئىرتىياۋ فلىپپىن .

كۆمىرى نامىبىيا ۱۹۹۰/۵/۲۱

سەربەخۇبى تەۋاۋى خۇبى بەشىۋو ھەكى فەرمى راگەياند ۋەك دەۋلەتتىكى سەر بەخۇبى لە جىھاندا . لە شارى - وىندھوك - ى پايتەخت ، كە ژمارەى دانىشتوۋانەكەى ،

۱۹۸،۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا ژمارەى دانىشتوۋانى ۋولتەكەى ، ۲،۳۸۰،۰۰۰ مىليۇن كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى ۋولتەكەى ، ۸۲۴،۲۹۰ كىلۆمەتر چوار گۆشەى .

ھەروا چىرى دانىشتوۋانەكەى ، ۱۱ كەس لە يەك مىل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، ئۇقۇمىيۇ ۵۵٪ . كفىنژۇ ۱۰٪ . ھىررۇ ۷٪ . دەمراۋ قەزى ۱۵٪ . لە ۋولتەكەدا .

يەكگرتنە ھەى ھەردوۋ يەمەنى دابەشكراۋ بە كۆمىرى يەمەنى عەرەبى ۋ كۆمىرى يەمەنى دىموكراتى سۇشالىستى ، لە ژىر ناۋى كۆمىرى يەمەنى عەرەبىدا ، ئەمەش لە داۋى سى سەد سال لىك پىچران بە ھۇبى خۇبەرىستى ھۆزۋ تىرە عەرەب ۋ داگىركەران ، كە عەلى عبدالله سالىح بەسەرۇك كۆمار ھەلبىژىردا لە سەر ۋولتەكەدا .

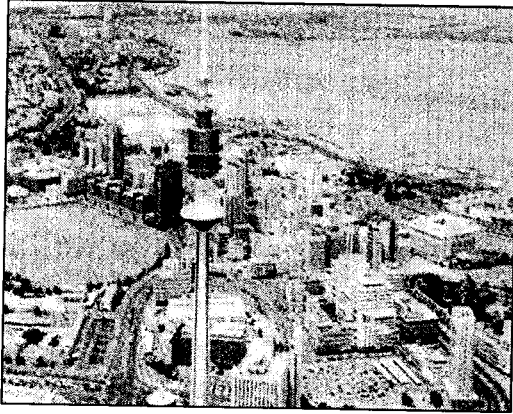
گرىدانى كۇنفراسى گىشتى كورد لە شارى مۇسكۇبى پايتەختى يەككەتى سۇقىيەت ، لەلايەن ۴۰۰ نوۋىنەرى كورد لە ژىر دورشمى - كوردى سۇقىيەت ۋ مېژوۋى سەردەمى نۇبى - كە نوۋىنەرى ۱۴ پىكخراۋى پامبارى ۋ كەلتوۋرى كوردى لە كوردستان ۋ ئەۋروپا ئامادەى بوون لە كۇنفرانسەكەدا

گفتوگوئی نیوان سەرۆکی میسر حوسنی موبارهک و سەرۆکی رژیمی به عس له ئیراق سه دام حوسین ، له شاری بهغداي پایتهختی ئیراق له پیناو هیورکردنهوی ئهو بارودۆخه گرژهی که له نیوان ئیراق و کویت سهری هه لداوه ، به چاودیژی شانشینى سعودیه شانشین فه ه دوای ئهو گفتوگوئی ره که ووتن له سهر ئه وهی که - شیخ سه عد سالح سه باح - وهی عه ه دو سهرهک وه زیرانی کویت و جیگری ئه نجومه نی سه رکردایه تی شوپش له ئیراق - عزه دت ئیبراهیم - له شاری بهغداي پایتهختی ئیراق کۆبوونه وه و کۆتایی به کیشه ی نیوانیان بینن ، یه که م هه نگاویشیان راگرتنی شه پری راگه یانندن بی .

به لām ئهو هه ول و ته قه لایانه سه ری نه گرت و هه ره سی هی نا تا کوو داگیرکردنی کویت له لایه ن ئیراق ، سه ره پای چه ندين کۆبوونه وه له قاهره و ریا ، به لām به بی سوود بوو به هوی ده ستگیری رژیمی به عس له ئیراق به له خۆبایی بوون و ووستی خوازين بوون به سه ر وولانی که نداو له هه ریمه که و ناوچه که دا .

له و کاته ی که رژیمی به عسی له ئیراق هیزه کانی سووپای له سه ر سنووری نیوان خۆیی و کویت کۆکردبووه وه ، ئه ویش له پیناو په لاماردانی و له و کاته ش بالویزی ئه مریکا - نیویل گلاس - ناگاداری سه رهک کۆمارو رژیمی به عسی له ئیراق سه دام حوسینی کرد ، که ئه مریکا به نیازه له داها تودا په یوه ندی خۆی له گه ل ئیراق به هیز بکات له ناوچه که دا .

له کۆنگره ی شاری مۆسکۆی پایتهختی یه کیه تی سوڤیه ت نادر نادرۆفی کورد سه کالایه کی ئاراسته کراو بو ده سه لاتی رپوسیا و کۆماره کانی پی شوو ی یه کیه تی سوڤیه ت خوینده وه له به ره ی چۆنیه تی راگو یزان و په رش و بلا و پیکردنی کورده کانی سوڤیه ت به سه ر کۆماره کانی ، که یه کیه تی سوڤیه تی ئی پیک هاتبوو له سه رده می ده سه لاتی ستالین له دوای سه له کانی ۱۹۲۴ ..

۱۹۹۰/۸/۲ پۋېتىيە بەغسى لە

ئىراق

بەسىر كوردايەتى

سەدام حوسەين لە

بىرلىككەدا ھانى

سووپاى ئىراقى دا ،

ئەويش بەداگىر

كردنى وولاتى

كوويت و لە ماوى

چەند كاتىمىرىك كوويتى داگىر كرد ، كە بەدەردانەتەين شىۋو ھو شىۋان
ھەلسا بەتالان و سووتاندن و گرتن و وىرانكردنى كوويتىدا ، لە ھەمو
لايەنە جۇراو جۇرەكان .

لە ئەنجام بوۋە ھۇى ئەۋەدى كە ئەمىرى كوويت شىخ جابرو سەركردەكانى
دىكەى كوويت واتە حكومەتى كوويت بەرو وولاتى سەۋەدىە بەرىكەۋوت
، ئەويش لە ترسى ھەلۋىستى درندانەى بەغس لە ئىراقدا .

۱۹۹۰/۸/۲۵ دەرچوونى بىرىارى ئەنجومەنى ئاسايشى رىكخراۋى نەتەۋە

يەكگرتوۋەكان بە ژمارە ۶۶۵ بەگەمارۋدان لە بوارى دەريايى خستە سەر

ئىراق بەپشكنىنى ئەۋكەشتيانەى بەرەۋ بەندەرە دەريايىەكانى ئىراق

ھەنگاۋ دەنەين لە جىهان .

۱۹۹۰/۸/۲۸ پۋېتىيە بەغسى لە ئىراق لە داۋى داگىر كردنى وولاتى كوويت دەۋلەتى

كوويتى بە پارىزگاي ۱۹ى ئىراق تۇمار كرد لە ئىراق .

۱۹۹۰/۸/۲۹ سەرەك ۋەزىرانى پۋېتىيە شانشىنى ئوردن- ھەزاع ئەمەچانى- لە ھەۋلىكى

بوپرانە كوژا ، كە پۋېتىيە ئوردون بەراشكاۋى پشكگىرى سەرۋكى پۋېتىيە

بەغسى لە ئىراق ۋەسەدامى دكتاتورى دەكرد لە سەر نىوان ئىراق و ئىراندا

۱۹۹۰/۹/۲ بۇ يەكەم جار لە مېژۋى مۇزىكاي كوردىدا ، سەمفونىيە ھەلەبجەى

شەھىد لە شارى فرانكفورتى ئەلمانىا لە ھۆلى - ئەلتا ئۆپار - بەرپوھ چوو ،
كە لە لايەن ھونەرمەندى كورد ئەقبال حاجى پيشكەشكراو زياتر لە ۲۵۰۰
پەنابەرانى كوردو ئەوروپى بەشداريان تىدا كرد لەو كۆرە مەزنە
سىمفونىيەدا .

۱۹۹۰/۹/۶

كۆچى دوايى پۇشنىيرو رووناكبيروكەسايەتى ناودارى ئىراقى - سەلىم
فەخرى - لە تەمەنى ۶۹ ساالىدا ، لە ھوتىلى - جروفنر - لە شارى لەندەنى
پايتەختى بەرىتانيا ، كە لەكاتە لەگەل كۆمەلىك پوژنامەنوس بەيەكەوہ
بوون لە ھوتىلەكەدا .

۱۹۹۰/۹/۲۵

دەرچوونى بپىارى ئەنجوومەنى ئاسايشى رېكخراوى نەتەوہ
يەكگرتوہكان بە ژمارە / ۶۷۰ بەگەمارۆدانى گەشتى ئاسمانى لە سەر
ئىراق و قەدەخەکردن بەچوون و ھاتن بۇ ئىراق و بەپىچەوانە ، ئەویش
بەھۆى ليك ترازانى بارودۇخى ئىراق و پەيوەندىەكانى وولاتانى لەگەل
دەرەوہى جىھان .

۱۹۹۰/۹/۲۶

كۆچى دوايى نووسەرى ناودارى ئىتالىا - ئەلبىرتۆ مۇراقىيا - ... جىگەى
ئامازە پىكردنە كە مۇراقىيا لە سالى ۱۹۰۷ لە شارى رۆماى پايتەختى
ئىتالىا چاوى بە جىھان ھەلھىناوہ و بە يەككە لە نووسەرە ھەرە
ناودارەكانى ئىتالىا دادەنرىت لە سەدەى بىستى رابردوو ... ئەم نووسەرە
ئىتالىيە بەرھەمەكانى خۆى دەنوسى .

ھەرەو ھەردوو زمانى ئىنگلىزى و فەرەنسى بە باشى دەزانى ...
بەرھەمەكانى مۇراقىيا بەئەفراندن و داھىنان و رەسەنايەتى جيا دەكرىتەوہ
بە ھۆى چوونە ناو دل و دەروونى خوینەران .

مۇراقىيا لەچەندىن بەرھەمى دا دژايەتى گەندەلى رەووشتى لە ئىتالىا
كردوہو بۇ زمانە جىھانىەكان وەرگىردراون ... لە ھەمان كات چىرۆكەكانى
مۇراقىيان كراونەتە فلىمى سىنەمايى . ئەم نووسەرە بە دەيا بەرھەمى
ھەبوو كە تاكوو ئىستاش جىگەى گرنكى پىدانن لەوانە - سەردەمى
فەرامۆشكردن كە برىتيە لە يەكەم رۆمانى مۇراقىيا كە لە سالى ۱۹۲۹
نووسراوہو بلاوكراوہتەوہ .

ھەرۋا رەۋرەۋەي بەخت لە سالى ۱۹۳۹ - ئافرىتە تىك لە رۇما لە سالى ۱۹۴۷ - پاشگەزىبونەۋە لە سالى ۱۹۴۸ - چىرۆكەكانى رۇما لە سالى ۱۹۵۴ - فىرېدۇس لە سالى ۱۹۷۰ . لە گەل بەدەيا بابەتى ھەمە جۆر كە لە رۇژنامەو گۇقارەكانى وولاتەكەيدا بلاوكر اوونەتەۋە لە پىناو خزمەتكرىنى وولاتەكەيدا .

بۇيەكەم جار لەمىژۋى كورد تانرا - ۳۰۰ - كىتئىبى ھەمەجۆر ۱۹۹۰/۱۰/۳ لەسەركورد لەپىشانگاي جىھانى كىتئىب لەشارى فرانكفۇرتى ئەلمانىاي يەكگرتوو بەشدارى تىدا بكات لەو وولاتەدا .

ھەردوو ئەلمانىاي پۇژھەلات و پۇژناۋا يەكيان گرتەۋە بەناۋى ئەلمانىاي يەكگرتوو بە رووخاندىنى دىۋارى بەرلىن . ۱۹۹۰/۱۰/۳

۱۹۹۰/۱۰/۱۰ كۆچى دوايى

گۇرانى بىژى

ناۋدارى كورد خاتوو

- نەسرین شىروانى

- لە شارى بەغدا لە

تەمەنى ۶۸ سالىدا و

ھەر لە شارى بەغدا

لە يەكلى لە

گۇرستانەكان بەخاك

ۋىنەي خاتوو نەسرین

سپىردراۋە .

جىگەي ئامازەيە كە ئەم ھونەرمەندە لە سالى ۱۹۲۲ لە شارى زاخۇي سەر بە پارىژگاي دھۆك چاۋى بە جىھان ھەلھىناۋە ، كە لە بنەرەتا كوردى باكوۋرى كوردستان بوۋنە ... ناۋى تەۋاۋى - نەسرین عومەر عوسسمان - ، لە سالى ۱۹۴۴ خاتوو نەسرین لە زاخۇ بەرەۋى شارى بەغدا چوۋە لەۋى نىشتەجى بوۋە .

ھەرۋا لەرىگەي ھونەرمەندى ناۋدارى كورد مامۇستا عەلى مەردان پەيۋەندى بە ۋىستگەي كوردى كوردوۋە يەكەم گۇرانى بە ناۋى - دەلى لى

— تۆمارکردووو بەردەوام بوو تاكوو ساى ۱۹۷۳ ... ئەم ھونەرمەندە
 ئافەرەتە زياتر لە ۴۲۰ گۆرانى تۆمارکردوو ... لەگەڵ ئەوھشدا خاتوو
 نوسرىن ھىچ خویندەوارى نەبوو و توانای لیھاتووی ھەبوو لە
 پیناھونەرى كوردی لە كوردستان .

کۆماری جۆرجیا ۱۹۹۰/۱۱/۲۰

سەربەخۆی خۆی
 بەجیا بوونەوی لە
 یەکیەتی سوۆقیەت
 راگەیاندا ، بەلام بەھۆی
 نەگەیی باروڤۆخەكە دان
 بەو سەربەخۆییە نەرا
 لەلایەن وولاتانی جیھان
 تاكوو ھەلوھەشانەوی

یەكجارەكى یەکیەتی سوۆقیەتدا . كە لە ۱۹۹۱/۱۲/۲۶ سەربەخۆی
 یەكجارەكى راگەیاندا .

ئەم راگەیاندنەش لە شاری —تەبلیس— پایتەخت بوو ، كە ژمارەى
 دانیشتووانەكەى ، ۱،۳۵۰،۰۰۰ ملیۆن كەسە . ھەروا ژمارەى دانیشتووانى
 وولاتەكەى ، ۵،۸۸۰،۰۰۰ ملیۆن كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى وولاتەكەى
 ، ۶۹،۷۰۰ ھەزار كیلۆمەتر چوار گۆشەییە . ھەروا چەرى دانیشتووانەكەى ،
 ۲۱۸ كەس لە یەك میل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، جۆرجیەكان
 . ۷۵٪ . ئەرمەن ۱۰٪ . ئەزىرى ۲٪ . ئەنجازى ۲٪ . یۆنانى ۳٪ . كورد ۳٪ .
 لە وولاتەكەدا .

تێبینى:— بۆ زانیارى زياتر دەتوانى بگەڕیتەوھ بۆ سەر ئینسكلۆپیدىای
 كوردستان و جیھان . لە دانانى عەلى كەندى . دانەرى مێژوونامەكە .

۱۹۹۰/۱۲/۱۰ ئاوارە كوردەكانى پاكستان بە مەبەستى چاكردنى بارى ژيانيان و
 كۆچكردنىان بەرھو ھەندەران خۆپيشاندانىكى ئاشتىيانەيان لە بەردەم

بارەگاي UNHCR ساز کرد، بەلام نەك ھەر يارمەتى نە دران بەلكوو نازارېكى زۆريان دانو ، بە پېچەوانە ھەنگراوہ سەرياريان .

۱۹۹۰/۱۲/۲۲ وولاتى مكرۇنىنگا

سەربەخۆيى خۆي

راگەيانند، دواى

ئەووش وولاتانى

جىهان بەفەرمى دانىان

بەو سەربەخۆيىيە نا ،

وہك وولاتىكىسى

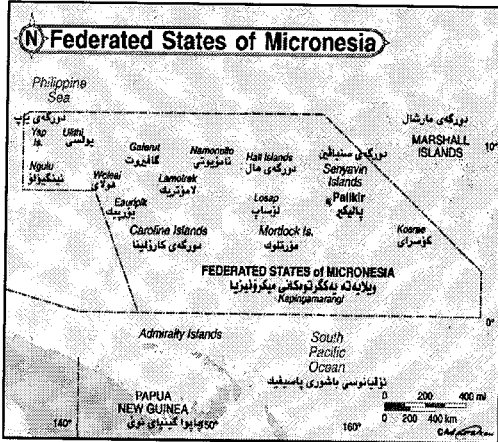
سەربەخۆيى نىوو

دەوولتەتى و بوونى بە

ئەندامى ريکخراوہ

نەتەوہ يەكگرتوہگان

لە جىھاندا .

ئەم راگەيانندنەش لە شارى بليکيرى پايتهخت بوو . کہ ژمارەى دانىشتووانەكەى ، ۴۰,۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا ژمارەى دانىشتووانى وولاتەكەى ، ۱۵۵,۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى وولاتەكەى ۷۰۳ كىلو مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چەرى دانىشتووانەكەى ۵۵۵ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، ۹ نۆ كۆمەلەى نژادى تيايە ميكرۇنيژەيەو بۆلەسيە . لە وولاتەكەدا .

۱۹۹۰/۱۲/۲۷ لە دواى ۲۸ سال پەرلەمانى جەزائير ياساى بەعەرەبكردى پەسەند کرد ، ئەويش تەعريب كردنى دەرچوو ھاتوو بە نووسراوى فەرمى لە نيوان دامو دەنگاكانى دەوولت ، بەلام ئەوياسايە بووہ ھۆى ناپرەزايى بەرھەلستكاران لەجەزائيردا .

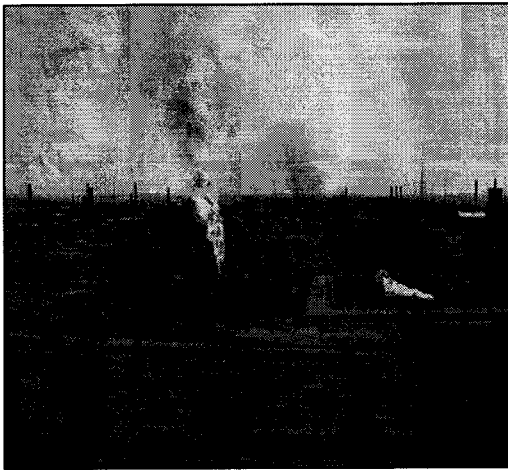
۱۹۹۰/۱۲/۲۹ ھيزەكانى سووپاى رژىمى بەعسى لە ئىراق لە ھيرشيكى بۆردوومان كردنە سەر گوندى شارستين ، لە پاريزگاي سليمانى ، لە ئاكام ۱۰۰ ھاوولاتى گيانيان لە دەست دا ، لەوانە ۳۵ مندال بوون و تەمەنيان لە ۱۶-۱۷ سالاندا بوو لەھەريمى باشورى كوردستان .

۱۹۹۱

۱۹۹۱/۱/۱۵

گریدانى كۆبۈونەۋەيەك لە نىوان سەرەك كۆمارى توركىيا - تورگوت ئۆزال
 - سەرەك ۋەزىرانى توركىيا - يىلدرم ئەفيولوت - و - سەرۆكى ئەركانى
 سوپاي توركىيا ژەنەرال - نەجىب تورمتاي - كە لەو كۆبۈونەۋە . ئۆزال
 پىشنىيارى ئەۋەى كرد كە لە گەل لىدانى ئىراق ئىمەش لە باكورى ئىراق ،
 واتە ھەرىمى باشورى كوردستان دەچىنە ناو خاكى كوردستان و تاكو
 شارەكانى مووسل و كەركوك دەخەينە ژىر دەستى خۆمان لە ھەرىمەكەدا .
 بەلام سەرۆكى حكومەت و سەرۆكى ئەركان ئەو بىرەى ئۆزاليان
 رەتكردەۋە بە ھۆى دروست بوونى دوژمنكارى لەگەل عەرەب و رۆژھەلاتى

ناۋەراست . بەلام
 ئۆزال ھەر لە سەر ئەو
 بىرەى بەردەوام بوو و
 دەيگوتەۋە ، كە
 ئەگەر توركىيا
 كوردستان و مووسل
 و كەركوكى
 داگىر بىكردايە و گەر
 جىشى بەيشتايە
 بەبوونى بەشىك
 لەنەۋتى كەركوك .

بەلام لە رۆژنامە جياجياكانى توركىيا باس لە نەخشەى ئۆزال دەكرا ، كە
 ئۆزال نەخشەيەكى دارشتبوو بەدابهشكردنى ئىراق بۆسى وويلايەتى
 عەرەبى و كوردى و توركى لە ژىر يەكپەختى فیدرانلى لە ئىراق .
 كە ئۆزال زۆر ھەزى بە دابهشكردنى ئىراق دەكرد ، بەلام بەرژەۋەندى
 توركىيا تىا مسۆگەر بىكرىت و ئاۋاتى ئەۋە بوو كە ھەرىمى باشورى
 كوردستان و ھەردو نەتەۋەى كورد و توركمان بىنە ژىر دەسەلاتى توركىا
 ئەمەش :- ۋەك دەللىن كوشتنى دوو چۆلەكە بەبەردىك ... نامانجىش لەۋە
 دوو ئاۋات بوو ئەۋىش :-

۱- مسۆگەر كوردنى داھاتى نەۋتى كەركوك .

۲- بەھىزبۇنى رۆلى تۇركىيا كە ھىزىكى گەورەيە لە رۇژھەلاتى ناوھراست ... كە ئەمەش بە دووبارە بوونەوھى خەونە كۆنەكانى سالانى ۱۹۲۰ - ۱۹۲۵ لە ناوچەكەدا .

جا مەبەست لە ئاواتەكانى رژیىمى تورك و سەر كرده راميارىهكان و سەربازىهكانيان داگىر كىردن و دەست بە سەرا گىرتنى شارى بابەگورگورە لە ھەرىمى باشوورى كوردستان .

پاش شەپرى كۆيت سەرجم چالاكىە ئەتۆمىهكانى ئىراق كۆنترۆل كران و پاشان لە ناوبران . پاش دەر كىردنى تىمەكانى پىشكىن لە سالى ۱۹۹۸ كۆمەلگای نىوو دەوولەتى و ئەمەرىكا مەترسى ئەوھيان ھەبوو كە ئىراق رەنگە دەستى بە بەرنامەى ئەتۆمى پىشوو بكا تەوھ .

۱۹۹۱/۱/۱۶

ئەم مەترسىە تەنھا پاش داگىر كىردنى ئىراق لە لاىەن ئەمەرىكاوھ لە ۲۰۰۳/۴/۹ رەويىەوھ كە كاتىك تىمەكانى پىشكىن كۆكوزى ئەمەرىكا بۇيان دەر كەوت ، كە ئىراق لە ماوھى نىوان ۱۹۹۸ تاكوو ۲۰۰۳ ، ھىچ جۆرە بەرنامەيەكى ئەتۆمى نەبووھ و ئەم وولاتە بەعەمەلى بەرنامە ئەتۆمىەكەى لەم رۇژەدا لە بارەچوو لە وولاتەكەدا .

سىيى وولاتى ھاوپەيمان بە سەركردايەتى ئەمەرىكا لە ھىزىشى فرۆكە جەنگىەكانى ھىزەكان ئاسمانى گەردەلوولى بىبابان بۆردەمانى شارەكانى ئىراقىان كىرد .

۱۹۹۱/۱/۱۷

بە تايبەتى شارى بەغداى پايتەختى ئىراق ، بەسەركردايەتى شوارسكوف كە

سەرۇكى ھىزى ھاوپەيمانان بوو لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۹۱/۱/۲۲

حكومەتى ئىسرائىل داواى لە ئەمەرىكا كىرد ، كە بېرى ۱۳ مىليار دۆلارى زىان لىكەووتەوھ ، ئەویش بەھۆى پەلاماردانى ئىراق لە لاىەن وولاتانى ھاوپەيمانان ، داواى ئەوھ ئەو بېرە پارەيش بۇ ئىسرائىل قەرەبوو كراوھ

لەلايەن ئەمەرىكا .

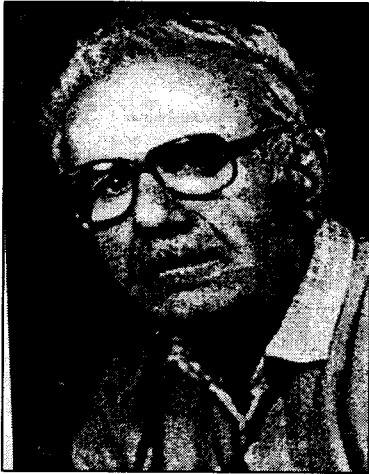
بەرزترین تايبەتمەندىيەكانى و ئىرانكارى پرۇگرامى ، كە سۇمالى تووشى ۱۹۹۱/۱/۲۶
 نالەبارى كرد ، ئەويش لەدوای ھەلاتنى سەرۆكى سۇمال محەمد سىياد
 بەرى لە شارى مەقادىشوى پايتەختى سۇمال ، دوای ئەو بارو دۇخە
 چەكدارەكانى جوولانەوہى كۆنگرەى سۇمالى يەكگرتوو چوونە ناو
 مەقادىشوو بە گرتنى دەسەلات بەدەستيانەوہ لە سەر وولاتەكە لە
 ناوچەكەدا .

پژىمى بەعسى ناوہندى لە ئىراق پىنج موشەكى لەجۆرى سكۆد ئاراستەى ۱۹۹۱/۱/۲۶
 كۆمەلگا يەھوودىيەكانى - جوولەكە - دەوولەتى ئىسرائىل كردو ھىچ
 زيانىكى بە دانىشتووانى ناوچەكانى نەگەياند كە لەو جىگايانەى
 موشەكەكانى لىكەوتەوہ لەناوچەكەدا .

سەرۆكى سۇمالى پىشوو محەمد سىياد بەرى سۇمالى جى ھىشت لە دوای ۱۹۹۱/۱/۲۷
 داگىركردنى مەقادىشوى پايتەختى كۆمارى سۇمال لەلايەن محەمد فەرەج
 عەيدىن .

كۆچى دوایى شىووہكارى سەدەى رابردوى ئەلمانىا - ئارنو برىكەر - لە ۱۹۹۱/۲/۱۳
 شارى فايترتالى لە باكوررى ئەلمانىا .

شايانى باسە كە برىكەر لە ۱۹۰۰/۷/۱۹ چاوى بە جىھان ھەلھىتاوہ . لە
 سالى ۱۹۲۷ روو لە پارىسى پايتەختى فەرەنسا دەكاو لىنى نىشتەجى
 دەبى ، لە سالى ۱۹۳۱ گەشت بۇ باكوررى ئەفەرىكىيا دەكات و لە سەر بەرد
 كۆمەلىك شت چاپ دەكات و لە ژىر ناوى - گەشتى تونس - بلاودەكاتەوہ ،
 لە سالى ۱۹۳۲ خەلاتى وەزارەتى پى دەبەخشىرى بۇ مانەوہى لە رۇما ، لە
 دوای ئەوہ لەكارە ھەمە لايەنەكانى بەردەوام دەبىت تا مائىناوى كىردنى لە
 وولاتەكەيدا .

۱۹۹۱/۲/۲۱ نووسەروشاعىرى كوردى بەناوبانگى
 پۇژھەلاتى كوردستان مامۇستا
 ھەژارموكرىيانى مائاوايى لە گەل و
 نىشتىمانەكەي كورد ، جىگەي
 باسكردنە كە مامۇستا ھەژار
 موكرىيانى لە سائى ۱۹۲۰ لە
 گەرەكى - خرى- لە شارى مەھاباد
 چاوى بە جىھان ھەلھىناوہ ، ھەروا
 لە بنەمالەيەكى ئاين پەرورە بووہ
 لە شارەكەدا ، ھەرچەند باوكى

مەلای ئايىنى بوو ، بەلام كارى مەلایەتى نەكردووہ و خاوەنى دوكان بوو ،
 لە پىناو داين كردنى بژيوى ژيانى خىزانەكەيدا .

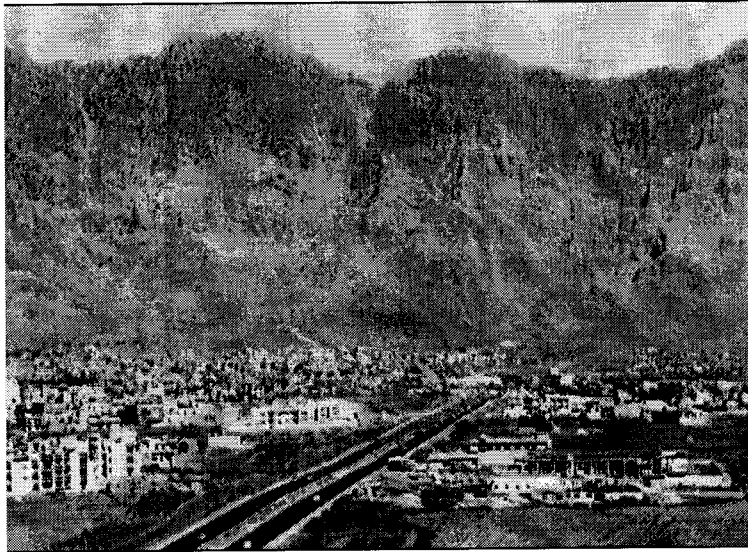
۱۹۹۱/۱/۲۲ ھىزەكانى پىادەي سووپاي ھاوپەيمانان بە فەرمى پەلامارى ھىزەكانى
 سووپاي ھەلاتووى پژيىمى بەعسيان لە ئىراق دا لەشارەكانى كوويىت و
 دەشتايىبەكان و پاونانيان بەرەو قوولايى ناو خاكى باشوورى ئىراق لە
 ناوچەكەدا .

۱۹۹۱/۲/۲۷ ھىزەكانى پىادەي سووپاي ھاوپەيمانان شارى كوويىتيان پزگار كرد ، بە
 دەرکردنى ھىزەكانى سووپاي ھەلاتووى ئىراق ، لەخاكى كوويىت و سووپا
 دارو دەستەكەي پژيىمى بەعسى لە ئىراق ، لەدواي كشانەويان لەكوويىت ،
 ئاگرىيان لە ۶۴۷ بىرە نەوت بەرداوا بووہ كارەساتيىكى لەناو بردنى ژيىر خانى
 ئابوورى و پيس بوونى ژينگە لەناوچەكەدا .

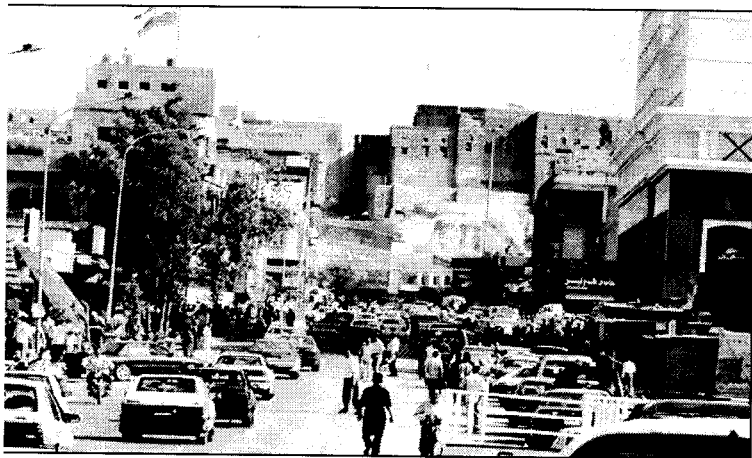
جىگەي باسكردنە كە رژيىمى بەعسى لە ئىراق رەزامەندى خوڧى نواند لە
 سەر جى بە جىكردنى بريارى رىكخراوى نەتەوہ يەكگرتووہكان بە ژمارە /
 ۶۸۷ لە ۱۹۹۱/۴/۳ ، كە ئەم بريارەش داوا لە رژيىمى بەعس لە ئىراق دەكا ،
 ئەويش بە راگرتنى پرۇگرامى چەكى ئەتۆمى و ماوہ دان بە رىكخراوہكە بە
 ھەلووشاندنەوہى ھەمووچەكەكان و خرانە ژيىر چاويدىرى دريژخايەن لە
 ئىراقدا .

شەپرى دووھى كەنداو كۆتايى پىھات بە رزگار كوردنى كوويىت و بەھەلاتنى ١٩٩١/٢/٢٨
ھىزەكانى سووپاي رژیىمى بە عسى لە ئىراق ، بەسەرپەرشتى ھىزى
سووپاي ھاوپەيمانان لە گەردەلوولى بىابانى دەريايى و پىادەو ئاسمانى و
مووشەكەكان لە ناوچەكەدا .

سەرھتاي دەست پىكردنى راپەرپىنە مەزنەكەى نەتەھى كورد بوو دژى ١٩٩١/٣/٥
دام و دەزگا جۆراو جۆرەكانى رژیىمى بە عسى داگىركەر لە ئىراق ، لە
شاروچكەى رانىھى سەر بە پارىنگاي سلیمانى لە باشوورى كوردستان .

خۆ پىشاندانى كۆمۆنىستەكان لە ناو جەرگەى شارى ھەولیر لە ھەريىمى ١٩٩١/٣/٦
باشوورى كوردستان ، كە بوو ھۆى رووخاندنى ديوارى ترس لە دژى
دكتاتورىھكى رژیىمى بە عسى لە ئىراق و داگىركەرى خاكى كوردستان . كە
ئەمەش يەكەمىن خۆ پىشاندانى جەماوهرىيان دژى دام و دەزگا و راميارىھتى
داپلۆسىيەنى بە عس بە سەرکردایەتى سەدام حوسین بەرپاكردوو
پروڤەھەك بوو بۆ رۆژى ١١/ئادارى ، رۆژى رزگار كوردنى شارى ھەولیر
لەلایەن جەماوهرى ستمەدیدهى چاونهترسى ئەم شارەدا .

بەلام جىڭگەي داخە كە لە لايەن كوردجە خۇفروشهكانىدژ بە كوردو خاكى كوردستان بە گوللەو راودونانى خۇپيشاندهران وەستان لە ناو جەرگەي شارى ھەولير . كە دواى راپەرىنى ۱۹۹۱ بە ھۆى كيشەي نيوان پارتى و يەكىتى بوونە باشتىن شۇرشيگر ئەويش بە كوشتنى كورد لە پىناو سىپى كردنەھى روورەشپەكەيان ؟...!.

بەراپابوونى راپەرىن لە پارىژگاي سلىمانى ، بە تايبەتى لە ناو شارى ۱۹۹۱/۳/۷
سلىمانى بەرامالىنى دامو دەزگاكانى ئەمن و موخابەرات و ئىستخباراتى
پژىمى بەعس لە ئىراق و سووتاندنى - كاكل گەردى - پارىژگارى سلىمانى
لە ھەرىمى باشوورى كوردستان.

راپەرىن لە پارىژگاي ھەولير دەستى پىكرد بە تايبەتى لە شارى ھەولير ۱۹۹۱/۳/۱۱
بەرامالىنى لەدامو دەزگاكانى ھەمەجۆرى پژىمى بەعس و پژگار كردنى
بەرامالىنى پاشماوھكانى رژىمى بەعسى لە پارىژگاي ھەولير لە باشوورى
كوردستان.

پژگار كردنى پارىژگاي كەركوك بە تايبەتى شارى كەركوك و سەربازگەي ۱۹۹۱/۳/۲۰
خالىد بەپاككردنەھى لەدامو دەزگا ھەمە جۆرەكانى رژىمى بەعس
لەماوھى سى رۇژدا لە باشوورى كوردستان.

له دواي گفتووگۆي بهردهوام ئه وپيش به درچووني برباري ئه نجومهني ئاسايشي نيوده وولتهتي به ژماره / 814 به بهكارهيناني هيژي چهكداري سهه به نه ته وه يه كگرتوووهكان ، دژي ئه و لايه نانه ي كه ماوه نادهن يارمه تي مرۆيي نيوو ده وولته تي به سهه دانيشتووانه ليقه ماوه هه ژاران دابه ش بكره تي له سوّمال ، به هۆي پووخاني ده سه لات له وولاته كه دا .

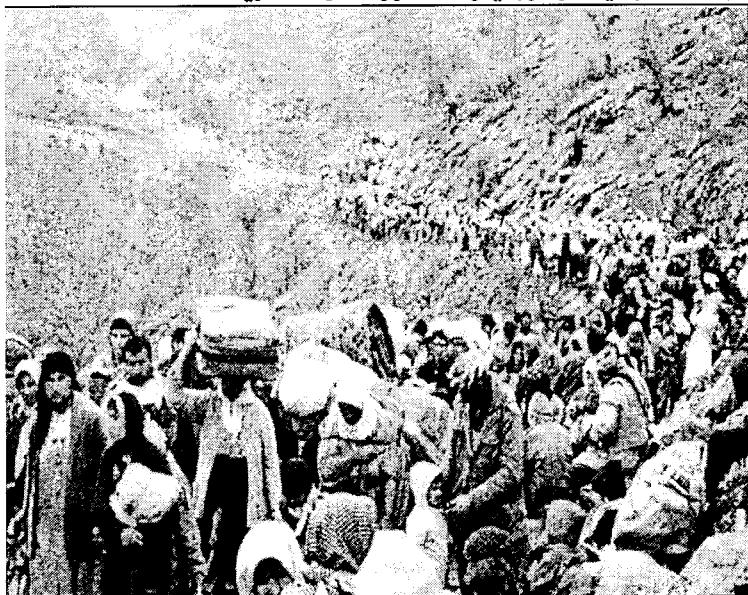
1991/3/26

سهه ته ي ده ست پيكره دني كوڤه وه مليونيه كه ي گه ئي كورد له باشووري كوردستاني لكينراو به ئيراق ، له ترسي بوڤدومان كردن له لايه ن پرژيمي به عس له ئيراق ، به هاوكاري و يارمه تي هيژه كاني سووپاي ئه مهريكا ، به پاشگه زبوونه وه ي له به لينه كاني به رامبه ر گه لاني ئيراق ، به تايبه تي گه ئي كورد له هه رييمي باشووري كوردستان .

1991/3/30

ده ست پيكره دني كوڤه وه مليونيه كه ي گه ئي كورد له هه رييمي باشووري كوردستان به ره و به رزايي شاخه كاني كوردستان و سنووره كاني نيوان كوردستان و ئيران و توركي اوئه شكه ووته كان له هه رييمه كه دا .

1991/3/31

ئه نجومهني ئاسايشي نه ته وه يه كگرتوووهكان برباري ژماره / 688 ٦ ده ركرد ، ئه وپيش به پاراستني ناوچه ي هه رييمي باشووري كوردستاني لكينراو به ئيراق ، له په لامارو ده ست دريژي كردني ده سه لاتي پرژيمي

1991/4/5

بەئىسى بۇ سەرگەلى كوردستان و بە قەدەخە كىردن و بە دىارىكىردنى سنورى دەسەلاتى پىژىمى ناوەندى لەسەر ھەرىمى كوردستان .
جىگەلى باسكىردنە كە چەندىن ھۆكار ھەبوون لە دەرچواندىنى بىرارى ۶۸۸
ى ئەنجومەنى ئاسايشى سەر بە نەتەوہ يەكگرتوۋەكان ، ئەویش ھۆكارە
ناوخۆيىيەكان :-

۱- بە ھۆى ئەو رابردوۋە خراپەى كە رىژىمى بەئىسى لە ئىراق دەرھەق بە
گەلانى ئىراق ئەنجامى دابوون . ئەویش لە كىمىا باران و ئەنقال و
شوپىن بىزكىردن و ئاوارە كىردن . ئەمانە واى كىرد كە گەلانى ئىراق بە
يەك دەنگ و يەك ھەلوپىست دىژ بەم رىژىمە دىكتاتورە راپەرن ، بە جورىك
لە ماوہيەكى كەمدا توانيان لە سەرجم ۱۸ پارىژگاي ئىراق ۱۴ پارىژگا
پىژگارو ئازاد بىكەن ، كە بەم راپەرىنە سەرجم راي جىھان بۇ خۇ
راكىشى .

۲- بوونى ژمارەيەكى زۆر لە پەيامنىرى بىيانى لە كاتى شكستى
راپەرىنەكان و گەياندىنى ئەم كارەساتە سامناگەيە بە سەر شاشەى
تەلەفزيۇنەكانى جىھان . كە ئەمەش بووہ ھۆى ئەوہى كە ھەست و
سۆزو وىژدانى كۆمەلگاۋ دەسەلاتەكانى وولاتانى جىھان بەرەو گەرەيى
ئەم كىشە رابكىشن .

۳- بەرز بوونەوہى دەنگى نارەزايى و تاوانبار كىردنى ئەمەريكاۋ وولاتانى
ھاوپەيمانى لە لايەن گەلانى ئىراق بە گشتى و گەلى كورد بە تايبەتى
بەوہى كە ئەوان بانگەشەى راپەرىنيان دەكرد .

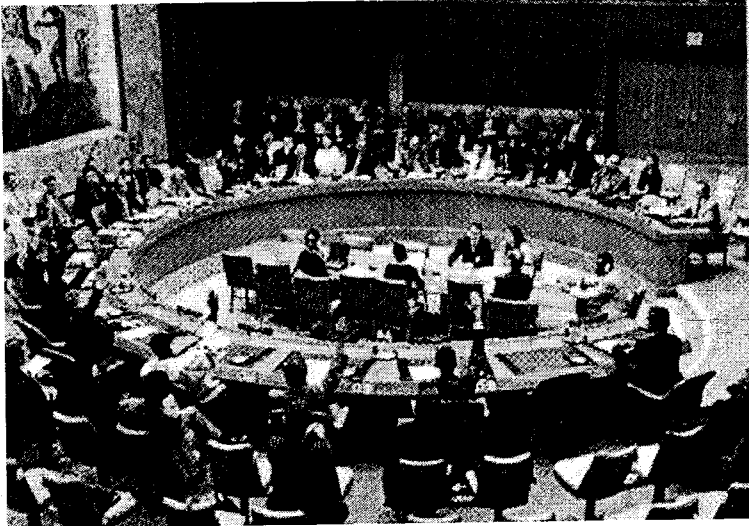
۴- كەچى ھەر ئەمەريكاۋ ھاوپەيمانەكانى رىگەيان بۇ حكومەتى بەئىسى
لە ئىراق خۇشكىرد كە ئەم راپەرىنە نووقمى خىن بىكەنەوہ ، كە
تراژىدىيەكى كەم وىنەى لى بىكەۋىتەوہ .

بۇيە ئەمەريكا پىويىستى بەوہ ھەبوو كە خۇى لەو دەستگىرىە ئەخلاقىيە
زىكار بىكات ، چ بەرامبەر بە ئىراقىيەكان و چ بەرامبەر بە راي گشتى لە
جىھان .

۵- ھەروا خوۋدى گەرەيى كارەساتى كۆچرەوہ مليۇنيەكەى گەلى كورد
كارىگەرەكى زۆر ناھەموۋارى لە سەر ئاستى ئاسايشى ناۋچەكە
ھىنايە پىشەوہ ، نەدەكرا ھەلوپىستىك بۇ ئەم ھەرەشەيە نەكرى .

هۆكارە دەرەككەكان :-

۱- داگىر كىردنى وولاتى كۆيىت لە لايەن رژیىمى بەعسى لە ئىراق كە ئەمەش رووداویكى ئاسایی نەبوو بەرامبەر بە وولاتانى ناوچەكەو جیهان ، بە تاییبەتى ئەمەرىكاو هاویپەیمانەكانى.

بەلكو پیشینلكردىكى سەرەوى وولاتىك بوو كە ئەندامى رىكخراوى نەتەوہ يەكگرتووہكان بوو ، كە بە هیچ جۆرىك نەدەكرا چاوپۇشى لىبكرى چ وەك كىشەيەكى ياسایی بىت يا راميارى يا مرۇقاىەتى بىت ، بۆيە ھەر لە گەل داگىر كىردنى كۆيىت سەر جەم راگەيانندنەكانى جیهان بە تاییبەتى راگەيانندنەكانى ئەمەرىكاو ئەوروپا .

ئەويش بە مەبەستى زياتررەوشكردن و بىزارى كىردنى ئە لايەن راي جیهان ھەرچى كارو كىردەوى دىزىوى رژیىمى بەعسى لە ئىراق ھەبوو ، كە چەندىن سال بوو لە پىناو بەرژەوہندى خۇيان بىدەنگيان لە بەرامبەر نواندبوو لە راي جیھانيان شارذبووہوہ لە پەيوەندىە نىو دەوولەتتەكان .

۲- ھەروا بە ھۆى بوونى كورد لەم وولاتانەى دەورووبەرى ئىراق ، وەك توركيا ، ئىران ، سووریا ، ئاوارە بوونى ئەم ژمارە زۆرە لە كوردستانى ئىراق ، وا ھەستیان دەكرد كە لە بواری ئاسايشەوہ بۇخۇيان لە بار نەبىت و بە دوورىان نەدەزانى لە نايندەيەكى نزيك كىشەيەك بۇ خۇيان دروست

بكات . بۆيە دەرکردنى بىر يارىك زۆرتر گەراندنەۋەي ئاۋارەكان بۇ ئەۋ
 دىۋوى كوردستانى لىكىندراۋ بە ئىراق گىرگەۋ پىۋىستە كارى بۇ بىكرىت .

۳- ئەۋ ژمارە زۆرە لە ئاۋارە بوۋنى كورد واىكرد كە ئىران و توركىيا
 پالەپەستۇ بەخەنە سەر ئەنجومەنى ئاسايشى نەتەۋە يەكگرتوۋەكان كە
 ھەئسى بۇ دەرچوۋاندنى ئەم بىر بارە . ئەمەش بە ئاگادار كوردنى لە رىگەي
 دوۋنامە بە ژمارە / ۲۲۴۳۵-۲۲۴۴۲ لە ۱۹۹۱/۴/۳ . لە لايەن نوينەرى ھەر
 يەك لە توركىيا ۋە ھەنس .

۴- ئەمەش بۇ ئەمەرىكا ۋولتانى ھاۋپەيمان و ۋولتانى ناۋچەكە گىرگ
 بو . كە ئەۋەندەي دەكرى بارى سەرشانى رىژىمى بەعس لە ئىراق قورستر
 بىكرى تا باجى دىكتاتورىانەي خۇي بدات . بۇ ئەۋەي جارىكى دىكە بوارى
 پەلاماردان و خۇزالبوۋنى نەمىنى .

۵- ھەروا ئەمەرىكا باش ئەۋەي دەزانى كە ئەۋ ۱۴ خالەي كە پىش بىر بارى
 ۶۸۸ دەرچوۋ بو ھىچيانى لە بەرژەۋەندى ئىراقىيەكان نەبو ، ئەۋىش
 بەلايەۋە گىرگ بو كە بىر يارىكى دىكەي لە بەرژەۋەندى گەلانى ئىراق دەر
 بچى .

لە گەل چەندىن خالى دىكە كە ھۆكارى دەرەكى دەرچوۋنى ئەم بىر بارە
 بوۋە لە لايەن ئەمەرىكا ۋولتانى ھاۋپەيمان و ئەنجومەنى ئاسايشى
 نەتەۋە يەكگرتوۋەكان .

ئەنجومەنى ئاسايشى نىۋودەۋولتەي لە بىر يارىكىدا ئاگادارى رىژىمى
 بەعسى ئىراقى كىرد ، بە پەلامارنەدانى گەلانى ئىراق بەتايىبەتى گەلى كورد و
 ، داۋاي كىرد رىگە بە راگەياندەكانى پىۋاۋنى مرويى بدات بۇ يارمەتى دانى
 گەلى كورد لە كۆرەۋە مىيۇنەكەي لە ھەرىمى باشوۋرى كوردستان .

بەرىپوۋنى داستانى كۆرى لە نىۋان ناحىيەي مەسىف سەلاھەدىن و قەزاي
 شەقلاۋەي سەر بە پارىژگاي ھەولير لە ھەرىمى باشوۋرى كوردستان ، لە
 نىۋان ھىزەكانى سوۋپاي رىژىمى بەعسى لە ئىراق و ھىزى پىشمەرگەي
 كوردستان ... كە يەكەم قازىفە بوۋە ھۆي ئاگر بەردان لە تانكەكانى
 سوۋپاي بەعس ، لە لايەن چەكدارىكى ئىسلامى بوۋ بەبەرز كوردنەۋەي
 ووشەي - الله اكبر - ، داۋاي ئەۋىش لە لايەن پىشمەرگەيەكى

۱۹۹۱/۴/۶

۱۹۹۱/۴/۷

كۆمۈنىستەكانو ، دواى ئەوانىش پېشمەرگەكانى پارتى و يەكپەتى و
جەماۋەرى كورد .

كە توانيان بوونى كوردو خاكى كوردستان بسەلمىنن لەو داستانهداو
بەرھەمەكانى لە نزىكەو ھاتە كايەو ، ئەوئيش بە دامەززاندى پەرلەمان و
حكومەتى ھەرئىم و دامو دەزگاكانى ئەو ئازادىيە ئىستا كە ھەمانە... ئەمە
راستى داستانهكەپە و كەس ناتوانى نكوولى لىيكت .

جا ھەر يەكئى بىھوى داستانهكە بكاتە موولكى خوئى ئەوا بەرامبەر
بەمىژووى داستانهكەو داستانهكانى دىكەش بەرپرسىارەو مىژوو
راستىھەكان تۆماردەكات نەك بەپىچەوانەو لە ھەموو بوارە جيا جياكان لە
ھەرئىم و ناوچەو جىھاندا .

كەسايەتى شارى كۆپەو ناوچەكەو كوردستان ، كا كە زىاد ئاغاي
كوردپەرور لە ژيانى ئاوارەبييدا لە شارى نەغەدەى رۆژھەلاتى كوردستان
كۆچى دوايى كردوو ، مىللەتى كورد پىاوئىكى خزمەتگوزارى لەدەست
چوو ، ناوبراو كۆپى كەسايەتى ناسراوى شارى كۆپەى ھەماغاي غەفورىو
، لەسالى ۱۹۱۴ لەشارى كۆپە چاوى بە جىھان ھەلھىناو .

لە تاقى لاويەو لەسالى ۱۹۲۲دا لە گەل دەستەپەك لە پروناكپىرانى كۆپەى
وھك - رەشىد عارف سەفا ، مستەفا خوئشاو ، عەبدالە مەد بەننا ، تاهر
سادق ، كاكە حاجى مەحمود ، ساپىر ئىسماعىل ، عوسمان عەونى ، زەكى
ھەنارايى - كۆمەلەى مەوھرانىان دامەززانوو ، بوئىكۆشان لە پىناوى
ئازادى گەلى كوردو خاكى كوردستان لە ھەرئىمەكەدا .

بەرپرسى ئۆپراسىيۆنە سەربازىيەكانى موجاھىدىنى خەلق بو سەر كوردستان
، دەلى :-

لە شاخەكانى كفرى زىاتر لە ھەزار كوردمان پارچە پارچە كردوو ...
رىكخراوى موجاھىدىنى خەلق لە سالەكانى ۱۹۷۳ - ۱۹۷۶ كاتى لە ئىران ۶
شەش ئەمەرىكىيان كوشت كە سىانىان سەرباز بوون .

كوشتنى ئەوانە تەنبا ھۆبوون بو ئەوھى لە دواى بىست سال لە لاين
ئەمەرىكاوہ بخزىنە نىو لىستى گروپە تىرۆرستىھەكانى جىھانەو كە لە

۱۹۹۱/۴/۱۲

۱۹۹۱/۴/۱۵

كۆتايى سالى ۱۹۹۴ دا بوو وەزارەتى دەرهەوى ئەمەرىكا راپورتىكى
بلاۋكردهو و تيايدا ئەو رىكخراوھى بە تىرۆرست ناساند .

ئەم رىكخراوھە كە - يودىت نيورینگ - ى رۆژنامەنوسى ھۆلەندى كە
نوسەرى رۆژھەلاتى ناوھراستە لە رۆژنامەى - تراو - ى ھۆلەندى ناوى
ئەمانەى ناوھ - تىرە - يان - تايەفە - كە لە عەرەبىدالا وەكوو يەكىك لە
گروپ و جوولانەوھى راميارى و بىروو بۇ چوونە رايدىكالىھەكان دەناسرىت
، ھەر وەك چۆن سەدان گروپى توندرەو و نامۇ بە راستىھەكانى كۆمەلایەتى
لە مېژوودا ھەبوون .

موجاھىدىن لە دواى ئەوھى كە رژیىمى كۆمارى ئىسلامى لە ئىران لە سالى
۱۹۷۹ دا جەھوى فەرمانرەوايىيان گرتە دەست بە ھۆى بارو دۆخە نوپىھەكە
نەيانتوانى لە گەل ھووكمرانى مەلاكانى ئىران پىكەوھە ھەلبەكەن و ناكۆكى
راميارى و نايدۆلۆژى كەوتە نيوانيان ، ئەو بوو بە ھەمان راميارىھەتى
دەسەلاتى شای پىشوو دەستيان كرد بە دەستگىر كردن و خستەنە ناو
زىندانەكانيان . ئەوانىدىكەش بەرەو وولاتانى دراوسى و دەرەوھە بە
تايبەتى رۆژئاوا وولاتانى ئەوروپا ھەلاتن .

يودیتی رۆژنامە نووس
توانیویەتی گەورەترین کاری
بابەتیان لە سەر بنەمای
بیروو بۆ چوونی رامیاری و
کۆمەلایەتی ئەم تیرەییە بکات
بەو هی که گفتووگۆی لە گەڵ
ئەندامانی پێشوویمان و
کەسانی دی کردووه ، که
توانیویەتی و وێنە
ترسناکیان بخاتە روو و دەلی: -

موجاهیدینی خەلق بناسه . گروپێکی ملی بوون و دژ بە شای ئێران
دەوستانهوه ، ئیسلام و مارکسیزمیان لە یەک گریڤا بوو . بەلام لە سایە
سەرکردهیەکی ئۆتۆکراتیدا ئەم گروپە گۆرا و بووه تیرەییەکی رایدیکال ،
سەرەرای چەندین هێرش لە ئێران ، لە رۆژئاواشدا زۆر چالاک بوون ،
توانیان میشتکی ئەندامەکانیان بشۆنەوه تا ئەو ناستەیی نامادەبن ژنی
خۆیان تەلەق بەدن و منالەکانیان بە لاوه بنین .

لە دواى تەشەنەدار بوونی کێشەى نیوان هەردوو رژیمی ئێراق و ئێران و
بووه هۆی لە بار گونجانی بارو دۆخیکى لە بار و موجاهیدینی خەلق توانی
بکەوێتە ئەو نێوەندەو روو لە ئێراق بکات و سەرۆکی رژیمی بەعس لە
ئێراق سەدام حوسینیش باوەشى بۆ کردنەوهو چەندین بنکەو بارهگای بۆ
کردنەوهو یارمەتی دان بە پارەو چەک و تەقەمەنى ، لە لایەک دژی رژیمی
ئێران و لە لایەکی دیکە دژی بزوتنەوهی رزگاربخوای کورد و لە لایەنی
سێیەم دژی شیعهکان لە باشووری ئێراقدا .

هەروا لە کاتی راپەرینی کوردو دواى راپەرین لە سالی ۱۹۹۱ بە سەدا
کوردیان لە ناوچه جیا جیاکان کوشت بە تاپیەتی لە گەرمیان و جیگە
دیکەدا . لە باشووری کوردستان .

دیاری کردنی ناوچهی دژە فڕینی فرۆکەکانی رژیمی بەعس لە ئێراق
لەباکووری هێلی ۳۶ ی باشووری کوردستانی لکێنراو بە ئێراق.

۱۹۹۱/۴/۱۷

كۆچى دوايى گۇرانى بېژو مۇزىكا ژەنى كورد مامۇستا شەوكت رەشىد بە نەخۇشى جەلتەي دەماغ كە لە سالى ۱۹۹۰ لىيىدا بوو ... تەرەمكەي لە گۇرستانى گردى شىخ محىيىدىنە لە شارى سلىمانى .

شايانى باسە كە كاك شەوكت رەشىد لە سالى ۱۹۳۰ لە شارى سلىمانى لە ھەرىمى باشوورى كوردستان لەگەرەكى مەلكەندى چاوى بە جىھان ھەلھىناوہ ، ھەر لە مندالىھوہ لە شارى كەركوك ژيانى بە سەر بردوہ تاكوو مائىناوایی لەگەل و گۇرانى و مۇزىكا دۇستان دەكات لە ھەرىمەكەدا .

ئەم كەسايەتپە لە ماوہى ژيانىدا دوو ھاوسەرگىرى پىكھىناوہ ... لە دواي تەواو كردنى خويىندن لە سالى ۱۹۴۸ پەيوەندى بە سووپاي رژىمى پاشايەتى دەكات و لە - جوق و مۇزىكا - كاردەكات ... مامۇستا شەوكت تواناي نەك ھەر سەر كەوتووانەي ھەبوو لە مۇزىكاو گۇرانى بەلكوو داھىنانى ھەبووہ لە بوارى پەرەپىدانى مۇزىكادا .

يەكەم گۇرانى تۇماركراوى لە ويىستگەي رادىئوى كوردى بوو لە شارى بەغدا لە سالى ۱۹۷۵ بە ناوى - چاوى كالت دل ئەرڧىنى - ھەروا رۇلى بالاي ھەبووہ لە دامەزاندنى تىپى مۇزىكاي سۇلاف لە سالى ۱۹۶۱ لە شارى كەركوك ، دواي ئەوہ ناوى بۇ تىپى مۇزىكاي كەركوك لە سالى ۱۹۷۷دا .

مامۇستا شەوكت لە سالى ۱۹۵۷ ژيانى ھاوسەرىەتى پىك ھىناوہو دواي سى سان واتە لە سالى ۱۹۶۰ دووبارە ژنىكى دىكەي ھىناوہ بە ھوى نەبوونى مندال لە ھاوسەرى يەكەمىدا ... دواي ئەوہ مامۇستا شەوكت رەشىد لە سالى ۱۹۸۹ لە رىزى سووپا خانەنشىن دەكرىت و لە مانگى ۱۹۹۰/۸ توشى نەخۇشى دەبى و ھەر بەھوى ئەو نەخۇشىە كۆچى دوايى دەكات ... ئەم ھونەرمەندە بەرھەمەكانى وەك كەلتورىكى رەسەنى كوردەوارى جىگەي خوى كردۇتەوہ لەلايەن گەلى كوردستان .

ھىرشى پىشەمەرگەكانى A.P.G.K ى سەربە P.K.K بۇ سەر ھىزەكانى سووپاي رژىمى بەعس لە ئىراق لە ناوچەي شارۇچكەي زاخوى سەر بە پارىزگاي دەوك .

۱۹۹۱/۴/۱۷

لە ئەنجامدا چەندىن سەربازيان كوشت و (A) B K C ۱۶۰ كلاشىنكوف و ۴

تۆپى ئاسمانى و ۵۴ ئۆتۆمبېلىيان سووتاند لە باشورى كوردستاندا .

سەرکردەى ھىزى ھاوپەيمانا - نۆمان شوارسكۆف - لە گەردەلوولى بىابان
 بۆسەر ھىزەكانى سووپاى رژىمى بەعس لە ئىراق ، لە شەپى دووھى
 كەنداو لە پۇژنامەوانىھەكيدا لە شارى قاھىرەى پايتەختى مىسر گوتى :-
 شۆپشى كورد تازە نىھ لە گەل سەرکەووتنەكانى ھاوپەيمانا ، بەلكو
 شۆپشى كورد رەگەكانى دەگەرپتەوھ بۆ پىش جەنگى يەكەمى جىهان
 لەھەرىمەكاندا .

۱۹۹۱/۴/۲۰

لە دواى پاكتاوکردنى شارەكانى كوردستان لە ژىر دەسەلاتى رژىمى
 بەعسى لە ئىراق ، ئەوھبوو بە يارمەتى و پشتگىرى ئەمەرىكا ھىزەكانى
 سووپاى بەزىوى رژىمى بەعسى لە ئىراق ، شارەكانى كە بە ھىزى
 جەماوھرو پىشمەرگەى كوردستان پزگار كرابوون ، شارەكان داگىر كرانەوھ
 ، ئەویش بەئاواری كەلى كورد لە باشورى كوردستان بەرھو شاخە
 بەرزەكان و وولاتانى ئىران و توركيا و وولاتانى دىكەى ئەوروپا لە
 ھەرىمەكەدا .

۱۹۹۱/۴/۲۷

بە پىپى برىارى ئەنجومەنى ئاسايشى نىوودەوولەتى بە ژمارە/ ۶۸۷
 دەرکرد ، كە لە سەر ئىراق پىويستە ھەموو چەكە كۆمەل كورژەكان ئاشكرا
 بكات ، كە بەرامبەر بە گەلانى ئىراق بەتايبەتى بەرامبەر بە گەلى كورد لە

۱۹۹۱/۶/۳

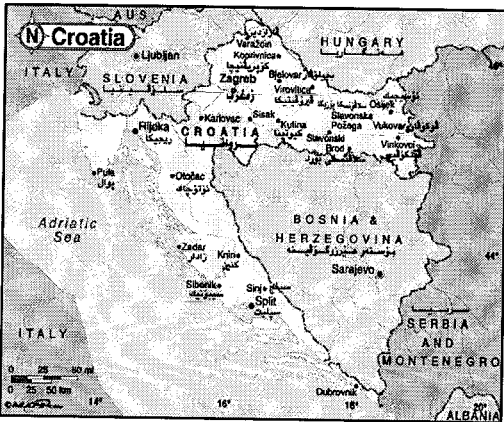
باشوورى كوردستان بەكار ھاتبوو ، كە ئەمە سەرھەتاي بىروو بۇچوون و
نەخشەي لەناو بردنى رېژىمى بەعسى بوو لە ئىراق بەسەرکردايەتى سەدام
حوسىن لە ناوچەكەدا .

كۆبونەھەي سووراي خەلكى دانىشتووى گوندى - سارۇقە -ى ناوچەي -
كراسناگفردىسكى - سەر بەھەرىمى ئۆتۈنۈمى ئادىگەدا ، ئەويش بە
دەربېرىنى وويستى زۇربەي ھەرە زۆرى دانىشتووانى گوندى سارۇقەي
سۇقىيەتى ، لە ھەمان كات بە لە بەرچاوغرتنى ئەو بارودۇخە ئالۇزەي كە لە
نيوان خەلكى كوردو دانىشتووانى رەسەنى گوندەكە دا ھەيە ، كەخەرىكى
تەقىنەويە ، بېرييدا بە ۱ - داوادەكەين بەزوتترين كات لە ماوھى حەوت
پۇژدا واتە تاكوو ۱۹۹۱/۶/۱۷ خەلكى كورد دەربىكرين ، ئەوانەي كە مافى
نىشتەجىببونيان نيە و بە ناياسايى ماونەتەوہ ، ھەروا ئەوانەي كە مافى
نىشتەجىببونيان ھەيەو كارناكەن ئەوانىش دەربىكرين.... ئاي
كورد.....!.....!

۱۹۹۱/۶/۱۰

كۆمارى كرواتىيا ۱۹۹۱/۶/۱۵

سەربەخۇيى خۇي
بەجىابونەوہ لە
يۇگسلافييا راگەياندىو
بووہ وولاتىكى
سەربەخۇي
نيوودەولتەتى لە
ھەرىمى بەلكان و
ناوچەو لە جىھاندا

ئەم راگەياندنەش لە شارى - زىگرب -ى پايتەخت بوو ، لە دواي
رىككەوتن ، كە ژمارەي دانىشتووانەكەي ، ۱،۰۵۰،۰۰۰ مليون كەسە .
ھەروا ژمارەي دانىشتووانەكەي ، ۴،۸۸۰،۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا
رووبەرى خاكى وولاتەكەي ، ۵۶،۵۳۸ ھەزار كيلۇ مەتر چوار گۆشەيە .
ھەروا چىرى دانىشتووانەكەي ، ۲۳۳ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا .

ھەروا نژادەكانى ، كرواتىيەكان ۷۸٪ . سەرب ۱۲٪ .

۱۹۹۱/۶/۲۵

بەپالەپەستوى ئەلمانىياو كۆمەلەسى ئەوروپا ، كرواتىياو سلوۋېنىيا سەربەخۇى خۇيان راگەياندا . لە دواى ئەوہ لە ۶/۲۷ تاكوو ۷/۳ ى ھەمان سال ھىزەكانى سووپاى فېدرالى يۇگسلاڤىيا چوونە ناو سلوۋېنىيا ، كە زۆرىەى دانىشتووانى لە سەربەكانو بوون ، كە بووہ ھۆى شەپرىكى خوونىناوى دژووار بە داگىركردنى بەشىكى زۆرو دواى ئەوہ بووہ ھۆى خۇ بەدەستەوہدان بە مۆركردنى رىككەووتننامەى وەستانى شەپرو كشانەوہى سووپاى فېدرالى يۇگسلاڤىياو مانەوہى گروپە چەكدارەكانى سەربىيا .

شاىانى باسە سووپاى يۇگسلاڤىيا كە لەلايەن - تىتو - ى دەمەزىنەرى يۇگسلاڤىياو سووپاىەكى بەھىزى يەكگرتوى دامەزاند . لەھەمان كات ئەو توانى بەھىزترىن سووپاى سەردەمى پىك بىنى لەكىشووہرى ئەروپادا .

۱۹۹۱/۶/۲۵

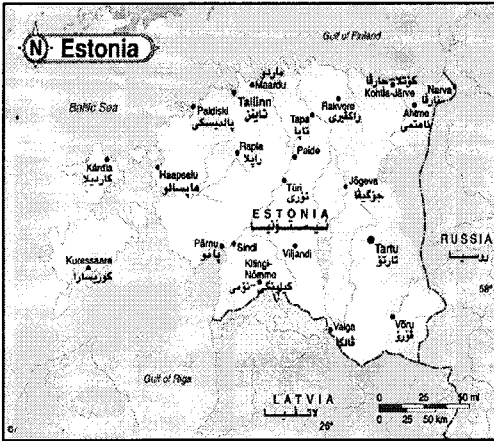
كەسايەتى رامىارى
 ناوچەى بەلكان مىلان
 كوشان كە
 كۆمۇنىستىكى
 چاكسازى بوو
 پۆستى سەروك
 كۆمارى سلوۋېنىياى
 گرتە دەستو
 سەربەخۇى
 وولاتەكەى راگەياندا

بە پەزەمانەندى تەواوى گەلانى سلوۋېنىيا ، ئەویش بە جىابوونەوہى لە يۇگسلاڤىيا وەك دەوولتەتىكى سەربەخۇ لە ھەرىمى بەلكان و ناوچەكە ولەجىهان ... ئەنجامدانى ئەم كارەش لە شارى - لىوبىلىيا - ى پايتەخت بوو ، كە ژمارەى دانىشتووانەكەى ، ۳۷۰،۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا ژمارەى دانىشتووانى وولاتەكەى ، ۲،۳۵۰،۰۰۰ مىليۇن كەسە .

ھەروا رووبەرى خاكى وولاتەكەى ، ۲۰،۲۵۱ ھەزار كىلو مەتر چوار كۆشەيە . ھەروا چەرى دانىشتووانەكەى ، ۳۰۱ كەس لە يەك مىل چوار

- گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، سلۇقىنى ۸۳٪ . كروات ۱۸٪ . سەبەكان ، بۇسنىيەكان ۱۱٪ . لە وولاتەكەدا .
- ۱۹۹۱/۷/۱۲ كورد لەكات و ساتىكدا لەخەيات و قوربانى دان نەوہستاوہو ھەرلەپىناو بە دەستھىنانى مافە پەواكانى بەردەوام بووہ ، ئەويش كوردەكانى ژىر دەسلەتە يەكەتە سۇقىتە ، كە لەم پۇژدەدا ۹۰۰۵ ئىمزاى دانىشتووانى كورد لە شارى باكوو ئاراستەى سەرۇكى دەوولتە و پارتى يەكەتە سۇقىتە گورىياتشۇف كرا ، لە پىناو يارمەتيدان و گەپانەويان بۇجىگەى باوو باپىرانىان .
- ئەويش بەھۇى دەربەدەر كوردنىان لە لاين دەسلەتە سەر كوردە يەك لە دوای يەكەكانى سۇقىتە ، بەتايىبەتە ستالين لە ناوچەكەدا ، ئەويش لەسەر پۇشنايى پۇژدەى بەدىموكراتى كردن و چاكسازى لەيەكەتە سۇقىتە- گلاسئوست- .
- بەلام ھەولەكان ھەربى سوود بوونە و لەلاپەرەكانى تۇمارگاي مۇژوو خۇى تۇمار كوردووە لە كىشووہرەكەدا ؟... .
- ۱۹۹۱/۷/۱۵ شاندى رىكخراوى نەتەويەكگرتووەكان بە سەر كوردايەتە سەدرەدين ئاغا جان ، نوويىنەرى جىبەجىكەرى ئەمىندارى گىشتى نەتەويەكگرتووەكان ، راپۇرتىكى لە ۷۳ لاپەرە پىشكەش بە ئەمىندارى گىشتى نەتەويەكگرتووەكان كرد ، بەناونىشانى - پىداويستىيەكانى مۇيى- لەئىراق و پىشكەش بە ئەنجومەنى ناسايش كرا .
- ۱۹۹۱/۷/۲۲ بەپىي رىكەووتننامەى مۇركراوى نىوان پۇژمى بەعسى لە سوورىا و كۇمارى لوبنان ، سوورىا دانى تەواوى بە سەربەخۇيى كۇمارى لوبنان نا وەك دەوولتە و دەسلەتە لە جىھاندا .
- ۱۹۹۱/۸/۶ ھىزەكانى سووپاى پۇژمى شۇقىنى تورك ، شالاويكى بەرفراوانى كوردە سەربىكە و بارەگاكانى پارتى كرىكارانى كوردستان P.K.K لە باشوورى كوردستان .
- شالاوہكەى دوانزە پۇژى خاياند بەبى بەرھەلستكارى كردن ، تەنيا بە راگەياندىك لەلاين سەر كوردايەتە كورد لەباشوورى كوردستان .
- ۱۹۹۱/۸/۱۸ سكرتيرى پارتى كۇمۇنىستى يەكەتە سۇقىتە و سەرۇكى ئەنجومەنى

بالاى حكومەتى يەكپەتە سۆڧىيەت - ميخائىل گورباتشوف - لە
 ھەئوئىستىكى بوئرانەى تايبەت بەخو ، يەكپەتە سۆڧىيەتى
 ھەئوھشاندەوھو ئەنجامەكەى بووھ ھوئى ئازاد كەردنى گەلانى ئەوروپاى
 رۇژھەلات ، لە بەدەيھىنانى سەر بەخوئى گەلان و نىشتمانەكەياندا .

كۆمارى ئىستونىيا ۱۹۹۱/۸/۲۰

سەر بەخوئى خوئى
 بەجىابوونەوھى لە
 يەكپەتە سۆڧىيەت
 راگەيانەد ، دوای
 ماوھىەكى كوورت
 پووسىاي يەكگرتوو
 دانى بەو سەر بەخوئىيە
 نالە دوای وولاتانى
 جىھان . ئەم

راگەياندەش لە شارى - تەللىن - پاي تەخت بوو ، كە ژمارەى
 دانىشتووانەكەى ، ۵۹۸,۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا ژمارەى دانىشتووانى
 وولاتەكەى ، ۱,۷۹۰,۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى وولاتەكەى
 ، ۴۴,۷۰۰ ھەزار كىلو مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چەرى دانىشتووانەكەى .
 ۱۰۳ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، ئىستىوانىيەكان
 . ۶۳٪ . پووسى ۳۰٪ . ئۆكرانى و فيلەندى ۷٪ .

كۆمىرى ئۇكرانىيا ۱۹۹۱/۸/۲۱

دووبارە سەربەخۇيى
 تەۋاي خۇي بەجيا
 بوونەۋە دەرچون لە
 يەكەتە سۇقىيەت
 راگەياندا ، كە كۆمىرى
 ئۇكرانىيا مەلبەندى
 چەكى ئەتۇمى و
 كەشتىە جەنگىەكانى

سووپى سۇرى سۇقىيەت بو بەر لەھەلووشاندنەۋەيدا .

ئەم راگەياندنەش لە شارى - كىيىف - ى پايتەخت بوو ، كە ژمارەى
 دانىشتووانەكەى ، ۳،۵۷۰،۰۰۰ مىليۇن كەسە . ھەروا ژمارەى دانىشتووانى
 وولاتەكەى ، ۵۵،۳۷۰،۰۰۰ مىليۇن كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى
 وولاتەكەى ، ۶۰۳،۷۰۰ ھەزار كىلو مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چىرى
 دانىشتووانەكەى ، ۲۳۷ كەس لە يەك مىل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى
 ، ئۇكرانى ۷۳٪ . رووسى ۲۲٪ . جوولەكە ۲٪ .

سكىرتىرى گىشتى پارتى كۆمۇنىستى يەكەتە سۇقىيەت - مىخائىل ۱۹۹۱/۸/۲۴

گۆرباتشوف - دەستى لە ھەموو دەسەلاتەكانى يەكەتە سۇقىيەت
 كىشانەۋە بوو ھۇي راگەياندى سەربەخۇيى لە لاين كۆمارە جياجياكان
 ، كە يەكەتە سۇقىيەتيان ئى پىك ھاتىبو لە ناۋچەو كىشووەرەكەدا .

كۆماری بیلاروسىا ۱۹۹۱/۸/۲۵

— پروسىاي سىپى —
سەربەخۆى خۆى
لەدوای جىبابوننەوہى
لە يەكیەتى سۆقیەت
راگەيانند لہ
كىشووہرەكەدا . ئەم
راگەيانندنەش لہ
شارى — مینسك سى
پایتەخت بوو ، كە

ژمارەى دانىشتووانەكەى ، ۱،۹۷۰،۰۰۰ ملیون كەسە . ھەروا ژمارەى
دانىشتووانى وولاتەكەى ، ۱۰،۹۰۰،۰۰۰ ملیون كەسە . ھەروا رووبەرى
خاكى وولاتەكەى ، ۲۰۷،۶۰۰ ھەزار كیلۆمەتر چوار گۆشەيە . ھەروا
چەرى دانىشتووانەكەى ، ۱۳۶ كەس لە يەك میل چوار گۆشەدا ، ھەروا
نژادەكانى ، بیلاروس ۸۰٪ . پروس ۱۳٪ . پۆلەندى ۴٪ . ئۇكرانى ۳٪ .
لە وولاتەكەدا .

سەزۆكى ئەمەرىكا جۆرج بۆشى باوك ، لە لىدوانىكى تەلەفزیونى رېگەيانند ۱۹۹۱/۸/۲۷

، كە جولانەوہى كۆمۆنىستى كۆتايى ھات ، نەك رژیمی سوشىالیستى و
كۆمۆنىستى ، ئەویش لەدوای ھەرس ھىنانى يەكیەتى سۆقیەت ھات لە
كىشووہرەكەدا .

كۆماری مۆلداقىا ۱۹۹۱/۸/۲۷

سەربەخۆى خۆى
بەجىابوننەوہى
لە يەكیەتى سۆقیەت
راگەيانند وەك وولاتىكى
نىوودەوولتەتى
سەربەخۆ لە جىھاندا .
ئەم راگەيانندنەش لہ

شارى - شيزىنۇى پايتهخت بوو ، كه ژمارهى دانىشتووانهكهى ،
 ۶۸۰،۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا ژمارهى دانىشتووانى وولاتهكهى ،
 ۴،۸۶۰،۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا روبەرى خاكى وولاتهكهى ، ۲۳،۷۰۰
 ھەزار كيلۇ مەتر چوار گۆشهيه . ھەروا چىرى دانىشتووانهكهى ، ۲۷۴ كەس
 لە يەك ميل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، مۆلداقى و رۇمانى ۶۵٪ .
 ئۇكرانى ۱۴٪ . روسى ۱۳٪ . قەوقازى ۱،۴٪ . لە وولاتهكهدا .

۱۹۹۱/۸/۲۹

ئەنجومەنى بالاي يەكپەتە سۆقىتەتى ، كه دەسلەلاتى بالاي ھەموو
 كۆمارەكانى يەكپەتە سۆقىتەتى دەكرىد ھەموو جموجۇلپەكى پارتى
 كۆمۇنىستى سۆقىتەتى قەدەخە كرىد ، لەگەل بلۆك كرىدى دامو دەزگا
 ئابورى و پارتى و راگەياندىن و خوويندىن و پرۆژەو كارگەو پارە لەناو
 يەكپەتە سۆقىتە ، بەتايپەتە لە روسىاي يەكگرتوو ، كه بۇرىس يەلسن
 سەركردايەتە ئەو كۆمارەى دەكرىد لە كىشووەرەكهدا .

كۆمارى ئازربايجان ۱۹۹۱/۸/۳۰

سەربەخۇبى خۇى
 بەجىابوونەو لە
 يەكپەتە سۆقىتەتى
 راگەياندىدەك
 وولاتىكى سەربەخۇ
 لەجىهان . ئەم
 راگەياندىنەش لە
 شارى - باكو - ى

پايتهخت بوو كه ژمارهى دانىشتووانهكهى ۱،۹۶۰،۰۰۰ مليون كەسە .
 ھەروا ژمارهى دانىشتووانى وولاتهكهى ، ۷،۹۷۰،۰۰۰ مليون كەسە .
 ھەروا روبەرى خاكى وولاتهكهى ، ۸۶،۶۰۰ ھەزار كيلۇمەتر چوار
 گۆشهيه . ھەروا چىرى دانىشتووانهكهى ، ۲۲۹ كەس لە يەك ميل چوار
 گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، ئەزىرى ۹۰٪ . گەلانى داغستانى ۳٪ .
 روسى ۲،۵٪ . ئەرمەنى ۲٪ .

1۹۹۱/۸/۳۱ كۆماری كرغیستان
 سەربەخۆیی خۆی
 بەجیابوننەو
 لەیەکیەتی سوؤقیەت
 راگەیانند وەك
 وولاتیكی
 سەربەخۆی جیهان
 . ئەم راگەیانندنەش
 لە شارى - بيشكك

- ی پایتەخت بوو كه ژمارەى دانیشتوانەكەى ، ۶۲۰،۰۰۰ ھەزار كەسە .
 ھەروا ژمارەى دانیشتوانى وولاتەكەى ، ۴،۸۶۰،۰۰۰ ملیۆن كەسە .
 ھەروا رووبەرى خاكى وولاتەكەى ، ۱۹۸،۵۰۰ ھەزار كیلومەتر چوار
 گۆشەیه . ھەروا چەرى دانیشتوانەكەى ، ۶۲ كەس لە یەك میل چوار
 گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، كرجیز ۵۲٪ . پووس ۲۲٪ . ئۆزبك ۱۲٪ .

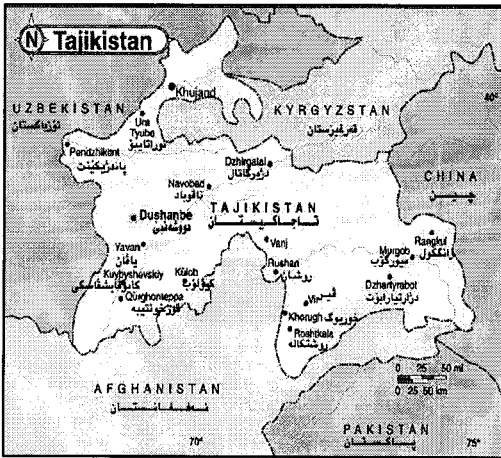

1۹۹۱/۸/۳۱ كۆماری ئۆزبەگستان
 سەربەخۆیی خۆی
 بەجیابوننەو لە
 یەکیەتی سوؤقیەت
 راگەیانند ، وەك
 وولاتیكی
 نیوودەوولتەتی
 سەربەخۆی ، لە
 ھەمان كات بوو

ئەندام لە كۆمەنوولسی وولاتانى سەربەخۆ- C.I.S- لە كیشووەرەكەدا .
 ئەم راگەیانندنەش لە شارى - تەشقەند - ی پایتەخت بوو ، كه ژمارەى
 دانیشتوانەكەى ، ۲،۳۸۵،۰۰۰ ملیۆن كەسە . ھەروا ژمارەى دانیشتوانى
 وولاتەكەى ، ۲۴،۲۶۰،۰۰۰ ملیۆن كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى

ۋىلايەتەكى ، ۴۴۷،۴۰۰ ھەزار كىلو مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چىرى دانىشتىۋانەكى ، ۱۴۰ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، ئەزبەك ۷۱٪ . ۸٪ . كوردى تيا نىشتە جىيە بە رىژەيەكى كەم بە ھۆى دابەش كوردنى لە لايەن دەسەلاتى ئەوكاتى ستالېن لە دواى سالەكانى ۱۹۲۷ لە ناۋچەكەدا .

۱۹۹۱/۸/۳۱ كۆماری سوودان بەپىي دەستورۇ ياسا بىنەرەتەكان ، شەرىعەتى ئىسلامى كىردە ياساى بىنەرەتى دەسەلاتى سوودان لە ھەموو بوارە جىاجىكان ، بەتايىبەتى لەبوارى راميارى و رۇشنىرى و كۆمەلەيەتى لە پىوھەندىەكانى كۆمەلەيەتى لە سووداندا .

۱۹۹۱/۹/۹ كۆماری تازىكىستان سەربەخۆيى خۆى بەجىابوونەۋە لە يەكەتەتى سۆقىيەت راگەيانىدو ، لە ھەمان كات بوو ئەندامى كۆمەنوولسى ۋىلايانى سەربەخۆ- C...I. S لەگەل ۋىلايەكانى سۆقىيەتى

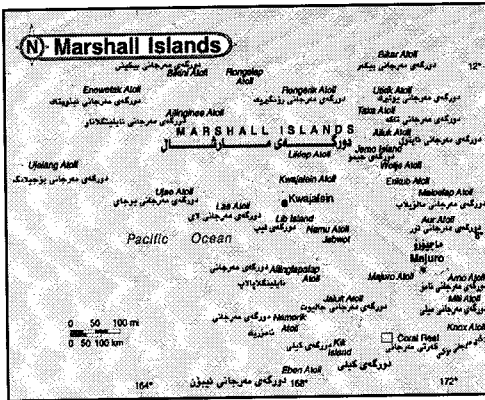
پىشوو لە كىشوو ھەرەكە جىھاندا .

ئەم راگەياندىنەش لە شارى - دوشەمبى - پايەتەخت بوو ، كە ژمارەى دانىشتىۋانەكى ، ۶۶،۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا ژمارەى دانىشتىۋانى ۋىلايەتەكى ، ۶،۵۸۰،۰۰۰ مىليۇن كەسە . ھەروا رۇبەرى خاكى ۋىلايەتەكى ، ۱۴۳،۱۰۰ ھەزار كىلو مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چىرى دانىشتىۋانەكى ، ۱۱۹ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، تازىك ۶۵٪ . ئۆزبەكى ۲۵٪ . ۹٪ .

تېيىنى: - بۇ زانىار زياتر دەتوانى بگەرىتەۋە سەر كىتىيى ئىنسىكلوپېدىيە كوردستان و ۋىلايانى جىھان . لە دانانى / ەلى كەندى . دانەرى مۇشۇ نامدا .

۱۹۹۱/۹/۱۷

دورگه‌ی مارشال
سه‌ربه‌خۆیی خۆی
له‌لایه‌ن ئه‌مه‌ریکا
به‌ده‌ست هه‌ناو بووه
ئه‌ندام له پێ‌كخراوی
ئه‌ته‌وه یه‌كگرتووه‌كان .
ئه‌م راگه‌یاندنه‌ش له
شاری - ماگور - ی
پایته‌خت بوو ، كه

ژماره‌ی دانیش‌توانه‌که‌ی ، ۳۵,۰۰۰ هه‌زار که‌سه . هه‌روا ژماره‌ی
دانیش‌توانی وولاته‌که‌ی ، ۹۵,۰۰۰ هه‌زار که‌سه . هه‌روا رووبه‌ری خاکی
وولاته‌که‌ی ، ۱۸۱ کیلو مه‌تر چوار گوشه‌یه . هه‌روا چه‌ری دانیش‌توانه‌که‌ی
، ۱۲۳۶ که‌س له یه‌ك میل چوار گوشه‌دا . هه‌روا نژاده‌کانی ، مارشالی ۹۷٪
، که له بنه‌رته‌دا ده‌گه‌رینه‌وه سه‌ر ره‌چه‌له‌کی میکرونیزی له هه‌ریمه‌که‌دا .

۱۹۹۱/۹/۲۵

کو‌ماری مه‌کدو‌نیا
سه‌ربه‌خۆیی خۆی
به‌جیا بوونه‌وه له
یوگسلافیا راگه‌یاندا ،
دوای ئه‌وه وولاتانی
جیهان دانیان به
سه‌ربه‌خۆیی مه‌کدو‌نیا
ناو ، له هه‌مان کات
هه‌زه‌کانی سووپی

ئه‌ته‌وه یه‌كگرتووه‌كان له‌سه‌رخاکی مه‌کدو‌نیا بلاو بوونه‌وه بو‌ماوه‌نه‌دان
به‌به‌رپا‌بوونی شه‌ری نیمچه دورگه‌یی له نیوان یوگسلافیا و مه‌کدو‌نیا .
ئه‌م راگه‌یاندنه‌ش له شاری - سکۆبی - ی پایته‌خت بوو ، که ژماره‌ی
دانیش‌توانه‌که‌ی ، ۶۶۶,۰۰۰ هه‌زار که‌سه . هه‌روا ژماره‌ی دانیش‌توانی
وولاته‌که‌ی ، ۲,۵۸۶,۰۰۰ ملیۆن که‌سه . هه‌روا رووبه‌ری خاکی وولاته‌که‌ی

، ۲۵،۳۳۳ ھەزار كىلۇ مەتر چوار گۆشە يە . ھەروا چىرى دانىشتىوانەكەي ،
 ۲۶۴ كەس لە يەك مىل چوار گۆشە دا . ھەروا نژادەكانى ، مەكدۆنى ۷۰٪ .
 ئەلمانى ۲۲٪ . سىرپ و كروات ۸٪ . لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۹۱/۹/۲۶ كۆماری ئەرمېنىيا
 سەربەخۇبى خۇبى بە
 جىبابوننەو لە يەكەيتى
 سۇقىتە راگەياندا ، كە
 بوو ۋولاتىكى
 سەربەخۇ ، كە / ۱۶
 ھەزار كىلۇمەتر
 چوارگۆشەى خاكى
 كوردستانى پىوۋە

لكىندراۋە لەكاتى لەت لەتكردنى كوردستان ، بە چوار پارچە و نىو ، كە
 ئەویش پارىزگاي يەرىقان و دەوورو بەرىەتى ، كە كوردستانىەو بەپىي
 نەخشەى دارىژراوى پەيمانى ساىكس - بىكۆو جى بەجىكردنى بە پىي
 پەيمانى لۇزانى ۱۹۲۳/۷/۲۴ پىي لكىنراۋە لە ناۋچەكەدا .
 ئەم راگەياندەش لە شارى - يەرىقان -ى پايتەخت بوو ، كە ژمارەى
 دانىشتىوانەكەى ، ۱،۵۸۰،۰۰۰ مىلۇن كەسە . ھەروا ژمارەى دانىشتىوانى
 ۋولاتەكەى ، ۳،۸۹۰،۰۰۰ مىلۇن كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى ۋولاتەكەى
 ، ۲۹،۸۰۰ ھەزار كىلۇ مەتر چوار گۆشە يە . ھەروا چىرى دانىشتىوانەكەى ،
 ۱۳۰ كەس لە يەك مىل چوار گۆشە دا . ھەروا نژادەكانى ، ئەمەنىەكان ۹۵٪ .
 كورد ۳٪ . لە ۋولاتەكەدا .

تېبىنى: - بۇ زانىارى زياتر دەتوانى بگەرىتەو سەركىتبى ئىنسكلۇپىدىيە كوردستان و
 ۋولاتانى جىهان - لە دانانى عەلى كەندى .

۱۹۹۱/۱۰/۱۵ پەرلەمانى بۆسنىو

ھەرسك سەربەخۆيى
خۆي بەجىيا بوننەو ە
كۆمارى يۆگسلاڧيا
راگەيانىد ، داوى ئەو
داوى لەيەككىەتى
ئەورپا كەرد بەداننان
پيى ، بەلام يەككىەتى
ئەورپا داواكەي رەت
كەردەو داوى كەرد

سەربەخۆيى بۆسنىو ھەرسك لە رېگەي دەنگدانى گەلانى وولاتەكە بىت نەك پەرلەمان .

ئەنجام دانى ئەو كارەش لە شارى - سەرايىڧو - پايتهخت بوو ، كە ژمارەي دانىشتوانەكەي ، ۳۰،۰۰۰ ھەزار كەس . ھەروا ژمارەي دانىشتوانى وولاتەكەي . ۳،۹۹۰،۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى وولاتەكەي ، ۵۱،۲۲۳ ھەزار كىلۇ مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چەرى دانىشتوانەكەي ، ۲۰۲ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى ، ئىسلام ۴۲٪ . سەربەكان ۳۲٪ . كرواتەكان ۱۸٪ . ئوانى دىكە ۸٪ . لە ھەرئىمەكەدا .

تېيىنى: - بۇ زانىارى زياتر دەتوانى بەرئىتەو سەسە كىتېيى
ئىنسكۆپىدىيى كوردستان و وولاتانى جىهان - لە دانانى عەلى كەندى .

۱۹۹۱/۱۰/۱۹ سەربەكانى كرواتيا يەك لايەنە دامەزاندنى كۆمارى كارىيناي سەربىيان راگەياندى لە ۱۲/۲۳ى ھەمان سال ئەلمانيا دانى بەو كۆمارەنا ، لەھەمان كات دانى بەدەوولەتى سلوڧىنيا نا . كە كەوتۆتە سەسە سنورى باشور . بەلام ئەلمانيا دانى بەدەوولەتى سەربىيا نەنا

۱۹۹۱/۱۰/۲۶ دەسەلاتى ناوەندى رېژىمى بەعسى لە ئىراق دام و دەزگاكانى لە پارىژگاي ھەولېرو سلېمانى و دھۆك كشاندەو ، بۇ ژېر دەسەلاتى خۆي لە پارىژگاي

موسلو كەركوك ۋە قەزاي مەخمور لە ھەريەمى باشورى كوردستان .

۱۹۹۱/۱۰/۲۷ كۆمەنارى

توركمانىستان

سەربەخۇيى خۇي

بەجىيابوننەۋە لە

يەكەتە سۆڧىتە

پاگەيانەد ، كە

ۋولاتىكى

فرەنەتەۋەيىيە لە

كىشووەرەكەدا .

ئەنجامدانى ئەم

كارەش لە شارى - ئىشق ئاباد - پايەخت بوو ، كە ژمارى

دانىشتوۋانەكەي ، ۶۳۵،۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا ژمارى دانىشتوۋانى

ۋولاتەكەي ، ۴،۸۸۰،۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا روۋبەرى خاكى ۋولاتەكەي

، ۴۸۸،۱۰۰ ھەزار كىلو مەتر چوار گوشەيە . ھەروا چرى دانىشتوۋانەكەي

، ۲۶ كەس لە يەك ميل چوار گوشەدا . ھەروا نژادەكانى ، تورك ۷۲٪ .

پووس ۱۸٪ . ئۆزبەكى ۱۰٪ لە كىشووەرەكەدا .

۱۹۹۱/۱۰/۲۹ پەرلەمانى ئۇكرانىا بەكۆى دەنگى دەنگدان لەلەين پەرلەمان بېرىدا

بەداختنى وويستگەي تىشېرنۇبلى ئەتۆمى ، لە ھەمان كات داۋاي يارمەتى

دانى لە ۋولاتانى يەكەتەي ئەۋروپاۋ ئەمەرىكا كرد ، لە پىناۋ

ھەئوۋەشانەنەۋەي وويستگەكە و رىگە گرتن لە پىس بوۋنى ژىنگە و بەرگرى

كردن لە بلاۋنەبوۋنەۋەي نەخۇشەيە ھەمە لايەنەكان بەۋ ھۆكارە لە ۋولت

ۋناۋچەكەدا .

ھەرسى سەركردەي كۆمارەكانى سۆشبالستى يەكەتەي سۆڧىتە ،

سەرۆكى پووسيا بۇرىس يەلسن و ، سەرۆكى ئۇكرانىا ليونىد گرافتشوۋك و

سەرۆكى پەرلەمانى بىلا پووسيا قىانتشىلاف شوشكىفېنىش كۆبوۋنەۋەي

پەيمانى - بىلۇڧىگىسكىيايۇشا - يان مۆركرد بە ھەئوۋەشانەنەۋەي

يەكەتەي سۆڧىتە ، كە بېرىارەكە ياسايى و شەرعى نەبوو ، بەپىي

۱۹۹۱/۱۲/۷

ده‌ستووری یه‌کیی سو‌قیه‌ت و به پشت‌گوئی خستنی راپرسی ۳/۱۷ ی هه‌مان سالیاندا ، که له ۷۶,۷٪ . ده‌نگه‌ران له هه‌موو کۆماره جیاجیایکانی پینک هاته‌ی یه‌کیه‌تی سو‌قیه‌ت له‌گه‌ل مانه‌وه‌ی یه‌کیی سو‌قیه‌ت بوون له یه‌کیه‌ته‌که‌دا .

۱۹۹۱/۱۲/۱۲ دوا‌ی راپه‌رین یه‌که‌م شه‌ری کورد کوژی لی‌دانی پار‌تی کری‌کارانی کوردستانی باکووری کوردستان لکینراو به تورکیا بوو ، له‌ایه‌ن پار‌تی دیموکراتی کوردستان و یه‌کیه‌تی نیشتیمانی کوردستان نه‌ک پار‌ته کوردستانی‌ه‌کانی دیکه‌ی هه‌ریمی باشووری کوردستان ... که بووه هۆی کووشتنی ده‌یان کورد له نیوان هه‌ردوو لادا .

ئه‌م شه‌ره‌ش بو ئه‌وه بوو که چه‌کدارو لایه‌نگرانی په‌که‌که له هه‌ریمی باشووری کوردستان ده‌ره‌ریزن . ئه‌ویش له ئه‌نجامی نه‌خشه‌یه‌کی داریزراو بوو ، له پیناو مانه‌وه‌و به‌هیزکردنی په‌یوه‌ندی‌ه‌کانی هه‌ردوو پار‌ت بوو له گه‌ل رژیمی تورک له تورکیا و به‌رو قوناخیکی باشتر هه‌نگاو بی‌نی . ئه‌ویش له سه‌ر به‌رژه‌وه‌ندی کوردو خاکی کوردستان به‌دا‌خۆشکه‌ری دوژمنی گه‌لی کوردستان و تیرو‌رکردنی به‌ده‌یا چه‌کداری په‌که‌که له کوورو کچوو کووشتیان .

دوا‌ی ئه‌مه‌زیاتر له مه‌مه‌له‌ندامی پار‌تی کری‌کارانی کوردستان و خیزانه‌کانیان له شه‌اره‌کانی کوردستان ده‌ستگیرکران و خرا‌نه ناو زیندانه‌کان ، له‌م شه‌ره‌شدا زیاتر له ۲۰۰ پینشمه‌رگه له نیوانیاندا کوژران و له ئه‌نجام نه‌ پار‌تی دیموکراتی کوردستان و نه یه‌کیه‌تی نیشتیمانی کوردستان سه‌رکه‌وتوو نه‌بوون له شه‌ری له گه‌ل په‌که‌که‌دا .

دوا‌ی ئه‌وه پار‌ته کوردستانی‌ه‌کان له ناو خۆیان که‌وتنه کووشتنی ئه‌ندامانی به هۆی چه‌ندین بیانوو که هه‌ر هه‌مووش به‌زیان بو کوردو خاکی کوردستان هه‌لده‌گه‌رایه‌وه له هه‌ریمه‌که‌دا .

۱۹۹۱/۱۲/۲۱ کۆماری کرغیستان بووه ئه‌ندام له کۆمه‌نوو‌لسی وولاتانی سه‌ربه‌خۆی C.I.S- یه‌کیه‌تی سو‌قیه‌تی هه‌لووه‌شاوه .

۱۹۹۱/۱۲/۲۶ کۆماری نازربایجان بووه ئه‌ندام له کۆمه‌نوو‌لسی وولاتانی سه‌ربه‌خۆی C.I.S- یه‌کیوتی سو‌قیه‌تی هه‌لووه‌شاوه .

۱۹۹۱/۱۲/۲۶ لە دواي بوونى كۆماری جورجيا به كۆمارىكى سەربەخۇيى خۇي بەجيا بوونەوه لە يەكئەتى سۆقىتە راگەياندو - چامسكا خۇرديا - دەسەلاتى وولاتەكەي گرتە دەست ، به پەيرەوكردىن بەرامباريەتى تاك پەوى ، كه لە ئەنجام بووه ھۆي ھەنگىرسانى شەپرى ناوخۇي نىوان پىك ھاتەكانى وولاتەكە..

۱۹۹۱/۱۲/۲۶ بەشىوويەكى رەسمى يەكئەتى سۆقىتە ھەلووھشىنرايەوهو دامو دەزگاكانى پارتى كۆمۇنىست و ئەنجوومەنى بالاو پەرلەمان و سەندىكاى كرىكاران و دەسەلاتى سۆقىتە گۇرا ، بەدەسەلاتى نازادو بەرەو ھەلبىژردن و رژیمی سەرۇكايەتى و ھەنگاوانان بەرەو رژیمی سەرمایەدارى لە وولاتەكەدا.

۱۹۹۱/۱۲/۳۰ سەرۇكى ئەنجوومەنى بالاي شۇپشى ئىسلامى لە ئىراق - ئايەتووللا ئەلحەكىم - لە لىدوانىكى تەلەفزیۆنى ئىران ووتى: - مىسر پالپشتى ئۆپۇزىسىۆنى ئىراقى دەكات دژى دەسەلاتى بەعسى لە ئىراق لەگەل ئىران و وولاتانى دىكەي عەرەبى لە كەنداودا.

۱۹۹۱/۱۲/۳۱ ھىزەكانى سووپاي ئەمەرىكا لە كۆماری پەنەما كىشانەوه ، ئەویش بەبەردوام بوونى يارمەتیهكانى پەنەما لەلايەن ئەمەرىكا بەرەو زىادى ھەنگاوى دەنا بەھۆي بەرەو باش چوونى بارى رامبارى و ژىرخانى ئابوورى لە وولاتى پەنەما.

۱۹۹۲

۱۹۹۲/۱/۱ لەدواي كۇتايى ھاتن بەدەسەلاتى كۆمۇنىستى لە چىكسلۇفاكيا لەلايەن سەرۇكى پارتو دەوولت - فاكلاف ھافىلو - كە بووه ھۆي لىك ترازاندنى بارو دۇخەكەو دورست بوونى كۆماری سلۇفاكياو تشىك وەك دوو دەوولتە سەربەخۇي نىوو دەوولتەتى و بەرەو بەرپابوونى شەپرى ناوخۇي لە نىوان گەلان و بەتايبەتى لەنىوان ئىسلام و مەسىحى لەھەرىمەكەدا.

۱۹۹۲/۱/۱

له دواى مشتومړو
 گيروگرفت و کيشه له
 نيوان بيروو بوجوونى
 سرکردهکانى پارت و
 دهوولتهى سوځيښت و
 نهمانى تواناى خهباتى
 هاوبهشى بهردهوام ،
 سکرترى يه کهمى
 پارتى کومونىستى
 سوځيښت و سرورکى

يه کيهتى سوځيښت گورباتشوف و سرورکى کومارى پووسياى يه کگرتو
 بؤريس يلسن ريکه ووتنى هاوبه شيان به هلووه شاندهوى يه کيهتى
 سوځيښت راگه ياندا .

نه راگه ياندهش له شارى - موسکو - ي پايتهخت بوو ، که ژماره
 دانيشتوانه کهى ، ۱۱،۵۷۰،۰۰۰ مليون کهسه . هه روا ژماره
 دانيشتوانى ولاته کهى ، ۱۵۸،۳۹۰،۰۰۰ مليون کهسه . هه روا رو بهرى
 خاکی ولاته کهى ، ۱۷،۰۷۵،۴۰۰ مليون کيلو متر چوار گوشه يه .
 هه روا چرى دانيشتوانه کهى ، ۲۴۰ کهس له يه ک ميل چوار گوشه دا .
 هه روا نژادهکانى پووسى ۸۵٪ . ته تر ۵٪ . نوکرانى و بهشکرو مؤلداش و
 نژادهکانى ديکه ۱۰٪ . له ولاته کهدا .

۱۹۹۲/۱/۱۲

بلاوکردهوى يه کهم ژماره روظنامهى کوردستانى نوئى ، له لايه
 يه کيتى نيشتمانى کوردستان له شارى هه وليز ، که زمانحالى نوزگانى
 يه کيتى نيشتمانى کوردستان بوو ، نه ویش به دهوله مند کردنى
 روظنامه گهرى کوردى له باشورى کوردستان .

۱۹۹۲/۱/۲۱

کوچى دوايى شاعيرى خهبات و سهرهستى ماموستا - عهلى فه تاح -
 دزهيى له پاريزگای هه وليز .

شايانى باسە ئەم شاعىرە لە سالى
 ۱۹۲۹ چاۋى بە جىهان ھەلھىناۋە .
 خوئىندى سەرەتايى و ناۋەندى و
 ئامادەيى لە شارى ھەولپىر
 تەۋاۋىر دۈۋە و كۆلىپىزى مافى لە بەغدا
 و شارى دىمەشقى پايتەختى سوورىا
 تەۋاۋىر دۈۋە .

لە سالى ۱۹۴۶ سەرەتاي بەھرى
 شاعىرى سەرى ھەلداۋە شەرى

نىشتىمانى بتەۋى بەناۋى خروشان دركان لە سالى ۱۹۷۸ دا چاپكردۈۋە
 ھەموو رەخنەگرانى ئەدەبى كوردى بە شاعىرىكى بەھرىدارى
 دادەنپىن .

يەكەم ژمارەى ھەفتەنامەى-الاتحاد- بەزمانى عەرەبى بلاۋ كرايەۋە
 ۱۹۹۲/۱/۲۴
 كەزمانى ھالى يەكەتە نىشتىمانى كوردستان بوۋە شارى ھەولپىر لە ھەرىمى
 باشوورى كوردستان .

نوۋىنەرى پارتى كۆمۇنىستى كۆمارى سوورىا ، لە لىدوانىكى راميارى
 ۱۹۹۲/۱/۲۷
 تەلەفونى ۋوتى:- دەبى مافى چارەنووسى كورد بىرارى بوۋىدەرت-
 بەرامبەر بە ئەۋەك لە ناۋچەكەدا .

بەرى ھاۋكارى دىموكراتى كورد لە سوورىا دامەزرا ، لەلەين پىنج پارتى
 ۱۹۹۲/۲/۱
 كوردى لە رۇژئاۋاى كوردستان ، بوۋ ھاۋكارى و خەباتى ھاۋبەش . لە پىناۋ
 مافەكانى گەلى كوردو دوا پۇژى رۇژئاۋاى كوردستانى لىكىنراۋ بە سوورىا
 بەپىي پەيمانى لۇژانى ۱۹۲۲/۷/۲۴ ۋولتانى ھاۋپەيمان بە سەركردايەتى
 بەرىتانيانى مەزنى ئەۋكاتى دژى كوردو كوردستان لە كىشۋەرەكەدا .

كۆچى دوايى گۇرانى بىژى ئافرەتى كوردى بە ناۋبانگ خاتوۋ - ئايشە
 ۱۹۹۲/۲/۵
 شان - لەشارى ئەزمىر لە باكورى كوردستان ، ھەر لەو شارە تەرمەكەى
 بەخاكسپىدراۋە ، شاينى باسە خاتوۋ ئايشە شان لەشارى ئامەد-
 دياربەكر- لە باكورى كوردستان چاۋى بە جىهان ھەلھىناۋە ، ناۋى باۋكى
 عوسمان مەلود بوۋە ، ناۋى داكى حاجى خانم بوۋە كە لە ھۇزى حاجى
 موساى پارىژگاي ئەرزەرۇم بوۋە لە كوردستان .

۱۹۹۲/۲/۱۶ **حكومه تى سلفادور پەيمانى ئاشتى لەگەل ياخييووه كان مۆركرد، كه بووه هۆى كۆتايى هينان بەشەرى ناوخۆى دريژ خايەنى دوانزده ساله ، ئەويش بەچارەسەرکردنى كيشە هەلوواسراوه كان ، ئەنجامى شەرەكە كه بووه هۆى كوژرانى زياتر لە ۷۵,۰۰۰ هەزار هاوولاتى لە نيوان هەردوو لايەنى شەرەكەر لە وولاتەكەدا .**

۱۹۹۲/۲/۲۳ **گریدانى كۆبونەوهى ۱۸۵ پۆشنبيرو روناكبيرو نووسەرو رۆژنامەنووسى كورد ، لەشارى ئەستەمبۆلى توركييا ، لەكوئايى كۆبونەوهكە بە پريارى دامەزراندنى پيخراوى ماف و ئازاديه كانى كورد لە باكوورى كوردستانى داگير كراوى ژيەر دەسه لاتى توركييا راگەياندرا لە هەريمەكەدا .**

۱۹۹۲/۲/۲۷ **شانديكى وولاتى ئسپانيا كەپيڭ هاتبوون لە - ئيكناخويرينۆو فيرناند گۆنزالۆ- سەردانى هەريمى باشوورى كوردستانيان كرد لەشارى هەوليئر لەگەل سەرۆك و ئەندامانى پارتە كوردستانيه كانى كوردستان گفتووگۆى هاوكارى و ليك گەيشتنيان ئەنجام دا .**

۱۹۹۲/۳/۲ **گۆڤارى - جۆن ئەفريك- كه لە فەرەنسا دەرەچيئت ، لەراپۆرتيكييدا پيڭهاتەى سۆمالي بۆ ۸ هۆزى جياواز دابهشكردوه ، جگە لەلقەكانى لەوانە هۆزى - ئەسحەق لەباكوورو ، ئەوگادين لەباشوور ، و ئەلهويه لەناوهراست . لەدواى هەلاتى سەرۆك كۆمارى سۆمال محەمەدسياد بەرى ، ئەفسەرە بالادەستەكانى سوويا هەريەكە چوونە ناو هۆزەكانى خۆيان ، كه لەو كاتە هۆزەكانيان بەتەواوى چەكداربوون .**

لە بەرپيڭهاتەى چينيى بارى كۆمەلايه تى سۆمال و لوپنان ، كه خۆى لەخۆيدا هۆكارى هەلگيرسانى شەرى ناوخۆن بەهۆى جياوازي ئايين مەزەبەكان لە وولاتەكاندا .

۱۹۹۲/۳/۵ **دەرچوونى پريارى پيخراوى نەتەوه يەكگرتووه كان بەژمارە / ۷۱ كه لەدانيشتنى خووى / ۴۸ ى پيخراوهكە ئەنجادرا ، بەكۆى دەنگ پريارى بۆ درا ، كەناييت مافى مروڤ پيشيئل بكرئت بەئەنجامدانى مافەكانى تواناي لە ژيان لەهەر وولاتيڭ لەوولاتەكانى جيهان .**

۱۹۹۲/۳/۹ **سەرچاوه فەرميه كانى پۆليسى لوپنان ، لەليكۆلينه وهيه كييدا زيانەكانى**

گىيانى شەپرى ناوخۇي پىك ھاتەكانى لوبنانيان راگەيانىد ، كە ژمارەي كوورژراوھكان ۱۴۴,۲۴۰ ھەزار كەس بوونەو ژمارە برىندارەكان ۱۹۷,۵۰۶ ھەزار كەس بوو ، ھەروا ژمارەي بزر بووھكان ۱۷,۴۱۵ ھەزار كەس بوو ، كە شەپكە بەپىي رىكەووتننامەي شارى تائىفى وولاتى سعوودىيا راگىرا ، كە لە ۱۹۸۹/۱۰/۲۲ لەنيوان لايەنە پەيوھندارەكان مۇركرا بەكۇتايى پى ھاتنى شەپرى ناوخۇي لوبنان لە وولات و ناوچەكەدا .

ھەلووھشاندىنەوھى يەكەتەي سۇقىت لەلەين سكرتېرى گشتى پارتى كۇمۇنىست و سەرۇكى يەكەتەي سۇقىت مىخائل گۇرباتشوف راگەياندىرا لە كىشووھرەكەو لە جىھاندا .

۱۹۹۲/۳/۱۰

دەرچوونى بېرىارى ژمارە/ ۷۴۸ ى نەنجوومەنى ئاسايشى رىكخراوى نەتەو يەكگرتوھكان ، نەوېش بەگەمارۇدانى ھاتوچۇي گەشتى ئاسمانى لە سەر لىبىيا ، بەھۇي كىشەي نەو دوو ھاوولاتىيەي كە تاوانبار كرا بوون بەتەقاندنەوھى فرۇكەي نەلبانى نەمەرىكى لە سەرخابى لۇكەربى لە كىنيا .

۱۹۹۲/۳/۳۱

لە ئاكامى كىشەي دژورارى نىوان پىك ھاتەكانى يەكىتى نىوان ھەردو وولات ، بەتايىبەتەي سەركردەكان بەراگەياندىنى ھەلووھشاندىنەوھى يەكەتەي نىوان تشىك و سلۇفاكىيا بەشىئوھىيەكى رەسەي بوونى بەدوو دەوولتەي لىك جىياوزى سەربەخۇي كۇمارى تشىك و كۇمارى سلۇفاكىيا .

۱۹۹۲/۴/۱

نەم راگەياندىنەش لە شارى - براگ - ى پايتەختى تشىك راگەياندىرا لە

ھەرئىمە كەدا ئەوئىش:-

۱- وولاتى تشىك پايته ختەكەى - براگە- و ژمارەى دانىشتووانەكەى ،
۱,۵۸۵,۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا ژمارەى دانىشتووانى وولاتەكەى ،
۱۱,۴۴۰,۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى وولاتەكەى ،
۷۸,۸۶۴ ھەزار كىلو مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چەرى
دانىشتووانەكەى ، ۳۷۶ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا . ھەروا
نژادەكانى ، تشىكەكان ۹۵٪ . سلۇفاك ۵٪ . لە وولاتەكەدا .

۲- وولاتى سلۇفاكيا پايته ختەكەى شارى - براتىسلافا - يە و ژمارەى
دانىشتووانەكەى ، ۷۵۰,۰۰۰ ھەزار كەسە ، ھەروا ژمارەى
دانىشتووانى وولاتەكەى ، ۵,۸۷۰,۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا رووبەرى
خاكى وولاتەكەى ، ۴۹,۰۳۵ ھەزار كىلو مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا
چەرى دانىشتووانەكەى ، ۳۱۰ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا . ھەروا
نژادەكانى ، سلۇفاك ۷۸٪ . مەژەريەكان ۱۲٪ . لە وولاتەكەدا .

تېيىنى:- بۇ زانبارى زياتر دەتوانى بگەريئەتەرە بۇ سەر كىتېبى ئىنسىكلۇپېدىيەى
كوردستان و وولاتانى جىهان - لە دانانى عەلى كەندى .

سەرۆكى رژیىمى بەعس لە ئىراق سەدام حوسەين فەرمانىدا بە وەلامى ۱۹۹۲/۴/۹
پاداشتى مەكتەبى قوتابيان و لاوانى ناوہندى دەداتەوہ بە ژمارە ۳۹۸/۲
دەلى :- بە ھەر جۆرىك و لە ھەر كات و ساتىك بىت نابى شارى مووسل
بكرىتە جىگەى دروست بوونى ئازاوەو بوونى رۇلى كورد لەو پارىزگايەو
دەبى رۇلى عەرەب و بوونى عەرەب سەرچاوەى پارىزگاگە ، بىت وەك
پارىزگاگانى دىكەى كەركوك و دىالە لە ئىراق .

رېكخراوى نەتوہە يەكگرتووەكان سزای دىارى كراوى خستە سەر كۆمارى ۱۹۹۲/۴/۱۵
لىبىيا ، ئەوئىش بەقەدەخە كردنى گەشتە ئاسمانىەكان و نەفرۆشتنى چەك
بە لىبىيا بەھوى نەدانە دەستى ئەو دوو كەسەى تاوانبار كرابوون ، كە بەتاو
فروكەى كۆمپانىيەى ئەمەرىكىيان لە شارى لۆكەربى لە ئەسكۆتلەندا فراندوہە
تيرۆريان كرد .

كۆمارى سربىيا سەر بەخوئى خوى بەجىابوونەوہى لە يوگسلافا راکەيان ۱۹۹۲/۴/۱۷
لەگەل جەبەل ئەسوود ، بەلام دواى ئەوہ ئەو دوو ھەرئىمە يەكيان گرتەوہ

لە ئەنجامى گىفنوگۇي چىرو پىر لە پىنناو بەرو پىشېردى بارو دۇخى
 وولاتەكەيان .

۱۹۹۲/۴/۲۶ كىرەنەۋەي بەشى كوردى لە رادىيۇ دەنگى ئەمەرىكا دەستى پىكرد بە
 ھەردو زاراۋەي سۇرانى و بادىنى . بە پەخىشكردنى ھەۋالەكان لە
 بوارەكانى پاگەياندىن لە ئەمەرىكا و بەرەو جىهان .

۱۹۹۲/۴/۲۵ دامەزىراندنى بەشى كوردى لە وويىستگەي رادىيۇ دەنگى ئەمەرىكا كە
 پۇلى گىرنگى ھەبوو لە پەرەپىدان و ھۆشيار كوردنى بارى نەتەۋەيى بۇ
 كوردو وولاتانى جىهان .

۱۹۹۲/۴/۲۷ كۇتايى ھاتن بە رۇمى كۇمۇنىستى لە ئەفگانىستان بەسەركردايەتى
 مەھەد نەجىب ۋالە بە پاپىشتى يەككىتى سۇقىيەت بە ھۇي بە ھىزى و
 سەركەۋوتنى جوۋلانەۋەي ئىسلامى بەسەركردايەتى گروپە ئىسلامىيەكان .

۱۹۹۲/۴/۲۸ بەرەي كوردستانى بىرارى ياساى ژمارە/۱ ھەلبىزاردنى ئەنجومەنى
 نىشتمانى كوردستانى دەرکرد ، كە بوۋە بنەماي ھەلبىزاردنى
 ئەنجومەنى نىشتمانى يكوردستان لە ۱۹۹۲/۵/۱۹ لە ھەرىمى باشوورى
 كوردستانى لىكىندراۋ بە ئىراق .

۱۹۹۲/۵/۸ ھەردو نەتەۋەي شۇقىنى بەرچاۋتەنگى ئەزەرى و ئەرمەنى لە كۇمارى
 ئەرمىنيا ، ھىرشىيان كىرە سەر شارى شووشەي كوردى و داگىريان كىر ، لە
 ھەمان كات بەسەدان ھاۋولاتيان شەھىد كىردو بە ھەزارانىان بىرىندارو
 دەر بەدەر كىرد ، بە خۇيان و خىزانەكانىيان و مالەكانىيان بە تالان بىردن و
 سووتاندنى پاشماۋەي مالەكانىيان لە ناۋچەكەدا .

۱۹۹۲/۵/۱۷ دامەزىراندنى وويىستگەي تەلەفزیۋنى K.TV لە ھەۋلىر لەلایەن پارتى
 دىموكراتى كوردستان لە ھەرىمى باشوورى كوردستان .

۱۹۹۲/۵/۱۹

بۆيەكەم جار له ميژووى
 كوردو باشوورى
 كوردستانى لىكنراو
 به ئىراق ، له دواى
 راپهرينه مهزكهكى به
 هارى / ۱۹۹۱ ههلبژاردنى
 نهنجومهنى نيشتمانى

كوردستان نهجمادرا ، بههلبژاردنى ۱۰۵ نهندام له نيوان پارتى
 ديموكراتى كوردستان و يهكيهتى نيشتمانى كوردستان و به پينچ نهندام
 بۆ ئاشووريهكان بى ئهوى هيچ پارتيكى كودستان كورسى لهو په رلهمانه
 ههبيت .

جيگه ئاماره پيكرده كه ئه وههلبژاردنه له سه ربنه ماکانى ريكهووتن
 بو ، له نيوان پارتى ديموكراتى كوردستان و يهكيهتى نيشتيمانى
 كوردستان ، نهویش به هيئانه خوارهوى ليستى هه ريهك لهو دوو پارته
 ... كه به ههلبژاردنى تاكى و كهسيهتى نهبوو ... كه ئه مەش بووه هوى
 سه ره ئدانى دژايهتى كردن له نيوان ههردوو پارت به تايبهتى له كاتى
 دامهزاندنى حكومهتى ههريمى له باشوورى كوردستاندا .

۱۹۹۲/۶/۱

كوچى دواى خاتوو رهوشه
 به درخان له ته مەنى ۸۳
 سايدا له ماله كەى خو
 له شارى - بايناس - ي
 وولاتى سووريا و له سه ر
 دهرياي سپى ناوه راس ت ،
 له سه ر داواى خو ترمه كەى
 براهه وه بوشارى ديمه شق و
 له گوستانى مه ولانا خاليد
 نه قشبه بندى له گه ره كى

- كوردان ئىزراۋە ھەزار سلاۋ لەگيانى خەباتگىرى و خۇراگرى ئەوپالەۋانە كورد پەرورەى كوردستان .
- ۱۹۹۲/۶/۴ بۇ يەكەم جار لە مېژوۋى باشوۋرى كوردستان كۆبۈنەۋەى پەرلەمانى كوردستان لە شارى ھەولېرى پايتەختى ھەرىمەكە گرىدراۋ ئەندامانى پەرلەمان سوۋىندى ياسايان خوارد لە دواى كۆبۈنەۋەكەدا .
- ۱۹۹۲/۶/۱۷ شاندىكى بالاي ھاۋبەشى سەندىگاكانى ئىتالىا سەردانى باشوۋرى كوردستانيان كردو لەگەل بەرپرسانى پەيوەندىدار لەكوردستان كۆبۈنەۋەو گفتووگۇيان ئەنجام دا ، ئەۋىش لەپىناۋ بەھىز كردنى دۆستايەتى و ھاۋكارى لە نىۋانىندا .
- ۱۹۹۲/۶/۳۰ راگە ياندن بە دامەزاندنى پارتى كۆمۇنىستى كوردستان لە شارى ھەولېر ... شايانى باسە پارتى كۆمۇنىستى كوردستان لىژنەى ھەرىمى كوردستانى پارتى كۆمۇنىستى ئىراق بوو ، بەھۇى دروست بوۋنى بارودۇخ و بوۋنى پەرلەمان و حكومەتى ھەرىمى كوردستان لە ھەموو بوارە جىاجىكاكەنەۋە لە ھەرىمى كوردستان .
- ۱۹۹۲/۷/۴ خاتوو دانيال مېترانى ھاۋسەرى سەرۆكى فەرەنساي پىشوو فرانسوا مېتران ، سەردانى باشوۋرى كوردستانى كردو نامادەى كۆبۈنەۋەى پەرلەمانى كوردستان بوو لە شارى ھەولېر ، ئەۋىش بە مەبەستى پىرۇزبىيى كردن لە پەرلەمان و حكومەتى ھەرىمى كوردستان و لەھەمان كات بە بۇنەى دامەزاندنى يەكەم كابىنەى حكومەتى ھەرىمى كوردستان . ئەۋىش بە رېژەى پەنجا بەپەنجا لە نىۋان پارتى و يەكەتى ، لە دواى راپەرىن .
- كە ئەنجامەكەى بوۋە ھۇى ھەلگىرسانى شەرى خۇكوۋىزى لە نىۋان پارتى دىموكراتى كوردستان و يەكەتى نىشتىمانى كوردستان لە ھەرىمەكەدا .
- ۱۹۹۲/۷/۵ لە مېژوۋى بزوتنەۋەى پزگاربخۋازى نەتەۋەى كورد ، لە باشوۋرى كوردستانى لكىنراۋ بە ئىراق ، بۇ يەكەم جار حكومەتى فېدرالى ھەرىمى كوردستان لە شارى ھەولېر راگەندرا ، لەلايەن ئەنجومەنى نىشتمانى كوردستان ، كە پارتى و يەكەتى و پارتى كۆمۇنىستى كوردستان و

- ناشووریه‌کان به‌شداریان تیدا کرد له هه‌ریمه‌که‌دا .
- 1992/7/20 یاریه‌کانی پیش‌برکئی جامی جیهانی - ئۆله‌مپیات - ئەنجام‌درا له‌شاری به‌رشلۆنه‌ی سلفادۆرو تاکوو 8/9 ی هه‌مان سال یاریه‌جۆراو جۆره‌کانی به‌رده‌وام بوون له نیوان یانه وه‌رزشییه‌کانی وولاتانی به‌شدار بوو له جیهاندا .
- 1992/8/13 ری‌کخراوی نه‌ته‌وه یه‌کگرتوه‌کان ، بۆ یه‌که‌م جار له میژووی جه‌نگی بۆسنیه‌کان هه‌ستا به تاوانبارکردن و ره‌تکردنه‌وه‌ی کاری نه‌ژادی که گروپه چه‌کداره سربیه‌کان به‌رامبه‌ر به‌دانیشتووانه موسلمانه‌کان ئەنجامیان دابوو له ناوچه‌که‌دا .
- 1992/8/14 دامه‌زاندنی ویستگه‌ی رادیۆی هه‌ریمی پیشوو و نه‌ورۆزی ئیستا له‌لایه‌ن حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستان ، به‌سه‌ر په‌رشتی وه‌زاه‌تی رۆشنیبری حکومه‌تی هه‌ریم له باشووری کوردستان .
- 1992/8/20 له ئەنجامی بیرووبۆچوونی هاوبه‌ش له نیوان ئەمه‌ریکا و فه‌ره‌نسا و به‌ریتانیا ، له سه‌رباری نا له باری کورد له باکوورو شیععه له باشوور به‌ده‌ست درێژی رژیمی به‌عس له ئیراق ، بۆسه‌ر ناوچه‌کان له‌ناکام بریاریاندا به‌دانانی هیللی 36/32 ، که بووه هۆی دیاریکردنی ناوچه‌ی دژه‌ فرینی فڕۆکه سه‌ربازیه‌کانی رژیمی به‌عسی له ئیراق و به‌ناوچه‌یه‌کی ناسایش بۆ هه‌ریمی کوردستان و باشووری ئیراق دانرا له ئیراق و ناوچه‌که‌دا .
- 1992/9/7 کردنه‌وه‌ی به‌شی رادیۆی کوردی له شاری سیدنی له وولاتی ئۆسترالیا که له هه‌فته‌یه‌که‌دا دوو کاتریمیر پرۆگرامه‌کانی خۆی به‌خش ده‌کرد .
- 1992/9/10 بلاوکردنه‌وه‌ی یه‌که‌م ژماره‌ی پۆژنامه‌ی - په‌رله‌مان - که ئۆرگانی په‌رله‌مانی باشووری کوردستان بوو وه‌ک - وقائع کوردستان - ئەویش له پیناو بلاوکردنه‌وه‌ی بریارو یاسا‌کانی په‌رله‌مانی کوردستان .
- 1992/9/17 سه‌کرتیری پارتی دیموکراتی کوردستانی پۆژه‌ه‌لاتی کوردستانی لکی‌نراو به ئی‌ران - دکتۆر سادق شه‌ره‌فکه‌ندی - له شاری به‌رلینی پایته‌ختی ئەلمانیا به‌ده‌ستی تیروریستانی رژیمی به‌ناو ئیسلامی له ئی‌ران شه‌هید کرا .

- 1992/9/20 شەھىد كوردنى تىكۆشەرو پۇژنامە نووسى بەناوبانگى كورد - موسا عەنتەر -
 لە شارى دياربەكر لە باكوورى كوردستانى داگير كراوى ژيئر دەسەلاتى
 توركيا ، لەلايەن جەندرمەكانى مېتى پژیىمى تورك تيرۆز كرا لە ھەرىمەكەدا
- 1992/10/4 ئەنجومەنى نىشتىمانى كوردستان لە باشوورى كوردستانى لکینراو بە
 ئىراق ، بربارى فيدرالى راگەياندا ، بە پەيوەندى دەسەلاتى كورد لەگەل
 دەسەلاتى ناوھەندى لە ئىراق .
- كە ئەمەش باشترین چارەپيگەيە لە بەيەكەوہ ژيانى گەلى كوردو عەرەب لە
 چوار چيۆوہى سنوورى ئىراقى بەزۆر دورستكراو بەمافى كورد ، كە ئەم
 داوايەش دیتە جئ لە داھاتووى گۇراناكايە بەپەلەى بارودۆخى ناوچەو
 ھەرىم و بارە ئیوودەوولتەيبەكان لە جیھاندا .
- 1992/10/22 رینگە درا - بە مېدل ئىست وۆچ - بۆ ليكۆلینەووەو گەلالە كردنى / 847
 سندوق كە لەو كەرەستەيەى حكومەتى ئىراق ، كەوا لە كاتى
 راپەرىنەكەدا يەكیەتى نىشتىمانى كوردستان .
- كە يەككە لەو دوو پارتە سەرەكیەى كوردستان دەستى بە سەر ئەو
 سندوقانەدا گرتبوو بە بئى رینگەوتنامەى نىوان PUK و ليژنەى
 پەيوەندىەكانى دەرەوہى سەناتى وويلایەتە يەكگرتووەكان ، بەلگەنامەكان
 بوون بە تۆمارى ليژنەكە لە كۆنگرېسى ئەمەريكادا بەشىكردنەوہى
 بەلگەنامەكان دەست پيكرراو لە زۆرحالەتدا توانرا زانیارى نىوو
 بەلگەنامەكان دەربارەى چەند گونديكى دياريكرا بە جووت كردنى
 شايبەتەكان و پەلاماردانەكانى رژیىمى بەعس لە ئىراق .
- 1992/10/27 كۆچى دوايى نووسەرى گەوورەى كوردى بەعەرەبى نووس عەبدولمەجید
 لوتقى لەتەمەنى 87 سالیدا ، لەشارى بەغداى پایتەختى ئىراق . نووسەر
 لەدواى خۆى نزیكەى 190 كتییب و دەست نووسى لەپاش بەجیماوہ ،
 ھەندیک لەو دەست نووسانە بەزمانى كوردى و چونكە زمانەكانى كوردى و
 عەرەبى و توركى بەچاكى دەزانى ، بۆیە چەند كتییبكى بەزمانى توركى
 وەرگيژاوەتە سەر زمانى عەرەبى و تالە ژيان بووہ 19 كتییبى بەنرخى
 بەچاپ گەياندووە .

شايانى باسە نووسەر لە ۱۹۰۵/۶/۳۰ لەشارى خانەقەين لە بنەمالەى خەلوزى لەدايك بوو لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۹۲/۱۱/۱۴ ھەزىرەكانى دەروەى سووریاو ئىران و تورکیا ، لە شارى ئەنكەرەى پایتەختى تورکیا كۆیونەو ، سەبارەت بە كىشەى كورد ، كەسێ وولاتى دژ بەكورد و مافەكانى كوردن و لەبەر جێبەجێ نەكردنى كىشەى كورد ، كە لە ھەموو بارو دۇخێك كۆك بوونە لە ناوچەكەدا .

۱۹۹۲/۱۲/۴ مانگرتنى پەناھەندە كوردەكانى كۆمارى ئىسلامى پاكستان و لە ئەنجامدا ھىزى پۆلیس ھىرشى كردە سەريان و پەناھەندە كوردەكانى خستە بەندیخانەى - ئایدیالای - پاكستانى ، كە ئەوانیش پینچ پوژ مانیان گرت تاكوو ئازاد کران .

۱۹۹۳

۱۹۹۳/۱/۱ لە دواى ھەرەس ھىنانى یەكیەتى سۆقیەت و كادانەو و كارلیكردنى لە سەر وولاتانى سۆشیاالیستى ، كۆمارى تشيكسلوفاكیا لەدواى مەملانییەكى تووندو تیژو گەیشتن بەراستیهكانى لىك ترازان و گەرانەوہى بارى پابردووی پینش پزىمى سۆشیاالیستى و بوون بە دوو دەوولەتى دراوسیى سەر بەخۆى لىك جیاوازی نیوودەوولەتى .

۱۹۹۳/۱/۱۸ بە ھۆى بارى باشى دام و دەزگاكانى ھەرىمى كوردستان و حكومەتى ھەرىمى كوردستان ، بپىارى دا بە دامەزراندنى دادگای تەمیزی ھەرىمى كوردستان ، لە پیناو ھەلسووړاندنى كاروبارى دادگایى باشتر و چەسپاندنى دادپەرورەى لەھەرىم و چەسپاندنى یاسا لە خزمەتى گەل و نیشتماندا .

۱۹۹۳/۱/۲۰ نووینەرى ھەزارەتى دەروەى بەرىتانيا ، سەردانى باشوورى كوردستانى كردو نامادەى دانیشتنى پەرلەمانى كوردستان بوو لە پیناو ھەلسەنگاندنى بارى كوردو چۆنیەتى دارشتنى یاسا جۆراوجۆرەكان لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۹۳/۲/۲۲ دەرچوونى بپىارى ئەنجومەنى ئاسایشى نیوودەوولەتى بە ژمارە/ ۸۰۸ ، ئەویش بەدامەزراندنى دادگای نیوودەوولەتى بۆدادگایى كردنى ئەو

- كەسانە مافى مروفان لە يوگسلافييا پېنشىل كىردو ، كە لە ھەرئىمەكانى
يوگسلافييا ئەنجام دراو لە دواى سالى / ۱۹۹۱ ، كە بارەگاي لە شارى
لاھاي پايتەختى ھۆلەندىە .
- ۱۹۹۱/۳/۶ بۆيەكەم جار لە مېژوو باشوورى كوردستانى لكىندراو بە ئىراق
بەريۆەبەرايەتى گشتى خوويندىنى ئاشوورەكانى دانىشتووى ھەريم
دامەزرا لەلایەن حكومەتى ھەريمى كوردستان .
- ۱۹۹۳/۳/۱۶ ويستگەي دەنگى كورد لە وولاتى سوويد لە بيرەوهرى كارەساتى ھەلەبجە
كرايەوہ لە سەر پيلا F.M .
- ۱۹۹۳/۳/۱۷ يەكەتى نيشتمانى كوردستان و پارتى كرىكارانى كوردستان P.K.K لە
ناوچەي بقاعى لوبنان ريگكەوتن لەسەر دووبارە نەبوونەوى شەپرى
خۆكووژى لە نيوانيان لەباشوورى كوردستانى ئازاد كراو لە دواى
راپەرين لە ھەرئىمەكەدا .
- ۱۹۹۳/۳/۲۴ پزىمى بەعسى لە سووریا ، لە ريگەي سيخوورەكانى بەنديخانەي
حەسەكەي سووتاند ، ئەويش بە پيلانىكى شوڤينيانە ، كە بوو ھۆي
شەھيد كىردنى ۷۲ ھاوولاتى كورد ، كە بە ھۆي تاوانى راميارى كورد
زىندانى كرابوون لە وولاتەكەدا .
- ۱۹۹۳/۳/۲۵ كىرات و ئىسلاميەكان لەشارى نيورۆكى ئەمەريكا ، لەسەر ھىلى -
فانس/ئەوين - ريگەووتنى ئاشتىان مۆركرد ، بەسەرپەرشتى ئەمەريكا ،
ئەويش بەدابەشكىردنى ھەريمى بوسنە لەسەر بنەماي نژادى ، بەلام
لەلایەنى سىرى كە ھىزەكانى سووپا دەسەلاتى بە سەر ۷۰٪ . خاكى بوسنە
دادەشكا و بەريژەي ۲۰٪ . لەخاكى ژيەر دەسەلاتيان لەناوچەكە كشانەوہ لە
وولاتەكەدا .
- ۱۹۹۳/۳/۲۶ كۆچى دوايى نووسەرو چىرۆكنووس و شاعىرى ناسراو - يوسىف
حەيدەرى - جيگەي ئاماژە پيكرنە كە مامۇستا يوسىف حەيدەرى
فىركەريكى پەرورەدەيى سەرکەوتوو چىرۆك نووسىكى دەست پيشخەربووہ
- لە سالى شەستەكان چەندىن بابەتى چىرۆكى و ئەدەبى لە رۇژنامەو
گۇقارەكانى ئەوكات بلاوكردۇتەوہ وەك - مەنارو بەيان و نور پيشكەوتن -
لە سالى ۱۹۵۴ - كۆمەلى كەركوك - بە ھاوكارى ئەد بىيان و شاعىران -

قەحتان ھەرمىزى و سامى مەحمود و ئەنۋەر غەسانى و فازل عەزاۋى و يوسىف سەئىد دامەزئاندا كە دانىشتنەكانى دامەزئاندى ئەم كۆمەلە لە يەككە لە مالى شاعىرەكانى شارى كەركوك بوو .

ھەروا چىرۆكەكانى ھەرگىردراون بۇ زمانەكانى ئىنگلىزى ز فەرەنسى و ئەلمانى و رۇمانى و ئەسپانى و پروسى - كۆچى دوايى ئەم نووسەرە زىانىكى گەرە بوو لە بوارى ئەدەب و رۇمان لە ناوچەكەدا .

دامەزئاندى پارتى - D.E.G - لە باكوورى كوردستانى داگبر كراو لە لاىەن رژیىمى توركىا لە لاىەن- يەشار كايە-ى سەرۆكى پەرلەمانى كوردستان لە ئەوروپا . ۱۹۹۳/۴/۷

لە دواى شەپرو پىكدادان و گفتووگۆى بەردەوام لە نىوان حكومەتى ئەسىووبىيا و بەرھەلستكارە ئەریتىرىەكان ، بەيارمەتى و ھاوكارى رىكخراوى نەتەوہ يەكگرتووەكان و وولاتانى جىهان و عەرەبى، ئەسىووبىيا دانى تەواوى بەكۆمارى ئەریتىرىا نا بەشىووەيەكى فەرمى ھەك دوو دەوولەتى دراوسىيى سەرپەخۆ لەھەرىمەكەدا . ۱۹۹۳/۵/۳

ئەم كارەش لە شارى - ئەسمەر- ۵ ى پايتەخت ئەنجام درا ، كە ژمارەى دانىشتووانەكەى ، ۴۵۷,۰۰۰ ھەزار كەسە . ھەروا ژمارەى دانىشتووانى وولاتەكەى ، ۴,۵۰۰,۰۰۰ مليون كەسە . ھەروا رووبەرى خاكى وولاتەكەى ، ۱۲۳,۳۰۰ ھەزار كىلو مەتر چوار گۆشەيە . ھەروا چرى دانىشتووانەكەى ، ۹۸ كەس لە يەك ميل چوار گۆشەدا . ھەروا نژادەكانى . زياتر لە ۱۰ ھۆزو تىرى تيا نىشتەجىيە لە وولاتەكەدا .

يەكەم گۆنگرەى نىشتمانى ئافرەتان لە باكوورى كوردستان گرېدرا ، كە ۱۹۵ نووينەرى ھەلبژىردراو بەشداريان تىدا كردو پۆلى گرنگى ھەبوو بە كاردانەوہى لەسەربارى ئافرەتان و پەيوەندىەكان لە كوردستان و ناوچەكەدا . ۱۹۹۳/۵/۸

دامەزئاندى بىكەى پۇشنىبرى - لالش- بۇ كوردە ئىزىدىەكان لە پارىژگای دھۆك لەلاىەن حكومەتى ھەرىمى باشوورى كوردستان . ۱۹۹۳/۵/۱۲

لە ھەلمەتى ھىزەكانى سووپاى رژیىمى بەناو ئىسلامى لە ئىران نزيكەى ۱۹۹۳/۵/۱۲

- ۱۰۰ ھەزار سەربازى بە ۵۰۰ تانك لەسەر سنوورى باشوورى كوردستان و ئىران مۇلداو ناوچەكانى پىنجوين و قەلادزى كۆتۈرۈل كىرد ، ئەويش لەپىناو ئەنجامدانى مەرامە جىاجىياكانى دىرى كوردو بنكەو بارەگاكانى پارتى دىموكراتى كوردستانى رۇژ ھەلات لە ھەرىمى باشوورى كوردستان .
- گەلى ئەرىتېرىيا لە پارسى گىشتى پازىبوونى خۇى بەدەنگدان بۇ ۱۹۹۳/۵/۲۴ سەربەخۇى ئەرىتېرىيا راگەياندو كۇمارى ئەسىووبىاش دانى تەواوى بەئەرىتېرىيا نا سەرەراى كىشەو مەلمانى سى سنوورى لە نىوانىيان لە ناوچەو كىشووھەرەكەدا .
- گرىدانى كۆبوونەو لە نىوان وەزىرەكانى دەرەوہى سوورىيا و توركىيا و ئىران ، لە شارى دىمەشقى پايتەختى سوورىيا ، بە ھوى مەترسى لە دوا پۇژى دەسەلاتى وولاتەكانىيان ، بە ھوى لكىندراوى كوردو خاكى كوردستان بەوولاتەكانىيان بەزۇرى زۇردارو بى پەزنامەندى گەلى كوردو بارودۇخى ئەو كات ، بەپىي پەيمانى لۇزان لە ۱۹۲۳ /۷/۲۴ ى مۇركراو لە لايەن وولاتانى ھاوپەيمان بە سەرکردايەتى بەرىتانىا .
- كوردە پەنابەرەكانى باكوورى كوردستان لەھەندەران ھىرشىيان كىردە سەر ۱۹۹۳/۶/۲۴ بالويزخانەو دامەزراوەكانى پرىمى توركىيا لە ئەوروپا ، بە تايبەتى لەئەلمانىا ، كە لە ئەنجام ۱۵ تورك دەستگىر كران بۇ تاوانبار كىردى پرىمى توركىيا .
- ھىزەكانى سووپاى ئەمەرىكا ۲۲ مووشەكى تۇماھوكى ھاويشتە بارەگای ۱۹۹۳/۶/۲۷ موخابەراتى گىشتى ئىراق لە شارى بەغدا ، ئەويش بەپەرچدانەوہى راستەوخۇ لە دواى ھەولى تىرۇركىردى جۇرج بۇشى باوك لە شارى كوويىتى پايتەختى وولاتى كوويىت ، كە بوو ھوى كوويىتى شەش كەس لەكارەكدا .
- دامەزراندنى پارتى كۆمۇنىستى كوردستان راگەيەندرا... شايانى باسە ۱۹۹۳/۶/۳۰ بەرلەو مېژووہو بەرلەراگەياندى پارتى كۆمۇنىستى كوردستان، كە لىژنەى ھەرىمى پارتى كۆمۇنىستى ئىراق بوو، واتە ئەم لىژنەيە تايبەت بوو بە

هەرىمى باشوورى كوردستان .

بەلام بەھۆى بارودۇخى ئىراق و پەيوەندى لە نىوان هەرىمى باشوورى كوردستان و دەسەلاتى ناوەندى ئەوكاتى ئىراق .

۱۹۹۳/۸/۵

تىرۆر كوردنى مامۇستا مەلا ەبدولرەحمان قادر لە شارى ھەولير لەلايەن چەند كەسىكى دەروون لاوازو تاوانبار، ... شايانى باسە كە مامۇستا سەرۆكى يەككەتى زاناينى ئاينى ئىسلامى كوردستان بوو لەھەرىمى باشوورى كوردستان .

كۆرى دىالۆكى ەرهەبى ئەورپى لە شارى ەمانى پايتەختى ئوردن بەسترا... كە ئەمير ەسەن كۆرى تەلال لەو كۆبوونەو ە كە گوتى: -

۱۹۹۳/۹/۱

ئەورپا تەماشاي باكوورى ئەفريكيە دەكات لە ئىسلام و ەرسى گۆرىنى ديموكراتى تيا دەكرىت و وولاتانى كەنەدا و ەرس پى ەينانى ئابوورى دەكات و شام دوورگەيەكى ئىسرائىليە .

بە ھۆى ليككشانى دەريا لە ئەندۇنيسيا ، كە بوو ھۆى پوودانى گومەلەرزەى زەوى لە ھەرىمى تەسۇنامى لە نىكاراگوا ، كە بەرزى شەپۆلەكانى گەيشتە ۱۰ مەترو بوو ھۆى گيان لەدەست دانى زياتر لە ۱۷۰ ھاوولاتى نىكاراگوا و ئىران كوردنى بەدەيان خانوو وكيگەى كشتووكانى و دەزگا ميريەكان و دەر بەدەر بوونى بە دەيا خيىزان لە ئەندۇنيسيا و ناوچەكەدا .

۱۹۹۳/۹/۲

مۆر كوردنى رىكە ووتننامەى مافى ئۆتۆنۆمى لە نىوان ەكومەتى ئىسرائىل و پىكخراوى پزگارى فەلەستىن لە شارى واشنتونى پايتەختى ئەمەريكا ، ئەويش لە پىناو چارەسەر كوردنى كىشە ھەئواسراوەكان لە ناوچەكەدا .

۱۹۹۳/۹/۱۳

لە كۆنگرەيەكى پۆژنامەگەرى لە شارى ديمەشقى پايتەختى سووريا ژمارەيەكى زۆر لە پۆژنامەنووسان و پەيامنيرانى ئاژانسەكانى جىهانى و راديوو تەلەفزيۇنەكان ئامادەى بوون ، ئەويش لە سەر پەيوەندى نىوان پارتى كرېكارانى كوردستان P.K.K و پزىمى بەعسى لە سوورىاي داگيركەر ، ئەو ەى راگەياند كە پارىزگاي ئەسكەندەرۇنە بەشىكى خاكي

۱۹۹۳/۹/۲۸

سوورىايە و توركييا داگىرى كردووه .

بەلام لە راستىدا پارېژگاي ئەسكەندەرۆنە نەخاكي توركييا و نەخاكي سوورىايە ، بەلكوو خاكي كوردستانە و داگىر كراوه بە زۆرى زۆردار بەپيى پەيمانە جۆراو جۆرەكانى وولاتانى هاوپەيمان بەسەركردايەتى بەرىتانيا بەتايبەتى پەيمانى لۆزانى ١٩٢٣/٧/٢٤ لە جيهاندا .

دواى تېرۆركردنى
دهيان نەيارى يەكترى ،
هيزەكانى يەكيەتى
نيشتيمانى كوردستان
هيزشيان كرده سەر
بارەگاكانى بزوتنەوهى
ئىسلامى لە هەولير . كە
لە ئەنجامدا زياتر لە

١٩٩٣/١٠/١

٧٠ كەس لە هەردوو لادا كوژران ، دواى ئەوهش لە ١٢/١ى هەمان سال لە هيزشيكى نيوان يەكيەتى و ئىسلاميدا ديسان دەيان كەس لە هەردوولادا كوژران .

دواى ئەوهش يەكيەتى نيشتيمانى لە ١٩٩٣/١٢/٢٨ هەژدە ئەندامى پارتي ئىسلامى بەدیل گرت و دوايى گوللە بارانيان كردن و ئىسلامەكانيش لە شارى هەولير نو پيشمەرگەى يەكيەتى گرت و لووت و گوپيان برين ... ئەم كردهوانەش بووه هۆى دروست بوونى دلگرانى جەماوهرى كوردستان هەتا ئەندامانى ئەو پارتانە لە گۆرەپانەكەدا .

دواى ئەم هەموو كارەسات و كيشەو مەملانییە ، يەكەم شەر لە نيوان پارتي و يەكيەتى دواى راپەرين لە مانگى ١٩٩٤/٣/ رويىداو بووه هۆكارى دەست پيكردىنى شەرى خويناوى سەختى نيوان پارتي و يەكيەتى لە ١٩٩٤/٥/١ ، بەردەوام بوونى لە خوله جياجياكان تاكوو ١٧/٩/١٩٩٨ بە مۆركردنى ناچاركراو بەناوى ريكەوتنامەى واشنتۆن لە ئەمەريكادا .

دواى ئەوهش بارى نە شەپو نە ناشتى دەستى پيكرى تاكوو ئيستاش تەنيا سى خالى گرنگ ئەو پارتە كوپيان كروونەتەوه ئەويش يەكەم :- سامان و پوول و پارە . دووم :- كورسى و دەسەلات . سيبەم :- دابەشى

داھات .

ئەگىنا پارتى و يەكپەتە ناگەنە ئەو رۆژەى ھەموو كېشەكانى نىوان خۇيان بەلاوہ بنىن و روو لەخزمەتەى گەل و نىشتىمان بكن بە بەرەو ھەژار بوونى خۇيان و دەولەمەندكردنى گەلى كوردستان لە پىناو پاراستن و سەقامگىر كردنى ئاسايشى نەتەوہ و نىشتىمان .

۱۹۹۳/۱۰/۶

تەرمى بارزانى نەمرو ئىدىرىس بارزانى لەشارى شنۆ لە پۆژھەلاتى كوردستانى داگىر كراوى ژىر دەسەلاتى ئىران ، لە رىوو رەسمىكى مەزن و پىز لىنانىكى نەتەوايەتەى لەلايەن گەلى كوردو سەركردايەتەى كورد ھىنرايەوہ خاكى دايك ، كە باشوورى كوردستانى لكىنراو بە ئىراقە ، لەپىناو بەخاك سپاردنىان لەخاكى دايك لە دەقەرى بارزان لە ھەرىمى باشوورى كوردستاندا .

۱۹۹۳/۱۰/۸

لەدواى گەپاندنەوہى تەرمى ھەردوو سەركردەى كورد بارزانى نەمرو ئىدىرىس بارزانى لە رىوہ سەمىكى بى وىنە لەلايەن سەركردايەتەى كوردو گەلى كورد بەخاكى كوردستان سپىردران لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۹۳/۱۰/۱۵

سەرۆكى ئەمەرىكاي پىشوو - فرىدرىك دىكارىك - و سەركردەى كۆنگرەى نىشتمانى ئەفرىكيا - نلسون ماندىلا - خەلاتى نۆبلى ئاشتىان پى بەخشرا ، ئەويش بە ھۆى پۆلى گرنگيان لە پىناو نەھىشتنى بىرى رەگەز پەرسىتى لە باشوورى ئەفرىكيا و جىھاندا .

۱۹۹۳/۱۰/۱۸

دەركردنى ياساى كار كردنى پارتە راميارى و نەتەوہى و كۆمەلايەتەى و زانستى ، لە باشوورى كوردستان بە ژمارە ۱۹۹۳/۱۷ لەلايەن پەرلەمانى كوردستان ، لەپىناو خەباتى ھاوبەشى پارتە كوردستانىەكان و بەرەو گەيشتن بەنامانجە بەرزەكانى گەل و نىشتمان لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۹۳/۱۰/۱۹

ئافرەتى ناودارى جىھانى و بنەمالە دىموكراتى خوازەكەى خاتوو بنازىر بۆتۆى كچى سەرۆك كۆمارى پاكستانى پىشوو زولفەقار عەلى بۆتۆ ، كە بە نژاد كوردن و بە زمانى خۆى لە لىدوانىكى تەلەفزيۇنىدا دانى بەو راستىە ناو بۆيەكەم جار لە مېژووى پاكستان پۆستى سەرەك وەزىرانى پاكستان بگرتە دەست بەلىھاتووى و شوپشگىپرى بنەمالەكەيان لە وولاتەكەدا .

۱۹۹۳/۱۰/۳۱

كۆچى دوايى ھونەر مەندو ئەكتەرى ناودارى ئىتالى و جىھان - فىدرىكۆ فىللىنى - لەشارى پۆماى پايتەختى ئىتالىا .

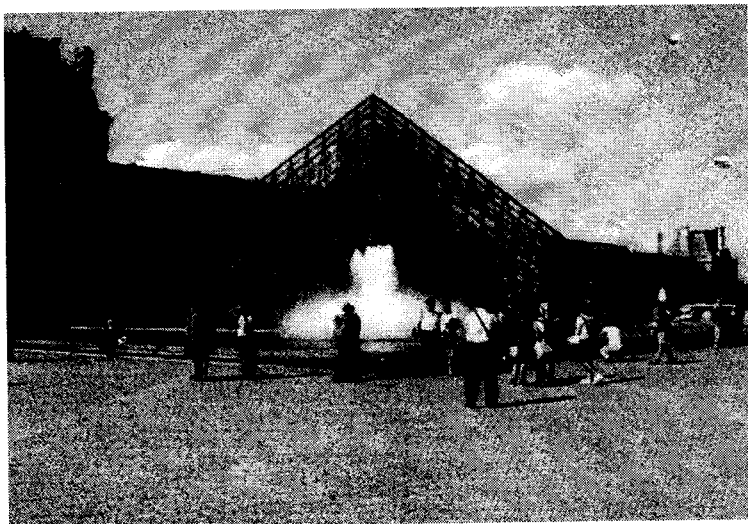
۱۹۹۳/۱۱/۲ بەرپىسى دۇسىيە ئىراق لە ۋەزارەتى دەرەۋى بەرىتانيا خاتوو- كاترىن پۇيال- سەردانى ھەرىمى باشورى كوردستانى كوردو چاۋى كەۋوت بە سەرۋكى پەرلەمان ۋە ئەندامەكانى پەرلەمان ، لەپىنا ۋە گۆرپنەۋى زانىارى لە نىۋان ھەردوۋلا لىك تىگەشىتن لەبارى كوردو دەسلەت ۋە پەيوەندى لەناۋچە ۋە ھەرىمەكە ۋە جىھاندا .

۱۹۹۳/۱۱/۹ ئەندامانى پەرلەمانى كۆمارى جۇرجيا - جاسمى ۋەزىرو ، جەلال جەمىل - سەردانى ھەرىمى باشورى كوردستانىان كوردو لەگەل سەرۋك ۋە ئەندامانى پەرلەمانى كوردستان گەتوۋگۆ لىك تىگەشىتتەن ئەنجامدا لەھەۋلىرى ياپتەخت لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۹۳/۱۱/۱۸ بەۋنە تىپەربوۋنى ۲۰۰ سال بە سەركردنەۋى مۇزەخانەى - لۇقەر - لە پارىسى ياپتەختى فەرەنسا ... سەرەك مىتران بەم بۇنە ھۆلىكى كوردەۋە بەناۋى - رىشىللو - بە تەنيا ئەۋ ھۆلە بەقەد مۇزەخانەى دورسى فەرەنسىيە ... كە نىكەى ۱۵۰۰ كارمەندو كرىكار لەۋ مۇزەخانەىدا كاردەكەن ۋە سالانەش زىاتر لە ۵,۰۰۰,۰۰۰ مىلۇن كەس سەردانى ئەۋ مۇزەخانەى دەكەن .

جىگەى روونكردنەۋىيە كە - مۇزەخانەى لۇقەر - ناۋىكەۋ لە جىھانى رۇشنىرى جىھاندا دەنگدانەۋىيەكى تايبەتى خۇى ھەيە ... ھەر پىشەنگايەكى تىدابكرىتەۋە ... بايەخى تايبەتى بەخۇۋە دەگرىت ... ئەمەش يەكگرتنەۋى شوپن ۋە سەردەم . بە تايبەتى كە مۇزەخانەى - لۇقەرى - بە ناۋبانگ لە ۋولاتىكى بەناۋ بانگ لە شارستانىيەتى ۋەك شارى پارىسى ياپتەختى فەرەنسا .

كە چەند ھەفتەيەكە دەرگاكانى بۇ جەماۋەرو گەشتىاران خستوتە سەر پىشت . ئەۋىش بەلەباۋەش گرتنى پىشانگايەكى تاك لە جىهان ، كە يەكەمىن جارە سەبارەت بە شارى بابل لە فەرەنسا دەگرىتەۋە كە زىاتر لە ۶۰۰ پارچە كەل ۋە پەلى ئاسەۋارى زۆر بە نرخ ۋە تاك لە مۇزەخانەى رۇژەلەتى نىكەۋە لە شارى بەرلەن ، ھەروا لە مۇزەخانەى لە شارى نەدى ياپتەختى بەرىتانيا كە لە ناۋ مۇزەخانە پارىزراۋون لە ۋولاتەكەدا

ھەروا بابل بەدوورى زياتر لە ۱۰۰ كیلومەتر لەباشوورى شارى بەغداى پايتەختى ئىستانى ئىراقەو پارىژگای - حە - ی پى دەگوترى ... كە تەمەنى دەسلەتەكانە لە بابل دا بۆ ۵۰۰۰ ھەزار سال بەر لەئىستا دەگەریتەوہ .

جالێرەدا ... لوقەر شوینی نیشتهجیى فەرمى پاشا - چارلزی پینجەم - بوو ، كە خەندەقیك و شوورەیهكن بەلای دەرەوہى قەلەكە دروستكرد ... ھەروا كتیبخانە بە ناوبانگەكەى خۆیشى لە ناو یەكێك لە قوللەكانى ئەم قەلایە دروستكرد ... دواى ئەوہ - فرانسواى یەكەم - چەند گۆرانكارىیەكى گرنكى لەم قەلایەدا ئەنجامدا ... كاتى لەسالى ۱۵۶۶ دا كارى سەرپەرشتیاری بەئەندازىارى بیناسازى - بیزلیسكۆت - سپارد . ھەروا لەسەردەمى پاشا - ھنرى دووہم - و - چارلزی نۆبەم - و - ھنرى سییەمدا - كارى نۆژەنكردنەوہ دەستى پێكرد لەھەردوولای رۆژئاواو باشوورى قەلەكە .

دواى چەند سالیك - كاترین دومید یسى ، لە سالى ۱۵۷۰ داواى لەئەندازىار - فلیپیئرت دیلۆرم - كرد كە كۆشكىكى نووى لەناوچەى - سابلونیر - ی بۆ دروست بكات كە ۵۰۰ مەتر لەكۆشكى لوقەرى كۆن

دوربوو ... كەچى لەبەدبەختى كاترىن دروستكردى كۆشكەكە لەسالى ۱۵۷۲ راوستا .

بەلام كاترىن دالانىكى بەدرىژايى روبرى - سىن - دروستكر كە لۇقەرى كۆن و كۆشكى تۇيلىرى بەيەكەو بەستاو ... كارى ئەو پرۇژەيەش لەسەردەمى ھنرى چوارەم تەواوكر او ھۆلىكىشى بەناوى فلور بۇ زيادكر ... بەلام بەكۆچى دوايى لەسالى ۱۶۱۰ دا كارەكە وستا .

ئا بەم جۇرە وورە كارىەكانى مېژووى ئەم مۇزەخانەيەي لۇقەر، ئەوكاتە زياتر بەرچاوو بەرجەستە بوو. كە فرانسواي يەكەم دوازە تابلۇ ھونەرى ئىتالى كۆكرەو و لەويى دانان ... ئىتر ئەم مۇزەخانەيە لەتابلۇ بەرەو دەولەمەندى ھەنگاوى دەنا كە لەسەردەمى - لويىسى سىانزەھەم - ژمارەي تابلۇكان گەيشتە ۲۰۰ تابلۇ لە مۇزەخانەكەدا .

بەلام ئەم مۇزەخانەيە زياتر بۇ چىژ وەرگرتن و تايبەت بوو بۇ پاشا و مىرو دەست و پىوئەندەكان تا ھەلگىرسانى شۇرشى فەرەنسا لەسالى ۱۷۸۶ دا ... لەسەردەمى ناپليۇن ئەو مۇزەخانەيە زۇر زياتر دەولەمەندبوو ... بەلام لەدواي سالى ۱۸۱۵ تابلۇكانى ناو مۇزەخانەكە بۇ وولاتەكانيان گەراندەو و .

بە تايبەتى لەدواي شەپى واترلوودا ، مۇزەخانەي لۇقەر تەنيا بۇ پاراستنى شتە كۆئىنەكان و تابلۇكانى ھونەرى نىن ، بەلكوو بە دەيا چالاكى ھونەرى تيا ئەنجام دەدرىت .

دواي ئەو ئەم مۇزەخانەيە لە سالى ۱۸۴۸ خاوندارىتەكەي بۇ دەولەت گەرايەو و بوودرەي تايبەتى بۇ تەرخان دەكر لەلايەن حكومەتى فەرەنسا ، كە ئەمرۇ ئەم مۇزەخانەيە زياتر لە ۳۰۰،۰۰۰ ھەزار پارچە كارى ھونەرى و كەلپەلى ناياب و دەگمەن بەخۇو دەگرىت ... لە وولاتەكەو جىھاندا .

سەرچاوە:- گۆفارى - دوبەي رۇشنىيى - ژمارە ۳۶/ مائىسى ۲۰۰۸ .

۱۹۹۳/۱۱/۲۶ پڙىمى بەعسى لە ئىراق ، راستەوخۇو بەي مەرج پەزامەندى لەسەر برىارى / ۷۱۵ ي رىكخراوى نەتەو بەكگرتو وەكان - ئەنجومەنى ناسايشى نىوودەولەتى - كرد ، لە بارەي چاودىرى كردنى چەكە ھەمە جۇرەكانى

ئىراق ، به تايبه تي چه كه كوكوژيه كان له وولاته كه دا .

۱۹۹۳/۱۱/۲۶ حكومه تي ئه لمانايي فيدرال به شيووويه كي فه رمي چالاكيه كان ي پارت ي
كريكاراني كوردستان P.K.K ي قه ده خه كرد ، له گه ل پريكخراوه كان ي سه ر
به و پريكخراويه ، كه ۳۵ پريكخراو بوون ، كه ئه مه ش بووه هوي توندي
جموجولي پارت ي كريكاران له باكووري كوردستان له نيوان
په ناهه نده كان و ده سه لاتي ئه لمانيا .

۱۹۹۳/۱۲/۱۲ له دواي هه ره س هياني يه كي هه تي سوقيه تي و جيا بوونه وه ي كو ماره
جيا جيا كان ي كه يه كي هه تي سوقيه تي لي پيك هاتبوو ، ده ستووري نو يي
پووسيا ي يه كگرتووي نو يي راگه ياند ، كه زوربه ي ده سه لاته كان ي به
سه ره ك كو ماري پووسيا ده داو سه ره خوي ته واوي له په له مان هه يه بو به كار
هياني ته واوي ده سه لاتي تاكره وي له وولاته كه دا .

۱۹۹۳/۱۲/۱۵ موركردني ريكه ووتن نامه ي بازرگاني و ئابووري له نيوان وولاتاني
تواناداري ئابووري له ئه وروپا به ناوي - وتو- له شاري واشنتوني
پايت هختي ئه مريكا ، ئه ويش له پيناو پاراستن و به رزكردنه وه ي
به رزه وه نديه كانيان له جيهاندا .

۱۹۹۳/۱۲/۱۵ موركردني ريكه ووتني ناشتي له نيوان ئيرله نداو به ريتانيا له سه ر نه خشه ي
فراوانكردن ، له پيناو ناشتي كه كي شه ي ئيرله نداي باكوور كو تايي پي بيت
له وولاته كه دا .

۱۹۹۳/۱۲/۲۷ هيرشي پيشمه رگه كان ي يه كي هه تي نيشتماني كوردستان بو سه ر بنكه ي
سه ره كي بزوتنه وه ي ئيسلامي له كوردستان ، له گوندي بيتواته ي
ده شتي بيتويني سه ر به قه زاي رانيه له باشووري كوردستان ، كه بووه هوي
ده ستگير كردني ، شيخ عوسمان عه بدولعه زين ، رابه ري بزوتنه وه كه و
كووژراني به ده يا له چه كدارو لايه نگراني بزوتنه وه ي ئيسلامي له
كوردستان له ده قه ره كه دا .

۱۹۹۴

۱۹۹۴/۱/۲ كومه ليك له تووندره وه شوقينيه كان ي تورك ، له وولاتي به لژيكا هيرشيان
كرده سه ر ئاواره كورده كان ، به شيووويه كي نامرؤفانه به ئاموژگاري پريمي

توركييا ، كە ھەردوو لايەنى كوردو تورك دانىشتووانى پەنابەرى بەلژىكا بونن لە وولاتەكەدا .

۱۹۹۴/۱/۲ رېڭخراوى زايائىستاي پزگاربخوازى نىشتمانى دژ بەحكومەتى مەكسىك ، شالايان كرده سەر حكومەت بەجئ بەجىكردى داواكانيان لە وولاتەكەدا .

۱۹۹۴/۱/۵ كەسايەتى رامىياري ناودارى بەرىتاني - ژفرى ئارگەر - بەنووينەرايەتى سەرەك ۋەزىرائى بەرىتانيا - تۆنى بليز - سەردانى باشوورى كوردستانى كورد لەلايەن بەرپرسانى ھەرىمى كوردستان پيشوازى ليكرا لە شارى ھەوليرى پايتەخت لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۹۴/۱/۸ ئەندامى مەكتەبى سىياسى پارتى كۆمۇنىستى ئىراق - رحىم عەجىنە - لەچاوپىكەووتنىك لە شارى لەندەنى پايتەختى بەرىتانيا گوتى :- گفتووگوى نيوان پارتى كۆمۇنىستى ئىراق و پارتى بەعس لە ئىراق ، بەر لەكودتاي ۱۹۶۸ دەستى پىكردبوو . كە سەرەك كۆمار ئەحمەد حسن بەكرو سەركردهى كۆمۇنىستى موكەرەم تالەبانى داواى ھاوپەيمانان لە نيوان كۆمۇنىستەكان و بەعسىەكان كرد لەپىناو ۋەرگرتنى دەسەلات .

بەلام كۆمۇنىستەكان ئەو پيشنيارەيان رەتكردەو ، ھەروا دواى ۱۷ / ۷ و بەر لە ۱۹۶۸/۷/۳۰ ئەحمەد حەسەن بەكرو عەبدوللا سەلوم سامرائى رەوان كران بۇ چاوپىكەووتن لەگەل ئەندامانى لىژنەى ناوەندى پارتى كۆمۇنىست ، ئەوئىش ماجد عەبدولرەزا بوو بە داواى گفووگويان كرد ، بەلام سەرەكەوتوو نەبوو لە ئىجامى بىروو بۆچوونى جياوازيان .

۱۹۹۴/۲/۳ نووسراوى پارىزگاي مووسل بە ژمارە/ ۹۸۲۱ بۆسەركردايەتى لەقەكانى پارتى بەعسى لە پارىزگاي مووسل و دەوك و ھەوليرى ناردوو لە ژيئراوى - گەشەپيدانى تەوھرى مووسل - شىخان - بۆجياكرنەوھى ۱۸۲۹ پارچە زەوى نىشتەجئ بونن لەناوەندى قەزاي شىخان لە ھەرىمى باشوورى كوردستان بۇ عەرەبە ھاوردەكان ... ؟! ...!

۱۹۹۴/۲/۲۳ لەدواى ئەو كيشەو مەملانىيە تووندو تىزەى نيوان پىكەتەى نەتەوھى ، بەتايبەتى ئاينى لە ئەنجام ئىسلامەكان و كرواتەكان گەيشتنە رىكەووتنى

وه‌ستانى شه‌رى نژادى و ره‌گه‌زى له نيوانيان كه زيان و زهره‌ريكى زوريان
پي‌كه‌ووت له وولاته‌كه‌دا .

كوچى دوايى شاعىرو رومانوسى گه‌لى كورد ماموستا -عه‌لى محمه‌د ١٩٩٤/٢/٢٧
حاجى مسته‌فا قوربانى - ناسراو به - مه‌دهوش - له شارى سليمانى له

هه‌ريى باشوورى كوردستان له
ته‌مه‌نى ٧٥ سالي‌دا .

شايانى باسه‌ ئه‌م شاعىره له
سالى ١٩١٩ له شارى سليمانى
چاوى به‌جيهان هه‌له‌يناوه .

خويندى بنچينه‌ييه‌كانى
له‌شارى سليمانى ته‌واوكردوه
... له سالى ١٩٣٩ ده‌ست
به‌شيعر نووسين و رومانوسى

كردوه‌وه له زيانى خووى له كاره‌كانى به‌رده‌وام بووه كه خاوه‌نى هه‌شت
به‌ره‌مى نايابى به‌رچاو بووه كه بوته‌مايه‌ى دلخوشكهرى گه‌لى كوردستان

له‌دواى كي‌شه‌و گىرووگرفتىكى زور له‌نيوان پى‌كخراوى پزگاربخواى ١٩٩٤/٣/٢
زاياتىستا و حكومه‌تى مه‌كسيك ، ري‌كه‌ووتنى ناشتياى مور كرد
له‌ولاته‌كه‌ياندا .

له‌دواى كي‌شه‌و مملانييه‌كى زور، له ئه‌نجام گه‌رانه‌وه بو سه‌رميزى ١٩٩٤/٣/١٨
گفتووگو له ناكام كرواتيه‌كان و ئيسلامه‌كان يه‌كيه‌تى كرواتيان پى‌كه‌ينا
به‌رژيى يه‌كيه‌تى كوئفدرالى له‌بوسته‌دا .

بو يه‌كه‌م جار له ميژووى باكوورى كوردستان ده‌سه‌لاتى تورك دان بنى به ١٩٩٤/٣/١٩
جه‌ژنى نه‌وروز ، كه له زوربه‌ى شاره‌كانى باكوورى كوردستانى ژير
ده‌سه‌لاتى توركيا ، ناگرى نه‌وروزيان كرده‌وه و جه‌ژنه پى‌رژه‌يان له يه‌كتر
ده‌كرد به‌جل و به‌رگى كوردى و گورانى كوردى و شايى و زه‌ماوه‌ئى
ره‌سه‌نى كورد له هه‌ريى باكوورى كوردستان له ناوچه‌كه‌دا .

۱۹۹۴/۳/۲۰ كۈندە ھۆكۈمەت بەشى كۈردى لە tv كەندە بۇ ماۋەدى ۴۵ سات تاكوو ئىستاش بەردەۋامە لەپەخشى پىرۇگرامەكانى لەولاتەكەدا . كە ئەمەش كاريگەرى ھەيە لە سەر ناساندنى كورد لەو ولاتە لە ھەموو لايەنە جۇراو جۇرەكانى بوونى كورد لەم ولاتەدا .

۱۹۹۴/۳/۲۴ ھۆكۈمەتنى ئەلمانىا بەھۇى پالەپەستۇ خىستەنە سەرى لەلايەن رژیىمى تۈركىيا ، پىرارى دژ بەكۈردە پەنا بەرەكانى دەرکرد بەرامبەر بەو كەسانەنى كە چالاکى پارتايەتنى و نەتەھويى ئەنجام دەدەن لە وولاتەكەدا .

۱۹۹۴/۴/۶ سەرۈكەكانى كۆماری روانداو بۇرەندى - ھابىيارى ، نتابامىرا - لە كارەساتى كەووتنە خوارەھوى فېرۇكە تايبەتتەكەيان ، گىانيان لەدەستدا ، كە كاريكى ئەنجامدەر بوو لەلايەن ھىزەكانى تىرەى ھۆتۇ كە رواندا مېژۈيەكى پىر لەكارەسات و گىروو گرفت و مەلمانىي ھەبوو لە وولاتەكە و ناوچەكەدا .

۱۹۹۴/۴/۲۵ دامەزراندنى كۆمەلەى پەيوەندى نىوودەۋولتەنى لەبارەى بارى بۇسەنە ، كەپىكەتتەبو لەئەمەرىكاو روسىا و ئەلمانىا و بەرىتانىا و فەپرەنسا ، كە لەكۆتايى گەتتو گۇكانىاندا گەيشتن بە پىراردانى ھىلى ئاشتى ، ئەويش بە دابەشكردنى خاكى بۇسەنە بەم شىۋەيە كە - ۵۱٪ . لەخاكى يەكېتنى كروات - ئىسلام ۴۹٪ . و ئەم رېكەووتنەش سەرکەووتنى بەدەست ھىنا ، كەبوو ھۆى ئەھوى لە ۱۲/۳۱ ى ھەمان سال بەراگەياندى وەستانى شەر بەپىي رېكەووتنەنامەكە و چارەسەرکردنى كېشە ھەلوواسراۋەكان لە وولاتەكە و ناوچەكەدا .

۱۹۹۴/۵/۱ بە ھۆى بەرژەۋەندى تايبەتنى دەسەلات و سامان و بىروو بۇچوون سەرەتاي دەست پىكردنى شەپرى يەكەمى خۇكۈۋىزى لە نىۋان پارتى دىموكراتى كوردستان و يەكەتنى نىشتەمانى كوردستان دەستى پىكرد ، كە ھۆكارى ھەلگىرسانى سەرچاۋەكەى لە شارۋچكەى قەلادزى بوو ، ئەويش لە سەر سامان . ئەمەش لەدۋاى پاپەرىنە مەزەكەى بەھارى / ۱۹۹۱ و بوو ھۆى بەرەدەبەشكردنى باشوورى كوردستان بەدو ئىدارەى دژ بەيەكترو لەتكردن لە ھەرىمى باشوورى كوردستاندا ...؟!...

۱۹۹۴/۵/۶ لەدوای ھەول و تەقەلایەکی زۆر لە نیوان حکوومەتی کۆماری مۆلداڤیا و کۆماری رۆمانیا ، ئەویش لەپیناویە کگرتنی ھەردوو وولات ، بەلام گفتووگۆیەکیان ھەرسیان پێھینرا .

ھۆکارە کەش کە گەلانی مۆلداڤیا لە پاپرسی گشتی رەزامەندیان لەسەر یە کگرتنی ھەردوو کۆمار نەکرد ، لەپیناوی بونیان بەیە کۆماری یە کگرتوو لەناوچە کەو کیشوو ھەرە کەدا .

۱۹۹۴/۵/۷ نووسراوی پارێزگای موسل - نەینەوا - بەژمارە/ ۲۸۶۸ بە پشت بەستن بە نووسراوی لیژنەی باکوور بە ژمارە/ ۵۷۰ لە ۱۹۹۴/۴/۲۷ تەوھری موسل - شیخان لە ھەریمی باشووری کوردستان دەست نیشان دەکات ، کە - یەکیکە لەو تەوھرە گرنگانە ی داواکراو ھو پڕۆسە ی بەعەرە بکردن دەیانگرتتەوھ ، لەبەر ئەوھ دەبێ ھەموو کاتی ک بەچپری عەرەبی لیئیشتە جی بکریت لە ناوچە کەدا .

۱۹۹۴/۵/۸ ریکخراوی - I.N.C - ھەلسا بە ناویژوووانی کردن لە نیوان پارتی دیموکراتی کوردستان و یەکیەتی نیشتمانی کوردستان لە ھەریمی باشووری کوردستان ، کە لیژنە یەکی پیک ھینا لە پیناوی ئارام کردنەوھ ی بارو دۆخی شەپو ھەریمی کوردستان ، کە کوئترۆل کردنی تەواوی کارەکانی گرتە دەست ، بەلام شەپری خۆکووژی دژ بە مافە بالاکانی کوردو کوردستان ھەر بەردەوام بوو لەدوای پاپەڕین لە ھەریمی باشووری کوردستان .

۱۹۹۴/۵/۱۷ ھیزەکانی ئاسمانی سەربازی پژیمی تورکیا ناوچەکانی شارۆچکە ی قەلادزیی لە ھەریمی باشووری کوردستان بۆردومان کرد ، بۆ لەناو بردنی بنکە و بارەگاکانی پارتی کریکارانی کوردستان P. K.K کە لەو کاتە شەپری خۆکووژی لە نیوان پارتی و یەکیەتی بەردەوام بوو گەرچی دەبوا یە...؟!...

۱۹۹۴/۵/۱۷ ئەنجومەنی ئاسایشی ریکخراوی نەتەو یە کگرتووھ کان بریاری ژمارە / ۹۱۸ ی دەرکرد ، ئەویش بە قەدەخە کردنی داھاتی چە ک بۆ دەسەلاتدارانی پواندا ، ھەروا داداگای نیوودەوولتەتی دامەزراند بۆ دادگایی کردنی تاوانبارنی بە کۆمەل کووژی وجەنگ لەناوچە و ھەریم و جیھاندا .

۱۹۹۴/۶/۱۱ بۆلۆکردنەوھ ی یە کەم ژمارە ی گۆقاری راما ، لە لایەن ھەزارەتی رۆشنیبری

حكومتى ھەرىمى كوردستان لە پارىژگاى ھەولپىر لە ھاوینە ھەوارى سەلاھەدىن ... كە يەكەم ژمارەى لە چاپخانەى شەرىعە لە شارى دەۋك بە چاپگە يەندرا بەسەر نووسەرى ئازاد ھەبدولواحد لە ھەرىمى باشوورى كوردستان .

كۆچى دوايى سەرىكى كۆرىيى باكوورۇ سكرتېرى يەكەمى ئىژنەى ۱۹۹۴/۷/۸
ناوھندى پارتى كۆمۇنىستى كۆرىيا - كىم ئىل سۆنگ - كە لە خىزانىكى ھەژار لەدايك بوو ھەگەشتە ئەو پلەو پاىە بەرزە لە ولاتەكەيدا لە جىھاندا

بەيارمەتى و ھاوكارى خاتوو دانيال مىتران رىكەووتن لە نىوان پارتى ۱۹۹۴/۷/۲۲
دىموكراتى كوردستان و يەكەتى نىشتمانى كوردستان مۇر كرا بەھۇى بەردەوامى شەرى خۇكووژى لە باشوورى كوردستان لە دواى راپەرىنە مەزەكەى گەلى كورد لە سالى / ۱۹۹۱ لە ھەرىمەكەدا .

لە دواى بوونى گامبىيا بە ولاتىكى كۆمارى و ھەرگرتنى پۇستى سەرەك ۱۹۹۴/۷/۲۳
كۆمار لە لاىەن داودا چاوارا و بەردەوام بوو لە پۇستى سەرەك كۆمار لە رىگەى ھەلبىژاردن ... بەلام لە رىگەى كودەتاي سەربازى لە دەسەلات لاپرا ، كە ماوہى ۲۴ سال دەسەلاتدار بوو لە سەر ولاتەكەدا .

كۆچى دوايى ھونەرمەندى نىگار كىشى رىيالىزمى سەرەتايى - ئەسكەندەر ۱۹۹۴/۸/۱۸
عوسمان - لە شارى ھەولپىر لە ھەرىمى باشوورى كوردستان ... شايانى باسە ئەم ھونەرمەندە لە ھاوینى سالى ۱۹۳۸ لە گەرەكى سەعدوناوہى شارى ھەولپىر چاوى بە جىھان ھەلپىناوہ ، ھەر لە شارى ھەولپىر قۇناخەكانى خويندىنى لە سالى ۱۹۶۱ تەواوكردووہ .

دواى ئەو بە پلەى مامۇستا بەردەوام بوو لە كارە ھونەرىەكانى تاكوو كۆچى دوايى كردوو ھەندالەكانىشى بەردەوامن لەم كارە ھونەرىانەدا ، ھەك بەردەوامى لەكاروانى ھونەرى نىگار كىشى و وینەكىشى لە ھەرىمى باشوورى كوردستان .

لە ۱۹۹۴/۹/۱۸ كوردنەوہى وىستگەى مۇلتى كۇلتى ئەلمانىا ، كە بەشى كوردى دەست پىكرد كە پروگرامەكانى لە بارەى رەوشى ئاوارە بوونەو لە

كارەكانى بەردەوامە .

گريڧدانى كۆبۈنەھەي ۋەزىرەكانى دەرەھەي ، ئىراق ۋە ئىران ۋە سووریا لە شارى ديمەشقى پايتەختى سووریا ، بە پشتگىرى كردن لە يەكپارچەيى خاكى ئىراق ۋە ئالۆز كردنى بارى بزوتنەھەي پزگارىخووزى كورد ۋە دەسلەتەكەي ، بەھۆى شەپرى خۆكووژى ۋە زياتر دەست تىۋەردان لە پىناو ھەرەس پىھىنانى ئەو ئەزمونەي كە لە باشوورى كوردستان ھاتۆتە كايەو بەلام كورد...؟! .

ھىزەكانى سووپاي ئىرلەندا ۋەستانى شەپرى يەك لايەنەي لەگەل دەسلەتدارانى سووپاي بەرىتانيا راگەياندا ، بەلام بى سوود بوو كە بوو ھۆى زياتر لە ئاژاۋە ۋە پىكدادان تاكوو مانگى / ۱۹۹۷/۷ كە دووبارە ۋەستانى شەپراگەيەندراۋدەستكرا بە گفتوگوگۆى نيوان بەرپرسانى ئىرلەندا ۋە حكومەتى بەرىتانيا .

كۆمەلەي نىشتمانى كەمبۇدىا دەستوورى نوپى كۆمارى راگەياندا بە گەرانەھەي سىھارنۆك ، بە بوونى بە شانشىن لەسەر ۋولاتى كەمبۇدىا لەدواي خەبات ۋە قوربانىەكى بى ۋىنە لە پىناو ژيانى ئاسوودەيى ۋە ئارامى ۋولاتەكە ۋە بەرە ۋە پىش بردنى لەھەموو بوارەكاندا .

كۆچى دوايى ھونەرمەندو شوپشگىرى بەناۋبانگى كورد لە باكوورى كوردستانى داگىر كراۋى ژىر دەسلەلەتى رژىمى توركيا ، عوسمان سەبرى ، ناسراۋ بە -عوسمان ئاپۆ- لە ھەرىمەكەدا .

بەپىيى بىرارى رىكخراۋى نەتەۋە يەكگرتوۋەكان ، سەرەك كۆمارى ھايتى -ئەرسىتيد- گەراۋە ھايتى ۋە لەھەمان رۆژ ئەنجومەنى ئاسايشى نيۋو دەۋولەتى بىرارى ژمارە / ۱۹۴۸ى دەرکرد ، بە ھەلگرتنى ئەو سزايانەي كە خستبوويانە سەر ھايتى بەھۆى كودەتاي سەربازى لەمانگى / ۱۹۹۱/۹ بەرامبەر بە ئەرسىتيد سەرەك كۆمارى ھايتى لە ۋولاتەكەدا .

لەدواي لىك دابران ۋە دژايەتى كردنى يەكترى رىكە ۋە تىننامەي ئاشتىبوونەۋە لە نيوان حكومەتى ئىسرائىل ۋە رژىمى شانشىنى ئوردن مۆر كرا ، ئەۋىش بە كۆتايى ھىنانى كىشەكانى نيوانيان ۋە نيوان ئىسرائىل ۋە فەلەستىن ،

بەسەرپەرشتى سەرۋىكى ئەمەرىكا بىل كىلتۇن و بەرو ئارمىردنەى بارى
ناوچەكە .

۱۹۹۴ / ۱۰ / ۱۸ ھونەرمەندى ھەيران بېژى نەتەوھىي كوردو دەشتى ھەولېر لە ھەرىمى

باشوورى كوردستان - پەسول بېزار گەردى - لەشارى ھەولېر كۆچى
دوایی كرد لە دوای مەملانىيەكى زۆر لەگەل نەخۆشەيكانى لە شارەكەدا .

۱۹۹۴ / ۱۰ / ۲۸ لەدوای ۶۶ سال لەناكۆكى و كېشەو مەملانى لە نيوان ئيسرائيل و ئوردن

لەسەر كېشەى فەلەستين بە فەرمى رېكەووتنى ئاشتەبوونەوھيان مۆر كرد ،
بەسەرپەرشتى سەرۋىكى ئەمەرىكا بىل كىلتۇن راگەياند لە شارى عەمانى
پايتەختى ئوردن .

۱۹۹۴ / ۱۱ / ۷ نووسراوى پارىژگاي موسل بە ژمارە / ۹۹۲۳ ئەوھى جىگاي سەرنجە كە -

تەھا ياسين رەمەزان - لەبەر ئەوھى سەرۋىكى لېژنەى باكور بوو ،
نووسراوىكى رەزامەندى سەرۋىكايەتى كۆمارى ئاراستەى وھزارەتى
ناوخۆى پزىمى بەعس لە ئىراق ، كردوۋە بەدابەشكردنى ۱۱۰۰ پارچە
زەوى نىشتەجىبوون . بە سەر عەرەب لە ناوھندى قەزاي شىخان لە
ھەرىمەكەدا .

دووبارە پارىژگاي موسل نووسراوىكى بەژمارە / ۸۰۳۹ لە ۱۰ / ۴ ھەمان
سال ئاراستەى بەرپوۋەبەرايەتى شارەوانى پارىژگا كردوۋە بۇ ھەلوۋىست
وەرگرتن ، دەربارەى دابەشكردنى ۳۰۰ پارچە زەوى نىشتەجىكردن بۇ
ھۆزى عەزاۋى و ۳۰۰ پارچە زەوى بۆھۆزى دىكە و ۳۰۰ پارچە زەوىش
بۇخىزانى شەھيدانى پزىمى بەعسى لە ئىراق ، ھەروا دابەشكردنى ۱۲۰۰
پارچە زەوى بۇ ھۆزەكانى ھەدىدو تەى و خانەنشين و سەربازەكان و
عەزاۋىەكان لە ھەرىمى باشوورى كوردستان .

۱۹۹۴ / ۱۱ / ۸ ئەو ھەشت پەرلەمانتارە كوردەى كە لەلايەن پزىمى توركيا دەست بەسەر

كرابوون ، بەھۆى بىرى نەتەوھىي و نىشتەمانيان لەپىناو كوردو كوردستان ،
دوان لەو ھەشت پەرلەمانتارە نازاد كران و شەشەكەى دىكەيان بۇ ماوھى
پانزە سال زىندانى كران ، يەك لەوانە خاتو لەيلا زاناي كچە كوردى
شۆپشگىپرو قارەمان لە كوردستان و جىهان .

۱۹۹۴ / ۱۱ / ۲۱ رېكەووتنامەى نيوان پارتى ديموكراتى كوردستان و يەكەيەتى نىشتەمانى

كوردستان ، لە شارى ئەنكەرەى پايتەختى توركيا مۆركرا بە ھۆى ناكۆكى

نیوانیان ، ئەمەش لە ئەنجامی دامەزراندنی حکوومەتی پەنجا بە پەنجا ، لەدوای راپەرینە مەزنەکەیی گەلی کورد لە بەهاری / ۱۹۹۱ ، بەلام لە وولاتیکی داگیرکەری کوردو کوردستان و وێرانکەر لە هەموو بوارە جیاجیاکان و جینۆساید بێت...!...؟.

گرێدانی کۆنفرانسی کوردناسی لەلایەن نووینەرانی کوردو نووینەرانی ۱۹۹۴/۱۱/۲۴
رووسیا لە شاری مۆسکۆی پایتەختی پووسیای یەکگرتوو ئەنجامدرا .

لەرپرسی میلی گەلی نەرۆیژ دەنگدەران نارهزاییان دەربری لە پیناو بوون ۱۹۹۴/۱۱/۲۸
بە ئەندام لە یەکیەتی ئەوروپا .

پژیمی بەعسی لە ئیراق بریاریدا بە دابڕینی شارۆچکەیی مەخمور لە ۱۹۹۴/۱۲/۲
پاریژگای هەولێرو بەستنه‌وه‌ی بە پارێژگای مووسل ، ئەویش بەهۆی دەوولەمەندی ناوچەیی مەخمور بەسامانی نەوت ، لەهەمان کات لە پیناو بەعەرەبکردنی تەواوی ناوچەکانی قەرەج و کەندیناو و شەمامک کە دانیشتووانی مەخمور لە ۹۹٪ کوردن لە هەریمی باشووری کوردستان لە کیشووه‌رەکەدا .

مانگرتنی ۵۷ ئەندامی پەرلەمانی کوردستان لەناو باره‌گای پەرلەمان دژی ۱۹۹۴/۱۲/۲۳
شەپری خۆکووژی لە نیوان پارتی دیموکراتی کوردستان و یەکیەتی نیشتمانی کوردستان ، کەزیاتر لە ۱۰۰ پۆژ بەرده‌وام بوون لە مانگرتنەکە ، بەلام بئ سوود بوو کە لەلایەن جەماوەری گەلی کورد لە هەریمی باشووری کوردستانی لکینراو بە ئیراق ، هەلبژێردرابوون بۆ ئەندامیەتی پەرلەمانی کوردستان .

بەلام ریکه‌ووتننامە لە تورکیا مۆردەکرئ بەسەرپەرشتی داگیرکەر و دووژمنی سەرەکی و بنه‌رەتی کوردو خاکی کوردستان لە ماوه‌ی ۵۰۰ سال زیاتر بەر لە ئیستا ، کە زیاتر لە ۲۱۲,۰۰۰ هەزار کیلۆمەتر چوار گۆشەیی لە خاکی کوردستان و زیاتر لە ۲۰ ملیۆن کورد کە بە تورکی چپایه‌کانی لە قەلەم داوه‌...!...!

۱۹۹۵

بەپرازی بوونی گەلانی سووید بۆ بوون بە ئەندام لە یەکیەتی ئەوروپا ۱۹۹۵/۱/۱

لەپرىگەي راپرسى ، پزىمى شانشىنى سوويد بوو ئەندام لەيەكەيتى ئەوروپا لە كىشووهرەكەدا .

دۇزىنەوہى زنجىرەيەك لە ئەشكەووت لە گوندىكى باشوورى فەرەنسا لەلايەن شووینەوارناسانى فەرەنسا ، كە ئەو وینانەى تىاي كىشراوہ مېژووہكەى دەگەپرىتەوہ بۇ ۲۰ ھەزار سال بەرلەمېژوو لەوولاتەكەدا . ۱۹۹۵/۱/۱۸

خەمخۆرو بەھانا وەھاتنى كوردو مافە رەواكانى - خاتوو مېتران - ھاسەرى سەرۇكى پېشوووى فەرەنسا ، كە سەرۇكى رېكخراوى سەرەستىيە ، لە گەل كلاوس كىنگل وەزىرى دەرەوہى ئەلمانىا و ئەندامى پەرلەمانى بەرىتانىا ، داوايان لە ھەردوو پارتى كوردى شەپكەر ، پارتى ديموكراتى كوردستان و يەكەيتى نىشتمانى كوردستان كرد . ۱۹۹۵/۲/۲

كە شەپى خۇكووژى راگرن و كاردانەوہى لە بارو دۇخى داھاتوووى كورد دەكات ، بەلام ھەولەكانيان بى سوود بوو بە ھوى بەرژەوہندى تايبەتيان لە سەر ھەرىمەكەدا .

جىگرى سەرەك كۇمارى پزىمى بەعسى لە ئىراق - تەھا ياسىن رەمەزان - بە نووسراوئىكى بە ژمارە/۲۰/۲۵۰ كە فەرمان دەدات بە ، كە - پېئويستە - بۇ گوواستەنەوہ و تەواكردنى تۇمارگەكانى بارى شارستانى و پسوولەى خۇراك ، بۇ ئەو شووینە كشتووكالىانەى كە گرېبەستيان بۇ كراوہ ، دواكاتىش دىارى كراوہ بۇ گوواستەنەوہى بۇشووينى ئەولادى و كۇمەلگايانەى كە بېيارى لە سەر دراوہ لئى بژين . ۱۹۹۵/۲/۱۴

لايەنگرانى پارتى كرىكارانى كوردستان P. K.K شالاويان بردە سەر شەش بىنكەى گەشت وگوزارى توركيا لەشارى بەلین و بۇنى پايتەختى ئەلمانىا ، بە ھوى شوئىنەيتى پزىمى توركيا ، كە بەرامبەر بە كورد ئەنجامى دەدا لە بەتورككردنى كوردو خاكى كوردستان . ۱۹۹۵/۲/۲۶

ئەنجامدانى پووداوہ دلئەزىنەكەى شارۇچكەى زاخۇ لە پارىژگارى دەوك لەھەرىمى باشوورى كوردستان ، لەلايەن تېرورىست و دووژمنانى گەل و نىشتمان ، كە بوو ھوى شەھىد بوونى ۹۵ ھاوولاتى و زامدار بوونى ۱۸۵ ھاوولاتى دىكە لە شارەكەدا . ۱۹۹۵/۲/۲۷

پزىمى شوئىنى توركيا لە ھېرشىكى بەرراوانىدا ۳۵ ھەزار سەربازى بەھەموو جۆرە چەككى سەردەمى خستە ناو خاكى ھەرىمى باشوورى ۱۹۹۵/۳/۲۰

- كوردستان ، بە دريژايى ۱۲۰ كىلۆمەترى بە پانى ۴۰ كىلۆمەتر .
 ئەويش بۇ ليدان و بۆردومان كوردنى بىنكە و بارەگاكانى پارتى كرئىكارانى
 كوردستان P. K.K له هەريمهكەدا .
- خوولى دوومى شەپى خۆكووژى له نيوان پارتى ديموكراتى كوردستان و ۱۹۹۵/۳/۲۸
 يەكپەتە نيشتمانى كوردستان . دەستى پيكردهوه لەدواى راپەپىنى
 بەهارى / ۱۹۹۱ى گەلى كورد له باشوورى كوردستانى لكينراو بە ئىراقى
 داگير كەرى بەزۆر دورستكراو له سەر خاكى هەريمى باشوورى كوردستان
 له ناوچەكەدا .
- سەرۆكى پەرلەمانى كوردستان و سكرتيرى پەرلەمان ، نامەيەكى ۱۹۹۵/۳/۲۸
 هاوبەشيان ئاراستەى پەرلەمانى ئەوروپا و خاتوو دانىال ميتران و
 سكرتيرى UN و ريكخراوى UN له كوردستان و گەلى ريكخراوى ديكە له
 ناوهوو له دەرەوى كوردستان كرد ، بەهوى شەپى خۆكووژى و لەپيناو
 هينور كوردنەوى بارو دۆخ له هەريمهكەدا .
- جەندرمەكانى پڙيمى تورك حەوت جووتيارى كاسبكارى باشوورى ۱۹۹۵/۴/۲
 كوردستانيان سەرپى له نزيك سەرسەنگ ، كە بە كارى كرئىكارى خەريك
 بوون له پيناو داين كوردنى بژيووى ژيانيان له ناوچەكەدا .
- حكومەتى ئەلمانيا ناپەزايى تووندى خۆى دەرپى و ئاراستەى پڙيمى ۱۹۹۵/۴/۳
 توركيىاى كرد ، بەرامبەر بەو هيرشەى كە كوردى سەر كورد ، هەروا
 كۆمەلەى هاوكاريش نامەيەكى بەزمانى توركى و كوردى لەسەر هيرشە
 سەربازيەكەى تورك بلاوكردهوه بەرهو جيهان .
- راگەياندىنى پەرلەمانى كوردستان لەدەرەوى خاكى كوردستان له شارى ۱۹۹۵/۴/۱۲
 لاهاى پايتەختى هۆلەندا .
- حكومەتى ئەمەريكا ناپەزايى خۆى بەرامبەر بەحكومەتى هۆلەندا ۱۹۹۵/۴/۱۳
 راگەياند بە ماوهدان بە راگەياندىنى ئەنجوومەنى پەرلەمانى كوردستان لەناو
 خاكى وولاتەكەى و ئەنجامدانى كارەكانى خۆى وەك مينبەريكى كوردى له
 ئەوروپا .
- بەبۆنەى جەژنى مەسيحيهكان - پاپا يوحنا پۇلسى دووم - ناپەزايى ۱۹۹۵/۴/۱۶
 خۆى ئاراستەى جيهان و وولاتانى داگيركەرى كوردستان كردو ناپەزايى

دەرىزى بەرامبەر بەھ كارانەي كە بەرامبەر بەكورد و خاكي كوردستان دەكرىت لەھەرىمەكەدا.

سەركرەھى عەرەبى و دۆستى كورد سەرەك كۆمارى لىبىيا - موعەمەر قەزافى - لە راگەياندىكى تەلەفزيۇنىدا گووتى: - من دووژمنى ئەو كردهوانەم كە ئىراق و توركيا و ئىران بەرامبەر بەگەلى كورد دەيكەن، و بۇ پوژى دوایى لە پوژنامەو گوڤارەكانى فەرمى حكومى و ئەھلى كۆمارى لىبىيا بلاو كرايەوہ بە مانشىتى بەرچاو لە راگەياندىكانى كۆمارى لىبىيا لە وولاتەكەدا .

بەستنى كۆپىك لەلايەن وولاتانى عەرەبى بە ناوى - تىروو عەرەب - كە ۷۰ بەرپرس و شارەزاو پۆشنىرى عەرەب بە نووينەرى وولاتەكانيان بەشداريان تىداكرد ، ئەويش كە راگەياندى كۆتايى ئەو كۆرە بەرئىمايەكانى قورئان و كتابە ئاسمانىەكان بىت ، كە دەبىتە نووينەرى بنەماكانى شارسىتانيەتى عەرەبى ئىسلامى و پشتگىرى تەواوى ياساو پىنمايەكان و بىرپارەكانى پىكخراوى نىوودەوولەتى دەكەن...؟

شايانى باسە كە گومان لەوہدا نىە كەدەسەلاتە عەرەبىەكان دامەزىنەرو پالپشت و يارمەتى دانى تىروستەن لەناوچەو ھەرىم و جىهان .

بلاو كرنەوہى يەكەم ژمارەى گوڤارى گولان لەشارى ھەولير لەلايەن دەزگای راگەياندى پارتى دىموكراتى كوردستان لە ھەرىمى باشوورى كوردستان .

لیدوانەكەى سەرەك كۆمارى توركيا - سلیمان ديمريك - لەكاتى ھىرشە ئاسنىنەكەى ۱۹۹۵ ، كە داواى كرد:-

پىويستە سنورى نىوان ئىراق و توركيا ھەموار بكرىت بە ھوى بارى ئاسايشەوہ ، ئەوہشى گووتى :-

كە شارى ياخوود پارىزگاي
 مووسل تاكوو ئىستاش سەر بە
 توركيايە و ھى توركيايە .
 ئەم بىر كىرەنە و ھەش لە مېشكى
 ژەنەرالەكانى سووپاي توركياو
 دەسەلاتى عەلمانى توركيا
 دەرناچىت ، بەگەراندنە و ھى
 وويلايەتى مووسل بۆ سەر
 توركياى داوى رووخاندنى

ئىمپىراتۆرىيەتى عوسمانى ، كەخاكى ھەرىمى باشوورى كوردستانەو
 لكىندراوہ بە ئىراق .

ھىزەكانى سووپاي پارىزەرى پىكخراوى نەتەوہ يەگىرتوہكان دەستيان ۱۹۹۵/۵/۲۱

بەسەر كۆمارى ھايتى داگرت و سەرۆك كۆمارى ھايتى دوورخراو -
 ئەرستىد - يان گەراندەوہ سەر دەسەلاتى پىشووى كە لەرىگەى كودەتا
 دوور خرابووہوہ بۆ دەرەوہى وولاتەكەيدا.

فېرۆكەوانىكى ئىرانى بەخۆيوو بەفېرۆكەكەى لەشارى سلىمانى نىشتەوہو ۱۹۹۵/۵/۳۰

داواى مافى پەنابەرى لە بارەگاي نەتەوہ يەگىرتوہكان كرد لەشارى
 سلىمانى لەباشوورى كوردستان.

پرژىمى توركيا فەرمانى بە دەستەى بالاي فەتواكان دا ، بەدەر كىردنى ۱۹۹۵/۶/۸

فەتوايەك لە دژى وەرگىرانى قورئان بۆ سەر زمانى كوردى ، ھەروا
 لىكۆلىنەوہى لەسەر بىكەن ، بە ھۆى قەدەخە بوونى زمانى كوردى
 لەباكوورى كوردستانى داگىر كراو لە لاين توركيا .

بەھۆى كىشەى ناوخۆى بنەمالەى قەتەر - شىخ حەمەدى دووہمى وەلى ۱۹۹۵/۶/۲۷

عەھدى - قەتەر باوكى خۆى لەسەر كورسى لاداو خۆى كىردە ئەمىرى قەتەر
 وەك كودەتايەكى بنەمالەى ناوخۆى بوو لە وولاتەكە ئەنجامدرا.

سەرۆكى گروپى مافى مرۆڤ لە پەرلەمانى فنلەندا - ئۆلە ئەنتىلە- ۱۹۹۵/۷/۵

نامەيەكى ئاراستەى سەر كىردايەتى كورد لە ھەرىمى باشوورى كوردستان
 كرد ، كە تىايدا ناپەزايى خۆى دەر بېرى بە پىشپىل كىردنى مافى مرۆڤ لە

باشوورى كوردستانى لىكىندراو بە ئىراقدا.

بەھۇي كىشەي ئايىنى و مەزھەبى ، سەربە بۇسنىەكان ھەلسان بە
 ۱۹۹۵/۷/۱۱
 كووشتنى ۷۰۰۰ ھەزار ھاوولاتى لە ژنو مندالى ئىسلامەكان لە
 شاروچكەي سەربىنسا ، كە ئەو كات لە ژىر چاودىرى ھىزى نەتەوہ
 يەكگرتوۋەكان بوو لە ناوچەكەدا.

كۆچى دوايى نووسەرو رووناكىيرو ناودارى عەرەبى و كوردى عەلى
 ۱۹۹۵/۷/۱۳
 وەردى... شايانى باسە ئەم كەسايەتتە كەلىنىكى گەوورەي لە بوارى
 كۆمەلناسى دروست كردو پۇلى گرنگى ھەبووہ لە بەرھەمى ھەمە لايەنە
 لەنووسىنەكانىدا.

ئەنجامدانى كۆبوونەوہى پارتى ديموكراتى كوردستان و يەككەتى
 ۱۹۹۵/۸/۹
 نىشتەمانى كوردستان ، لە شارى دىبلنى پايتەختى ئىرلەندە بەسەرپەرشتى
 وولاتانى ھاوپەيمانى دۇستى كورد .

لە پىناو چارەسەركردنى كىشەي شەرى خۇ كووزى نىوانيان ، بەلام ئەو
 كۆبوونەوہى چارەي كىشەكەي لە نىوانيان ھەردوو پارت نەكرد بە ھۇي
 بەرژەوہندى تايبەتى خۇيان لە ھەرىمەكەدا ، نەك دوا پۇزى كوردو خاكى
 كوردستان...؟...!

پىدانى مافى پەنابەرى پاميارى بۇ - حوسىن كەمەل - و وولاش زاواكەي -
 ۱۹۹۵/۸/۱۰
 سەدام كەمەل - كە ھەردووكان زاواي سەركى رىمى بەعس لە ئىراق
 سەدام بوون ، لەگەل خىزانەكانيان - پەغدو پەنا - لە لايەن شانشىنى
 ئوردن - شا حوسىن - كە ھاوپەيمانى ھەمەلايەنەي سەدام بوو لە
 ئازاردانى گەلانى ئىراق بەتايبەتى گەلى كورد لە ھەرىمى باشوورى
 كوردستانى لىكىندراو بە ئىراق.

مۆركردنى رىكەووتننامەي - دۇرگىداي - نىوان پارتى ديموكراتى
 ۱۹۹۵/۸/۱۱
 كوردستان و يەككەتى نىشتەمانى كوردستان ، بەھۇي شەرى خۇ كووزى لە
 نىوانياندا لە دواي پاپەرىن .

بەلام ھەولەكان بى سوود بوو بە ھۇي لە دەست نەدانى دەسلەت و پارو
 سامانى زەوى و گوپ رايەلى نەكردنى داواكانى گەلى كوردو لە تكدردنى
 خاكى ھەرىمى باشوورى كوردستان.

۱۹۹۵/۸/۲۲ له دواى هه‌لاتنى وه‌زىرى به‌رگرى و زاواى سه‌دام حوسين ، حوسين كامل و سه‌دام كاملى برآى و خيزانه‌كانيان ، كه كچى سه‌دام بوون بو ئوردون ، كه بووه هوى شه‌وى كه سه‌دام هه‌لسى به‌گوپىنى به‌رپرسانى هه‌موو دام و ده‌زگا سه‌ربازى و شه‌منى .

به تايبهت شه‌وانه‌ى كه گوومانيان ليده‌كرا له دواى شه‌و پووداوه ... شايانى باسه حوسين كامل له‌لايه‌ن شانشىنى ئوردون ماوه‌ى نيشته‌جى بوونيان له ئوردون پيدرا له وولاته‌كه‌دا .

۱۹۹۵/۸/۲۵ له ناكاو چه‌كدارانى پارتنى كريكارانى كوردستان - په‌كه‌كه - هاتنه ناو شه‌رى ناوخوى هه‌رىمى باشوورى كوردستان له دژى پارتنى ... ئيدى تا ئيستا هه‌ر ناكوكن له كاتيكا به پيى راي - پدك - ، - په‌كه‌كه - فه‌رمانى تيكدانى شه‌و شه‌مونه‌ى كوردستانه ، راي په‌كه‌كه‌ش وايه كه پدك له سالى ۱۹۹۲ دا له ناو خاكى توركييا شان به‌شانى هيزه‌كانى سووپاى رژيمى تورك شه‌رى گه‌ريلا ده‌كات له كوردستان .

له ۱۹۹۵/۱۰/۲۰ ويستگه‌ى ده‌نگى ميديا ... شه‌م ويستگه‌يه سه‌ر به پارتنى كريكارانى كوردستان - په‌كه‌كه - بوو كه ئيستا پيى ده‌لين كوئگره‌ى گه‌ل كه‌وته كار به ريگاي مانگى ده‌ستكرد و به‌رنامه‌و نوچه‌ى ده‌گاته زوربه‌ى وولاتانى جيهان و توركييا .

شه‌م ويستگه‌يه به زمانى عه‌ره‌بى و توركى و كوردى و فارسى و زازاى و سريانى و ئينگليزى به‌رنامه‌كانى خوى په‌خش ده‌كات .

۱۹۹۵/۸/۳۰ هيزه‌كانى سووپاى په‌يمانى شه‌تله‌سى - ناتو - ده‌ستى كرد به بو‌ردوومان كردنى ناوچه‌ى سه‌ربه‌كان ، كه بووه هوى دووباره ده‌ست پيكرده‌وى گه‌فتوگووى ناشتى له نيوان شه‌ر كه‌ران له هه‌ريمه‌كه‌دا .

۱۹۹۵/۹/۴ گریدانى كوئگره‌ى چواره‌مى جيهانى ئافره‌تان ، له شارى په‌كينيى پايته‌ختى چيني ميللى ، كه چه‌ند ئافره‌تيكى كورد له هه‌رىمى باشوورى كوردستانى لكينراو به‌ئيراق ، به‌شداريان تي‌دا كرد بو پينا‌ساندى ئافره‌تى كوردو كيشه‌ى كورد به وولاتانى جيهان .

۱۹۹۵/۹/۱۱ مه‌كووكى گه‌ردوونى ده‌ستكرد - E S A - به‌هاوكارى مه‌كووكى ناساى

- ئەمەرىكى بېرەو گەردوون بەرز بوونەوہ لە بنكەى - كالىفۇرنىا - ى
ئاسمانى لە وويلايەتى فلۇرىداى ئەمەرىكا .
- ۱۹۹۵/۹/۱۵ گەمارۆى ھەمەلايەنە لەسەر ھەرىمى سەرايفۇ لادراو ھەولى بەرەو پېشېردنى
بارو دۇخەكە درا ، لە ھەمان كات ئىسلامەكان و كرواتەكان توانيان لە
ھېرشىكدا ناوچەكانى خۇيان لە ژېر دەسەلاتى سەربەكان پزگار بكنەوہ
لەناوچەكەدا .
- ۱۹۹۵/۹/۲۸ لەدواى ھەول و تەقەلايەكى چىرو لە ئەنجام پېكخراوى پزگاربخواى
فەلەستېن و دەسەلاتى ئىسرائىل رېكەووتنى ئاشتىان لە شارى ئۇسلۇ
مۇركرد بەسەرپەرشتى حكومەتى ئەمەرىكا .
- ۱۹۹۵/۱۰/۱۲ لە دواى سى ساڭ لە دانووسانى دادگايى ئەستەمبۇل بېريارى دامەزاندنى
دەزگايەكى كوردى بۇ لېكۇلىنەوہى كاروبارى پۇشنىبىرى كوردى دەرکردو
كە - شەرەفەدىن ئىلتكى - كرا بە سەرۆك لە لىژنەكەدا .
- ۱۹۹۵/۱۰/۱۵ يەكەم راپرسى لە بارەى پشنگىرى سەرەك كۆمارى پژىمى بەعسى لە ئىراق
سەدام حوسىن ، ئەنجام درا ، كە ۹۶,۹۹٪ . لايەنگىرى سەدام بوون
لەدەنگدەران ، پياو ھەبوو بلى لا...؟ .
- ۱۹۹۵/۱۰/۱۶ راگەياندىنى ھەلبۇزاردنى سەرۆكى پژىمى بەعسى لە ئىراق سەدام حوسىن ،
كە ئەو ھەلبۇزاردنە يەك كاندىدى ھەبوو ، ئەويش ھەر سەدام خۇى بوو
وبەس . ئەمەيە ديموكراتىيەتى بەعس...! .
- ۱۹۹۵/۱۰/۳۱ پژىمى بەعسى لە سوورىا لە راگەياندىنىكى پرونى كردهوہ كە ژمارەى
بېگانەكان ، واتە كورد لە سوورىا ۶۷,۶۶۵ ھەزار كەسن لە وولاتەكەدا .
بەلام زياتر لە ۱۷,۰۰۰ ھەزار كىلۇ مەتر چوار گۆشەى لە خاكى رۇژئاواى
كوردستانى پىووه لكىندراوہ لە گەل زياتر لە ۲,۵۰۰,۰۰۰ مىيۇن مروقى
كورد بە دەوولتەكەيدا .
- ۱۹۹۵/۱۱/۱ لە پىناوكۆتايى ھىنان بەكىشەو مەملانىسى شەرى نىوان پىكھاتەكانى
بۇسنەو ھىرسك و كروات ، ئەويش بەدەست پىكردنى گفتووگۇ لەبنكەى -
رايت پاترسۆنى - ئاسمانى لە نزيك شارى دايقۇن لەوويلايەتى ئۇھايۇ لە
ئەمەرىكا ، لە ژېر چاودىرى سەرۆكى بۇسنى عەلى عزەت و ، سەرۆكى

سربى سلؤبؤدان ميلؤسؤفئچ و ، سەرؤكى كرواتى فرانىو تودمان ، به پالئه پئستؤى ئئمئرئكا ، كه له ئئنجام بووه هؤى مۆركردنى رئكه ووتننامهى ئاشتى ، كه له - ۱۷ - خال پئكهاتبوو ، له سەر بؤسنه و هئرسك ، كه له يهك به لگه ننامه و - ۱۱ - پاشكۆو - ۱۰۲ - نه خشه پئك هاتبوو له هه رئمكه دا .

۱۹۹۵/۱۱/۲

تيرۆركردنى ئئندامى بئرۆكهى راميارى پارتى كارى سهر به خؤ - محمهد حه لاق - و ۱۱ - يانزه كه سى ديكه له هاورئكانئدا له سهر رئگهى نئوان بازگهى ، يا خود سئريانى تۆبزاوه كؤيه ، له لايهن چه كدارانى يه كئتى نئشتيمانى كوردستان ، هه روا يه كئك له و خوويندكارانهى كؤليژى ياسا بووه ، كه به هؤى

نه بوونى پاره و كرئى ئو تومبئيل له گه ل ئه وان وويستوو يه تى بگه رئته وه شارى هه وليئر .

هه روا له و كاتهى كه محمهد حه لاق تيرۆر كرا ، دكتور نورى تاله بانى ، كه ئه و كات سهرؤكى كؤمئتهى رئكخراوى كورد بؤ مافى مرؤقه له شارى له ندهنى پايته ختى به ريتانئا بوو ، به نامه يهك داواى له سكرتئرى يه كئتى نئشتيمانى كوردستان جه لال تاله بانى كرد ، كه به په له ليكؤلينه وه له سهر تيرۆركردنى محمهد حه لاق و هاورئكانى بكات . كه چى له گه ل ئه و كار هندا پارتى ديموكراتى كوردستان و پارته كوردستانيه كانى ديكه به به ياننامه و راگه يانندن دژى ئه و كار هه ستان ، كه يه كئتى نئشتيمانى كوردستان ئه نجامى دا بوو .

به لام بئ سوود بوو ، ئه وئيش به هؤى شه رى كورد به كووشتن دان له نئوان هه ردوو پارتى به هئزى ، پارتى و يه كئتى له هه رئمكه دا ، ئه وئيش له سهر سامان و ده سه لات و پاره ، نهك له پئناو كورد خاكى كوردستان .

جىگەي باسكردنە كە پارتى كارى سەربەخۇ لىقىكى جياكەرەو بوون لە پارتى كۇمۇنىستى كوردستان ، لە دوای كۇنگرەي دامەزاندنى پارتى كۇمۇنىستى كوردستان لە سالى ۱۹۹۲ ، لە شارى ھەولير لە باشوورەي كوردستاندا .

سەرەك ۱۹۹۵/۱۱/۴ ۱۱/۴ ۱۹۹۵/۱۱/۴
سەرەك ۱۹۹۵/۱۱/۵ ۱۱/۵ ۱۹۹۵/۱۱/۵
سەرەك ۱۹۹۵/۱۱/۶ ۱۱/۶ ۱۹۹۵/۱۱/۶

سەرەك ۱۹۹۵/۱۱/۶ ۱۱/۶ ۱۹۹۵/۱۱/۶
سەرەك ۱۹۹۵/۱۱/۲۱ ۱۱/۲۱ ۱۹۹۵/۱۱/۲۱
سەرەك ۱۹۹۵/۱۲/۱۴ ۱۲/۱۴ ۱۹۹۵/۱۲/۱۴

سەرەك ۱۹۹۵/۱۱/۲۱ ۱۱/۲۱ ۱۹۹۵/۱۱/۲۱
سەرەك ۱۹۹۵/۱۲/۱۴ ۱۲/۱۴ ۱۹۹۵/۱۲/۱۴

سەرەك ۱۹۹۵/۱۲/۱۴ ۱۲/۱۴ ۱۹۹۵/۱۲/۱۴

سەرەك ۱۹۹۵/۱۲/۱۴ ۱۲/۱۴ ۱۹۹۵/۱۲/۱۴

۱۹۹۶

لەم رۇژەدا ۱۹۹۶/۲/۱۹ ۲/۱۹ ۱۹۹۶/۲/۱۹
لەم رۇژەدا ۱۹۹۶/۲/۱۹ ۲/۱۹ ۱۹۹۶/۲/۱۹
لەم رۇژەدا ۱۹۹۶/۲/۱۹ ۲/۱۹ ۱۹۹۶/۲/۱۹
لەم رۇژەدا ۱۹۹۶/۲/۱۹ ۲/۱۹ ۱۹۹۶/۲/۱۹
لەم رۇژەدا ۱۹۹۶/۲/۱۹ ۲/۱۹ ۱۹۹۶/۲/۱۹

هەروا لە رۆژى ١٩٩٦/٢/٢٠ عودەى سەدام چوو لە هەردوو خوشكەكانى رەغدەو رەناو دواى لێکردن ، كە لەسەر يادداشتى لێك جياواز بوونەوهيان لەگەڵ حسين كامل و سەدام كامل مۆربكەن .
بەلام لەوكاتەدا رەغدە وويستى بەرگرى لە هاوسەرەكەى حسين كامل بكات ، بەلام دواى ئەو ئەو گرێبەستەى جيابوونەوهيان مۆر كردوو گوتى :-
هەرچى لێيان دەكەن من پەيوەندىم پێووهى نيبه و سەداميش ئاگای لەوكارە نەبووه ، كە عودەى و بنەمالەكەى پێى هەلسان لە شارى بەغدا .

١٩٩٦/٢/٢٣ لە دواى سى پۆژ لە گەڕانەوهيان بو ئىراق ، لە ئوردن حوسين كامل و سەدام كاملى براى لە پووبەرووبوو ئەوئەيهكى توندى نيوان ، حوسين كامل و چەكدارانى رەوانەكراو بۆسەر حوسين كامل ، لەئەنجام هەر هەموويان كووشران ، دواى لێكجياکردنەوهى خيزانەكانيان رەغدەو رەنا ، كە كچى سەدام بوون .

١٩٩٦/٢/٢٣ مۆركردنى ريكەوتننامەى سەربازى لە نيوان رژيمى تورك و دەوڵەتى ئيسرائيل ، لەپیناو گۆرینەوهى زانیارى سيخورى سەربازى ، لەپیناو گەمارۆدانى بزوتنەوهى رزگاربخوازی كورد لە سەر خاكى كوردستان ، بەتایبەتى لە سەر جموو جۆلى پارتى كريكارانى كوردستان P.K.K بهيارمەتى ئيسرائيل بۆ رژيمى توركيا لە باكورى كوردستان .

١٩٩٦/٢/٢٨ كۆچى دواى كەسايەتى رويسيا و شاعیری ناودارى جیهانى - برۆدسكى - خاوهنى خەلاتى نۆبلى لە ئەدەب وەرگرتوو ، لەلایەن دەسەلاتى رويسيا ئازار دەدریست و رويسيا بەجۆى دىلى ، دواى ئەو لە ئەمەريكا جینشین دەبیست و لەدواى مردنى تەرمەكەى لەگۆرستانى - سان - مايكل لەشارى بندقیه نيزراوه .

١٩٩٦/٣/١٣ گریسدانى كۆنگرهى لە ناوبردنى تیرۆر لەشارى شەرمشێخى میسرى بە ناوى - كۆنگرهى دروست كردنى ناشتى - لەپیناو كەپکردنەوهى توورپه پزيمى ئيسرائيل ، كە ئەمەريكا پشتگیری لێدەكات .
كە ٢٩ لەسەركرده و نووينهري وولاتانى جیهانى بەشداریان تیدا كرد ، بە

سەركردايەتى ھاوبەشى سەرۆكايەتى سەرۆكى ميسرو ئەمەرىكا . كە
سورىيا لوبنان نامادى خۇيان لەبەشدارى كوردنى كۆنگرەكە رەتكردەوہ
لە ناوچەكەدا .

سەرەك وەزىرانى توركييا مەسعوود يەلماز لە لىدوانىكى رۇژنامەوانى ۱۹۹۶/۳/۲۲
پايگەياندا ، كە كىشەى كورد لە توركييا بەزۆرى زۆردار چارەسەر ناكىت ،
بەلكو دەبى بەرەفتارو كردهوى مرقانە بىت لە وولاتەكەدا .

لە شارى واشنتونى پايتهختى ئەمەرىكا خۇپيشاندانىكى گەورە لەلايەن ۱۹۹۶/۳/۲۹
كوردو ئەرمەن و يۇنانىەكان ئەنجامدرا ، دژى سەردانەكەى سەرەك
وەزىرانى توركييا - سلىمان دىمىرل - بۇ ئەمەرىكا .

ئەويش بەھوى كارە نامرۇقاتىەكانى دەسەلاتى عوسمانى و پزىمە يەك
لەدواى يەكەكانى توركييا ، بەرامبەر بەكوردو ئەرمەن لەباكوورى
كوردستانى داگىر كراوى ژىر دەسەلاتى ئىمپراتورىيەتى عوسمانى كۆن و
رژىمى توركيياى نوئى لە ھەرىمەكەو ناوچەكەدا .

دواى ئەوہى ھىزەكانى سووپاى تالىبان گەيشتنە نزيك شارى كابوولى ۱۹۹۶/۳/۳۱
پايتهختى ئەفغانستان كۆبوونەوہىەكيان ئەنجامدا ، كە ۱۵۰۰
لەلايەنگرانى بزوتنەوہى تالىبان بەشداريان تىداكردو لەو كۆبوونەوہىە -
مەمەد عومەر - تالىبان - بە كۆى دەنگ ھەلبژىردرا بە ئەمىرى
بزوتنەوہى تالىبان و بەرەسمى كرا بە ئەمىرى موئمنىن لە وولاتەكەدا .

پزىمى توركييا ھىرشىكى بەفرراوانى سەربازى بە ۵۰۰۰ ھەزار سەرباز ۱۹۹۶/۴/۵
كردە سەر ھىزەكانى پارتى زانى پارتى گرىكارانى كوردستان P . K . K
ناوچەكانى پارىزگاي دياربەكر بەپشتىووانى ھىزەكانى فرۇكەى جەنگى لە
باكوورى كوردستان .

دامەزاندنى - وەقى چاندو لىكۆلىنەوہى كوردى - لە توركييا كە بەيەكەم ۱۹۹۶ / ۴ / ۸
پىكخراو دادەنرىت لەسەردەمى دواى كەمالىەكان لە توركييا ، كە بە
شيوہى ياساى ھاتىتە دامەزاندن وناوى كوردى تىدايىت ... لەھەمان
رۇژ ھىزەكانى سووپاى توركييا ھىرشيان كردە سەر پىگەكانى P . K . K

لەپارىزگای دياربەكرو دەورووبەرى لە باكوروى كوردستان.

۱۹۹۶/۴/۱۰ لەكۆنگرەى شەشەمى لىكۆلىنەوهرانى خۆرەلەتى ناوهراسەت لەعەمانى پايەختى ئوردن ، دكتور مەحمود عوسمان ، وتارىكى لەبارەى بارى بارو دۆخى داهااتوى كوردستان بەتايبەتى باشوورى كوردستان خوويندەوہ بۆ كۆنگرەوانان .

۱۹۹۶/۴/۱۱ پزىمى شانشىنى ئوردن پزىگەى دا بە ئۆپۆزىسيۇنى ئىراق و پارتە كوردستانىەكانى باشوورى كوردستانى لىكئراو بە ئىراق و ماوهدان بە كردنەوہى بارەگا لە پىناو بەرەو باشردنى پەيوەندىەكان لە ناوچەو جىهاندا .

۱۹۹۶/۴/۱۱ پزىمى شوقىنى تورك لە راگەياندىكى فەرمىدا پوونى كردەوہ ، كە تاكوو چەكدارىكى پارتى كارىكارانى كوردستان P . K . K لەسەر خاكى توركىا مابىت ، هيرشەكانى سەربازى بەردەوام دەبىت بۆ سەر كوردەكان لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۹۶/۴/۱۷ ھىزەكانى سووپاى ئەمەرىكا كۆمارى ھايتىيان جئ ھىشت ، كە تاكوو ئىستاش ھايتى لە بارو دۆخىكى نالەبار پەرە دەسىنئ بەھۇى كىشەى دەسەلاتداران و پارتە جىاجىاكان لە وولاتەكەدا .

۱۹۹۶/۵/۲۴ ھەلبژاردنى بەناو ئەنجومەنى نىشتمانى لە ئىراق ، كە سەركرديەتى پزىمى بەعس لە ئىراق دايمەزراندبوو ، تەواوى كورسىەكانى داگىر كردبوو . بئ ئەوہى ھىچ بەرھەلستكارو كەسئك بتوانئ بئئ لەل و تەواوى ملكەچى پزىمى بەعسى لە ئىراق بوون ، بەتايبەتى سەدامى دكتاتور لە سەرئىراقدا .

۱۹۹۶/۵/۳۱ پىكخراوى مافى مرؤفە لە ئەمەرىكا خەلاتى پزىلئىنانى پىشكەش بە نووسەرى ناسراوى كورد لە باكوروى كوردستان - يەشار كەمال - كرد ، ئەوئش بە بۆنەى بلاو كردنەوہى كئىبە بەپىزەكەى - بە ناوى سەربەستى بىروپا - لەنىوان دەسەلات و كۆمەلگا دا .

۱۹۹۶/۶/۱ بەستنى يەكەم كۆنگرەى پىكخراوى - وەققى چاندو لىكۆلىنەوہى كورد - لە شارى ئەستەمبۆلى توركىا ، بەھەلبژاردنى دەستەى نوئى پىكخراوہكەو

دەست بەكار بوۋىنى لە پېناو خىزمەت كىردن لە ھەموو بوارە جىيا جىياكاندا .

۱۹۹۶/۶/۱۶ پەلاماردانى سەرەك عەشىرەتى سوورچى - حوسىن ئاغاي سوورچى - گوندى - كەلەكىن - ى ، سەر بەناھىيەى ھەرىرى سەر بەقەزاي شەقلاۋەى پارىزگاي ھەولير لە باشوورى كوردستان .

جىگەى باسكردنە كە حوسىن ئاغاي سوورچى و بنەمالەكەى رۆلى گىرنگيان ھەبوو لە ھەلسوراندى كارو بارى ناوخۆى ئىراق ، بە تايبەتى وويلايەتى مووسل . كە عومەر ئاغاي بىراى سىكرىرى كۆمەلەى گەلان بوو ۋە ئاگادارى ھەموو رووداو بىرارو رىنمايەك بوو ۋە كات و دواى لكاندى باشوورى كوردستان بەئىراقىشەو .

لىرەدا پەيوەندى لە نىوان پارتى دىموكراتى كوردستان بە سەركرىدەى مەسعود بارزانى و عەشىرەتى سوورچى بەسەركرىدەى حوسىن ئاغاي سوورچى ، بەرەو ئالۆزى ھەنگاوى دەنا ، بە تايبەتى لەكاتەى كە شەرى خۆكۆزى و كورد كۆزى لە نىوان پارتى و يەكەتى و اىكرد كە برا لەگەل براو باوك لەگەل كوور و ئامۇزا لەگەل ئامۇزا و خىزم لەگەل خىزم و برادەر لەگەل برادەر ، جگە لە عەشىرەتەكانىش بىكەنە دوژمەنى يەكترى و دروشمى - فەرق تسوود - يان بە كارھىنا لە پېناو بەرژەۋەندى تايبەتى كەسايەتى و بنەمالە و كوورسى و پارەو پارتەكەو دەسەلات .

كە ئەمەش يەكك بوو لە ھۆكارانە كە لە ۱۹۹۶/۶/۱۰ حوسىن ئاغاي سوورچى سەردانى سىكرىرى يەكەتى نىشتىمانى جەلال تالەبانى دەكات لە شارى ھەولير ، لە بەر ئەۋەى ئەۋ كات ھەوليرو سلىمانى و بەشىك لە كەركوك لە دەست يەكەتيدا بوو لە ھەرىمەكەدا .

لە دواى گەرانەۋەى لەلای جەلال تالەبانى و لە رىگا رىگەيان لى گرت . بەلام دواى ئەۋە چوونە گوندى سىپىك و داۋاى لىبوردىيان لىكرد ... بەلام دواى ئەۋە بەنەخشەيەكى دارىژراۋ توانىيان لە ۱۹۹۶/۶/۱۶ حوسىن ئاغاي لە گوندى كەلەكىن بكوژن لەگەل چەندىن خىزم و كەسوكار لە عەشىرەتەكە .

دەست لەكار كىشانەۋەى سەرەك كۆمارى بۆسنەو ھىسك ، بەھۆى تاۋانبار ۱۹۹۶/۶/۳۰

کردنى بەكۆشتىنى بەكۆمەل ، لە ئاكامى شەرى نەژادى و مەزەب ئاينى ناوخۆيى لە وولاتەكەدا .

۱۹۹۶/۷/۶ لە شارى بۆنى پايتهختى ئەلمانىا ، كۆنفرانسىكى نيودەوولەتى ئەنجامدرا ، لە ژىر ناوى - ئاشتى بۇ كوردستان - كە پىكخراوەكانى - مېدىكۆو ئىنترناسىيۇنال و ئەنستوتى كوردى - لە پارىسو بانكى ھانۇفەر بەشداريان تىدا كرد ، لەگەل ئەندامانى پەرلەمانى باكورى كوردستان لەھەندەران ، لەپىناو بەرو باش بردنى بارى كورد لە كوردستان و چارەى كىشە ھەلوواسراوەكان .

۱۹۹۶/۷/۱۹ پىشپىكى يارىيەكانى جامى جىھان - ئۆلەمپىيات - لەشارى ئەسىنارى پايتهختى يۇنان ، ئەنجام دراو بەردوام بوو تاكوو ۸/۴ ى ھەمان ساڻ . لە نيوان ھەموو يانە وەرزشىيەكانى وولاتانى بەشدار بوو لە جىھاندا .

۱۹۹۶/۷/۲۵ مۆركردنى رىكەووتنامەى نوپى ھاوكارى درووستكراوى سەربازى و جەنگى لە نيوان پزىمى توركيوا ئىسرائىل لە ناوچەكەدا .

۱۹۹۶/۷/۲۹ ھىزەكانى سووپاى داگىركەرى پزىمى بەناو ئىسلامى لە ئىران بە ۲۰۰۰ سەربازو ۲۰۰ ماشىن و فرۇكە ھىرشىيان كرده سەر بازگەى سەلام لە نزيك شارى سلىمانى لە باشورى كوردستان ، ئەويش بۇ لىدانى بنكەو بارەگاكانى پارتى ديموكراتى كوردستانى لكىنراو بە ئىران لە ھەرىمەكەدا ، بەلام بۇ پوژى دوايى ھىزەكانىيان كشاندەوہ لە نزيك شارى سلىمانى و كۆيە ، لە دواى جىبەجىكردنى مەرامەكانىيان .
كە ئەمەش ھۆكارىك بوو لە ھۆكارەكانى كىشەو مەملانىنى نيوان پارتى و يەكەيتى لە ھەرىمى باشورى كوردستان .

۱۹۹۶/۸/۱۷ خوولى سىيەمى شەرى ناوخۆى شەرى خۇكووژى لە نيوان پارتى ديموكراتى كوردستان و يەكەيتى نىشتمانى كوردستان لەدەووروبەرى پارىزگاي ھەولير دەستى پىكردەوہ ، كە بووہ ھۆى كارەسات لىكەوتنەوہ لە ھەموو بوارە جىاجىياكان لە كوردستان بەتايبەتتى لە بوارى نەتەوہيى و نىشتماندا .

۱۹۹۶/۸/۲۶ مۆركردنى پەيمانى نيوان پزىمەكانى توركيوا ئىسرائىل لەپىناو ھاوكارى

سىخووپى ، بەتايىبەتى لە پىنگەي مانگى ئاسمانى دەستكرد بۇ ۋەرگرتنى زانىبارى لەسەر بزوتتەنەۋەي پزگاربخوازى كورد بەگشتى و پارتى كرىكارانى كوردستان P .K.K لەباشوورو باكوورى كوردستانى لكىنراو بەئىراق و توركىا لە ناۋچەكەدا .

۱۹۹۶/۸/۳۱ بە ھۆى كىشەي نىۋان پارتى دىموكراتى كوردستان و يەككەتى نىشتىمانى كوردستان و پشتگىرى كردنىان لە لايەن پزىمەكانى ئىران و توركىا و بە پاراستنى بەرژەۋەندى تايىبەتى لە دەسەلات و سامان بۇ ھەرىكەيان لە لايەن ھەوى دىكە ، كە ئەنجامى بوو ھۆى ئەۋەي كە خولىكى دىكەي شەپرى ناۋخۆى نىۋانىان ھەلگىرسىتەۋە ، كە لە ئاكامى ئەۋ شەپرە دژۋارەداۋ بوو ھۆى ئەۋەي كە باشوورى كوردستانى لكىنراو بە ئىراق ، دابەش بگرىت لە نىۋان دوودەسەلاتى رۇژئاۋاۋ رۇژەھەلات لە ھەرىمى باشوورى كوردستان و دوستكردنى ئەۋ دوۋ ئىدارە كوردىە لە ھەرىمى باشوورى كوردستان .

۱۹۹۶/۹/۱۲ لەئەنجامى ھەۋلەكانى - رىنس شاتلىر- كە وويستى موۋشەكىك دوست بكات ، بۇ ئەۋەي لە ئاھەنگىك بەكارى بىنى ، بەلام لەكاتى كاركردنى لەسەر موۋشەكەكەۋ ، لە ئاكام لەناكاۋ تەقىەۋە بەھۆى ھەلەي ھونەرى لە ئەنجام ھەردوۋ دەستەكانى لەدەست دا .

۱۹۹۶/۹/۱۴ ھەلبىژاردنى دەستەي سەرۋكايەتى دەسەلاتدارى لە بۇسەنەۋ ھەرسك لە ھەرىمى بەلكان ئەنجامدرا ، بەدەست نىشانكردنى سى سەركردە لە پىككەتەكانى گەلانى وولاتەكە ، بۇ دەستەي سەرۋكايەتى كردنى وولات و دەست نىشانكردنى ئەندامانى پەرلەمان و ئەنجوۋمەنى ۋەزىران لە ناۋچەكەدا .

۱۹۹۶/۹/۱۸ بە ھۆى ئالۋزى و نالەبارى بارودۇخى ھەرىمى باشوورى كوردستان و كوردستان بەگشتى ، لە شارى پارىسى پايتەختى فەرەنسا سىيەم كۇنگرەي نىشتمانى كوردستان لە لايەن جواد مەلا كرايەۋە ، كە سەرۋكى كۇمەلەي مافى مرقى لە فەرەنسا- پىترس پىرس- وتارى خوۋىندەۋە ، ئەۋىش بەپىككەننى كۇمىتەي يەكگرتنى ھەر چوار كۇنگرەي كوردستان لەدەرەۋەي وولات- كۇنگرەي نىشتمانى كورد ، كۇنگرەي گەلى كوردستان

- ، كۆنگرەي نەتەوھىي كورد ، كۆنگرەي نىشتىمانى كورد لە ئەمەرىكا .
- 1996/9/21 سەرکردايەتى پزىمى بەعسى لە ئىراق ، داوايەكى ھاوكارى ئاراستەي توركيا كرد ، كە ھاوكارى تەواوى بكات لە پىناو ھىمىن كوردنەوھى بارودۇخ لە ھەرىمى باشوورى كوردستان و گەمارۆدانى پارتى كرىكارانى كوردستان P.K.K لە پىناو گەمارۆدان و لەناوبردى لە ھەرىمەكەدا .
- 1996/9/27 جولاىنەوھى تالىبان و ئوسامە بن لادن ، شارى كابوولى پايتەختى ئەفغانىستانيان داگىر كردو- نجىب اللە- ى سكرتيرى گشتى پارتى كۆمونيستى ئەفغانىستانيان لەناو برد بە پشتىووانى ئەمەرىكا ، كە دوا سەرۆكى دەسەلاتدارى كۆمونيستەكان بوو لە وولاتەكەدا ، ئەويش بە پشتىووانى لىكردى لە لاين ھىزەكانى سوپىاى سوورى يەكەيتى سۆقىتەي پىشوو لە و كات لە وولاتەكەدا .
- 1996/10/6 سەرەك كۆمارى لىبىيا - سەرھەنگ موعەمەر قەزافى- لە كۆنفرانسىيى پوژنامەوانى ھاوبەشىدا لە گەل سەرەك وەزىرانى توركيا- نەجمەدىن ئەربەكان- لە تەرابلسى پايتەختى لىبىيا ، لە ئەنجام دا ووتى:-
- كورد پىويستە خاوەن دەوولتەي سەربەخۆى خۆى بىت... شايانى باسە لەبەر ئەو وتەيە پزىمى توركيا لە دواى گەرانەوھى سەرەك وەزىران بالويزى خۆى كىشايەوھ لە لىبىيا .
- 1996/10/13 لە ئاكامى شەپرى نىوان پارتى ديموكراتى كوردستان و يەكيتى نىشتىمانى كوردستان ، لە ھەرىمى باشوورى كوردستان و بە پەلاماردانى يەكترى جا بە ھەر نرخىك بىت لە بە لە ناوبردى يەكيان بەرامبەر ئەويدىكەيان لە گۆرەپانى كوردستان ، و لە ناوبردى ماف و داھاتووى كورد لە ھەموو بوارەكاندا ، بە تايبەتەي لە ھەردوو بوارى نەتەوھىي و نىشتىمانىدا ، لە كوردستان بە گشتى و لە باشوورى كوردستان بە تايبەتدا .
- ئەوھ بوو لە شەوى ۱۳--۱۴/ ۱۰ ، يەكيتى نىشتىمانى كوردستان ، لە دواى بە دىل گتنى ۴۶ چل و شەش پىشمەرگەي پارتى بە بەر چاوى دانىشتووانى قەزاي رانىھى سەر بە پارىزگاي سلىمانى گوللە باران كران ، ... بە داخوھ ئەو كارە دەبووايە بەرامبە بە داگىر كەرانى گەلى كوردستان بكرابايە نەك ... بەلام ؟... !..

ھەرىم بۆنەۋە ئەنجومەنى نىشتىمانى كوردستان بە بىرئارى ژمارە ۳۱/ لە ۱۹۹۷/۱۱/۶ دا دەر چوۋە ، ئەۋىش بە بىرئارى دەستگىر كردنى ، كۆسەرەت رەسول عەلى و مستەفا سەيد قادر ، كە ئەندمانى بىرۆكەى رامىارى سەرکرداىەتى يەكئىتى نىشتىمانىن ، ئەۋىش بە پىپى مادەى ۱/۴۰۶ لە ياساى سزادانى ئىراقى كە سزای لە سىدارە دانە .

ھەرۋا لە گەل چەندىن برگە و خالى دىكەدا .

ئەمەيە گەياندىنى گەلى كوردستان بە مافە رەواكانى و گىشتن بە رىزى وولاتانى دىكەى جىھان . ئەمەيە پاداشت كردنەۋەى كورو كچى ئەنفلكرامى كورد و تۆلە سەندنەۋەيان ؟...!.

۱۹۹۶/۱۰/۲۱ سەرۆكى پارتى دىموكراتى كوردستان بەرىز مەسعود بارزانى بەرەو شارى سلۆپى توركىا بەرىكەۋوت ، بۆ ئەۋەى لە گەل نوۋىنەرى ئەمەرىكا و توركىا كۆبىتەۋە ، لەبارەى بارودۇخى شەپرى خۆكوۋزى لە گەل يەكەيتى نىشتمانى كوردستان و ھىۋر كردنەۋەى بارودۇخەكە لە ھەرىمى باشورى كوردستان .

۱۹۹۶/۱۰/۳۰ لەدۋاى گرتنەبەرى رامىارىەتى چاكسازى و ھەلگەرانەۋەى ئەۋرامىارىەتە بەپىچەۋانە و بەرەو وىرانكارى لەلايەن دەسەلاتى سۆقىت ، بەتايبەتى لەلايەن مىخائىل گورباتشۆف ، ئەكادىمى پروسى بەناۋبانگ - نىتشافىف - سەرۆكى مەلبەندى توۋىژىنەۋەى ئەتۆمى بەدەستى خۆى خۆى كوۋشت ، جىگەى باسكردنە كە ئەم كارەش لە دژى بەلاۋەنانى زياتر لە ۲۰ مىليۇن زاناي ھەمەجۆر لە بۋارەكانى ئابورى و رامىارى و سەربازى و ئەتۆمى و كۆمەلايەتى و رۆشنىبرى ، كە تەنيا ناويان لەسەر پەر مایەۋە و بەرەو ھەژارى ھەنگاۋ دەنن لە وولاتەكەدا .

۱۹۹۶/۱۰/۳۱ بە ھۆى كىشەى نىۋان ھەردوۋ پارتى دەسەلاتدارى كورد لە باشورى كوردستان - يەكەيتى نىشتىمانى كوردستان و پارتى دىموكراتى كوردستان - بەردەۋام بوونى ئەو كىشەيە تا گەيشتە قۇناخى شەپرى كورد كوۋزى ، لە پىناۋ بەرژەۋەندى تايبەتى ، كە ئەۋىش خۆى لەسى تەۋەر دەگرت :- دابەشكردنى دەسەلات - دابەشكردنى سامان - دابەشكردنى

پارهو له شیوهی پاره وهك داهات و گومرگهكان .

که ئەمەش بووه هۆی ئەوهی که ئەمەریکا و بەریتانیا و تورکیا کاری ناوېژوووانی ئەنجام بدەن و له ئەنجام ریکهوتنی نیوان ئەم دوو پارتە مۆزکرا و بووه هۆی ئەوهی که جی پیگهی رژیمی تورکیا له کوردستان به هیزبیت به پیکهینانی هیزیکی هاوبەش له نیوان تورکیا و ئاشووریهکان و هندی بی لایهنی کورد به چاودیریکردنی شەڕ وەستان که ریکهوتنه کهش دوو برگه ی سهرهکی له خۆ دهگرت ئەویش :-

١ - ناوزه نەدکردنی پارتی کریکارانی کوردستان - په که که - به ریکخواهیهکی تیرۆستی .

٢ -- چۆلکردنی خێوه تگاگان له کوردستان - واته له ههریمی باشووری کوردستان ... به هۆی ئەو ریکهوتنهش ، تورکیا تووانی هیزی سهربازی خۆی له ههریمی باشووری کوردستان به هیز بکات و چه نندین بارهگا و بنکهی له شاخهکان بکاتهوه له ناوچه جیا جیاکان له پارێزگاکانی ههولێرو دهۆک و سلیمانی ... که ئەمەش کاردانهوهی باشی نه کرده سهه داهاتووی بزوتنهوهی رزگاری کورد له ههریمی باشووری کوردستان .

1996/11/1

بۆیه کهم جار که نالی ئاسمانی تهله فزیۆنی ئەلجهزیره په خشی خۆی به زمانی عه ره بی له شاری دهوحه ی پایتهختی قهتهر بلاو کرده وه به ره و ناوچه و جیهان ... ئەم که ناله له پۆژی بلاو کردنه وهی په خشی خۆی به جیهاندا ، پۆلی سهرهکی گرنگی هه بوو له شکاندنی راگه یاندن له وولاتانی عه ره بی و ئیسلامی و جیهان .

له هه موو پرۆگرامه جیا جیاکانی پامیاری و ئابووری و کۆمه لایه تی و توویژینه وه و پۆشه نبیری و ده رخستنی راستیه کان به به رگری کردن له عه رب و ئایینی ئیسلام و نیشتیمانی عه رب و پالپشتی لی کردن سه ره پای ده رخستنی چه نندین لایه نی دیکه ی دژ به عه رب و نه ته وهکانی دیکه و وولاتانی جیهان ، له هه موو بواره جیا جیاکان و بۆته جیگه ی په خنه و سه رنج راکیشان له لایه ن دۆست و دووژمنانهکانی له وولاته جیا جیاکانی

جىھاندا .

1996/11/16 بۇ يارمەتى دانى گەلى كورد لە ھەرىمى باشوورى كوردستان، پىكخراوى نەتەو ە يەكگرتوۋەكان / ۱۱مىليۇن دۇلارى كۆمەكى مروفايەتى پىشكەش بەھەردوۋ دەسلەتلى پارتى و يەككەتلى كرد لە باشوورى كوردستان ، بەھوى بارى ناھەموارى ئابوورى خەلكەكە و ئاۋەدان كوردنەو ، ... بەلام ئەو برە دۇلارە پارىيە لەشەپرى خۇكوورژى خەرج كرا نەك يارمەتى دانى گەلى كوردستان...؟! .

1996/12/2 لە دوای وتوۋپىژىكى ستراتىژى دوو پوژى لە نىۋان پژىمى توركىياو ئىسرائىل رىكەووتنىكى سەربازى مۇركرا ، لە پىناۋ ھاوكارى و گۆپىنەو ەى زانىبارى سىخووپى سەربازى لەبارەى بزوتنەو ەى پزگاربخوانى كورد بەگشتى و باكوورى كوردستان بەتايىبەتى، ئەویش بە چاودىرىكردنى جموجۇلى پارتى كرىكاران كوردستان P.K.K لە باكوورى كوردستانى لكىندراۋ بە توركىيا .

1996/12/5 لە پارىژگای كرمانشا لە ئىران خۇپىشاندانىكى گەوورە ئەنجام درا دژى ھەلس و كەوتى نالەبارى پژىمى ئىسلامى لە ئىران بە بۇنەى كۆچى دوایی - مەلا رەببىعى - كە بوو ەھوى شەھىد بوونى چەندىن ھاۋولاتى لە لايەن ھىزەكانى پۇلىس و دەزگای ئىتلاعات لە شارەكەدا .

1996/12/12 مۇركردنى بەلگەنامەى- لىۋتۆ- ى نىۋان وولاتانى مەزنى ئابوورى لەپىناۋ بەرەنگار بوونەو ەى پىسبوونى ژىنگە ، بەتايىبەتى لە لايەن وولاتانى تۋانادارى ئابورى ، كە ئەمەرىكا و ئەلمانىا و يابان و فەرەنسا و بەرىتانىا و ئىتالىا و رۋوسىا و چىن دەگەرپىتەو ە ، بەھوى بوونى كارگەى بەرھەم ھىنەرى ھەموو جۇرە كەلوپەلىكى مەدەنى و سەربازى و كارلىكردنى لەپىس بوونى ژىنگە لە جىھاندا .

1996/12/18 ھونەرمەند و گۇرانى بىژى ناۋدارى كورد خاتوو - ئايشەشان - لە باشوورى كوردستان كۆچى دوایی كرد كە لە داىك بووى باكوورى كوردستانى ژىر دەسلەتلى توركىيا ، بە ھوى ئاۋارەى و دەربەدەرى لە باكوورى كوردستان و نىشتەجى بوونى لە باشوورى كوردستان .

جىڭگەي باسكردنە كە خاتوو
 ئايشەشان لە سالى ۱۹۳۸ لە
 شارى دياربەكر لە
 بنەمالەيەكى ناسراو خانەدان
 چاوى بە جيهان ھەلھيناوہ ،
 بنچەكەي بۇ حاجيەخانى
 داىكى دەگەریتەوہ بۇ ھۆزى
 حاجى مستەفا بەگ لە
 نەرزەرۆم ، بەلام ئوسمانى
 باوكى سەر بە ھۆزى جەبرى
 ناسراوہ .

لە سالى ۱۹۵۸ ئەو سالە بوو كە بۇ يەكەمجار ئايشەخان ئەو گۇرانيانەي
 كە لە ئىوارە ھونەرئەكەنى ديوەخانەوہكەيانەوہ فيرى ببوو ، ئەويش لە
 دانىشتنىكى ژئانەوہ پيشكەشى كرد ، لەم رۆژەوہ ئەم خاتوونە ھاتە ناو
 جيهانى ھونەرى كوردیەوہ و دەستی بە گۇرانی وتنکرد .

دواى ئەوہ ئەم خاتوونە لە سالى ۱۹۶۳ دەچیتە شارى ئەستەمۇل و لەو
 شارەدا بوو كە ناوبانگى پەيدا كرد و پلەو پایەكى بەرزى بە دەست ھینا ،
 بە تايبەتى دواى ئەوہى كە كاسیتىكى گۇرانی بە زمانى كوردى و توركى
 تۆماركرد ، و تاكوو سالى ۱۹۹۴ ھەر لە شارى ئەستەمبۇل ژيانى بەسەر
 بردوہ ،

سەرۆكى ئىران ھاشمى رەفسەنجانى سەردانى توركيای كرد ، ئەويش ۱۹۹۶/۱۲/۱۹
 لەپینا و دارپشتنەوہى نەخشەى نوئى لەبارەى بارو دۆخى باشوورى
 كوردستان ، بەتايبەتى بارى كورد لە پۇژھەلات و باكورى كوردستان
 بەگشتى و خوئامادەكردن بۇ بەرەنگار بوونەوہى ھەر پووداويكى كار
 لەدەسەلاتەكانيان بكات ، جگە لە پەيوەندى ئابوورى و ديبۇماسى و ئاينى
 نيوانيان ، گەر چى لە بنەپەتا دژى يەكترن .

بلاوكردنەوہى پینمايەكى زانستیانەى ئەنجومەنى ئاسایشى پژیمی ۱۹۹۶/۱۲/۲۱
 تورکیا بەسەر دام و دەزگا پەيوەنددارەكانى تورکیا ، ئەويش بەكۆترول
 كردنى مندال بوونى كوردەكان لە ناو وولاتى تورکیا .

چونكى بە يېنى ئەو راپۇرتە لە سالى ۲۰۲۵ ژمارەى دانىشتووانى كورد زياتر دەيىت لە ژمارەى دانىشتووانى تورك لە توركيە ، ھەر چەند ئىستا ژمارەى دانىشتووانى كورد كەتر نىە لە تورك ، گەر بەراوردىكى زانستىانە لەسەر پىك ھاتەكانى دانىشتووانى توركيە بكرىت لە وولاتەكەدا .

۱۹۹۶/۱۲/۲۹ كۆتايى ھاتنى شەپرى ناوخۆ لە وولاتى گواتىمالا ، كە ئەو شەپرە ۳۶ سالى خاياند لە نيوان ھىزەكانى سووپاي دەسەلات و چەكدارە چەپرەوھەكان ، ئەويش بە ھەول و تواناي رېكخراوى نەتەوہ يەكگرتووهكان لە وولاتەكەدا .

۱۹۹۷

۱۹۹۷/۱/۶ سكرتېرى پارتى ديموكراتى كورد عەبدولكەرىم مەمۇلە بەيروتى پايئەختى لوبنان ، برسكەيەكى پىرۇزىيەى بەبۇنەى دامەزاندنى سووپاي ئىراق ، ئاراستەى سەرۆكى پزىمى بەعسى لە ئىراق سەدام حوسىن كورد داواى سەرکەووتنى لىكرد ، گەرچى سووپايەكى داپلۇسىنەرو وىزانكەرى خاكى ھەرىمى باشوورى كوردستان بوو لە ھەموو كاتىكدا .

۱۹۹۷/۱/۹ كۆچى داوى شاعىرو نووسەرى ناودارى كورد مامۇستا - شىخ ھەسىب شىخ ەلى شىخ ەبەدولرەھمان قەرەداخى - ناسراو بە - ھەسىب قەرەداخى - شايانى باسە ئەو شاعىرە بەھرەدارە لە سالى ۱۹۲۹ لەخىزانىكى ئايىنى و زانست ئەدەب لە گوندى - سوولە - لە ناحىەى قەرەداخ لە پارىزگاي

سلىمانى لە ھەرىمى باشوورى كوردستان چاوى بە جىهان ھەلھىناوہ . لە بنەمالەيەكى ئايىنى و راضىتى . كە دەگەرىنەوہ سەر بنچەى مەردۇخىەكان .

دوای ئەوه قووناخهکانی خویندنی سهرهتایی له قهره داخ و ناوهندی له شاری سلیمانی تهواو دهکات . دوای ئەوه به هۆی باری ژیان و رامیاری ناتوانی له خویندن بهرهوام بییت و له سالی ۱۹۵۷ له کارگهی چمهنتوی سهرچنار دادهمزریت تاکوو خانهنشین دهکریت .
 ئەم شاعیرهو کهسایهتیه کورده له نووسینی سهر بهرهوام دهبییت تا مالئاوایی له گهل و نیشتیمانهکهی دهکا له ههریمهکهدا .

سهرۆکی رژیمی بهعس له ئیراق و سهرهك كۆمارو ئەمینداری پارتی بهعس سهدام حوسین له په یووهندیهکی تهلهفونیدا له گهل پارێزگاری ئه و کاتهی کهرکوک بهناچارکردن له به عهره بکردنی ناوچه کهو کردنیان به عهره ب .
 جینگهی ناماژه پیکردنه که به عهره بکردن ببوه موتکهیهک به

۱۹۹۷/۱/۱۲

بهرۆکی کوردانی به توندی گرتبوو ... ههره شهی له پیک هاتهی نه ته وهی کۆمه لگای کوردستان ده کرد له ههریمی باشووری کوردستان و باکووردا ... که ده قهریکی به رفراوانی ئەم کوردستانهیه ... ههر له ئەزه له وه خاکی کوردستانه و ههر گیز خه لکانی دیکه ی لی نه ژیاوه ... له بهر ئە وه رژیمی به عس به مه به سستی پاکتاوی ره گهزی و رامیاریه تی عاره باندن چه ندان بریاری ده رکرد .

که جیاوازی گه وهی له نیوان هاو لاتیان چیده کرد به تایبه تی به رامبه ر به پارێزگای کهرکوک و هه لئوه شانده وهی بوونی میژوویی و جووگرافی و گۆرینی دیموگرافیای ئەم پارێزگایه له هه موو بواره کان ، له وانه ش بریاری ۸۵۰/ له بهر واری ۱۹۸۸/۱۱/۲۷ و بریاری / ۱۹۹ / له ۲۰۰۱/۹/۶ و له چه ندین ته وه ریک ده سستی به جی به جیکردنی خواست و نیازهکانی خۆی

کرد بۇ ئاسانكارى لەجى بەجىکردن ئەويش :-

۱- دەرکردن و كەمكردنەوہى كورد لەو دەرئەرانەى كە زۆرىنەى دانىشتووانيان پىك دەھىنا .

۲- گواستنەوہى كارمەند و كرىكارانى كورد بەمەبەستى عارەباندىنى فەرمانگەكانى پارىزگاي كەركوك بەگششتبوونى كۇمپانىيائى نەوت بەتايىبەتى .

۳- گۆرىنى رەگەزى كورد بۇ عەرەب ھەر لەگەل ئەمەشدا سىرىنەوہى شوناسى نەتەوايەتى كورد لە پارىزگاگەدا .

سەرۆكى لىژنەى بەرگرى نىشتمانى بولگاريا - رۇبن ئىلىف - فۇر ۱۹۹۷/۱/۱۶
ئىنجارۇف - لەگەل شاندىك سەردانى باشورى كوردستانيان كردو لەلايەن بەرپرسانى حكومەتى ھەرىمى كوردستان بەگەرمى پىشوازى لىكران لە شارى ھەولپىرى پايتەختى لە ھەرىمەكەدا .

بەسەرپەرشتى دەزگاي ئەھرام لە قاھىرەى پايتەختى مىسر ، كۆپىكى دۇ ۱۹۹۷/۲/۲۲
بەتيرۇر لە جىھان ئامادەكرد ، بە بەشدارى ۲۵ وولات لەوولاتەكانى جىھان و بەشداربوونى ئەمىندارى گشتى نەتەوہ يەكگرتتووەكان بۇماوہى سى پۇژ ئەو كۆپە بەردەوام بوو .

كە نووينەرى ۲۹ وولات بەشدارى تىدا كرد ، لە گەل چەندىن پۇشنىپرو رووناكىرى ئەكادىمى و پىسپۇرو زانائىفەرمى سەر بە وولاتانى بەشدار بوو ، كە چوار خالى گىرنگى لەخۇگرتبوو ، ئەويش بۇ وتوويزو لىكۆلىنەوہ لەبارەى تيرۇرو بەرپرسايەتى نيوودەوولەتى و چاسەرەسەركردنى تيرۇرو مافى مروۇ و تيرۇرو پزىمى تيرۇرى لەجىھاندا .

پزىمى ئىسلامى لە ئىران زياتر لە ۶۰ ھاوولاتى كوردى لە پۇژھەلاتى ۱۹۹۷/۳/۲
كوردستانى داگىر كراوى ژىر دەسەلاتى فارس لە ئىران دەرمانخوارد كرد لە ئوردوگايى بازىيانى سەر بە پارىزگاي سلېمانى لە باشورى كوردستان .

ناشتنى تەرمى سووتاوى شەش كورد لە وولاتى ھۆلەندا... ئەويش ۱۹۹۷/۳/۲۹
لەئەنجامى سووتاندنيان لەشارى ئالان گەلى لەلايەن سىخووپرەكانى رزىمى توركيا ، كە بەدەستىكى تيرۇر ئەنجامدرا بوو دژى كوردى باكورى

كوردستان.

مۆزكردنى ۱۹۹۷/۴/۳۰

رىكەوتننامەى نىۋان
 يەكەتە نىشتىمانى
 كوردستان لە گەل
 ھەردوو رىكخراوى
 ئىسلامى -
 بزوتنەو ھەو كۆمەل -
 لە تارانى پايتەختى
 ئىران و بە نامۆزگارى

و رايۆزگارى رژیى ئىسلامى لە ئىران ... كە خوۋى لە ۱۵ خال گرتبوو كە
 تىيدا ھاتبوو ... بە دەست گىربوونى ھەرسى لايەن .

يەكەمیان :- يەكەتە نىشتىمانى دەست گىردەبى بە خالەكانى رىكەوتنى
 تاران .

دووەمیان :- كۆمەل و بزوتنەو ھى ئىسلامى بە ھەمان شىۋو ھەو شىۋازو و
 ناوړوك پاپەند دەبن بە رىكەوتنەكەى تاران .

كە رىكەوتنەكە بە مۆزكردنى لە لايەن - نماندەى جەھورى ئىسلامى ئىران
 , فەرماندەى نسر سەرتىپ رزا سىف اللھى ... لە لايەن يەكەتە نىشتىمانى
 كوردستان , كۆسەرەت رەسول ەلى ... لە لايەن رابەرى جەماعت ئىسلامى
 كوردستانى ئىراق , شىخ مەمەد بەرزنجى . رابەرى بزوتنەو ھى ئىسلامى
 , شىخ ەلى ەبدولعەزىز .

ناكرى نەگوتىرى كە دواى راپەرىنى گەلى كوردستان لە بەھارى / ۱۹۹۱ و
 دروست بوونى گۆرەپانىكى رامىارى بى سەركردەو سەركردايەتى و
 دەستەيەكى لىھاتووى رزگار كەرى ئەم قۇناخە نوپىو پەراندەو ھى بۇ
 قۇناخىكى دىكەى بەرەو سەركەوتن و مسۆگەركردن بە گەياندىنى گەل بە
 ئامانجەكانىيان لە باشوورى ھەرىمى كوردستان .

ھەر لە دواى ھەلبژاردن و دامەزراندنى حكومەت لە لايەن ئەنجومەنى

نىشتىمانى كوردستان ، گۆرەپانى رامىيارى و نەتەۋەيى و نىشتىمانى لە ھەرىمى باشوورى كوردستان بۇشاھىيەكى زۇر گەۋرە كەۋتە گۆرەپانەكە بە ھۆى سەرھەلدانى دووبارەى كىشەى نىۋان پارتى دىموكراتى كوردستان و يەكەيتى نىشتىمانى كوردستان .

ئەۋىش بە ھەلگىرساندىنى شەپرى نىۋانىيان لە سى خولى يەك لە دواى يەكترى لە پىناۋ سامان و دەسەلات و پارەو بەكوشتدانى گەنجى كورد بۇ ئەم بوارانە ، ئەك لە پىناۋ بەرژەۋەندى گشتى گەل و نىشتىمان .

كە ئەمانەش بوۋنە ھۆكارى ئەۋەى كە چەندىن پارت و رىكخراۋو گروپى ئىسلامى سەرھەلبدەن و يىنە دامەزراندن و راگەياندن ، ۋەك كۆمەلى ئىسلامى كوردستان لە پىناۋ خزمەتكردىنى ئەو ۋولاتانەى كە دژى كورد و خاكى كوردستان بوۋنە بە درىژايى بوۋنى ئەو دەۋولتەتانه .

بەر لەۋىش ۋەك توركييا و ئىران و ئىراق و سوورىيا و ۋولاتانى دىكەى عەرەبى ئىسلامى و بە بىرى ناسىۋنالى دژ بە كورد و خاكى كوردستان و روو بەروبوۋنەۋەى ھەردوو پارتى سەرەكى شەپكەر لە سەر خاكى ھەرىمى باشوورى كوردستان لە پىناۋ لە بارىردن و لىك ترازاندنى ھەست و ھۆشى نەتەۋەيى لەو پرۆسە ئازادىيەى كە بە شەقى زەمانە بۇ كورد رەخسابوۋ لە ھەرىم و ناۋچەكەدا ؟!...!

سەرەك ۋەزىرانى بەرىتانىا تۆنى بلىر سەرۋكى پارتى كرىكارانى بەرىتانىا ، لە ھەلبىژاردنەكان سەرگەۋوتنى بەدەست ھىنا بۇ ۋەرگرتنى پۇستى سەرەك ۋەزىران لەدواى دەرئەچۋونى سەرۋكى پارتى پارىژگارانى بەرىتانىا مارگرىت تاتچەر ، بۇ جارى سىيەمى لەپۇستى سەرۋك ۋەزىرانى بەرىتانىا ، كە يەكەم ئافرەت بوو دەسەلاتى حكومەتى بەرىتانىا بگرتە دەست لەۋولاتەكەدا .

كۆچى دوايى فەيلەسوفى ئازادى بەرازىلى - باولو فرىرى - ... ئەم فەيلەسوفە ناۋدارە جىھانىيە لە شارى رسىفى لە باكورى رۆژھەلاتى بەرازىل لە سالى ۱۹۲۱ چاۋى بە جىھان ھەلھىناۋە ... لە سالى ۱۹۵۹

۱۹۹۷/۵/۱

۱۹۹۷/۵/۲

بروانامەى دكتوراى لە فېركردنى گەورات وەرگرتووە . يەكك بوو
لەكارلېكردنهكانى رۇمانووسى پروسى و جيهان ، تۆلستۆى - لە دواى
كودەتا سەربازىيەكەى بەرازىل لە سالى ۱۹۶۴ دەستگيركراوە .

دواى ئەوە لە وولاتە دەرکراووە بەرەو وولاتى بۆليشيا هەنگاوى ناووە
لەوى بۆتە راويژگار لە وەزارەتى پەرورەدە لە بۆليشيا ، دواى ئەوە هەر
بەهۆى كودەتاي سەربازى بەرەو شىلى هەلاتووە . دواى ئەوە لە سالى
۱۹۶۷ بەرەو ئەمەريكا رۆيشتووە .

دواى گەران بەچەند وولات لە ئەفەريکيا ، لە سالى ۱۹۸۰ بەيەكجارى
گەراوەتووە بەرازىل و بەردەوام بوو لەكارە پيرۆزەكانى تا ئەو كاتەى كە
مالئاوايى لە گەل و نيشتيمانهكەى دەكا .

بەهۆى جياوازي بيروو بۆچوون و هەلوويست لەنيوان پارتى كرىكارانى ۱۹۹۷/۵/۱۴
كوردستان لە باكوورى كوردستان P.K.K و پارتى ديموكراتى كوردستان
، ئەويش بە بەرز بوونەوى كيشەكەو زيادە پۆيى پارتى كرىكاران .
ئەنجامى بووە هۆى بەرپابوونى شەپرى نيوانيان لە پاريزنگاي هەوليرو
دەورووبەرى ... كە پارتى كرىكاران P.K.K وەك ميوان لەباشوورى
كوردستان يارمەتى دراو بوو لە هەريمەكەدا ...!

سكرتيرى گشتى رېكخراوى نەتەوە يەكگرتووەكان كۆفى ئەنان و يەكيەتى ۱۹۹۷/۵/۱۷
ئەوروپا داوايان لە پزيمى تورکيا کرد ، كە هيزەكانى سووپا لەخاكي
باشوورى كوردستان بکشينيتەوە ، ئەويش بەهۆى بارى ناوچەكەو دەست
تيووەرەندان لە كاروبارى باشوورى كوردستانى لکيندراو بە ئىراق .

سەرۆك كۆمارى كۆنگۆ كينشاسا - مۇبۆتسو - لەلايەن لۆران كابيلا ۱۹۹۷/۵/۱۷
دەرپەيئرا ، بە هۆى شەپرو پيكدادان وچووە ناو شارى كينشاسا ، كە لۆران
كابيلا سەرۆكايەتى وولاتى گرتە دەست و خۆى بوو سەرۆك كۆمار ،
دووبارە ناوى وولاتەكەى گۆپى بۆ كۆمارى كۆنگۆى ديموكراتى و كابيلا
دەسەلاتى تاك پەوى گرتە بەر لەناوہوى وولاتەكەدا .

زياتر لە پەنجا هەزار هاوولاتى كورد لەشارى ئەستەمبۆلى توركى ۱۹۹۷/۵/۲۵
خۆپيشاندانيان ئەنجام دا دژى راميارىيەتى شۆقىنى پەگەز پەرسىتى سەرەك

ۋەزىرانى توركييا و سەرۆكى پارتى رەفائى ئىسلامى - نەجمەدىن ئەبەكان... شايانى باسە زىاتر لە سى مىيۆن و نيوو كورد دانىشتووى شارى ئەستەمبۆلن ، ئەويش بە ھۆى راگوو استىنيان لە باكوورى كوردستان و جىگە گرتنە ۋە يان بە خىزانى تورك لە پىناو بە تورك كوردنى خاكى باكوورى كوردستان.

پژىمى توركييا بۆ يەكەم جار دانىنا بە كەوتنە خوارە ۋەى دوو فرۆكەى سەربازى لە ئەنجامى ھېرشكردنە سەر بىنكەكانى پارتى كرېكارانى كوردستان P.K.K لە باشوورى كوردستانى لىئىراو بە ئىراق ، كە لە ئاكام بوو ھۆى گيان لە دەستدانى ۹ سەربازى ناو فرۆكەكەى ھىزەكانى سەربازى سووپاى توركييا.

دامەزاندنى - تاهىر جليل حبوش تكريتى - ناسراو بە تاهىر تكريتى بە بەرپوئەبەرى گشتى دەزگای ئەمنى ئىراقى ، دواى ئەو ھە ۱۱/۱۰/۱۹۹۹ دامەزرا بە سەرۆكى دەزگای موخابەراتى گشتى لە لايەن سەدام ، بە ھۆى نىزىكى لە قوسەى كوپى سەدام لە جىياتى رافع دەحام تكريتى.

ئەويش لە پىناو بە ئەنجام گەياندىنى كارە تىرۆرىست و دىكومىنەرەكانىان بەرامبەر گەلانى ئىراق ، بە تايبەتى گەلى كورد ، كەبەر لەو پۆستانەش كارى ھەمە جۆرى لە دەزگا داپلۆسىنەرەكانى بە عەس كردو ۋە نژى گەلانى ئىراق بە تايبەتى گەلى كورد لە باشوورى كوردستان.

سەرۆكى رېكخراوى رزگارى فەلەستىن ياسر عرفات لە چاوپىكە ۋوتنىكىدا لە گەل رۆژنامەى جىياتى لەندنى كە دەلئىت: - بە ھىچ شىۋو ھەيكە قبوولى ناكەين دەۋولەتى كوردى لە باكوورى ئىراقى عروبە بۆ كورد دابمەزىت ، ئەمە يان ۋتەى بى دەسەلاتتىن سەر كوردەى عەرەبە ، كە سوالكەرانى كوردىش ئامادە بوون خىرى پى بکەن و نەخوويىندارتىن كورد تاكوو ئىستا نەى ۋتوۋە نابى عەرەب لە فەلەستىن بى ماف بکرى . ئەمە ھەلوويستى عەرەب بەرامبەر بە ھەلوويستى كوردە لە سەر خاكى كوردستان.

۱۹۹۷/۶/۳۰ له دورگه‌ی هۆنگ

کۆنگ و له وولاتی

هۆنگ کۆنگ له شه‌ری

ئه‌فیوونه‌وه به‌ره‌و

پاراستنی ناسنامه‌و له

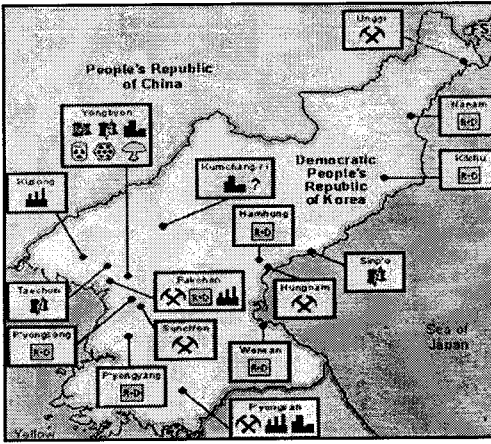
ده‌وولته‌تیک و دوو

سیسته‌مه‌دا ، که

هه‌ریمی هۆنگ کۆنگ

بۆماوه‌ی ۱۵۶ سال

یه‌کیک بوو له ژێر

ده‌سته‌کانی به‌ریتانیا ... واته له سالی ۱۸۴۲ تا ۱۹۹۷/۶/۳۰، که له و
 ساله‌دا کۆتایی به‌ده‌سه‌لاتی به‌ریتانیا هینراو سه‌روه‌ری بۆ چینی ملی
 گێردراوه .

جارنامه‌ی هاوبه‌شی چین و به‌ریتانیا و یاسای بنه‌ره‌تی هۆنگ کۆنگ باس
 له‌وه ده‌کات که ده‌بی لایه‌نی که‌م تا سالی ۲۰۴۷ ، ئەم هه‌ریمه تارا‌ده‌یه‌کی
 زۆر سه‌ربه‌خۆیی له گه‌ل چین به‌ گوێره‌ی سیاسه‌تی ده‌وولته‌تیک و دوو
 سیسته‌میش له کیشووه‌ره‌که‌دا .

چین سه‌ره‌په‌رشتی پاراستنی ناوچه‌که‌و سیاسه‌تی ده‌ره‌کی ده‌کات و هۆنگ
 کۆنگیش بۆی هه‌یه سیسته‌می یاسای کۆنی خۆی پیا‌ریزی و خاوه‌ن هی‌زی
 پۆلیس و سیسته‌می دارایی و گو‌مرگ و سیاسه‌تی کۆچکردنی تایبه‌ت
 به‌خۆی بی به‌شداریش له ریک‌خراو و بۆنه نیوو ده‌وولته‌تیه‌کانی بکات .

شایانی باسه هۆنگ کۆنگ چینی نیه له به‌ر ئه‌وه‌ی که ئەم دورگه‌یه
 له‌دوای شه‌ری ئه‌فیوون له سه‌ده‌ی نۆزده‌م .

وه‌ک شارێکی تایبه‌تی خۆی سه‌پاندو له‌یه‌ک کاتیشدا خاوه‌نی به‌هاو
 نه‌ریتی رۆژه‌لات و رۆژئاوا بوو... هه‌روا یاسا‌کانی په‌روه‌رده‌و فی‌رکردن و
 بونیاتی حکومه‌تیش هاوشی‌پوه‌ی ئه‌وان بوون ، که له به‌ریتانیا هه‌ن له
 گه‌ل بنه‌ماو رینمایی و دام و ده‌زگای حکومه‌تایه‌تی له هه‌موو بواره

جيا جيا كاندا ،

كە ھۈنگ كۆنگ ژمارەى دانىشتوانى ۷,۰۰۰,۰۰۰ مىليۇن كەسە بە يارمەتى دەسەلاتدارەكان تۈنراۋە لە ۵۷,۵۰۰ كارگە دروست بكرى ... رۇژانە زياتر لە ۲۵۰۰ ھەزار كەس سنۈورەكانى نىۋان چىن و ھۈنگ كۆنگ دەبرن و سالانە ۹۰ مىليۇن كەشتى جۇراو جۇر لە نىۋان ھەردوۋ لا بەئەنجام دەگە يەندى .

لە دۋاى كىشەو مەملانىيەكى دژووار لە نىۋان ئەمەريكاو بەرىتانيا لە گەل چىنى مىلى ، لە سەر دورگەى ھۈنگ كۆنگ ، ئەو بە بوو كە چىنى مىلى تۈانى بەئاشتىيانە ئەودورگە يە بگەرىنئىتەو بەاۋەشى خۇى ، بەمەرجى لەسەر ھەمان دەسەلاتى سەرمایەدارى بەردەوام بىت لە ھەرىمەكەدا . ۱۹۹۷/۷/۱

گەرانبەو دەورگەى ھۈنگ كۆنگى چىنى مىلى بۇئاوخاكى دايك و بەردەوام بوۋى لەسەر ھەمان پزىمى تايبەتى خۇيان ، سەرەراى چەندىن كىشەى ھەلوواسراۋى نىۋان دەسەلاتى ھۈنگ كۆنگ لەلايەك و چىنى مىلى و ئەمەريكا لەلايەكى ديكەدا . ۱۹۹۷/۷/۲

شايانى باسە ئەو دورگە يە لە ۱۸۹۲/۸/۲۳ لەلايەن ھىزەكانى سوپاى بەرىتانيا داگىركرابوۋ تاكوۋ مېژوۋى گەرانبەو بەاۋەشى چىنى مىلى لە ھەرىمەكە و كىشۈورەكەدا .

بەرىۋەبىردىنى ھەوتەمىن خوۋى ھەلبىژاردىنى سەرۋكى كۆمارى ئىسلامى لە ئىران ئەنجام دراۋ مەمەد خاتەمى سەرکەوتنى بەدەست ھىنا . بەوەرگرتنى پۈستى سەرۋك كۆمارى ئىران بۇماۋەى خوۋى يەكەمى لە دەسەلات لە سەر وولاتەكەدا . ۱۹۹۷/۷/۲

بەشى كوردى رادىۋى - فلورا - لە شارى ھانۋقەر لە ئەلمانىا ، كە پەخشى خۇى بە ۱۴ زەمان پەخش دەكات و ۴۰۰ كەس كارى تىدا دەكات ، لە بەشى كوردى لەم وىستەگە يەدا كرايەو لە سەر شەپۇلى f.m كە رۇژانى يەك شەممە و پىنچ شەممە بۇ ماۋەى كاتر مېرىك پەخشى خۇى بە وولاتەكە و جىهان بلو دەكاتەو . ۱۹۹۷/۷/۲۱

مىلۇسۇفېتىش بوۋە سەرۋكى يۇگسلافيى يەكگرتوۋ، كە لەو كاتە ۱۹۹۷/۷/۲۳

بارودۇخى وولاتەكەو پەيوەندى كۆمەلايەتى بەرەو لىك ترازان ھەنگاوى دەنا ، كە بوو ھۆى بەرپابوونى شەپرى ناوخۆو ويرانكردن و تەنگرژەى ئابوورى و پاميارى و كۆمەلايەتى و شەپرى نرژادى و ئايىنى لە نىوان گەلانى يوگسلافيا لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۹۷ / ۷ / ۲۷ نووسەروشاعرى ناودارى ئىراق و عەرەب و و جىهان و دۇستى دىرىنى كورد - محەمەد مەھدى جەواھرى - لە شارى دىمەشقى پايتەختى سوورىا كۆچى دواىى كرد ، دواى ئەو ھە تەرمەكەى ھەر لەوئى نىژراو ھەھۆى بارودۇخى نالەبارى ئىراق و دېندەھى پزىمى بەعس لە ئىراق .

شايانى باسە حكومەتى ھەرىمى كوردستان بەھۆى ھەلوئىستى مروققانەى برامبەر بە كىشەكانى كورد لە كوردستان ، پەيكەرىكى بەرامبەر بەپەلەمانى كوردستان بو دانا بەرپز لىگرتن لەو شاعىرە خوراگرە دىموكراتى خوازەو دۇستى نەتەھى كورد لە كوردستان .

۱۹۹۷ / ۸ / ۳ گەراندەھى دوورگەى ئەنجوان لەلەين دەسلەلتى فەرەنسا ، كە كەوتبوو ژىر دەسلەلتى كۆمارى قەمەر بەھۆى پەيوەندى باشى نىوانيان پاش ماوھىك دوورگەى موھىلى گەراندرایەو ھەژىر دەسلەلتى كۆمارى قەمەر لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۹۷ / ۸ / ۲۸ ئەنجومەنى ئاسايشى نەتەھى يەكگرتووەكان بەزۆرىنەى دەنگ سزای ھەمەلايەنەى خستە سەر رىكخراوى يۇنىتا بەتايبەتى چەكە سەربازىيەكانى جەنگ لە وولاتەكەدا .

۱۹۹۷ / ۸ / ۳۱ خىزانى ئەمىر چارلسى نەھى شانشىنى بەرىتانىا - دايانا - لە بنەمالەى شانشىنى ، لە ئەنجامدانىكى تىرورىستى لەناو شەقامەكانى شارى پارىسى پايتەختى فەرەنسا گيانى لەدەست دا ، دواى كەمتر لە كاترژمىرك جەستەكەى تەحنىت كراو لەھەمان كات خۇشەويستەكەى دۇرئد الفايىد گيانى لە دەستدا ، كە لە رەچەلەك عەرەبەو خەلكى وولاتى مىسر بوو ھەدانىشتووى بەرىتانىايە .

۱۹۹۷ / ۹ / ۱۸ مۇركردنى رىكەوتنامەى قەدەخەكردنى بە كار ھىنانى ميينى دژ بە بە مروققە لە شارى ئوسلووى پايتەختى نەروىژ ، لە پىناو رىگە گرتن لە چاندنى

ئە و جۆرە مېنانەي كە زىيان بە مرۆڧ دەگەيەنن لە وولاتە جيا جياكان لە جيهاندا .

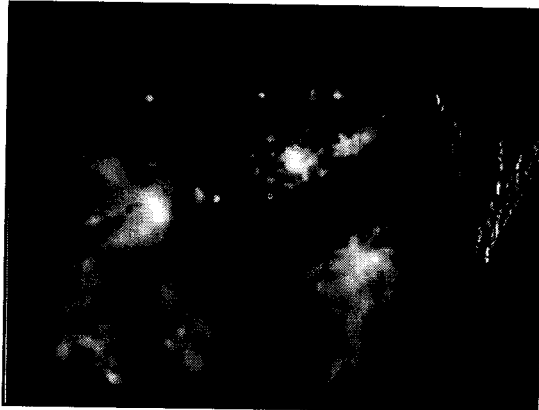
ئەويش لە ئاكامى شەپرى ناووخۆي وولاتە جيا جياكان و شەپرى نېوان وولاتانى دراوسىي و شەپرى گەورەتر لەو شەپرانە لە ھەريم و ناوچە جيا جياكان لە جيهاندا .

جىگەي باسكردنە كە بىرۆكەي ئەم پەيمانە لە مانگى/۱۹۹۹/۵ چووھ بواري جى بە جىكردن لە دواي مۆركردنى ۱۵۷ وولات لە سەر بېرگەو مادەو خالەكانى ئەم رىكەوتننامەيەدا . ھەروا لە ۱۹۹۷/۱۲/۳ ، ئەم وولاتانە لە سەر ئەم رىكەوتنە مۆريان كرد ، بەلام لە ۱۹۹۷/۱۲/۵ لە لايەن رىكخراوي نەتەوھ يەكگرتووھكان ئاشكرا كرا ، لە بارەگاي رىكخراوزەكەدا ، كە لە شاري نيورۆكى ئەمەريكىدا .

ھەروا ئامانجى ئەم پەيماننامەيە كۆتايى ھېنانە بەو نەھامەتيانەي كە كۆمەلانى خەك توشى دەي لە ئاكامى بە كار ھېنانى ميني دژە مرۆڧ ، ئەم رىكەوتننامەيە تي ھەككىشە لە نېوان ياساي نيودەوولەتي مرۆڧايەتي و ياساي نيودەوولەتي لە ناوبردنى چەك ، لە بەر ئەوھي ئەم رىكەوتننامەيە تايبەتەندى لە ناو بردنى چەكى ھەيە بە شيوويەيەكى مرۆڧايەتي لە جيهاندا

زاناكاني گەردوون - فلک - ي ئەمەريكا رايانگەياندا بە دۆزىنەوھي ئەستېرەي - بېستوول ، دەمانچە - كە ئەم دۆزىنەوھش بووھ ھۆي گرنگى ۱۹۹۷/۱۰/۷

پيدانى لە لايەن
بواي زانستى
لە جيهان ... كەبە
گەورەترين
ئەستېرە
دادەنرېت لە
گەردووندا .
كە تيشكى سەد
ھېزى زيادبووني

به ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ده ملیۆن له هێزی ووزهی که له روژ دهردهچیت زیاتره .
 واته قهبارهی ئەستیره ی بیستوول - بهقهدهی روژ ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ده جار
 گهورهتره له روژ. زاناکانی گهردوونی - فهلهک - ی ئەمهاریکی کامیرای -
 هابل - به تیشکه سهه بهنهفسهجی کهلهناو کامیرای هابله توانیویوانه
 سههتای له دایک بوونی ئەو ئەستیره دیار بکهن ، کهلهکاتی له دایک بوونی
 تاکوو ئیستا به گهورهترین ئەستیره دادهنریت له ههموو ئەو ئەستیرانهی
 که لهناو کۆمهله جیاجیاکان جیگیربوونه .

واته وهک کۆمهلهی خوۆو کۆمهلهکانی دیکه له گهردووندا . زاناکان
 ئەهوشیان دیاریکرد که ئەستیره ی - بیستوول - دهکهوێته دووری له
 زهوی به ۲۵۰۰۰۰۰۰ ههزار سال رووناکی ... ههروا ئەو ئەههجامه
 دهرکراوهی که ئەم ئەستیرهیه لهماوهی ۶ چهرکهدا دهری دهکات
 بهپێچهوانه ی روژه . که روژ ماوهی یهک سالی دهوی بۆ ئەوهی ئەو ووزهی
 که ههیهتی دهری بکات بۆ ئەوهی بگاته سهه زهوی .

له دایک بوونی ئەستیره ی بیستوول له نیوان یهک ملیۆن بۆ سی ملیۆن سال
 دهی - ههروا ناتوانی بیینی ئەو ئەستیرهیه بهناسانی بیته بههوی تهه و
 مرژی ناو گهردوون لهناکامی تهقینهوهی ئەستیرهکانی دیکه ... ئەستیره ی
 بیستوول دهتوانی ۱۰٪ له - فۆتۆن - و - پارچهکانی رهوانه ی سهه زهوی
 بکات.

سههچاوه :- ایات العلوم الکونیه . بهرگی ۲/۱ ل/ ۱۵۳ دانانی کۆمهله زانای
 جیهانی که ژماره یان ۲۶۹ زانایه . چاپی یهکهم / ۲۰۰۷ .

له ۱۹۹۷/۱۰/۱۵ راگه یاندنی پێکخراوی نهتهوه یهگرتوووهکان به هۆی بهردهوامی شهپری
 خۆکووژی له نیوان پارتی دیموکراتی کوردستان و یهکیهتی نیشتمانی
 کوردستان له باکووری ئیراق ، بۆته هۆی دوواخستنی یارمهتیه مروییهکان
 له باشووری کوردستان.

له ۱۹۹۷/۱۰/۱۵ کهشتی ئاسمانی - کاسبینی هۆیمنز - ی ئەمهاریکی بهرهو گهردوون
 بهپێکهووت و له دوا یهوت سال گهیشته ئەستیره ی زووحهه ، که لهو
 ماوهیه ۳,۵ ملیار کیلۆمهتری بری بوو لهپێناو ئەهجامدانی کاره
 دارپێژاوهکان له بۆشایی ئاسماندا .

۱۹۹۷/۱۰/۱۷ لە ئاكامى كاردانەۋەي نا لەبارى شەرى دىۋوۋارى نىۋان ھەردوۋ پارتى سەرھكى لە ھەرىمى باشوۋرى كوردستان ، پارتى دىموكراتى كوردستان و يەككەتتى نىشتىمانى كوردستان ، ئەۋىش بەكارلىكردن و ناۋبىژىۋوانى توركييا و بەرىتانىيا و ئەمەرىكا پراگىرا لە نىۋانىاندا .

۱۹۹۷/۱۲/۲۷ ھەلكەندى كەنارى دەرياي ئىتالى لەپىناۋ پزگار كردنى ۸۰۰ پەنابەرى كوردى كۆچرەۋ بەرەۋ ھەندەران ، كە نگرۇبۋونىان لە نىۋان كەنارەكانى توركييا و ئىتالىيا و بەرەۋ ئىتالىيا ھەنگاۋيان دەنا ، لە پىناۋ گەيشتنى بەئاۋاتى گەيشتن لە كەش و ھەۋايەكى ئارام و ژيان و كارى ئازادانە لە ۋولاتە بيانىەكان .

۱۹۹۸

۱۹۹۸/۱/۱۶ دادگای دەستوۋرى دەسەلاتى توركييا لەئەنكەرە بەناگادار كردنى پارتى رەفای ئىسلامى بە سەرکردايەتتى نەجمەدىن ئەربەكانى سەرەك ۋەزىرانى توركييا كرد ، بەھۇى بوۋنى مەلبەندى جمووجۇۋى دژ بەدەسەلاتى علمانىت و ماۋەنەدان بەۋ مەلبەندەۋ دەبى بەپىي دەستوۋر بە رېۋوۋە بچىت لەۋولاتەكە .

۱۹۹۸/۲/۴ لەناۋچەي سناج لە ھەرىمى نەفار لە باكۋورى ئەفگانستان گوۋمەلەرزەي زەۋى بەپىي پىۋوۋەرى پىختەرە بە ۶،۱ پلە پوۋىدا ، كە بوۋە ھۇى گيان لەدەست دانى چەند كەسىك و ۋىرانكردنى بەدەيا مال و كىلگەي كشتۋوكالى لەناۋچەكەدا .

۱۹۹۸/۲/۱۸ بەھۇى بارى ناھەموۋارى ئابوۋرى و بەرزى نرخی دروستكراۋەكان لە پووسيا . حكومەتى پووسىيائى يەكگرتۋو بىريارى داخستنى سى كارگەي دروستكردنى چەكى ئەتۋمى دا ، بەھۇى نەبوۋنى تواناي دارايى و تەنگەژەي ئابوۋرى بەشىۋوۋىەكى گشتى و بەرزىۋونەۋەي نرخی پىداۋىستىەكان لە دام و دەزگا گشتىەكان ۋولاتەكەدا .

۱۹۹۸/۲/۲۳ ئوۋمىدىيا كە بچوۋكتىن كىژۋلەي بەندكراۋى جىھان بوۋ لەلايەن دەسەلاتدارانى شۇقىنى شانشىنى مەغرىب ، چونكە خۇى لە نەتەۋەي ئەمازىخى مەغرىب بوۋ ، كە ناۋى لە تۇمارگەكان تۇمار نەكرا ، ھەتا دادگاش ماۋەي پى نەدا بەھۇى ئەۋەي كە ناۋەكەي عەرەبى نەبوۋە ، لە

به ره وهی ناوه که ی به پیی خواستی نه ته ره که ی بوو .
 واته عه رب نه که هر له ئیراق و سووریا به لکوو له هه موو وولاتانی دیکه ی
 عه رب ماوه به خواستی دور له ئومه ی عه رب و ئومه ی ئیسلام ناده ن ،
 له و په ری شوقینی و بهرچاوتهنگی نه ته وهی و رامیاریه تیان ئه نجام ده دن
 له پیئا و به عه ره بکردن .

کۆریکی زانا و پسپۆزان له شاری له ندهنی پایتهختی بهریتانیا ئه نجامدرا ۱۹۹۸/۳/۲۸
 له هۆی - کوفه - سه بارهت به کیشه و باری کوردو ئابووری و داب و نه ریت و
 کهلتوو ره وه له سه ر چوار پارچه و نیوی کوردستان .

شاعیری خوشه ویستی و نه ته وهی و دیموکراتی به ناویانگی عه ربی نزار ۱۹۹۸/۴/۳۰
 قه بانێ له شاری له ندهنی پایتهختی بهریتانیا کۆچی دوایی کردو ته رمه که ی
 له شاری دیمه شقی پایتهختی سووریا ئیژراوه .

رۆژنامه هـی ۱۹۹۸/۵/۱۱
 نه لحه یاتی
 له ندهنی له
 وتاریکیدا بلاوی
 کردۆت هوه ،
 که باس له وه
 ده کات . که
 ریخراوی ناشتی
 سه وز چه ند سا له
 هه ولی ریگرتن له

دامه زاندهنی ریگته ریکی نه تۆمی له ناوچه ی ئۆکیۆ - باشووری تورکیا -
 ده دات ، به پیی ئه و رۆژنامه یه ریگته ره که ده که ویتته باشووری تورکیا له
 نزیک به ندهری میرسیته و ته نها یه کیکه له ۱۰ ریگته ری نه تۆمی دیکه که
 تورکیا به نیازه تا سا لی ۲۰۲۰ ته واوی بکات له وولاته که دا .

ساقی کردنه وهی دووم چه کی نه تۆمی له لایه ن حکومه تی هندستان ۱۹۹۸/۵/۱۲
 ئه نجامدرا ، که به و هۆکاره یابان و ئه مه ریکا گه مارۆی ئابووریان خسته
 سه ر هندستان ، به لām هندستان له و کاره به رده وام بوو له فراوانکردنی

بىنكەي چەكى ئەتۈمى ۋولتەكەي ، كە ئىستا ۋولتېكى ئەتۈمىيە شان بەشانى ۋولتانى ئەتۈمى لە جىھاندا .

لە دواي كەمتر لە سى مانگ بە ھەلبىژاردنەھەي سۇھارتۇ بۇ سەرۇكايەتى ۱۹۹۸/۵/۲۱

كردنى ئەندۇنيسيا بۇ ماھەي ھەوت سال ، دەستى لەكار كېشاۋە بەھۇي نالەبارى و لىك ترازانى پەيوەندى لە پىك ھاتەكانى كۆمەلگاي ۋولتەكەو بەردەوامى لە تەنگرەي ئابوورى و راميارى و كۆمەلايەتى و پىشىل كردنى مافى مەرۇقو گەلانى ۋولتەكە لە ماھەي دەسەلاتى و دواي خۇي جىرەگەي ھەببىي جىگەي گرتەو بەسەرۇكى ۋولتەكە .

لە شارى قاھىرەي پايتەختى مىسر كۆپى دايەلۇگى كوردى - ھەرەبى ۱۹۹۸/۵/۲۷

گرىدرا ، لە ھۇلى سەلاھەدىن ئەيوپى لەپىناۋ لىك تىكگەيشتن و تىگەياندىنى ھەرەبى شۇقىنى لەچۈنىيەتى بارى كورد بەپىئى مېژووى رۇوداۋەكان و جىگەي دانىشتوۋانى جووگرافى رەسەن لە سەر خاكى كوردستان .

يەكەم تاقى كردنەھەي مووشەكى ئەتۈمى لەلايەن دەسەلاتى پاكىستان ۱۹۹۸/۵/۲۸

ئەنجامدرا ، كە ۵ پىنج مووشەكى لەژىر زەوى تاقى كردەو لە دواي ھندستان بە ۱۸ پۇژو بەردەوام بوۋنى لەتاقى كردنەھەي مووشەكى ئەتۈمى لەۋولتەكەدا .

لە ھەرىمى تەخارى ئەفگانىستان گوومەلەرزەي زەوى بەپەلەي ۶۹ پە ۱۹۹۸/۵/۳۰

بەپىي پىوۋەرى رىختەر رويىدا ، كە بوۋە ھۇي گيان لەدەستدانى ۴۰۰۰ كەس و وىرانكردنى زياتر لە ۵۰ گوندو كىلگەي كشتووكالى لە ناۋچەكەدا .

دامەزاندنى بانكى ناۋەندى ئەورۇپا لەلايەن يەكيتى ئەورۇپا ، كە ۱۹۹۸/۶/۱

بارەگاي سەرەكى لە شارى فرانكفۇرتى ئەلمانايە و كاردانەھەي گرنگى نواندە سەر بارى پەيوەندىيەكانى ئابوورى و بازىگانى نىۋودەۋولەتى لە جىھاندا .

لە شارى مۇسكۆي پايتەختى رۇسىيەي يەكگرتوۋ زياتر لە ۱۰۰ نوۋىنەرى ۱۹۹۸/۷/۱

كوردى پارچەكانى كوردستانى دابەشكراۋ كۆبوۋنەھەو داۋاي مافى رۇشنىرى و داب و نەرىت و مېژوۋ زمان و كەلتورىيان كرد ، بەھۇي كارە ناھەموارەكانى رابردوۋى دەسەلاتى سۇقىيەت بەسەركرديەتى ستالين ، لە

بەشە كوردستانەكەى ژيىر دەسەلاتى كۆمارى ئەرمىنىيە سۆڧىيەت ، كە بەرامبەر بەكورد كراوہ لە ھەموو بوارە جيا جياكان لە ھەريىمى باكوورى كوردستان .

ئەمىندارى گشتى نەتەرە يەكگرتووەكان كۆڧى ئەنان لە چاوپيىكەوتنىكى لەگەل كۆڧارى - الحيات - گووتى :- پاراستنى كوردستان لەلایەن ئەمەريكا و ھاوپەيماناڻ بۆداگيركردن نىە بەلكوو بۆ پاراستنى كوردو بەرژووەندى ھەردوو لا و ھاوپەيماناڻە لە ھەريىم و ناوچەكەدا .

۱۹۹۸/۷/۳

كۆچى دوایى زاناو كەسايەتى ئاودارى نەتەرەويى و نيشمانى كورد مامۇستا - ئىبراھىم ئەمىن بەلدار - ... شايانى باسە مامۇستا بەلدار بېروانامەى ماجستىرى لە ئەمەريكا وەرگرتبوو ، مامۇستا بەلدار ئەلف بيى كوردى بۆپۆلى يەكەمى سەرەتايى دانا ... ھەروا مامۇستا بەلدار لەسالى ۱۹۲۰ لە گەرەكى سابوونكەران لەشارى سلیمانى چاوى بە جیھان ھەلھیناوە لە ھەريىمى باشوورى كوردستان .

۱۹۹۸/۷/۱۲

جیگەى ئاماژە پيىكردنە كە دواى تەواو كردنى قۇناخەكانى خوويىندن لە سالەكانى ۱۹۳۹ - ۱۹۴۰ خوويىندنى لە - دارالمعلمين -ى لە شارى بەغداى پايتەختى ئىراق تەواو كردوو ، دواى ئەوہ بۆتە مامۇستا لە گوندى - قەمچووخەوجاسەنە - لەوكاتيش خوولياى دانانى - ئەلف و بيى - كوردى بووہ بۆ مندالانى كورد . ھەرەك مامۇستا بەلدار خووى دەلى - :-

لە سالى ۱۹۴۸ لەم گونددەدا ھەليىكى باش بۆ نووسەر ھەلكەوت كە بتوانى وانەكانى ئەو - ئەلف و بيىيە - دابنىت و رۆژ لە دواى رۆژ بە سەر قوتابىيەكانى كورد تاقيان بكاتەوہ لە ھەريىمەكەدا لە باشوورى كوردستاندا

دواى ئەوہ مامۇستايەتەكەى گواستراوہتەرە بۆ قوتابخانەكانى تەويىلەو ھەلەبجە و چوارتاو عەبدوئىلا ، لە سالى ۱۹۴۹ ئەلف و بيىيەكەى تەواو دەكات و ھەزارەتى مەعاريف لەو كات بريارى چاپدانى دا ، لەم بارەيەوہ دەلى :- خەت خووشى بە ناوبانگ - سەبرى خووشنوس - كە ھىچ كوردى نەدەزانى ، دواى رەنج و ھەولتيكى زۆر لە گەليا كتيبەكەى بە دوو مانگ بە دەست نووسى تەواوكرد ، ھەروا - حاجى سووعاد سەليىم - ي وینە كيىش

كە ھېچ جىيەكى كوردستانى نەدىيوو رۇژ بە رۇژ ھەموو شتىكى بۇ روون ئەكرايەو ، وئىنەكانى كىتئىبەكەى بۇ ماوئىيەكى درىژ تەواوكرد .

دواى ئەوہ لە سالى ۱۹۵۱ لە چاپخانەى —ى نەجاح — لە شارى بەغدا — ئەلف و بئىيە — كەى چاپكرا ، دواى ئەوہ لە لايەن ھونەر مەندى نەمر — بەدىع باباخان — وئىنەكانى بۇ كرا . وەك خۇى دەلى : — ئەم كىتئىبە لە لايەن ھونەر مەند بەدىع باباخانەو بە وئىنەى رەنگاو رەنگى جوانى كوردەوارى رازىندرايەوہ . دواى ئەوہ لە سالى ۱۹۵۵ — ئەلف و بئىيەكى — بۇ تەمەن گەوورەكانىش دانا . دواى ئەوہ مامۇستا بآلدار كۆلىژى بازرگانى لە ئابوورى لە سالى ۱۹۵۶ لە شارى بەغدا تەواوكرد . دواى ئەوئىش مامۇستا بآلدار بروننامەى — ماستەر — ى لە كۆلىژى — سان فرانسىسكو — ى لە ئەمەرىكا لە سەر پەرورەدە و دەروونزانى بە دەست ھىنا .

دواى گەرانەوہى مامۇستا بآلدار بووہ مامۇستا لە زانكۆى سلېمانى لە سالى ۱۹۶۸ لە بەشى وويژە و ، دواى ئەوئىش لە سالى ۱۹۸۱ گويىزايەوہ بۇ شارى ھەولير لە زانكۆى سەلاھەدىن كرا بە مامۇستا . دواى ئەوہ — مامۇستايەتتەكەى گوزارايەوہ بۇ زانكۆى مووستەنسەرىيە لە شارى بەغدا ... ئەم كەسايەتتە كورد پەرورە بەردەوام بوو لە كارەكانى تا مائىئاويى لە گەل و نىشتىمانەكەى كرد ، و گۆرەكەى لە گۆرستانى گردى سەيوانە لە شارى سلېمانى لە ھەرىمى باشوورى كوردستان .

۱۹۹۸/۷/۱۷ لە كۆمارى بابواگىنيىاى نوئى بە ھۆى كشانى دەريايى گوومەلەرزەى زەوى لىكەوتەوہ ، كە بووہ ھۆى گيان لە دەست دانى زياتر لە ۲۲۰۰ ھاوولاتى ، كە بەرزى شەپۆلەكانى ئاو لە ئاكامى لىككشانەكەدا لە ۱۵ مەتر زياتر بوو لە ناوچەكەدا .

۱۹۹۸/۸/۱ راگەياندىنى مەكتەبى رامىيارى بزوتتەوہى ئىسلامى لە كوردستان ... ئەوئىش بە رىكخستنى ھەموو نووسىنگەكان و دەزگاو ئاميرەكانى لە ناوہوہو دەروہ ... ھەروا لە بارەى پرۆژەى بەرەى كوردستانى لە سالى ۱۹۹۸ .

جىگەى ئامازە پىكردەنە كە ھەموو جوولانەوہى ياخوود بزوتتەوہى ئىسلامى لە كوردستان لە پىناو كوردو خاكى كوردستان نەبووہو نىيە لە

هه‌چ كات و ساته‌ئىكا .

له بهر شه‌وه‌ى كورد بهر له هه‌موو شه‌ئىك په‌ئوىستى بهرزه‌گار به‌ونه له ژه‌ئىر شه‌وه رژه‌ئىمانه‌ئى كه له سه‌ر خاكى كوردستان سنوورى ده‌وه‌له‌ت و خاكه‌ئىان ده‌ئارىكه‌راوه و تاكوو ئه‌ئىستا شه‌ دژه‌ئى مافى كوردن له هه‌موو به‌اره‌كانى رامه‌ئىارى و ئابوورى و كوومه‌لاه‌ئى و زمان و مه‌ئىژوو و داب و نه‌ره‌ئىت و كه‌له‌توورو شه‌ئىنه‌وارو شه‌ارستانه‌ئىت .

كورد په‌ئوىستى به هه‌چ په‌ارته‌ئىكى ئه‌ئىسلامى نه‌وه په‌ئوىستى به‌وه په‌ارت و ره‌ئىكه‌راوه كه‌روه‌ئىمانه نه‌ئى كه به‌كه ئامانه‌ئى ته‌ئىكه‌شه‌ئىان و خه‌به‌ات و قوره‌بانه‌ئى دانى كوئىان به‌كاته‌وه له په‌ئىناو كه‌ئىشه‌ئىنى به ئامانه‌ئى سه‌ره‌كه‌ئى شه‌وه‌ئىشه‌ئى رزه‌گار به‌ونه له ژه‌ئىر ده‌سه‌ئىتى داكه‌ئىره‌كان و راكه‌ئىانده‌ئى سه‌ره‌به‌خوئى و ده‌ئارىكه‌ردنى سنوورى شه‌وه خاكه‌ئى كه به‌سه‌دا هه‌زار قوره‌بانه‌ئى ته‌ئىداوه .

كورد هه‌له‌كه‌ئى ئه‌ئىنئى ئه‌ئىسلامه به زوئى زوئردارى شه‌مه‌شه‌ئىر ، نه‌كه به ره‌ئىكه‌ئى ئاره‌زه‌وه‌نده‌ئى ، كه مه‌ئىژوو شه‌ئىه‌ته به ته‌ئىبه‌ته‌ئى سه‌رده‌مه‌كانى فه‌توحه‌ئى ئه‌ئىسلامى به ته‌ئىبه‌ته‌ئى له كاته‌ئى خه‌ئىفه‌ئى ئه‌ئىسلام عومه‌رى كورى خه‌تاب له ناوچه‌وه هه‌ره‌ئىمه‌كان ... هه‌ر وه‌كه له ناوه‌ره‌وئى مه‌ئىژوو نامه‌كه به په‌ئى ره‌ژه‌ئى ره‌وه‌داوه‌كانى ده‌ئارىكه‌راوه له هه‌موو به‌اره‌كان .

سه‌ره‌چاوه :- اله‌كه‌ئىه‌ئىة فى كه‌ردستان الع‌راق ، د.مه‌مه‌د نورى بازه‌ئىانى ،

چاپى په‌كه‌م / ٢٠٠٦ .

ده‌سه‌لاه‌ئى ناوه‌نده‌ئى په‌وه‌ئىسى‌ئى به‌كه‌كه‌رتوو به‌ئىارى دابه‌زه‌ئىنى دراوى په‌وه‌ئىسى ١٩٩٨/٨/١٧
په‌وه‌ئىسىدا ، شه‌وه‌ئىشه‌ئى به هوه‌ئى كه‌ئىروه كه‌فه‌ئى بارى ئابوورى ، كه ئه‌ئىستا زوئره‌ئى زوئرى فه‌رمانبه‌ران موچه‌ئىان وه‌رنه‌كه‌رتوووه به‌وته هوه‌كاره‌ئىكه‌ئى به‌ئىزارى كه‌له‌ئى په‌وه‌ئىسى ، به‌ته‌ئىبه‌ته‌ئى ته‌وه‌ئىژه‌ئى نووسه‌رو زناو ره‌ژه‌ئىنامه‌نووسان و په‌سه‌په‌ران له وه‌لاه‌ته‌كه‌دا .

شه‌انه‌ئىشه‌ئى مه‌غه‌ئىبه‌ئى شه‌انه‌ئىشه‌ئىن كه‌سه‌ئى ده‌وه‌م مه‌ره‌سووه‌ئىكه‌ئى شه‌انه‌ئىشه‌ئىنى ١٩٩٨/٨/٢٠
ده‌ره‌كه‌رد ، شه‌وه‌ئىشه‌ئى به‌خوه‌ئىنده‌ئى زه‌مانى شه‌مازه‌ئى - زه‌مانى نه‌ژاده‌ئى به‌ره‌به‌ره - له‌قوناخى سه‌ره‌ته‌ئى - شه‌مازه‌ئى و لاده‌ئى و سووسه‌ئىه‌كان - له ناو سنوورى وه‌لاه‌ته‌كه‌دا .

له شه‌نه‌جه‌ئى به‌وره‌وه‌مان كه‌ردنى باشوورى ره‌ژه‌ه‌لاه‌ئى كه‌به‌وه‌ئى په‌ئىته‌خه‌ئى ١٩٩٨/٨/٢٠

ئەفغانىستان لەلایەن ھېزەكانى سووپاي ئەمەرىكا ، كە ئەوئىش بوو ھۆى كوورزانى چەندىن دىلو ماتكارانى ئىرانى ، بەناوى ئەوھى كە سەرابازگەى فېرېوونى ھېزى چەكدارى ئىسلامىيە تووندرەوھەكانى سەر بە ئوسامە بن لادن و تالىبانن لە شارەكەدا .

ھېزەكانى سووپاي ئەمەرىكا بە موشەكى كرووز ھېزىشى كرده سەر ۱۹۹۸/۸/۲۰
بىكەكانى ئەفغانىستان و لە ھەمان كات كارگەى دەرمان لە سوودان ، بە ھۆى بوونى پەيوەندىيان بەو دوو تەقینەوھى بالوئىزخانەى ئەمەرىكا لە كىنيا و تەنزانيا ، كە بوو ھۆى كوشتنى زىاتر لە ۲۰۰ ھاوئالتى لە ھەردوو وئالتدا .

سەرۆكى ئەمەرىكا - بىيل كلېنتون - نامەيەكى ئاراستەى كوونگرېسى ۱۹۹۸/۹/۳
ئەمەرىكا كرد ، ئەوئىش لەبارەى بارودۇخى ئىراق و بەتايبەتى كوردو ھەرىمى باشوورى كوردستانى لكىندراو بەئىراق لە ناوچەكەدا .

مۆركردنى رېكەووتنامەى ئاشتبوونەوھى - واشنتون - لە نيوان پارتى ۱۹۹۸/۹/۱۷
دىموكراتى كوردستان و يەكئەتى نىشتمانى كوردستان ، لەلایەن سەرۆكى ھەردوو پارت ، بەرپىزان مام جەلال و مەسعوود بارزانى ، ئەوئىش بەناوئىيوونى ئىدارەى ئەمەرىكا لە رېگەى وەزىرى دەرەوھى ئەمەرىكا خاتوو - مادلىن فۇلبرایت ، بەلام لەبارى شەپو پىكدادان گوواستراوہ بو باری نەشەپو نەئاشتى لە ھەرىمى باشوورى كوردستان...؟! .

گېرھاردەر شرۆيدەر لە ھەلبژاردنەكانى ئەلمانىا بەراوئىژكارى ئەلمانىا ۱۹۹۸/۹/۱۷
ھەلبژىردرا لەئەنجامى بەدەست ھىنانى سەرکەووتن بەرامبەر بە راوئىژكارى ئەلمانىا ھىلمۆت كوئل ، لە وئالتەكەدا ، دواى ئەوھىلمۆت كوئل خانە نشىن كرا لە پۇستەكەيدا .

شانشىنى ئىسپانىيا بە ئەندام لەپەيمانى ئەتلەسى - ناتو - وەرگىراو ۱۹۹۸/۹/۱۸
وہستانى شەپرى يەك لایەنەى لەگەل رېكخراوى بەرھەلستكار راگەياند لە پىناو چارەسەر كردنى كىشە ھەئوواسراوھكان لە وئالتەكەدا .

لەدواى كىشەو مەلمانىي توندو تىژى نيوان شۇرېشگىپران و دەسەلاتداران ۱۹۹۸/۹/۲۲
لە باشوورى ئەفرىكيا ، بە چاودىرى رېكخراوى نەتوہ يەكگرتووهكان و چەندىن لایەنى دىكە ، توانرا سەربەخۆى كوومارى نامىبىيا رابگەيەنرېت و سەربەخۆى تەواوى لەسالى / ۱۹۹۰ بە دەست ھىنا لە ناوچەكەدا .

۱۹۹۸/۱۰/۲ زیاتر له ۱۰۰,۰۰۰ ھەزار سەربازى تورك به ھەموو جوړه چەكىكى جەنگى سەردەمى ھاتنە ناو سنوورى ھەريئى باشوورى كوردستانى لىكنراو به ئىراق ، ئەويش بۆ لىدانى بنكەكانى پارتى كرئىكارانى كوردستانى باكوورى كوردستانى داگر كراوى ژئىر دەسەلاتى توركيا لەناو خاكى ئىراقى بەزۆر دورستكراو لەسەر خاكى كوردستان...؟. لە ناوچەو كيشووەرەكەدا .

۱۹۹۸/۱۰/۱۳ لەم پۆژەدا دەزگا ئەمنیەكانى پزئىمى بەعسى سەدامى لە ئىراق و ھەفاتنامەى بۆ ۲۰۰۰ دوو ھەزار ھاوولاتی لەگەلانى ئىراق توماركردو لەئەنجامى لەسەدارە دان و گوللەباران كردنيان ، بەتایبەتى گەلى كورد لەھەريئى باشوورى كوردستان .

۱۹۹۸/۱۰/۱۶ ھیزەكانى پۆلیسى بەرىتانیا سەرۆك كۆمارى شیلی دىكتاتۆرى پيشوو- بىنۆتشیئى- يان دەسگىر كرد ، وەك تاوانبارى دژ بەمروقاىەتى ، كە ئەم مروقه لە ماوەى دەسەلاتەكەى نزىكەى ۲۵۰,۰۰۰ ھەزار مروقى شەھىد كرد ، لەگەلانى شیلی خەباتگىرى وولاتەكە ، ئەويش بە پشتگىرى ئەمەرىكاو ھاوپەیمانەكانى بە تايبەتى لە كۆمۆنىستەكان .

۱۹۹۸/۱۱/۲۰ بۆ يەكەمجار دەست بە بوونىاتنانى پزۆژەى وئىستگەى بۆشايى ئاسمانى ISS كرا لە بۆشايى ئاسمان يەكەم بەشيش بە Zurya ناسراو بوو لە لاين پرووسىيائى يەكگرتوو ئامادەكراوو ... دواى ئەوہى يەكەى Unity لە لاين Uşa ئامادەكراو لە سالى ۱۹۹۸ ھەلدرایە بۆشايى ئاسمان ، دواى ئەوہ لە سالى ۲۰۰۰ يەكەى پووسى بە Zferdu بە بەشەكانى دىكەوہ لىكنرا .

ئەم وئىستگەى لەلاين ۱۶ وولات دامەزرئىنرا ، وەك ئەمەرىكا و يابان و پرووسيا و وولاتانى ئەوروپا ، كە ئەم وئىستگەى بەش بە وئىستگەى ئەلفا دەناسرئت .

ھەروا واچاوەروان دەكرئت كە دووبەشى دىكەى ئەمەرىكى و پووسى لە سالانى ۲۰۱۰ - ۲۰۱۵ لە گەل بەشەكانى دىكە ببەسترتئتەوہ و لە سالى ۲۰۱۶ ئەم وئىستگەى بە تەواوہتى بنیاتنرايئت و لە بەرزايى ۳۰۰ كىلۆمەتر لە سەر ئاستى زەويدا .

۱۹۹۸/۱۲/۱۱ لە ھەلبژاردنەكانى گەلانى ئەفرىكياى ناوہندى ئەنجومەنى ياسادانان لاينەنگرانى سەرەك كۆمارى ئەفرىكياى ناوہندى - باتسىيە-ى كرد ، كە

زۆربەي دەنگى دەنگدەرانى بە دەست ھىنا لە لاين دەنگدەرانى وولاتەكەدا

كۆچمى دوايى ۱۹۹۸/۱۲/۱۳
 نىشتىمانپەرورە خەباتگىرى
 كورد و سكرتېرى پارتى
 ديموكراتى كورد . پارىزەر
 مامۇستا - ھەمزە عەبدوللا -
 ... شايانى باسە ئەم
 خەباتگىرە لە سالى ۱۹۱۲ لە
 شارى پاش قەلاي نزيك
 دەرياچەي وان لە باكورى
 كوردستان چاوى بە جىهان

ھەلپىناوہ ... باوكى ئەفسەرىكى سووپاي عوسمانى بووہ لە بەرەي
 جەنگى قەفقاس لە جەنگى يەكەمى جىهان شەھيد بووہ لە دواي كۆتايى
 جەنگ بىنەمالەكەي ھاتۆتە شارى زاخوى سەر بە پارىزگاي دەھوك لە
 باشورى كوردستان نىشتەجى بوونە .

لە تەمەنى ھوت سالىدا دەستى بە خويندنى سەرەتايى لە شارى زاخۆ
 كردووە و قۇناخى خويندنى ئامادەيى و ناوەندى لە شارى مووسل
 تەواوكردووە ، لە سالى ۱۹۳۲ چووہتە شارى بەغدا و لە كۆليژى مافى لە
 سالى ۱۹۳۶ تەواوكردووە .

لە ناوەندى سالى ۱۹۳۵ ي خويندنى دەستگير دەكرى تاكوو كودەتا
 سەربازيەكەي بەكر سدى لە رۆژى ۱۹۳۶/۱۰/۲۹ ئازاد دەكرى . دواي
 كوشتنى سەركردەي كودەتاكە بە كوشتنى لە ۱۹۳۷/۸/۱۱ دووبارە
 دەستگير دەكرىتەوہ و لە دواي دادگايى كردنى و دەرچوونى بە پاكى
 ئازاد دەكرى .

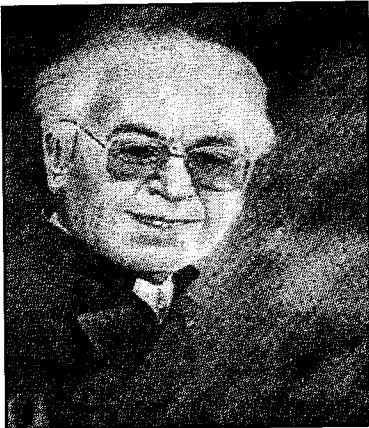
لە سالى ۱۹۴۵ چووہ پال بزوتنەوہي رزگاربخوازي كورد و لە رۆژھەلاتى
 كوردستان و پەيوەندى بە كۆمەلەي - ژ . ك - كرد ، دواي ئەو كۆمەلەيە
 بووہ ئەندامى پارتى ديموكراتى كوردستان لە رۆژھەلاتى كوردستان ،
 دواي ئەو بووہ يەكئەك لە ھەقائەكانى بارزاني و بەشدارى كرد لە تەواوي

كارەكانى و كۆمارى كوردستان كرد له ۱۹۴۶/۱/۲۲ .
 دواى ئەوه گەراوه باشوورى كوردستان و پەيوەندى بەرئىكخراوى شۆرش
 و رزگارى كرد . دواى ئەوه بەشداری تەواوى لە دامەزراندنى پارتى
 ديموكراتى كوردستان كردو لە يەكەم كۆنگرەدا لە ۱۹۴۶/۸/۱۶ بە
 سكرتيرى يەكەمى پارتەكە هەلبژێردراو بارزانى مستەفاش بە سەرۆكى
 پارتى لە شارى بەغدا لە مالى سەعيد فەحيم حەويژى كۆنگرەكە بەسترا .

۱۹۹۹

۱۹۹۹/۱/۱۷ بۆ يەكەم جار لە ميژوى باشوورى كوردستانى لكينراو بەئىراق ، كەنالى
 تەلەفزيۆنى ئاسمانى كوردستان KTV ، لەلايەن پارتى ديموكراتى
 كوردستان ، پەخشەكانى خۆى بە بە هەريم و ناوچەوجيهان بلاو كردەوه ،
 كە پۆلى گرنگى هەبوو لەبوارهكانى پاميارى و نەتەوهيى و نيشتمان و لە
 پەيوەنديەكانى ناوخۆيى و نيوودەوولەتى لەهەريمەكەدا .

۱۹۹۹/۱/۲۳ كۆچى دوايى گۆرانى بيژى ناودارى
 كورد لە رۆژەهلاتى كوردستانى
 لكينراو بە ئيران - محەمەدى ماملئ
 ... شايانى باسە ئەم گۆرانى بيژە لە
 سالى ۱۹۲۵ لە شارى مەهابادى
 رۆژەهلاتى كوردستان چاوى بەجيهان
 هەلھيناوه ، لەماوهى ژيانى ئەم
 گۆرانى بيژە ۶۰۰ گۆرانى
 تۆماركردووه .

هەروا بەهۆى بىرى راميارى و بوونى كوردپەيتى لەسالى ۱۹۳۸ بەندكرآووه
 ... ئەم گۆرانى بيژە لە ۱۹۹۱/۱/۲۴ لە گۆرستانى (يوڢداخ سولتان) لەشارى
 مەهابادى - پيشەوا قازى - لە تەك شاعيران مامۇستا هيمن و هەژار
 موكرىيانى نيژراوه لە شارەكەدا.

۱۹۹۹/۱/۲۹ كۆچى دوايى شاعىرو نووسەرو ئەندازيار - جەلال مەدحەت خۆشناو - لە
 تەمەنى ۶۴ سالىدا لە شارى هەوليئر ... شايانى باسە مامۇستا جەلال

مەدھەت لە ساڵى ۱۹۳۴ لە ھاوینە ھەواری شەقلاوھى سەر بە پارێزگای ھەولێر لە ھەرێمى باشوورى كوردستان چاوى بە جیھان ھەلھێناوھ ... خۆیندنى نامادھى لە ھەولێر و كۆلیژى ئەندازىارى لە ساڵى ۱۹۵۶ لە بەغدا تەواو کردووه لەگەڵ خۆیندن بەردەوام دەبى لە نووسین و شعرو بابەتە ھەمە لایەنەکان کە لە ماوھى ژيانى خاوەن چوار بەرھەم بووھ .

۱۹۹۹/۲/۱۵ دامەزرینەرى پارتى كرێكارانى كوردستان - پەكەكە - لە باكوری كوردستانی داگیر كراوى ژێر دەسەلاتى توركیا - عەبدوللا ئۆجەلان - لە دواى دەریە دەریوونى بە وولاتەكانى سووریا و لوبنان و رۆسیا و ئیتالیا دەستگیر كرا ، لە لایەن سیخووپۆرەكانى تورك ، بە ھەماھەنگى تەواو لە گەڵ سیخووپۆرەكانى ئیسرائیل و ميسرو ئەمەریكا و وولاتانى ئەوروپا ، بەسەرپەرشتى سیخووپۆرەكانى -سى ئای ئەى- ئەمەریكا لە فرۆكەخانەى نیوو دەوولەتى لە شارى نایرۆبى پایتەختى كینیا و درانەوھ دەست رژیى تولاړكیا .

۱۹۹۹/۲/۲۷ شاعیری شیعەرى رامیاری كوردی مامۆستا رۆستەم ھەوینى لە تەمەنى - ۸۶ - ساڵیدا لە شارى ئەدەبىیان و رۆشنبیران لە شارى كۆبە كوچى دواى كرد لە باشوورى كوردستان .

۱۹۹۹/۳/۱۲ كۆمارەكانى ھەنگاریا و پۆلەندا و تشیک بوون بە ئەندام ، لە پەیمانى ناتۆ لە دواى ھەولێكى زۆر لە لایەن ئەو وولاتانەى كە سەرپەرھە خۆبىیان بە دەست ھینا لە دواى ھەرس ھینانى پەیمانى وارشۆ لە نیوان وولاتانى سوسیالیستی بەسەر كراپەتەى یەكیەتەى سۆڤیەت لە وولاتەكە و كیشووھەرەكەدا .

۱۹۹۹/۳/۱۸ كۆچى دواى گۆرانى بېژو ھونەر مەندى كورد - قادر دیلان - جیگەى ناماژە پیکردنە كە ئەم ھونەر مەندە لە ساڵى ۱۹۲۸ لە

شارى سلىمانى لە باشوورى كوردستان چاوى بە جيهان ھەلھىناوھ ... لە سالى ۱۹۴۸ بە نيازى خزمەتکردنى ھونەرى مۇزىكى دامەزراندوھ ... لە سالى ۱۹۵۲ تىپى مۇزىكى مەولەوى لە شارى سلىمانى دامەزراند ، كە يەككە لە تىپە بەناوبانگەكانى شارى سلىمانى .

داوى ئەوھ لە كۆلىژى كارگىرى و ئابوورى لە سالى ۱۹۵۳ - ۱۹۵۴ لە شارى بەغداى پايتەختى ئىراق وەرگىراوھ . داوى ئەوھ دەپتە سەرپەرشتىارى رادىئوى كوردى بە مەبەستى خزمەتکردنى بوارى مۇزىك لە نىشتىمانەكەى خۇيدا .

لە سەر داواى خۇى لە رۆژى ۲۰/۱۱/۲۰۰۷ تەرمەكەى لە وولاتى چىكەوھ گەيشتە ئەلمانىاو لە رىگەى فرۆكەخانەى فرانكفۆرت گەيشتەوھ شارى ھەولير لە پىناو بەخاك سپاردن لە سەر خاكى كوردستان .

۱۹۹۹/۳/۲۴ فرۆكە جەنگىەكان و كەشتىە جەنگىەكانى سووپاى ئەمەرىكا بە سەرکردايتى پەيمانى ناتو ، ھىرشىيان كرده سەر كۆمارى سىرىيا . بۇ ناچارکردنى بەلگراى پايتەخت لە پىناو رەزامەندى كردنى لە سەر نەخشەى ناشتى نىوو دەولەتى بە كۆتايى ھىنان بەجەنگ لە كۆسوفو لە ناوچەى بەلكان .

۱۹۹۹/۸/۲۱ بزوتنەوھى يەكبوونى ئىسلامى لە نىوان راپەرىن و بزوتنەوھدا راگەيانراو لە رۆژانى ۶ - ۲۰۰۰/۸/۸ كۆنگرەى يەكەمى خۇى گریدا ... ھەروا لە ۲۰۰۱/۵/۳۱ كۆمەلى ئىسلاكى كەرت بوو لە يەكبوون جيا بوونەوھو پارتىكى نوپى راگەياند .

ھەروا لە ۲۰۰۱/۹/۱۲ بزووتنەوہی یەكبوون ھەئوہشاہوہو جارێكى دیکە بزووتنەوہی ئىسلامى راگەیاندرایەوہ .
جیگەى باسکردنە و روونکردنەوہیە بۆ مێژوو لە بەر ئەوہی ھەموو گۆرانکاریەکان لە سەر گۆی زەوہی لە لاپەرەى تۆمارەکانى تۆماردەکریت ، جا رامیارى بیئت ، یاخوود سەربازى و نەتەوہیى بى ، یاخوود نیشتمانى و کۆمەلایەتى بى ، یاخوود رۆشنییر و یا زمان بیئت ، یاخوود مێژوو و داب و نەریت بیئت ، یاخوود کەلتووور و شارستانیەت ؟!...!

لە بەر ئەوہی
مێژوو
سەرۆوہرى و
شکست
ھەردووکیان
پیرۆزبوون ...
سەرکردەى پارت
و ریکخراو
گرووپەکانى

قوناخێكى دیارى کراو لە خەباتى رزگاریخوازی میلیەتى کورد کارىزمایانە تەماشای کراوون ... خواست بۆ تەمەنى درێژکەرستەى شانازى و چیرۆكى رابردووى بۆ ئىستا مسۆگەر کردووە .. مرۆڤ ھەموو کات خوازیاربووہ خۆى گەج نیشان بدات و تەمەنى درێژى خۆى بشاریتەوہ ... بەلام لە بەرامبەردا پارت و ریکخراوہ رامیارىەکانى کوردستان خوازیارى تەمەنى درێژ دەکەن .

دوور نيه بۇ ئەو بەگەرېتەوہ كه تا ئىستا به گەراندەوہ مېژوہ رابردو و ئايندەيان ياخوود داھاتوويان مسوگەر كردوہ ... و دەستى بەتالئيان بۇ داھاتوويان پى شارديتەوہ . كەواتە مېژو بۇ پارت و ريكخراو و گروپە كوردیەكان بۇتە گەرھەر .

بەرھەم ھىنانى پارت يا كارزما يان كەلتوورى خەباتى گەلى كوردستان ، شكستەكانى لە ناو بزوتنەوہى رزگاربخوازي راميارى و نەتەوہى و نىشتىمانى سەد سالى كوردستان بۇتە دياريدەھەكى ھىندە سووراو رەوتى خوئندنى مېژووى لەم ھەریمەدا رەزاگران كردوہ ... لە بەر ئەوہى تا ئىستا نەتووانراوہ سنوورى پىرۆز بەبى ماناكان و مانادارەكان ليك جياو شى بکەينەوہ . ياخوود شىكاربكرى لە ھەموو بوراھ جياجياكان بە تايبەتى لە ھەردوو بوارى نەتەوہى و نىشتىمانيدا .

ھەر وەك لە سەرھوہ باسەم كرد لە دامەزاندنى پارت و ريكخراو و گروپە ئىسلامیەكان لە سەر خاكى كوردستان و لە ناو كۆمەلگای كورد و لەناو جەماوہرى گەلى كوردستان ... ئەويش بەھۆى شەپۆلەكانى جوو ، لائەوہى ئىسلامى توند رەو ئىسلام بوو ، بە پى پەرينەوہى قۇناخ بۇ قۇناخەكانى دىكە ... گەر بەراوردىك لە سەر ئەم بايەتە بەكەين ئاويكى زورى دەويت . كە ئەم پارت و ريكخراو و گروپانە نە نەتەوہىين و نە نىشتىمانين و نە لە پىناو نەتەوہو نىشتىمان خەبات دەكەن ، بەلكوو بە پىچەوانە بۇ ئىسلام و بە ھىزکردنى جى پىگەى عەرەب خەبات دەكەن . لە ھەموو بوراھ جياجياكان لە ھەرېم و ناوچەكاندا .

نمونەش بۇ ئەم راستىيە ، ئىسلام برايتى ئىسلام و رىنمايەكانى ئىسلام لە سەرھوہى نەتەوہو نىشتىمانەكانيان دادەنن ، نەك بە پىچەوانە لە ھەموو بوراھەكاندا ... گەر نا ئەمرۆ گۆرەپانى راميارى و نەتەوہى و نىشتىمانى لە سەر خاكى كوردستان خوى لە گەياندنى كورد بە ئاوات و ئامانجەكان لە بەدەست ھىنانى ئاسايشى نەتەوہو نىشتىمانە .

كە ئەمە تاكە ريگايە بۇ ئامانجى سەر بەخوىى لە سنوورى ديارىكراوى دان پىنراو لە كىشووہرەكەدا .

لە بەر ئەوئەى ئەو وولاتانەى كە كوردو خاكى كوردستانيان لەت لەتكرد بە
 ئاين و ئىسلامن و بە ناوى ئىسلام ئەنفاليان كرد ... بە ناوى ئىسلام كىميا
 بارانيان كرد ... بە ناوى ئىسلام گونديان ويرانكرد بەمزگەوت و
 قورئانەكانەكانيان سووناند ... بەناوى ئىسلام كچى كوردیان فراند ... بە
 ناوى ئىسلام كچەكانيان لە عەرەب مارەكرد بى ئەوئەى ميراتگرەكەى
 ئامادەبىت ... بەناوى ئىسلام خاكيان داگیركردین - فتوحاتى ئىسلامى - بە
 زەبرى شیر كوردیان كرد بە ئىسلام ...؟!...؟!... بەناوى ئىسلام كورد دەكووژن
 . بە ناوى ئىسلام پروپاگندەى دژ بە كورد دەكەن ...؟!...!

ئەو پارت و رىكخراوو گروپە ئىسلاميانەى لە ناو گەلى كوردستان دروست
 بوون بە پشتىووانى و يارمەتى ئەو وولاتانەى كە ھەموو كارەسات و ئە و
 مەرگەساتەيان بە سەر نەتەوئە نىشتیمانەكەدا ھىئاوہ . وەك ئيران توركيوا
 سعوودىيە و وولاتانى دىكەى عەرەبى و ئىسلامى .

مەبەست حكومەتەكان و پارت و رىكخراو و گروپەكانيان ...؟!...! . كوردو
 عەلى سىستانى و غازى عجىل ياوہرو عەبدوالعەزىز ھەكىم و حارس زارى و
 نورى مالكى كوچا مەرحەبا ... كوردو ئۆردگان كوچا مەرحەبا ... كوردو
 عەلى خامەنانى و مەحمودى ئەحمەدى نژدا كوچا مەرحەبا ... كوردو
 بىنەمالەى ئالسعود كوچا مەرحەبا ... كوردو ئوسامە بن لادن كوچا مەرحەبا
 ... كوردو يوسىف قەرەزاوى سەرۆكى يەكەتەى ئىسلامى جىھان كوچا
 مەرحەبا ... كوردو كۆنگرەى ئىسلامى كوچا مەرحەبا ... كوردو پارت و
 گروپى ئىسلامى كوچا مەرحەبا ... كوردو ئومەى ئىسلامى و عەرەبى كوچا
 مەرحەبا ...؟!...!.

ئەمانە كەى و چ رۆژىك ووتەيەكى باشيان بۆ كورد كردووە و بەرگريان لە
 مەرگەساتەكانى كورد كردووە ، كەچى كورد لە ھەموو بوارەكانى ئايىنى
 ئىسلام لەوان ئىسلامتر بوونەو بەرگريان لە ئاين و رىنمايەكانى ئىسلام
 كردووە ...!

كورد ئەمرۆ پىويستى بە ھىچ پارت و رىكخراو گروپىكى ئىسلامى نىە ،
 بەلكوو بە پىچەوانە پىويستى بە يەكگرتن و يەك دەنگ و يەك ھەلوئىست
 ھەيە لە ھەموو بوارە جىجىياكان ... كورد لە ھەر چوار ھەرىمەكەى بە
 تايبەتەى لە باشوورى كوردستان .

ماوه‌ئى سه‌د سا‌ئله له ناو گيژا‌وى په‌لاماردان و تووانه‌وه‌ئى بوونى ناسنامه‌ئى كورد ده‌خوليت‌ه‌وه له‌لايه‌ن عه‌ره‌ب و فارس و توركى ئيسلام . له ناوجهرگه‌ئى خاكى خ‌وى نه‌ك له سه‌ر داگيركردنى گه‌لانى ديكه ... هه‌لوه‌سته‌ئيه‌ك و ئاوردانه‌وه‌ئيه‌ك ب‌و دوواوه ده‌مانگه‌ئيه‌ئيتته ئامانجه‌كانمان له هه‌موو بواره جيا جياكان ، به تايبه‌ئى له هه‌ردوو بوارى نه‌ته‌وه‌ئى و نيشتيمانيدا له كي‌شووهره‌كه‌دا .

١٩٩٩/٤/٥

له دواى هه‌ول‌ه به‌رده‌وامه‌كانى وولاتانى په‌يوه‌ندار ، سه‌ركردايه‌ئى ده‌سه‌لاتى كو‌مارى لىبىيا ، ئه‌و دوو كه‌سه‌ئى به‌ناو فر‌وكه‌كه‌ئىيان تير‌ور كردبوو درانه ده‌ست دادگاي لاهاي ني‌ووده‌وول‌ه‌ئى له ه‌وله‌نداو ، به دادگايى كردنيان به‌پي‌ئى ياساي ئسكو‌تله‌نده به‌ر‌پ‌يوه چوو .
كه ئه‌م كاره‌ش بووه ه‌وى لابردي ئه‌و نيمچه گه‌مار‌ويه‌ئى كه به سه‌ر كو‌مارى لىبىيا سه‌پاندرابوو ، له‌گه‌ل گه‌راندنه‌وه‌ئى ب‌و په‌يوه‌نديه ئاساييه‌كانى ني‌وو ده‌وول‌ه‌ئى له‌جيهاندا .

١٩٩٩/٤/٦

له دواى ئه‌وه‌ئى كه سه‌ركردايه‌ئى ده‌سه‌لاتى لىبىيا ئه‌و دوو هاوولاتيه‌ئى تاوانبار كرابوون به‌ته‌قاندنه‌وه‌ئى فر‌وكه‌ئى بازرگاني ئه‌مه‌ريكا له‌سه‌ر خاكى لو‌كه‌ربى درانه دادگاي لاهاي له ه‌وله‌ندا .

١٩٩٩/٥/١١

شاندئيكى هاوبه‌شى پارتى ديموكراتى كوردستان و يه‌كبه‌ئى نيشتمانى كوردستان ، سه‌ردانى باره‌گاي ري‌كخراوى نه‌ته‌وه يه‌كگرتووه‌كانيان كرد له شارى ني‌وروكى ئه‌مه‌ريكا ، به ده‌ست قي‌كردنى گفتووگو‌ئيان ، ئه‌ويش له‌باره‌ئى ئه‌و ئه‌زمونه‌ئى كوردستان و په‌يوه‌ندي داها‌تووى كوردستان و ناوچه‌و هه‌رئيمه‌كه‌و جيهان .

١٩٩٩/٧/٧

ب‌لا‌و‌كردنه‌وه‌ئى يه‌كه‌م ژماره‌ئى گو‌قارنى ئاينده به‌سه‌ره‌رشتى مام‌وستا حوسين عارف و سه‌رنووسه‌ره‌كه‌ئى دلشاد عه‌بدول‌لا له‌شارى هه‌ولير له‌باشوورى كوردستان .

١٩٩٩/٧/٨

كو‌مارى مه‌ژهر - هه‌نگاريا ، به‌ئه‌ندامى ته‌واو له په‌يمانى ئه‌تله‌سى ني‌وان وولاتانى ر‌وژئاوا - نا‌ت‌و - وه‌رگيرا له كي‌شووهره‌كه‌دا .

١٩٩٩/٧/١٦

كه‌ووتنه‌ خواره‌وه‌ئى فر‌وكه تايبه‌ئيه‌كه‌ئى سه‌ر‌وكى ئه‌مه‌ريكاي پيشوو جون

كەنەدى ، كە لە ئەنجام كۆپى و خىزانەكەى و خوشك و براكەى گىيانىان
لە دەست دا لەناوچەكەدا .

۱۹۹۹/۷/۱۸ كوشتنى سەرەك كۆمارى نىجر - ئىبراھىم منارە - لەلايەن پاسەوانە
تايبەتتەكان ، دواى كوشتنى ئەو ، جىگرەكەى - ئەحمەد بوبكر - جىگەى
گرتەو بەسەرەك كۆمارى نىجر دەستورى نوپى دەسلەتتى مەدەنى
پاگەيان لەپىگەى پاپرسى گەلانى نىجر لەوولات كەدا .

۱۹۹۹/۷/۲۳ شانشىن حەسەنى دووم شانشىنى مەغرىب ، بەھۇى تەمەن گەوورەى
كۆچى دواى كۆردو ئەمىر مەمەدى شەشەمى كۆپى جىگەى گرتەو
بەشانشىنى مەغرىب ، كە لەو كاتە مەغرىب لە كىشەيەكى چارەسەر نەكراو
دەخوللاو ، ئەويش بە ھۇى جولاۋنەھى پۇلىسارىۋ لەبىبابانى رۇژ ئاوا ، لە
پىناو بەدەست ھىنانى سەربەخۇى لە ھەرىمەكەدا .

۱۹۹۹/۸/۱۱ لە ھەرىمى باشورى كوردستانى لىكىنراو بە ئىراق ، بەتەواوى پۇژگىرا بۇ
ماوھى يەك خولەك ، ئەويش لە كاتىمىر ۳،۴۵ دەقىقەى پاش نىوېرۇ بەكاتى
باشورى كوردستان .

۱۹۹۹/۸/۲۱ لە دواى ھول و ھاوكارى و ھەماھەنگىەكى بەردەوام لە نىوان وولاتانى
ھاوكارىكەرو دەسلەتتى كۆنگۆو جولاۋنەھى بەرھەرستاكار ، سەركردايەتى
كۆمارى كۆنگۆى دىموكاتى و شۇرېشگىران بىرپارى شەپرەستانىان
لەناوخۇى وولات پاگەيان .

۱۹۹۹/۹/۱ زۇربەى زۇرى ئاوارەو دەربەدەرپوۋەكانى يۇگسلاۋيا لەئەنجامى شەپرى
ناوخۇگەرەنەھى جىگەى رەسەنى خۇيان لە ناو وولاتەكەدا .

۱۹۹۹/۹/۱۴ لەدواى ھول و تەقەلايەكى زۇر پىشتىگىرى لىكىردن كۆمارى كرىباس
بەئەندام لە رىكخراوى نەتەو بەكگرتوۋەكان وەرگىرا .

۱۹۹۹/۹/۲۰ كۆمەلەى گىشتى نەتەو بەكگرتوۋەكان دوا كۆبوۋنەھى سەدەى بىستەمى

گىدا ، كە ۱۸۸ سەرۇك و نوپىنەرى وولاتانى جىهان بەشداريان تىدا كرد ،
لەو كۆبوۋنەھى ئەمىندارى گىشتى رىكخراۋەكە - كۇفى ئەنان - گووتى :-
پىويستە بىرپارەكانى ئەنجومەن جىبەجىبىكىرى و پىشتگوى نەخرىن ، لە
رووى رەگەز پەرسىتى و چارەى خۇنوسى نەتەو ژىردەست و ماف زەوت

کراوه کان له جيهاندا .

۱۹۹۹/۹/۲۶ له ننهجامی ههلبژاردنهکان و پاپرسی لهسهر دهستووری فره لایه ن له کوماری تازیکیستان ، بپیری لهسهر درا ، که پارتیه پامیاری و ئیسلامی دهتوانن نازادبن له کار کردن له نهخشهی پامیاریهتی وولاتهکه یاندا .

۱۹۹۹/۹/۲۶ له پاپرسی گهلانی میسر محمهد حوسنی مویارهک دوویاره به سهرهک کوماری میسر ههلبژیردراوه له سهر وولاتهکه دا .

۱۹۹۹/۱۰/۱۲ بلوکردنه وهی یه کهم ژمارهی گوڤاری بریایهتی وهرزشی له لایه ن حکومتهتی ههریم له باشووری کوردستان ، ئیداره ی ههولیر بهسهرپهرشتی روژنامه نووس ماموستا فههاد عهونی له شاری ههولیری پایتهخت له ههریمه که دا .

۱۹۹۹/۱۱/۲ له دوی ههول و تواناو ماندوو بوونیکی زور له ئاکامی گفتووگو ی چری نیوان حکومتهتی په نه ماو نه مه ریکا ، سه روکی په نه ما میریاموسکوسو توانی له ناههنگیکی گه وردها لکیکی ههردوو بنکه سه ربازیه که ی نه مه ریکا له سه ر خاکی وولاته که ی دا دامه زابوو وهر بگریته وه .

نه ویش به کو تایی هاتنی دهسه لاتی نه مه ریکا له سه ر په نه ما ... که نه م دوو بنکه سه ربازیه بنه مایه کی به هیزی سه بازی نه مه ریکا بوو له و وولاته و کی شوهره که دا ، له پیناو به رگریکردن له بازگانی ماده بی هوشه کان و گه مارودانی هیزی چه پره وه کان له نه مه ریکای لاتینی و ناوه ند .

۱۹۹۹/۱۱/۸ شانشیني مه غرب نه میر محمهدی شه شه م له دوی مردنی باوکی ، له پیناو چاره سه رکردنی کی شه کان له گهل بیابانی روژناوا - جوولانه وهی پو لیساریو - هه لسا به سه ردانی بیابانه که و له و سه ردانه یدا پینشیری دامه زاندنی نه نجوومه نی راویژکاری کرد بو به ره ی پو لیساریو ههریمه که به پی یاسا . جیگهی نامه ژه پیکردنه که کی شه ی نیوان پو لیساریو ژیمی مه غرب به رده وام بووه له هه موو بواره کان به تایبه تی له بواری سه ربه خو یی و دهسه لات .

نه م سه ردانه ی شانشیني مه غرب به یه که م سه ردان دادنریت له دوی کوچی

دوایی باوکی له ۷/۲۲ ى هه مان سال ... ئه و سهردانهش وا ریکهوت له گه ل
یادکردنه وى - رېپىئوانى سهوز - ئەم کارهش که ۳۵۰ ههزار مه غربى به ره و
بیابانه که له سالى ۱۹۷۵ رۆیشتن له پینا و بوونى دهسه لاتی مه غرب له سه ر
بیابانه که دا .

که ئەم هه ریمهش له ژیر دهسه لاتی ئە سپانیا بووه له پېشوو دا ... له هه مان
کات به ره ی پۆلیساریۆ ئه و سهردانه ی ره تکرده ووه که له لایه ن دهسه لاتی
جهزائر پشتگیری لی ده کرا . هه روا پۆلیساریۆ سهردانه که ی ئەمیر محه مه دی
ره تکرده ووه به هو ی مۆرکردنی ریکه و تن له نیوان رژی می مه غرب و فه رهنسا و
ئهمه ریکا به پشکنینی چا وگه نه وتیه کان ، که له که نارهکانی بیابانی رۆژئاوا
دا هه ن له هه ریمه که دا .

له گه ل ئه وه شدا ریکخراوی نه ته وه یه کگرتوو هکان دانى به دهسه لاتی نه نا
به وه ی که رژی می مه غرب دهسه لاداریه تی خو ی له سه ر بیابانه که مسۆگه ر
بکات ، وه که نه وه ی له نا وچه و هه ریمهکانی دیکه ی مه غربدا هه ن ... هه روا
نه ته وه یه کگرتوو هکان هه ولیداره که ریکه ی راپرسی مافی سه ره به خو یی
بیابانه که مسۆگه ریکات . که دوایی هه وه لکانی هه ره سپان هیئا .

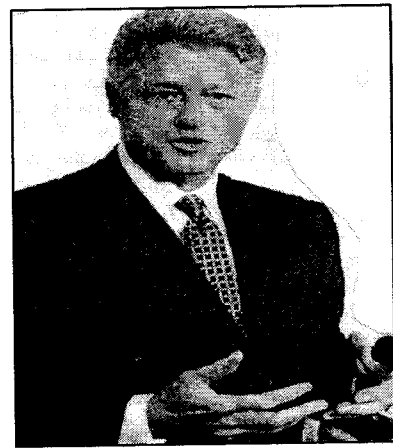
له و کاته شدا سه رکرده ی به ره ی پۆلیساریۆ - محه مه د عبده ولعه زیز - ئه و
ریکه و تنه ی له نیوان دهسه لاتی مه غرب و فه رهنسا و ئەمه ریکای ره تکرده وه ،
له پینا و دۆزینه وه ی نه وت له بیابانه که دا ... له لایه کی دیکه ش ئە سپانیا
پشتگیری بیابانه که ی ده کرد له پینا و به ده سه ت هیئانی سه ره به خو یی و
نه که و تنه ژیر دهسه لاتی مه غرب . له لایه کی دیکه ش رژی می شانشینى مه غرب
دانى نابوو به مافی ئە تۆنۆمی بۆ بیابانی رۆژئاوا له سه ر پېشنیاری ریکخراوی
نه ته وه یه کگرتوو هکان .

به لام به ره ی پۆلیساریۆ ئەم پېشنیاره ی ره تکرده ووه و هه ره شه ی به رده وام
بوونى له شه ری چه کداری کرد دژی مه غرب ... له لایه کی دیکه ش نوینه ری
نه ته وه یه کگرتوو هکان و وه زیری دهره وه ی ئەمه ریکا - جیمس بیکه ر -
له راگه یان دنیکیدا گووتی :- گه ر به ره ی پۆلیساریۆ ره زامه ندى له سه ر ئەم
پېشنیاره بکات ، ئەوا مه غرب بۆ ماوه ی چوار سالی دیکه دهسه لاتی له سه ر

بىبابەنەكە بەردەوام دەپىت ... لە ھەرىمەكەدا ... بەلام دواى ھەولە بەردەوامەكانى بەرھى پۇلىسارىۆ لە ۲۰۰۵/۱۱/۷ رەزامەندى كرد لە سەر ماقى ئەتۇنۆمى بۇ ماوھى دىارى كراو لە سەر ھەرىمەكەدا .

۱۹۹۹/۱۱/۲۵ پىكخراوى نەتەوھە يەكگرتووەكان لەراگەياندننىكىدا بلاوى كردهوھ، كە ئەمروژە بىپتە پوژى جىھانى دژ بە تونودو تىژى بەرامبەر ئافرەت و بەرگىکردن لە مافەكانى ئافرەتان لە جىھاندا .

۱۹۹۹/۱۲/۱۲ بە ھۆى سەرھەندانى كىشەى نىوان سەرەك كۆمارى سوودان عومەر حەسەن بەشىرو ، حەسەن تورابى ، كە ھۆكارى ئەوكىشە لەبىروو بۇچوونە جىوازەكان بووھ ھۆى ھەلووھشانەنەوھى سەرۆكايەتى ئەنجومەنى نىشتمانى ، كە حەسەن تورابى سەركرديەتى دەكرد... لەگەل گۆپىنى چەندىن بېرگە لە دەستوورى سوودان .

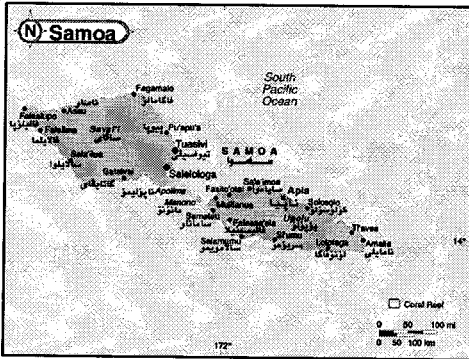
۱۹۹۹/۱۱/۲۲ بۇ يەكەم جار سەرۆكى پىشووى ئەمەرىكا - بىل كلېنتۆن سەردانى سۇفياى پايتەختى بولگارىياى بكات ، ئەویش بەبەلین دان بە پىشتگىرى پىشكەش كردن و ھاوكارى بۇ بولگارىيا . كە وولاتىكى دەست نىشانكراو بوو لەبوارى بازگانیدا لەلایەن ئىدارەى ئەمەرىكاو وولاتانى دىكەى رۇژئاوا لە ئەوروپا بەگشتى ... ئەمەش

بەھۆى پىشتگىرى حكومەتى سۇفيا بوو لە جەنگى كۆسۆفۆ و بەلكان لەكاتى لىدانى دەسەلاتى سەرۆكى يۇگسلافيا سلوبودان مىلوفيتشلە ولاتەكەدا .

ئەمەش لە دواى چەندىن گفتووگۆى نىوان حكومەتى سۇفيا و ئەمەرىكا . هات .

شايانى باسە حكومەتى بولگارىيا يارمەتى ھىزەكانى سووپاي پەيمانى ناتوى دا بەلەينى فرۇكە جەنگىەكان لە فرۇكەخانەى سەربازى بولگارىيا ، لە پىناو بۇردوومان كوردنى فرۇكەخانە سەربازىەكان لە شارى بەلگرادى پايتەختى يوگوسلافيا .

۲۰۰۰

۲۰۰۰/۱/۱
 ھەموو وولاتانى جىهان
 لە سەر ھەسارەى زەويدا ،
 چووھ ناو ھەزارەى
 سىيەم لە كاتى لىدانى
 زەنگى سائەكانى
 كاترئىمىر و كۆتايى ھاتنى
 دوا سائەكانى رۆژى
 كۆتايى سالى ھەزارەى

دووم . لە دورگەى ساموا ، كە دەكەويتە باشورى رۆژئاواى دەرياي ھىمن .

جىگەى نامازە پىكردنە كە ساموا چووھ ناو ھەزارەى سىيەم لە دواى ۲۴ كاترئىمىر تەواو لە دورگەى كىرباتشى ، كە يەكەم خالى بەيەك گەيشتنى جىھانە لە ھەزارەى نويدا ... ساموا و كىرباتشى دراوسىيە يەكن لە دەرياي ھىمن ، بەلام كىرباتشى دەكەويتە سەر سەرھەتاي ھىلى درىژى كە كاتەكانى جىهان ديارىدەكات و سامواس دەكەويتە كۆتايى ھىلى درىژى كە تانەكانى جىهان ديارىدەكات .

۲۰۰۰/۱/۱
 وويستگەى تەلەفزيونى كوردستان لە پارىژگاي سليمانى پەخشى ئاسايى خۆى بەكوردستان و جىھاندا بلاو كوردەوھ ، كە زمانخالى يەكەتى نىشتمانى كوردستانەو بووھ ھۆكارى كاردانەوھ لە ھەموو بواردەكان بەتايبەتى لە بوارى نەتەوھىي و نىشتيمان .

۲۰۰۰/۱/۶
 كۆچى دوايى شاعىرى پىشكەوتوو خوازى كورد - محەمەد شىخ حسين بەرزنجى - ناسراو بە - ع.ح.ب - لەشارى سليمانى لەتەمەنى ۷۷

سالىدا لە ھەريئى باشوورى كوردستان ، كە لە ساى ۱۹۲۳ لەدىي بەرزنجە چاوى بە جىهان ھەلھىناوھ ، ھەروا چوار بەرھەمى شىعەرى بە چاپ گەياندووھ لەگەل چەندىن بابەتى ھەمەلەين لە ھەريئەكەدا و گەياندى بە دەستى خوويئەراندا .

۲۰۰۰/۱/۲۲

بە ھۆى پالە پەستوو نارەزايى بە ھەزاران ھاوولائى لە ئەكوادۆر دژى دەسەلات بە پشتىووانى سوويا ، لە ئاكامندا توانا ئەنجومەنىك لەسى كەس لە كەسايەتى وولاتەكە پىك بەيئىرى بۆ ھەرگرتنى دەسەلات لە سەر ئەكوادۆر . كە ئو ئەنجومەنە لە سەركرەدى سوويا - كارلۇس مینۆزاو سەركرەدى بالائى ھنوودەكان ئەنتوان فاگاز و دادوھريكى پيشوو لە دادگاي دەستوورى بالائى وولاتەكەدا .

كە سەرۆكى ئەكوادۆر جەمىل معوز لە يەكى لە بنكە سەربازىھەكانى ئاسمان دەست بەسەركرابو لە نزيك شارى كيتۆى پايتەختى ئىكوادۆر ، ئەمەش بە ھۆى دەست لە كارنەكيشانەوھى لە سەرۆكايەتى وولاتەكەدا ... دواى ئەوھش ئەمەريكا و چەندىن وولات دژى لادانى سەرۆكى ئەكوادۆر جەمىل بوون و داوايان كرد كە ھەر دەسەلاتىك دەسەلاتى لەو وولاتە بگريئە دەست دژى جەمىل معوزە و بە كودەتا دادەنريئە و لە پەيوھەندىھە ديبلۇماسىيەكان و رامىيارى دوور دەكەويئەوھ . ھەروا لە بوارەكانى ئابوورى و بازگانيدا .

كە ئەمەش دەبئيئە كارەسات بۆ گەلانى ئەكوادۆر ... كە بۆليقياو كۆلۇمبيا و فنزويلا پشتنگىرى خويان بۆ سەرۆكى ئەكوادۆر جەمىل دەربرى ... ئەمەش لەدواى گەمارۆدانى پەرلەمان ھات لەلەين خو پيشاندەران وراگەياندى ئو پىك ھاتە حكومىيەدا .

سەرھەراى ئەوھش گفتووگۆ بەردوام بوو لە بالەخانەكە . لە نيوان ھنوودەكان و بەرپرسانى سەربازى بە سەركرەدايەتى كارلۇس میندۆزا ، لەو كاتەش سوويا تووشى كيشەو مەملانى بوو لەگەل سەرۆكى ئەكوادۆر جەمىل معوزدا .

لەوكاتەش عەقيد لۇسيۇ جونيرىز لايەنگىرى ھندى ئەنتونيو رىقازى دەكرد لە يەكى لە ژورەكانى پەرلەمان و داواى لەگەلانى ئۆكوادۆر كرد ،

بۇ راپەرېن و دەستان دژى گەندەئى و بەربلاوى و لىك ترازانى پەيوەندى
لە نىوان حكومەت و كۆمەلگاي ئەو وولاتدا .

جىگەي ئامازەيە كە سەرۆكى ئەكوادۇر جەمىل لە مانگى /۱/ ۱۹۹۸ لە
هەلبىژاردنەكان سەرکەوتنى بەدەست هئىنا لەناو بارى نا لە بارى ئابوورى و
گەندەئى لەو وولاتەداو كارنەکردن بە دەستوورى ئەو وولاتەو نەگۆرىن لە
راميارىەتى بەرەو پتەوکردنى بارى ئابوورى و بازگانى و بەهئىزکردنى
ژىرخانى ئابوورى لە وولاتەكەدا .

۲۰۰۰/۲/۳

پارتى ئازادى راستروى نەمساوى سووئىندى ياساىي خوارد بە بۆنەي
ئەوہى كە بەشىكە لە ھاوپەيمانى حكومەت ، بەلام سەرۆكى ئەو پارتە -
بوورگ هايدر- كە دژى پەنابەرانى بيانىە بۆ وولاتەكەي نەچووه ناو ئەو
پىكھاتە حكومىيە نوئىيە لە دواي هەلبىژاردنەكان .

سەرەراي ئەوہى رەخنەي نىوو دەولەتى زۆر ئاراستەي حكومەتى نەمسا
كرا ... لەلايەكى دىكە سەرۆكى نەمسا - تۆماس كليستيل - سەرپەرشتى
فەرمى لەو پىك ھاتە گرتە دەست بە دامەزراندنى ھاوپەيمانى حكومەتەكە
... كە پىك ھاتبوون لە پارتى ئازادو پارتى گەل و سەرۆكى نەمساو
وردبىنى لەو كەسايەتيانە كرد كە پۇستە حكومىيەكان دەگرنە دەست ... لە
گەل ئەوہشدا بوونى پارتى راسترو لە حكومەتەكە بووہ ھۆي نارەزايى
وولاتانى جىهان بەتايبەتى ئەوروپى و ئىسرائىل ، لەپەيوەندىيە نىوو
دەولەتەيەكان .

لەو كاتەش ھەر چواردە وولاتانى ئەوروپى كە ھاوبەشى نەمسا بوون لەگەل
ئەمەرىكاو ئىسرائىل برىارىياندا كە نەمسا لەپەيوەندىيە نىوو دەولەتەيەكان
بەدوربخنەوہ ، گەر بىتوو پارتى ئازادى راسترو بەشدارى لەو حكومەتە
بكات ، لەھەمان كات سەرۆكى پارتى ئازادى راسترو - فولگانگ شوسيل
- بەلئىنى دا كەرىژ لەماق مەرۆق و بنەماكانى دىموكراتى بگريئت و
بەرپرسىارىيەتى نەمساي كرد لەتاوانەكانى رژىمى نازى كە نەنجامى دابوو
بەر لەجەنگى دووہى جىهان بەتايبەتى بەرامبەر بە جوولەكەكان .

لەو كاتەش حكومەتى ئىسرائىل داواي كرد كە بالىۆزەكەي لەنەمسا
دەكشىئىتەوہ گەر بىئت و پارتى ئازادى نەمساي راسترو دەسەلاتى

بگريته دەست ، له بەر ئەوە ئيسرائيل له ساڵى ١٩٨٦ بآليۆزه كەى له
 نه مسا كشاندهوه به هۆى وهگرتنى دەسه لات له لايهن كوۆرت فالد هايم
 كه تاوانبار كرابوو به تاوانه كانى له و كاتهى دەسه لاتى حكومه ته كەى
 له دەستدا بوو له وولاته كه و په يوه نديه نيوو دهوله تيه كان .

٢٠٠٠/٢/١٨

تيروۆر كردنى ئەندامى ليژنهى ناوهندى پارتى ديموكراتى كوردستان و
 بهرپرسي لقى دووى پارتى ديموكراتى كوردستان له پاريزگاي ههولير
 فه رهنسوۆ حه ريرى ، له ناوجهرگه ي شارى ههولير به دهسته تيكى رهشى
 تيروۆريستان له هه ريمه كه دا .

٢٠٠٠/٢/٢٩

له دواى دەست كيشانه وهى سه رۆكى پارتى ئازادى راسته روى نه مساوى
 بو رگ هايدهر له پوسته كه ي سه رۆكى پارته كه كه يه كيه تى ئەوروپا بريارى
 بو رگ هايدهرى هيج بيانويه ك به ته واوى نابيته جيگه ي دننبايى يه كيه تى
 ئەوروپا و وولاتانى ديكه ي جيهان سه ره راي ئەوه ش ئەوروپا ئەو
 سزايانه ي كه له سه ر قيينا داناوه له بهر سه رۆكى پارته كه نيه به لكوو له
 بهر رامياريه تى توندره وى پارته كه يه و له لايه كى ديكه ش سه رۆكى نه مسا
 فولگانگ شوسيل له ليڊوانيكيدا گوتى :-

بريارى دەست كيشانه وهى هايدهر له سه رۆكايه تى پارته كه ي بيانوو بو
 داها توييه كى دوور له وولاته كه و جيهاندا ... دواى ئەوه ش سه رۆكى
 پارتى ئازادى راسته روى گوتى :- دەست له كار كيشانه وم له سه رۆكايه تى
 پارته كه ماناى وانيه واز له كارى راميارى ده هينم به لكوو گرنگى به كارى
 داد ده دم له هه رييمى كارينشبايى نه مسا .

٢٠٠٠/٣/١١

سه رۆكى شيبلى نوپى
 هه لبـ ژيڤرداو -
 ريكاردى لاگوس - له
 مانگى /١/ ٢٠٠٠
 سوويندنى ياسايى
 خوارد ، له دواى
 گه رانه وهى ژه نه رال
 بينوشيى . له دواى

۱۶ مانگ لە ژۇر دەست بە سەرى لە بەرىتانيا كە تاوانبار كر ابوو بە تاوانى جەنگى دژ بە مۇقايەتى كە بەامبەر گەلى شىلى ئەنجامى دابوو لەدواى وەرگرتنى دەسەلات لە رىگەى كودەتاي سەربازى لە سالى ۱۹۷۳ بە سەر سلفادۇر ئەلندىدا .

لەريوو رەسمى سوويندى دەستوورى سەركاىەتى ئەوروپا و ئەمەرىكاي لاتىنى بەشداربوون بەوش ناوزەند كرا ، كە سىيەم سەركە لە رىگەى ھەلپژاردنى دىموكراتى دەسەلات لە شىلى بگرتتە دەست ... لە ھەمان كات ياخى بووە ماركسىەكانى پىشوو سلفادۇر تۈانىان زۇرتىن دەنگ بەدەست بىنن لە ھەلپژاردنەكەدا بە بەدەست ھىنانى كورسى لە پەرلەمانى شىلى و لە ئەنجومەنە شارەوانىەكان .

جىگەى نامازە پىكرنە كە ياخى بووە ماركسىەكان لە وولاتەكەدا لە سالى ۱۹۹۲ چەكى سەربازىان فرىداو برىارى دەست ھەلگرتن لە تۈوندو تىژيان داو كەوتنە گۇرەپانى رامىارى و كارى رامىارى لە رىگەى ھەلپژاردن ئاواتەكانىان جى بەجىبەكەن لەخۇيان لەناو پارتى ئارىتا كۇ كرەبوو لە وولاتەكەدا .

كرەنەوى پاركى ھەلپژارە باشوورى كوردستان بەدەست پىكرەنى ۲۰۰۰/۳/۱۴
كارەكانى لەپىناو بەئەنجام گەياندى لەسەر رۈوبەرى ۸۰۰ دۇنم زەوى لە رۇژئاواى شارى ھەلپژارە لە كۇنە سەربازى فەيلەقى/۵ سووپاى ئىراق ، كە دەكەووئتە باكۈورى شەقامى ھەلپژارە - مووسل . باشوورى شەقامى گولان ، واتە كۇنە رىگەى رەشكىن ، ئەويش بە دوو قۇناخى ئەندازەيە ، لە پارىژگاكەدا .

لە ئاكامى سەركەوتنى سەركەى نامىبىيا - سام نوگوما - لە ھەلپژاردنى ۲۰۰۰/۳/۲۱
مانگى /۱۲/۱۹۹۹ سوويندى ياساىى لە ئاھەنگىكى قەشەنگ خوارد ، بەبوونى بەسەرك كۇمارى نامىبىيا بۇ جارى سىيەم . بەبۇنەى سەربەخۇبى وولاتەكەى بە نامادەبوونى سەركەى وولاتانى مۇزەنبىق و كىنيا و سوزىلاند و تەنزانيا و زامبىيا و بوتسوانا و ئەفەرىكياى باشوور .
جگە لە سەركەى ئەفەرىكياى باشوورى پىشوو - نلسۇن ماندىلا - و،

سه رۆكى فنله ندى پيشوو - مارتتى نههتسارى - كه پؤستى نوينه رى نه ميندارى گشتى نه ته وه يه كگرتوو ه كانى ده كرد له ناميبيا .

سه رۆكى ناميبيا به ليئى به گه لانى وولاته كهيدا كه تاكوو سالى 2020 ناستى بژوووى ژيانيان به ره و باشى ببات و ژيرخانى ئابوورى به هيز بكات له هه موو بواره كان ، به بنبركردنى بيكارى و ئارامگه رى مافى مروؤ و سه قامگيرى يه كسانى له هه موو بواره كان .

جيگه ي ئامازه پيكرده كه سه رۆكى سه ركه وتوى ناميبيا سام نوگوما له هه لئارده نه كان 77٪ ي دهنگه كانى به دهست هينا له وولاته كهيدا .

2000/3/23 نووسراوى پاريزگاي موسل به ژماره 219/ كه ئاراسته ي يه كه كانى كارگيرى كردوه ، كه پابه ندى به به پامياريه تى به عه ره بگردن بن ، كه ئه وانيش قائمقاميه تى مه خمورو شيخان و ته لكيف و ناحيه ي قه راج و ديگه و عدنانيه و گوير له گه ل ناحيه ي فايده ده گريته وه ، له هه ريئى باشوورى كوردستان ، ئه ويش به مه رجيك خواه نى ئه م زه ويه كشتوو كاليانه ده بيت بواموه ي 20 سال له م ناوچه يه دا بميننه وه و كردارى كرپن و فروشتن بوئه م زه ويانه ئه نجام نه دن له ناوچه كه دا .

2000/3/26 بو يه كه مجار له ميژووى بوونى ده ووله تى بو تان قاوه خانه ي ئه نته رنيئت كرايه وه له شارى ئيمفووى پايته ختى بو تان ، كه كه ووتوته سه ر چيا كانى هه مه لاي له نيوان هندستان و چيني مللى ... شايانى باسه ژماره ي دانيشتوانى ئه م وولاته نزيكه ي 650 هه زار كه س ده بيت و زوربه ي هه ره زورى به كارى كشتوو كالى خه ريكن ..

هه روا كه ناله ئاسمانيه كان له ريگه ي كيئبلى تايبه ت بووه ، كه شان شيني بو تان بو يانى ده ست نيشان كردبوو . به هو ي چاو ديئرى كردنى تووند له سه ر بوارى راگه ياندى و زانيارى وه رگرتن له سه ر جيهان ، ئه ويش به هو ي كردنه وه ي ئه و سايده ئه نته رنيئتانه و كه ناله كانى گه نجانى بو تان . له قونا خيك په رينه وه بو قونا خيكي گونجاوتر به وه رگرتنى زانيارى له سه ر بارى وولاتانى جيهان له هه موو بواره كاندا .

۲۰۰۰/۳/۲۹ گىردانى كۆنگرەي نىۋو دەۋلەتى لە پىناۋ دژايەتى كىردن بەبازرگانى كىردن بە ئافرەت و مندال لە ھەرىمى ئاسياۋ زەرياي ھىمىن لە شارى مانىيلى پايىتەختى فلىپىن ... بەشداربىۋانى كۆنگرەكە بازرگانى كىردن بە ئافرەت و مندالىان ناۋزەند كىرد بە كۆيلايەتى بەندىيەتى ، بەتايىبەت لە كىشۋوھىرى ئاسيا .

كە سالانە زىياتر لە ۲۵۰ ھەزار ئافرەت و مندال دەكىرىن و دەفرۆشۇرىن ئىۋىش بە كارپىكىردىنيان لە مەيخانەۋ كارەكەرى ناۋ مالە سەرمايەدار و دەۋلەمەنەكان ... كۆنگرەكەش ئىۋ كارەي بەكارپىكى تاۋان لەقەلەمدا كە ئىۋمىرۇ لەجىھان مامەلەي پىدەكرى .

۲۰۰۰/۴/۸ كۆچى دۋايى سەركىدەي تىكۆشەرو روۋناكىرو شاعىرو ئىدەيىي ناسراۋى كورد - ئىبراھىم ئەحمەد - لە شارى لەندەنى پايىتەختى بەرىتانىا ، دۋاي ھىنانەۋەي تەرمەكەي و گۆرەكەي لەشارى سلىمانىيە لە گىردى سەلىم بەگ... شايانى باسە ئىبراھىم ئەحمەد يەكىك بوۋە لە دامەزىنەرى پارتى دىموكراتى كوردستان و دۋاي ئىۋەش يەكىك بوۋە لەدامەزىنەرى يەكىيەتى نىشتمانى لە ھەرىمى باشۋورى كوردستان .

جىگەي روۋنكىردنەۋىيە كە ئىبراھىم ئەحمەد لە سالى ۱۹۱۴ لە شارى سلىمانى چاۋى بە جىھان ھەلھىناۋە . دۋاي تەۋاۋكىردنى قۇناخەكانى خوۋىندىن بىرونامەي مافى لە زانكۆي بەغدا لە سالى ۱۹۳۷ بە دەست ھىناۋە ، لە ماۋەي خوۋىندىن بەشدارى لە جوۋلانەۋەي ئەتەۋەيى و دىموكراتى كىردۋە و چەندىن جار توۋشى ئىش و ئازار بوۋە لە لايەن رژىمى شايەتى لە ئىراق .

ھەروا لە سەرتەي سالىكانى سىي بە ھاۋكارى قوتايىيە كوردەكان لە شارى بەغدا - كۆمەلەي - گەنجانى كوردى دامەزاندۋە ، و ھەردۋو گۇقارى - يادگارى لاۋان - و - دىارى لاۋان - ي لە سالى ۱۹۳۹ بلاۋ كىردۋتەۋە ... ھەروا بەشدارى لە دەرچۋاندىن گۇقارى رامىارى و ئەدەبى بە ناۋبانگى - گەلاۋىژ - . دۋاي ئەۋە لە مانگى /۸/ ۱۹۴۴ بەرپىرسى /لقى كۆمەلەي - ژ - ك - بوۋە لە كوردستان ... دۋاي ئەۋە لە سالى ۱۹۴۷ چۋۋەتە رىزى .

پارتی دیموکراتی کورد و دواى ئه ویش له کۆنگره ی دوومه ی سالی ۱۹۵۱ به سکرتری پارتی دیموکراتی کوردستان هه لێژێردراوه .

دواى ئه و بووه ته سه ر نووسه رى رۆژنامه ی - خه بات - دواى به رپابوو نى شوپرشى ئه یلول رووی له شاخه کانی کوردستان کردووه ... دواى هه ره س هینانی شوپرش له سالی ۱۹۷۵ به ناچارى رووی کردۆته شارى له نده ن و له و شاره جى نشین بووه . ئیبراهیم ئەحمەد خەزووێ سەرەك کۆماری ئیراق مام جهلال تالەبانیه . که هیرو خانى كچی ئیبراهیم ئەحمەد خیزانیه تی ... ئەم که سایه تیه چه ندين دانراوی له دواى خو ی جی هیشتوو ه .

۱- الاكرادوالعرب له سالی / ۱۹۳۷ . ۲- كۆیره وری - به زمانى كوردی له سالی / ۱۹۵۹ . ۳- ژانی گەن له سالی / ۱۹۷۰ .

-۲-

سەرۆکی رواندای نوێ - بۆل کاگامی - پۆستی سەرۆکایه تی کردنی ۲۰۰۰/۴/۲۲

وولاته که ی گرته ده ست له ئاههنگی کی ره سمیدا ، که یه که م که س بوو له هۆزی تووتسی که پۆستی سەرۆکایه تی بگریته ده ست له دواى سه ربه خو یی رواندا له سالی / ۱۹۶۰دا ... ژه نه رال کاگامی به زۆرینه ی ده نگ هه لێژێردرا له دواى سی هه فته له ده ست له کارکیشانه وه ی سه رۆکی پێشووی رواندا - باس تیری بیزی مونگۆ ... که بیزی مونگۆ ده سه لاتداریه تی رواندای کرد بۆ ماوه ی شه شه سا ل .

ئهمهش له دواى تاوانبارکردنی دیت له لایه ن ژه نه رال کاگامی که سه رکر دایه تی به ره ی نیش تیمانی رواندای ده کرد .

ئهویش به تاوانبارکردنی بیزی هه لسا به ئەنجامدانی له ناو بردنی به کۆمه ل که که مایه تی تووتسی به سه ری هات ... له گه ل ئه وه شدا سه رۆکی نو یی رواندا وه رگر تنى پۆسته که ی له وکات دیت که روندا به کی شه یه کی دژوواردا تیده په ری له نیوان هۆزی تووتسی و هووتی که له سه ر پێویستی ه یز له زۆرینه ی هۆزی هووتی بگریت و هاوسهنگی له په یوه ندی هکان پارێزیت و دادپه ره ری بچه سپینیت و هه ول ی بروژانه وه ی ئابووری بدات ، له هه موو بواره کان و ریزی مافی مرۆڤه بگریت و وولاته که به ره و پێشه وه ببات له هه موو بواره جیا جیاکان .

۲۰۰۰/۵/۲

سەھىيە رەكوردى
بىر نەۋە ئاۋىيا
خەتتە ئۆزگەرتىش ۋە
سەھىيە ۋە زىيان بۇ
ماۋە ۳۰ ياش - بام
فەن دۇنغا - لە تەمەنى
۹۴ ياشتا كۆچمە
دوۋىيە كىرد ... بەر لە
يەك رۇژ لە

ئاھەنگىزىنى گەلى قىتنام بە بۇنى بە سىراچونى ۲۵ ياش بە سەھىيە رەكوردىنى قىتنامى باكور لە جەنگى قىتنام ... يەككە بو لە سەھىيە رەكوردى سەھىيە رەكوردى قىتنام ، لەۋانە ژەنە رالى بە ئاۋىيا - فونگويىن كىيا - و يەككە بو لە ھاۋىيە نىزىكە كەنى رابەرو سەھىيە رەكوردى قىتنامى - ھۆشى مە - ئەم كە سەھىيە قىتنامىيە ۋە جىھانىيە .

لە ماۋە ۳۰ ياش بە رەھام بوۋە لە خەتتە ۋە تىكۇشان لە پىناۋ ماف ۋە سەھىيە خۇيى قىتنام ۋە گەلى ئەم ۋە لاتە دۇى داگىر كە رانى ئەمەرىكا ۋە ھاۋىيە يىمانە كەنى لە كىشى ۋە رەكوردى ،

سىراچاۋە :- BBC.arabic .

۲۰۰۰/۵/۱۳

بە رەھام بوۋى ھىزە كەنى لايەنگىر ھۆكۈمەتى سىرالىيۇن بە رەھام بە رەھام كەنى شەرى دۇ بە ياخىبوۋە كەن ، كە لە ۵۰۰ كە كەن لە ھىزى نە تەۋە يەكگرتۈۋە كەنى دەستگىر كەردى بو ... كە ھىزە كەن گە يىشتە ناۋ شارۋچكە ۋە - ماسىياكان - كە ۶۰ كىلومەتر لە رۇژە لاتى پاي تەختى سىرالىيۇن - فرىتاون - دوۋرە ، لە دۋى پىنج رۇژ لە دەست بە سەھىيە رەكوردى ئەم شارە لە لايەن ياخىبوۋە كەن ۋە لاشە ۋە كۆرۈۋە كەن لە سەھىيە شەقامە كەنى ئەۋ شارۋچكە يە پەرت ۋە بلاۋ بىۋەنە ۋە لە شارە كەدا .

لە ۋە كەتە ھىزە كەنى سوۋپاى سىرالىيۇن بە پىشتىۋانى ھىزە كەنى سوۋپاى بە رىتانيا ۋە سەھىيە رەكوردى نە تەۋە يەكگرتۈۋە كەن ۋە مىلىشىياكانى سەھىيە رەكوردى سەھىيە رەكوردى باشىان دۇى ياخىبوۋە كەن بە دەست ھىنا ...

ئەمەش لە دوای بە دەست کەوتنی بەلگەنامە لە لایەن حکوومەتی سیارلیۆن
 کە سەرکردە یایخیووەکان - فواری سانکو - نەخشەی پلانێکی
 کودەتای ئامادەکردبوو دژی حکوومەتی سیارلیۆن - ماوەی ئەم
 هەفتەیەدا ..

لە گەڵ ئەوەشدا یەکەمی سەربازی ئوردن و بەنگلادیش و هندستان چوونە
 ریزی سەربازانی نەتەوێکەرتوووەکان ، کە بوو هۆی زیادبوونی ژمارە
 سەربازەکان کە بوو ۱۱۰۰۰ هەزار سەرباز لە گەڵ هێزەکانی حکوومەتی
 سیارلیۆن لە وولاتە کە دژی جوولانەوێکی شۆرشگیری سیرالیۆن ... جیگە
 باسکردنە کە سیرالیۆن بە باروودۆخیکی نا لە باری شەری ناوخواو کێشە
 لە گەڵ بەرەمی شۆرشگیر بەردەوامە لە وولاتە کەدا .

سەرچاوە: - BBC.arabic .

ووزارەتی دادی هەریمی باشووری کوردستان پێیاریدا بە جیبە جیکردنی
 یاسای دەسەلاتی دادویری بە ژمارە/ ۱۴ بۆ بەکارهێنانی زمانی کوردی لە
 دام و دەزگا و کارگێڕی و بێرێو بەرایەتیەکانی سەر بە ووزارە کە لە
 هەریمە کەدا .

۲۰۰۰/۵/۲۲

سەرۆکی وولاتی
 فیژی - راتوو
 کامیسی راما -
 هەلۆه شاندنەوێ
 حکوومەتە کە
 راگەیاندا بە
 سەرکردایەتی
 سەرە وەزیران -
 ماھندرا نشوودری

۲۰۰۰/۵/۲۷

- کە لە لایەن شۆرشگیرەکان لە ناو بالەخانەیی پەرلەمان دەست بەسەر
 کربوو لە گەڵ ژمارەیهک لە ئەندامانی حکوومەتە کەیدا .

کە ئەمەش بە هۆی کێشەیی رامیاری کوشندە لە وولاتە کەیدا و خۆی
 بەرپرسیاریەتی هەلسوواندنی کاروباری وولاتە کەیی گرتە دەست لە
 دوای دەست لە کارکێشانەوێ سەرە وەزیران و ماھندرا تشوودری - کە

لە رەچەلەكدا دەگەریتەوہ سەر ھندىھەكان .

لە ھەمان كات سەرۇكى فيژى دووپاتى كردهوہ كە سەركردهى كودەتاكە

- جۆرج سىيات - لە راگەياندنكىدا گووتى :-

من لەھىياتى دانىشتووانە رەسەنەكان ئەم كارەم كردهوہ ، لە بەر ئەوہى

لەماوہى دەسەلاتى ھكۆومەتەكانى فيژى ھىچ ماف و دەسەلاتىكان لەو

ھكۆومەتانە بەر دەست نەدراوو .

ئەمەش لە داوى كىشەى تەشەنەدارى نيوان دانىشتووانە رەسەنەكان و

ھكۆومەتى فيژى ھات . كە لە ئەنجام بوو بە شەرى نيوان ھەردوو لايەنى

دژ بەيەكترى و كەرت بوونى سووپاى فيژى بە چوونە رىزى راپەريووەكان

- جۆرج سىيات - ماوہ بەدانىشتووانە ھندىھەكان دەدات و بەدەست لە

كاركىشانەوہى سەرۆك راتوومارا .

لەوكاتەشدا وەزىرى دەرەوہى ئوستراليا - ئەسكەندەر داوئر - داواى كرد

كە فيژى لە ئەندامىەتى كۆمەنولسى بەرىتانيا دەرېكرى و لە ھەمان

كاتىش سزاي ئابوورى و راميارى و سەربازى بەسەردا بسەپىنرېت .

نەتەوہ يەگرتووەكان و رېكخراوى كۆمەنولس و بەرىتانيا و ئەمەريكاش

لەگەل ئەو بىروبووچوونە كۆك بوون و دژى كودەتا چىھەكان لە وولاتەكەدا

وہستان ... لەوكاتەش كودەتا چىھەكان داواى ھەلۆھشاندنەوہى

دەستوورىيان كرد بەدەستوورىكى نوئى كە مافى دانىشتووانە رەسەنەكان

مىسۆگەر بكات لە دەسەلاتدارىەتى وولاتەكەدا .

سەرچاوہ :- BBC.arabic .

گریدانى كۆبوونەوہى
 وەزىرەكان و بەرپرسانى
 ھكۆومەتەكانى ئەندام لە
 كۆمەنولس لە شارى
 لەندەنى پايتەختى
 بەرىتانيا ، بە مەبەستى
 مامەلە كردن لە ھەردوو
 كارە كودەتايەكەى

۲۰۰۰/۶/۶

دورگەى فيژى و دورگەى سۆلوومۆن ... ئاكانى كۆبونەوهكەش به دەرکردنى بريارىك بوو به دورخستنەوهى فيژى له هەردوو لىژنەو رىكخراوهكە تا ئەوكاتەى ديموكراتىەت دەگەریتەوه وولاتەكە.

هەروا بەرپرسانى كۆمەنولس داواى ماوهى ديارىكراويان كرد بهخشتهيهكى كاتى بۆ پىكهيئنانى رژىمىكى دەستورى و نازاد كردنى سەرەك وەزىرانى فيژى ماھىندرا تشودرى و سى له ئەندامانى حكومەتەكەى . كه له لايەن كودەتاجىهكان بەسەرگردايەتى جوړج سيايت دەست بەسەراكرابوون .

هەروا داوايان لەچەكدارەكانى دورگەى سۆلوومۆن كرد بەكشانهوەيان لە پايتەخت – ھۆنيارا – و خۆبەدەستەوەدان و نازادکردنى سەرۆك وەزىرانى دەست بەسەراگىراولە وولاتەكەدا .

كە چەكدارەكان لە ھېرشىكدا دەستيان بە سەر پايتەخت داگرتبوو ... لە ھەمان كات داوايان لە دەسەلاتدارانى فيچژى كرد ، كە دەست گىرپىت بە راميارىەتى و ديموكراتى و لە ھەمان كاتدا دادوهرى سەربازى لە فيژى – فرانك باينميياراما – رايگەياند بەوهى كە دەسەلاتى وولاتەكە دەگەریتەوه بۆ دەسەلاتى مەدەنى لە وولاتەكەدا بۆ ماوهى ۳ مانگ . ئەمەو لە گەل چەندىن كيشەو گىرفتى دىكە لە وولاتەكەدا ... بى ئەوهى دەست تىوووردان لە ناووخواى فيژى بكرىت بە تايبەتى لەلايەن حكومەتى ئوستراليا لە كيشووەرەكەدا .

سەرچاھ: - BBC.arabic .

كۆچى داويى سەرەك كۆمارى پزىمى بەعس لە سووریا -حامز ئەسەد- لە شارى ديمەشقى پايتەختى سووریا ، ئەويش بەھوى ئەخوشى دل لە كاتى قسەکردنى لەگەل سەرۆكى لوېنان ئيميل لەحوود ، داواى خوى كورەكەى بەشار ئەسەد پۆستى سەرەك كۆمارو پارت و ئەنجومەنى شۆرشى گرتەدەست ، ئەويش بە گۆرىنى چەند پرگەيەك لەدەستووو ياسا بنەرەتیهكانى پزىمى بەعسى لە سووریا بەبى رەزامەندى گەلانى ئەم وولاتە.

۲۰۰۰/۶/۱۰

۲۰۰۰/۶/۱۴

دەست لىك
كاركىشانەۋە سەرەك
ۋەزىرانى دورگەي -
سۆلومۇن -
بارسۇلومىيۇ ئۇلوفائالۇ -
لە پىناۋ كۆتايى ھىياتن بە
دژوارترىن كىشە
ناخۇيە راميارىەكان كە
دورگەكە بەخۇيەۋە

دەپپىنى ... ئەم دەست لە كاركىشانەۋە سەرەك ۋەزىران بەر لەۋە ھات كە
پەرلەمان برىارى لە سەر بىدات ... ئەم كارە بەناچارى بوو لە پىناۋ
گەراندنەۋەي ئاشتى لە نىۋان پىك ھاتەكانى دورگەكە لەنەتەۋەۋ مەزھەبە
ئايىنەكان .

جىگەي باسكردنە كە سەرۇك ۋەزىرانى دورگەي سۆلومۇن دەست بە
سەر بوو لە مائەكەي خۇي لە داۋى دەست بەسەرگرتنى پايتەختى
دورگەكە لە لايەن چەكدارەكانى بازى مالينا لەۋ مانگەدا ... لە ھەمان
كات داۋى گفتوۋوگۇي لە ھەموو لايەنە بەدژ بەيەكتەرەكانى كرد بۇ ئەۋەي
ۋولاتەكەي بەرەۋ ئاشتىبوونەۋەۋ ئارامى ھەنگاۋبىنى .

لە ھەمان كات بە پىيى نەخشەيەك پەرلەمان سەرۇك ۋەزىران ھەلدەبژىرىت
لەداۋى دەست لەكاركىشانەۋەي سەرۇك ۋەزىران - ئۇلوفائالۇ -
لەدەسەلاتەكەيدا بە ھەلسوراندنى كارو بارى ۋولاتەكە بەشيوەيەكى كاتى .
ئەمەش بەھۇي كىشەي بەردەوام بۇ ماۋەي ۱۸ سال لە مەملانىي نەتەۋەۋ
مەزھەبە ئايىنەكان كە بوۋە ھۇي كوژرانى زياتر لە ۱۸ كوژراۋ بەسەدا زامدار
ۋ دەربەدەربوونى زياتر لە ۲۰ ھەزاركەس لە دانىشتۋوانى دورگەكە دا .

سەرچاۋە: -- BBC.arabic .

كۆچى داۋىي ئەستىرەي كۆمىدى سىنمايى جىھانى - جاك لىمۇن - لە ۲۰۰۰/۶/۲۷

شارى نيورۇكى ئەمەرىكا .

۲۰۰۰/۸/۱۳
 كردنەوہى يەكەم
 پەرلەمانى سۆمالى
 لە شارى - عرتە -
 ى كۆمارى جيبوتى
 ئەمەش لە دواى لە
 دەسەلات لابردنى
 سەرۆكى سۆمال -
 محەمەد سيادبەرى -

لە سالى ۱۹۹۱. كە ئەمەش يەكەم هەنگاوه بەرەو جى بەجێكردنى
 هەولەكانى ناستببونەوه لە نيوان پىك هاتەى ھۆزو تيرەو نەتەوہكانى
 سۆمال بە ھەول و توانا و نابزىوانى حكومەتى جيبوتى ... ئەنجامدانى
 ئەم يەكەم كۆبونەوہو پەرلەمانى گواستنەوہى سۆمال بە نامادەبوونى
 سەرۆكى جيبوتى ئىسماعيل عومەر جويلە ... و نوینەرى ريكخراوى
 نەتەوہ يەكگرتوہكان - ديفيدستيفن - و ھەندى لە دبلۆماتكاران و
 بەرپرسان لەحكومەتى جيبوتى .

ھەروا يەكەم خالى ئەم كۆبونەوہى دامەزراندنى سەرۆكى سۆمال بوو بە
 ھۆى نەبوونى حكومەتێكى ناوھەندى لە دواى رووخاندنى حكومەتى
 محەمەد سيادبەرى لە سالى ۱۹۹۱ دا . ئەمەش لە دواى گفتووگۆى
 بەردەوام و بە سویند خواردنى ياسايى لەلایەن ئەندامانى ئەو
 ئەنجومەنەى كە ھەندى ئەندامى لەلایەن ھۆزو تيرەكان دامەزران و ... لە
 ھەمان كات ئەو ئەنجومەنە بۆ ماوہى سى ساڵ بەردەوام دەبى تاكوو
 بريارى بۆ دەدریٹ لە دواى ئارام بوونەوہى بارودۆخى وولاتەكە .

سەرچاوه: - BBC.arabic .

۲۰۰۰/۹/۱۵
 ئەنجامدانى پيشپركيى يارييهكانى جامى جيهانى - ئۆلەمپيات - لەشارى
 سدنى پايتەختى ئوستراليا و بەردەوام بوو تاكوو ۱/۱۰/۱ ھەمان ساڵ ، لە
 نيوان يانە وەرزشيهكانى وولاتانى بەشدار بوو لە وولاتەكەو لە جيهاندا .

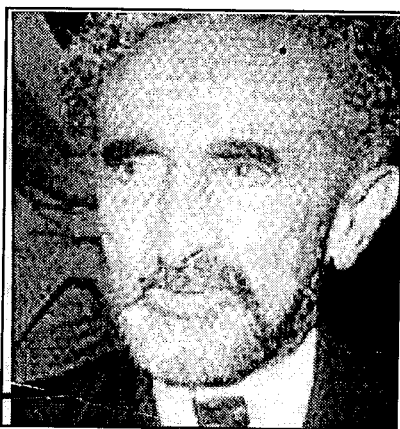
۲۰۰۰/۹/۲۹
 كردنەوہى يەكەم زانكۆى ئىسلامى لە پروسيای يەكگرتوو ... لە كۆمارى
 تەتەرستان ، كە دەسەلاتيىكى ئۆتۆنۆمىيە لە ناو يەكپهتەى كۆمارەكانى

پروسىيە يەكگرتتو . كە زۆرىيە زۆرى دانىشتووانەكەي لە ئىسلامەكان
پىك دىت ... ئەم زانكۆيەش لە پايتەختى تەتارىيە لە شارى - كازان - ئەم
زانكۆيەش لە لايەن وەزارەتى فېركردنى يەككەيتى پروسىيە دىت لە مۇسكۆي
پايتەخت .

ئەوئەش لە پىناو پاراستنى وولاتەكەيە لە فېربوونى بيانەكانى
بەرەللایى ... و لەھەمان كات بەرگرى كردن لە وولاتەكە دژى سەرھەلدانى
ئىسلامى رامىياری بەتايبەتى لە دەورووبەرى باشوورى وولاتەكەدا .

سەرچاھە: -BBC.arabic .

۲۰۰۰/۱۰/۲۲ بىلاوكردەنەوى ژمارە سفرى گوڤارى مانگانەي بەدرخان لە شارى سلېمانى
لە باشوورى كوردستان .

۲۰۰۰/۱۱/۵ بەخاك سپاردنى تەرمى
ئىمپراتۆر - هېلاسسىلاسى -
يەكەم لە شارى ئەدىس ئەباباي
پايتەختى ئەسسىوبيا ... دوا
ئىمپراتۆرىيەتى ئەسسىوبيا ... لە
دواي ۲۵ سال مردنى لە بارىكى
ناديار ... دەزگاي هېلاسسىلاسى
لە راگەياندىنىكىدا گووتى :-
ھەلدەستى بەرىكخستنى
رېورەسمى بەخاك سپاردنى بە

نامادە بوونى بەھەزارا كەس لە دانىشتووانى ئەسسىوبيا و دەرەوى
ئەسسىوبيا بە ماتەمىنى ئايىنى كە بە شارى ئەدىس ئەبابا تېپەر دەبى
بەرە كوئىشى - كانداراتىيە سىيەمى پېرۆز .

جىگەي نامازە پىكردەنە كە تەرمى ئىمپراتۆر بەر لە ۸ سال لە ژىر دىواری
يەكى لە توالىتەكانى بالەخانەكە دۇزراوتەوہ ... تەرمەكەي لە بالەخانەي
ناوبراۋ لە شارى ئەدىس ئەبابا لە تەك خىزانى بنەمالەكەيدا دەنىزىت .
لەوكاتەشدا حكومەتى ئىستاي ئەم وولاتە ئەم ئىمپراتۆرى بە
دەسلەتتىكى زۆردار دژ بە مروڤايەتى ناوزەند كرد . ئەم ناوزەند كردەشى
بۇ ھېوركردەنەوى ھەلۆيىستى دانىشتووانەكە كرد بەر لەوى بە

سه ركرديه كى سه ر به خوئى ئه فه ركياى بزائى له وولاته كه دا.

هه ر له هه مان كاتدا هاوسه رى ئيمپراتور له هه نده ران داواى له حكومه تى ئه سيوبيا كرد كه ته ره كه ئى ئيمپراتور هيلاسيلاسى بكاته بوئه يه كى فه رمى ، به لام حكومه ت ئه و داوايه ئى ره تكدوه .

ئيمپراتور هيلاسيلاسى ده سه لاتاريه تى ئه سيوبياى بو ماوه ئى ٤٥ سال به ريووه برد ، به ر له وه ئى رژيمه كه ئى برووخينن به سه ركردايه تى ماركسى - مانگستو هيلاماريا م - له سالى ١٩٧٤ به ياره تى و پشتگيرى سو فقيه تى جاران ، هيلاسيلاسى له ته مه نى ٨١ سال ده ست به سه ركرا له كو شكى - ليمون - له داواى يه ك سال له بارى كى ناديبيار ، كه وا مه زه نده ده كرا كه له و جيگايه ئى لئى ده ست به سه ر كرابوو له لايه ن ده سه لاتى نوئى كو و ژبايى .

هه روا سه ره راي مر دنى هيلاسيلاسى ، به لام هه ر به سه ركرديه كى ئه فه ركيايى داده نريت ، كه به يه كى بوو له دامه زينه ره كانى ري كخراوى يه كيه تى ئه فه ركيا ، سه ره راي به رگري كردن له دژى داگير كه رى ئيتاليا له سه ر وولاته كه ئيدا له سالى ١٩٣٠ دا .

ئمه له لايه ك و له لايه كى دي كه ش ئيمپراتورى پيشوو - ميگل - له تايه فه ئى راستافاريان بوو ، كه ژماره يان زياتر بوو له مليونيك كه س ، برواى وابوو كه هيلاسيلاسى يان زيندوو ، ياخوود به ره و ئاسمان هه لكيشراوه .

به لام له و كاته ئى كه له سالى ١٩٣٠ كوورسى ئيمپراتوريه تى گرته ده ست نه ك به وه ده ناسرا كه ئيمپراتور بوو له سه ر ئه سيوبيا ، به لكوو جيگه ئى خوئى له دلئى جوولانه وه ئى راستافاريان كردبووه وه كه له وولاتى جامايكا سه رى هه لدا بوو له كيشووهره كه دا .

هه ر وه ك سه روك لومومبا كه سه ركرديه كى سوودانيه و له تايه فه ئى راستافاريان بووه وه له ئه سيوبيا ده ژبا بو ماوه ئى ٣٠ سال و گووتى :-
ئيمپراتور مه سيحيه كى پاك بوو له وولاته كه ئيدا.

سه رچاوه :- رۇژنامه ئى دار نه عه يات - له ٢٠٠٠/١١/٤ .

۲۰۰۰/۱۲/۱۱ سەرکەوتتى سەرۋىكى پېشىۋى كۆمۈنىستى رۇمانيا - يۇن مېلىشكۇ -
 لە خولى دوۋەمى ھەلبۇزاردنەكانى سەرۋىكايەتى رۇمانيا بەرۋىزەى ۷۰٪
 بەرامبەر بەر ھەلىستكارەكەى - كۆرنىلىۋ فادىم ئىودور - بەرۋىزەى ۳۰٪
 لەكۆى دەنگەكان ... جىگەى نامازە پىكردەنە كە - يۇن مېلىشكۇ - تەمەن
 ۷۰ سال ، كە بىرى سۇشالېستى بو ، بە يەكەم سەرۋىكى رۇمانيا
 ھەلبۇزاردرا لە سالى ۱۹۹۰ تاكوو ۱۹۹۶ ، لە دواى كۆتايى ھاتنى
 دەسەلاتى كۆمۈنىستى لە رۇمانيا .
 لەو كاتەشدا بەرھەلىستكارى مېكىشكۇ - تىودۇر ، لە راگەياندەنەكانى
 دووپاتى ئەۋەى دە كىردەۋە ، كە لە ھەلبۇزاردنەكان يارى بە دەنگى
 دەنگدەران كراۋە . كە تىدۇر لە دەروونى كەمە نەتەۋايەتتەكانى ھەنگارى
 و خەجەرى و جوولەكە لە رۇمانيا رۇلى بالاي ھەبوو ... لەلەيەكى دىكە
 مېلىشكۇ لە راگەياندەنەكىدا گووتى :- سەرکەوتتەكە دەگەرۋىتەۋە بۇ
 بەرزى ھەستى گەلانى رۇمانيا .

۲۰۰۰/۱۲/۲۸ ھاۋلاتيانى گانا بەرەو سىندوقەكانى دەنگدان رۇشىتت بۇ خولى دوۋەمى
 دەست پىكردەنەۋەى ھەلبۇزاردنى سەرۋىكايەتى ... جىگەى باسكردنە كە لە
 خولى يەكەمى ھەلبۇزاردن لە ۲۰۰۰/۱۲/۷ ، ھىچ لايەنىك لە پائىۋوراۋان
 دەنگى تەۋاۋىيان بە ۵۰٪ بە دەست نەھىناۋىو . ئەم ھەلبۇزاردنەش بوۋە
 ھۆى ئەۋەى كە پائىۋوراۋى ئۆپۆزىسىۋن - جۇن كافور لە پارتى نوئى
 لە خولى يەكەمى ھەلبۇزاردنەكە سەرکەوتتى بەدەست ھىناۋىو ، بۇ
 پىكھىنانى حكومەت .

ئەمەش بوۋە ھۆى ئەۋەى كە دوۋبارە ھەلبۇزاردن ئەنجام بدىرئت و كافور
 سەرکەوتتى بەدەست ھىناۋ ۋەنەرال رۇلىنگ سەرکەردەى سوۋپاي پېشىۋو
 لەدەسەلات لادرا لە دواى دوو خولى ھەلبۇزاردن كە بۇ ماۋەى ۲۰ سال
 دەسەلاتداربوۋ لە سەر ۋولاتى گانا .

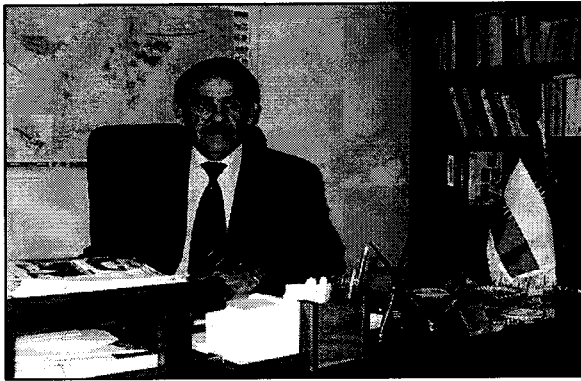
۲۰۰۰/۱۲/۲۵ دواى گفتوۋگۆيەكى دىرۋخايەن لە نىۋان كۆمارى قىتنام و چىنى مىلى ،
 كە ئەم گفتوۋگۆيە دەگەرۋىتەۋە بۇ سالى ھەفتاكان . بەلام بە ھۆى
 بەرپابوونى جەنگ لەنىۋان ھەردوو ۋولات لە سالەكانى ۱۹۷۹ لە سەر
 دوورگەى ، ياخوود كەنداۋى - نونكىن - و لە دواى ۲۸ جار لەخولى

گفتوگوگۆکردن . توانرا ھەردوو لايەن بگەنە ئەو ئاستەي كە كيشەي
نيوانيان كۆتايي پى بهينريت .

ئەمەش لە ئەنجامي شاندي فيتنام - تران دۆك لئونگ - بوو لە پيئانو
مۆركردني ريكه ووتنامەي دياريكردني سنوور ، لە نيوان ھەردوو وولاتدا
سەرەراي بووني كيشەي ميژوويي لە نيوان ھەردوو وولات لە سەر
كۆمەلە دوورگگەي - سيراتلي و باراسيلي تيئريژكراو .
بەلام لە لايەن دبلوماتكاراني رۆژئاوا ئەو ريكه ووتنە وا ناو زەند كرا
بە دەستكە ووتيكی گەرەو تايبەت بۆ فيتناميەكان . ئەمەش كارەكاني
فيتنام گرنتر دەكات ئەويش بەدابين كردني داھات بۆ پاراستني سنووري
نيوان ھەردوو وولاتي چين و فيتنام لە ھەريمەكەدا .

كورتەيەك لە ژياننامەى - نووسەر

گەر بەراوود لە نیوان
ژياننامەى نووسەرەن
بکەینەوه ، بۆمان
دەردەگەوى کەوا نووسەرەن
، ياخوود دانەرەن ، جا لە
هەر بووارىک بن ، بگرە لە
نووسىنەوهى مێژوو
جووگرافىاو زمان

و کەلتووور و داب و نەرىت و شارستانىەتى هەر نەتەوهىەك لە سەر گۆى زهويدا .

كە ژياننامەى نووسەرەن زۆر لە يەك دەچى ، جا لە بووارى هەژارى و كەم دەرامەتى
بىت ، ياخوود لە ئاستى بېروانامەى خوويندن بىت ، ياخوود لە ئاستى پەيووهندىە
كۆمەلاتىەكان بىت . بەلام سەرچاوهى بوونى تووانى نووسەر لە هەموو بوواره
جياجياکاندا ، هۆكارى چ ئىش و ئازار و نا لە بارى ئەو نووسەرەپە لە ناو
پەيووهندىەكانى كۆمەلگاو لە نیوان كۆمەلگاو دەسەلاتدا .

ئەویش بە هۆى چەوسانەوهو نەبوونى داد پەرەورى لە دەسەلات و پەيووهندىەكان
لە هەموو بووارەكانى رامىارى و ئابووورى بازىرگانى و نەتەوهىى و نىشتىمانى و
كۆمەلاىەتى و رۆشەنبىرى و زمان و مێژوو داب و نەرىت و و کەلتووور و شارستانىەت .

بەتايەتى كۆمەلگای كوردو مێژووى چەوسانەوهى داگىرکردنى و لەت لەتکردنى
لەلايەن رۆژمەكانى دابەش كەر، لە پىناو پاراستن و بتەووکردن وپە هیز کردنى
بەرژەوهندىەكانيان . بە دروستکردن و پىكەينانى دەوولەت لە سەر خاكى گەلانى دىكە
لە هەرىم و ناوچەو جيهاندا ، لەوانەش گەلى كوردو خاكى كوردستان .

جا عملى كەندىش يەكێكە لەو نووسەرەو دانەرەنەى كە بەو قۆناخە نا لەبارانە

تېپەر بوۋە بوۋە ھۆى سەرچاۋە پېنوسەكەى بەنوسىن و گەياندىنى پەيامەكەى بۇ كۆمەلگەى گەلى كوردستان . كە ئەۋىش:-

ناۋى تەۋاۋى - عەلى عوممەر عەلى فەتاح - ە و ناسراۋ بوۋە بە - عەلى كەندى - و لەسالى ۱۹۵۳ لە گوندى سەر بەشاخ ، كە مەئبەندى ھۆزى سىانەو سەر بەناحىيەى دىبەگەى سەربە قەزەى مەخمورى پارىزگەى ھەۋلىرە لە باشۋورى كوردستان ، چاۋى بە جىهان ھەئەپناۋە ، لە بنەمالەپەكى ھەزەرى جووتيار لەم گوندىدا .

ھەروا عەلى كەندى بۇ پەكەم چار لە لای مەلەى ئاينى ئىسلامى دەستى كوردوۋە بە خوۋىندىن لە جوۋجرەى فەقەئىيان لە مزگەۋتەكان .

دۋاى ئەۋە لە سالى ۱۹۶۰ چۆتە قوتابخانە لە قەزەى مەخمور . جا لەۋكاتە بەھۆى ھەزەرى خىزانەكەى و نەبوۋنى تۋواناى داراىى باۋكى ، لەگەل خوۋىندىن لە پشۋوى ھاۋىنە كارى كوردوۋە ، بە كارى بەرخەۋانى و شوۋانى و كرىكارى و درۋىنە كەردن و جوۋت كەردن و كارىدەكەى لە تۋوانايدا ھەبوۋە ، لە پېناۋ بەرەۋ باش بوۋنى بارى گوۋزەرانى ژيانى خىزانەكەۋ يارمەتى دانى باۋكى لەم بوۋارەدا .

ھەروا دۋاى تەۋاۋەكەردنى قۇناخى خوۋىندىنى سەرەتائىشى دەرچوۋنى بە پلەى دوۋە لە سەر ئاستى قەزەى مەخمور لە خوۋىندىن و بەھۆى بارى راميارى و بىروۋ بۇچوۋنى ئەۋ خىزانەۋە ، لە ھەمان كات بە ھۆى ھەئوۋىستى عەلى كەندى فەرمانى دەست گىر كەردنى لە مانگى / ۱۹۶۶/۷ لەلەين داروۋدەستەكەى رژیىمى بەعسى بۇ دەرەچى لە قەزاكەدا .

ھەر بەم ھۆكارەش لە ۱۰ / ۹ / ۱۹۶۷ رۋوى لە شاخەكانى كوردستان كەرد بە پەيوۋەندى كەردنى بە پېشمەرگەى شۆرشى ئەپىلۋى مەزن لە لىقى پېشمەرگەكانى پارتى كۆمۇنىستى ئىراق لىقى / ھەرىمى كوردستان ، لە دەقەرەكانى رانىيە و قەلادزى و رەۋاندوزو پارىزگەكانى سلېمانى و ھەۋلىرە بە رەۋام بوۋنى تاكوۋ ۲۰ / ۳ / ۱۹۷۲ .

لەۋ ماۋەپەشدا بەھۆى خراپى بارى خىزانەكەى لە كاتە بەرەدەستەكانى كارى كوردوۋە بۇ ئەۋەى ژيانى خۆى و خىزانەكەى بەرەۋ باشتر ببات لەۋ كاتدا .

دۋاى ئەۋە گەراۋەتەۋە پارىزگەى ھەۋلىرە چۆتە قەزەى مەخمور بۇ كارى پارتايەتى

و بۆتە كادىر لە قەزاي مەخمورو بە بەردەوام بوونى لە پاىەكانى لە پارتى كۆمۇنىست تاكوو ۱۹۷۹/۳/۱۲ ، كە ئەندامى لىژنەى ناوخۆى پارتى كۆمۇنىست بوو لە لىژنەى پارىزگاي ھەولپىر لە باشوورى كوردستان .

دواى ئەو لە ۱ / ۷ / ۱۹۷۵ چۆتە شارى مۆسكۆى پايتەختى يەكيتى سۆفپەت ، ئەوئىش بە خوويىندنى لە پەيمانگاي زانستە كۆمەلايەتپەكان ، ى سەر بە ئەكادىمىيائى زانستى كۆمەلايەتپەكانى يەكيتى سۆفپەت ، بۆ ماوہى دوو سال بە دەر جوونى بە پلەى زۆر باشە لە پيمانگايەدا ، تاكوو ۱۵ / ۸ / ۱۹۷۷ دا و دواى ئەو گەراوتەوہ كوردستان لە پارىزگاي ھەولپىر قەزاي مەخمور لە دەقەرەكەدا .

دواى گەرانەوہى لە سۆفپەت لە ۱۲/۱۲/۱۹۷۸ خيزانى پىك ھىناوہ و باوكى پىچ كورہ ، و ھەموويانى بە ئامانجىكى باش گەياندوو لە پلەكانى فەرمانبەريەتى و سى لە كورەكانى خيزاندارن لە شارى ھەولپىردا .

ھەر لە ۱۲/۳/۱۹۷۹ بە فەرمانبەر دامەزراوہ لە بەرپۆەبەرايەتى گەشت و گوزار لە ھاويئە ھاوارى سەلا ھەدەين - پىرمام - لە كۆمەلگاي سەرە رەش لە پارىزگاي ھەولپىر ، بە بەردەوام بوونى كارى فەرمانبەريتى . سەرەراى ئەوہش لە دواى سالى ھەشتاكان بەھۆى مل كەچ نەكردنى بۆ داخوازىەكانى دارو دەستەكى بەعس لە كوردو عەرەب ، كە لە ۱۳/۲/۱۹۸۲ لەلايەن بەرپۆەبەرايەتى ئەمنى ھەولپىر دەست گىر كراوہ رەوانەى - الھيئە الخاصة - لە شارى كەركوك زىندانى كراوہ بـــــــۆ ماوہى ھەوت مانگ گىراوہ تاكوو ۶ / ۸ / ۱۹۸۲ . ئازاد كراوہ بى ئەوہى ھىچ كەسىك لە ئەندامان و لاىەنگرانى پارتەكان و كە ساىەتپەكان تووشى ئىشوو ئازارو ئەشكەنجە بكات - واتە ئىعتراف نەكردن - و بە سەربەرزى لەو زىندانانەى شەقلاوہو مسىف سەلاھەدين ھەولپىرو كەركوك دەرچووہ .

دواى ئەوہ بۆ جارى دووہم لە ۱۹/۵/۱۹۸۵ لە لاىەن پياوانى موخابەراتى پارىزگاي مووسل ، كە لەو كاتە سەرباز بوو لە مەدرەسە قتالى مووسل دەستگىر دەكرى و رەوانەى موخابەراتى گشتى شارى كەكوك دەكرىت ، كە ئەم بەرپۆەبەراتيە گشتيە بۆ ھەموو شارەكانى كوردستان بوو وەك مووسل و كەركوك و ھەولپىرو سليمانى و دەھۆك . كە

فەرمانى دەست گىر كىردى لە لايەن بەرپۆەبەرايەتى ئەمنى ھەولئىرو ئەمنى باكوورو ئىستخبارات و موخابەرات لە ھەردوو پارىزگاي مووسل ھەولئىرى بۇ دەرچوو بوو .

لە ئاكام لەم رۆژەدا دەستگىركراو لە زىندانەكانى مووسل و كەركوك ماپەوہ تاكوو لە ۱۷ / ۹ / ۱۹۸۵ بە ئازاد كىردى لە دواى داد گايى كىردى ، كە ھىچ بەلگەيەك نەيتووانى تاوانبارى بكات بەھۆى دان نەنانى بە كارە نەھيئەكانى كە لەو كاتدا ئەنجامى دەدا .

ھەوا بۇ جارى سېيەم لە ۲۵ / ۹ / ۱۹۹۰ لە لايەن ئەمنى ھەولئىر دەستگىركراو تەوہ لەسەر ھەمان بيرو بۆچوون ھەولئوويست بەلام بۇ ماوہيەكى كەموو دواى ئەوہ ئازاد كرا . لە دواى ۱۲ / ۳ / ۱۹۷۹ تاكوو راپەرىنى گەل كوردستان لە ۵ / ۳ / ۱۹۹۱ بە سەدان جار لە لايەن بەرپۆەبەرايەتەيەكانى ئەمن و ئىستخبارات و موخابەرات لە پارىزگاي ھەولئىر بانگ ھيشت كراوہو ليكۆلئىنەوہى لە گەل كراوہو لە دواى ووتە ناشىرئىنەكانيان و ئيھانە كىردى عەلى كەندى ئىنجا ريگەيان پىداوہ لە بەرپۆەبەرايەتەيەكانيان دەرچى .

سەرەراى ئەوہش بۇ دووجار لە رىزى سەرباى سووپاى ئىراق بووہ بۆماوہى ۴،۵ چوارسال و نيوو ، بەلام ئەو كەسانەى كە كورد بوون و رەفيق حزبىي و ئەمن و جاشى خۇ فرۇش و دووژمنى كوردو كوردستان بوون دژى مامۇستا عەلى كەندى بوون بە نووسىنى راپۆرت لەسەرى و بە زىندانى كىردى ...؟...۱ .

كە ئىستاش لەجاران رۆلايان و بارى ژيانيان باشترە لە ھەمان دام و دەزگا ئەمنەيەكان و حكومەت و خاوەنى ھەموو شتىكن ، لە حكومەتى ھەرىمى كوردستان و ، بەلام مامۇستا عەلى كەندى تا تەواو بوونى ئەم مېژوونامەيە خاوەنى - يەك سم زەوى نيە نەك لە سەر گوۆى زەوى بگرە لە سەر خاكى كوردستانيشدا و ماوہى ژيانى لە كرى جىيايەتى بردۆتە سەر لەم بارو دۆخە تەنگەدا .

عەلى كەندىش ھەر ھەك جارنە لە بيروو بۆچوون و ھەلئوويستەكانى بەردەوامەو رۆژيەك لە رۆژانىش مل كەچى ھىچ لايەنيەك نەبووہ نە لەرابدوو و ئىستادا ، بۇ سەلماندى ئەم ووتانە . نووسىنەكان و دانراوہكانىشى شاھيدن بۇ ئەم راستيانە .

لە بەرھەم و بلاکراوەکانى - نووسەر

لە گەڤ ئەوەشدا عەلى كەندى لە بارەى دەستکردنى بە نووسینەکانى كە دەگەرێتەووە بۆ ساڵى ۱۹۷۴ ، كە لەو كاتەى لە شارى بەغا بوو ، يەكەم بابەتى لە رۆژنامەى - تەرىق ئەلشەعب - كە زامناحالى پارتى كۆمۇنىستى ئىراق بوو ، لە سەر بارى رامىارى و نەتەوھىيى بلاوكردەووە لە رۆژنامەكدا . دواى ئەووە لە نووسین بەردەوام بوو بە پىي باروو دۆخەكانى رامىارى و نەتەوھىيى و بوواریگانىدیکەدا . بەرھەمەكانىشى ئەمانەن :-

۱- سائنامەى كوردستان ، كە يەكەم بەرھەمى نووسنەكانە.

۲- فەرھەنگى رووداوەكانى كوردستان و وولاتانى جیھان ، كە بۆ يەكەم جارە لە كوردستان - چاپى يەكەم / ۲۰۰۵.

۳- مێژوونامە - كە ئىستا لە بەردستدایە ، چاپى يەكەم / ۲۰۰۶ .

۴- زانین - كە فەرھەنگىكى - كوردى - عەرەبى - رووسىە ، كە ئەویش بەرھەم بە چاپگەياندن ھەنگاو دەنى .

۵- نەخشەى جیھان - بە زمانى كوردى بە ناوینشانى - كورد لە نیوو نەخشەى رامىارى جیھان - كە بۆ يەكەم جارە لە كوردستان . ئەم نەخشەىە ۱۰۰۰۰ دە ھەزار دانەى لى چاپكرا لە ئىران ، بەلام لە لایەن دەزگانى ئیتلاعاتى ئىران دەستگىر كرا . دواى ئەووە وەك ھەدیيە لە ۲۰۰۸/۸/۴ پيشكەش بە وەزارەتى پەرۆردەى حكوومەتى ھەرىمى كوردستان كرا ، لە رىگەى بەرپووە بەرى گشتى پرۆگرام و چاپەمەنىەكان - كاك ناراز نەجمەدىن - لە ھەولپەر .

۶- سائنامەى كوردستان - بە شىووەى بچووك - تقویم مەنزەدى - كە بۆ يەكەم جارە لە كوردستان .

۷- ھەلووستانامە - ۲۰۰۶ - بەرگى يەكەم ، كە نامادەىە بۆ چاپكردن .

۸- ئىنسكلۆپىدىيى كوردستان و جیھان - چاپى دووھم / ۲۰۰۸ .

- ۹- ئافرىقا ئىلىمى پەنلىرىدىكى كۆمەلەشكەنلىك ، ھەنگاۋ دەنە بەرەۋى بە چاڭگەل ئاندىن .
- ۱۰- دەڭىز ئىلمى - بەندە بە پاركى سامى عەبدولرەمان لە شېۋەۋى - شىرىت - كە ۲،۵۵ مەتر دېڭىز ئىلمى ، شەۋىش بۇ يەككەم چار بوۋە لە كوردستان .
- ۱۱- بىلگەنلەۋەۋى زىاتر لە - ۷۵ - بابەت و ئىكۆلەنەۋە لە بوۋارەكانى رامىيىرى و نەتەۋەۋىيى و جووگرافىيە پەنلىرىدىكى كۆمەلەشكەنلىك و ئافرىقا ئىلمى ، لە رۇژنامە و گۇڭقارەكان ، لە سەر باروۋ دۇخى كوردو روۋداۋەكان لە گەل ۋولتانى داڭىر كەرى كوردو كوردستان و رامىيىرىيەتى لە پەنلىرىدىكى نىۋو دەۋلەتلىدا .
- ۱۲- لە دۋاي ئەۋانە ، ئەۋا ئىنسكلۇپىدىيە مېژوونامەكە بە چوۋار بەرگ/ ۴ كەۋتە بەردەستان .

ۋەك بىلى ھەگبەۋى مېژوۋ لە بەر دەستا بىت لە ھەموۋ بوۋارەكانى - روۋداۋو بە سەر ھات و رىكەۋوتن و شەۋو ئاشتى و نەتەۋىيى نىشتىمانى و رامىيىرى و جووگرافىيە و سەر بازى و ئابوۋرى و بازىرىكى كۆمەلەشكەنلىك و رۇشنىيىرى و مېژوۋ ۋەزىمان و داب و نەرىت و كەلتوۋر و شارستانىت ، لە گەل روۋداۋەكانى پىزىشكى و گەردوۋنى و ۋەرزىش و روۋداۋەكانى فرۇكە و گرگان و گوۋمە لەرزەۋ ئازەل ۋچەندىن بوۋارى دىكە لە جىھاندا .

سەرچاوهكان

- ١- میدیا (ئی - م - دیاکۆنۆف) دار الحکمة - لندن.
- ٢- چەند لاپەریهەک لە مێژووی کورد - لازاریف.
- ٣- الثقافة الجديدة- گۆڤاریکی مانگانەی پارتی کۆمۆنیستی ئێراقە.
- ٤- بیری نوێ- گۆڤاریکی وەرزی پارتی کۆمۆنیستی کوردستانە.
- ٥- کوردستان وەکورد- جواد مەلا- وطن مقسم وامة بلا دولة.
- ٦- رادیۆی لەندەن- پرۆگرامی السائل والمجيب.
- ٧- رۆژ ژمیڕی - پانۆرامای کوردستان.
- ٨- چەند لاپەریهەک لە مێژووی کورد بەشی ١/٢، د. کەمال مەزھەر ئەحمەد.
- ٩- هەولم داوه لەتەله فزیۆن و گۆڤارو رۆژنامهكان کۆم کردۆتەوه لەگەڵ نووسینهكانی خۆم که دەستنوس بوونه و بابەت لەدوای بابەتی جیا جیا بلاووکراونهتەوه.
- ١٠- کوردستان و کورد- شههید دکتۆر عەبدولرەحمان قاسملۆ.
- ١١- شۆرشێ شیخ عووبیدولالی نەهری- محەمەد حەمە باقی .
- ١٢- شۆرشەکانی شیخ سەعیدی پیران لەباکووری کوردستان.
- ١٣- کورد- باسیلی نیکیتین- وەرگیترانی: دکتۆر نووری تالەبانی .
- ١٤- المشکلة الكردية في الشرق الاوسط- د. حامد محمود عیسی .
- ١٥- سألنامەى کوردستان- دانانی: عهلی کهندی - چاپی سێیه م - تاران- ٢٠٠٦.
- ١٦- تأریخ الدولة العثمانية - مامۆستا محمد فرید المحامي ، چاپی نۆیه م - دار النفائس - بیروت .
- ١٧- سننتان فی کوردستان - ١٩١٨-١٩٣٢ - دیلبوه - آ- هی فەرمانرەوای رامیارى هەولێر- وەرگیترانی: فوئاد جەمیل - چاپی یەكەم - بە بیرووت.
- ١٨- القانون الدولي العام - دکتۆر عصام العطية - چاپی شه شه م - ٢٠٠١ - وهزاره تی بالای فیترکردن و تووێژینه وهی زانستی - به غدا.
- ١٩- رۆژنامهى (الحياة) چاپی به بیرووت - ژماره ی سألله كانی ٢٠٠١-٢٠٠٢-٢٠٠٣-٢٠٠٤ - ٢٠٠٥ - ٢٠٠٦ - ٢٠٠٧ .

- ۲۰- رۇژنامە و گۇقارەكانى ھەرىمى كوردستان- خەبات - كوردستانى نوئى - گولان -
رامان - كاروان - سەردەمى ەرهەبى - رىگاي كوردستان - گولانى ەرهەبى - سەنتەرى
برايەتى.
- ۲۱- ەرهەنگى رووداۋەكانى كوردستان و لاتانى جىهان- دانانى: ەلى كەندى - چاپى
يەكەم - تاران - ۲۰۰۵.
- ۲۲- كەئالى ئاسمانى تەلەفزيۇنى جەزىرە - پىرۇگرامى (فى مثل هذا اليوم).
- ۲۳- اسرائىل الكبرى - دراسة فى فكر التوسعي الصهيوني - دكتور اسعد زوق - دار
الحمراء- بيروت. الطبعة الرابعة - ۲۰۰۳.
- ۲۴- تأريخ اوروپا فى العصر الحديث- دانانى : ه. ا. ل. فيشر- دار المعارف- چاپى نۆيەم.
- ۲۵- قصة الحضارات - دانانى - ول ديورانت - ەرگىترانى: محمد بدران - مصر- مهرجان
القرأة للجميع.
- ۲۶- معجم الحروب - دانانى : دكتور فردريك معتوق - چاپى يەكەم - به بيروت - لوبنان.
- ۲۷- لمحات اجتماعية عن تاريخ العراق الحديث - دكتور على البوردى - توزيع مكتبة
الصدر- تاران - ئىيران.
- ۲۸- التاريخ الاسلامى - دانانى: دكتور محمد شاكىر - المكتبة الاسلامية- چاپى ەشتەم -
به بيروت - ۲۰۰۰.
- ۲۹- الارهاب الدولي وانعكاساته على الشرق الاوسط خلال الاربعين قرنا- دانانى سفير:
دكتور حسين شريف- الهيئة المصرية العامة للكتاب- ۱۹۹۷- ميسر.
- ۳۰- دراسات فى الحركة الكردية المعاصرة- ۱۸۳۳ - ۱۹۴۶ دانانى: دكتور عوسمان ەلى-
چاپخانەى رۇشنىبرى حكومەتى ەرىمى باشورى كوردستان.
- ۳۱- القاموس السياسى - ئامادەكردنى: احمد عطية - چاپى سىيەم - دار النهضة العربية
- شارع عبدالخالق - قاھىرە - ميسر.
- ۳۲- تاريخ الوزارات العراقية - دانانى : عبد الرزاق ئەلحوسنى - چاپى شەشەم - بيروت
- ۱۹۸۲,
- ۳۳- نەتەۋەكان و دەۋلەتى سۆڧىەت - ەيلين كاريردا كلوس- ەرگىترانى بۇ زمانى ەرهەبى:
هنزى عبود - به بيروت - چاپى يەكەم - ۱۹۷۹.
- ۳۴- مقالاتى - شەھيد سامى ەبدولرەحمان- باشورى كوردستان- ەەۋلير.
- ۳۵- ەبدولكەريم قاسم - رۇية بعد الشعيرين- حسن العلوى- چاپى يەكەم - العراق.

- ۳۶- الحیاة السریة لصدام حسین - دانانی: انیس الرغیدی - چاپی یه‌که‌م - ۲۰۰۴ - میسر.
- ۳۷- راپه‌رینی کورده‌عه‌له‌ویه‌کانی ده‌ریسم - هانز - لۆکای کیسیسیر - ۱۹۱۹-۱۹۲۱
قۆچگیرئ - وه‌رگیترانی له‌فه‌رپه‌نسیه‌وه - نه‌جاتی عه‌بدو‌للا.
- ۳۸- کوردستانی پشت قه‌فقاس - دکتور - ئه‌فرسیاو هه‌ورامی - له‌بلاو‌کراوه‌کانی - ژن -
باشووری کوردستان - سلیمانی.
- ۳۹- تاریخ العراق بین احتلالین - پاریزهر - عه‌باس عه‌زاوی چاپی یه‌که‌م - هه‌شت
به‌شه‌که.
- ۴۰- شه‌ره‌فنامه - شه‌رفخانی به‌دلیسی - وه‌رگیترانی هه‌ژار - ۱۹۷۲ له‌لایه‌ن کۆری زانیاری
کورد به‌چاپ گه‌یاندراره - چاپخانه‌ی نعمان - نه‌جه‌ف.
- ۴۱- کوردو کوردستان - به‌رگی ۱-۲-۳ محمه‌د ئه‌مین زه‌کی - له‌دار اسلامی بغداد
به‌چاپگه‌یاندراره - ۱۹۳۱.
- ۴۲- کوردو عه‌جه‌م - نه‌وشیروان مسته‌فا ئه‌مین - میژووی سیاسی کورده‌کانی ئیران -
سه‌نته‌ری لیکۆلینه‌وه‌ی ستراتژی کوردستان - سلیمانی - ۲۰۰۵.
- ۴۳- کورد - تورک - عه‌ره‌ب - سیسیل جون ئیدمۆندی - وه‌رگیترانی حامد گه‌وه‌ری -
ده‌زگا، چاپ و بلاو‌کردنه‌وه‌ی ئاراس - ۲۰۰۴.
- ۴۴- فی الاداب (ف. ا. لینین) - وه‌رگیترانی له‌رووسییه‌وه - یوسف حلاق بلاو‌کردنه‌وه‌ی
وه‌زاره‌تی رۆشنبری - دیمه‌شق - سوریا - ۱۹۷۲.
- ۴۵- میژوو - دکتور که‌مال مه‌زه‌ر ئه‌حمه‌د - به‌یاریده‌ده‌ری ئه‌مینداریتی گشتی
رۆشنبری و لاوان چاکراوه - به‌غدا - ۱۹۸۲.
- ۴۸- چه‌ند لاپه‌ر په‌یه‌ک له‌میژووی گه‌لی کورد - دکتور که‌مال مه‌زه‌ر ئه‌حمه‌د - به‌رگی
دووه‌م - ئاماده‌کردنی: عه‌بدو‌للا زه‌نگه‌نه - هه‌ولێر - چاپی یه‌که‌م - ۲۰۰۱.
- ۴۹- یاداشته‌کان - ره‌فیق حلیمی - به‌شی یه‌که‌م و دووه‌م - کوردستانی ئیراق
شۆرشه‌کانی شیخ مه‌حمود - چاپخانه‌ی رۆشنبری - به‌غدا - ۱۹۸۸.
- ۵۰- هه‌لۆیستنامه - عه‌لی که‌ندی - به‌رگی یه‌که‌م - چاپی یه‌که‌م - هه‌ولێر - ۲۰۰۶.
- ۵۱- قصة الديانات - سلیمان مه‌زه‌ر - کتیبخانه‌ی مه‌دبولی - چاپی دووه‌م - میسر -
۲۰۰۳.
- ۵۲- کوردستان له‌ساله‌کانی جه‌نگی یه‌که‌می جیهان - دکتور که‌مال مه‌زه‌ر ئه‌حمه‌د -
وه‌رگیترانی بۆ عه‌ره‌بی: دکتور محمه‌د مه‌لا عه‌بدو‌لکه‌ریم - چاپی دووه‌م - به‌غدا -

.۱۹۸۴

۵۳- راپەينى شەيخ سەئىدى پىران - رۇبەرت ئۆلسن - ۱۸۸۰-۱۹۲۵ وەرگىرانى
ئەبۇبەكر خۇشناو- زەنجىرە كىتابى دەزگاي چاپ پەخشى سەردەم - سەلىمانى -
.۱۹۹۹

۵۴- تارىخ الاكراد- تۆماس بوا- وەرگىرانى - مەمەد تەسىر مېرفات - دار الفەكر
المەاصر- بىروت - لوبنان - چاپى يەكەم - ۲۰۰۱.

۵۵- حول مسألة الاقطاع بين الاكراد - أ. شامىليوف- وەرگىرانى- دكتور كەمال مەزەر
ئەحمەد - چاپى دووھم - بەغدا - ۱۹۸۴.

۵۶- قضايا كردية معاصرة - كركوك والأنفال - الكردو توركييا - دكتور جبار قادر - دار
ئاراس للطباعة والنشر - چاپى يەكەم - ۲۰۰۶.

۵۷- كورد لەجەنگى رووسيا لەگەڵ ئىران و توركييا . پ. ى - ئەفەريانوف - وەرگىرانى لە
رووسىيە وە دكتور ئەفرىساو ھەورامى - سەلىمان - ۲۰۰۴.

۵۷- كركوك وتوابعها حكم التاريخ والضمير - دراسة وثائيفة عن قضية الكردية في العراق
- دكتور كەمال مەزەر ئەحمەد = بەشى يەكەم - وەزارەتى رۇشنىبىرى حكومەتى
ھەرىمى كوردستان - سەلىمانى .

۵۸- المستبد - زەھىر ئەلجەزائرى - صناعة القائد - صناعة الشعب - چاپى يەكەم - بىروت
- بەغدا - ۲۰۰۶.

۵۹- عصر ناپليون - تاريخ الحضارة الاوروبية في ۱۷۸۹-۱۸۱۵ - ول ديورانت -
وەرگىرانى دكتور ەبدولرەحمان ەبدوللا شەيخ - دار الجبل - بىروت - ۲۰۰۲.

۶۰- تاريخ الرومان - دانانى نجيب ابراهيم طراد - تقديم دكتور محمد رينهم عزب - مكتبة
ومطبعة القدر - ۱۹۹۷.

۶۱- موسوعة الفلسفة - دانانى دكتور ەبدولرەمان بەدەوى - بەرگى - ۱-۲-۳. تاران -
ئىران.

زنجیره‌ی چاپکراوه‌کانی سالی ۲۰۰۹
بەرپۆه‌برایه‌تی گشتیی روژنامه‌نووسی و چاپ و بلاوکردنه‌وه
بەرپۆه‌برایه‌تی بلاوکردنه‌وه‌ی هه‌ولێر

ژ	ناوی کتێب	ناوی نووسەر	بابه‌ت	نرخ	لاپه‌ره
۳۶۲	البعد السياسي للمشكلات القومية الكرد نموذجاً	د.خليل اسماعيل محمد	دراسة	۱۰۰۰	۱۰۴
۳۶۳	خۆزى ئارابغا كەركوك و ژبانی عەبدولڕەحمانی نفوس	زانبار سەردار	لێكۆڵینه‌وه	۱۰۰۰	۱۰۴
۳۶۴	الاعلام... والصحافه	صابر محمود عبدالله	دراسة	۱۵۰۰	۱۲۰
۳۶۵	هەلۆتێشته‌كان. دەسكەوتە‌كان و وتارو دیماڤه‌كانی سەرۆك مسعود بارزانی	ئا: مسته‌فا سلیم	وتارو دیماڤه	-	۵۵۲
۳۶۶	له‌ درزی هزره‌وه	به‌هزاد حموزی	وتار	۱۵۰۰	۲۵۶
۳۶۷	توانه‌وه	عەه‌ نوور س‌ال‌ح عەبدول‌لا	رۆمان	۲۰۰۰	۲۰۴
۳۶۸	مصباح الفلوب و مفرج الكرب	ملا عبدالرحمان ملا طه	الجزء الاول	۶۰۰۰	۷۸۴
۳۶۹	مصباح الفلوب و مفرج الكرب	ملا عبدالرحمان ملا طه	الجزء الثاني	۷۰۰۰	۸۹۶
۳۷۰	رێزمانی نامرازای پەمیوێندی	د. شێرکۆ بابان	لێكۆڵینه‌وه	۳۰۰۰	۳۱۲
۳۷۱	مێژوی هونەری فۆتۆ	د. فەرهاد پیرب‌ال	لێكۆڵینه‌وه‌ی مێژوو	۳۰۰۰	۹۶
۳۷۲	پەل‌که‌ زێڕینه	سەید مەهلود بێخ‌الی	فۆل‌کلۆر	۲۰۰۰	۸۰
۳۷۳	کێ پەن‌یرێ من فە‌گ‌وه‌است؟	وت‌ناهیدا درێ	چیرۆک	۱۵۰۰	۱۰۴
۳۷۴	کانه‌بیاان	ره‌زا سەید گوێ بەرزنجی	رۆمان	۲۰۰۰	۲۲۴
۳۷۵	مناخس‌الام	د.بشیر الطوری	شێعر	۱۰۰۰	۲۲۴
۳۷۶	مسرحیتان کومیدیتان	عادل دنو	مسرحیه	۱۰۰۰	۴۸
۳۷۷	چینه‌وه	د. له‌تیف محەمد حەسەن	شێعر	۲۰۰۰	۴۴۸
۳۷۸	کورد و سیستمی ئێر دوله‌تی	د.عوسمان عەلی میران‌ب‌گ	لێكۆڵینه‌وه	۱۵۰۰	۱۵۲
۳۷۹	ناسمانی گە‌لا ب‌ار‌دووه‌کان	نەرمین جەع‌فەر	شێعر	۱۰۰۰	۱۲۰
۳۸۰	گۆفە‌نێک له‌ هەلبەست	موسی زاخۆزانی	شێعر	۱۰۰۰	۱۰۴
۳۸۱	کەله‌پووری کوردواری	عەباس چنارانی	فۆل‌کلۆر	۳۰۰۰	۲۸۸
۳۸۲	ترازیدیای کوردان	وریا ره‌حمانی	ر‌اپۆرتی سیاسی	۲۰۰۰	۲۰۸
۳۸۳	بان‌گه‌شتنێک بۆ سەر‌هەڵدان	ناشتی فە‌له‌کە‌دین	رۆمان	۲۰۰۰	۲۰۸
۳۸۴	له‌ پیناری تازه‌گە‌ری فیکریدا	نەجات حەمید نەحمەد	گشتی	۲۵۰۰	۵۴۴

۱۴۴	۳۰۰۰	زانستی	و: ئەمیرە نېسماعیل	ئاگرېزىن و بومەلورزەکان	۳۸۵
۱۱۲	۱۰۰۰	لېكۆلېنەو	مصطفی خۇشناو حەر	ملحمة سیامند وخجە	۳۸۶
۴۰۰	۵۰۰۰	گەشتی	قادر بارەجان	گەشت و گوزار	۳۸۷
۸۰	۱۰۰۰	کورتە چیرۆک	نازاد کەرمی	نامەیک لە قورسەو	۳۸۸
۹۶	۱۰۰۰	لېكۆلېنەو	و. جەمال عەبدوللا	چەند لایەتیک ژدیروکا نیسلاما سیاسی	۳۸۹
۱۶۰	---	چالاکى	نا: روقیە عەبدوللا	چالاکیکانی وەزارەتی رۆشنییری ۲۰۰۸	۳۹۰
۳۶۸	۴۰۰۰	لېكۆلېنەو	رەووف مەحمود پەرد	جەزئیک یۆ پیر	۳۹۱
۱۳۶	۱۵۰۰	رۆمان	سەرھەنگ جەمال	دوایین ھەستی ترسناک	۳۹۲
۶۴۰	۴۰۰۰	رامیاری	و: جەمیل مەحمەد ئەرگوشی	پەرسەندنی کوردستانی نوێ	۳۹۳
۱۷۶	۱۰۰۰	شیر	ماریە ئەحمەد	فرمیشک و تەمەن و خەون	۳۹۴
۱۶۰	۱۰۰۰	شیر	دانیاڵ شایۆ	پرکان التەھدات	۳۹۵
۴۰	۵۰۰	پڕۆزە	ماجید نوری	دیپلوماتیک	۳۹۶
۶۶۴	۴۰۰۰	مێژوویی	خالیە ھەرکی	مێژووی ھاوچەرەخ	۳۹۷
۱۲۰	۱۵۰۰	شیر	مەحمەد بارەکر	ناوکیرینی بۆشایی	۳۹۸
۴۰۸	۲۵۰۰	گەشتی	نەجات ھەمید ئەحمەد	لە پیناری تازەگەری نیکریدا - بەشی دووم	۳۹۹
۸۰	۲۰۰۰	پەروەردەیی	مەحمەد رەسمان	رێسا	۴۰۰
۱۲۰	۱۵۰۰	شیرۆکاری	تاریق کارتی	ستاتییکای شاکاری کوردی	۴۰۱
۸۰	۱۰۰۰	شیر	مەجول نېسماعیل	مالتاوی	۴۰۲
۲۴۰	۲۰۰۰	سیاسی	بەھرام مەحمەد (کاگل)	کورد... عەرەب... شۆقیتیزم	۴۰۳
۲۴۰	۲۰۰۰	لېكۆلېنەوی ئەدەبی	ئیدریس عەبدوللا	رەنگدانەوی زەمبیل فرۆش لە ئەدەبی میلی کوردیدا	۴۰۴
۲۶۴	۱۵۰۰	رۆمان	مەحمەد رەشید فەتاح	ئەفسانە میرە گۆل	۴۰۵
۲۱۶	۲۰۰۰	فۆلکلۆری	یاسین ھەسەن گۆران	کەلەپورنامە کوردەواری	۴۰۶
۲۲۴	۱۵۰۰	زمانەوانی	وشتیار بەشیر مستەفا	کوردتووسی لە زمانی کوردیدا	۴۰۷
۳۶۱	۳۰۰۰	دراسە	محمد مسعود محمد	المدن ولعبة الاجيال	۴۰۸
۱۳۲	۱۵۰۰	ترجمە شیعریە	فریدون سامان	أمتلہ عشقا منک	۴۰۹
۲۰۰	۳۰۰۰	رۆمان	د. لەزگین ناقدەھمانی	ھەرتەری ئەفاندین	۴۱۰

٨٣٢	١٠٠٠٠	رۆشنیری کشتی	محمد مه‌د سالف پیندروژی	خه‌زینا زانستی د (١٠٠٠٠) پرسیار و به‌رسفادا	٤١١
٤٦٤	٤٠٠٠	شیر	مه‌هدی فاتیح	دیوانی خالۆ	٤١٢
٦٧٢	٥٠٠٠	هونه‌ری شیوه‌کاری	محمد مه‌د عارف	گرافیکه‌کانی کوردستانی	٤١٣
٦٢٤	٤٠٠٠	گشتی	و: حمید گه‌ردی	یوگا	٤١٤
٢٠٤	١٥٠٠	شیر	ده‌ریاز یونس	شعوی به‌یادی گه‌رانموت	٤١٥
٢٢٤	٤٠٠٠	گشتی	پاهۆز مسته‌فا	ئه‌لمانیایا.. جو گرافیا .. کلتور	٤١٦
١٤٤	١٥٠٠	شیر	و: خه‌سرو پیربال	با په‌یقه‌کان به‌رده‌وام بن	٤١٧
١٦٠	١٥٠٠	شیر	حسام حسرت	یاشام پۆتاسیندا پێشمن سوزجوکلر	٤١٨
٢٠٨	٣٠٠٠	رۆمان	و: له‌یلا محمد مه‌د ته‌ها	پاییز فه‌رامۆش بکه	٤١٩
١١٢	٤٠٠٠	تاریخی	ترجمه: نضال الاغا	خه‌سرون اعجوبه‌یه من عصر (توت عنق امون)	٤٢٠
٢٦٤	٢٥٠٠	الصحة الطبيعية	د.صباح یاقو توماس (ئه‌بریلی)	المنهاج الصحي الاول	٤٢١
١٦٠	١٥٠٠	الصحة الطبيعية	د.صباح یاقو توماس (ئه‌بریلی)	التغذية الصحية أساس الحياة الصحية	٤٢٢
٤٨	١٠٠٠	الصحة الطبيعية	د.صباح یاقو توماس (ئه‌بریلی)	برنامج نمط الحياة الصحية	٤٢٣
٢٢٤	١٥٠٠	الصحة الطبيعية	د.صباح یاقو توماس (ئه‌بریلی)	اناستاسیا	٤٢٤
١٤٤	٦٠٠٠	هیلکاری	و: په‌روین خه‌ر ئیبراهیم	هونه‌ری هیلکاری گیانداران	٤٢٥
٦٤	١٠٠٠	میژوری سیاسی	و: نه‌بویه‌کر سالف ئیسماعیل	کێشه‌ی کورد	٤٢٦
٣٢٠	١٠٠٠	میژوری سیاسی	و: نه‌بویه‌کر سالف ئیسماعیل	بیره‌وره‌یه‌کانم له‌ شوێشی کوردستاندا	٤٢٧
٢٨٠	١٠٠٠	میژوری سیاسی	و: نه‌بویه‌کر سالف ئیسماعیل	کوردستان یان نه‌مان	٤٢٨
٢٢٤	١٠٠٠	میژوری سیاسی	و: نه‌بویه‌کر سالف ئیسماعیل	کارمستی بارزانی زۆلمێنکارو ١٩٥٤	٤٢٩
٥٤٤	٦٠٠٠	میژوری سیاسی	و: نه‌بویه‌کر سالف ئیسماعیل	سه‌فه‌ریک یۆناو پیاوه‌ نازاکان له‌ کوردستان	٤٣٠
١٤٤	١٠٠٠	میژوری سیاسی	و: نه‌بویه‌کر سالف ئیسماعیل	بارزانی و پاشه‌کشتی بارزانیه‌کان له‌ بیره‌وره‌یه‌کانی ئیجسائی دا	٤٣١
٤٢٤	١٠٠٠	رۆمان	ئه‌ده‌حسین نافشکی	پهل و خولی	٤٣٢
٥٣٦	٨٠٠٠	زانستی کۆمپیوته‌ر	ئه‌نوره‌ر خه‌ر پایه‌زید	به‌یانیت باش کۆمپیوته‌ره‌که‌م	٤٣٣
٤٠٨	٣٠٠٠	رۆمان	عه‌گیده‌ی چه‌رکس	ئه‌نه‌نگا ب خۆین	٤٣٤

۴۶۴	۳۰۰۰	تأریخی	قیس مغشش السعدی	أبو اسحق الصائبي: درر النثر وغرر الشعر	۴۳۵
۶۸	۱۵۰۰	تویژینه‌وه	عبدالستار نه‌حمده	نالای کورده‌ستان له نێوان شعره‌ت و یاسادا	۴۳۶
۴۵۸	۴۰۰۰	گۆزانی و ژباننامه	نیبراهیمی قادری	کێژه سابلاخی	۴۳۷
۵۹۲	۱۰۰۰۰	گشتی	علی کهندی	نینه‌سکلژیدیای میژوونامه (۴) به‌رگ	۴۳۸

ENCYCLOPEDIA OF HISTOGRAPHY

1/1/1951 - 31/12/2000

Ali Kandy

لەم مەیدانە گەرنگە کۆلتوری هەموو ئەتەوهییەك عەلی كەندی ش دەبێتە سەر بەرێزی ئەناسراوی ئەو جۆرە كارە زانستیانه . ئەمانە ئەك تەنیا لای ئێمە ، بەلكو لە هەموو گیتییدا سوود بە خوینەوارو روشنبیران دەگەیهێنن كە چۆن نووسینەكانیان دەبن بە سەرچاوەی بنچینەیی بۆ هەموو جۆرە بەرھەمێك .

د. مارف خەزەندەر

ئەم مایسی ۲۰۰۷

ئەم خە مخۆرییە تاقەكە سییە كە ئەلایەن مامۆستا عەلی كەندی ئە نجامدراوە شایانی سوپاس و پێزانینە ، چونكە پشووێكی فراوان و ماوێهێكی زۆر و ئارامیكی ئە یوپیانی گەرەكە ، لە بەر ئەوێ ئەو ئینسكلۆپیدیایە چەندین ئینسكلۆپیدیا ئە خو دەگری .

تارق جامباز

۲۰۰۹/۸/۱۰

كارێكی كەلتووری مەزن ... ئەم كارێ بێشە سازییە ووشە ((ئینسكلۆپیدیایە - مێژوونامە)) قە لایەكی كەلتووری مێژووی مەزنە ، وەكو قە لای شاری مێژوو - هەولێر - ، هەردەم زیندوووە .

مومتاز حەیدەری

۲۰۰۹/۷/۷

نووسەریكی دێسۆزی وەك عەلی كەندی بێی هە ئساوە ، كە بێویستە هان بەریت و پشتگیری ئی بكری تاكو بەرھەمی زیاتر بێشكەش كتیبخانە كوردی بكات ، بە تاییەت كە هیشتا كتیبخانە كوردی لە زۆر بواردا هە ژارە .

د. محەمەد عەبدوللا كاكە سوور

۲۰۰۹/۷/۲۵

Second Edition - 2009
Shouthern of Kurdistan - Erbil